

St. 19.

Sveti oče Leon XIII.

DROBTINICE

XXI. LETNIK

VREDIL

DR. FRANC LAMPE.

It 19

IZDALA

KATOLIŠKA DRUŽBA ZA KRANJSKO.

V LJUBLJANI, 1887.

TISKALA „KATOLIŠKA TISKARNA.“

NJ. SVETOSTI
PAPEŽU
LEONU XIII.
ZLATOMAŠNIKU
LJUBLJENEMU OČETU NARODOV
SLAVA! SREČA! ZMAGA!

St 19

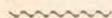
II B 8
19265

030023840

Predgovor.

Sadnji — dvajseti — letnik »Drobtinic« je izšel leta 1869. Ker 21. letnika tako dolgo ni bilo na dan, misliti smo skoro morali, da so »Drobtinice« za vselej ponchale. Vendar želeli so jih Slovenci še vedno, akoravno so dobivali leto za letom mnogo družega berila; prav radi so zato tudi jemali v roke stare letnike. V vredniku sedanjega letnika so bile te želje posebno žive. V predgovoru »Glasov katoliške družbe, XX. zvezek« je pisal lani: »O, kako bi si želel izdajatelj, da bi s pomočjo vnetih in blagih Slovencev mogel razširiti jih (Glase) in zboljšati, da bi vsakdo z veseljem prijel za vsakoletno darilo katoliške družbe in še z večim veseljem položil je iz rok! Kot vzor so mi pred očmi »Drobtinice«, tako potrebne nekdanj, tako vrlo pisane in vredovane.« — Iz te želje, kakor tudi iz prigovarjanja veljavnih in spoštovanja vrednih množ, nastal je sklep, da naj prej ko mogoče zopet izidejo »Drobtinice«. Da je mogoče bilo, zahvaliti se je treba »kat. družbi« naši, ki je sklenila založiti jih ter jih namenila najprej svojim udom kot darilo na mestu dosedanjih »Glasov«. Seveda rodoljubnim in vnetim pisateljem, ki so tvarino za ta letnik pripravili, dolžni smo Slovenci enako zahvalo. Naj omenjam tu posebno preč. gosp. kanonika Fr. Kosar-ja, ki je vredil 20. letnik ter meni poslal dragocenega gradiva — pripravljenega za naslednji letnik, zlasti iz Slomškove zapuščine. Dragi čitatelj našel bode še mnogo drugih imen pod spisi in med spisi: bodi vsem dotičnim pisateljem najsrčnejša zahvala za trud in zanimanje! Ne vem namreč, ali bi ustregel vsem, ako bi jih imenoval tukaj javno. — Nekteri pisatelji poslali so mi spise, ki niso priobčeni v tem letniku: naj mi dovolijo, da jih prihranim za prihodnji letnik in za sedaj sprejmó prisrčno zahvalo!

Ko izrekam hvalo vsem vrlim pisateljem, ki so poslali večih ali manjih drobtinic v podporo, ne morem si kaj, da ne bi jih prosil podpore še za naprej. Ne bi namreč rad, da bi morale naše

»Drobtinice«, komaj oživljene, zopet zamreti. Zato prosim prav lepo in iskreno tudi druge rodoljube slovenske, ki se zanimajo za našo književnost, da bi poslali kako drobtino za prihodnji letnik. Zlasti one pisatelje prosim po ti poti še enkrat, ktere sem že prosil naravnost pismeno, a brez vspeha.

»Drobtinice« imajo letos priliko praznovati dvojno slavnost: petdesetletnico mašništva sv. očeta Leona XIII., in petindvajsetletnico po smrti vstanovitelja in najkrepkejšega podpornika »Drobtinice«: rajnega nepozabljivega učenika slovenskega naroda, škofa Martina Slomška, ki je umrl dné 24. septembra 1862.

Letošnje »Drobtinice« praznujejo dostojno zlato mašo svetega očeta, kakor je videti v njihovem prvem — slavnostnem delu. Petindvajsetletnice po smrti Slomškovi pa ne praznujejo na kak poseben način zunanje, ampak najbolje — menim — s tem, da so letos izšle, saj »Drobtinice« se ne dajo ločiti od slavnega Slomškovega imena, naj imajo to ime na čelu, ali ne. Spomin Slomškov pa obnavljajo s prekrasnimi Slomškovimi govori, ktere prinašajo v drugem delu. Ta del je za nas Slovence sila zanimiv: Kranjsko, Koroško in Štajarsko stavi se nam pred oči, Slomšek pa je pred nami kot velikan-govornik, kot učenik in narodnjak v najlepšem pomenu. Slomškovi nazori o narodnosti naj bi danes kot svetla luč obsijali našo domovino, kajti toliko jasno, določno in resnično pri nas o tem predmetu še nihče ni govoril. — To je pač najlepše slavljenje Slomškove petindvajsetletnice, da podajajo »Drobtinice« Slomška samega, njegovega duha in njegovo srce.

Ta letnik podaja primeroma zeló veliko zabavnega berila. Kdor hoče svoji družini priskrbeti kratkočasa, naj ji poda »Drobtinice«. V ta namen se nahaja v tem letniku taka tvarina, da ne bode vznemirjala niti najrahlejega srca, da sme čitati vse spise tudi nedolžen otrok. Vendar pa ni tvarina ravno otrokom namenjena, ampak odraslim čitateljem. Tega načela držal se bom vestno tudi dalje v »Drobtinice«.

Zato naj gredó »Drobtinice« od rok do rok: vsakdo naj vzame, kar je njemu po godu. Akoravno ponujam samo »drobtinice« Slovincem, naj jih vendar nikar ne zaničujejo: spoznali bodo, da je taka hrana kaj tečna. — Bogu v slavo in v dušni prid našega naroda!

V Ljubljani, dné 2. septembra 1887.

Vrednik.

Oživljene „Drobtinice“.

Na vrtu slovenskem zrem v duhu evetlice,
Duševne plodove preštevam okrog,
Ki slovstvene krijejo naše gredice,
Ki dičijo krasno domači naš log.

Vrstijo pred mano se razni cvetovi,
Cvetovi pomladni, evetlice srea,
Ki milemu narodu slavni sluovi
Sadili v prosveto so v rojstna jih tla.

Radostno mi pólje sree in goreče,
Goreče za dragi, za ljubi moj rod,
Ko pisane evetke prebiram dišeče,
Ko rožice gledam rastoče povsod.

Radóst pa največa se v prsih mi dviga,
Ko sredi livade zrem cvet — pomlajen.
Oj cvet ta priljubljen pristréna je knjiga:
„Drobtinice“ mile, prej cvet — zapuščen.

Sijalo je solnce že dvakrat deseto
Drobtinicom, cvetel pomladni njih kras;
Pa prišla je zima, — usodno mi leto! —
In cvetko domačo upognil je mraz.

A ni nam zamrla na veke evetlica,
 Od nas poslovlila se ni za vsikdar;
 Prihaja pomlad, zelení že gredica,
 Omlájeno evetko goji nam vrtnar:

In solnce čarobno spet žarko nam sije,
 V evetličje odeva vso zemeljsko plan. —
 Vesel spet preštevam „Drobtin'e“ lepotije,
 Glej, vnovič napočil jim jasen je dan!

Pozdravljena, roža! mi ti pomlajena,
 Pozdravljen tvoj dvajset in prvi tečaj,
 Da nikdar ne bila bi spet zamorjena,
 Da leto bi vsako obnovil te maj! —

Sprejmite, predragi, ta evet domorodni,
 Vi, sini in hčere slovenske zemljé!
 Za vero in narod, za up naj prihodni,
 Za krono avstrijsko ogreva srce!

Fr. Rajčević.

A.
Slavnostni del
v spomin zlate maše sv. očeta
Leona XIII.

Lumen de coelo.
Luč z nebá.

Očetov praznik.

**Vzbudi se, vzbudi, krščanski rod!
Vsi si sezimo navdušeni v roke!
Srčno proslavljajmo slavni god :
Praznik očetov je — zlate poroke.**

**Prošlo je petdeset dolgih let,
Ko je slovesno na svetem mesti,
Božje ljubezni pristrčno vnet,
Večno zvestobo obljubil nevesti.**

**Zmenil odtlé se je lik svetá,
Kar si nevesto predrago je snubil:
Zmenil zvestobe mu ni srcá,
Vedno trpél je ž njo, vedno jo ljubil.**

**Trojni križ v velih rokáh drži;
Z belih se las mu leskéče tijara.
Prva ljubezen pa še plamti;
Ta se ne menja, in z leti ne stara.**

**Ljubko mu gleda danés okó
V zbor mnogobrojne njegove družine.
Ljubi očetovsko vse gorkó —
Vdane mu hčere in zveste mu sine.**

**Zvestih nebrojne otrok vrsté —
Sad najsvetejšega so mu zakona,
Dičijo bolj ga, bolj krasé,
Kakor na glavi bliščeča se krona.**

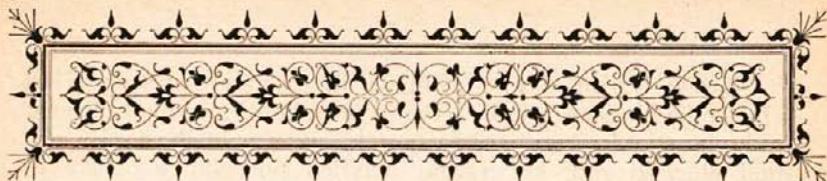
Zbrani so vseh ti zemljé rodov;
 Bratijo vsi se v ljubezni razvneti.
 Ena družina hčera — sinov,
 Druži pri svojem se ljubem Očeti.

Praznik preslavni njegov slavi,
 In se raduje v ljubezni iskreni.
 Pojdimó, pojdimó tudi mi
 Deca najvernejša, zvesti — Slovéní!

Zlate poroke — Očetov dan,
 Praznik najčiščega zemlje zakona
 Vsem naj zaori nam vsklik glasán:
 Živio Oče! — Bog živi Leona!

Ivan Krek.

Leon XIII.

(Životopis.)

Vvod.

Upanje vse zemlje je zbežalo na ladijo.
Modr. 14, 6.

1. Mavrica pisana, kako si lepa, ko se nam po hudem nalivu prijazna pokažeš na bližnjih goricah in raznobojno odsevaš v svetlo-rumenem solncu! Vse se te veseli in te radostno pozdravlja: cvetke in travnate bilke poklanjajo ti biserne kaplje, v katerih se čarobno odsvitaš; tice, ki so se skrile ljutemu viharju, pre-slavljajo te z milim petjem. Tudi ljudje se te radujejo: nedolžno dete sega z belo ročico po tebi; imeti te hoče, ker si tako lepa; slikarju ti daješ vzore za barve; prijatelj narave te občuduje; vernik se veseli in upa-poln nate ozira, ker na veke po svoje oznanjaš svetu usmiljenje božje in si priča, da razžaljeni Bog ne bo več s splošnim potopom končal človeškega rodu! — Ljubezni božje me spominjaš, mavrica zlata, a priča si tudi človeški zlobi, vsled ktere je Bog kaznoval ljudi s potopom, ker še-le po potopu si se pokazala svetu. — Ko je namreč Bog videl — beremo v sv. pismu — da je hudobija ljudi velika na zemlji in da so vse misli srca le v hudo obrnene, bilo mu je žal, da je vstvaril človeka na zemlji... ter je rekel: Potrebil bom z zemlje človeka, ki sem ga vstvaril... Noe pa je našel milost pred Gospodom. In rekel je Bog Noetu: Konec vsega mesa je prišel predme; napolnjena je zemlja z njih krivico in jaz jih bom pokončal... ti pa naredi ladijo iz obrezanega lesa!... In zgodilo se je... In vsi studenci velikega brezdna so pridrli in zatvornice neba so se odprle in dež je lil na zemljo štirideset dni in štirideset noči... In pokončane so bile vse stvari, ki so se gibale na zemlji in vse, kar diha in živi na zemlji, je pomrlo... Tako je bil končan, preplavljen ves človeški rod... ostal je le Noe in kateri so bili ž njim na ladiji:

Ves rešeni človeški rod
Tedaj en sam je nosil brod!...

Zares: Upanje vse zemlje je zbežalo na ladijo! — In zemlja ni upala zastoj: Noe je postal oče novemu, boljšemu zarodu in mavrica mu je bila porok, da v valovih ne bo več izginil človeški rod, ker »svojo mavrico postavim v oblake in bo znamenje zaveze med menoj in zemljo . . . in več ne bo potopa, ki bi končal vse žive stvari . . .« govori Gospod in njegova beseda ostane na veke!

Pozdravljam te zato, mavrica krasna, zdi se mi, da si ti božji prestol, raz kateri rosi Bog na zemljo svojo očetovsko ljubezen!

2. In vendar se mi tudi z žalostjo polni srce, ko občudujem ta natorni kras. — Zavezo namreč mi kaže mavrica med Bogom in ljudmi; Bog je ostal zvest svoji oblubi, ker mavrica se še vedno prikazuje, a človek, človek pa je pozabil zahvalnega daru, pozabil besede, ki jo je Bogu dal in, nezvest dani besedi, išče brez Boga in proti Bogu svoje sreče. Tudi dandanes ima Bog pravico tožiti, da so misli in srca vseh le v hudo obrnene in zato mu je žal, da je človeka vstvaril na zemlji; a mavrica nam pravi, da potopa več ne bo, ki bi končal vse žive stvari na zemlji! . . . Pa vsaj ga tudi treba ni; žalostno je, a resnično je: Človeški rod si je sam nastavil meč na srce, sam se končuje, sam se pogreza v brezno nesreče, sam se vtaplja v morje brezbožnosti, ker je zapustil Boga, studenec žive vode. — Tudi dandanes so podrte vse zatvornice, kakor nekdanj ob vesoljnem potopu: prostost na vse strani! Nobenih mejá ni nikjer, vse je prosto, prosta tudi zloba, ki ima pogosto v svoji službi vedo in umetnost in javno življenje! . . . Brezdna se odpirajo; najširje zéva brezno, ki loči ljudi od Boga; poleg tega se kažejo vedno večja brezna med brati, med revnimi in bogatini, med različnimi narodi in državami. Ljubezen preganjajo s sveta in kot tujka svetu se skriva po zakotjih; pravici so oči staknili, da jo vodijo oslepljeno okrog in rabijo za svoje namene: čez svet pa se vlivajo nalivi nejevere in razuzdanosti in svet je podoben razburjenemu morju, ki napoveduje bližnji vihar . . . Moreča tišina vlada povsod; tema se širi in od daleč se čuje zamolklo bobnenje; svet pa v strahu pričakuje reči, ki imajo priti . . .

Toda glej čudo! Kakor je ob splošnem potopu nad vodami splavala Noetova ladija, na katero je zbežalo upanje vsega sveta, tako tudi sedaj, ko se svet topi v morje neverne brezbožnosti, plava v tem nemirnem vrtranji nad silnimi valovi ladija, čolnič sv. Petra — cerkev Kristusova, katero modro vodi ladije krmar: rimski papež! Svet, sluteč bližnjo nevarnost, se zopet bolj pogosto ozira na to ladijo in kliče krmarja na pomoč! Tudi sedaj smemo po pravici reči: Upanje vse zemlje je zbežalo na ladijo.

V nevarnih naših časih vodi to ladijo previdno in varno sv. Oče — Leon XIII.! Gotovo mora biti ta mož v najboljših

letih, imajoč v obilnosti in v prvotni krepkosti vse moči dušne in telesne, da vspesno kljubuje vsem nevarnostim in vodi ladijo vedno bliže mirnemu zavetju!

Toda motil bi se, kdor bi tako mislil. Krmar naš je sivolas starček 77 let, po telesu torej na koncu svojega življenja, a duh njegov, ki ima popolno v oblasti slabotno telo, duh njegov prešinja mladenišk ogenj in moška razsodnost, zato je upati, da v polni moči dočaka konec letošnjega leta sv. Oče svojo zlato mašo!

Zlato, kako si redko in dragoceno, kako redki in srečni so tisti, ki te najdejo! Zlata maša, kako redka, dragocena slovesnost, kako redki, a presrečni tisti, ki jo dočakajo zdravi in krepki! Izmed teh redkih in srečnih je **Leon XIII.** — **zlato-mašnik!** Zato se ves katoliški svet giblje in pripravlja, da ob zlati maši dostojno počasti svojega očeta! — Tudi pobožni, rimski stolici vedno zvesti Slovenci ne bodo zaostali za drugimi narodi; po svojih skromnih močeh se bodo tudi oni vdeleževali redke slovesnosti. — V ta namen, da se dostojnejše med nami poslavi zlata maša papeževa, naj služi tudi sledeči životopis o slavno vladajočem Leonu XIII.!

I. Mlada leta.

(Rojstni kraj. — Viharni tedanji časi. — Pot v šolo. — V Rimu. — Nova maša.)

1. V nekdanji papeževi državi leži proti južni strani od rimskega mesta mestice Karpinetu. Skrito je med visokim hribovjem v varnem zatišji. Pobožno in krepko ljudstvo biva v tem kraju. V Karpinetu je najbolj znana stara rodovina Peccijeva, ki že nekdanj slovi med domačini, da je bogata in revežem posebno naklonjena; v tej hiši je bil rojen 2. marca 1810. Vincencij Joahim Pecci, sedanji papež — Leon XIII. — Za naš životopis je zanimiv grb ali rodbinsko znamenje pri Peccijevi rodovini: Zelena cipresa rase med belima lilijama; iz ciprese pa se na desni strani proti nebu dviga zvezda s podolgastim, žarnim svitom. In svetla zvezda je imel biti tej rodbini ravno Joahim, ki kakor luč na nebu sedaj razsvetljuje in ogreva vesoljni svet.

Starši Joahimovi so bili premožni, pa tudi pobožni in posebno skrbni za dobro vzgojo svojih otrok. Oče, uradnik v državni službi, bil je v vsem svojem obnašanju resen mož, mati pa bolj mila, oba sta pa skupno resno-milo skrbela, da sta otrokom že precej v začetku v nežna srca vsadila kal pobožnega življenja. Tako se je tudi naš Joahim učil še čisto majhen v domači kapeli Boga moliti in Marijo častiti.

2. Časi, v katerih se je rodil Joahim, so bili viharni, bojni časi. Napoleon I., ki je tudi po naših krajih širil svojo moč, gospodoval je mogočno in kruto po Italiji in tudi po papeževi državi. Papež Pij VII. je moral v prognanstvo. Toda prišel je tudi za Napoleona dan plačila. Na Ruskem je bil premagan; orožje je padalo vsled mraza iz rok izobčenemu Napoleonu in njegovim vojakom; papež pa se je slovesno vrnil v Rim 24. maja 1814. — Vojskini časi so vselej slabi časi, zato prosimo Boga pri očitnih molitvah: Vojske reši nas, o Gospod! Tudi takrat se je širila revščina med prebivalci in roparji (banditje) so se množili, ki so bili ljudem v strah in veliko škodo. Vse te težave čutili so tudi v Karpinetu. Rodovina Peccijeva je posebno v tem času podpirala reveže in tako je imel naš Joahim priliko že v zorni mladosti vaditi se v delih krščanske ljubezni; s strahom pa so ga navdajale pripovedke o groznih roparjih.

3. Toda ni mu bilo dolgo časa ostati doma. Osem let star moral je že po svetu za nauki. A kaj se hoče? Mladenica — pravi Slomšek — je Bog vstvaril za križem svet in ga hoče za svojega služabnika povsod imeti, kakor mu je odločil, da bo duhoven ali vojak. Kdor se pa joka in žaluje, kakor hitro domačega zvona ne čuje, goba ostane, ki malo velja. Naj te Bog pošlje na konec sveta, kakor nekdanj apostole svoje, le srčno se podaj, poslal ti bo svojega angelja, ki pojde pred teboj, ki te bo varoval in srečno pripeljal na kraj, kterege ti je Bog odločil. Tako so mislili tudi Joahimovi starši, zato so ga z bratom poslali v Viterbo k Jezuitom v šolo. Pot ju je vodila skozi Rim, kjer sta dečka čudeč se ogledovala večno mesto in molila na grobovih svojih sorodnikov.

4. Dne 12. novembra 1818 se je začela pri Jezuitih v Viterbu šola in za Joahima — novo življenje. Ta šola je skrbela, da sta pri Joahimu čednost in vednost enakomerno napredovali; učitelji so mu bistrili um, pa tudi blažili srce; vedeli so namreč, da učenost brez čednosti je cvetje brez sadja, jabelko zunaj lepo rudeče, gnjilo pa znotraj. — Prvo sv. obhajilo prejme naš učenec na sv. Alojzija dan, ko je bil enajst let star ter se še bolj vtrdi v bogoljubnem življenji; že tedaj je govoril, da bo tudi on mašnik.

Pobožna njegova mati se ni dolgo veselila sinove pridnosti, ker v štirinajstem letu je bil naš Joahim sirota brez matere; v Rimu so jo žalostni otroci spremili na pokopališče ter ji postavili lep spomenik na grob v znamenje otročje hvaležnosti. — Kmalu po materni smrti prideta Peccija v Rim, da tukaj nadaljujeta svoje šolske nauke. Tù so oblekli Joahima v duhovsko obleko, kakor je še sedaj navada pri gojencih po laških zavodih. Tukaj se je kmalu marljivi in skromni učenec vsem prikupil. Pri javnih skušnjah je vedno med prvimi. Pri taki priliki enkrat v razgovorih

posebno izvrstno zagovarja nauk o zakramentih sv. poslednjega olja in mašnikovega posvečenja; zato so zapisali njegovo ime v zlato knjigo, ki se še sedaj hrani v onem zavodu. Tako je Joahim s svojim bistrim umom in plemenitim srcem vzbujal pri svojih prednikih vedno večo pozornost, med drugimi ga tudi zapazi tedanji papež Leon XII. Leta 1825 je bilo namreč sv. leto in tudi rimski dijaki so se vdeleževali svetoletnih procesij. Nekega dne se ta mladina pokloni papežu in Joahim Pecci je bil izbran, da izrazi sv. Očetu vdanost in ljubezen učeče se mladine. Papežu je bil mladenič všeč in kmalu se je pokazalo, da ga niso pozabili. Preden konča svoje modroslovne nauke, prejme niže redove. Blagi škof Lais Ferentinski, ki mu je podelil te redove, reče mu v nekakem proroškem duhu: »Sin moj, vdaj se Bogu popolno, iz vsega srca; Bog ima s teboj posebne namene«. Tudi drugi, posebno učitelji, ki so ga poznali od blizo, slutili so o njem nekaj posebnega.

5. Dovršivši svoje nauke, je učiteljem v zavodu pomagal pri poduku; o prostih časih pa je rad zahajal v svoj rojstni kraj, kjer se je posebno rad kratkočasil z lovom. — L. 1832 ga sprejmó v akademijo, kjer so se plemeniti gojenci pripravljali za državne službe v papeževih deželah. — Tù se uči državnega prava in se tako odlikuje s svojimi vednostmi, da ga sprejmejo za poslušalca pri kardinalskih zborih za izredne cerkvene zadeve. Oče njegov se veseli, vidoč, kako Joahim urno napreduje, posebno želi, da bi sina videl mašnika pri altariji. Toda tega veselja Bog ni namenil očetu, ker l. 1836 umrje oče komaj eno leto pred novo mašo Joahimovo. Že l. 1837 namreč ga posveti kardinal Odescalchi v subdijakona in dijakona v kapeli sv. Stanislava in še tisto leto so ga imenovali za papeževega kamornika; tù opravlja različne službe pri kardinalskih zborih in 31. decembra 1837. leta je bil posvečen za mašnika in dan pozneje opravi v kapeli sv. Stanislava svojo novo mašo — 27letni Joahim Pecci!

Tako je prišla tudi zanj duhovskega življenja vesela pomlad, namreč srečni čas mašnikovega posvečenja in približal se je tudi njemu rožni cvet pravega služabnika božjega — vesela nova maša. Bogat v vednostih in ozaljšan z lepimi čednostmi daruje v skrivnostni kapelici prvokrat Jezusa nebeskemu Očetu, a daruje tudi sebe za vselej Bogu v dar! — Od sedaj so mu bile vodilo besede:

**Za dobro in pravo in lepo bojuj se!
Cloveštva uzorom duhoven daruj se!**

II. Joahim Pecci — papežev poslanec.

I. V Beneventu.

(Dobrodošel v Benevent. — Žalostne razmere. — Bolezen Peccijeva. — Delavnost njegova.)

1. Po novi maši živi Joahim Pecci nekaj časa v Rimu pri svojem stricu, kjer poleg duhovskih vaj ves čas posvečuje učenju; posebno ga veseli cerkveno pravo. Da se v vednostih spopolni, zbira okrog sebe družbico nadarjenih in navdušenih mladih duhovnov — vrstnikov, ki se med seboj spodbujajo in si raznovrstna vednostna vprašanja pojasnjujejo. — Tako so novemu mašniku mirno tekli prvi dnevi njegove duhovniške službe. Ločen od sveta, v družbi prijateljev, živi za vednost in njegov namen je, tudi pozneje v takih vednostnih vprašanjih delovati pri kakih učenih društvih.

Toda Bog je drugače sklenil; on mu ni namenil, da bi tiho in skrito živel le v knjigah, on ga je odločil za burno, javno življenje. Že 15. februarja 1838, torej precej prvo leto po novi maši, pošlje papež Joahima v Benevent za svojega poslanca, ki naj v njegovem imenu oskrbuje kakor deželni poglavar to pokrajino.

Benevent je bila najmanjša pokrajina v papeževi državi ter štela kakih 25.000 prebivalcev; delokrog torej Pecciju ni bil sicer obširen, vendar za novinca v vladanji, za 29 letnega Joahima, je bilo posla čez mero.

Po papeževem naročilu se prav kmalu, še tisto leto poda na svojo novo službo v Benevent.

2. Razveselili so se prebivalci pokrajine benevenske, ko so zvedeli, da pride k njim Pecci za oskrbovalca svetnih zadev, ker o njem so slišali le hvalevredne lastnosti: za to so ga pri prihodu radostni pozdravljali. — Toda razmere v tej pokrajini so bile silno žalostne. Ta deželica je bila sicer rodovitna; a ker je bila v sredi med papeževno državo in neapolitanskim kraljestvom, zato je Neapolitanec hotel po vsej sili to pokrajino dobiti v svojo oblast. Ker pa to ni slo, je kar le moč oviral kupčijo in s tem zapreke delal blagostanju; v ta namen se ni hotel dogovarjati s papeževim poslancem, da bi iz Beneventa zidali ceste, ki bi ta kraj vezale z večimi neapolitanskimi mesti in tako pospeševale promet.

Zraven tega je bila pokrajina in kupčija preobložena z davki, da jih je komaj zmagovala in kakor bi že to ne bilo nesreče dovolj, so pa še roparji begali prebivalce in v nevarnost stavili imetje in življenje; teh je bilo posebno veliko zato, ker

so, preganjani po Neapolitancih, tukaj našli bolj varna tla; njim so pomagali kupčijo ovirati tihotapci, ki so, kakor nekdam pri nas čez Gorjance, iz sosednjih krajev prinašali tabak v te kraje. — Pri teh razmerah je blagostanje v Beneventu vidno pešalo, ljudje so ubožali, mnogo jih je izdivjalo in krepke roke je bilo potreba, da med takimi ljudmi pridobi zopet veljavo obstoječim postavam.

3. V tako, skoro razdejano pokrajino pride mladi Pecci za poslanca papeževega. On je vse te razmere poznal in se resno lotil trudapolnega dela. Pa komaj začne delovati, nevarno zbolí in bil je previden s sv. zakramenti za umirajoče. Ljudstvo se je silno balo zanj, zato so v procesijah hodili po cerkvah molit za ozdravljenje »governatorjevo«, izpostavili so čudodelni kip Marijin »Madonna della grazia« imenovan, ter trumoma pred to podobo prosili zdravja svojemu poglavarju. Iz Neapola pokličejo najboljšega zdravnika v Benevent; sploh so se zanimali za bolnika ne le domači, ampak tudi neapolitanski kralj in papež sta pogosto povpraševala, kako da je bolnemu Pecciju.

4. Z božjo pomočjo ozdravi Joahim in prva skrb mu je: iztrebiti iz pokrajine »bandite« (roparje), da bo v deželi varno življenje in imetje. On predloži svoje načrte papežu, ki jih z veseljem potrdi; gre tudi osebno k kralju v Neapol ter mu pojasni svoje preosnove in ga prosi, naj mu na mejah z vojaki pomaga, da polové nevarne roparje. Dospevši v Benevent, izda prepoved, da nikdo ne sme pod streho vzeti takih zatožencev, ki jih bo sodnija iskala; ob enem pa pošlje svoje lovce po zakotjih, ki naj si polasté roparjev. V malo tednih izvrši srečno svojo nalogo: popolno iztrebi roparje iz svoje pokrajine.

Zatem preosnuje z dovoljenjem papeževim davke in jih primerno zniža ter skrbi, dogovorivši se z Neapolitanci, da se stavijo okrajne ceste in z njimi pota odpró kupčiji in obrtniji. — Tako skrbi Pecci za gmotno blagostanje svoje pokrajine, pa tudi šol in cerkvá ne pozabi; ravno on vname prebivalce v Beneventu, da so navdušeni začeli zidati veliko cerkev na čast čudodelni božji porodnici, katero so obljubili zidati ob hudi koleri, ki je ravno pred Joahimovim prihodom med njimi divjala in pokončala na stotine ljudi. On sam vloži slovesno vogelni kamen. — Pogosto spremlja Pecci nadškofa po deželi, da osebno spozna v deželi ljudi in kraje; povsod ljudje navdušeno pozdravljajo poglavarja, ki jih je rešil roparjev, davke jim znižal in tako lepo skrbi tudi za njih dušne potrebe.

Tri leta že oskrbuje Joahim svojo službo; težave je večinoma premagal, sedaj misli, da bo bolj v miru vžival, saj za nekaj časa, sad svojega trudoljubnega delovanja. Toda 17. julija 1841. leta pokliče ga papež iz Beneventa in mu odloči novo

službo; pošlje ga za svojega poslanca v Peružijo. Težko se loči od Beneventa, še teže pa od njega prebivalci, katerih srca si je Pecci popolno pridobil in vedel tudi ohraniti.

2. V Peružiji.

1. Z enakim vspehom kakor v Beneventu deluje Joahim Pecci tudi v Peružiji; dela je bilo tukaj toliko več, ker je bila pokrajina zelo obširna in obsegala blizu 200.000 prebivalcev. Posebno v začetku ima dela polne roke. Papež Gregor XVI. je bil namreč namenjen po svojih deželah potovati; pot ga je vodila tudi skozi Peružijo. To mesto pa stoji na strmi višini, kamor je dohod vsled slabe ceste silno težaven; zovozom je bilo večidel treba priprege. Novemu poslancu je bilo vse na tem, da Peružijanci kolikor mogoče slovesno sprejmejo papeža in kralja svojega. Najprej poskrbi, da se dodela do prihoda papeževega nova cesta. Vse je posnemalo vnetega in delavnega poslanca in česar bi nikdo ne bil pričakoval: papež je sam pri svojem dohodu blagoslovil novo cesto in se radoval, da v sijajnih pripravah kažejo prebivalci toliko ljubezen do svojega vladarja.

2. Po odhodu papeževem Joahim sam mnogo potuje po deželi, da se osebno prepriča o razmerah, da tem lože vvaja svoje preosnove. Povsod ima svoje oči: danes občinam daje nove zakone, jutri vrejuje sodnijske zadeve in drugič zopet denarne itd., sploh: kjer vidi kaj pomanjkljivega, precej dobi pripomočkov, da slabo odstrani in z boljšim namesti. — Kako je Pecci skrbel za vsako tudi najmanjšo potrebo, priča ta-le dogodba: Ljudje se mu pritožijo, da peki pečejo premajhne kruhe. Nekega dne zgodaj zjutraj vstane, vzame soboj dva uradnika, dva stražnika in nekaj delavcev, ter gre do vseh pekov; ukaže, da vpričo njega tehtajo kruhe, in kar nima postavne teže, zapove, da nalože v pripravljene jerbace. Nosilci so imeli dosti nositi; ves ta kruh pred svojo palačo razdeli potem revežem, pekom pa strogo zabiča, da se držijo postavne teže. — Tudi v nrvnem ôziru se je veliko zboljšalo v Peružiji v tem času. Priča temu je redki slučaj: Pecci nekega dne razglasi po uradnikih, da danes po celi okrajini ni nobenega hudodelca v ječi; in skoro teden dni so bila vrata v ječi odprta, ki sedaj zaklepajo dan za dnevom po 300 do 400 jetnikov.

3. Z deželnim škofom živi poslanec papežev v prijaznosti in skrbi, da svetna in duhovska oblast skupno delujeta za občni blagor ljudstva. In ravno tû se vidi, koliko premore obojna oblast storiti za nrvni in gospodarski napredek pri podložnih, ako se medsobojno podpira. To pa je volja božja, kajti vsa oblast je od Boga in Bog jo le posameznim razdeli, da jo tem lože izvršujejo. Nasproti pa se nam dandanes povsod kaže, da kjerkoli

državna oblast ovira cerkveno gosposko, povsod pri tem veliko trpé podložni.

Peružijanci so bili pa Pecciju za to iz srca hvaležni; da bi svojo vdanost tudi na zunaj pokazali, priredé mestni starašine spominsko ploščo Pecci-ju v čast, ki naj še poznejšim rodovom priča, kako skrbnega poglavarja da je v tem času imelo mesto.

Toda ne le tukaj, tudi v Rimu so bile znane zasluge Joahimove; papež se prepriča, da se Pecciju, ki je v Beneventu in v Peružiji s svojim odločnim poslovanjem dosegel toliko uspehov, smejo izročiti tudi še bolj težavne službe; zato ga že čez pol-drugo leto pokliče iz Peružije in ga dne 17. januarija 1843 izvoli za svojega poslanca ali »nuncija« na dvoru belgijskega kralja Leopolda I. v Bruselji. — Ker so pa zastopniki papeževi pri tujih vladarjih navadno škofje, zato ga imenuje 27. januarija istega leta za nadškofa Damiješkega i. p. i. *) Posvečen pa je bil 19. februarija 1843 l. v cerkvi sv. Lavrencija, kjer sedaj počiva telo Pija IX.

3. V Belgiji.

1. Vest, da je imenovan za poslanca v Bruselji, je Peccija iznenadila, ker to delo mu je bilo popolno novo. Kot poslanec papežev imel je skrbeti, da je katoliška cerkev prosta v Belgiji, da toliko lože spolnuje svoje namene. To pa je čestokrat zelo težavno že pri katoliških, posebno pa še pri drugoverskih vladarjih. — Tudi francosko govoriti je bilo treba na belgijskem dvoru, toda Pecci se je le bolj po strani učil v šolah francoskega jezika. Velike so bile torej ovire in težave ki so ga strašile, a pokoren papežu kakor vselej, tudi sedaj radovoljno sprejme težavno breme. Marca mesca se napoti v Belgijo, gre skozi Francosko in se nekaj tednov mudi po francoskih mestih, da se do dobra priučí francoščini, ktero je gladko govoril, ko se aprila mesca predstavi na kraljevem dvoru v Bruselji in se pokloni vladarju. — Dasi neizkušen in še le 33 let star pridobi si Pecci v kratkem času tolike spretnosti, da natančno izvršuje svoj posel v splošno zadovoljnost.

2. Kralj rad vidi Peccija pogosto pri sebi; mnogokrat se ž njim posvetuje v važnih zadevah in ko bolj spozna bistroumnega nuncija, stavi mu rad zamotana vprašanja, na ktere mu Pecci spretno odgovarja. — Tudi kraljeva družina je bila z novim poslancem posebno prijazna. Kraljica ga je čislala kakor vzglednega duhovna; posebno so ga radi imeli trije otroci kraljevi, s

*) T. j.: in partibus infidelium, ali: v deželah nevernikov. Mesto Damiette namreč je v turški oblasti. Taki škofje, ki nimajo svojih škofij, ampak samo škofovski red in škofovsko čast, dobijo ime od kake zatrte nekdanje škofije.

kterimi se večkrat po otročje kratkočasi, jih ob enem lepo podučuje in na materno prošnjo večkrat blagoslavlja. Še pozneje je kakor Peružijski škof Pecci rad pripovedoval, da je sedanjega kralja večkrat imel v naročji in da ga je kraljica prosila, naj ga blagoslovi, da bi bil kedaj po milosti božji dober vladar. — Kraljeve dvornike pridobil je s svojim bistrim umom, ki je ročno in točno razsodil najteža vprašanja. — Rad je dopisoval s škofi v deželi in, kedar je bilo mogoče, jih tudi obiskoval, da so skupno presojevali cerkvene zadeve. — Posebno so mu bile pri srcu šole in dijaki. Rad zahaja k javnim poskušnjam; ob takih priložnostih spregovori dijakom nekaj besed, ki so kakor palivo širile med dijaki navdušenje za vede, ob enem pa množile spoštovanje, ki je v srcih nadepolne mladine vedno raslo za papeževega poslanca. Pecci se pa ni zanimal samo za više šole, tudi prvenci so mu bili v skrbi; priča temu je, da je ob priliki sam delil sv. obhajilo otrokom, ki so prvič pristopili k mizi božji. — Vdeleževal se je tudi rad pri dobrodelnih napravah in s tem revežem, posebno bolnikom, lajšal življenje.

3. Tako si Pecci v treh letih pridobi srca vseh, s kterimi je občeval. Kralj ga časti, dvorniki ga spoštujejo, drugi, posebno dijaki in reveži ga ljubijo. — Toliko stori mož po volji božji, ki malo tožuje, pač pa sam srčno prime za delo in pri vseh svojih opravilih le pri Bogu išče časti in plačila!

Vse torej je bilo Pecciju naklonjeno, le ostri severni zrak slabotnemu poslancu ni ugajal; on je bil privajen mehjemu, južnemu podnebjju. Zato prosi papeža, da ga pokliče iz Belgije in mu odkaže delo v kakem drugem, njegovemu zdravju ugodnejšem kraju. — Kralj se prijazno poslovi od njega in v znamenje, da ga je imel v čisljih, podeli mu veliki križ Leopoldovega reda in ob enem izroči zapečateno pismo do sv. Očeta, v katerem prav posebno hvali Peccija in njegovo modro in vspešno delovanje na kraljevem dvoru v Bruselji.

Pecci zatem nekaj časa potuje, da si vtrdi oslABLJENO zdravje in se pripravi za novo delo. — V tem času umrje škof v Peružiji in prebivalci, kterim je bil Pecci še vedno v dobrem spominu, prosijo papeža, naj jim njega pošlje za škofa. In res, česar ni nikdo pričakoval, najmanj pa še Pecci sam: 10. januarija 1846. l. imenuje sv. Oče Peccija za škofa v Peružiji in ga ob enem odloči za kardinala.

III. Škof v Peružiji.

I. Slovesni vhod.

Sv. Ane dan, 26. junija 1846, ko je Pecci še vedno obhajal god svoje skrbne matere, želi nastopiti svojo novo škofovsko službo. Zato sporoči malo dni poprej v lepi pastirski okrožnici svoji čedi, da kmalu pride kakor pastir k njim ter vse prebivalce prosi, naj mu pomagajo z vernim in krepostnim življenjem, da bo lože nosil težko breme pastirske službe. — Med potom obišče v Asizu Porcijunkulo, kjer se prav posebno priporoči sv. Frančišku Serafinu za pomoč; že od nekdaj je namreč Pecci častil tega velikega svetnika. — Kmalu dospje pred Peružijo. Pred mestnimi vrati ga čaka duhovščina, uradi in brez števila vernega ljudstva. Tu poklekne in poljubi križ v znamenje, da hoče ponižen in le v zaupanju na sv. križ vladati škofijo; nato gre sprevod v cerkev sv. Dominika, kjer se mu duhovščina poklanja in obeta zvestobo; on pa jej s poljubom kaže svojo očetovsko naklonjenost. Ko so ti obredi končani, obleče škof svoja škofovska oblačila, se vsede na konja in se podá v slovesnem sprevodu v stolno cerkev, kjer prvikrat blagoslovi svoje verne s presv. Rešnjim Telesom. Zvečer je bilo vse mesto razsvetljeno in je pričalo, s kako radostjo da so verni Peružijanci sprejeli svojega novega škofa; a on je vedel, da je le vhod v škofijo s cvetjem posut, da ga pozneje čaka delo in trud, zato je v goreči molitvi iskal pomoči pri Bogu.

2. Viharji.

I. S šumnim veseljem so Italijani pozdravljali novega papeža Pija IX., ki je l. 1846. začel vladati katoliško cerkev; skoro omamljeni od veselja pa so bili 16. julija, ko papež odpusti kazni vsem tistim, ki so se vdeleževali pri prejšnjih uporih zoper papeževo vlado. Takih je bilo mnogo tudi v Peružiji, kjer so se javljali upori l. 1831, 1843, 1845. Novi papež je namreč upal, da bo z lepo pridobil uporne duhove, za to jih oprosti verig in jim odpre vrata iz ječ ali jih pregnane pokliče v domovino; toda krivi nauki zapeljivcev: Mazzini-ja in drugih, so se že preveč zajedli med ljudstvo, ki je novo prostost rabilo le v slabo. V Peružiji so dobili dovoljenje, da smejo ustanoviti lastno meščansko brambo, kar je bilo pa pri vročekrvnih, po prostosti hrepenečih Peružijancih zelo nevarno. Škof, ki je poznal svoje podložne, izdá 16. junija 1847 pastirsk list, v katerem razlaga vernim dolžnosti vladarjev in podložnih, jim pojasnuje, kake naj bodo razmere

med stariši in otroci, med možem in ženo, med gospodarji in posli; na koncu pristavi željo, naj bi se tudi njegovi verni vedno držali teh cerkvenih nauk, ker potem jim niso zagotovljena le nebesa, ampak tudi časna sreča.

Tako je učil škof svoje podložne; toda ljulika je že bujno rasla med pšenico; krivi preroki, ki so ščuvali ljudstvo zoper veljavno oblast, bili so vedno predrznejši in tako se je zgodilo, da so se še tisto leto začeli neredi v Peružiji. Papeževi vojaki primejo namreč nekega hudodelnika, da bi ga zaprli v ječo; pa naščuvana druhal se zanj potegne, vik in krik se razlega po ulicah, bodala se bliskajo in bati se je bilo prelivanja krvi: tu prihiti škof med razburjene in jih za takrat s svojo veljavno besedo pomiri, da se razidejo. Toda le za takrat, ker približalo se je leto 1848, v katerem so buknili upori po vsej Evropi, posebno tudi na Laškem. »Proč s tujcem! (Avstrijcem)!« tako so kričali Lahi; »dosti dolgo nas je pestil, sedaj je napočil čas, da se maščujemo nad njim za vse krivice.« »Proč s tujcem!« tako je ljudstvo odgovarjalo in se zbiralo v čete, ki so se pripravljale na boj za domovino. Tudi v Peružiji je bilo vse po konci in stališče papeževemu poslancu, pa tudi škofu, bilo je od dne do dne težavnejše; posebno so zlobneži ščuvali ljudi zoper škofa, češ, da je on največi sovražnik prostosti in da bi to tudi potrdili, nastavijo zviti uporniki škofu zanjko, v katero so ga hoteli vjeti. V postu namreč so hoteli v gledišči predstavljati igro, v kateri se posebno smešijo duhovni.

2. V papeževi državi je pa tudi gledišče nadzorovala cerkev; zato so škofa prosili dovoljenja, da bi smeli predstavljati dotično igro. Mislili so si, ako škof dovoli predstavo, potem se smemo z njegovim dovoljenjem norčevati iz krščanstva, smešiti duhovne in redovnike: ako nam pa prošnjo odreče, vzburili bomo ljudstvo zoper njega, rekoč: »Glejte, kako nas hoče imeti v pesteh, nobenega veselja nam ne dovoli!« Škof je dobro poznal hudobni namen, a poznal je tudi svoje škofovske dolžnosti; zato jim naravnost prepové nespodobno igro predstavljati v kazališči. Komaj pa mine ura, že prihrumi razdražena poulična druhal pred škofovo palačo, kriči, razgraja; čujejo se kriki: »Proč s škofom, skozi okno ga vrzite!« Kmalu nekteri predrzneži vlomijo v sobane škofove, psujejo služabnike, razdirajo pohištvo in kdo vé, kaj bi se bilo zgodilo, ko bi ne bil prišel med nje kanonik Pascucci, sivolas starček, spoštovan od vseh; častitljivemu možu se niso mogli razdraženi ustavljati, z grdimi kletvinami so se oddaljili in razšli Kakor v Peružiji, tako je vrelo tudi po drugih mestih. Dasi je Radecki pri Kustoci popolno zmagal Karl-Albertovo vojsko, vendar Mazzini ni odjenjal skrivaj širiti upora, in tako je prišlo, da so 9. februarja 1849. l. razglasili na kaptolu rimsko republiko. V Peružiji razrušijo prebivalci mestni grad,

v znamenje, da je zdaj konec duhovskemu gospostvu. Toda nova rimska republika se je le malo časa veselila svojega obstanka. Papež namreč pokliče v veliki stiski na pomoč Francoze in Avstrijance, ki so kmalu mir napravili v Rimu in po drugih mestih. Peružijo je imel osvojiti knez Liechtenstein, ki je prišel s 4000 vojaki in 16 kanoni pred mesto. Prebivalci razvidijo, da bi bilo nespametno ustavljati se močnemu sovražniku, ker jim je v mestu za brambo manjkalo vsega potrebnega, zato pošljejo iz mesta nekaj poslancev, med njimi tudi škofa, v tabor Liechtensteinov prosit ga, naj milostno ravna z mestom. Knez jim očita njihovo nepokorščino, a škof prosi za zmotene svoje podložne, veleč, da so bili zapeljani. Zatem zasedejo avstrijski vojaki Peružijo in s silo napravijo mir med razdraženimi uporniki. — Tako se je zopet v razburjeno deželo povrnil mir vsaj za nekaj let in sedaj je bilo posla dovolj, da so se vsaj nekoliko zacelile rane, ktere so upori prebivalcem sekali na duši in na telesu.

3. Mir.

1. Škof dobro porabi mirni čas; najprej mnogo hodi po svoji škofiji, da se osebno poduči o razmerah, da se prepriča, kaj da je najpotrebnejše, da se popravi in zboljša. Ker pa želi, da bi tudi v sosednjih škofijah po skupnem, dobro premišljenem načrtu začeli preosnovati, zato prosi nadškofa v Spoletu, da naj skliče h škofijskemu zboru svoje podložne škofo. Tu se zbrani viši pastirji dogovoré, kako hočejo izvrševati svojo apostolsko službo. Pecci se vrne domu ves vnet in poln načrtov. — Najprej spozna, kako vlada pri odrasčenih nek uporen duh, ki ne obeta nič prida, zato mu je na srcu, da bi vzgojil v boljšem duhu mladino. Živo se je spominjal besedi Gospodovih: Pustite male k meni! in zdelo se mu je najpotrebnejše, malim preskrbeti kruha in nauka. Najprej izda škofijski katekizem, po katerem še sedaj po šolah podučujejo otroke; gleda posebno na to, da pobožne vaje oživljajo ves nauk v šoli; določi, da se v mestu skupno in slovesno praznuje prvo sv. obhajilo; sam se potrudi, da deli prvoobhajancem sv. R. Telo; jim preskrbi kosilce po sv. opravilu in se rad tudi sam z njimi raduje najlepšega dne v življenju kristjanovem. Za otroke, ki so šoli odrasli, vredi v škofiji »otročje vrtove«, ktere je ustanovil po Laškem sv. Filip Neri, vidoč, kako mladina, ki šolo zapusti, zdivja, ker nima v tem času pravega varuha. Take otročje vrtove ustanovi tudi Pecci po mestih v svoji škofiji. Otroci so se zbirali ob nedeljah in praznikih popoldne v cerkvi pri krščanskem nauku, potem so pa šli na zabavišče, kjer so se učili, molili, peli, veselili. Škof sam jih razveseli mnogokrat s sadjem, kruhom kterelega jim včasih tudi sam deli in ob enem spodbuja k čednostnemu živ-

ljenju. Tudi više šole so mu bile na srcu, posebno vseučilišče v Peružiji; vso svojo skrb obrača v to, da se dijaki niso le mnogo učili, ampak da so tudi spolnovali svoje krščanske dolžnosti, da so hodili ob nedeljah in praznikih k sv. maši in pridigi, kar taki gospodiči posebno radi opuščajo.

2. Vedel pa je vladika Peružijski, da sam vsega ne zmore, da mora imeti na strani podpornike, ki mu bodo pomagali in v njegovem imenu in po njegovem vodilu izvrševali njegove namene; zato poskrbi, da si vzredi vrlih, delavnih duhovnov v semenišči. Poslopje, kjer so bivali bogoslovci, razširi, da lože sprejema več dijakov v semenišče. V tem zavodu preosnuje učni načrt, na novo vstanovi stolici za liturgijo in cerkveno govorništvu, da bi duhovni s toliko večim vspehom označevali vernim božjo besedo. Sam rad zahaja v semenišče, da se prepriča, kako gojenci napredujejo v naukih.

3. Kot škof ni pozabil usmiljenja do ubogih, ki ga je še dečka doma učila milosrčna mati. Tega nas prepričuje pastirski list, v katerem duhovnom svojim priporoča skrb za reveže; vmes pravi: »O predragi moji sodelavci v vinogradu Gospodovem, vi ste vsak dan priča, koliko pomanjkanja in drugih nezgod je trpeti revežem, katerih svet neče poznati, da ga ne motijo v njegovem vživanji. Vem, kako radi pogosto tudi zadnji kosček kruha delite s svojimi reveži: o ne pozabite pa tudi revežem kazati trpečega Odrešenika, da pri njem najdejo moči in nove srčnosti. Ako tako skrbite za reveže, storili bote mnogo za človeško omiko; vi bote s tem ukrotili strasti, ki bi sicer zdivjale in nevarne postale človeški družbi. Pokažite torej revežu, da je tudi on človek, da revščina ni sramota za človeka, s tem jih bote podprli in rešili!« — Lahko pa je naš slavljeneec tako govoril svojim duhovnom, ki so vedeli, kako tudi škof sam čuti z reveži in jim pri vsaki priliki lajša njih srce.

On vzbudi v življenje zavod imenovan: »Monte di Pietà«, ktereга so vstanovili Peružijanci vsled gorečih govorov P. Barnaba, minorita v 15. stoletji. Namen temu zavodu je bil: Revnim posojevati v potrebi denar in sicer s kolikor moč malimi obrestmi. Že tedaj so namreč oderuhi, posebno judje, reveže molzli z visokimi obrestmi. To posojilnico Pecci zopet oživi in s tem marsikteremu trpinu pomore iz zadrege. — Leti 1853 in 54 sta bili za Peružince posebno nesrečni; pomladanski nalivi so grozili popolno vničiti setev in s tem živilo prebivalcem. Ljudje prosijo Boga, naj blagovoljno odvrne od njih to hudo šibo, a zdelo se je, da Bog ne čuje njihove prošnje. Ko škof vidi grozečo nevarnost, ko sliši obupne tožbe revnih poljedelcev, tedaj oznani v ta namen slovesno procesijo. V Peružiji hranijo poročni prstan Marijin in ta prstan želi nositi škof v slovesnem sprevodu in prositi s svojimi verniki Marijo, naj ona posreduje pri Bogu, da jim pošlje jasnih

dni. Čez 50.000 ljudi se zbere ta dan, a oblaki so bili temni in vse je kazalo, da se zdaj zdaj vlije dež in svetovali so škofu, naj opusti procesijo, ker vidi, da jo bo oviralo grdo vreme. A škof, poln zaupanja do Marije, kliče vernim: Le upanje imejmo trdno, vse se bo izvršilo! Med sprevedom se ustavi škof, vzame dragoceno svetinjo v roke in blagoslovi ljudstvo in polje, rekoč: »Da po zasluženji in na prošnjo blažene Device Marije dodeliš svojim vernim jasnega neba!« in množica odgovarja: »Prosimo Te, usliši nas!« Ko tretjič škof blagoslov daje s svetinjo, prodré blede solnce teman oblak in posije na svetinjo; Bog je skupne prošnje uslišal; od tistega dne niso več čez leto nalivi strašili revnega ljudstva, a letina seveda je bila zelo borna, ker je moča že poprej mnogo pridelkov pokončala. Lakota jela je zato mučiti reveže. Tu se posebno skaže škof usmiljenega Samarijana. On osnuje družbo plemenitih, meščanov in duhovnov, ki naj delé lačnim živeža; on sam vsak dan ob treh popoldne deli živeža revežem, ki so se od blizo in daleč zbirali pred njegovo palačo; za vsacega ima drobtino, za vsacega pa tudi prijazno besedo. In škofa v sredi med reveži, ki jim hrano deli vsak dan, tega še sedaj Peružijanci ne morejo pozabiti, pa tudi Bog, revežem oče, tega ni pozabil!

4. Slovelo je Peccijevo ime po škofiji, pa tudi v Rimu so poznali njegove zasluge. Koncu l. 1853. ga pokliče papež v Rim in ga 19. decembra imenuje za svojega kardinala. Dne 5. febr. je bil Pecci kardinal vmeščen na cerkev »San Crisogono«. Dne 12. februarja 1854 je bil hud potres, ki je napravil veliko škode tudi v Peružiji, in kardinal, zvedši to nesrečo, hiti domu in si prepové slovesni sprejem ter vse v to namenjene denarje ukaže po potresu zadetim razdeliti; dasi pa je kardinal prepovedal vse slovesnosti, vendar ni mogel zabraniti ljudstvu, ki se je v obilnih množicah zbralo pred mestom in pozdravljalo novega kardinala, svojega škofa. — L. 1857. mu pošlje Pij IX. dragocen, zlat kelih za prvostolno cerkev in kmalu potem imajo Peružijanci srečo, papeža samega imeti v svoji sredi.

Tako so tekla vesela in žalostna leta Pecciju v Peružiji; njega ni prevzela sreča, pa tudi nesreča ga ni potrla, ker se je vedno oziral le na pomoč od zgorej. Z apostolsko gorečnostjo je opravljal svojo imenitno službo in na ves svet pozabivši, živel je vesel med svojimi in za svoje, tembolj, ker je videl, da ni zastonj njegov trud. Toda hude poskušnje so bile še namenjene kardinalu v Peružiji; pa kakor se zlato v ognji poskusi, tako se je pokazala duša Peccijeva ob času bridkosti čista kakor zlato.

4. Novi boji.

1. Prišlo je leto 1859. Kdo se ga ne spominja tudi pri nas? Vsaj že otrokom odsluženi vojaki ravno iz teh časov pripove-

dujejo toliko zanimivega od krvavih vojsk po Laškem. Napoleon III. in Viktor Emanuel sta se domenila, da skupno izženeta Avstrijance iz Laškega. Od dveh strani zajeti, morali so se Avstrijanci umakniti iz papeževih dežel, posebno vsled nesrečne bitke pri Magenti. Komaj pa naše čete odidejo, že se na vseh krajih dvigajo uporniki proti papeževi vladi; tudi v Peružiji prevladajo uporniki in postavijo začasno vlado, ki se je posebno skazovala v sovraštvu do papeža, škofa in do cerkve. Žalosten mora škof gledati, kako zaničujejo njegovi podložni cerkvenega poglavarja, ktereга so pred kratkim pozdravljali in proslavljali za svojega kralja; gledati mora, kako se vničuje sad njegovega mnogoletnega in trudapolnega delovanja. Prihiteli so hitro vojaki papeževi pred Peružijo, da ukrotijo upornike. V začetku poskusi vodja z lepo pridobiti Peružijance; a poslanec nič ne opravi pri razdivjani druhali. »Do zadnje kaplje hočemo svojo kri preliti za vsojo prostost«, tako kričé, oborožujejo se, da bi papeževim zabranili vhod v mesto. Toda po krvavem boji se morajo premagani Peružijanci udati in mesto je bilo zopet papeževo. Žalibog, da je bilo papeževo le mesto, srca prebivalcev pa so bila napolnjena s trupom upornih misli, s sovraštvom do postavne vlade papeževe. Zato izda škof 12. februarija pastirsk list, v katerem govori, kak pomen da ima posvetna oblast papeževa. Ta list je zelo zanimiv tudi za naše čase, zato podam iz njega nekaj besed: »Enajst sto let je že stara pravica papežev, ki jo imajo do svoje države; kdor se torej drzne tû kaj spremeniti, je roparju enak, ki si s silo prilastuje tuje posestvo... Kdor le količkaj zna misliti in pozna tudi zgodovino, vedel bo, v kako tesni zvezi da je svetna in duhovna oblast papeževa. Koliko težav ima papež trpeti, ako ni prost v svojem mestu. Spomnim vas le na Pija VI. in VII., ki sta morala bežati in sta bila v ječi zaprta, ker so se drugi vtikali v lastnino sv. Petra... Da je posvetna oblast papežu res potrebna, dokazujejo najbolj sovražniki njegovi, ker mu jo hočejo z vso silo vzeti. Ako odstranimo posvetno papeževo oblast, piše Mazzini l. 1850, potem nam ne bo težko otresti ljudi tudi od duhovne oblasti papeževe.« Tako po priliki dokazuje škof svojim vernim, da je oblast papeževa pri njih postavna in da se ji nikdo ne sme upirati brez greha.

2. Med tem je dobil v Villafranki, kjer so mir sklenili, Viktor Emanuel Lombardijo, Garibaldi pa je zanj osvojil Sicilijsko kraljestvo in tako je papeževim deželam od severa in od juga grozil najhujši sovražnik — zemlje lačni Sardinec!

Že 11. avgusta izda Viktor Emanuel razglas, da ima namen zasesti Umbrijo, in njeno glavno mesto Peružijo; to pa bode storil, češ, »da vredi žalostne razmere v teh zapuščenih pokrajinah, da prebivalcem dodeli prostost«. S temi lažnjivimi izgovori se opravičuje in še tisti dan prestopi mejo in 14. septembra so že

Sardinci stali pred Peružijo. Urno stopajo v mesto in se pripravljajo, da si osvojé tudi grad, kamor se je skrila posadka papeževa, da vsaj grad obrani. Švicarji so se sicer dobro držali, a brez najpotrebnejšega se niso mogli dolgo braniti. Sardinci so se zelo surovo vedli v Peružiji, celo pred škofovo palačo so pridrli in začeli razbijati na zaprla vrata. Brat škofov, profesor Pecci, videč nevarnost, gre, odpre vrata, da bi se mirno dogovoril z vojaki; a skoro bi bil moral plačati svoj pogum s smrtjo. Vojak namreč hoče ga zabosti s sulico, kar pa drug vojak zabrani. Škof se pritoži, da tako brezozirno gospodarijo v njegovi hiši in se poda v bolj oddaljeno misijonsko hišo; posebno je vžalilo škofa, ko zve, da hočejo nekega župnika vsmrtiti. Ko namreč vojaki Sardinci korakajo memo stolne cerkve, zadene kroglja nekega majorja in vojaki trdijo, da je priletela kroglja iz zakristije; precej zgrabijo župnika in ga obsodijo na smrt. Škof hiti, pojasnuje, da je to miren, boječ mož, ki gotovo tega ni storil, toda vse nič ni pomagalo; drugi dan so ga na trgu pred gradom vstrelili.

Tako grozovito so začeli Sardinci gospodariti v Peružiji; s silo so se polastili mesta, s silo so ga hoteli tudi obdržati. Sedaj nastopijo za škofa popolno nove razmere. Poprej papežev podložnik, je sedaj pod oblastjo Sardinčevo. Precej v začetku mora britko čutiti, da se je vse spremenilo. Celo kopo postav so izdali novi vladarji, s kterimi so popolno prezirali pravice katoliške cerkve; poprejšnje uradnike odstavijo ter jih namestijo s takimi, ki so si »pridobili zaslug za domovino«; dominikanom ukazejo, da morajo v 24 urah zapustiti samostan; po stanovanjih duhovnov stikajo vojaki in najmanjši sum je dovolj, da zapirajo duhovne v ječo. Škof o tem sponoči papežu, rekoč: »O kako grenka žalost mi polni srce, ko gledam, kako satan oblastno gospoduje, cerkev pa, namestnica Kristusova, tepta se z nogami! Komaj so Savojei nastopili vladu, napovedali so cerkvi boj in vse njene pravice že ležijo pod posvetno samovoljo novih vladarjev . . .«

Toda tudi doma Pecci ni molčal, ampak je v družbi sosednimi škofi slovesno oporekal zoper krivice, ki so se pod novo vladu godile katoliški cerkvi, ker je hotela, da bi cerkev bila državi sužnja. A dosegli niso škofove ničesar; zaničevalno jim vlada odgovori, da so njih besede neresnične, ker nova vlada ima ravno namen braniti in pospeševati edino pravo katoliško cerkev. Pa mi lahko razumemo te besede, ker vemo, da volk obleče tudi ovčjo obleko, kadar mu to bolj kaže. — Peccija vse to ni oviralo; kakor poprej, tako tudi poslej nevstrašeno spolnuje svojo apostolsko službo, dasi ga vsled tega tudi tožijo, da nemir dela in spodkopuje red v deželi. Ker odstavi tri duhovne, ki so podpisali spomenico nesrečnega Passaglia, ki je trdil, da papež ne potrebuje posvetne oblasti, tedaj ga pozovejo pred sodbo, da bi

se zagovarjal. Toda škof v tem oziru ni poznal druge gosposke, kakor rimskega papeža. Zato se ne zmeni za povabilo ter ostane doma; a nova vlada si ne upa primorati ga, da bi prišel, ker vidi, kako so meščani, celo liberalni, nejevoljni, da vlada kaj tacega tirja od škofa. Kajti škof je s svojim apostolskim obnašanjem prisilil novo gosposko, da ga je spoštovala kot nevstrašenega značajnega moža, ki je bil res pastir in ne najemnik, ki ni gledal, kje mu grozi nevarnost, ampak samo, kje bi se oglasil za svojo čedo in skrbel za njen blagor. In res se je škof gotovo vselej oglasil, kadarkoli je nova vlada izdala kako postavo, ki je bila krivična za katoliško cerkev. Miru, kterega si je želel, da bi vspešneje deloval, ni dosegel, pa tudi boja se ni vstrašil, da bi otel, kar se da oti.

3. Kmalu po svojem prihodu je uvedla nova vlada v Umbriji civilni zakon, postavo, vsled ktere je zakon veljaven, ako ga poročenca skleneta vpričo svetne gosposke in ni potreba zanj cerkvenega dovoljenja. Vsakdo vé, da je s tem katoliška cerkev zadeta v srce, ker tako se ji odteguje in umika družinska zveza, ki je temelj pravemu katoliškemu življenju. Kardinal se zato hitro pritoži pri vladi, a za pritožbo njegovo se niso zmenili, marveč začeli novi zakon izvrševati pri podložnih; precej zato podučili svoje duhovne, kako se jim je vesti nasproti novim postavam. V zvezi s sosednimi škofi izda kardinal krasno spomenico, v kateri temeljito pretresa postavo o civilnem zakonu in pojasnuje, kako da nasprotujejo določila v tej postavi naukom katoliške cerkve in kako slabe nasledke da bo postava imela ne le za cerkev, ampak prav posebno tudi za državo.

Te spomenice pa si kardinal ni upal razposlati škofom in svojim duhovnom in podložnim po pošti, ker se je bal, da bi jo gosposka ne zaplenila. Zato si je moral preskrbeti zanesljivih poslancev, da bi jo raznesli na vse strani. Na takem potu se je nekemu župniku, Romittelli-ju, godilo prav neprijetno. Napravljen kakor posveten gospod se poda 11. julija zjutraj na pot v Spoleto; v svojem zaboji ima skritih mnogo iztisov omenjene spomenice. Pri mestnih vratih pa orožniki ustavijo voz in ukažejo, da se mora roba popotnikov vsa preiskati. Kaj to pomeni? si misli Romitelli; ali je vlada zvedela za škofovo namero ali kaj? Bil je v veliki zadregi celo uro. A strah je bil prazen, ker zvedel je, da ni njemu veljala preiskava, ampak tatu, ki je v Florencu ukradel nekaj dragocene zlatnine. Res so dobili v nekem zaboji ukradene reči in takoj so nehali iskati; župniku pa je srce mirneje bilo, ko vidi, da njegove robe niso preiskovali.

To pismo kardinalovo pa ni imelo nobenega uspeha; vlada je strogo izvrševala novo postavo. Kardinal sklene naravnost obrniti se do kralja. Kakor apostoli, ki so Boga bolj poslušali, kakor ljudi, tako tudi Pecci nevstrašeno kralju pojasnuje velike

krivice, ktere dela nova postava katoliški cerkvi, in na koncu pravi: »Veličanstvo, bodite pravični katoliški cerkvi, ki je edino prava, pri nas edina postavno potrjena vera; dovolite, da se zopet prosto sklepajo krščanski zakoni, dajte nazaj zakonu vzvišeni, nadnatorni značaj! Odpravite izjemno postavo, ki obtežuje vest Vašim podložnim, ki grozi nevarnost ne le vernemu in nravnemu življenju, ampak tudi družbinskemu in državnemu blagostanju!« S tem pismom pošlje kardinal duhovna — poslanca v Florenco, da bi je izročil kralju; toda zastonj se trudi pri uradih dobiti dovoljenje, da bi ga kralj sprejel. »Kaj mi je storiti?« vpraša pismeno kardinala. »Ako ne morete do kralja«, odgovori mu škof, »počakajte ga pri vratih, kadar se kam pelje in vrzite pismo v njegov voz!« Pa tudi to ni bilo več mogoče, ker se je med tem odpeljal kralj iz Florence. Zato kardinal svoje pismo objavi po časnikih. — Tako se je Pecci z apostolsko srčnostjo boril za cerkvene pravice, seveda se je prizadeval zastonj, ker civilni zakon je bil kmalu veljaven za vso Italijo. Sedaj lože razumemo, zakaj da je Pecci kmalu, ko je postal papež, izdal okrožnico, v kateri govori o zakonu; sam je kakor škof skusil, koliko škode da napravijo cerkvi in državi civilni zakoni, zato tudi poglavar cerkve ni mogel molčé gledati razvalin, ki jih napravljajo po širnem svetu v različnih državah veljavni civilni zakoni.

4. Drugo veliko krivico storila je nova vlada cerkvi s tem, da je odpravila samostane. Postava od dne 11. decembra 1860 je velela, da se morajo iz vseh samostanov izseliti redovniki; časa zato imajo dva meseca; le nekaj samostanov ni zadela ta trda postava, redovniki namreč, ki so oskrbljevali bolnike, smeli so večinoma ostati v samostanih. Kardinala je ta ukaz silno bolel, ker je videl, koliko bo sedaj otrok brez nauka, koliko revežev brez skorje kruha, koliko župnij brez pastirjev, ko bodo odpravljani samostani; toda vsi poskusi, da bi se odstranila nova postava, so bili zastonj. Da bi spolnil svojo dolžnost, je olajšal kolikor moč težko stanje izpodenim redovnikom, jim preskrbel primernih stanovanj in pripravnega dela. — Vlada pa je porabila izpraznene samostane za vojašnice, skladišča in druge potrebe; knjižnice in podobe pa je izročila oskrbniku vseučiliščnemu. Duhovnom je naložila poseben davek in od cerkvenega premoženja treba je bilo dajati skoro tretjino za vsakoletni prinos (annuo concorso). Pa to vse še ni zadostovalo; tudi lepo vrejeno semenišče je vlado bôdlo v oči, tudi to so mu hoteli vzeti. »Dobro, pravi škof, le po njem! Saj bogoslovce lahko spravim v svojo hišo; zame je prostora kmalu dovolj.« In res so se preselili bogoslovci v škofovsko palačo, kjer jih je kardinal gostoljubno hranil in kakor oče rad bival med svojimi sinovi. Pozneje se vendar posreči škofu, da dobi zopet semenišče v svojo oblast, toda njegova posestva je med tem vlada prodala, dohodke pa

znižala za celo tretjino, vse iz tega namena, da se zmanjša število duhovnov. Vlada je tudi izdala ukaz, da nikdo ni oproščen vojaške službe, torej tudi bogoslovci niso prosti, le na 20.000 prebivalcev sme škof po enega bogoslovca oprostiti, tako se je glasila vojaška postava poostrena l. 1864. Zopet se zberó škofje v posvetovanje in v njih imenu napravi kardinal Pecci spomenico na kralja, v kateri pojasnuje, kako krivična je postava, ki tudi bogoslovcev ne oproščuje vojaške službe. V tem pismu pravi kardinal: »Veličanstvo! Postava dovoljuje, da sme oče oprostiti svojega sina, ki ga potrebuje za svoje delo; vdovi se pusti njen edinec: vse to je prav. Toda za one sinove, katere je odbral nebeski Oče v svojo službo, nima postava nobene lepe besede in mati katoliška cerkev zastoj prosí oproščenja za svoje. Postava skrbi, da ne poginejo posamezne družine: za cerkev pa, ki daje družinam stalno podlago, ne zmeni se nikdo. Torej v državi, v kateri se toliko govori o prostosti, si človek še svojega stanu ne sme prosto izbirati! — Veličanstvo! Največa dobrotá vsakemu narodu je, da je nraven; to pa mu daje le vera; ako pa ne bo oznanovalec vere, kdo se bo vojskoval proti nenravnosti?!« . . . Za nekaj let so te besede izdale; toda 1869. l. so izdali postavo, ki ni bogoslovcem gledé vojaštva dovolila nobenih olajšav.

5. Sardinci so neradi gledali, kako so duhovni in škofi zvesto vdani rimskemu papežu, kako mu pogosto sporočajo svoje razmere in pri njem iščejo svéta in pomoči. Zato vlada vvede *placetum regium*, ki določuje, da papež ne sme objaviti nobenega razglasa, nobenega pisma brez vladnega dovoljenja in da ukazi škofovi niso veljavni, dokler jih ne potrdi posvetna gosposka. *Divide et impera!* Loči, razdvoji in potem gospoduj! tako je mislila in dehala nova vlada; za škofo in župnike je le take potrjevala, o katerih je vedela, da ji ne bodo prav nič hodili v škodo, da bodo bolj državni, kakor cerkveni služabniki. Učila je duhovne, da naj se vera nič ne vtika v politične in svetne zadeve, da naj lepo skrbi za dušni blagor kristjanov, vse drugo naj pa prepusti državi.

Tako je nova vlada ovirala katoliško cerkev v njenem delovanju, nasproti pa krivoverce podpirala, posebno protestante. Brezplačno jim je prepuščala samostanske prostore, da so v njih zbirali ljudi in jim razkladali svoje krive nauke in med nje širili krivoverske spise. — Volk se je klatil okoli čede in pastir naj bi molčal, naj bi ga ne odganjal? Ne, kardinal ni molčal: list je izdal za listom in vtrjeval svoje verne v katoliški veri, govoril, kako je vzvišena in lepa katoliška cerkev, kaka čast za vsacega je, da je katoličan. Da bi lože zabranil razširjanje krivoverskih spisov, vstanovi nekaj časnikov, ki zagovarjajo nauke katoliške cerkve in ljudi podučujejo o času primernih vprašanjih.

S tem sem le v poglavitnih potezah narisal težave, s katerimi se je imel boriti kardinal v svoji škofiji, ko je tam gospodaril Sardinec. V tem smislu piše škof sv. Očetu v nekem poročilu do rimske stolice sledeče besede: »Zdi se mi, da sem prišel v popolno novo škofijo, ker vse poprej veljavno so sedaj razveljavili in podoben sem krmarju, ki vodi svojo ladijo valovom in vetru nasproti, ker posvetna oblast ni le odtegnila cerkvi vse svoje pomoči, ampak jo ovira, kjer je le mogoče.« Tako se kardinal po pravici pritožuje. Odpravila je vlada redove, pograbila cerkveno premoženje in duhovnom odločila dohodke, ki jim ne dajo ne živeti, ne umreti; izginile so dobrodelne naprave, ki so revežem preskrbljevale potrebnega živeža, dajale zapuščeni mladini lepih naukov; in kar je bilo najhujše: izgubljenih je bilo toliko neumrljivih duš. Tolažiti pa se je smel kardinal, da je ohranil, kolikor mu je bilo mogoče obvarovati v novih razmerah. Duhovni so mu ostali z večine zvesti, semenišče je pridobil nazaj, ljudstvo mu je bilo vdano v ogromni večini in celó nasprotniki so bili prisiljeni spoštovati vnetega, učenega, zares apostolskega škofa!

Svojo obširno vednost je kazal kardinal Pecci posebno na cerkvenem zboru vatikanskem l. 1870, kjer se je posebno odlikoval s temeljitimi razpravami o papeževi nezmotljivosti. Lep je tudi pastirski list, ki ga je pisal svojim vernim, ko so razglasili papeževo nezmotljivost. Pojasnuje jim, da ta resnica ni nova, da so kristjani vedno tako mislili, le naznanila se je sedaj bolj natanko. — Ko zbor preneha, vrne se kmalu med svojo čedo. Iznenaden zve, da so 20. sept. 1870 vdrli Savojski tudi v Rim in vzeli v last prvostolno mesto sv. Petra, da je postal papež jetnik v svojem lastnem mestu. — Od sedaj živi med svojimi bolj v miru; tù želi tudi skleniti svoje življenje. Svojemu bratu pošlje namreč l. 1877 v spomin svoj životopis, spisan v verzih, misleč, da tem vrsticam o njegovem življenji bo treba le še pridjati, kdaj da je umrl in kam so ga pokopali. — In vendar je bila volja božja, da zvezda, ki je do sedaj tako milo-prijazno obsevala škofijo Peružijsko, zažari kmalu v polni svetlobi, kakor luč na nebu, vsemu svetu.

IV. Kamornik rimske cerkve.

1. Pri papeževi stolici je najimenitniša služba kamornika rimske cerkve. Ta kamornik vrejuje vse posvetne zadeve papeževe, imenovati se sme papežev denarni minister; on je načelnik sodišča v apostolski kamori, kancelar rimskega

vseučilišča. Posebno pa ima važna opravila kamornik rimske cerkve, kadar papež umrje, ker s tremi drugimi kardinali vodi do izvolitve novega papeža sv. Cerkev; njemu se izročé ključi papeževih soban, on potrjuje vsa določila rimske stolice; on preskrbi, da se hitro pripravi »konklave«, kjer se novi papež voli, on tudi nadzoruje, da se vrši vse postavno. Vsakdo sprevidi, da je služba kamornika rimske cerkve važnega pomena in na to vplivno mesto pokliče dne 21. septembra 1877, po smrti kardinala De Angelis, Pij IX. Peruzijskega kardinala Peccija.

2. Kmalu dospe Pecci v Rim, da nastopi svojo novo službo. Dela je bilo mnogo silno težavnega. Ker je Pij IX. vidoma pešal od dne do dne, moral se je Pecci pripraviti, da vse potrebno preskrbi, ko bi se primerila papežu nagla smrt; zato se začne učiti apostolskih določil, ki govore o »konklavu« ter tri mesece porabi, da se z njimi popolno seznaní. Pokazala je bližnja prihodnost, da je bilo to zelo potrebno. Pij IX. sam je čutil svoj konec in laška vlada se je pripravljala, da po smrti papeževi zasede Vatikan in zapre papeževe sobane; treba je torej bilo moža, da premore vse te težave in kakor nalašč zato je bil kardinal Pecci. On je vžival pri Piju IX. posebno zaupanje in je dobro poznal vse spletke, ki ste jih snovali laška in francoska vlada za priliko, ko odmrje Pij IX.

Dne 7. februarija 1878 res ugasne papež Pij IX., ki je 32 let modro in pogumno vodil katoliško cerkev. — Precej po smrti skliče kardinal Pecci vse kardinale v posvet, da se dogovori o pogrebu papeževem in o pripravah za konklave. Gledé konklava je bilo treba določiti, ali bodo kardinale volili papeža v Rimu ali v kakem drugem mestu, ker se je namreč bilo bati, da bi laška vlada ne ovirala proste volitve. Ker pa je laška vlada zatrdila državam, da se bo volitev vršila popolno prosto, odločili so se kardinale, da ostanejo v Rimu. Tako so se deseti dan po Pijevi smrti zbrali kardinale v konklave, da ranjkemu izvolijo naslednika; vse za to potrebno je oskrbel kamornik rimske cerkve, kardinal Pecci.

3. Kdo bo Pijev naslednik? tako se je povpraševal ves svet. Največkrat so imenovali Peccijevo ime in vsi, ki so Peccija poznali, so trdili, da bi Pij IX. ne mogel dobiti vrednejšega naslednika; le Pecciju se je skoraj nemogoče zdelo, da bi njega volili za papeža. Res se je precej pri prvem glasovanju videlo, da bo najbrže izvoljen Pecci, ker je dobil največ glasov. Pecci se prestraši, ko tolikrat sliši svoje ime, zato gre h kardinalu Biliu ter ga prosi, naj nikar ne dela za njegovo izvolitev. »Bojim se, pravi, da se bote zmotili, ako mene izvolite. Hvalijo me, da sem učen mož: ali jaz vem, da nisem; govore, da imam za papeža potrebne lastnosti: jaz vem, da jih nimam; prosim, imejte

to pred očmi in potem ne bote silili starčka blizo 70 let, da bi prevzel težko breme papeževe službe!*

Tako napoči zadnji dan volitve, o katerem se je vedelo, da bo gotovo dovršena; zato so še tisti večer priredili v papeževih sobanah stanovanje za novega papeža. Pecci pa je imel ravno nad temi sobami svoje stanovanje. Ker so celo noč delavci pripravljali stanovanje, so vedno ropotali, hodili in Pecci ni mogel oči zatisniti; zato vstane, vzame nekaj postelje seboj in gre v drugo sobo in si tam na tleh priredi posteljo in na tleh prespi tisto noč — on, ktereга je drugi dan ves svet pozdravljal in poslavljaj novega namestnika Kristusovega!

Drugi dan se zopet zberó v posvet in kmalu je bilo izmed 61 glasov 44 za Peccija, torej več nego zadosti. Kardinal Donnet, ki je imel sedež zraven Peccija, pripoveduje, kako se je začel Pecci tresti, ko se je vedno ponavljalo njegovo ime; naenkrat obledi, pero mu pade iz rok in jokati začne kakor otrok. »Pogum, Pecci, pogum velja, saj se ne odločuje za vas, marveč za katoliško cerkev!« tako so ga osrčevali sosednji kardinali.

Ko se volitev naznani, takoj pristopijo trije najstarejši kardinali pred Peccija ter ga vprašajo, ali sprejme volitev. Pecci, ki se je vselej v svojem življenji klanjal previdnosti božji, tudi zdaj spozna voljo božjo, da se naj vda želji kardinalov in da naj sprejme izvolitev. »Nisem vreden, pravi, da bi prevzel to službo, toda pokoren svetemu zboru spoznam, da me po Vaših glasovih Bog kliče!« Takoj se pred Peccijem sklonijo kardinali in pozdravljajo novega papeža.

Na to vpraša kardinal in dekan novega papeža, ktero ime si hoče kot namestnik Kristusov izvoliti? Ker je imel Pecci, kakor nam znano, posebno spoštovanje do papeža Leona XII., zato so kardinali že skoro vedeli, da si bo Pecci izvolil Leonovo ime — **Leon XIII., papež!**

Papeža imamo, Leona XIII.: ta glas se je razširil, kakor blisk, še tisti dan po vesoljnem svetu, in svet je imenoval to volitev srečno, in da je bila res srečna, to nam priča delovanje Peccijevo na stolici sv. Petra, ktero si hočemo ob kratkem ogledati v prihodnjem poglavji. Ob kratkem zato, ker bi cele »Drobtinice« ne zadostovale, da bi dostojno opisal vse zasluge Leona XIII. za katoliško cerkev, pa tudi zato, ker je katoliškim kristijanom več ali manj znano njegovo delovanje; vsaj ga ni skoro tako skritega kota v katoliški cerkvi, kamor bi že ne bila posijala luč na nebu — zareča v Leonu XIII. na stolici sv. Petra!

V. Leon XIII. — papež.

Bog pokliče v stari zavezi Jeremija za svojega preroka. Tedaj se jame Jeremija izgovarjati, da ni sposoben za tako imenitno službo: »In sem rekel: A, a, a, Gospod Bog! glej, ne znam govoriti, ker otrok sem jaz. In Gospod mi je rekel: Nikar ne reci: Otrok sem; ker pojdeš, kamorkoli te bom poslal in boš vse govoril, karkoli ti bom zapovedal! — Nikar se jih ne boj, ker jaz sem s teboj, da te rešim, pravi Gospod . . . Glej svoje besede položim v tvoja usta; glej postavim te danes čez narode in kraljestva, da ruješ in podiraš, razdevaš in razmetuješ, zidaš in sadiš . . . Ti tedaj opazi svoja ledja in vzdigni se, ter govori jim vse, kar ti jaz zapovem. Ne boj se jih . . . Bojevali se bodo sicer zoper tebe, pa premagali te ne bodo, ker sem jaz s teboj, govori Gospod, da te rešim.« (Jer. 1. 6—10. 17. 19.) In Jeremija je postal prerok in Bog je vodil njegova dela. — Kakor tedaj Jeremiji preroku, tako se je tudi po smrti Pijevi pri papeževi volitvi godilo Pecciju, ko so ga kardinali izvolili za namestnika Kristusovega na zemlji. Tudi on si je bil svest svoje slabosti, zato se je branil težkega bremena, zato je prosil kardinale, da naj sposobnejšega izvolijo za to imenitno službo: a ker je po glasovih kardinalov spoznal božji glas, tedaj vdan je v voljo božjo sprejel prečastno, pa tudi silno težavno službo, da postavljen narodom in kraljestvom ruje in podira, razdeva in razmetuje kraljestvo satanovo, zida pa in sadi vinograd Gospodov.

Dne 3. marca 1878 je bil Leon XIII. slovesno kronan. Lepi so obredi pri papeževem kronanji, a obširno popisovati mi jih ni mogoče zaradi preobilnega gradiva; omenim le nekaj malega. Na dragoceni nosilnici nesejo izvoljenca v slovesnem sprevodu na prestol papežev; kakor poslanec božji lesketá se papež v kraljevem blišču, a pred njim zažiga duhovnik povescmo prediva, rekoč: »Sveti Oče, tako mine slava tega sveta!« Trikrat zažge predivo in trikrat ponovi te besede. Po sv. maši, ki sledi tem obredom, vršilo se je kronanje Leona XIII. Kardinal Di Pietro moli najprej molitev, rekoč: »Vsegamogočni, večni Bog, v tebi imajo duhovni in kralji svojo veljavo in moč, dodeli zato svojemu služabniku Leonu, našemu papežu, milost, da plodonosno vlada tvojo cerkev, da on, ki je po tvoji milosti postavljen in kronan za očeta kraljem in za vodnika vsem vernim, prav vlada po tvoji modri naredbi!« Nato postavi kardinal papežu tiaro na glavo, govoreč: »Sprejmi nase s tremi kronami okrašeno tiaro in ne pozabi, da si oče knezom in kraljem, poglavar zemeljskemu krogu, namestnik našega Odrešenika Jezusa Kristusa, kteremu bodi čast in slava na vekov veke!« — Po teh besedah se sklonijo

vsi pričujoči na zemljo, papež pa se dvigne s sedeža in prvič blagoslovi svoje verne s trojnim blagoslovom apostolskim. — S tem so končani krasni obredi, ki se vršé pri papeževem kronanji; Leon XIII. pa s tem dnevom nastopi svojo vlado na stolici sv. Petra.

Pred devet leti je nastopil Leon XIII. svojo vlado, torej v nevarnih in žalostnih časih. Zato je pa tudi njegova služba dvakrat težavna. »Žalosten razgled — piše papež v prvi okrožnici — odpira se nam pri nastopu naše vlade. Kamorkoli se ozremo po svetu, povsod zaničujejo in prezirajo najimunitnejše resnice; s tem izpodkopujejo tla, na katerih stoji človeška družba. Ljudje so drzni in nesramni ter nasprotujejo sleherni veljavi in oblasti. Raznovrstni prepiri, hudi razpori, krvavi boji zijajo nam nasproti. Človeštvo zaničuje zakone, ki branijo pravico in kroté človeške strasti. Pri ljudeh opazujemo neizmerno hrepenenje po posvetnem imetji in vživanji; mnogo pa jih pozabi na večnost, celó sami sebe moré, ako nimajo ali ne morejo vživati posvetnih sladnosti. Brezvestno gospodarijo z javnim premoženjem in vendar hočejo taki brezvestni sleparji, da bi jih svet hvalil kot dobrotnike in zagovornike domovine, prostosti in sploh vse pravice. Po poljudno pisanih knjizurah širijo se ti krivi nauki tudi med priprosto ljudstvo, kakor kužna bolezen. Od kod vse to? Od tod, ker zaničujejo veljavo sv. cerkve, ker so sovražniki spoznali, da najprej treba zatreti božjo in cerkveno veljavo, potem še le je mogoče vničiti državno in sploh človeško veljavo; od tod taki navali proti cerkvi, zato tako hité povsod trgat šolo od cerkve...

Ne naštevam vam tega, da bi množil vašo žalost, marveč da nam je jasna težavna in važna naloga, da v teh hudih časih po svojih močeh zagovarjamo in branimo resnico in pravico, ktero je cerkev vedno varovala. Greh je kriv, da je človeštvo odpadlo od Boga. Ločeni od Boga pa deró ljudje v časni in večni pogin. Torej nazaj k Bogu in povrneta se nam mir in sreča.»

Boljše slike o sedanji človeški družbi in njenem ravnanji si pač ne moremo želeti, kakor nam jo tú podaja sv. Oče; omenjene so tudi glavne napake ljudi, od kod da so in kje da se najde zdravilo zanje. In vse delovanje Leonovo ima ravno namen, zboljšati razmere v človeški družbi, odstraniti zlo, človeštvo privedi k Bogu, kjer bi mir našlo in srečno živelo. Za to se trudi sv. Oče skoro deset let neprenehoma pri učenih, pri državah, pri podložnih; za to on združen z verniki po vsem svetu goreče prosi Boga, ker vé, da vsak dober dar in vsako popolno darilo pride od zgoraj: od Očeta luči.

Da si vstvarimo jasno podobo o papeževem delovanji, poglejmo kako deluje: 1. Leon XIII. — učenjak; 2. Leon XIII. — državnik; 3. Leon XIII. — oče katoliškega sveta; 4. Leon XIII. — prijatelj molitvi.

I. Leon XIII. — učenjak.

Gotovo ti je še pred očmi, dragi čitatelj, s kako skrbjo da so stariši Leonovi svojega sina vzgojevali, kako marno se je pozneje vedno sam trudil, da si nabere vednosti v vseh strokah človeškega znanja: modroslovje, zgodovina, cerkveno in sveto pravo, naravoslovje . . . : vse je zanimalo ukazeljnega mladeniča; povsod je hotel biti podučen, vse vednosti želel je imeti, da ž njimi pojasnuje in brani vednost vseh vednosti — sveto vero. In redko kdaj so se verski sovražniki bojevali tako očitno in nesramno, tako zavedno in vspešno, redko kdaj tako vstrajno in splošno, kakor v našem času, ko je Leon XIII. kakor namestnik božji dolžan dedino Kristusovo na zemlji, sv. vero braniti in razširjati. Splošna je tožba: vera peša, časi so slabi, povsod se širi nevera: po pravici tako tožijo verniki. — Najbolj razširjena pa je nevera med učenimi ljudmi ali takimi, ki mislijo, kdo vé kaj so in kaj znajo. Ti brezverni učenjaki so si pridobili skoro vse više šole, na katerih gospodarijo po svoji volji in tudi v srednjih in nižih šolah dobili so že veliko veljave in oblasti. Neverni ali vsaj maloverni, pa tudi očitni sovražniki vere vzgajajo mladino, od mladine pa je odvisna prihodnost. Od tod ona velika nevarnost, ki preti ravno iz viših šol najprej cerkvi, pa tudi državi. In znamenja ne varajo. Seme je jelo že kaliti, kažejo se žalostni sadovi brezverske vzgoje: mladina ne priznava ne božje, ne človeške veljave. Ni čuda! Skoro vse vede namreč se dandanes upirajo Bogu; kako bi torej dijaki ohranili spoštovanje do veljave, do ljudi, ako ga nimajo do Boga? — To je dobro čutil učeni Leon XIII. in zato je v svojih okrožnicah skušal najprej odstraniti nevarni vpliv brezverske vednosti. Kako pa? S tem, da je pokazal učenim krščansko vedo. Kdor pazljivo razmišljuje — pravi sv. Oče v okrožnici o sv. Tomažu Akvinskem, izdani 4. avgusta 1879 — žalostne današnje razmere in se vpraša, kaj je temu vzrok, spoznal bo, da vse hudo, ki nas tare in nam še grozi, ima svoj začetek in vir v krivih mislih in načelih, ktere učijo že dolgo časa učitelji po šolah. Po šoli pa se krivi nauki širijo med ljudi, ker šegetajo ušesa slabotnim ljudem. Človek namreč dela večidel, kar spozna po svoji pameti za pravo; če se torej pamet moti, napačna je tudi človekova volja. Sicer ne pripisujemo učenosti toliko moči, da bi odstranila in zatrla vse zmote, ker prva in poglobitna je pomoč božja. Vendar pa vednost, posebno modroslovna, kaže razumnemu človeku pot do pravé vere in ga pripravlja za krščansko vero. Bog je namreč razodel mnogo resnic, ktere so celo paganski učenjaki spoznali s svojim umom: koliko bolj se smemo tega nadjati pri kristjanih, ktere je prerodila milost Gospodova! Pamet sama ti

najprej spričuje, da je Bog, vsemogočni stvarnik vstvaril svet in vse, kar je na njem; tudi mnogo družega človek spozna s svojo pametjo, a ne vsega: mnogo je namreč razodetih resnic, ki so in bodo ostale skrite človeškemu umu, treba torej priznati, da je um naš omejen, da se nam je treba voljno klanjati takim resnicam in jih verovati. Kdor se pri vsem svojem učenju in premišljevanju naslanja na veljavne razodete resnice, on nikdar s svojim razumom ne bo zašel na krivo pot, ker kjer in kadar bo zapazil zmoto, povsod in vselej bo vedel, da mu jo je treba pripisovati lastni slabosti. Tako so delali katoliški učenjaki vseh časov, tako tudi sv. Tomaž Akvinski, ki je stare svete učenike, kakor raztresene ude kakega telesa, zbral, njih nauke vredil in razširil, da se sme po vsi pravici imenovati opôra in dika katoliške cerkve. Bistrega in razumnega duha, zvestega spomina, čistega življenja, vnet edino le za resnico, ogreval je sv. Tomaž solncu enak svet z žarki svojih čednosti in z lučjo svojih nauk...

Kakor nekdanj, tako bi tudi dandanes po njegovem nauku, pri katerem se moramo seveda ozirati na napredek sedanjih ved, najlože razlagali in branili zdrave nauke katoliške cerkve proti raznovrstnim publim in brezverskim učenjakom... Dandanes govori svet, da hoče živeti v prostosti, pa hiti le v razuzdanost, vsaki veljavi in oblasti se skuša odtegniti, pa zapada pod oblast najhujši železni sili. V vsem tem bi dobivali pri angeljskem učeniku zlatih resnic, ki kažejo stvari, kakoršne so v resnici.

Tako skrbi učeni Leon XIII., da bi se pravo modroslovje, ki je podlaga drugim vednostim, širilo in vtrjevalo med učenjaki. Pa tudi druge vednosti so mu pri sreci, posebno zgodovina, ktero tako silno kazé zgodovinarji v sedanjih časih, da lahko rečemo: dandanes zgodovine več ne pišejo, kakor je, marveč jo le sproti delajo, kakor jo uprav potrebujejo za svoje namene. Kako n. pr. so zgodovinarji ogridili zgodovino papežev! Zato je sv. Oče precej prvo leto svoje vlade 9. septembra 1878 določil nov red za premenitno vatikansko knjižnico in imenoval novega knjižničarjevega namestnika. — 18. avgusta 1883 razglasi papež okrožnico, v kateri dovoli, da smejo učenjaki izmed vseh narodov rabiti vatikansko knjižnico, da se zgodovina papežev pokaže v pravi luči; očita posebno Italijanom, ki so toliko dobrot prejemale od papežev, da se v svojih raziskovanjih rajé naslanjajo na slabo podučene protestantske pisatelje, nego na zanesljive katoliške. — Tako skrbi Leon XIII. učenjak za pristno vednost, ki naj se namestu puhle in napačne širi po učenih stolicah.

Toda učenjaki niso le zadovoljni, da bi širili svoje krive nauke le po svojih šolah, tudi med priprosto ljudstvo jih širijo s knjigami in časopisi v prijazni in domači besedi. In žalibog, reči moramo, da je slabo časopisje dandanes na vrhuncu svoje

moči in slave; ravno to velja tudi o knjigah. Znano je, kako mogočno vplivajo dandanes na ljudi poljudno pisane knjige, posebno leposlovne; spisi po teh knjigah so pogosto ostrupljeni z nenavnimi, brezverskimi načeli, ktera zagovarjajo in širijo v lepi, vabljeni obliki nasprotniki kreposti in prave vednosti. Človeštvu najsveteje reči, kakor vera v Boga in v neumrjočnost, se brezbožno smešijo; samomor, poželjiva strast, vživanje, to vse se popisuje s tako živo besedo, kakor da bi bile to najbolj imenitne čednosti, po katerih je človeku hrepeneti. Tudi v tem oziru deluje Leon XIII. proti slabim knjigam in časopisom, ker pogosto škofom in vernim naroča, da naj izdajajo in kar le moč razširjajo dobre spise. — Velikodušno papež podpira učenjake, vabi jih na svoj dvor, odlikuje jih s tem, da jih kliče v kardinalski zbor... tako deluje Leon XIII. — učenjak in skrbi, da se iz Vatikana vedno lepše žari učenosti — luč na nebu!

2. Leon XIII. — državnik.

Raznovrstne so bile službe, ktere je opravljal Pecci v svojem življenji; previdnost božja je skrbel, da se je izuril v vseh zadevah duhovnih in telesnih, ker je imel nad vse biti postavljen kot papež. Znano nam je, koliko se je Pecci trudil tudi v svetnih, državnih službah v Beneventu, v Peružiji, v Bruselji kot nuncij papežev. Kako urno je vredil v Beneventu zanemarjeno deželo, kako modro skrbel v Peružiji za blagostanje podložnih in kako je pridno na dvoru belgijskem skrbel za blagor katoliški cerkvi v tej deželi! V teh službah si je pridobil mnogih državniskih znanosti, ki so potrebne papežu — vladarju. Toda čudno! kar že stoletja ni bilo, to se je sedaj zgodilo: Pecci res postane papež, toda vladar brez lastne države, ker si je papeževe dežele po krivici prisvojil zemljelačni Piemontez.

V svoji deželi torej papež ne more razodevati svojih državniskih vednosti, a kaže jih mnogo lepše med svetom sploh, kadar v svojih okrožnicah govori o državnih razmerah kot »oče knezom in kraljem in poglavar zemeljskemu krogu«. Papežem je sicer najprvo skrbeti za duhovni blagor narodov; a duševni in telesni blagor sta tako tesno združena, da ju ni moči ločiti. Zato pravi Leon XIII. v okrožnici ki se začinja z besedami: *Immortale Dei*: Sveta cerkev, neumrljivo delo usmiljenega Boga, sicer po svoji naravi skrbi za blagor duš in srečno večnost; vendar bi tudi minljivim stvarjem ne mogla donašati obilnejšega blagoslova, ko bi bila edino le za časne potrebe odločena... In vendar pravijo: Cerkev je državi nasprotna, hodi ji v škodo; zato so vladarji vzeli državam versko podlago in verski značaj, cerkev potisnili so v kot med staro šaro, veljavne pravice so

zakopali in vstanovili novo pravo, kteremu velja vodilo: Moč je pravica. Kdor huje, tisti zmaguje! — Toda nasledki tej spremembi so žalostni: države postavljene na to podlago so poslopja zidana na pesek; vsak piš omaja zidovje in ako pridrvi vihar, razdrobi se vsa zgradba v prah.

Zato je Leon XIII. izdal ob groznem umoru ruskega cara okrožnico, v kateri pojasnuje, od kod taki žalostni pojavi, in zatrjuje, da države brez Boga ne morejo biti srečne. »Vsa Evropa — pravi sv. Oče — zgrozila se je nedavno nad strašnim umorom najmogočnejega cara, in ko se svet še trese, se zavrženi ljudje ne bojé tudi zoper druge vladarje razglašati očitnih strašil. Ta prenevarni stan družbinskega življenja nas napolnuje z veliko britkostjo, ker vidimo, da je življenje vladarjev, mir držav in sreča narodov ob enem v veliki nevarnosti. In vendar se nahaja v krščanski veri, v zapovedih in vzgledih Kristusa Gospoda ona čudovita moč, ki kaže gospodovalcem in podložnim njih dolžnosti, da v soglasji in edinosti brez nerodnega beganja izvršujejo skupne zadeve . . . Premnogi dandanes sledijo modroslovcem preteklega stoletja, ki trdijo, »da ima ljudstvo vso oblast v rokah, in da tisti, ki vladajo, to službo opravljajo le v imenu ljudstva; zato jim tudi lahko podložni vzamejo oblast, ako se jim poljubi«. Toda napačno je to mnenje, ker vsa oblast je od Boga, torej tudi posvetna. Zato bodo pa vladarji zanjo tudi odgovor dajali pri Bogu, podložni pa, kako so se jej klanjali. Na tem temelji se mora zidati sleherna oblast na svetu. Gotovo je: ko bi vladarji nikdar ne zlorabili svoje oblasti, tudi ljudstvo ne bi se želelo otresti teškega jarma . . . Pot, katero je ljudem nastopiti, da zopet vredé pravne razmere v družbinskem življenji, je jasna; nanjo treba stopiti in verno pa varno po njej hoditi. Edino katoliška cerkev hrani v sebi ono čudovito moč, od Boga ji podeljeno, ki varuje oblastnike, da v hudo ne rabijo svoje moči in brani podložnim, da se svojevoljno in s silo ne skušajo upreti oblasti, ki je od Boga postavljena.«

Tako razjasnuje Leon XIII. edino pravo podlago za družbinsko srečo narodov. Po vsem katoliškem svetu so verni pritrjevali tem modrim besedam sv. Očeta in celó razkolni car ruski je ukazal svojim duhovnom, da naj to znamenito pismo papeževo preberejo in razložé vsem podložnim.

In vse, kar je tu sv. Oče omenil le bolj mimogredé, vse to obširno, temeljito in jasno razpravlja v okrožnici dné 1. nov. 1885, govoreč o krščanskem državnem redu. Tako deluje splošno Leon XIII. — državnik; pa tudi v obravnavah s posameznimi državami kaže, kako vsestransko pozna razmere in potrebe pojedinih držav in tem primerno tudi vrejuje svoje prizadevanje, da se zboljšajo javne razmere. V lepem soglasji živi sv. Oče z našim svetlim cesarjem. Avstrijci, kateri so mirili laške

upornike, ko je Pecci bil še škof v Peružiji, so mu še vedno pri srci in zato sv. Oče posebno vpliva na škofe, da bi z njihovo pomočjo kmalu zopet dobili v Avstriji verske šolske postave, da se s tem zgradi Avstriji temelj za lepšo prihodnost. — Mogočni Rusiji se papež približuje ob vsaki priliki, kaže ji svojo očetovsko skrb in naklonjenost, da se lože poteguje za podložne katoličane in si pridobiva srca pravoslavnih. Kdo ne vé, kako laskavo govori sv. Oče o Rusih v okrožnici o sv. Cirilu in Metodu? Ozira se zato rad proti vzhodu, kakor je rekel Slovanom zbranim v Vatikanu, da bi ga spomin na preteklost razveselil in potrdil z veselim upanjem za prihodnost, ker kaže se, da je slovanski narod po božjem sklepu prihranjen za posebne namene.

Posebno pa razodeva papež svojo državniško modrost na Nemškem. Znano je, kako je bila stiskana katoliška cerkev na Nemškem prav do zadnjih časov: škofje so živeli v pregnanstvu, duhovni so zdihovali po ječah, semenišča so bila zaprta, samostani prazni; bolniki so zastonj hrepeneli po sv. popotnici, umirajočim ni bila v delež tolažba, ki jo deli katoliška cerkev — kako bi katoličanov to ne peklo, kako bi to ne bolelo sv. Očeta, kateremu je Bog izročil v skrb vse katoliške kristijane? In s pomočjo božjo se je modremu Leonu posrečilo doseči po mnogih nezgodah s premnogim zatajevanjem, da se je vrnil mir nemškim katoličanom, da imajo škofije zopet svoje pastirje, župnije svoje duhovne, deca svoje učitelje in umirajoči svoje tolažnike. Mogočni Bismarck, ki je rekel, »da ne gre nikdar v Kanoso«, da se ne bo nikoli uklonil papežu, on je premagan; mogočna železna sila se je uklonila vsemogočni krščanski ljubezni. — Francozom in Italijanom ponuja papež roko v spravo, pripravljen prijenjati jima v vsem, kar ni bistveno potrebno, le da se ne pogubi toliko neumrljivih duš pri brezverskem vladanji. — Tudi v daljno Turčijo odseva svit Leonove modrosti in ni še davno, ko je turški sultan poslal papežu za zlato mašo dragocen prstan, vreden nad 100 tisoč gld. ter rekel, kako ga veseli, da sv. Oče vé, da imajo kristjani pod Turkom ravno tiste pravice, kakor Turki sami. — Na sever, kjer vlada brezcutni Anglež, ozira se Leon pogosto, posebno k Irceem, ki obupni vzdihujejo pod težkim jarmom angleških tlačiteljev. On opominja vlado, naj opusti krivice, ktere trpi že toliko stoletij uboga irska raja; Irce pa svari pred zločini, veleč jim: začetek svobode je, zdrževati se zločinov in po poslavnem potu se boriti za svoje pravice. — Tudi čez morje v Ameriko sega Leonova skrb. Ker se tudi tam ruši državno življenje vsled nenaravnih razmer med delavci in bogatini, zato blagoslavlja »viteze dela«, ki skušajo delavcem po postavnem potu pridobiti človeških pravic in jih ob enem prav očetovsko opominja, da naj se varujejo zapeljivih sleparjev in vedno le delajo v družbi in z dovoljenjem svojih škofov.

Tako sv. Oče skuša povsod, da bi se zopet družbinskemu življenju postavila trdna podlaga, katero mu daje katoliška vera in življenje po veri, tako on »zida in sadi« v blagor človeštvu. Toda on tudi ruši in podira, razdeva in razmetuje, ker brez usmiljenja kaže svetu sovražnike veljavnega reda, socialiste, nihiliste itd., pojasnjuje njih zlobne nauke in peklenske nakane ter svari človeško družbo, naj ne posluša njih zapeljivih besed, katerih sad je grenak, kakor pelin. Kako se je stresel ves frama-sonski svet, ko je 20. aprila 1884 razglasil Leon okrožnico o prostozidarjih, kako je sikalo peklo zoper Rim, kako je grozilo vse judovsko časopisje vatikanskemu čuvaju, ki si upa naspotovati mogočnim milijonarjem, pred kterimi se celó vladarji tresejo!

Pa predaleč bi zašel, ko bi hotel še naštevati posamezno, kako da sv. Oče povsod razodeva svojo državniško modrost v prid katoliški cerkvi. Vsi katoličani in tudi drugoverci so v tem edini, da se že dolgo časa ni lesketala rimska stolica v tolikem blesku in v taki veljavi, kakor danes med nevernim svetom. Zatirana ljudstva kličejo sv. Očeta na pomoč, celó zatiralci se poganjajo pri njem, da bi njegovo besedo dobili za svoje delovanje, kar je seveda zastoj; ako se kralji ne morejo zediniti v kakem vprašanji, prosijo sv. Očeta, da razsodi zadevo, kakor se je nedavno zgodilo v prepiru zaradi karolinskih otokov med Nemčijo in Španijo. Kaj čuda torej, da so tudi Italijani spoznali krivico, katero so storili rimski stolici, ker so jo oropali vseh dežel; ni čuda, da je devet desetih Italijanov za to, da se ta krivica poravnava, da se mir sklene s papežem. Morda Bog poplača še sivolasemu starčku — papežu njegov trud za vredenje državnih razmer in dopusti, da še on prejme zopet v last dedino sv. Petra; to želimo prav iz srea Leonu XIII., najmodrejšemu državniku sedanjega časa.

3. Leon XIII. — oče katoliškega sveta.

Poglavitno skrb v svojem apostolskem delovanju pa seveda obrača papež Leon v to, da se širi in vtrjuje kraljestvo božje na zemlji; zato skrbi kot »gospodar zemeljskemu krogu«, kakor oče za ves katoliški svet in posebno za tiste, ki še sedé v temi in v smrti senci, v neveri in krivoveri. Iz tega spoznamo, zakaj ima sv. Oče toliko skrb za misijone. Pri sreji mu je »propaganda« v Rimu, to je: zavod, kjer se vzgajajo mladeniči od vseh narodov in se pripravljajo za misijonarje, da gredó med svoje oznanjat in vtrjevati sv. vero. Kar je laška vlada temu zavodu ugrabila mnogo dohodkov, od tedaj sv. Oče mnogo milih darov obračajo za to napravo. Kdo bi se torej čudil, ako bere koliko novih škofij in nadškofij da je že vstanovljenih po svetu za Leona XIII.? Le

malo naj omenim. Začnem v Avstriji. Tu je v Krakovem v Galiciji ustanovljena nova škofija, kjer je bil do sedaj samo vikarijat; v novi Avstriji: v Bosni in Hercegovini so ustanovljene štiri škofije z nadškofijsko stolico v Sarajevem. Nedavno potrdil je papež škofa za Črno goro. V Bukareštu je nadškofija namestu vikarijata. Na Škotskem je 6 novih škofij. Vesel naznanja l. 1879 sv. Oče, da je srečno odstranil razkol med Armenci, katerim je ustanovil redno cerkveno vlado. Na Portugalskem vredí in meje odloči na novo posameznim škofijam. Na Angleškem vstanovi novo škofijo v Portsmouth-u. In v daljni Ameriki so nove škofije: Nebraska, Montana, Montevideo, Tabacco, Kolima. Na Kitajskem med Mongolci, v sprednji Indiji: povsod se je ustanovila redna cerkvena vlada itd. itd. Ni ga tako oddaljenega, tako skritega kraja po vseh delih sveta, kamor bi ne segala očetovska skrb Leonova; ni ga naroda, kterega bi on ne nosil v svojem sreci, kteremu bi ne pokazal svoje očetovske ljubezni, kader-koli se mu zato ponudi prilika; v dokaz temu spomnimo se samo naklonjenosti, ktero skazuje sv. Oče Slovanom!

Toda sv. Oče ne razširja le sv. vere med nejeverniki in krivoverci, njemu je tudi v skrbi, da se prav posebno med katoliškimi kristijani vtrjuje sveta vera in da se med njimi vedno lepše razcveta življenje po veri. Zato priporoča škofom, da naj skrbijo za temeljito izobražene in pobožne duhovne, ki naj kakor sol zemlje gnjilobo odstranjujejo in kakor luč sveta razsvetljujejo in ogrevajo slaboverni svet. Kristijanom pojasnjuje, da je zakon zakrament, svet in nerazvezljiv, zdrava podlaga rednemu družinskemu življenju; posebno je papežu ljuba krščanska mladina, kateri priporoča dobre, verske šole. — Sploh ni je potrebe v katoliški cerkvi, za katero bi Leon v svojem vladanji ne bil poskrbel. Iz vsega tega lahko razvidimo, da sv. Oče ne moli zastonj: Posvečeno bodi tvoje ime! Pridi k nam tvoje kraljestvo. Oprt na božjo pomoč dela zato z vsemi svojimi silami Leon XIII. — skrbni oče katoliškega sveta!

4. Leon XIII. — prijatelj molitvi.

Rojen od bogaboječih starišev je Pecci še majhen deček rad molil s svojo materjo pred altarjem Matere božje v domači grajski kapeli; z naročilom, da naj vsikdar rad lepo moli, izročé ga stariši pobožnim učiteljem, ki so ga imeli vedno pred očmi med šolskim letom, pa tudi v počitnicah; njega niso motili hudobni tovariši; slabi vzgledi bili so mu v samostanu prikriti, zato je rasel angeljsko nedolžen in v molitvi se je razveseljeval z Bogom. Ko stopi v duhovski stan, podvoji svoje pobožnosti, in ko ga v škofa posveté, ohrani svoje pobožne vsakdanje navade, dasi mu jih obtežujejo službena opravila. Ni čuda, da tudi kot papež

ostane zvest prijatelj molitvi. »Exsurge Domine, adjuva nos!« »Dvigni se Gospod in bodi nam pomočnik!« tako pravijo, je vzdihnil, ko je solzeč se spoznal, da Bog njega hoče imeti papeža, ko je s strahom rekel, da sprejme nadpastirsko službo. Sv. Oče vsak dan kake pol ure premišljuje pred sv. mašo, in toliko časa se tudi zahvaljuje po sv. maši; v svoji kapeli obiskuje vsak dan Jezusa v presv. R. Telesu; vsak teden se spoveduje; vsak mesec si izvoli en dan, ktereга posebno posveti molitvi in drugim pobožnim vajam; prav posebno rad premišljuje trpljenje Gospodovo; Marijo še vedno po otročje časti in se rad priporoča sv. Frančišku Asiškemu. Ves dan je posvečen molitvi in delu, in pozno v noč so še razsvetljena okna njegovega stanovanja.

Ako imamo to pred očmi, ne bo se nam čudno zdelo, kako da Leon XIII. deluje s tolikim vspehom za katoliško cerkev, da njegova goreča molitev kakor rosa daje neko čudodelno moč vsem njegovim delom. — Toda ko bi tudi nič ne vedeli, kako sv. Oče živi sam za-se, spoznali bi ga prijatelja molitvi iz njegovih opominov, s katerimi tako pogosto spodbuja kristijane, da naj goreče in stanovitno molijo. Zato je v devet letih svoje vlade oznanil katoliškemu svetu trikrat sv. leto; najprej l. 1879, kmalu ko je nastopil vlado, da bi Bog blagoslovil njegovo delovanje; potem l. 1881. posebno iz tega namena, da bi se rimski stolici prikrajšale hude stiske, in slednjič l. 1886, zato da bi svet zopet očitno se vrnil k Bogu, posebno da bi države poprijele se verskih postav. Vprašam: kako bi bilo mogoče, da bi vse molitve v sv. letu, vse pobožnosti, obhajila . . . ne prodrla oblakov in ne dosegla pri Bogu milosti, katerih smo posebno v teh sv. letih prosili? — Posebno sv. Oče vernim priporoča molitev sv. rožnega venca. 1. septembra 1883 priporoči to molitev v posebni okrožnici; 30. avgusta 1884, določi, da se v mesecu oktobru moli vsak dan v cerkvi sv. rožni venec; 20. avgusta 1885 ukaže, naj se ta pobožnost opravlja redno vsako leto toliko časa, dokler se stiskani cerkvi ne zboljšajo časi, in 31. oktobra 1886 zopet v pismu do kardinala vikarja v Rimu povdarja, naj se sv. rožni venec širi med katoličani, zato ga v Rimu sedaj vsak dan molijo po cerkvah. Z radostjo to omenjam, ker vem, da papež s tem nič novega ne naroča slovenskemu ljudstvu, ki že od nekdanj s posebno gorečnostjo in radostjo moli sv. rožni venec. Tega se prepričaj, blagi čitatelj, ako le stopiš zvečer v to ali drugo vas na deželi. Ko vaščani pripravijo svoje delo, ko povžijejo skromno svojo večerjo, tedaj zarožlja molek in verni molijo skupno večerno molitev — sv. rožni venec. In slavec milo poje v meji, mimo njega rahlo žubori potoček pri vasi, kjer se iz odprtih oken po hišah čuje žuboreča molitev sv. rožnega venca. Slavec bode še pel in potok žuborel, Bog daj, da tudi rožni venec ne obmolkne med Slovenci, in upam, da se posebno v naših časih to ne bo

zgodilo, ker Leon XIII. tako živo priporoča to lepo molitev. — Tako vidimo, kako sv. Oče sam goji molitev in kako vzbuja gorečnost za molitev tudi med katoličani. Za to ni njegov klic zastoj: »Dvigni se Gospod, pomagaj nam!« Bog očitno podpira Leona XIII. v njegovi težavni službi. Ni čuda; saj je namreč že tam Jezus z ljudmi, kjer sta dva ali so trije zbrani v njegovem imenu: koliko raje bo Bog bival s svojo pomočjo tam, kjer toliko milijonov pošilja skupne prošnje do sinjih nebes. — Koliko človek doseže, ki pri svojem neumornem delovanju upa in prosi pomoči od Boga, kaže nam preočitno Leon XIII. — prijatelj molitvi!

* * *

Toda naj je dosti! Bojim se namreč, da bi mi čestiti čitatelj ne zameril, ker sem mu prinesel med »Drobtinice« tako debelo drobtino. Pa kdor pomni, da je to životopis papežev, oprostil mi bo rad to gostobesednost; vsaj mil. knez in škof Ljubljanski omenja v slavnostni okrožnici za zlato mašo Leona XIII., da kristijan ne sme biti do sv. Očeta vnemaren in mrzel, da mu sv. Oče ne sme biti tujec, ker je on kakor naslednik Petrov nezmotljiv varuh sv. veri. Kakor pa je vera imenitna in potrebna, tako imeniten in potreben tudi papež, ki naj po božji naredbi sv. vero nepopačeno hrani in nam oznanja. — Kdor je pazno čital Leonov životopis, gotovo bo z menoj teh misli: Tak mož, kakor je sedanji sv. Oče, popolno zasluži, da se nadrobno oceni njegovo življenje in delovanje. In res: Životopis Leonov nam kaže moza, ki je mogočen v besedah, a mogočnejši še v dejanjih, ki se ves čas svojega dolzega življenja bojuje nesebično in brez strahu za resnico in pravico, za človeštva srečo časno in večno!

Bodi nam zlata maša Leonova ugodna prilika, ob kateri pokazimo, kako je Slovenec verno-vdan sveti stolici rimski, držeč se besedi sv. Ambroža: »Kjer je Peter, tam je cerkev, kjer pa je cerkev, tam ni smrti, ampak večno življenje«. Pokazimo, kako spoštujemo in ljubimo sivolasega starčka Leona XIII. — zlato-mašnika!

A. Kalan.

ROMI.

Stoletja, Roma *), si mogočno stala,
Kraljica ponosita vse zemljé;
Beseda tvoja svet je razdevala,
Slavilo tvojih se bogov imé.

A skadil se je dim malikov tvojih,
In stali nagí svetu so v zasméh;
In čednost, ki te je čuvala v bojih,
Zamoril in razrušil jo je greh.

Malikov žar venanji je ugasnil,
Ostalo ti je jedro njih — pekló.
Razum se ti je pač hitró razjasnil,
Srcé je ugasnilo in zašló!

Bogovom žezlo silno je zrjavélo,
Častila se je še njihova strast;
Na Venero ni ljudstvo več verjelo,
Njen greh si ohranilo je in slast.

Tvoj meč je národov še kri prelival,
Oblast si v celi svet prostírala,
Tvoj cesar božjo čast je še užival,
Ko ti si že sramotno umirala.

O, jadna Roma! greh te je posužil,
Ječala ti si, s tabo celi svet;
Srcé in dušo ti je z zlom okužil,
Zamoril še pred sadom novi cvet.

Ti zlata krona jela je bledéti,
Za malo dni ti konec je grozil,
A Bog brez konca dobri, večno sveti,
Te vsmiljeno je znova poživil.

Na cesti v Ostijo se križ je dvignil,
Nanj rabelj staréka Petra je pripél;
Ta križ te je oživil in povzdignil,
Življenje novo ti v osrčji vnel.

Na križ! slabo se, Roma, kralju klanjaš,
Na križi pneš škofijski mu prestol.
Kot hudodelca z mesta ga preganjaš,
Moréč ga, pneš ga na sramotni kol.

Rodú kraljev'ga nisi ž njim vmorila,
Smrt njega — stolice mu strla ni;
S sinov krvjo pač res si tla pojila:
Rodila nove je njihova kri.

Ta zarod, Roma, tebe je premagal,
Tvoj meč je skrhan padel ti na stran,
In rabelj tvoj nazadnje je omagal,
Premagani pa nov je vzzoril dan.

Iz tmé si vstala, znova okrepljena,
In znova ti vskipelo je srcé,
Ko duša zmita, duša prerोजना,
Molila Križanega je imé.

Ne stara Roma, Roma ne — poganska,
To je zalila Krista sinov kří.
Zdaj Petrova si Roma in kršćanska,
Vladarja novega krasnejša hči.

Kraljica narodom si spet postala,
A ni vojak te silni branil več.
Nad dušami si z vero kraljevala,
Ljubezen v nožnico je vdela meč.

*) Roma je latinsko ime za »Rim«.

Oj, Peter te je zidal, nova Roma,
Tvoj Romul nima več pravic do te!
Pogan si v tebi več ne išči doma,
Zdaj »Roma Petrova« ti je imé.

Sezidal te je Peter, Peter hranil,
Da se živiš, je vzrok njegov prestol,
Sovragov zlobnih on te je obranil,
Da, Vatikan, in ne tvoj Kapitól.

Dobrot, o Roma, nisi se branila,
Skazala pa hvaležne nisi se,
Na križ si Petra prvega pribila,
Dobrot plačilo — križ ostal je še.

Trpéli so na križi korenjaško,
Nasledniki prvaka Petra vsi.
Na njem je zdihnil rajni Pij junaško,
Na njem zdaj Leon častno še trpi.

Jetnik je stiskan — starček zdaj kraljevi,
Vklenila, podla Roma, ti si ga;
A pridejo mu, pridejo še dnevi,
Jetništva konec, konec muk in zla.

Jetnika krona ni se razdrobila,
Veriga ni mu strla oblasti;
Prestol mu lepša, ni ga ogrdila;
Le tebe, Roma, tebe sramoti.

On ni še strt, še vedno nam caruje,
In celi svet mu vklanja še nogo.
Za Vatikan, kjer vjeti kralj stanuje,
Sto tisoč src še bije nam gorko.

Miljoni zovemo ga še očeta,
Miljoni slušamo, kar nam veli.
In vsak dan moli množica nešteta,
Naj Bog Leona dolgo še živi!

Ivan Krek.

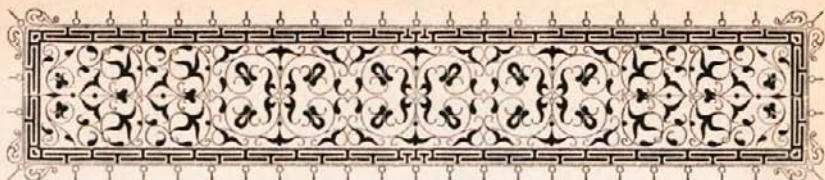
B.
Govorniško blago.

»Slovensko zgovornost povzdigovati naj
nam pomaga:

1. Berilo izvrstnih (klasičnih) izgledov
govorniškega in pesniškega dela, iz katerih
imamo naberati cvetje krasnih besed, pri-
podob in visokih misel, si jih osvojevati,
ter v glavo, srce in pero zasajati.«

(Slomšček, »Drobtin.« 1862, str. 43.)

I.

Beseda o zlati maši prevzv. gospoda Antona Alojzija Wolf-a, knezoškofa Ljubljanskega.

*Od knezoškofa A. M. Slomška za zlato mašo pripravljena, pa po naključni
ne govorjena.*)*

Zlati dan dobrega dušnega pastirja.

»To je dan, kterega je Gospod naredil;
radujmo se in veselimo se v njem!«
(Ps. 117, 24.)

1. Ko je priden kmet svoje polje dolgo vrsto trudapolnih let skrbno obdeloval, in se ni bal nobenih potroškov, dokler ni svojega poslopja pripravil v tako dober stan, da je njemu in njegovemu zarodu prijetno bivališče: s koliko radostjo pregleduje ob večerki svojega življenja plodove svoje marljivosti in hvali Boga, od kterega pride vsak dober dar! (Jak. 1, 17.) — Pa več, kakor priden kmet je danes tukaj.

*) Ta govor, kakor tudi oba naslednja, poslal mi je z veliko prijaznostjo preč. gospod kanonik Fr. Kosar nekdanji — zadnji — vrednik »Drobtinic«. Pripravil — iz nemščine poslovenil — jih je sam za 21. letnik »Drobtinic«, kterega pa zaradi obilnega opravlila ni mogel izdati. Gledé tega govora piše mi blagi gospod sam: »Pač nekak 'omen' je, da sem prestavil Slomškovo besedo za zlato mašo Vašega knezoškofa Wolfa — venerandae memoriae —, ne vedoč, da se bode ta beseda, za Ljubljano namenjena, tiskala tudi v Ljubljani. Mislil sem za gotovo, da so Slomšek to besedo tudi zares govorili. Ne spominjam se, da bi nam bili kedaj pravili, da je niso govorili. Ko sem pa o priliki Vašemu pokojnemu proštu Zupanu pravil, da sem to besedo prestavil, pogleda me začuden, rekoč: »Saj pri zlati maši Wolfovi Slomšek niso

2. Ko je zasadil marljiv vrtnar lep sadonosnik, in pregleduje, od veselja prevzet, zlahčna mlada drevesca v najlepšem spomladnem cvetju: ali se ne spodobi za dobrega soseda, da prihiti srečo vošit dobremu vrtnarju zaradi nebeskega blagoslova njegovega truda in dela? — Pa več kakor zemeljsk vrtnar je danes tukaj.

3. Učaka dober oče redkega veselja, da gleda okoli sebe veselo razcvetati se nov zarod, kterega je pošteno odgojil z neutrudljivo skrbjo, in skliče ob večerki svojega življenja ljubljeno deco, da jim podeli svoj očetovski blagoslov: kako vesel in svet praznik je to za celo rodovino!

Preljubljeni! pa več kakor telesen oče je danes tukaj. Vzvišen zlatomašnik praznuje danes v 73. letu svoje starosti 50. leto svojega mašniškega stanú in 30. leto svojega škofovskega pastirstva. Osiveli oče velike Ljubljanske škofije obhaja danes najboljši praznik zahvale in veselja, in več ko 500.000 njegovih ljubljenih duhovnih otrok daruje danes večnemu Bogu daritvo zahvale, česčenemu zlatomašniku pa daritvo najprisrčnejše vdanosti in ljubezni. — Zato pridem tudi jaz, kakor sosed iz bližnje dežele in škofije, da se vdeležim vašega nenavadnega svetkovanja in kličem radostno s psalmistom: »To je dan, kterega je Gospod naredil; radujmo in veselimo se v njem!« Slavnemu svetoletnemu godovanju je pristojna tudi slavna beseda, in v srečo si štejem, da k povzdignjenju tega častnega dneva spregovoriti zamorem I. besedo veselja; II. besedo zahvale in III. besedo molitve. — Nebo in zemlja bota prešla, ali v blagoslovljenem spominu naj ostanejo dobra dela vzvišenega zlatomašnika in moje današnje besede.

I. Beseda veselja.

Drevo hvali njegov sad, moža hvalijo njegova dobra dela in dobrega pastirja hvali njegova, po njem osrečena čeda. — Ni se mi torej bati, da prestopim povelje sv. pisma: »Pred smrtjo

pridigovali«. V pojasnilo pové mi gosp. prošt blizo to-le: Slomšek so zlatomašniku ponudili pridigo, pa zlatomašnik so se zanj zahvalili, češ, da so že preveč rahločutni, ter se bojijo, da bi Slomškove znane prisrčne besede ne mogli brez solz in globokega ginjenja prenašati. Na to so Slomšek pridigo opustili.« — V »Zgod. Danici« l. 1854 št. 51. čitamo na 216. str. o zlati maši to-le: »O polidesetih so pa visoko častiti gosp. korar Dr. Pogačar na leco stopili in neizrečeno veliko poslušavcem s posebno zgovornostjo skazovali, da velike zakladnije, ki so jih milostivi škof za vse prihodnje čase utemeljili, se na njih terdno vero operajo, da bodo toraj verni preljubemu škofu za toliko blagih del, ki so jih v povišanje sv. vere storili, le tedaj resnično hvaležni, ako si bodo prizadevali, čez dalje bolj živo vero imeti«. — Zlata maša r. knezoškofa Ant. Al. Wolf-a je bila dné 15. decembra 1854 ob 10. uri v stolnici Ljubljanski. V cerkev so spremili zlatomašnika in pri sv. maši navzoči bili so tudi knezoškof Slomšek. Vredn.

ne hvali nobenega človeka (Sir. 11, 30.), da hvalilca prilizovanje, hvaljenega pa prevzetnost ne zapelje, kakor modro pristavlja sv. Maksim, škof. Namestu mene govorijo dela našega precenjenega zlatomašnika, lepa dela neutrujenega življenja skozi polovico stoletja zadosti viharnega časa.

1. Kaj in koliko je delal naš vzvišen zlatomašnik v rožnem cvetu svoje mladosti v pisarnici s peresom v blagor te škofije, je mnogim njenim duhovnom še v dobrem spominu: bil je svojemu postaranemu škofu usta, pero in palica v britkih dnevih najgrenkejših poskušanj za čas osodepolnega sovražnega navala. — Koliko dobrega je storil kakor državni služabnik v svojem tako obširnem, kakor težavnem področji skozi celih osem let z nenavadno modrostjo in potrpljivostjo! To so vedeli ceniti Njih Veličanstvo, cesar Franc I., ter so svojega zvestega služabnika, ker je bil zvest v sebi izročnem poklicu, čez veliko postavili in s potrjenjem Njih Svetosti, papeža Leona XII., svojega povsod slavnega svetovalca na svečnik škofije povzdignili, ktera je po obsegu in dušnem številu največa v ilirski cerkveni pokrajini. In prav tu je vzvišeno polje škofovskega delovanja, od ktere ga menim, da imam kakor sodelavec in sosed pravico, obširniše govoriti.

2. Težka je služba škofova, celó angeljem strahovita. Kdo tehta njene dolžnosti in premišljuje njene nasledke za čas in večnost in ne strepeče raje, kakor da bi zavidal novoposvečenemu? — Kako je naš prevzvišeni Nestor *) vseh sosednih škofov svojo višepastirsko službo skozi dolgo vrsto celih 30 let opravljal, pripoveduje 300 far, ktere je neutrujeni viši pastir od gorenjskih snežnikov do dolenjskih planjav, od slavoloka Trajanskega do praga Jadranskega morja obiskoval z marljivostjo, ki je pastirju v slavo, veliki čedi pa v zveličanje. Naj daje spričevanje njegovi apostolski gorečnosti mnogo sto tisoč onih, kterim je svoje apostoljske roke pokladal in jih v veri potrdil, naj povzdignejo glas številne cerkve, ktere je obiskoval in posvetil! Blagoslov delé je prehodil v djanji krepek škof v teh 30 letih večkrat celo škofijo, in povsodi je razcvetalo novo duhovno življenje po njegovih stopinjah. Radostno zamore danes zlatomašnik prečastitljivi z apostolom narodov zaklicati: »Dobro sem se vojskoval, — sebi in svoji čedi — vero ohranil. Zdaj mi je prihranjena krona pravice, ktero mi bo dal Gospod, pravični sodnik tisti dan; pa ne le meni, ampak tudi tistim, kteri njegov prihod ljubijo.« (II. Tim. 4, 7—8.)

3. Najlepša služba škofova pa je služba očetova v sredi njegove duhovne družine. Dober, previden oče ne skrbi edino

*) To je: najstarejši.

za dobro izrejo svoje od Boga izročene mu družine, njegovo previdno oko gleda tudi v prihodnost; on vtemelji naprave za stoletja, katerih sad še pozni njegovi potomci uživajo, ko že njega dolgo ni več med njimi; stalno vtrdi on srečo svoje ljubljene družine in prav to je krona očetovske skrbi in ljubezni. Očeta imenujem tudi škofa, kateri svoji čredi preskrbi pobožne naprave, koristne vstanove za prihodnje rodove, dasi tudi sam zlahtnega sada svojih dobrih del tukaj več ne učaka.

Tu nima uboga srenja cerkve, da bi se zbirala k službi božji: dobri viši pastir pozida ubožcem hišo božjo in jim radodarno podaje kruh, da zamorejo pomagati pri zidanji z delom svojih rok. Tam druga srenja nima dušnega pastirja; otroci prosijo za kruh življenja, pa ga ni, ki bi jim ga dal: dobri viši pastir pošlje srenji duhovnega očeta, pokliče na pomoč dobrotnike zlahtnega srca, da se dušnemu pastirju vsakdanji kruh zagotovi, ubogim pa sv. evangelij oznanuje.

Škofija pogreša semenišča, v katerem bi se mladeniči, za duhovski stan sposobni, varno odrejali — tako rekoč — že od otroških nog: dobri dušni pastir položi veselega srca, kar je prihranil, na altar svoje škofije, pričakuje enako radodarnih src od strani svojega duhovništva in vernega ljudstva, in vtemelji napravo, ki je tolažba škofova in nada škofijina. V sredi svojih ljubljenih duhovnih sinov in sodelavcev skrbnemu višemu pastirju ni pretežavno, še v visoki starosti po povelji apostolovem v duhovnih vajah posvetiti se obnovljenju duše in srca, v veseli zavesti: da je škof bogat zadosti, ako ga verno in pobožno ljudstvo in goreče in radodarno duhovništvo obdaja, kateremu s sv. Pavlom ponosno spregovoriti zamore: »Vi ste moje veselje in moja krona«. (Fil. 4, 1.)

Da sem podoba vašega višega pastirja zvesto po resnici narisal, pričujejo mnoge po radodarnosti visokega patrona v dveh škofijah ali v novo zidane ali polepšane cerkve, pričuje semenišče za mladeniče, pod varstvom sv. Alojzija vstanovljeno, pričujejo vpeljane duhovne vaje. Zasluženju gre krona! — So mnogozasluženemu državnemu služabniku Njih apostolsko veličanstvo, naš cesar, prsi okrasili z dvojnimi redom: je On, ki vse dobro obilno plačuje, še lepšo nagrado že na tem svetu jim dodelil, namreč visoko in srečno starost, ter jim učakati dal svetega leta njih duhovskega stana, po besedah sv. pisma: »Starost je častitljiva krona, ki se najde po potu pravice«. (Preg. 16, 31.) Da; »strah Gospodov srce oveseljuje in daje veselje in radost in dolgo življenje«. (Sir. 1, 12.) In zares; kaj se dá misliti bolj veselega, kakor če je dano človeku, kakor nekdanj Mojzesu na gori Nebo, po dolgem zemeljskem potovanju, radostno nazaj se ozreti na prehojeno pot, ki je posajena s cveticami dobrih del, — pa se tudi mirno ozreti naprej v

večnost, kjer se krona nebeska prikazuje. — Zato pravim: danes je dan veselja za škofa zlatomašnika in vso njegovo veliko čredo, in zaupajmo, da tudi za angelje v nebesih. Zakaj so prazniki, pravi pobožen mož, *) ob katerih se tudi angelji kot gostje z nami veselijo; in tak trikrat blaženi in veseli praznik je danes. To je dan, katerega je Gospod naredil; radujmo in veselimo se v njem!

II. Beseda zahvale.

Praznik veselja pa bodi tudi praznik zahvale, zakaj ne nam, o Gospod! ne nam, ampak imenu tvojemu gre hvala. (Ps. 113, 1.) — Kako čudovite pa vselej počesčenja vredne so naredbe božje v zgodovini posameznega človeka, celih ljudstev, kakor vesoljnega sveta! Kdo premišljuje zgodovino in ne zakliče, v prahu klečé, z apostolom Pavlom: »O globočina bogastva, modrosti in znanja božjega! Kako nerazumljive so njegove sodbe in neizvedljive njegove poti! Zakaj kdo je spoznal misel Gospodovo, ali kdo je bil njegov svetovalec? Ali kdo mu je pred kaj dal, da bi se mu bilo povrnilo? Zakaj iz njega in po njem in v njem je vse; njemu bodi slava vekomaj« (Rom. 11, 33—36.) — za vse, tudi za veseli dan današnji!

1. Ko so pred 50. leti v Bogu počivajoči škof Anton **) svojega nadepolnega učenca v mašnika posvetili, gotovo niso mislili, da svojemu družemu nasledniku v škofijstvu apostolske roke pokladajo. In ko je naš vzvišeni zlatomašnik svojo prvo mašno daritev večnemu Bogu opravljal, gotovo tudi ni mislil, da bode čez 50 let na današnji praznik zlato mašo pred božjim obličjem pel. »Gospod je to storil, in čudovito je v naših očeh.« (Ps. 117, 23.) Zato bodi Bogu, kateri svojim služabnikom dobrote deli po svoji sveti volji in njih zasluženji, najpoprej zahvala izrečena; zakaj le malo mašnikov je še pri življenji, kateri so z našim vzvišenim zlatomašnikom enega leta mašnikovo posvečenje prejeli.

2. Ko je pred 30. leti viši pastir z močno roko za pastirsko palico prijel, so ob enem še štirje sosedni škofje škofijsko stolico zasedli; ali vsi ti že spijo v grobih; cel zarod človeški je za čas višipastirstva našega zlatomašnika izginil z obličja zemlje, ali Anton Alojzij še zmerom blagoslavlja s krepko roko svojo ljubljeno čredo. In če tudi sibi teža let njegovo truplo; njegov duh, še vedno mlad in bister, živi in dela še zmirom z močjo nekdanjih krepkejših let. »Gospod je to storil in je čudo-

*) Diepenbrock.

**) Škof Anton Kavčič.

vito v naših očeh.* Za mnoga leta v dobrih delih tako bogatega življenja bodi danes tebi, o Bog! naša glasna zahvala.

3. O kakšna čustva zahvale in ljubezni do Boga, ki je tako dobrotljiv in ktereга usmiljenje je večno, bodo danes srce našega vzvišenega zlatomašnika in škofa sprehajala! In kdo izmed nas ne bi imel danes enakih čustev? — Hvalite torej Gospoda, vi, mašniki Gospodovi s svojim višim pastirjem, vi, ki nas je slavni zlatomašnik na sto in sto v mašnike posvetil! — Hvalite Gospoda, vi, služabniki Gospodovi, s svojim neutrujenim škofom, vi, ki vam je prečastiti zlatomašnik na sto in sto tisoče v zakramentu sv. birmе darove sv. Duha podelil! — Hvalite Gospoda, ve, srenje osrečene, ki ste po njegovi očetovski skrb-ljivosti lepe hiše božje in lastne dušne pastirje zadobile! — Še vse posebej pa obhajajte vesele dni in hvalite Gospoda (Tob. 11, 10.), vi, duhovni sinovi, toliko dobrega očeta, vi, ki v mirnem zavetji pod varstvom sv. Alojzija najsjajniši dokaz njegove očetovske ljubezni uživajte! — In ko ste danes Bogu neskončnemu vredno zahvalo odrajtali za vse bogate in imenitne darove, ki vam jih je podelil po blagih rokah tako dobrega pastirja, ne pozabite potem, da tudi hvaležno poljubite ravno to očetovsko roko, ki ni nikdar jenjala, vas blagoslavlja in na vse strani obširne škofije dobrote deliti.

S to trojno zahvalo zedinimo k sklepu še trojno prošnjo!

III. Beseda prošnje.

Svojo prvo prošnjo povzdigujem danes k Tebi, večni Bog in Oče življenja! Ohrani še dolgo dobrega pastirja njegovi čredi, očeta njegovi ljubljeni škofiji, svoji sveti cerkvi pa dobro skušenega v boju vajenega vojskovodjo!

Moja druga prošnja je: Vzvišeni zlatomašnik! odpusti mi, da sem se predrznil po nagibu svojega srca ravnati, in da sem po želji tvojih ljubljenih pri današnji slovesnosti besedo prevzel; zdelo se mi je, da sem to tebi dolžan, moj visoko slavljeni brat v apostoljskem poklicu! Kakor kmečki sin enega tvojih podložnikov sem bil še nedoleten tvoj varovanec mašnik posvečen; in ko sem po božjem usmiljenji, če tudi nevreden, škof in tvoj sosed postal, si bil ti prvi, ki si me po svojem očetovskem srcu v novem težkem poklicu osrčeval in mi ljubeznjivo obljubil, da me boš po novi stezi mojega življenja podpiral s pripomočjo svoje molitve, in že blizo 10 let si vedno moj očetovski prijatelj ostal z dobrim svetom in djanjem. Oj sprejmi danes blagovoljno ta mali dokaz moje hvaležnosti in mojega sočutnega veselja; spremljal bom s svojo molitvijo tvojo zlatomašno daritvo k tronu Najvišega!

Tretjo prošnjo pa ti izročujem, vzvišeni zlatomašnik, v imenu tvoje škofije. Ljubljeni oče svojih duhovnih otrok! Glej toliko let si jih blagoslovljal in neutrudljivo prerojeval z močjo sv. evangelija k novemu življenju po Kristusu. Oj povzdigni torej še danes svoje apostolske roke in blagoslovi zlasti danes z vso polnostjo svoje očetovske ljubezni vse svoje duhovne sinove in hčere; vsaj veš, da očetov blagoslov hiše zida otrokom. (Sir. 3, 11.) In ta blagoslov tvojega zlatega dneva naj kakor tvoja najlepša dedščina vedno pri tej škofiji ostane!

In kadar bo slednjič po mnogih letih prijazno večerno solnčece tvojega življenja tukaj mirno zatonilo, da se onkraj groba toliko svitlejše zopet prikaže, in kadar bodeš položil pastirsko palico iz svoje utrujene roke: takrat naj solze hvaležnosti na tvojo grobno gomilo rosijo in tvoj grobni spominek naj kinčajo najlepše in najtoložlivejše besede: »Blagor mrtvim, kateri v Gospodu umrjejo! Odslej, reče Duh, naj počijejo od svojega truda; zakaj njih dela gredo za njimi.« (Skr. raz. 14, 13.) Amen.

II.

Beseda pri pogrebu prečast. kneza in škofa Lavantinskega, Franciška Ks. Kutnar-ja.

(Govorjena 11. marca 1845 od knezoškofa A. M. Slomška; — po nemškem poslovenjenju.)

Glas žalosti

ob smrti dobrega dušnega pastirja.

»Zgodaj je končal, pa je spolnil
veliko let.« (Modr. 4, 13.)

Omolknila za vselej so usta dobrega dušnega pastirja, ktera je pred dvema letoma manj osem dni prvokrat na tem sv. mestu odprl. Milo mu danes zvonovi pojó grobno pesem. — Mrzla in trda je roka višega mašnika, ki nas je tolikokrat

ljubeznjivo blagoslavljala, in je dve leti manj osem dni pastirsko palico z močjo in slavo vodila. Pri njegovem za nas veliko preranem mrtvaškem odru se mrtvaško petje zapuščenega duhovništva tako milo glasi, da nam srce v prsih trepeče. — Od puščiče neusmiljene smrti zadeto je žlahtno srce postalo mrzlo, ki je tako ognjeno ljubilo svojo čredo. Dozorelo za večni pokoj je utrujeno truplo, in že smo pripravljene, skazati mu poslednjo čast.

Oj le nekoliko potihnite mili zvonovi; — le malo prejenjajte petje duhovski bratje; — le nekoliko še potrpi objokana čreda, da rečem še dobremu pastirju, preljubljenemu očetu, v imenu vseh, poslednje slovó.

V kratkem času pastirovanja rajnega škofa sem imel večkrat nezasluzeno čast, v njih imenu njih ljubljeno čredo nagovoriti. Zgodilo se je poslednjikrat, ko so rajni škof pred 5 meseci si blagoslovili svoj grob. *) Naj mi bo torej tudi danes dovoljeno, da še enkrat namestu rajnega spregovorim, in v njih imenu vzamem od vas slovo, pa se tudi pri njih v vašem imenu spodobno poslovim, ter solzo hvaležnosti in ljubezni na njih grobno gomilo potočim; zakaj v resnici: rajni je vreden naših solz. — Pa kaj bi rekel rajnemu v čast, nam pa v tolažbo?

Ko sem na večerko pred smrtjo z rajnim škofom od bližnje smrti v prijateljski ljubezni govoril, odgovorili so mi: »Pripravljen sem in menim, da se bom lahko pripravil umreti, dasi tudi sem še mlad in sem še malo storil za škofijo.« Pa v tolažbo sem opomnil vdanega bolnika na besede sv. Duha v bukvah modrosti: »Pravični je zgodaj dokončal, pa je spolnil veliko let.« Prav ta lep in tolažljiv izrek večne modrosti bodi tudi predmet moji grobni besedi, rajnemu v zasluženó čast, nam zapuščenim pa v milo tolažbo; zakaj podučljivo je bilo njegovo življenje, — tolažljiva je bila njegova smrt, in blagoslovljen bo njegov spomin med nami; naj tudi nam v tolažbo se glasi — da vse dobre reči so tri.

I. Podučljivo je bilo njegovo življenje.

Podučljivo je bilo rajnega kneza in škofa celo življenje; zakaj živa in močna vera, resnična ponižnost in v poklicu neutrujena gorečnost za vse, kar zadeva Božjo čast, blagor naše cerkve in domovine so bili trije najlepši biseri njihovega izvrstnega značaja.

*) Na stroške duhovništva Lavantinske škofije je bila pozidana prav zala kapela na mestnem pokopališču v Št. Andreju na Koroškem. To kapelo so škof Fr. Kutnar 29. septembra 1845 posvetili, in v njeni rakvi zdaj njih koščiice poleg kostij knezškofa Fr. Zimmermanna počivajo.

Rojeni so bili 26. oktobra 1793 na dolnjem Kranjskem v tihi in mirni dolinici Št. Vidske fare. Njihovi stariši so bili dosti premožni in zlasti si je pobožna mati prizadevala nade-polnega sina v pobožnosti in čednosti izrediti. Globoko ginjeni so mi rajni knez pripovedovali, kako jih je ob nedeljah in praznikih po končani popoldanski božji službi pobožna mati rada seboj vzela, z njimi se med njivami in travniki sprehajala, jim čudeže božje vsegamogočnosti in ljubezni razlagala in jih tako Boga ljubiti in njemu služiti učila. Tako je postala beseda materna za dušo sinovo jutranja zarja, ki ni več ugasnila, ampak mu po vseh potih njegovega življenja milo svetila in vsemu njegovemu djanju in nehanju določeno verni in pobožni značaj vtisnila. — O da bi pač vsi otroci pobožne matere imeli!

S sijajnim vspedom je dokončal cvetoči mladenič svoje šole v Ljubljani, ter je bil 21. decembra 1816 v mašnika posvečen in nemudoma pri stolni cerkvi sv. Miklavža za kapelana in stolnega pridigarja postavljen. Pa prav tukaj mu je prevelika gorečnost v pridigarskem poklicu bolezen nakopala, ktera ga ni nikoli več popolnoma zapustila, da se je zgodaj učil, po kraljevi poti trpljenja nasledovati svojega križanega učenika.

Da bi oslABLJENE telesne moči prehitro ne opešale, so ga tačasni Ljubljanski škof, v resnici apostolski mož, Avguštin Gruber, k sebi vzeli kot dvornega kapelana in registratorja v škofijski pisarnici. Pod očetovskim vodstvom tega apostolskega škofa, od kterega so rajni vselej s posebnim spoštovanjem govorili, rastle je mladi mašnik veselo v vseh duhovskih krepostih in za cerkveno vladarstvo potrebnih vednostih, zdaj še sam nevedoč, zakaj ga je Bog na to novo stezo napolnil. In ko so se njegov knez in škof na nadškofovski sedež v Solnograd preselili, jih je spremljal l. 1824 po njih želji v to novo domovino tudi mladi dvorni kapelan, kakor hvaležni sin svojega ljubljenege očeta. Tukaj se je urno vzdigoval v duhovskih službah in častéh od stopinje do stopinje; — stopnice pa so mu bile sv. čednosti in neutrudljiva zvestoba v službi. Leta 1832 je bil za korarja nadškofijske cerkve imenovan in ob enem tudi za nadzornika vseh ljudskih šol cele nadškofije potrjen, ktero službo je že poprej 3 leta začasno pa slavno opravljal. In ko je nepozabljivi nadškof Avguštin v Gospodu zaspal, je korar Francišek Kutnar tudi njegovega naslednika ljubljence ostal, kar naj bi mu v kratkih letih prav očitno postalo.

Leta 1843 je Lavantinska škofija po smrti kneza in škofa Ignacija Zimmermanna vdovica postala, in iskaje ji novega pastirja, ji naš prevzvišeni nadškof ne vedó boljšega varuha najti, kakor da svojemu ljubljenemu korarju Francišku Kutnarju 3. marca 1844 višipastirsko palico Lavantinske škofije v roke podajo. Tako so naš preljubljeni rajni viši pastir, kakor

nekdaj Abraham, svojo domovino zapustili, v živi veri in trdnem zaupanju na Boga v tujo deželo se podali, od koder so se zopet v sosesko svoje drage domovine povrnili kakor posvečeni knezo-škof.

Kakor visok in častit pa je bil ta za njega nenadni poklic, enako globoka je bila njegova ponižnost, na katero je zidal vso svojo velikost. Celó nevrednega se je spoznal škofovske časti, razodel je odkritosrčno to svojo zavest visokemu nadškofu, pa se tudi z enako pobožno vdanostjo vdal sklepu svojih viših, v katerih je častil sklep in voljo božjo. — Priprostost in ponižnost ste ga spremljali po vseh njegovih višipastirskih potih, in če je tudi moral svoji škofovski in knežji dostojnosti varovati primerno čast, bil je vendar ves ljubeznjiv, prijazen in priljuden do vseh svojih podložnikov, dobro vedoč, da je tudi knez na svojem prestolu le po božji milosti to, kar je. Prav odkritosrčno mi je rekel vzvišeni rajni prvo leto svojega pastirovanja: »Verjemite mi, viša ko je moja čast, bolj čutim, da sem nič.« — Tako je povzdignem, kdor se resnično ponižuje.

S to resnično ponižnostjo je sklepal rajni ljubo odkritosrčnost in dobrodejno priprostost in prav ta mu je pridobila vsa srca. Spoštovan in ljubljen od svojih podložnih, bil je pokojni tudi cenjen in čislán od svojih viših, ter je imel čast in veselje, dva visoka gosta, najvišega dvornega kancelarja in visokega metropolita ob enem v svojem dvoru pozdraviti. Še več; visokemu metropolitu se ni pretežavno zdelo, v najhujši zimi (mesca decembra) čez visoke planine se zopet tû sem podati, da bi še enkrat ljubljenega bolnika videl, pozdravil in potolažil. — Tako je bil rajni ljub Bogu in ljudem; pa je bil ljubezni tudi vreden zavolj silne gorečnosti in zvestobe v poklicu.

Krščanska izreja mladeži mu je bila najbolj pri srcu, in podoben svojemu Gospodu in mojstru, je bil tudi vzvišeni rajni poseben prijatelj nedolžnih otrok. Da bi ljubi otročiči dobre učitelje imeli, je vtemeljil se kakor viši šolski nadzornik v Solnogradu zavod za učiteljske vdovice, da bi te uboge mamice tako nehvaležno pozabljenega učiteljskega stanu — kakor je imel navado se izrazovati — v sili našle potrebno pomoč. In »blagor mu, kdor se spominja ubozega in potrebnega; Gospod ga bo rešil ob hudem dnevu.« (Ps. 40, 1.)

S sveto gorečnostjo si je prizadeval rajni viši pastir zlasti mlade duhovne prav v duhu svete cerkve izrediti. Predno jih je posvetil, jih je zbral vsako leto v svoji lastni hiši, imel jih je kakor oče okoli sebe pri lastni mizi in se je trudil, sam jih podučevaje, da bi škofovska dostojnost toliko večo veljavo nauku dajala in da bi se tako njih priprava za duhovski stan dovršila.

Eno in sicer silno srčno željo pa je moral rajni nedopolnjeno seboj v grob vzeti, namreč, da bi mu bilo dano, vsako leto mašnike škofije svoje okoli sebe zbrati in jih v pobožnih duhovnih vajah v duhu ponoviti in v pastirski gorečnosti podžgati; zakaj resnica je, da zamore le tisti druge za dobro vnemati, kateri sam za vse dobro gori. Edino le bolezen, ki ni nikdar prejenjati hotela, zadrževala je apostolskega moža, da ni izvršil pobožnega sklepa; mi pa zaupamo, da je Gospod dobro voljo sprejel za delo.

Akoravno bolehen in silno slab, je goreči viši pastir obe leti svoje škofovske službe v štirih dekanijah tudi najbolj gorate fare obiskal, pri vsaki fari z vestno natančnostjo vse skrbno pregledal, in edino to nad vse obžaloval, da mu prsna bolezen ni dopustila, besede božje osebno oznanovati. V takih britkih urah ga je zamogel le spomin na sv. Valerija, Saragoškega škofa potolažiti, kateri je tudi sv. evangelij po svojem dijakonu Vincenciju oznanovati dal, ker mu natorna napaka govorila osebnega pridigovanja ni dopustila.

Da bi pa njegovo apostolsko prizadevanje prejelo z nebes božji blagoslov, bil je rajni tudi goreč v sv. molitvi. Kamorkoli je prišel, povsod je bila njegova prva in poslednja pot — v cerkev. Vsako imenitnejše opravilo je najpoprej pri daritvi sv. maše priporočil Bogu, in ko ga je srečno dovršil, je zopet hvaležen pokleknil pred svojega Boga, in mu za vso pomoč dolžno čast in hvalo dal. Kako ginljive in ponižne so besede, s katerimi je sklenil svoje poslednje obiskovanje: »Z današnjim dnevom (26. julija 1845) sem dokončal obiskavo. Akoravno sem bil silno slab, vendar mi je Bog pomagal delo srečno dovršiti; — njemu bodi torej hvala in zahvala. Z njegovo pomočjo je končana težavna pot, za katero mu zadosti hvaležen biti ne morem.« Leško tedaj je s kraljevim prerokom govoril: »Gorečnost za tvojo hišo, o Gospod! me zjeda.« (Ps. 68, 10.)

V dolgi bolezni na samotno sobo priklenjen, je hodil med božjo službo k oknu, in proti cerkvi obrnen se je udeleževal pobožnosti svojih vernih. Natančen in vesten v vseh dolžnostih, je molil še v jutro smrtne dneva svoje duhovne ure. Zato mu je tudi Gospod že na večer tistega dneva naproti prišel rekoč: »Blagor tebi, dobri in zvesti hlapec! ker si bil v malem zvest, boš čez veliko postavljen; pojdi v veselje svojega Gospoda.« (Mat. 25, 21.)

Tako je bila živa vera, resnična ponižnost in zvestoba v poklicu ravna steza, na kateri se je vzvišeni rajni od stopinje do stopinje vzdigoval od kmeta do kneza, od palice pastirske do palice škofovske. Škofovsko palico in knežjo čast mu je smrt sicer vzela; njegova dobra dela pa so šla v večnost za

njim. Nam zapuščenim sirotam pa ostaja kakor draga dedščina v tolažbo njegovo podučljivo življenje, pa tudi njegova tolažljiva smrt.

II. Tolažljiva je bila njegova smrt.

Kako britka bi bila za nas ločitev od te zemlje, ako bi modri Stvarnik ne razvezoval polagoma vezi, ki vežejo naše ubogo srce tako močno na zemljo, ko bi s krizi in težavami ne zbujal po tej poti naših želj po boljšem življenji. Zato je pisano: »Človek, od žene rojen, malo časa živi in je z mnogimi nadlogami obdan« (Job. 14, 1.), kakor naš rajni viši pastir, kateri je pač po resnici z očakom Jakobom zamogel govoriti: »Dni mojega potovanja je 53 let; malo jih je, pa hudih, kateri ne dosežejo dni mojih očakov, v v katerih so potovali.« (I. Mojz. 47, 9.)

Skozi celih 28 let je bila telesna bolezen njegova vedna spremljevalka; grenka zdravila njegov vsakdanji kruh, pa tudi otroška vdanost v voljo božjo nebeški angelj tolažbe za njega. Spoštoval je zdravnika zavolj potrebe in je rabil zdravila, ker jih je Bog v to vstvaril (Sir. 38, 1—4.), toda pomoči je pričakoval le z nebes. »Kakor Bog hoče!« te besede je najraje ponavljal.

Kakor nezmagljiva je bila njegova vera, enako močno je bilo do zadnje ure njegovo upanje v pomoč Onega, pri katerem je vse mogoče. Zdelo se mi je, kakor da bi bil rajni poslednje dni svojega življenja večkrat ponavljal besede sv. škofa Martina: »Gospod! če sem še potreben svojemu ljudstvu, ne branim se dela. — Naj se zgodi tvoja volja.« Slišal pa sem ga večkrat ponavljati te-le besede: »Oj kako rad bi še živel, da bi še več dobrega storil za škofijo.« Bog pa je po svojem najmodrejšem sklepu dobro voljo sprejel za djanje.

Pa kakor so mu bile drage ure življenja, ne da bi jih vžival, ampak da bi dobro delal, enako je bil tudi vsako uro pripravljen, vse časno zapustiti. Ko smo ljubljenega bolnika prejšni dan pred smrtjo rahlo opomnili, hišo oskrbeti, ker bi utegnilo Bogu v kratkem dopasti, ga poklicati od hiševanja, nam je poln božjega miru odgovoril: »Bodite zastran tega brez vse skrbi. Ko sem bil še kapelan, sem napravil svoj testament in tudi zdaj sem že vse vredil. Tesko mi je edino to, da mi moje malo premoženje ne dopušča, da bi v svoji oporoki več dobrega storil.« — Ko smo jih kvaterno nedeljo opomnili, naj bi sv. rešnje Telo vernim v zglede slovesno prejeli, so nam globoko ginjeni odgovorili: »Oj kakó rad; in ako bi poprejšne nedelje ne bil še sam maševal, bi se bil večkrat v svoji bolezn

prevideti dal. Pa poskusil bom še vstati, da naproti grem svojemu Zveličarju.« — Ko pa poslednje jutro njih življenja to ni bilo več mogoče, so prejeli obdani od svojega duhovništva v občno vzbujó slovesno tolazila naše vere; molili so z vso močjo, ki so jo še imeli, z dosti razumljivim glasom sv. katoliško vero, prejeli vse zakramente vmirajočih, se zahvalili duhovništvu za vso vdanost in ljubezen, se poslovili prav ginjaivo od vseh svojih, potem pa se zatopili v pobožnem premišljevanji v neskončno usmiljenje božje, ter mirno pričakovali ure, ki jim bo velela, storiti veliko stopinjo v nezmerno večnost.

Dan je pojemal, pojemale so tudi njegove telesne moči. Noč se je storila in svet mu je izginil za vselej spred oči. Ednajsta ura je odbila in njegova duša je predrła svojo trohljivo odejo; in preden je polnoč nastopila, že se je med molitvami okoli klečečih mašnikov preselila v naročje svojega Stvarnika.

Ecce quomodo moritur justus! — »Et in saeculum memoria ejus in benedictione.« (I. Mak. 3, 11.)

Glej kako umira pravični! — »In vekomaj bode blažen njegov spomin.«

III. Njegov spomin ostane blažen vekomaj.

Zemeljskih zakladov nam prezgodaj vzeti viši pastir svoji škofiji ni zapustil, pa zapustil nam je boljše blagó, kakor je srebro in zlató, zapustil nam je svojo odkritosrčno ljubezen. »Moji rojaki so se bali,« tako nam je pravil rajni nekdanj v prijaznem pogovoru, »da ne utegnem v škofiji najti dobrega sprejema. Pa ko so slišali in gledali, s koliko prisrčnostjo in slavnostjo sem bil sprejet, so si z veseljem med seboj pripovedovali: On ima ljubezen in vdanost svojega duhovništva. Zato grem pa tudi jaz, če je treba, v ogenj za svoje duhovništvo.« In ko smo zadnjikrat, kakor sinovi okoli očetove mize zbrani, njegov slavni god veselo obhajali, nam je napil zdravico z ognjeno besedo: »Na zdravje mojemu duhovništvu, katero prisrčno ljubim!« In kar je govoril z besedo, nam je skazoval tudi v djanji. S koliko ljubeznjivostjo je sprejemal vsakega mašnika, od visokega prelata do najslednjega kapelana na kmetih, ter ga častno pogostil pri svoji gostoljubni mizi. Od tega navdušen, je rekel enkrat vreden duhovnik naše škofije: »Kako bi zamogli takó dobremu škofu kaj žalega storiti, kateri nas tako časti in ljubi.« »In ljubezen opravlja velike reči; in kjer jih ne opravlja, tudi ljubezen ni.« Sv. Greg. vel.

Imenitnih zavodov nam prezgodaj zamrli škof v kratkem času svojega pastirovanja ni mogel zapustiti; ali zapustil je svoji škofiji novo oživljeno pobožnost med ljudstvom in novo oživljeno gorečnost med duhovništvom; to zaupanje je shranjeno v mojem srcu. Pobožne bratovščine so za njegov čas na novo oživele; — od leta do leta se je množilo pobožno prejemanje sv. zakramentov in celó razvidno je postalo prizadevanje mašnikov po večji pobožnosti, čednosti in učenosti. In vse to je dosegel apostoljski škof s svojo odločno besedo in voljo s tem, da je obnovil modre postave za vedenje, da je uvedel letne pismene bogoslovske razprave za mlajše duhovnike itd. Lepa setva, ki tudi bogato žetvo obeta; o naj bile tudi, kakor upamo in Boga prositi hočemo, enako marljivo oskrbovanje našla pri vrednem nasledniku! Zares: zadovoljen zamore danes predobri viši pastir svojo pastirsko palico odložiti, in preden ga v grob zagrremo, se še enkrat nazaj ozreti na kratko, pa blagoslovljeno stezo svojega življenja. »Zgodaj je končal, pa je spolnil veliko let.« Nam zapuščenim sirotam pa ostane pri njegovi smrti v tolažbo nadepolna beseda Zveličarjeva: »Resnično, resnično vam povem, ako pšenično zrno ne pade v zemljo in ne umrje, ostane ono samo; ako pa umrje, stori veliko sadú.« (Jan. 12, 24—25.)

Zapustil pa nam je rajni viši pastir slovesno obljubo, da hoče biti naš priprošnik pred božjim tronom. O resnem trenutji, ko je z Bogom spravljen in s svojim Zveličarjem sklenjen slovo jemal od svojega duhovništva, je povzdignil svojo velo roko, ki je ni bilo družega kakor le kost in koža, proti nebu ter rekel: »Zahvaljujem se vam za vso ljubezen in vdanost, ki ste mi jo skazovali. Zdaj ne morem za vas nič več storiti. Pridem pa k Bogu, bom molil za vas pred božjim tronom.« In veliko premore molitev pravičnega.

In ako gleda, kakor zaupamo, njegov povečičan duh naše današnje pretužno opravilo, gleda pred vsem svoje zapuščeno stolno korarstvo, in zlasti na njegovem čelu moža, kterega po svojih lastnih besedah ni mogel pogrešati, in ako bi se zamogle še enkrat odpreti njegove blede ustnice, oj s kako prisrčno hvaležnostjo bi govoril: »Zahvaljujem se vam za vso postrežno ljubezen, za vso rahločutno pozornost, s katero ste mi stregli v moji dolgi bolezní in me podpirali v težavnem poklicu; pred božjim tronom bom molil za vas.«

Ako gleda danes vzvišeni rajni lepo stevilo 70 mašnikov svojih, ki v solzah vtopljeni njegov mrtvaški oder obdajajo, s koliko prisrčnostjo bi jih nagovoril, rekoč: »Zahvaljujem se vam, ljubljeni duhovni sinovi, za vso ljubezen, s katero ste me sprejeli in mi jo še po smrti ohranjate. Tukaj ne morem za

vas nič več storiti; pa pred božjim tronom bom za vas molil, za vas in vaše črede: »Mojega obličja zdaj ne bote več videli vi vsi, med katerimi sem hodil in oznanoval Božje kraljestvo. Pa vi veste od prvega dneva, ko sem prišel k vam, kako sem z vami ves čas bil, služeč Gospodu z vso ponižnostjo in s solzami. Pazite nase in na svojo čredo, da po mojem odhodu zgrabljivi volkovi med vas ne pridejo.« (Ap. dj. 20.) »Delajte, dokler je dan; zakaj pride noč, ko nihče ne more več delati.« (Jan. 9, 4.) Tudi vi bodele skoraj z menoj vred v grobu počivali.«

Ako gleda danes pokojni viši pastir svojo čredo, ktera mu v takó obilni množici zbrana skazuje poslednjo čast, o j kako rad bi jo nagovoril s srcem, polnim ljubezni: »Ljube ovčice! moja roka vas zdaj ne more več blagosloviti; pa pred Božjim tronom bom molil za vas. Izrejajte svoje otroke, katerih toliko sem po zakramentu sv. birme v veri potrdil, v strahu božjem, da nobenega zmed njih ne zgubite. Čujte pa tudi vi sami zase in bodite pripravljeni, ker ne veste ne ure ne dneva, kedaj Gospod po vas pride.« »Kar pa vam rečem, rečem vsem: Čujte! (Mark. 13, 37.)« — Kar preljubljeni rajni viši pastir izgovoriti več ne more, ne zamerite, da sem govoril — jaz.

In kaj bomo zdaj pa še mi nepozabljivemu rajnemu škofu rekli za poslednje slovo?

Počivaj mirno v hladnem krilu matere zemlje, ti, pre-dobri viši pastir! ti, naš preljubljeni oče! Spremljajo te naše molitve, v ktere si se še na večer svojega smrtnega dneva pri-poročil; — spremljajo te naše solze. V miru si pasel svojo čredo; naj v miru tudi tvoje kosti počivajo, dokler nas trobenta k po-slednji sodbi ne zakliče!

Bodi in ostani naš pripročnik pred Božjim tronom, moli za nas in izprosi nam vrednega naslednika, kateri nas bo pasel v tvojem duhu!

In kedar napoči veličastni dan vesoljnega vstajenja in nas zberejo angelji od vseh štirih vetrov, — o j pelji takrat nas vse veselo naproti pastirju vseh pastirjev, rekoč: »Glej, tù so vsi, ktere si mi izročil; nobeden se ni zgubil.« — Tedaj se bode današnja žalostna pesem »Miserere« nam vsem spremenila v večno veselo »Alelujo«. Amen.

III.

Beseda

pri polaganji vogelnega kamna za novi zvonik pri cerkvi Matere Božje v Celji.

(Govorjena od kneza in škofa A. M. Slomška l. 1858 o sklepu misijona v Celji; — po nemškem poslovenjena.)

V spomin in opomin.

»Ako Gospod hiše ne zida, se zastonj trudijo, kateri jo zidajo; ako Gospod ne varuje mesta, zastonj čuje, kateri ga varuje.«
(Ps. 126, 1.)

Zato smo vogelni kamen blagoslovili in ga globoko v zemljo pogreznili, da bi Gospod sam po svojih služabnikih novi zvonik te cerkve zidal; — zato smo to delo njegovemu vsega-mogočnemu varstvu izročili, da bi se srečno in slavno dovršilo. »Da delo mojstru slavo dá, — je treba žegna božjega.«

Slovesnemu blagoslovu je prisposodna tudi slovesna beseda, kakor spomin za našo ljubo mladino, — kakor spomin dolžne zahvale utemeljiteljem te cerkve, — kakor spomin na vse dobrotnike in stavljavce tega zvonika, kateri — ako Bog dá — bo posebna lepota tega mesta, pa tudi najlepši spominek sv. misijona, ki ga je to mesto ravno kar obhajalo.

I. Vtemeljitelji te cerkve.

1. Okoli leta 1341 je cesar Friderik IV. Žolneske plemenite gospode v grofovski stan povzdignil, ter jim Celjsko grofijo v stalno posestvo podelil; in od tod so se Celjski grofi imenovali. — Ena najprvih vstanov v duhovski blagor njihovega stolnega mesta Celja bil je samostan Minoritov s cerkvijo vred, katero sta krasila dva zvonika; tukaj so hoteli po smrti tudi poslednje počivališče imeti. Kmalo potem je bila častitljiva cerkev od Krškega škofa na Koroškem posvečena, samostan pa je bil od enako bogatih, kakor mogočnih Celjskih grofov

bogato oskrbljen. Pa tudi sicer so pozidali mnogo cerkev in napravili veliko duhovnih vstanov po vseh pokrajih svojih obširnih posestev na Koroškem, Kranjskem in Štajarskem. Še stojimo blizu 12 starodavnih gotiških cerkev na Štajarskem, ktere so postavili Celjski grofi.

2. Z živo vero in vdanostjo do sv. cerkve se je rodovina Celjskih grofov urno vkoreninila, veselo razcvela in mogočna postala; z razuzdanostjo in posvetno nečimurnostjo pa je še bolj urno poginila. Potem, ko je sto let preširno cvela in se ponašala zaradi svojih zvez po krvi in zaradi prijateljstva z najmočnejšimi knezi in cesarji, zadela je grofa Ulrika II. v stolnem Belgradu (na Ogerskem) krvava smrt in je bil poslednji svojega rodu položen v rakev te cerkve. Takrat je bilo, ko je razdrobil klicár skit, čelado in grb grofovske rodovine in s presunljivim glasom trikrat zaklical: »Celjski grofi — in nikdar več!«

3. Tako mine vse veličastvo tega sveta, in kdor svet ljubi, pogine z njim. — V grobljah in razvalinah leži po večem njih 140 mogočnih gradov, kakor tudi njih stolni grad Celjski; ali cerkve od njih pozidane še stojé pod varstvom naše sv. vere. In če so bile tudi po ognji ali družih nesrečah razdjane ali celó vpepeljene, urno in še lepše so se iz praha in pepela zopet povzdignile, kakor ravno ta lepa Marijina cerkev. Sprejmite, ljubi moji! na grobu mogočnih vtemeljiteljev te cerkve za prvi spomin prelepe besede sv. apostola Ivana: »Otroci! ne ljubite ne sveta, ne tega, kar je v njem. — Svet prejde in njegovo poželenje. Kdor pa stori voljo božjo, ostane vekomaj.« (1. Joan. 2, 15. 17.)

II. Dobrotniki cerkve.

1. Po hudih viharjih osodepolnega časa so bili Minoriti iz samostana pregnani, cerkev z obema zvonikoma pa po ognji razdjana. Enaka ubogi vdovici, ki je vse zgubila, je bila, razvalinam podobna, leta 1811 Celjskim meščanom darovana. Pa kdo bo razdjano cerkev zopet pozidal? — Krščanska ljubezen; — zakaj najboljša in največja cerkveno premoženje je goreča in radodarna krščanska srenja.

2. Kako iznajdljiva da je ljubezen in koliko zamore v blagor cerkve, to štejem si v dolžnost, vsaj v nekterih zgledih izmed mnogih spomenikov v čast Celjskih meščanov tukaj omeniti. Da rajne častljivo spremljamo k pogrebu, je gotovo dobro delo, ktero je nekdanj Bog sam staremu Tobiju obilno povrnil; ali prostovoljno odpovedati se plačilu za nosenje mrtvih v prid cerkve, to je še lepše in še bolj zaslužljivo djanje. In glejte; kakor je modro misel sprožil eden najbolj

skrbnih cerkvenih starašin, bili so Celjski meščani urno pri volji, vsako plačilo za nosenje mrličev tej Marijini cerkvi prepustiti, ter so s tem prelepim djanjem ubogi cerkvi stalno in bogato vstanovo preskrbeli, ktera tako dolgo usahnila ne bode, dokler bo smrt svojo žetvo med nami obhajala. — Kako lepa in znajdljiva je krščanska ljubezen!

Oba zvonika je večkratni požar tako poškodoval, da je bilo treba leta 1814 desni zvonik podreti, še stoječega pa so za silo nekoliko popravili; in od tistikrat se je v srcu bogoljubnih meščanov vedno krepkeje vzbujala želja, da bi Marijini cerkvi tudi lep zvonik preskrbeli. Pa od kod dobiti matico za zidanje potrebno? — Ali krščanska ljubezen je bistroumna in znajdljiva! — Eden najblagosrčnejših meščanov, ki je za blagor mesta in svoje rodovine prezgodaj umrl, vsem slavno znani pekovski mojster Jozef Zima, zlahtna mladika enako zlahtne in zaslužne meščanske rodovine, sprožil je pred 25. leti med svojimi prijatelji lepo misel, pri vsaki pošteni igri za kratek čas ves dobiček v to prepustiti, da bi sčasoma matica za zidanje zvonika narasla. In glejte: v tem kratkem času se je nabral znesek tako znaten, da je zdaj prva zaloga za začetek zidanja. Tako vé ljubezen povsodi najti pomočkov in v blagor cerkve obrniti žalost in veselje. Kako lepa in znajdljiva je vendar ljubezen!

3. Kje je mož, kateri je prvi voz kamenja za to Marijino cerkev pripeljal? — zidarji, ki so zidali? — škof, ki jo je pred 500 leti posvetil? — mašnik, kateri je prvo sv. mašo v njej bral? — zlahtni Jozef Zima, ki je prvi matico za nov zvonik vstanovil? Mi zaupamo: — pri Bogu; ali njih dela še živijo med nami!

Zdaj je zidanje novega zvonika izročeno krepkim rokam vrlih mož, kateri so se ga poprijeli z enako razumnostjo, kakor radodarnostjo, in kateri bodo s pomočjo blagosrčnih gospodov in gospej tega Marijinega mesta prelepo delo, ki ga danes z Bogom začenjamo, tudi slavno dovršili. In ta nežna mladež, ki danes v praznično ovenčani procesiji vogelni kamen obstopa, bo radostno gledala delo svojih očetov in je hvalila; in ko bomo mi že zdavnej počivali pri svojih očetih, bode še pozni narod na novem zvoniku drugi spomin današnjega dneva bral v prelepih besedah: »Blagor mrtvim, kateri v Gospodu umrjejo! Odslej, reče Duh, naj počivajo od svojega truda; zakaj njih dela gredó za njimi.« (Skr. raz. 14, 13.)

III. Pomen novega zvonika.

Vse, karkoli naša mati, katoliška cerkev zida, blagoslavlja in rabi, ima za njene verne otroke vzvišen pomen: od vogelnega

kamna do zvezde na strehi, vse je pomembno in podučljivo. Tudi ta nov zvonik je podučljiv, in naj stoji v sredi mesta, kakor zgovoren pridigar, ki bo meščanom dan na dan trojni zaklad prave srenjske sreče oznanoval.

Zvonik vam oznanuje, da je srenjske sreče prvi zaklad, zložnost pri srenjskih potrebah. Po zložnosti izrastejo visoko tudi male stvari, po nezložnosti pa tudi velike razpadejo. Vsa naša moč izvira in se hrani iz zložnosti. Kakor kamni znošeni in zloženi veliko težo zvonikovo lahko nosijo, ako tudi najmanjši kamenčki svojo dolžnost storé: enako so lahka tudi srenjska bremena, ako se jim noben srenjčan ne odteguje. — Trdnost zidovju daje malta, srenji pa prava krščanska ljubezen. Razluščite malto, zrabljajte kamenje in visoko zidovje razpade. Kjer zložnosti pri srenjskih potrebah ni, in kjer krščanska ljubezen z radodarnostjo zgine, tamkaj razpade tudi blagostanje vse srenje in z njim tudi blagostanje posamnih srenjčanov. »Vsako kraljestvo, katero je samo zoper sebe razdeljeno, bo razdjano in hiša bo na hišo padla.« (Luk. 11, 17.) Tudi nov zvonik vam bo oznanoval tehtni pregovor našega svetlega cesarja: »Viribus unitis!« z združenimi močmi!

Zvonik vam na dalje oznanjuje, da je srenjske sreče drugi zaklad, skrb za red v srenji in družini. — Ozrite se tu sem v globočino, vi srenjski predstojniki in hišni očetje! in vogelni kamen pogledajte! Veliko težo bo nosil; kakor vogelni kamen bo vezal dve strani, da daje moč in stalnost celemu zidu. Ta vogelni kamen v srenji — v domači družini ste vi: Vi vežete preteklost in prihodnost; vi snujete srečo srenje in družine; na vašo zvestobo v poklicu opira se prihodnost te srenje. Ako je cerkev lepa podoba žene, je zvonik vzvišena podoba moža; pomembna slika družbinskega reda v srenji in družini. Red je oče miru in zadovoljnosti; ohranite torej red v vseh rečeh, in mirno in zadovoljno bote živeli in božji blagoslov bo med vami.

Zvonik vam slednjič oznanuje, da je srenjske sreče tretji zaklad, skrb za večno zveličanje. Le človek, kateri živo vero imá, da je v nebesih njegov pravi dom, kamor pa le priti zamore po stezi čednosti, pravice in ljubezni, vé tudi časno življenje tukaj na zemlji prav ceniti in je prav obračati v svojo in bližnjega srečo: on je dober sosed, ki sosedu rad pomaga v vsaki dušni in telesni potrebi. Blagor srenji, katero taka živa vera navdaja; ondí se zniža sv. raj že doli na zemljo, kolikor ga je namreč vživati mogoče v tej solzni dolini! Ali kakor se posamezen človek poživini, ki ono vero izgubi; enako se zvrže cela srenja, ako ta vera v njej peša, ali celó umrje. Sebičnost se vsede na kraljevi stol sv. ljubezni, krivica prime za žezlo

sv. pravice, pohujšanje zgrabi za vajeti sv. čednosti in tira srenjo v vsaktero nesrečo in hudobijo; živi pekel je ondi doma. Starodavna in novejša zgodovina daje spričevanje mojim besedam. — In glejte; ravno zvonik je, ki milo in vendar silovito naše oči in srca obrača od minljive zemlje v večno nebo.

Iz globočine zemlje se vzdiguje visoko proti nebu in kakor povzdigneni prst nam kaže nebesa rekoč: Tam, o človek! je tvoj pravi dom; tam te čaka prava sreča, ako si jo tukaj na zemlji zaslužiš. Kar mašnik pri vsaki sv. maši govori: *Sursum corda!* Kvišku srca! to oznanjuje tudi zvonik z vsakim glasom svojih zvonov v jutro, opoludne in na večer, ali kadar-koli verne k božji službi vabi, ali rajnim poslednje slovo na njih pogrebni stezi odpeva. In na njegovi zlati zvezdi beremo tretji opomin v zlatih besedah sv. apostola Pavla: »Isčite, kar je zgorej, kjer je Kristus sedeč na desnici Božji; hrepenite po tem, kar je zgorej, ne pa po tem, kar je na zemlji.« (Kol. 3, 1—2.) — »Isčite torej najpoprej božjega kraljestva in njegove pravice, in vse drugo vam bo navrženo.« (Mat. 6, 33.)

Odprite torej, dragi Celjani! zaklad svojega časnega premoženja in vaši milodari naj novi zvonik više in više vzdigujejo od leta do leta. Ni vam zgubljeno, ne, kar ste že — tudi ne, kar še bote darovali; vsaj vidite, da vam nov zvonik za obilno povračilo hvaležno obeta srenjske sreče trojni zaklad, kateri nam tudi na smrtno uro vzet ne bo, ampak nas spremljal bode v večna nebesa.

Sklep.

1. Zdaj pa le urno na delo, ljubi moji! Bog bo z vami; na božjem blagoslovu pa je vse ležeče. Pod maternim varstvom Marijinim pojde delo urno, veselo in srečno od rok.

2. Vzdigni se torej ponosno proti nebesom, novi zvonik, ti blagoslovljeni kažipot iz solzne doline v veseli raj! Rasi — in dolga stoletja krepko stoj v povišanje časti večnega Boga, Matere božje in slave in lepote tega mesta Marijinega!

3. Vzdigni se proti nebesom pa tudi ti, draga mi mestna srenja, na podlagi tega sv. misijona, od Boga obilno blagoslovljena, za čas in večnost bogato obdarovana, potrjena v veri, pokrepčana v upanji, poživljena v ljubezni! Naša vera je vstajenje, naše upanje je povrnjenje, — naša ljubezen pa življenje, — življenje večno — življenje srečno — pri Bogu in v Bogu. Amen.

IV.

Pridiga za novo mašo.

(Iz zapuščine rajnega stolnega prošta v Mariboru Mihaela Pika.)

Imenitnost

mašniškega stanu in dolžnosti do njega.

»Ljubi Gospoda, svojega Boga, iz vsega svojega srca, iz vse svoje duše in iz vse svoje misli.« (Mat. 22, 35.)

Navod.

»Veselite se z veselimi in žalujte z žalostnimi«, govori sv. apostol Pavel (Rim. 12, 15.), in v resnici, kako bi zamoglo tudi drugače biti? Krščanska ljubezen ima to čudovito lastnost, da vse — dobro, kakor hudo — kar našega bližnjega zadene, tudi mi občutimo, in z njim ali žalujemo, ali pa se veselimo.

Vesel dan, vi, ljubi moji! danes tukaj obhajate; in tudi jaz, ki sem nekoliko časa tako srečno in veselo tu med vami živel**), in ki vas pozabiti ne morem in nikdar pozabil ne bom, od daleč pridem, veselit se z vami, dan lepega, srčnega veselja za celo okolico z vami obhajati. — Rojak našega kraja, častit vrstnik v lepem številu dušnih pastirjev, ki iz Savinjske doline in sosebno iz te fare rojeni***), pridno v vinogradu Gospodovem delajo, obhaja danes svoj zlati dan in hoče prvokrat svoje blagoslovljene roke k Najsvetejšemu povzdigniti, za žive in mrtve nekrvavo daritev nove zaveze večnemu Bogu darovati.

*) To pridigo so rajni gosp. Pika, kot spiritual v Celovškem semenišči, l. 1846 za mojo novo mašo namenili, in sicer za kvaterno nedeljo v jeseni; pa ker so se nenadoma ravno kvaterni teden v Gradci duhovne vaje za mašnike obhajale, katerih se vdeležiti še nikdar poprej niso prilike imeli, zdelo se jim je zavoljo lastnega podučjenja potrebno, da se jim pridružijo. Zato so mi pridigo odpovedali, pa v znamenje ljubezni poslali so mi že spisano besedo. Ker se torej ta pridiga ni nikdar govorila, naj se vsaj natisnjena v »Drobtinica« bere, rajnemu v spomin, meni v tolažbo, pa tudi čitateljem v gotovo duhovno veselje. Fr. Kosar, kanonik v Mariboru.

**) G. Pika so bili v Brašlovčah za kapelana od spomladi l. 1843 do jeseni l. 1844.

***) Tisto leto je stela Brašlovška fara 10 živih duhovnikov.

Da bi novoposvečenemu vašemu rojaku želje dopolnil, naj bi jaz ob njegovem veselem godovanju govoril besedo večnega življenja, da bi pa tudi željam svojega lastnega srca vstregel, vas, ljubi moji! še enkrat s tega sv. mesta pozdraviti: sem zdaj tukaj, da veseli dan veselo, prav v Gospodu veselo, z vami obhajam.

Pa kaj bi vam povedal in o čem bi govoril, da bi bilo temu godovanju primerno? — Ne pričakujte visokih ali učenih besed! — O da bi nikdar pridigarji sv. evangelija kaj drugega ne znali in oznanovali, kakor Kristusa in sicer Kristusa križanega!

»Vse je prazno in nečimerno, razun Boga ljubiti in njemu samemu služiti«, veli pobožni Tomaž Kempčan; — torej sem tudi jaz besede današnjega nedeljskega evangelija: »Ljubi Gospoda, svojega Boga, iz vsega svojega srca, iz vse svoje duše in iz vse svoje misli«, v predgovor našega premišljevanja izvolil. — In resnično: ako bodemo Boga iz celega srca ljubili, ako bodemo iz ljubezni do Boga svojemu bližnjemu k večnemu zveličanju pomagali: tedaj bo tudi Bog nas ljubil; — ako nas pa Bog ljubi, potem smo zadosti bogati in nič drugega ne potrebujemo. Zato govori Jezus: »V teh dveh zapovedih je vsa postava in preroki.«

Ljubezen do Boga in ljubezen do bližnjega je jedro nauka Jezusovega; ljubezen božjo v srcih človeških vkoreniniti, je bilo njegovo poglavitno delo; to je pa tudi cilj in konec mašništva Bogu posvečenega, to je zanaprej tudi tvoj poklic in tvoje poglavitno delo, moj novi brat v Jezusu Kristusu! — Ali kako je meni to mogoče, vprašaš trepetaje zaradi tolike dolžnosti?

Napovej vojsko pregrehi, — to je cilj mašništva, to je tvoj poklic. Hočem vam torej, ljubi moji,

I. imenitni in sveti poklic Bogu posvečenega mašništva — kakor težko butaro duhovske službe pokazati, da bote spoznali,

II. kakšne dolžnosti tudi vi, dragi verniki, imate, da zamorejo mašniki izvrševati svoj visok poklic, da se ljubezen božja širi in ves človeški rod svoj namen doseže.

Ti pa, o Gospod! ki si obljubil dati nam vsem v tisti uri, ko bomo namesto tebe govorili, svojega Duha: daj, prosim te, tudi meni v tej uri ravno tistega svojega Duha, da govorim v tvojem presvetem imenu; daj ga pa tudi vernikom, tukaj tako obilno zbranim, da s pripravnim in dobrim srcem tvojo besedo poslušajo!

I.

Stvaril je Bog, vsegamogočni Gospod nebes in zemlje, svet in vse, kar je v njem, v šestih dneh, kakor nam bukve stvarjenja pripovedujejo; in ko je vse te stvari pogledal, je rekel: Vse je

dobro. — Ko zadnjič človeka, po svoji podobi stvarjenega, na lepo zemljo postavi in ga pogleda, sv. pismo pristavlja, da je rekel: Vse je prav dobro. — In gotovo je bilo vse prav dobro. V nebesih angelji, čisti duhovi, z lepimi lastnostmi in velikimi popolnostmi obdani pred tronom Večnega klečijo, Bogu spodobno čast in hvalo dajejo in njegovo sv. voljo radostno spolnujejo. — Na zemlji pa živita prva človeka v nedolžnosti in sv. ljubezni; vse svoje misli in celo srce imata pri nebeskem Očetu, in njemu zvesto in prav po otroško služita. O sv. dnevi prve, neoskrunjene nedolžnosti, kako lepi ste bili, kako srečno, kako veselo se je takrat živelo!

Toda povzdignite svoje oči proti nebesom! Brez števila angeljev, stvari viših od človeka, vgreznilo se je v brezden večnega pogubljenja. Zavržene angelje jih imenujemo. Kaj jih je pahnilo v pekel? Greh, edino greh, in nič drugega! — Ozrite se nekoliko po zemlji okoli, kaj vidite? Tukaj gospoduje nevednost, slepota, hudo poželenje, grešne strasti. Poglejte hribe mrtvaških kosti ubogih Adamovih otrok, ktere je smrt od Adama do te ure pokončala, ktere je meč podavil, kuga zamorila, lakota požrla! Poglejte krvave vojske, neusmiljene boje, razdjana mesta in rodovitne planjave, v puščobo pomandrane! Poslušajte milo zdihovanje in britko toževanje objokanih, od silnih rev in nadlog stiskanih prebivalcev te zemlje! Od kod vse to? Vse to je storil greh, edino greh, — ki je edino hudo na zemlji.

O hudobija, o gnjusoba pregrehe! Več od 6000 let solnce vzhaja in zahaja, svoj tek po sebi odločeni stezi končava, noč in dan se vrstita, vse stvari po sebi odločeni poti hodijo: le samo človek, kadar greši, v svoji prevzetnosti govori: Jaz nečem ubogati!

Celo stvarjenje hvali in povzdiguje Gospoda, zvezde oznanjujejo njegovo čast, ptice v logu prepevajo njegovo slavo, dan dnevu dopoveduje, noč noči oznanjuje čast in visokost Gospodovo: le samo grešnik se zoper Boga vzdigne, — noče ga v svoji nehvaležnosti častiti!

O človek, kaj si bil pred 50, 60, 70, 80 leti? Nič! — In zdaj si človek, le nekoliko manjši od angeljev. Bog bi te bil lahko po svoji volji naredil posodo zaničevanja, in on te je storil posodo časti! »Vprašaj kamenje, govori tukaj sv. Avguštin, in povedalo ti bo, da je svoje bitje ravno tako od Boga prejelo, kakor ti; ali tožilo ti bo, da življenja nima. S čim si ti, o človek! življenje zaslužil, ker si poprej ravno tako nič bil, kakor kamen? — Vprašaj drevesa in zelišča, in povedala ti bodo, da so bitje in življenje za rast od Gospoda prejela, kakor ti; ali potožila ti bodo, da občutkov nimajo, ki jih je tebi Stvarnik dal. Človek, otrok prahu, kakor one, kako si ti to pred njimi zaslužil? — Vprašaj neumno živino, ona ti

bo povedala, da je bitje, življenje, zunanje občutke, kakor ti, od Boga prejela; ali potožila ti bo, da ni s teboj vred pameti, uma, neumrjoče duše dobila. — Ktero zasluženje pa imaš ti, o človek! več od nje, da je Bog tebi, ne pa njej, um z angelji vred podelil? da je tvojo dušo po svoji podobi vstvaril in jej neumrjočnost odločil? — Kdo ti je dal zdravje, ravne ude, moč in razumnost? Bog; kajti on nas je vstvaril in ne mi sami sebe. — In tega neskončno dobrega Boga grešnik ne ljubi, ga ne časti, ne zahvali se mu, ampak ga pozabi, ga zaničuje, zoper njega se vzdigne! O gnjusoba, o hudobija greha! — Kdo naj pride, da zemljo od te strašne gnjusobe očisti? — Kdo naj pride, da slepega grešnika vzdrami, razsveti, pokaže mu njegovo hudobijo in ga na stezo čednosti in pokorščine do Boga zavrne? — Kdo pride, da napové vojsko pregrehi? in kje so možje, da se temu slavnemu vojskovodji pridružijo, zakleto zemljo greha očistijo in jo zopet v srečno prebivališče božjih otrok spremenijo?

2. Usmilil se je nebeški Oče revnega človeškega rodú; — usmilil se je Jezus, edino rojeni Sin živega Boga, revnih Adamovih otrok, zapustil je sv. nebesa ter prišel na zemljo, in kakor se je celo svoje življenje zoper pregrehe vojskoval in kraljestvo hudobije razdeval, je tudi poslednjo kapljo svoje presvete krvi za grešni svet prelił; in tako, kakor je greh enega človeka, prvega Adama, vsem ljudem smrt prinesel: tako smo po smrti drugega Adama, Jezusa Kristusa, zopet vsi življenja deležni postali.

Ali ta ljubezen Jezusu še ni bila zadosti. Dasiravno je človeški rod po svoji smrti na križi večnega pogubljenja odrešil, vrata nebeska nam zopet odprl: nesrečni nasledki greha vendar v večno znamenje božje pravice še britko težijo rod človeški. Nevednost in nagnenje k hudemu, slabosti telesa in zmote duše, smrt in njene strahote zadevajo še zmirom revne Adamove otroke, in obupati bi jim bilo, ko bi ga ne bilo prijatelja, ki tukaj pomaga, ki se nevednosti in hudemu nagnenju ustavlja, ki nepokojno vest tolaži, in smrti jemlje njeno strahoto. — In glejte! vse to neprenehoma izvršuje Jezus po svojih namestnikih, po mašnikih; ravno v ta namen je postavil v svoji cerkvi mašništvo.

O velik in svet poklic stanu, ki mu ni enakega na zemlji, službe, ki je čez službo angeljev in arhangeljev, Bogu posvečenega mašništva, ktereга sv. opravilo je: Boga častiti in človeški rod posvečevati, greha varovati ga, z Bogom ga zedinjevati in skozi nevarnosti tega življenja v kraj večnega miru in zveličanja pripeljati!

Velika nečast, kakoršna se je s prvim grehom Bogu zgodila, godi se mu z vsakim grehom, tako, da Bog sam o grdi nehvaležnosti svojih otrok, ki se z grehom zoper njega vzdigujejo, po preroku (Izaj. 5, 4.) tožuje: *Kaj bi bil imel svojemu

vinogradu še storiti in nisem storil? Čakal sem, da bi rodil grozdje, pa je rodil viniko (malovredno zelenjav).« Le Bog je zamogel to nečast popraviti, razžaljeno pravico božjo potolažiti. In kar je Jezus ves čas svojega življenja tukaj na zemlji delal in v krvavi smrti na križi dovršil, to ponavljajo mašniki sv. katoliške cerkve, opravljajo službo Najsvetejšemu, tolažijo njegovo pravico, čistijo grešnike, in drago odkupljene ovčice Jezusa Kristusa k njemu, višemu pastirju, vodijo.

Svet je Bog, nerazumljiv v svoji visokosti, strašen v svoji vsegamogočnosti. — Vse, kar imamo, imamo od njega, vse je delo njegovih rok. Vsak dihlej našega življenja je nov dar njegove dobrotljivosti. Koliko hvaležnost smo njemu torej dolžni! — Vedno potrebujemo njegove pomoči: ali ne bomo zato vedno k njemu zdihovali? — Slabe grešne stvari smo, število naših grehov je nad število las naše glave. Kaj moramo torej storiti, da Božjo pravično jezo potolažimo in se z njim zopet spravimo? — Če te neskončne dobrote in potem svoje pregrehe pomislimo, po besedah sv. Anzelma Bog tako-le nam govori: »Vzemi mojega Sina, daj ga za sebe in odreši se!« In ravno to stori mašnik za vse ljudi, kadar nekrvavo daritvo sv. maše Večnemu daruje. »O sv. opravilo Bogu posvečenih mašnikov, s katerim častijo Boga, angelje razveseljujejo, cerkev tolažijo, živim pomagajo, vernim mrtvim pokoj zadobijo, sami sebe pa vseh milosti deležne storijo!« (Tom. Kemp.)

Mašniki so tisti, ki s svojo dolžno molitvijo v imenu cerkve Boga častijo, njegove neskončne popolnosti neprenehoma hvalijo, in to na zemlji izvršujejo, kar angeli in svetniki v nebesih brez nehanja opravljajo.

Mašniki so tisti, katerim je Kristus oblast čez svoje pravo Telo, pa tudi oblast in skrb čez svoje duhovsko telo — svoje verne na zemlji — izročil. »Ti imaš ljudstvo voditi v tem, kar Boga zadeva. Ljudstvo, kterega voditev tebi izročim, je težka butara, ki jo jaz na tvoje rame naložim. Ti boš pred menoj njih priprošnjik in srednik njih brezštevilne potrebe meni izročal.« Te besede, ki jih je Bog Mojzesu govoril, ponavlja sv. apostol Pavel mašnikom nove zaveze, ter pravi: »Vsak mašnik, izmed ljudi izbran, je za ljudi postavljen v tem, kar Boga zadeva, da daruje dari in daritve za greh.« (Hebr. 5, 1.) Dá; ravno ta apostol pričuje, da bo Kristus od mašnikov odgovor tirjal od duš, ktere je odkupil s svojo krvjo. (Hebr. 13, 17.) O velik poklic, pomagati samemu Odrešeniku, namesto Kristusa voditi duše k Bogu!

Po besedah prerokovih je strašna noč zemljo pokrivala in črna tema narode zemlje; nevednost in malikovanje je gospodarilo, in neznane pregrehe so počenjali oslepljeni in spačeni ljudje. — Ali mašniki nove zaveze, — apostoli in njih namestniki

— so se po daljnem svetu razšli, Kristusa oznanovali in pregrehi napovedali vojsko. In glej čudapolno spremembo! Kraljestvo pregrehe se razruši, maliki izginejo, njih pregršna služba neha in omladi se obliče zemlje! — »O veličasten in lep prizor! Kristus razpenja svoje roke na križi, meri svet ter imenuje brezštevila narodov, ki bodo od vseh krajev prišli in pod senco njegovega križa prebivali. Splašen pekel zdihuje to uro milosti in satan govori: Odprta so zdaj nebesa, ki so dosihmal ljudem zaprta bila. Zdaj so vsi dolgovi narodov plačani, pravica Večnega je zdaj potolažena, in prebivalcem te zemlje so nebesa odprta.« (Laktanc.) Mašniki nove zaveze svoja usta odpró, pregrehi vojsko napovedó, ter Jezusa oznanujejo, in prerokovanje Jezusovo se je dopolnilo: »Zdaj je sodba svetá; zdaj bo vojvoda tega sveta izvržen.« (Joan. 12, 31.) O globočina bogastva modrosti božje! Kako nerazumljivi so njegovi sklepi, kako neizvedljive njegove poti! Kraljestvo pregrehe je razdjano in dosihmal zaničevana čednost gospoduje. O svet poklic mašnikov! o zveličanski nasledki njih apostoljskega prizadevanja!

Mašniki so tudi tebe, moj brat in moja sestra! ko si, v hudobiji spočet in v grehu rojen, svet z jokom pozdravil, s svetim krstom prerodili, te v cerkev božjo sprejeli, in iz otroka pogubljenja spremenili v otroka božjega in brata Kristusovega. — Mašniki so v nevarnih letih tvoje mladosti prve resnice nauka božjega v tvoje srce sadili, učili te sv. nedolžnost varovati, zapeljivcev se izogibati, v vseh nevarnostih in skušnjavah Bogu zvestemu ostati. — In kadar zajdeš s poti po nevarnem in zapeljivem svetu, svojo dušo raniš in izgubiš posvečujočo milost božjo, so zopet mašniki, kateri po svoji oblasti, od Jezusa jim dani (Joan. 20, 21.), tebe tvojih madežev očistijo, tvoje rane zacelijo, te z Bogom spravijo in ti mir srca in zaklad božje milosti zopet podelijo. — Mašniki, dušni pastirji, so, ki za žive in mrtve, sosebnó za izročene, dan na dan molijo, ki noč in dan nad vami čujejo, Boga prosijo, da bi v skušnjavah ne padli; ki k vašim angeljem varuhom zdihujejo, da bi v nevarnostih in skušnjavah vas varovali, in zapeljivce od vas odganjali, da bi se grešniki k Bogu povrnili, pravični v božji službi stanovitni ostali, da bi nevedni k spoznanju resnice prišli, nedolžna mladina pa Jezusu srce brez madeža ohranila. Oni so, ki se z veselimi veselijo, in z žalostnimi žalujejo, ki tako rekoč le v vas in za vas živijo, in za vaše zveličanje goré. — In kadar treba človeku umreti, kadar se mu utrinja luč življenja, kadar svet zanj več ne porajta, in ga vse zemeljsko zapusti: so zopet mašniki, ki mu, kakor angelj miru, na zadnjo uro vzamejo butaro od njegovega srca, da mu na poti v večnost ne bode delala teže; z Bogom ga spravijo, da se mu Sodnika ne bode bati; podajo mu sv. popotnico, da na daljni poti v večnost ne opeša; pomazilijo ga s sv. oljem, da

smrtne bolečine voljno pretrpi in poslednjo vojsko zmagovalno konča. In kedar poslednja ura bije in se poslednja solza umirajočemu utrinja, zopet so mašnik, ki ga s cerkvenimi blagoslovili krepčajo, dušo z molitvami v večnost spremljajo, mrtvo telo pa častno pokopljejo v blagoslovljeno zemljo.

Glejte, ljubi moji! to je mašniški stan novega testamenta, to je njegova služba, to so njegova posamezna opravila. Kdo bi torej mislil in kdo bi verjel, da ravno ta stan, ki je že sam po sebi najbolj častit in svet med vsemi stanovi, — da prav ta stan, ktereга edino opravilo je, ljudem dobrote deliti, za njih časno in večno srečo skrbeti: — da, pravim, ravno mašniški stan od nekdanj, sosebno pa sedanje dni toliko srditih sovražnikov ima? — »Kako vendar, že sv. Avguštin tožuje, da kristijani v vsaki družbi, pri vsaki dobri volji ali drugi priložnosti zoper škofo, mašnike ali menihe tako neusmiljeno svoje jezike brusijo? Če mašnik greši, kaj se vam to tako čudno zdi? Ali ni on tudi človek? Ali ni truma angeljev v nebesih grešila? Ali niso prvi stariši v raji grešili? Ali ni bil v družbi Jezusovi med dvanajstimi apostoli eden grd izdajalec? — Če se tuja žena v svoji slabosti pregreši, boš mar ti svojo nedolžno in pravično ženo zato zaničeval in zapodil? In vendar prav tako krivico dela svet duhovskemu stanu, kajti če se tu ali tam kateri mašnik v svoji slabosti pregreši, hitro njegov greh na celi častiti duhovski stan preložijo, ter ves stan zaničujejo in zasramujejo.« — O kristijani! ali je to zahvala in plačilo, ki ga svojim dušnim pastirjem odrajtujete za toliko skrbi in trudov, ki jih z vami imajo, — za toliko dobrot, ki jih vam neprenehoma delijo? — Pa bodi si temu, kakor rado; dokler bomo mi mašniki hudobijo preganjali, se zoper pregreho vojskovali, čednost oznanovali in Kristusa pridigovali: nas bo svet sovražil in preganjal, kajti očitane njegovih pregreh mu preveč mrzi; — in ravno pregrešna spačenost sveta je kriva, da mašniki toliko sovražnikov imajo, ker njih pregrešno življenje grajajo.

Novi mašnik Gospodov! danes, na tvoj zlati dan, tebi dišeče vence pletejo, vsi ti srečo vošijo, solze veselja prelivajo, vse — po cerkvi in zvonaj cerkve — veselje in radost oznanuje. Zakaj ti moram ravno jaz napovedovati, da te grenke, hude ure mnogoterih britkosti v tvojem prihodnjem življenju čakajo? Zakaj moram ravno jaz danes tebi besede govoriti, ki jih je nekdanj Bog v to solzno dolino obsojenemu Adamu govoril: »Trnje in osat ti bo zemlja rodila, in v pôtu svojega obraza boš svoj kruh jedel.« (1. Mojz. 3, 17.)

Pa premisli: tudi Kristus je moral trpeti in tako v svoje veličastvo iti. (Luk. 24, 25.) Kdo izmed vseh Adamovih otrok je bil nedolžnejši, svetejši, Bogu dopadljivejši, kakor Jezus, Sin večnega Boga? In kdo je kdaj težji križ nosil, kakor on? Na

tla je padal pod težo križa in je zemljo s svojo sv. krvjo napajal. — Zato pa tudi po vsej pravici vsem kristijanom, posebno pa mašnikom, svojim namestnikom, govori: »Ako hoče kdo za menoj priti, naj zataji sam sebe in vsak dan svoj križ zadene in naj gre za menoj. In kdor ne nosi svojega križa in ne hodi za menoj, ne more biti moj učenec. — Ni učenec čez učenika, ne hlapec čez svojega gospodarja. Zadosti je učencu, da je, kakor njegov učenik, in hlapcu, kakor njegov gospodar.« (Luk. 9; 14. Mat. 10.) — Če je veliki duhoven križ objel in ga nosil na goro, ali hočemo mi brez križev biti? Kdo je bolj poklican, Kristusu enak postati, kakor njemu posvečeni mašniki? »Ktere je izvolil, jih je tudi odločil, da bodo enaki podobi njegovega Sina.« (Rim. 8, 29.)

Pri vsem tem, moj mladi brat, novoposvečeni namestnik Kristusov! »zapričam te s sv. Pavlom pred Bogom in Jezusom Kristusom, kateri bo sodil žive in mrtve: Oznanjуй besedo, ne jenjaj, bodisi priložno, ali nepriložno; prepričuj, prosi, svari z vsem potrpljenjem in ukom. Zakaj prišel je čas, ko zdravega nauka ne trpijo, temveč si po svojih željah učenike izbirajo, kateri ušesa zgečejo, in od resnice ušesa odvrtaajo, k praznim marnjam jih pa obračajo. Ti pa čuj, vse potrpi, opravi delo evangelista, spolni svojo službo.« (2. Tim. 4.)

Da, častita, slavna družba mašnikov Gospodovih, ki se vas je lepo število tukaj sešlo, — srčno se vojskujmo zoper pregreho, naj bo ljudem priložno ali ne! Večni Bog nas obvaruj, da bi svoj poklic kdaj spred oči izgubili! Veliko je sicer sovražnikov nauka Kristusovega dandanašnji, katerih Bog je trebuh, katerim so resnice svetega evangelja neumnost, ki o zatajevanji samega sebe, o križanji svojega mesa, o postu, pokori, ostrosti življenja nič vedeti, nič slišati nočejo; ki hočejo le nauke slišati, kateri so po godu njihovim ušesom, kateri njihovi spačenosti vse dovolijo. — Kako? ali hočemo tukaj molčati? ali hočemo slajši, mečji nauk oznanovati? Gorjé nam! besede sv. apostola bi nas zadele: »Ko bi pa tudi mi ali angelj z nebes vam drugače oznanoval, kakor smo vam mi oznanovali, bodi preklet.« (Gal. 1, 8.) Kaj pa je pridigoval sv. Pavel? On je pridigoval Jezusa in sicer Jezusa križanega. On je verne zaresničil, da svoje meso strahuje, da se s pregreho vojskuje in znamenja Kristusovega trpljenja nosi na svojem telesu. — Gorjé nam, ko bi se ljudem prilizovali, Boga in sebi izročeni pa pozabili; — ko bi s svetom potegnili, sveti evangelij pa zatajili in tako drage ovčice Jezusa Kristusa seboj vred potegnili v večno pogubljenje! — Oj kako težko bo enkrat, ne samo od sebe, ampak od toliko tisoč sebi izročeni pravичnemu sodniku odgovor dati!

Torej, drago odkupljene ovčiče Kristusove! polajšajte mašnikom njih toliko težko službo; — polajšajte jim ostri odgovor, ki ga bodo enkrat od vas Jezusu, višemu pastirju vaših duš, dajali!

II.

Ko je angelj mladega Tobija zdravega in srečnega staremu očetu nazaj pripeljal, ko je celo slepega očeta ozdravil, da je zopet spregledal in se veselil življenja, pokliče presrečni oče svojega sina, rekoč: »Kaj zamoremo dati temu svetemu možu, ki je s teboj prišel?« In sin odgovori: »Oče, kakošno plačilo mu bomo dali? ali kaj more vredno biti njegovih dobrot?« Polovico vseh zakladov, ki sta jih domu prinesla, ponudita mu v znamenje hvaležnosti. Ko pa zvesta, da je ta njuni prijatelj eden izmed sedem angeljev, ki stojijo pred obličjem Gospodovim, — zgrudita se od prevelicega strahu na tla, tri ure na svojih obrazih ležita in hvalita Boga in povzdigujeta njegova čudapolna dela. (Tob. 12.)

Kristijani! ako brezštevilne dobrote, ktere vam večni Bog po svojih mašnikih deli, premislite, — in velik odgovor, ki ga bodo enkrat za vas dajali, — in velike žrtve, koje njih poklic v vaše zveličanje od njih tirja: ali ne bote ravno tako, kakor ona dva moža v sv. pismu, z gorečim srcem vprašali: »Kaj jim hočemo dati in kaj jim hočemo storiti za toliko nebeških dobrot v znamenje svoje iskrene hvaležnosti?« — In jaz vam odgovorim.

1. Spoštujte namestnike božje, svoje največe dobrotnike, tukaj na zemlji, ter jim povsodi in vsak čas spodobno čast skazujte! Spoštovanje jim gre zavoljo visoke službe, ki jo opravljajo, zavoljo visokega stanu, v kojem živé. »Duhovska služba se sicer na zemlji opravlja, ali po svojem redu spada med nebeške reči«, uči sv. Krizostom. Zato je neka razsvitljena devica vsakokrat poljubila tla, kamor je stopila noga mašnikova. — Že v stari zavezi je Bog po preroku govoril: »Kdor se vas (to je: mojih namestnikov) dotakne, dotakne se punčice mojega očesa« (Cah. 2, 8.), in Kristus govori: »Kdor vas posluša, mene posluša, kdor vas zaničuje, mene zaničuje« (Luk. 10.), ktere besede sv. Krizostom tako-le razlaga: »Kdor mašnike časti, Kristusa časti, kdor mašnike žali, Kristusa žali.« (Hom. 17.)

2. Vaša druga dolžnost je, moliti za dušne pastirje, vaše največe dobrotnike. »Molite drug za družega, da bote izveličani«, opominja sv. apostol Jakob (5, 16.); — podpirajte torej tudi vi svoje dušne pastirje s srčno molitvijo v njihovih — angeljskim ramam pretežkih opravilih; molite za svoje učenike, spovednike, da bo njihova nebeška služba obilen sad rodila! — Svet čas naj vam bodo zlasti štiri kvatre v letu, kadar so se že v prvih časih krščanstva verni postili in molili, da bi jim Bog dobrih, bogaboječih duhovnikov dal, in vse tiste podpiral, ki se

pripravljajo za ta imenitni stan. — Molite se posebno danes za novoposvečenega mašnika, da bi svojo nebeško službo sveto in srčno začel, zvesto in goreče opravljal in jo enkrat srečno in slavno dokončal! Molil in prosil bo tudi on za vas, da bote zveličani.

3. Radi imejte svoje dušne pastirje in ubogajte radi svoje duhovne očete! Oni čujejo nad vami, in bodo za vaše duše odgovor dajali; skrbite, da to z veseljem storijo, ne pa zdihovaje, kajti to bi ne bilo dobro za vas. (Hebr. 13, 17.) To so bile tudi besede prvega glasu vašega novega škofa, premilega pastirja naše škofije, s kterimi so vas pozdravili in vas tako ostro zarotili, mašnike spoštovati in ubogati. — Ali se pa smejo dušni pastirji veseliti takih kristijanov, kteri nekrščansko in nespodobno živé? — kteri njih nauke in opomine zaničujejo, vsem blagim željam nasprotujejo, vse njihove blagonosne naredbe ovirajo? — Ali zamorejo veseli biti takih kristijanov, kteri nedelj in praznikov več ne poznajo, ampak kakor ob delavnikih barantajo, kupujejo in prodajajo, in postne dneve očitno in ošabno skrunijo? — Ali zamorejo veseli biti takih kristijanov, kteri takrat, ko oni pred altarjem sv. mašo opravljajo, zvonaj cerkve postajajo in se pogovarjajo, ali kakor hitro na prižnico stopijo, ukradejo se iz cerkve, zvonaj norčujejo ali celo po krčmah se poskrijejo in tam divjajo? — Ali zamorejo veseli biti takih kristijanov, kterih celo leto v spovednici čakajo, pa jih nikdar ne pričakajo? — Ali zamorejo veseli biti takih mladeničev, ktere so tako skrbno v šoli učili, jih tako ljubeznjivo za prvo spoved in obhajilo pripravljali, kteri pa, kakor hitro odrastejo, ves strah božji in vso sramožljivost od sebe vržejo, in kakor divja zverina cele noči preprijejo, nedolžnost zapeljujejo, in pravi hlapci satanovi po dušni moriji okoli hodijo? — Ali zamorejo dušni pastirji v takih krajih srečno in veselo živeti, kjer so vsi koti polni dobrovoljcev, cerkve pa prazne žalujejo; — kjer se posebno mladina ošabno nališpana nosi, cerkve pa umazane in zapuščene stojé; — kjer je za dobro voljo zmirom zadosti denarja, kadarkoli pa je za cerkev kaj treba, so hitro slabi časi, ni denarja in ni zaslužka? — Oj taki kristijani niso veselje svojim dušnim pastirjem, ampak le njih največa žalost; zarad takih oni bitke solze točijo, ali te od skrbnih dušnih pastirjev prelite solze jih bodo enkrat v večnosti kakor goreči oglji pekle; — tako vedenje mašnikom njihovo težko službo še stokrat otežuje in jih s strahom pred pravičnim sodnikom za sebe in za sebi izročene napolnuje. Vi pa nikar tako, ljubi moji!

4. Zatorej, kristjani! napovejte tudi vi vojsko pregrehi; združite se z mašniki, kterih poklic je, kakor smo slišali, pregreho zatirati, in bodite njih zvesti pomagalci na težavnej poti proti nebesom.

a) Napovejte najpoprej vojsko pregrehi v svojem lastnem srci! »Imam dopadajenje nad Božjo postavo po notranjem človeku, čutim pa drugo postavo v svojih udih, ktera se bojuje zoper postavo mojega duha, ktera me deva v sužnost pod postavo gréha, ktera je v mojih udih. Jaz nesrečni človek! kdo me bo rešil od telesa te smrti (to je: od hudega mesenega poželenja, ki vleče telo in dušo v pogubljenje)? Milost Božja po Jezusu Kristusu, Gospodu našem.« (Rim. 7, 22—25.) Tako zdi-huje sv. apostol Pavel v svojem, pa še bolj v našem imenu, in ali ne bomo zdihovali ž njim enako tudi mi? Ali nimamo tudi mi resničnih želj, Bogu pobožno in v vseh rečeh zvesto služiti? Pa kolikokrat nas spačene želje našega srca zopet posilijo zdaj v ta, zdaj v oni greh, ki ga britko obžalujemo, ko smo ga komaj storili! Takó hrepeni naša duša kvišku proti nebesom, teža mesá pa vedno vleče na zemljo. Oj mi nesrečni Adamovi otroci v tej solzni dolini, kaj nam je storiti v toliki nevarnosti našega zveličanja? Pred vsem spoznajmo, da najhujšega sovražnika sami v sebi nosimo, in da je silna potreba, temu sovražniku najpoprej vojsko brez počitka napovedati. Pazljivi sami na sebe moramo biti vselej in povsod, v družini in v samoti; zatirati moramo v sebi vsako hudo nagnenje precej v začetku, pa tudi precej v začetku vsake še takó male nezvestobe se skrbno varovati, da ne bomo zdravila prepozno iskali, ko so hude strasti njivo našega srca že gosto in globoko prerastle. Orožje v vojski zoper tega znotranjega sovražnika pa je: posti se, izogibaj se slabih tovaršij in grešnih dobrovolj, pritrčaj si tudi v pripuščenem veselji, obilno moli in pogosto prejemaj sv. zakramente! S tem orožjem boš krotil vsaktero hudo poželenje, tvoja duša se bo svobodno in veselo vzdigovala proti Bogu in ti boš zmožen vse: svoj spomin, svojo voljo, svoje srce, vse misli in želje, svoje veselje in svojo žalost Jezusu darovati, kateri nas je tako drago odkupil, in nas prav zato sam imeti hoče, ker nas je sam s svojo krvijo odrešil. — Ko so ob času krvavega preganjanja nekega mučenca silili, naj bi Jezusa preklinjal, je odgovoril: »Kako bi preklinjal Jezusa, svojega Odrešenika, vsaj mi ni nič hudega storil?« Tako, moj brat, moja sestra, tudi ti govori! Kadar te skušnjave obdajajo, kadar te hudo nagnenje v greh vleče, kadar ti zapeljivec govori: Tema je, vse je tiho okoli tebe, nihče te ne vidi: oj takrat tudi ti govori: Kako bi grešil, kako Jezusa preklinjal, vsaj mi ni nič hudega storil; ljubil me je, ljubil do smrti na križi; njemu hočem služiti, njemu zvest ostati, njega se držati, pred grehom pa bežati.

b) Napovejte vojsko pregrehi v svojih hišah, vi hišni očetje in matere, gospodarji in gospodinje, — vi prvi dušni

pastirji svojih mlajših, vi apostoli svojih hiš, iz kojih rok bo enkrat Bog duše izročeni tirjal.

Ako ti, krščanski oče, zagledaš, da tvoj sin v slabe tovaršije zahaja, da ponočevati in pijančevati začneja, oj povzdigni zarano svoj glas, posvari z lepo, zagrozi ostro, in če vse nič ne pomaga, primi šibo — strahovalko, dokler ti sin čez glavo ne zraste, da prepozno solz prelival ne boš, ko boš gledati moral, kako razuzdano tvoj lastni sin živi in ti na tem svetu sramoto in žalost, na onem svetu pa težek odgovor pred pravičnim Sodnikom pripravlja. — Krščanska mati! če vidiš, da se tvoja hči lišpati začne, da začne prepozno iz cerkve domu hoditi, da jo sramožljivost zapušča in da se v smrtne zanjke zapeljivec zapleta: o ne pozabi svoje svete matrne dolžnosti, glej skrbno na vse njene stopinje, opominjaj, svari, grozi in glej, da tudi ti prepozno jokala, las si iz glave pulila ne boš, in te grenka žalost pred časom pod grudo ne spravi, ko boš gledati morala otroka svojega srca v dušni slepoti in očitni sramoti na široki cesti večnega pogubljenja; — oj pomisli, da si od Boga samega postavljena kot vidni angelj varuh svoji hčeri, in da bo pravični Bog dušo tvojega otroka tirjal iz tvojih rok!

O nesrečni stariši, ki slepi svojim mlajšim vse dovolijo in jim vse nerodnosti skozi prste spregledajo; — prav hudičevi stariši pa, ki grešnemu življenju svojih hčerá potuho dajejo in jih v grehah pod svojo lastno streho živeti pusté: kako bo tak oče, kako bo taka mati izveličana? — Gorjé pa tudi hišnim gospodarjem in gospodinjam, ki na svoje podložne ne gledajo, le samo za delo njihovih rok skrbijo, na njih dušo pa pozabijo; — oj pomnite tudi vi besed sv. apostola Pavla: »Kdor za svoje, zlasti za domače, ne skrbi, je vero zatajil in je hujši od nevernika.« (1. Tim. 5, 8.) Po teh besedah bote enkrat vi sojeni in obsojeni.

e) Napovejte dalje vojsko pregrehi v celi svoji okolici, in ne pozabite dolžnosti bratovskega posvarjenja, ktero je Kristus tako ostro ukazal, ktere pa kristijani sedanjih časov skoraj več ne poznajo. Če sosed, soseda, ali kdo drugi med nami zboli, kako skrbno ga obiskujete, mu strežete, po zdravilih poizvedujete, in kar je vse hvale vredno, želite, da bi zopet skoraj ozdravel. Ako pa sosed ali soseda na duši zboli, in je v silni nevarnosti večnega pogubljenja; če v soseski nesramni zapeljivci in potepuhi razsajajo; če nesramno ženstvo vašo mladino pohušuje; če zakone razdirajo, prepir in kletev po hišah sejejo in dušno kugo po celi okolici širijo; če so taki — le po imenu — kristijani med vami, ki celo leto božje službe ne obišejo, nobena posta ne poznajo, k spovedi in k sv. obhajilu po več let ne gredó: vi k vsemu temu molčite, vsega tega ne porajtate, da, še vam na misel ne pride, da bi tukaj kakšno dolžnost

imeli! — Grešnike svariti je ravno tako naša dolžnost, kakor lačne nasititi in revnim pomagati. Varujte torej svojo okolico pohujšanja, izpodite zapeljivce in zapeljivke, ki božjih in cerkvenih zapovedi ne spolnujejo; bežite pred njimi, kakor pred strupenimi gadi; molite drug za drugega, in kakor se je Jezus nad slepim in grešnim mestom Jeruzalemom razjokal, jokajte tudi vi zaradi slepote in razuzdanosti svojega bližnjega, in vaše solze bodo oblake predrle in božje usmiljenje na zemljo rosile; vaši zdihleji bodo božjo pravico tolažili in vaše molitve bodo nesrečnim grešnikom milost pridobile, da se bodo zbudili iz svojega grešnega spanja, povrnili se k Bogu in rešili svoje neumrjoče duše.

O srečna okolica, kjer se pregrehi vojska napové, čednost pa ljubi in krepko brani! — srečni kraj, kjer ljudje greh za edino hudo imajo! — srečni človek, kterega edini strah je greh! — Ob času, ko je bil veliki svetnik Janez Krizostom v Carigradu škof, je cesarica Evdoksija s svojim slabim vedenjem in pohujšanjem, ki ga je celemu mestu dajala, srce tega gorečega škofa močno žalila; zato jo očitno pograja, zavoljo njenega pohujšljivega življenja ostro svari in se njenemu pohujšanju z apostolsko gorečnostjo ustavi. Razsrjena cesarica skliče zbor cesarskih svetovalcev, ter jim zapové, naj ostro sodbo nad škofom sklenejo. — Prvi sodnik vstane in svetuje: naj se mu vse premoženje in vsi dohodki vzamejo, da bo spoznal, kaj se pravi zoper cesarico govoriti. — Drugi svetuje, višega pastirja s škofskega sedeža zapoditi, in ga iz dežele v daljne, samotne kraje pregnati, da spozná, kaj se pravi, cesarico grajati. Tretji svetovalec se vzdigne ter pravi: naj s težkim železjem vklenjenega v ječo vržejo, da tukaj spozná, kaj se pravi, cesarico žaliti. Četrti vstane in svetuje, ob glavo ga djati, vsaj vendar cesar oblast ima, določiti življenje ali smrt. — Poslednjič se vzdigne najmodrejši sodnik in tako-le govori: »Vse to nič ne velja. Premoženje vzamete le ubogim, ne pa njemu; vsaj vidimo, da je Krizostom sam zase s slabim živežem in borno obleko zadovoljen, vse drugo razdeli ubogim. — Da ga iz mesta, iz dežele izženete, tega se ne boji; za njega je cel svet tuja dežela, njegova domovina so nebesa, kamor-koli pride, bo ravno tako goreče za nebesa delal, kakor tukaj. — Verige in ječa ga ne prestrašijo; veliko bolj veseli se, zavoljo Jezusa trpeti in mu tako bolj podoben postati. — Smrti se tudi ne boji, velikoveč jo srčno želi, da bi se skoraj z Jezusom združil, h kteremu priti je njegovo edino poželenje. Hočete torej res Krizostoma kaznovati in mu kaj hudega storiti, — prisilite ga v greh! Jaz poznam tega moža, edino greha se boji, in drugega nič!« — O srečen in trikrat srečen vsak, o kterem se sme enako govoriti! — Kdor se greha boji, pred grehom beži, ta je svet, pekel in vse premagal in nebesa so mu gotova.

Da, kristijani, vojsko pregrehi! — tako bote pomagalec mašnikov, vidni angelji varuhi svojim hišam, dušni pastirji svojim soseskam in kraljestvo božje bo k vam prišlo!

Sklep.

In poslednjič, kaj hočem še tebi, novoposvečeni mašnik, moj mladi brat, posebej povedati? Bolj moj prijatelj, kakor moj učenec si s svojo skrbno in razumno pripravo za svoj sveti stan sladko upanje v mojem srcu vtrdil, da boš mašnik po volji Gospodovi; — samo dve podpori ti še izročim, ktere ti naj tvoje prihodnje nevarno in težavno življenje lajšate in te v vojski zoper greh podpirate.

Prva podpora v tvoji težki službi ti naj bo spomin in ozir na tvojega krstnega patrona, sv. Frančiška, kateri je s serafinsko ljubeznijo svojega Boga ljubil, in te ljubezni poln, pregreho v srcih kristijanov zatiral, ter jih z živo ljubeznijo do Boga in bližnjega vžigal. »Moj Gospod in moje vse, da bi te vendar prav ljubil!« tako je neprenehoma k svojemu Jezusu zdihoval. »Moj Gospod in moj Bog! Tebi sem svoje celo srce, svoje telo in vse dal in ti hočem oboje popolnoma dati, da bi le vedel, kako bi še več iz ljubezni do tebe storiti mogel!«; to je bila njegova vedna molitev. Taka ljubezen do tvojega Jezusa bo tudi tebi vsako žrtvo olajšala; take ljubezni poln boš tudi ti z mečem svoje besede, s sveto močjo svojega apostolskega življenja pregreho pregnal, in ljubezen božjo iz celega srca in iz vse moči, ki je po besedah današnjega evangelja prva in poglavitna dolžnost, v srcih kristijanov obudil in vtrdil.

Druga podpora naj ti bo: otroško češčenje, sladko zaupanje v Marijo, mater čiste, svete ljubezni. V cerkvi, ki je njeni časti posvečena, postal si otrok božji, prvokrat si angeljsko hrano zavžil; ona te je v tvojih mladih letih med tolikimi nevarnostmi, v kterih se toliko mladeničev časno in večno pogubi, lepo vodila in te tako daleč pripeljala, da danes tukaj v njej posvečeni cerkvi prvokrat njenega Sina nebeškemu Očetu za žive in mrtve daruješ. Bodi torej njen hvaležni sin vse dni svojega življenja; v britkostih svojega stanu, v vojskah svoje sv. službe k Mariji pribeži, in varovala te bode; vse svoje potrebe, vse svoje pastirske skrbi Mariji izroči in priporoči in pomagala ti bode; vse, ki se bodo kedaj tvoji voditvi izročili, pod njeno materno varstvo postavi, njeno češčenje in ljubezen po vsej moči širi in povzdiguje, sebe in vse duhovništvo cele katoliške cerkve njej neprenehoma priporočaj, vsak dan njej v čast kaj stori: in tudi nad teboj se bode obljuba dopolnila: »Kteri mene poveljujejo, bodo večno življenje imeli!« (Sir. 24, 31.)

In zdaj te ne bom dalje mudil. Sv. ljubezni je vneto tvoje srce, da skoraj daruješ Večnemu prvo daritev sv. maše. Moč te presvete daritve, ki te bo danes napolnila, naj te vse tvoje žive dni nikdar več ne zapusti. — Srečni stariši, oče in mati, novoposvečenega mašnika, kako sladko veselje za vas, danes gledati svojega ljubljeneega sina v tej nebeški službi! Oj glejte, kako obilno so vse vaše solze, vse vaše skrbi, vsi vaši trudi poplačani! Prvi sad njegove skrbne izreje danes uživata. In ko bote že v grobu počivali in bodo vaše kosti že strohnele, še bode vaš dobro izrejeni sin v vinogradu Gospodovem zvesto delal, in vsega dobrega, vsega blagoslova njegovega apostolskega prizadevanja bodo tudi vaše duše deležne.

Dvigni se torej, daruj prvo daritev sv. maše Najsvetejšemu, — in ponavljaj z ravno to gorečnostjo sv. ljubezni vsakokrat do konca svojega življenja to presveto opravilo! Oj prosil, moli za nas! prositi in moliti hočemo tudi mi za tebe, da kakor se danes tukaj v Gospodu pobožno veselimo, se tudi na sodni dan vsi skupaj veseli snidemo na desnici božjega Sina, ki nas popelje v nebeško veselje! Amen.

V.

Pridiga

ob vmeščevanju novega dušnega pastirja.

(Ta govor je imel rajnski kanonik dr. Jan. Gogala na nedeljo presv. Trojice v Kamniku l. 1882 ob instalaciji gosp. dekana J. Oblaka.)

Imenitnost človeške duše.

Sv. Janez piše v skrivnem razodenju: »Jaz sem videl sveto mesto, novi Jeruzalem, priti z neba od Boga, pripravljeno kakor nevesta, ki je napravljena svojemu ženinu. In sem slišal velik glas s sedeža govoriti: Glej prebivališče Boga z ljudmi, in prebival bom z njimi. In oni bodo njegovo ljudstvo, in Bog sam, njih Bog bo z njimi.« (21, 2. 3.) Te besede navdihujejo dušo in vnemajo srce slednjemu, ki stopi v to prelepo cerkev. Dozdeva se mi, da lepota tega božjega prebivališča danes pošilja svoje ognjene žarke na tri strani. Prelepi altar namreč je govoreča priča, da ste imeli

neutrudnega, za božjo čast gorečega dušnega pastirja, na dolgo in široko znanega slavnega moža, Jurija Križaja, ki nam je tudi danes v živem spominu, in bo tudi ostal v hvaležnih srcih. Prepričani smo, da nebeško plačilo venča dolgo in marljivo delovanje zvestega služabnika. — Priča pa dalje lepota vaše cerkve, da v tem mestu in v tej fari kraljuje živa vera, ki je obrodila mimo drugih tudi ta lepi stalni spomin bogoljubnosti, ki oznanjuje, da prebivajo tukaj za čast božjo vneti kristijani, katerim bo donášala krasna cerkev mnogo božjih darov in milosti. — In še eno svitlo stran omenjam, ktera žari iz lepote vaše cerkve. To prebivališče pravega živega Boga je vredna nevesta, lepo napravljena svojemu ženinu, novemu dušnemu pastirju, kterege vam danes predstavljam kot božjega služabnika, ki ga je Bog sam izvolil za vašega duhovnega očeta.

Skoro bo 26 let, kar sem nastopil svojo prvo kaplanijo na Vrhniki, in kmalu potem obhajali smo novo mašo, ki jo je služil prečastiti vaš dekan. Zaslišalo se je po Vrhniki, da novi mašnik ima prihodnji praznik pridigo v farni cerkvi. Govoril je o najlepši čednosti, sv. čistosti, in beseda živega prepričanja in svete vneme je segala globoko v srca poslušalcev. Kar srce ljubi in čuti, prepriča tudi druge z zmagovalno besedo; saj veliko več, kakor gola beseda, premore lastni zgled: in tako smem vas srečne imenovati, da je božja previdnost tako dobro za vaš dušni blagor poskrbela, ter vam izbrala dobrega pastirja, ki vas bo z besedo in zgledom vodil v nebo. Ker pa danes obhajamo tu dvojno slovesnost, namreč praznik najsvetejše Trojice in posebno slovesnost vmeščevanja dušnega pastirja, hočem se v svojem govoru na oboje ozirati in izvolil sem si za današnji svoj govor, da vam pojasnim, kako imenitna je človeška duša s posebnim ozirom na najsvetejšo božjo Trojico.

»Sv. aposteljni pa so šli in so učili povsod, in Gospod je delal z njimi in je besedo potrjeval s čudeži.« Želim in prosim, da bi Gospod tudi mojo besedo potrjeval s čudežem svoje milosti in ljubezni!

Bog reče pri stvarjenji: »Naredimo človeka po svoji podobi in podobnosti in naj gospoduje ribam v morji in pticam pod nebom in zverini in vsi zemlji in vsej laznini, ki se giblje po zemlji. In Bog je vstvaril človeka po svoji podobi, po podobi božji ga je vstvaril.« (I. Moz. 1, 26. 27.) Tu vidimo, da se povdarjajo in zato večkrat ponavljajo besede, da je človek božja podoba. Že telo človeško naznanja nekaj posebnega in imenitnega, ki se odlikuje od vseh stvari na zemlji. Živali ali se plazijo po zemlji, ali hodijo po nizkih in visokih nogah: vse pa imajo telo na zemljo obrneno. Samo človek ima veličastno podobo, on ogleduje svet in premišluje nebo, ki ima za njega tako imeniten pomen.

Toda telo še ne kaže prave človekove imenitnosti; po telesu namreč človek ni božja podoba, ker Bog nima telesa. Po drugem imenitnišem delu naše nature, po duhu smo Bogu podobni in nosimo čudovito podobo trojedinega Boga Očeta, Sina in sv. Duha. Najsvetejša božja Trojica se posvetuje in vstvari človeka po svoji podobi, da je mojstersko delo, ki mu ni enakega na zemlji. Sv. Avguštín pravi: Da bi tebe, o moj Bog, bolje spoznal, spoznaval bi bolje tudi sebe. Danes na praznik najsvetejše božje Trojice premišljujmo bolj natanko Boga in sebe! Bog je duh, torej smo tudi mi, vstvarjeni po božji podobi, duhovi. Da to resnico lagljeje razumete, opomnim vas na dvoje. Naše telo, kakor tudi telesa vseh zemeljskih živali, so v svoji delavnosti odvisna od čutov, od oči, ušes itd., so torej zgolj čutne, telesne stvari: duša naša pa tudi brez čutov, brez telesa zamore delati. Zaprite duri in okna, oči in ušesa: duša vendar dela in se pogovarja z Bogom. Tako se je David po noči dvignil iz postelje in je premišljeval stan svoje duše; tega bi mi ne mogli, ko bi ne bili nadčutna, duhovna ali duševna stvar. Človek dalje misli, prevdarja, sodi in sicer ne le telesne, ampak tudi duhovne, nevidne reči; on misli o angeljih, o večnosti, o Bogu: to so nevidne, duhovne reči, in ne bi človek mogel misliti o teh rečeh, ko bi ne bil sam tudi duhovna stvar.

Bog je dalje večno bitje, nima ne začetka ne konca. Človeška duša sicer ni večna, ker Bog edin je večn, vendar pa je podobna večnemu, zakaj enkrat vstvarjena, ne neha nikdar živeti, je neumrljiva. To je čisto jasno, ker duša nima delov ali členov, ona je jednovita, ni sestavljena, in torej po svoji natori ne more razpasti v dele, ki jih nima; ona, kakor uči vera in pamet, bo živela večno življenje. Bog je tudi vsegapričujoč; to sicer naša duša ni, ali podobna je vsegapričujočemu, kajti hitrejši kakor blisk, hitrejši kakor luč je človeški duh. Naše telo je ob enem času le na enem kraju, in časa in truda je treba, da pridemo od enega do drugega oddaljenega kraja. Kar nam je znano, se najhitrejše premiče luč, ki v eni sekundi dospé čez 42.000 milj daleč: vse drugače hitro še naš duh, v enem trenutku se misleči duh dvigne do zvezd, od vzhoda do zahoda, od zemlje nad vse zvezde do nebes, do nebeškega prestola. — Tako preide naš duh v mislih lahko celo življenje, — da, celo zgodovino od stoletja do stoletja, kar je nam znanega od stvarjenja sem do današnjega dne. Vidi se iz tega, da smo Bogu vsegapričujočemu podobni in da bi to ne bilo mogoče, ako bi ne bili duhovi.

Premišljujmo pa še svojo dušo v razmeri do posameznih oseb najsvetejše božje Trojice! Verujemo v Boga Očeta, stvarnika nebes in zemlje: drugače pa je stvaril Bog Oče zemeljske stvari, drugače naše telo, in zopet drugače našo dušo. Reče in zapove

Bog, da voda rodi ribe, zemlja rastline in drevesa, in s prsti naredil je naše telo. Duše Bog Oče ni naredil ne iz prsti, ne iz vode, ne iz zraka, ampak vdihnil jo je, to je: S svojo vsegamogočno voljo jo je vstvaril. To je nauk božjega razodenja. Tako beremo v sv. pismu: »Telo se povrne v prst, iz ktere je bilo, duh pa se povrne k Bogu, ki ga je bil dal,« (Prid. 12.) in sv. Pavel v listu do Hebrejcev imenuje Boga — očeta duhov. (12, 9.) Glejte torej razmero do prve božje osebe, do Boga Očeta, kako pomenljiva in podučljiva je! Kolikor nas je, imamo svojega pravega Očeta v nebesih. Domišljujete si radi ljudje veliko, ako imajo častite in imenitne svoje prednike, ali stariše; toda kaj je vsa ta čast in imenitnost, ki je po telesu — in bo s telesom minula; prava čast in imenitnost naša je, da imamo Boga Očeta za svojega Očeta, ki nam ostanè na vse večne čase.

Velika je imenitnost naše duše, ker vstvaril jo je sam Bog, — a to še ni vse. Bog ni le vstvaril naše duše neposredno, ampak, kar je dobro pomniti, vstvaril jo je za samega sebe. Zemlja bila je narejena in okinčana za človeka, telo naše bilo je narejeno za našo dušo, duša pa je vstvarjena samo za Boga. Navezal je torej Bog človeško dušo nase tako tesno, kakor je zedinjeno telo z dušo. Ko se loči duša od telesa, zgodi se to z nekako silo, zakaj Bog ni hotel in ni naredil smrti; grenek torej je trenutek tega ločenja in imenujemo to ločitev grenko smrt. Kadar se pa loči duša od Boga, je ta ločitev dušna smrt. Ko se je bilo to prvokrat zgodilo v raji, v vrtu veselja, je naenkrat nehala vse veselje. Adam in Eva sta tavalala pobitega srca, skrivala sta se in rada bi bila videla, ko bi bila zemlja pokrila njuno nesrečo in britkost. Od tistega trenutka postala je cela zemlja solzna dolina, zavladata je telesna in dušna smrt. Kdo zamore mrtvega zopet obuditi in mu izgubljeno življenje vdihniti? Edino le Bog, ki je Gospod življenju in smrti. Sv. Janez (3, 16.) piše: »Zakaj Bog je svet tako ljubil, da je dal svojega edinorojenega Sinú, da, kdor-koli vanj veruje, se ne pogubi, temuč ima večno življenje.« Lepo in ginljivo piše o tem tudi sv. apostol Peter v I. listu I. 19 rekoč: »Veste, da niste s strohljivimi rečmi, z zlatom ali srebrom rešeni od svojega nečimernega obnašanja . . . ampak z drago krvjo Kristusa, kakor neomadežanega in nedolžnega Jagnjeta.« Vidi se tu ne le imenitnost in cena naše duše, ampak razodeva se tudi nova razmera, v katero smo stopili do Boga vsled odrešenja. Sin božji, druga oseba najsvetejše božje Trojice, je človek postal, in mi nismo le otroci božji, ampak tudi bratje Kristusovi. Sv. apostol Pavel pravi: »Kteri-koli ste v Kristusu krščeni, ste Kristusa oblekli. Otroci božji ste. Ako pa otroci, tudi dediči; dediči božji, sodediči Kristusovi.« To je torej naša razmera do druge božje osebe, da je Kristus postal ud našega rodu, da njegova božja svitloba kinča in obsvetuje naš rod, in kakor

je šel Sin božji v svojo čast in svoje zveličanje, bomo tudi mi z njim kraljevali.

Odrešenje nam je tudi podelilo dar sv. Duha in je torej vzrok, da je tretja božja oseba stopila s človeško dušo v najtesnejšo zvezo. Ker je človek vstvarjen za Boga, je zedinjenje po duhu sv. ljubezni naš edino pravi namen. To zedinjenje se prične pri sv. krstu, kjer nam je vlita ali vdihnjena božja ljubezen po sv. Duhu. V tem pomenu piše sv. apostol Pavel do Korinčanov (I. 3, 16.): »Ali ne veste, da ste tempelj božji in da Duh božji v vas prebiva?« O kako lepa je razmera, v katero smo stopili s tretjo božjo osebo, s sv. Duhom! Ni bilo zadosti, da nas je Bog stvaril, da prebiva Odrešenik z dušo in telesom, s krvjo in mesom, s človeško in božjo natoro tudi v nas; v našem srcu hoče prebivati sv. Duh, da smo pravi tempelj sv. Duha.

Očitna nam je postala imenitnost in cena naše neumrljive duše in iz tega nauka živo spoznamo slovesnost, ki jo obhajamo današnji dan, kajti kdor vé in čuti, kaj je človeška duša, ta tudi vé in čuti, kaj je dušni pastir, kaj je dober in skrbni pastir za posamezne in za celo duhovnijo. Da postane in obstane vaša duša taka, kakor ste slišali, ima dušni pastir delati in skrbeti po oni oblasti, katero mu je sam Kristus podelil. Duhoven prerodi vašo dušo v sv. Duhu, kadar podeli sv. krst, on vas podučuje ter razlaga in priporoča večne resnice, ki so nam tako potrebne, kakor vsakdanji kruh našemu telesu, on očisti zopet vašo dušo, ako ste bili tako nesrečni, da ste milost sv. Duha zgubili, on vas pripravlja in osrčuje za daljno pot v večnost, on moli tudi za vas in opravlja najsvetejšo daritev sv. maše, ki tako vzročuje vašo časno in večno srečo. Vidite torej, da duhoven opravlja imenitna in važna dela, da ima pa tudi velike dolžnosti in težko odgovornost. Solnce in vse zvezde, nebo in zemlja, vsi njeni zakladi niso nič proti eni sami neumrljivi duši. »Kaj namreč pomaga človeku, če ves svet pridobi, svojo dušo pa pogubi? Ali kakošno menjo bo človek dal za svojo dušo?« (Mark. 8, 36.)

In za to dragoceno dušo skrbi duhovni pastir. — Ali ne bote, predragi v Gospodu, zato tudi vi radi pomagali nositi težkega bremena svojemu novemu duhovnemu očetu s tem, da bote radi poslušali in spolnovali njih nauke, ter s tem izveličali svoje duše? Gotovo bote to prav radi storili, ako imate vedno pred očmi, kako imenitna in dragocena je človekova neumrljoča duša, za ktere izveličanje toliko deluje trojedini Bog. Vstvaril jo je, izgubljeno je zopet odrešil in še vedno jo posvečuje s sv. zakramenti po svojih mašnikih.

V imenu presv. Trojice vam bodo delili tudi vaš novi duhovni oče sv. zakramente: V imenu presv. Trojice bodo prerajevali otroke v vodi in sv. Duhu pri sv. krstu; v imenu presv. Trojice bodo vam odpuščali vaše grehe v zakramentu sv. pokore; v

imenu presv. Trojice vas bodo potrjevali pri sklepanji sv. zakona, v imenu presv. Trojice vam delili sv. poslednje olje, v njenem imenu vas blagoslavljali s papeževim blagoslovom, in ko se bo duša vaša ločila od telesa, spremljali jo bodo pred sodni stol Kristusov s prelepo molitvijo: »Pojdi duša krščanska iz tega sveta v imenu Boga Očeta vsemogočnega, ki te je vstvaril, v imenu Jezusa Kristusa, Sina živega Boga, ki je za te trpel, v imenu sv. Duha, ki je razlit nad teboj . . . Če tudi je ta človek grešil, vendar ni tajil Očeta in Sina in sv. Duha, ampak veroval.« Zato kristijani, da bo vaše življenje veselo in mirno, da bo vaša smrt srečna, bodite eno s svojim duhovnim očetom!

Pri Tebi, častiti duhovni oče, in pri vas dragi farani, pri nas vseh bodi zdaj in na veke blagoslov Boga: Očeta in Sina in sv. Duha. Amen.

VI.

Pridiga na božji poti.

(To pridigo je imel rajnki kanonik dr. Janez Gogala na Dobrovi, kjer je romarska cerkev Matere božje, dne 14. avgusta 1881 popoldne pred praznikom Marijinega Vnebovzeta.)

O vesti.

»Glej, stojim pri vratih in trkam; ako kdo moj glas posluša in mi odpre vrata, pojdem noter k njemu, in večerjal bom z njim in on z menoj.«

(Skr. razod. 3, 20.)

Trojno povabilo mi je došlo za jutrajšnji Marijini praznik: želel je novomaziljen mašnik, nekdanji moj gojenec in učenec, da bi mu govoril novomašniški govor: pa zaradi obilnih in nujnih opravil sem s težkim srcem odreči moral. Povabljen sem bil v Zagreb, kjer bo ravno sorodnica nunsko oblačilo sprejela in Jezusu obljubo storila, da bo v čistosti, pokorščini in revščini njemu služila: ali tudi to željo spolniti dozdevalo se mi je nemogoče. A sprejel sem lepo povabilo, da bi pričel za letos — kakor za vvod — Marijino čiščenje na Dobrovi. Iz dveh glavnih vzrokov sem sprejel to ravno imenovano pozvanje. Veže me

hvaležnost, da tukaj oznanujem danes božjo besedo, ker ne morem in ne smem pozabiti velike dobrote, ki jo je pretečeno jesen naši sirotišnici skazala Dobrovska fara. Lansko leto se je nakupil prostor in letos se zida velika hiša za uboge sirote. Družba sv. Vincencija namreč ima sedaj že blizo 50 dečkov v svoji materni skrbi. Ker je vsaka reč v prvem začetku težavna, ste silno dobro delo storili, dragi farani Dobrovski, ker ste nam po posredovanji g. župnika dva polna voza živeža poslali. V večni knjigi življenja, kjer je vse zapisano, zapisano je tudi to lepo delo in prinašalo bo gotovo obilen sad. Drugi vzrok je pa še bolj imeniten in ta je vaša slavna milosti polna romarska cerkev, ki je Marijinemu češčanju posvečena. Cerkve Marijine imajo prečudno moč do človeškega srca in dozdeva se nam, da velike njene praznike tedaj dostojno praznujemo, ko obiščemo preljubo nebeško mater tam, kjer se razodeva njena posebna ljubezen. Sv. Janez Damaščan pravi, da so Marijine cerkve zavetja, v katerih smo varni pred napadom peklenškega sovražnika in pred zasluženostjo svojih grehov. Kako velika tolažba nam je to, da se nahajamo v tako močnih trdnjavah pod brambo Marije, ki se imenuje turn kralja Davida! Pobožni cesar sv. Henrik je najprvo, ko je v kako mesto prišel, šel obiskat kako Mariji posvečeno cerkev. Posebno ginjen pa mora biti častilec Marijin, kadar stopi kot romar v kako njeno svetišče na božjih potih, kjer se božja in njena slava tako mogočno razodeva, kjer se toliko milosti deli. O kako sladka tolažba rosi v teh svetih krajih v naša srca! Koliko milost zadobé romarji v teh svetiščih, posebno če se z Bogom spravljene s čisto vestjo Mariji priporočajo! Vsi taki se smejo na njeno mogočno varstvo zanašati. Tudi ta cerkev, v kateri smo sedaj zbrani, spada med taka svetišča, kjer deli Bog zaradi posredovanja Matere Božje veliko milosti. Koliko jih je, ki si sprosijo časnih dobrot! Zlasti pa jih veliko zadobi največjo dobroto na zemlji, namreč mir vesti po dobro opravljeni spovedi. O da bi Marija vsem tistim, ki so danes prišli sem s težko vestjo, izprosila sladki notranji mir! V ta namen bi tudi jaz rad pripomogel in zato sem sklenil govoriti vam o vesti, da bi tako tolažil žalostne, pa tudi budil iz spanja tiste, ki spijo v svojih pregrehah. Toliko bolj smem tako storiti, ker je letos sv. leto, t. j. čas pokore in milosti. Pred našim srcem stoji Zveličar in trka, ž njim nas budi tudi njegova božja Mati. Oh, odprimo mu svoja srca, vsaj zdaj v tem premišljevanji!

Bog hoče, da bi bili vsi ljudje zveličani in da bi prišli k spoznanju resnice. Beseda božja po preroku Ezehielu se glasi: »Reci jim: Kakor resnično jaz živim, nočem smrti hudobnega, temuč da se hudobni vrne s svojega pota in živi.« (33, 11.)

Nezmotljiva božja beseda govori, da vsakdo je poklican k zveličanju, in ni samo poklican in povabljen, temuč tudi vedno napeljevan in tako rekoč siljen k svoji pravi večni sreči. Ravno- kar, v tem trenutku, ko poslušate božjo besedo, je to vabilo sam božji glas, ki vam ga po višjem povelji oznanujem. Ali marsikdo ne pride v cerkev, marsikdo ne bere in ne posluša božje besede, marsikdo tiči v temi nejeverstva ali krivoverstva: vsi ti ne slišijo božje besede, in vendar je in ostane božja volja, da se zveličajo vsi brez razločka. Kaj je iznašla božja modrost, da vsi slišijo božji glas, da vsi morajo poslušati božjo voljo? O Bog, ti si v resnici vsegaveden, vsegamogočen in si povsod pričujoč! Glejte, Bog govori brez prenehanja, in ta božja beseda doni od enega konca sveta do družega, ta beseda odmeva od kraja do kraja in se sliši povsod, kjerkoli bije kako človeško srce, in se sliši vsaki dan, vsako uro, vsaki trenotek, po noči in po dnevu. To je v resnici božji glas in se imenuje — vest. Sv. Pavel piše v listu do Rimljanov: »Zakaj, če pogani (ajdje), kateri nimajo postave, po natorno to delajo, kar je po postavi, so oni, dasi nimajo postave, sami sebi postava; oni kažejo, da je delo postave zapisano v njihovih srcih, ker jim pričuje njihova vest in njihove misli se med seboj ali tožijo, ali tudi izgovarjajo.« In naš Zveličar Jezus Kristus pravi: »Glej, stojim pri vratih in trkam, ako kdo moj glas posluša in mi vrata odpre, pojdem noter k njemu in bom z njim večerjal in on z menoj.« (Skriv. raz. 3, 20.) Kaj pa je ta splošni glas vesti? To je naravni ali natorni glas, ki loči in sodi, kaj je dobro ali slabo, kaj se sme storiti, in kaj ne, kaj zasluži plačilo, in kaj je kazni vredno. Vest je naravna moč, ki napolnjuje srce z veseljem po dobrem delu, in klera vzbuja strah, nemir in žalost po hudobnem delu. Vest obrača postavo božjo in postavo pameti na posamezne misli, želje in dela in razsodi, kaj je v tej ali oni okoliščini storiti, ali kaj je treba opustiti. Vest je naša prijateljica, ki nas vodi, ki nas spremlja po vseh potih celega življenja, ki gre z nami v družbo in v samoto, tudi tje, kjer ne vidi nobeno človeško oko, ne sliši nobeno uho, ona nas spremlja celó v večnost, kajti vsak bo sojen po svoji vesti. Vest je tvoja čast ali nečast. Ko bi ti dosegel še tako imenitno službo, veljavo in oblast, ko bi ti bil prvi za kraljem, ali ko bi sedel na kraljevem prestolu obdan s vso posvetno bliščobo, vnapajna čast ti nič ne pomaga, ako imaš slabo vest; nič zunanjega ti ne more nadomestiti notranje časti. Vest je tvoje bogastvo, ali tvoja revščina. Mogoče je, da si, ali postaneš bogat, neizmerno bogat; nimaš pa mirne vesti, pri vsem bogastvu si uboga stvar, in vse tvoje premoženje je gola sleparija ali lepa palača, v kateri prebiva nesrečni nemirni ubožec, ki se vedno boji in trese od notranjega strahu. Vest je tvoja lepota ali grdost. Ko bi bil človek še tako lepe po-

stave, ko bi te občudoval svet in slavil tvojo telesno lepoto, če imaš pa grdo, ali slabo vest: nič ti to ne koristi, ti si lepo in rudeče jabelko, ki je znotraj gnjilo, ti si pobeljen grob, v katerem vlada gnjusna trohljivost. Da vam v kratkem povem: vest je vse za človeka — in zakaj? Človek le toliko velja, kolikor ima pred Bogom vrednosti in vest ravno pové, v kaki razmeri je človek proti Bogu, — ali je vreden božje ljubezni, ali božjega sovraštva.

Prvi človek pred grehom je bil popolnoma srečen, imel je dobro mirno vest. Vse ga je veselilo, najbolj pa božja obiskovanja, kolikorkrat se je Bog prikazal kot preljubi oče svojemu ljubemu otročiču. Ko je pa Adam grešil in dobro vest izgubil, minula je njegova sreča, izginilo je vse njegovo veselje in bal se je Boga, ter skrival pred njegovim obličjem. Ko bi tudi ne bil izgnan iz lepega raja, pri slabi vesti tudi lepi raj ni imel nobene lepote, nobenega veselja. Ko je Kajn grešil in prelil kri svojega brata, je rekel: »Skrival se bom pred božjim obličjem, nestanovit in bežen bom na zemlji, in kdorkoli me dobi, me bo ubil.« Ko je Davidu stregel Savel po življenji, ni se bal David in vesel je živel in prepeval, kajti imel je čisto, dobro vest in Bog je bil z njim. Ko je pa grešil pred Bogom, minulo je njegovo veselje; dasi je bil na kraljevem prestolu, vendar je tugoval po dnevu in po noči, trda je bila njegova postelja, britke solze je točil in veliko hudega prestal do konca svojega življenja. Ako bi mogli videti v srca ljudi, pokazalo bi se, kar je nemogoče popisati, stan dobre in slabe vesti.

Leta 1850 so imeli v gornji Avstriji v mestu Lincu misijon za ljudstvo, in zbrala se je množica okoli misijonskega križa, da bi goreče molila za spreobrnjenje grešnikov. Naenkrat se dvigne neki mož in ves nemiren in razburjen zapusti cerkev. Ljudje so osupnjeni, kaj da mu je, stopijo in gledajo za možem, ki nenavadno hitro stopa in gre naravnost v sodnijsko hišo ter se sam sebe obtoži umora; ta zločin je bil storjen pred dvajsetimi leti. Pri zaslišanji reče sodnikom, da nimajo nobene tako ostre kazni, kakor je rana in muka njegove vesti, da rad prevzame vsaktero še tako britko kazen, da le zopet zadobi mir svoje vesti.

Da bi pač vest se zbudila pri vsih grešnikih in jih pripeljala k božjemu sodniku, ki vas kliče v tem svetem času, v svetem letu, da se spravite z Bogom in zadobite mirno vest. Sveto leto je namreč čas milosti božje. Že v stari zavezi so imeli nekako sveto leto in to je bilo vsako petdeseto leto. Pet mesecev, preden se je pričelo, zadonela je po vsih mestih svete dežele tromba in označevala sveto dōbo, pripravljala je srca na čas milosti božje. Sv. oče Leon XIII. so za potrebno spoznali, da se v naših časih, ko sv. vera v srcih mlačnih in zapeljanih kristijanov peša, ali

umira, ob času, ko nasprotniki moč in veljavo sv. cerkve, veljavo rimskega papeža spodkopujejo, razglasi sv. leto, in že traja ta sv. čas, ki nas k molitvi, k pokori, k spravi z Bogom, k očiščenju naše vesti nagibuje. Povem vam, preljubi, da s tem svetim letom so se torej odprli zakladi milosti božje, odprla so se na široko sv. nebesa vsem, ki hočejo porabiti ta srečni čas. Slišali ste pretečeno nedeljo resne besede sv. evangelija, ki pravi: »Ko se je Jezus približal Jeruzalemu, in je mesto ugledal, zjokal se je nad njim rekoč: Da bi bilo spoznalo tudi ti, in zlasti ta svoj dan, kar je v tvoj mir! Sedaj pa je skrito pred tvojimi očmi. Ker prišli bodo dnevi nad te in tvoji sovražniki te bodo obdali z nasipom in te oblegli in stiskali od vseh strani, in bodo v tla pomandrali tebe in tvoje otroke v tebi in ne bodo pustili v tebi kamna na kamnu zato, ker nisi spoznalo časa svojega obiskanja.« Vse to se je zgodilo 70. leta po Kristusu, kakor spričuje zgodovina. Nas naj pa to svari, da tudi mi ne zametamo časa obiskanja. »Danes, pravi sv. pismo, ko slišite glas Gospodov, naj ne otrpnejo vaša srca!« Da, zares! Gospod je pred vrati našega srca, zlasti v svetem letu, in trka. Koliko srečo in veselje nam bo on prinesel, ako mu odpremo vrata!

Toda, ako nas tudi ta lepa priložnost — sveto leto — ne gane, da bi iskali miru svoje vesti, priganja nas posebej še na tem mestu, v cerkvi Mariji posvečeni, še nekaj družega. Le pomislimo nekoliko! Ako se približa nemila smrt in pokosi mater v družini, v kateri je več nedoraslih otrok: o to je velika, težka nesreča! Kaj bo iz ubogih zapuščenih sirot? Kdo jih bo učil, vodil, oskrboval in varoval? Matere ni več — to pač britko čutijo ubogi otroci. In glejte! v duhovskem življenju, na tem potu življenja smo vsi otroci, — vsi nevedni, nezanesljivi, strastni ali saj vedno k hudemu nagneni — in kar ni še dosti v človeku nevarnega, ponuja in posiljuje svet. Kamor se ozre človeško oko, vidi kako nevarnost, vidi zanjko, tisoč in tisoč zapeljivih prikazni. Božja previdnost je za nas vse poskrbela in je Marija, prečista Devica, za našo mater razglašena. Pomislimo, kdo je presv. Devico razglasil za mater in v kateri okoliščini! Bil je naš na Kalvariji umirajoči Zveličar, v zadnjih britkih trenutkih je hotel usmiljeni Jezus svojo lastno Mater nam za mater dati: »Žena, je rekel, glej tvoj sin; potem pa učencu, glej tvoja mati!« Glej, hotel je Zveličar reči: »Nakloni, o mati moja, svojo gorečo ljubezen vsim vernikom! Želim, da jih kot lastne otroke sprejmeš.« Vsi cerkveni učeniki, ki govoré o teh besedah, pravijo, da je Janez pod križem stoječ zastopal takrat vse vernike, in torej je tudi Jezus imel namen vsem govoriti.

Marija je torej zares naša od Jezusa nam dana mati. O blažene besede Zveličarjeve, ktere je na križu izrekel: Glej, tvoja mati! Najprijetnije, najljubše so vsakemu kristijanu besede:

Marija je naša mati; one se razlegajo iz ust majhnega otroka, ki komaj še besede izgovarja, do zadnjega trenutka umirajočega, ko ima zdaj — zdaj dušo izdihnuti. Tako n. pr. je pomagala sv. Tubertu kot zdravnica, pri sv. Katarini Urbentinski kot strežnica; pri zveličani Kolombi je opravljala službo varuhinje, zveličanemu Albertu službo učiteljice in namesto zveličane nune Beatrice je bila dolgo časa vratarica.

Kolikokrat molijo vneti častilci Marijini: »Spomni se, o mila devica Marija, da še nikdar ni bilo slišano, da bi ti bila koga zapustila!« Zgodovina katoliške cerkve, življenje svetnikov, življenje dobrih katoličanov nam to spričuje. Neštevilne so milosti, ktere je ona izprosila vsem tistim, ki so se s zaupanjem obračali do nje. Kako bi mogel namreč njen božji Sin, Jezus Kristus, njej — svoji materi — kaj odreči? Zato se le zatekajte k nji v vsaki potrebi! Po pravici jo imenujejo mnogi učeniški zakladnico božjih dobrot, t. j. ona ima — da tako rečem — ključce božjega zaklada.

To je Marija za nas. In ako ona že v telesnih potrebah rada pomaga, koliko bolj nam ona hoče pomagati v dušnih težavah? In ktera dušna težava je večja, kakor nemirna vest? Ktera muka je silnejša, kakor očitane slabe vesti? O predragi moji, o vi vsi, ki častite Marijo! Jutri bomo praznovali prelepi praznik Marijinega Vnebovzetja. Ta dan je prav za prav rojstni dan njenega nebeškega življenja, ta praznik je dan velikega veselja za nebo in za zemljo, posebej še za nas, ker je ta romarska cerkev posvečena Mariji v nebo vzeti. Kako se torej tudi ona raduje nad nami, ki smo tukaj zbrani! Kako nam je ona blizu s svojo pomočjo! Sedaj je torej čas, bolj kakor sicer, da iščete, predragi poslušalci, da iščete vsi, ki imate rane v svoji vesti, zdravila pri Materi Božji, pri njenem Sinu, nebeškem zdravniku, usmiljenem Samaritanu. Glej, oba pri vratih stojita in trkata: naj se toraj odprô ta vrata v veselje Mariji in vsim nebesom! Amen.

VII.

Nagovori*)

rajnega knezoškofa A. M. Slomška,

ktere je imel l. 1862 v Mariborski čitalnici.**)

(Priobčil Mih. Lendovšek.)

I.

Ravno sem se povrnil od blagoslovitve novih zvonov Slovenskih Goric,***) kojih število se po Slovenskem prav lepo množi. Lepi zvonovi oznanjajo slavo naše svete matere Cerkve — pa tudi ljube matere naše Slave. Kakor se množi in povzdiga novih zvonov mili glas, naj se množi in napreduje našega naroda veljava in čast!

*) Po srečni naključbi našli so se s početkom t. l. izvirniki teh nagovorov z naslovi: »prva, druga, tretja beseda v Mariborski čitalnici.« Bili so nekde založeni. Škoda, se zna, da jih ni bilo moči objaviti v četrti knjigi »Slomškovih zbranih spisov«; toliko ljubše nam je in bode gotovo tudi v. č. vredništvu, da se bodo pa sedaj dičile s to doslej še nenatisneno stvarino naše nove »Drobtinice«, katerim želimo prav iz srca krepkega zdravja in dolgo življenje! Pisava je v vsakem obziru nespremenjena — Slomškova, le starikave tedanje oblike so spremenjene.

**) Primeri, kar se bere o tej stvari v Fr. Kosarjevem »A. M. Slomšek«, Marburg 1863. Druck von Eduard Janschitz. str. 259 in 260. »Hier (im slovenischen Lesevereine) war es ja gerade, wo er es für nothwendig hielt, durch sein bischöfliches Ansehen dem entstehenden Vereine jene Bahn vorzuzeichnen, die er allein als rechtlich und sittlich gut, und folglich für das Volk heilbringend erkannte, indem er sich keinen Augenblick die Gefahren verhehlte, welche eine irregeleitete Nationalität unausweichlich nach sich ziehen muss. In drei Anreden ist er mit gar ernsten und scharfen Worten gegen eine heidnische Auffassung und Ausbeutung der Nationalität zu Felde gezogen und hat deren Widerspruch mit den Principien des Christenthums, als der gottgesetzten Weltreligion, die alle Völker in Eine Familie zu versammeln berufen ist, schlagend nachgewiesen. Die Manuscripte werden im Vereins-Archive aufbewahrt bleiben, um auch künftighin jedermann nach Gebühr zurechtweisen zu können, dem es noch je beifallen sollte, seinen mackellosen Character in nationaler Hinsicht anzugreifen, oder seinen österreichischen Patriotismus zu verdächtigen.« — Po zadnjem odstavku pisal je potem tudi Mariborski »Popotnik« l. 1886, št. 4, str. 52.: »Zadnje leto svojega življenja počesčeval je tudi slovensko čitalnico Mariborsko s svojimi duhovitimi govori. Trije nagovori njegovi shranjeni so celó v društvenem arhivu... kar pa seveda nikoli ni bilo. — Ti rokopisi ob enem z onim, kteremu je naslov: »Vaje cerkvene zgovornosti«, shranili se bodo menda najbolje v knezoškofijskem lavantinskem arhivu. Sedaj jih varuje pisatelj teh vrstie. M. L.

***) Pri spodnji sv. Kunigundi. Rokopis.

Kar je krščanski občini zvana mili glas, to je narodu materni jezik, po kojem naznanujemo občutke svojega srca, žalostne in vesele. Kakor se povzdiga po lepših in lepših zvonovih svete matere cerkve hvala in čast, naj se povzdiga tudi slava jezika našega, za katero nam je toliko skrbeti, kakti za čast svoje predrage neveste. Olika jezika je olika resnice in gotovosti, veli stari, častiti pisec Herder.

Veselo pozdravim, prijatelji moji, vrlo načelo naše slovenske čitalnice, blago društvo jakih možev in visoko učenih gospodov, ki smo si roke podali, povzdigovati slavo jezika našega, po jeziku izobraženem pa tudi slavo naroda našega, ki je toliko časa pospaval, nepoznan in zaničevan največ od svojih lastnih sinov, nad katerimi po pravici mati Slava toži, rekoč: »Otroke sem izredila in odgojila; oni pa so me zaničevali.« (Iz. 1, 2.)

Ne daj Bog, da bi tako ostalo; bolje hoče biti, ako dragi društveniki slavne čitalnice naše, dobro razumemo svoj važni predmet, in se vedemo po pravnih ravnilih. Blagovolite, naj vam svoje misli, želje in nasvete o ti zadevi naznanim.

Bila je sveta cerkev do sedaj edina varhinja, dojnica in mati naše narodnosti in jezika našega; le ona je začela izobraževati narode slovanske, v nemati jim luč izveličanske omike; le ona je nam ohranila in zabranila iskrico slovenščine mile, da je nemili nemškutarji zadušili niso. Hvaležni torej ostanimo sini toliki materi, sveti cerkvi, hoče nam tudi ona mati ostati. Vsaka nevera bila bi nam tudi v omiki narodni le pisana mamica — mačuha.

Država naša, velika in pa edina Avstrija, bodi nam mogočna bramba, v koji naj cvete zlahtna veja naroda našega. Cesarско pismo enakopravnosti bodi nam škit, obljuba našega svetlega cesarja nam bodi čelada zoper napade nasprotnikov naših, nikar poštenih naših ljubih sosedov, marveč nemškutarjev, zelenih kuščarjev naše narodne omike in poduka v jeziku maternem.

Hočemo, naj bi slovenska beseda slovela, imela čast vpričo narodov, naših sosedov: sami jo prvi spoštujmo, ne toliko v praznih besedah in malovrednem pričkanji, temveč v djanji in slavni obnoši slovenski. Beseda materna bodi nam navadna v naših družbah in pri veselica, na sprehodu, kakor doma se naj beseda materna čuje in slovi. Tako bodo poštene tujci našo slovensko besedo spoštovali, če bodo spoznavali, da jo mi prvi spoštujemo.

Največa škoda in najhujša bloda je pri Slovencih razkolnost v pisavi in izreki slovenski. Kranjec in Korošec, pa tudi Štajarec in Primorec, vsak se pretrdo svoje trme drži in v svoj rog trobi; ne le deželan, celo mnogi vaščan po svoje v jeziku zavija in pohujšanje dela. Potreba je, da se prijazno po-

govorimo, in vse nepotrebne različnosti potrebimo iz polja jezika našega. Tudi nam naj beseda domovljana našega, sv. Jeronima, velja: »Male reči v zlogi rasejo, v razporu največe razpadajo.«

Le po materah smo se naučili mile slovenščine, le po materah bomo slavo jezika svojega povzdigali in ohranili, ako se ne bodo naše vrle gospé in gospodične sramovale slovenskega golčea (govora). Svoje dni so večidel vse poštene Mariborčanke slovensko znale, in še znajo čistiljive stare meščanke; mladim je le galikanščine (francoščine) mar; za domačo besedo se ohole gospodične višej ne zmenijo. Celó razcukanih vinogradnic je slovenske besede sram, kakor hitro le na pol po nemški krustati znajo. Namesto malo deco gosposko prav čedno slovensko učiti, sebe in svoj nemški jezik po nemško pačijo, dokler je pri gospodi šega taka; naj bode vaša skrb in modra prizadeva, blagi deželski (svetni) gospodje, velikozmožne gospé in gospodične, za povzdigo slovenščine pošteno napotiti. Za kolikor slaje teče beseda materna iz poštenih ženskih ust, za toliko lepša se kaže njena oblika in za toliko bolj se prikupi.

Ne prenačimo se v svojih pravičnih prizadevah, ne nosimo se prenapeto, da se ne bomo spotikali nad nasprotniki, ktere bi naša ošabnost budila. Pohlevnost in pa modrost, prijaznost in miroljubnost so bile od nekđaj zvezde slovenske; naj ostanejo tudi naše vodilje.

Srčnost in stanovitost naj nas podpirate pri našem domačem trudu, one naj bote naši vrlí družici. V tuje reči, v politične, se ne bomo vtikali, pa za toliko bolj bomo likali svoj materni jezik — sebe in svoje mikali za pravo narodno izobraženje. Tako, prijatelji dragi, zvičajmo venec — lepi venec spletajmo mili materi — materi naši Slavi! Tako bodi!

II.

Zrno: In necessariis unitas, in dubiis libertas, in omnibus autem charitas.

(S. Aug.)

Bodi nam v potrebnih rečeh zloga, v dvomljivih svoboda, v vsih rečeh pa ljubezen naša vodilja!

Navod.

Poštena gospóda! Častiti prijatelji! Slovenci imajo pri vsaki pošteni družbi in veselici kučegazda ali starašina, kojega postavijo govornika in ravnatelja svoje vesele tovaršije. Tako ste

tudi vi za nicoj mene povabili, naj bi prvi slavno besedo prijel, in vam pripovedati začel o naši dragi slovenščini, kojoj poslaviti je naše čitalnice hvale vredni namen. Če ravno nisem kučegazda, sem vsaj starašina med vami, kajti najstareji med vsemi po letih in po čislanji našega milega jezika. Naj vam torej nekoliko o naši slovenščini povem, kako se ji je godilo svoje dni, — kako se ji sedaj godi, in kako se ji bo še godilo. Ozir v pretekle čase je vir modrosti za sedanost in prihodnost.

Kadar na gostiji oče starašina kupico povzdigne in jame govoriti, vse molči in tako tenko posluša, da bi mislo po izbi leleti čul. Priporočim se tudi vam, poslušatelji dragi, vaš starašina za nicoj, ukloniti mi svoje srce in posluh.

1. Dôba spanja.

Vsaka stvar na svetu ima svoje dôbe, žalostne in tudi vesele, srečne in nesrečne, človek posamezni, kakti narodi; z narodi njih jezik spi, ali se zbudi, omaguje ali cvete, nosi izobraženja in omike domači sad, ali se mora tuje hrane rediti in k sosedom v bernjo hoditi, dokler domačega pridelka za življenje zadosti ni. Najhuje se pa kmetu in tudi narodu takemu godi, ki namoštniku takemu v roke pride, kateri ga več iz svojih rok ne izpusti, ter mu tako dolgo posojuje, da njegovega pri lastnem domu — pri domači očetnjavi lastnega več ni. Ako si hoče kmetič sam pomagati, hitro mu namoštnik bogati zaočita, da vse od njega ima, dobrote bogatega soseda pa nehvaležnik ne spozna, in se predrzne, revež, brez pomoči bogatega soseda gospodariti?

Blagor kmetu, kateri v taki stiski napne vse svoje moči, dolge poplača, in se svojih namoštnikov oprosti, poprej ko ga na boben dajo, njega, ženo in otroke po svetu poženó! — Potreba je sicer siromaku na posodo jemati, pa tudi na lastnih nogah stati, in na tujo pomoč se preveč ne zanašati. Modri, pridni in skrbni gospodar si z ljudskim blagom le tako dolgo in pa toliko pomaga, da k svoji moči pride, dolge poplača, lahko in veselo se v svoji lastini obrača, ktera mu lepo cvete in dober sad rodi, brez tujega blaga in posojila.

Povejte, prijatelji, jeli se ni slovenščini ravno taka godila in se še godi, ni li nemščina, tudi talijansčina in celo madjarsčina ravno taka namoštnica bila, ki misli in trdi, da Slovencem brez njenega posojila živeti ni? — Resnica je, da smo veliko zamudili, — reve pri sosedih dosti dolgov naredili; pa čas je došel, svoje dolge hvaležno poplačati, v besedi materni si modro in moško pomagati, pa tudi s sosedi v bratovski ljubezni neprenehoma ostati, ako nam hočejo prijatelji pristni in pravični, — ne samo sebični ostati. Tudi v tej zadevi nam slavno geslo naj velja, ter nas po pravnem potu vselej pelja: v potrebnih

rečeh bodi med nami zloga, v dvomljivih svoboda, v vsakojakih ljubezen bratovska. (Sv. Avg.)

Dvoje rodov je v morje večnosti potonilo, kar dogodivščino naše slovenščine pomnim — žalostno dôbo spanja, kar narodnost in materni jezik zadene! — Mati je bila edina učiteljica slovenska, in pa cerkev po svojih pridigarjih in katehetih. — Ni bilo knjige, ne slovenskega pisma; duhovniki so slovenski evangelij še le čitati začeli, kadar so službo nastopili; pravno pisati izmed 100 ni eden znal. Še pomnim, kako smo željno poslušali podobarskega kazimojstra, ki je nam iz nekih starih evangeljskih vkajenih knjig spreobrnitev sv. Pavla bral, in pa pasijon. Imeli smo ga, kakti preroka, ki je čitati znal. V treh duhovnijah ni bilo ne ene slovenske knjige, in mislil sem velik zaklad v rokah imeti, ko so mi od daleka za ene dni stari evangelij na posodo dobili. Slišati eno tistih sv. pesem, kojih je neki Kranjski žlahnik natisniti dal, smo mislili, da smo v nebesih. — Tolika je bila revščina, tolika lakota; pomoči pa dolgo, dolgo nobene. »Mali prosijo kruha, pa ne biaeše, koji bi jim ga lomil.« (Tuž. Jer. 44.)

Okoli leta 1810 se je nemška vlada narodne šole lotila; tudi po Slovenskem so se narodne šole začele, pa ne slovenske, temveč trdo nemške; med kojimi sem tudi jaz učenec bil. Dobili smo *A B C* tablo —: bile so le pismenke kakti raki velike, pa le nemške in latinske, slovenščine ni bilo ne sluha, ne duha. Smo slovkali in čivkali slovenska deca; pisali smo najpred nemško, potem latinsko; le v domačem jeziku ne.

Tako slabo so učitelji slovensko razumeli, da je moj sošolec kregan bil, kajti je šolmojstra vikal. »Vika se berič, meni se reče: oni.«

Imeli smo leseno blažko na remeni, ktero je moral v sramoto nositi, kdor je v maternem jeziku zinol. To je bil začetek nemškutarije.

Tisto dôbo so kmetovski ljudje dostikrat toževali, da deca po nič v šolo hodijo, kajti še brati slovenski ne znajo; tega, kar čitajo, pa nihče ne razume. Celó stara gosposkina pisma nemška so nas silili brati, pa eksekucijonske napiske; in če nisem razumel nemške pisave, hitro sem jo po nosi dobil: »Po kaj pa v šolo hodiš, da še tega ne znaš?« Hvaležno sicer moram spoznati, da mi je nemščina v domači šoli v napredovanji viših šol, nemških in latinskih, dobro pospešila; kdor pa od doma dalej prišel ni, je vse pozabil; in tako se je pripetilo, da izmed 70 sošolcev mojih smo 3 duhovniki, dva posvetna gospoda prirastli, drugih 65 je vse čisto ali pa na pol pozabilo; ni bilo nobene domače omike, ne domačega prida, kajti šola ni bila za slovenski narod utemeljena. Jeli je na svetu narod, ki bi se v tujem jeziku šolati začel? Da ni v latinskih, ne v bogoslovnih

šolah slovenščine slišati bilo, najmanj pa v pravnih, se lahko ume. (V Celovci.)

Kedar so prišli izšolani učeniki in uradniki med slovenske ljudi, če ravno rojeni Slovenci, so manj znali, kakor v otroški dobi, kedar so se v šolo podali; bili so s slabo slovenščino godcem in basarjem na smeh, ter so učenci, kmetje slovenski jezik popolneje govorili, kakor njihovi gospodje in učitelji. To sramoto občutivši, so jeli gospodje slovenski jezik — ne učiti — marveč črtiti in zaničevati, v smeti metati in pokopavati. Od tod njegova revščina in puščava. Sami domači so vse storili, nemški jezik po Slovenskem vsaditi, slovenskega pa s šolami izkoreniti in polagoma potrebiti. — To je bila šola naših nemškutarjev, iz koje so prirastli med nami tisti sedanji možje, ki zdaj zvonec po naših srenjah nosijo in v nemški rog trobijo, rekoč: le nemško!

V žalostnih temnih časih se je pa tudi mnogotera, če ravno redka zvezda slovenščine prikazala. V Gradci je leta 1811 vrli Janez Primic slovensko stolico utemeljil in slovenščino pojavil, in poslavil; v Ljubljani so leta 1816 slovensko stolico naredili, in tudi rajnega Balanta in slavnega Ravnikarja Pastirstvo v slovenskem jeziku začeli. V Gorici se je rajni Val. Stanič za slovenščino boril; v Celovci smo se bogoslovci leta 1820 slovenščine lotili; oživel je po malem domači duh slovenski, in ljubezen do milega maternega jezika se je povrnila, pa le osebam duhovskega stanu; deželski prijatelj slovenščine bil je bela vrana; zato smo pa tudi nasprotnikov toliko Slovenci imeli; kakor se množi svetnih prijateljev in domorodcev broj — množi se tudi posvetnih nasprotnikov roj, ki slovenščino pisano gledajo, samo zarad tega, ker je ne znajo, in se za svojo veljavo bojé. — Cicero pro domo sua.

2. Dôba oživljenja.

Hočeš književstvo pomnožiti, imaš potrebo bukev obuditi; kdo hoče pisati, kdo na prodaj imeti, ako kupcev in bralcev ni? — Potrebo slovenskih knjig so obudile slovenske nedeljske šole, ki so se leta 1830 prav živo začele, in še slovensko omiko po vseh krajih pospešujejo, kjer celó nemških šol še ni doma. — Ni čuda, da jih Nemci črtijo, kakti najhujši napotek nemško-delavniških šol, ter se prizadevajo jih zatreti. Nedeljske šole naše so število čitateljev toliko pomnožile, da ne najdeš pastirice na paši, ki bi slovenskih knjizic na paši ne imela, ne prepevala ali ne molila, dokler živinica pohlevno drza. Te nedeljske šole so narodne šole, ki omiko razširijo, malo potrosijo, in mladine slovenske svojemu namenu ne potujijo. Modrovati je za ljudi dobro, pa modrovati, kar je prav.

Kakor po nedeljskih šolah na kmetih, tako se je obudil narodni duh po »Novicah« v izobraženih domoljubih. Jeli so čutiti, da so Slovenci, in začeli čislati svojo slovenščino, svojo materno doto. V 10 letih (1840—1848) se je slovenščina višej zboljšala, kakor poprej skoz celo stotino. Domorodci so se jeli tudi v književstvo sorodnih Slovanov ozirati, in od njih bogate mize pobirati, kar je nam Slovincem pomanjkovalo, ter se izogibati nemškutarije. — Ravno to izogibanje Nemcev je naše nemške sosede toliko razkačilo, da Slovence črniijo in dolžijo kakti panslaviste, ter nas natolcujejo, kakor bi se hoteli od stare Avstrije krušiti, in Bog zna, kakšno novo kraljestvo Tomanovo utemeljiti. — Zamolčati pa tudi ne smem, da so se 1848 leta eni domorodci res prenapeto nosili in se še nosijo, ter naše nasprotnike dražijo, ter ne pomislijo, da le počasi konju trava raste; »festina lente!«

Kedar voda preveč kipi, hitro upade in se ohladi, kakor tudi slovenščina naša. Od leta 1850—1860 je za slovenščino tolika zima bila, da se je začela sušiti in spet pojemati. Hitro so jo nemškutarji tlačiti jeli, in spet nemščino gospodinjo stavljati, naj bi slovenščina sužnja bila. Ako pa vodo na eni strani tlačiš, za toliko višej na drugi strani poskoči. — Imamo novih narodnih listov, imamo čitalnic, vrlih narodnih brambic drage slovenščine. Glejmo le in modro skrbimo, da se nam naša slovenščina spet ne prekucne. Pa kako?

1. Držimo se naše Avstrije trdno in domoljubno, pa tudi pravno in ustavno! Avstrija je bila in bo ostala slovanskim narodom edino zavetje. (Palacky.) Jugoslovansko kraljestvo, samosvoja Slovenija — so sanjarije, ali pa hudobna lažnja od nasprotnikov naših kovana, nas počrniti in zakovati.

2. Držimo se z obedvema rokama slovenščine, skrbimo za njeno omiko sebi in svojim! Po omiki in liki jezika se v navadi človek in ljudstvo časti. Jezik je najžlahnejši telesni dar božji; pismo našega roda, po kojem se spoznamo in spoštujemo; narodna beseda je večidel mati narodne slave, ali pa mačuha, če jo v nemar pustimo.

3. Tirjajmo svoje pravice, pa po modrosti in pravi meri, naj slovenščina v ljudski šoli ostane, in se po malem ji zboljša potrebna omika, naj se polagoma tudi v uradnije vpelja, pri takih opravah, ki ljudstvo zadevajo. Prostemu ljudstvu bo slovenščina za toliko več veljala, za kolikor bolj jo bodé gospoda spoštovala. Dokler slovenski jezik le do pisarnice ali uradnije velja, kakor kmetje pravijo, je ljudstvo primorano le po nemščini upiti, in zapustiti zaničevan materni jezik.

4. Smo se Slovenci slovenščine dobro prijeli, učimo se tudi nemščine prav pridno in skrbno; človek toliko človekov velja, kolikor jezikov da zna. (Quot linguas calles, tot homines

vales). Le po nemški besedi so prebrisane glave naroda našega množega Nemca prekosili, ker so se nemščine dobro lotili.

Pozabiti nočemo in tudi ne moremo, da nam je v naših razmerah tudi nemščine potreba.

5. Branimo se napadov naših nasprotnikov, pa brez vsega srda in brez praznega pričkanja. Naše orožje bodi beseda večne resnice, ki uči Nemce, kakor Slovence: (Quod tibi non vis fieri, nec alteri feceris) kar sam sebi ne želiš, glej, da tudi drugemu ne storiš! To je edino in pa zlato pravilo narodne enakopravnosti.

In tako, prijatelji, Slovenci, bodi nam geslo našega djanja in nehanja velikega sv. Avgušтина zlata beseda: V potrebnih rečeh nas vodi zloga, v dvomljivih svoboda, v vsih pa ljubezen bratovska! Kar sem povedal.

III.

Človek sem; vse človeško je tudi moje.
Homo sum: nil humani a me alienum.

Častita gospoda!

Veliko naših — govorilo — veliko lepega povedalo. Slišali smo Slovanov gostoljubnost, pobožnost — dobrosrčnost. Do slemena pohvaljeni Slovenci — se veselili, da smo. — Pa: Homines sumus — svojih slabosti ne pozabimo! Kakor jug cvetje osmudi — prevelika hvala omami; — sever vzdrami — tudi pravična graja ozdravi. — Homines sumus. — Smo slišali hvaliti Slovencev lepo solnčno stran, tudi senčno pogledjmo! Smo zaslišali lepe lastnosti, tudi slabosti Slovencev poslušajmo! — Ako pa preveč rečem, — pomislite: da so tudi moji predniki v nekih rečeh prehvalili. Kar je preveč, zdravo ni! Moje grajilo ne bodi zamera, marveč zdravilo.

a) Naš katehizem našteva sedem naglavnih grehov, ki so — (lahko bi še več slabosti [ne rečem strasti] našteji, ki so več ali manj vsakemu narodu lastne, slovenskemu pa znamenite):

1. Lehkomiselnost ali vetrovnost (Leichtsinn). Kakor veter potegne, se radi zasukajo — predpoludne plačejo — popoldne skačejo; molijo, kolnejo; — ni se na njih besedo — obljubo — krepost zanesti. — Koliko žalostnih nasledkov izvira iz te slabosti, vsi dobro vemo; laž, goljufija, kriva prisega. — Mož beseda ni vselej pri Slovencih doma.

2. Zapravljivost, ki gostoljubnost presega: Slovencev klobasije — vinske točije (fureži). Le dvojih členov opomnim: Bizeljancev in Haložanov. Eno četrť leta se gostijo, — tri pa stradajo, — kar pa je žalost! Lačni in žejni kopljejo in neslano jedó, ki so v 2—3 dneh celo tele... Ako ni povsodi taka, po širokem spaka. Kaj iz tega izvira? tatija, goljufija in plen.

3. Pijanost, koju lahko vidimo in čujemo — na ulicah — cestah, božjih polih. — Da Slovincem trta raste, rodi — in deco z grozdem, može pa z vinom razveseli, je prav. Da pa vince pijejo toliko in tako, — da ne vejo kam domu, to je grdo. Kjer pa ljube vinske kapljice ni, tam se žganje srka, in slovenska kri ostrupi. — Kaj pride iz pijanosti, vsakdanja skušnja kaže: krvavi boji — pravde — poživljenje.

4. Nezaupljivost do svoje gosposke, deželске kakor duhovske. Reci jim, kar hočeš, ne verjemó; in če tudi potrdijo, hitro ovržejo —: preradi in preneglo pa takim zaupajo, ki jim prazne obljube delajo, in široke uste imajo. Reče zapeljivec: »vse je preč; dacija, bernja itd.«: bodo ga do neba povzdignili; in naj Antekrist začne danes denarje trositi, Slovenci bojo prvi za njim drli. — Vem, od kod ta slabost izvira; pa tudi vem, da je gotova, naj bi tako ne bilo!

5. Pogosta zanikarnost in nesnažnost pri domačiji. Pogledjmo nemške Avstrijane — njihove postelje — krčme. — Slovenski možaki se celo zimo po peči valjajo, pipe pulijo, pa na goli slami ležijo. V eni bajti sem našel kure, prasce, tele in ljudi na Gorotani. Pisal sem »Blaže«, — pa mnogoterim se zameril.

6. Zametovanje svoje narodnosti, svojega jezika; le nemško, le nemško vpijejo nemčoni, in Slovenci jim pomagajo, se podpisujejo, in psujejo duhovne in učitelje, ki slovensko besedo poprimejo ali pa slovensko zapojó. — Vem, da je te slabosti dosedanja šega uradov in učiteljev kriva; da je pa resnično taka, kdo bi tajil?

7. Politična surovost in slepota naših Slovencev, ki ne sodijo, kakor dacija, in jim ni družega na srci, kakor da bi nobenih davkov ne bilo. Kolnejo dacarje in gosposke, ter so pripravljene se vsakemu sleparju podati. To pričajo stare krvave pravde nekdanjih, kakor sedajnih časov; — hočete osmi glavni greh slišati?

8. Ljutost in krvoželjnost. — Koliko graščin popalili — samostanov požgali — v časih stare pravde! Leta 1848 so morali najbolji domorodci bežati... Pa ne žaliti vas — ne grajati — svojega druzega naroda — le rane pokazati, kojih imamo celiti. *Meliora vulnera de manu diligentis, quam oscula odientis.* Posvetovati se, kako? to je naša sveta naloga; čitalnica je slovenske narodnosti jedro.

a) Namen čitalnice je, povzdigniti liko in ceno slovenščine; — kolikor mogoče, povzdiguje to ceno tudi v narodu. Povejmo ljudem, kaj materni jezik velja, da ga bo tudi ljudstvo spoštovalo.

Ne zatirajmo nemščine, ampak poleg nje slovenščino tako podpirajmo, da bo ona gospodinja.

b) Bukvarnice nam neki domorodec svetuje; dobre so, tudi potrebne. Veliko jih že najdem po Slovenskem; — pa kaj bukvarnica, ako potrebnih bukev nima. Potrebe za omiko rastejo, naj bi tudi rastle knjige v vsakojakem predmetu, ki narodno omiko zadeva. Ako ne damo hrane v slovenski skledi, bo ljudstvo v nemško zajemalo.

c) Pisali so do sedaj le večidel duhovni o svojih predmetih, tudi pravniki in zdravitelji naj primejo za pero, ter pišejo za naroda omiko, toda poljudno, da ljudstvu do živega pride, ga predrami in omladi. — Želim, naj bi vsak častiti društvenik v našem zboru naznanil svoje misli, načrte in podpore; da bi sklenili, kar je prav, sporočili delo, koje bo natisniti dal: pa ne čez polo; malo, pa dobro.

d) Hočemo mirno napredovati, ne dražimo nasprotnikov brez potrebe; ne psovati, ne zabavljati; — ne delati novih pokrajin, ki so sanjarije.

e) Držimo se mogočne Avstrije, spoštujemo cara, sveti verozakon ohranimo, kakti svoje okó. Mogočna Avstrija bo Slovencem delila, svetli cesar nam pravice branili, sv. vera posvetila našo narodno čast.

IV.

Narodnost krščanska in paganska.*)

Audiat et altera pars.

Da se resnica prav spozná, se mor'ta slišat' dva zvoná.**)

Pričkanje: kaj je, od kodi pride — kamo pelje narodnost? — so v naših dneh navadne važne reči, tako, da jih vsaki modri

*) Med imenovanimi rokopisi našel se je tudi ovi. Kakor se kaže iz načrta samega, je tudi to govoril Sl. v Mariborski čitalnici; zgoraj pripisana opazka v. č. g. Fr. Kosarja pa nam to nedvomljivo potrjuje.

***) Ta razprava je torej odgovor na besedo družega čitalničarja, ki je o istem predmetu govoril — Slomšku nepovoljno.

mož naj dobro prevdari, poprej ko se v valove sedajnega časa zakadi — zelo lahko utopi.

Obljubil sem dokazati, da sedanje gnanje narodov ni krščansko, temveč pagansko; ni avstrijansko — ampak razdejansko. Duobus litigantibus tertius gaudet. Kdo si upa . . .

I. Kaj je narodnost?

Vez krvi — jezika — in skrbi za ohranjenje življenja — za živež — omiko — brambo. (Objectiv: sama na sebi — subjectiv: v oziru na nas.) Občutek te natorne vezi po krvi — jeziki — in pa zavest dolžnosti za blagor naroda svojega skrbeti — za dušno in telesno blagost naroda po omiki — jeziki — in liki narodnega značaja — v noši — šegah — napravah — v djanji in nehanji.

Vsaka narodnost trojno podlago, tri temelje ima: a) občno vero, b) občni jezik — sorodstvo krvi in jezika, c) materijalno potrebo, eden drugemu pomagati v dobro — braniti se hudega, kar državno (politično) vez narodnosti čini. Vse to trojno narodnost naredi — na teh treh stebrih narodnost stoji — popolna — poderi ednega, se jame narodnost rušiti — poderati.

Primerimo našo narodnost slovansko. Kje je ena vera? — So staroverci — razkolniki — katoličani — lutrani — ki se črtijo. Krv — druga noša — šega. Jezika raznost. Država slovanska kje je? Nimamo treh temeljev narodnosti — naša domišljena narodnost je le senja! Kdo?

II. Od kodej izvira narodnost?

Edina narodnost od Boga — mnogotere od vraga. Dogodivščina človečanstva nam to dokaže. V začetku je stvaril Bog le jednega človeka, moža in zeno. To resnico tajiti, je lagati — od hudiča. Prvič le eden narod — ena narodnost po jeziki — po državi očaški ali patriarhalski. Eden Bog — eden narod — edno kraljestvo bilo je sveto trojstvo — vzor (idea) vse popolnosti.

Vrag, protivnik vse popolnosti, je seme protivnosti zasejal — ločiti se od ednega pravega Boga — ločiti narod — in tudi države. Prevzetija je košata mati raznih narodov. Kdo grozi? Babilonska zmešnjava mati razne narodnosti.

Vrag je oče črta, sovraštva in pokončanja. Razrušil je čedalje huje svete vezi vere, jezika in politične države — ugasnil občno ljubav — ogenj narodnosti prižgal — vojske vnel za del malikov — jezikov — državnih naprav. — Narodnost paganska, pisana mačuha človečanstva je bila sovražna meja ljudi, je učila pagane tujih bogov ne trpeti — tuje jezike zatreti — tuje sosede podjarmiti — podjarmljenim narodom vsiliti svoje bogove —

jezik in pravo — podjarmljeni slabši narod pobrisati z obličja zemlje — svojo veličast in oblast povisati na ponizavo in pokončavo drugih narodov.

Tako so delali starodavni narodi — Asirjani, Perzijani, Izraelci, Grki in Rimljani, — tako delajo divji narodi sedanjih časov v Ameriki in Avstraliji, kakor po samotnih otokih. Vsak narod sovraži soseda — ga napada — premaganega meso žre, iz pobitih čepinj pije prelito kri svojim krivim, lažnjivim malikom v slavo in čast — v slavo in čast svoje narodnosti.

Paganska narodnost je postavila v Meksiki narodnemu maliku, Bizlibuzli po imenu, iz kosti pobitih krvavi strašanski altar, na kojem so paganski Meksikani vsako leto 30.000 ljudi pobitih sovražnikov žrtvovali, iz gole iskrene narodnosti — dokler ni krščanstvo podrlo krvožrtnemu Bizlibuzli narodnega altarja.

Paganska narodnost je 13 cesarjev rimskih podkurila z mečem in ognjem kristijane preganjati — jih 16 milijonov poklati in pokončati krščansko občino ljubezni vsih ljudi, jezikov in narodov. Ako bi krščanske sv. vere sam Bog ohranil ne bil in večnil, da je bila krv mučenikov seme krščenikov — več ko se jih je pomorilo — več se jih je pokristijanilo (Tertulijan) . . .

Paganska goreča narodnost še naše dni poslance krščanstva in omike po Kitajskem in Japonskem mori — preganja in tlači našo vero po Ruskem, v Švediji in tudi Nemčiji, kakor po vsakojakih deželah in krajih, kjer krščanske ljubezni in krščanske narodnosti ni. — To dogodivščina uči — pa tudi nam veli: Glejte, jeli ni vaša iskrena narodnost paganska?

III. Kaj uči krščanstvo o narodnosti?

Ravnokar so hrabri Rimljani — pagani večidel znanega sveta podjarmili — narodnost vsih sosednih rodov vničili — veliko narodov pokončali — Grkov in Judov: kar se zasliši vesela pesem: »Slava Bogu na višavah — mir ljudem na zemlji!« — Došel je knez Ljubomir, vojvoda brativosti, oča ene občne narodnosti krščanske.

Poedinil je vse narode, Rimljane, Grke, Slovane in Nemce v eden veliki krščanski narod — kakti deco Očeta ednega — verne edne matere katoliške cerkve — enega poklica za občni blagostan skrbeti — eno domovino vekovečno — hišo Očetovo, v koji je veliko prebivališče.

Edinost in ljubav sta krščanski narodnosti podlage, po kojih se učenci — kristijani svedočijo. Vsak razloček ima jenjati, ki nas kruši. Namestu paganskih raznih narodnih malikov eden Bog — Oče vsih; namestu krvi narodne milost sv. krsta, po kateri smo božji otroci, brati Kristusovi, in nebeščani — dediči nebeškega kraljestva. Enako je Kristus poedinil, kar je vrag raz-

krušil — on, večni miroljub, pomiril, kar je peklenški črt razdražil; eno veliko narodnost utemeljil, vse meje narodov podrl; vse jezike binško nedeljo posvetil. — Vsi narodi pobratjeni — le eden veliki poklic: slavo stvarnika in blagost človeštva povišati; vsi jeziki bi pripomogli veliki poklic dovršiti — tudi vsaka država ni samostojni namen, ampak le podstava veličanstva božjega in zveličanstva človeštva — ne ednega, ampak vseh narodov — kajti vsi so vršiči ednega debla: Adama po krvi, Kristusa po milosti.

To preblago misel krščanske narodnosti nam je pokazal apostol narodov, sv. Pavel, rekoč: »Med Judom in Grkom ni razločka, ker edin je Gospod; ker eden je Gospod vsih, bogat za vse, kateri vanj kličejo.« (Rimlj. 10, 12.) »Tukaj ni Jud, ni Grk; ni suženj, ne prost; zakaj vsi ste edno v Kristusu Jezusu« (Gal. 3, 28.); »ni pagana, ne Juda, ne obrezanega, ne neobrezanega; ne divjaka, ne Skita, ne sužnjega, ne prostega, ampak kjer je vse in v vsem Kristus.« (Kol. 3, 11.)

Po teh zgodovinskih črtah blagovolite spoznati bistveni razloček krščanske in paganske narodnosti! pa tudi presoditi, je li so naše misli, nagoni in početja o narodnosti krščanskemu ali paganskemu značaju bolj podobna:

a) Za del sv. verozakona. Ni veliko domorodcev brez vere — brez Boga? Husiti — pripravljani vero premeniti, le narodnost povzdigati. Več jim velja Slovan, kakti kristjan — bodi-si židov — Turčin — Lutran — vse jedno, ako Slovan. Niso take misli huje zločeste od paganskih?

b) Zabog jezika. Geslo naše narodne krvi: mili jezik slovanski se sluje, sosédov zametuje. — Pisma in napisi se slovanski pošiljajo v tuje kraje, če ravno nihče ne razume. Ni to pagansko?

c) Za del države. Vse druge narode ponižati, le svojo narodnost povišati; tako Italijani, Madjari, Hrvatje — izgnali Švabe in Kranjce — celó vrle domorodce svoje, kojim bi dosti dobrega zahvaliti imeli. Tako si po pagansko mejo delajo, namestu po kristijansko braterno roko podati, pomagati. V svojo škodo delamo — reki nasproti plavamo. — »Kar nočeš, da drugi tebi — tudi ti drugim ne stori!«

Skušnja uči, da domorodec v svojem kraji nikoli toliko vro ne izhaja, kakor v tujem kraji, med tujim narodom; tako Nemci med Slovenci — Slovenci na Nemcih.

Železnice napeljene med vse narode vse meje narodnosti poderajo — vse narode pomešajo; le krščanski duh je osreči, paganski narodni razkruši, mir konča, vojsko napravlja — in ako paganski narodni duh po Evropi gospodari, bo občno vojsko podkuril, in ne bo mira, dokler eden narod ne premaga in vse druge podjarmi. — Kaj hoče biti iz nas Slovencev? Kaj iz naše Avstrije?

IV. Kamo pelje sedajni duh narodnosti?

a) Avstrijo. Lepo mirno so v Avstrijskih državah Nemci in Slovenci — tudi sosedje Hrvatje, Italijani in Madjari v pokoji živeli in ravnali — avstrijsko cesarstvo bilo je močno, srečno, čislano — združena moč velja. Kako pa od te dōbe izhaja, kar paganska narodnost svojo glavo vzdiguje? Sloga jači — nesloga tlačí. Sovražnik Avstrije (Napoleon) je obudil Leviatana narodnih prepírov, naj bi Avstrije veliko moč in oblast potlačil. Eden narod avstrijskih držav drugega pisano gleda, se drugemu ustavlja, in Avstriji se godi, kakor telesu, kojega udje so se zoper želodec spuntali. — Kdo pravi, da ni temu taka?

b) Kaj bo z nami Slovenci, ako na habih narodnosti vihramo? Mala pešica Slovencev smo dosedaj nad 1000 let s svojimi sosedi Nemci v lepem miru živeli — smo od njih nemško omiko v vsakojakih zadevah dobili; dali so nam nemške zapovednike in vradnike; smo pa tudi Slovenci jim pošiljali po stezi nemške omike vsake vrste velikašev. To lepo spravo hoče naše vihiranje narodnosti raztrgati, med sosede ene kronovine mejo postaviti, to je domačo vojsko imeti — sladki mir podreti. Kaj hoče iz tega biti? Po vojski mora nekdo izgubiti; po navadi slabejši. Slabši smo pa mi Slovenci. Čuvajmo, da ne bomo na izgubi. — Ali bomo prisiljeni se v hujši jarem podati, ali če sami zmagamo, ne bomo premogli — pešica naroda — na lastnih nogah stati.

c) Narodnosti vihiranje vlado nemogočo stori. Ni mogoče Avstriji obstati, ako mora v deseterih in več jezikih opravljati; *) in to bo morala, če vsak narod v šolo in v uradnijo svoj materni jezik tirja; in to mora tirjati, če narodnost samo v maternem jeziku svoje bitje ima. Tako se ne bomo bližnji sosedje umeli — bomo prav za prav Neumci, in Avstrija bo prava nova Babilonija — zmešnjava ne kristijanska, marveč paganska. — Kdo nasproti?

Vsake prave narodnosti so trije življi: verozakona, krvi in državne moči; sveta draga vez, ki narod veže in močnega stori. Jezik je le sredstvo, ne pa bitstvo narodnosti — on se narodu premeni — vzame — pokonča — na njega mesto drugi jezik dá. To priča dogodivščina narodov starodavnih in slavnih . . .

Nam Slovanom pomanjkuje ednega verozakona; edne krvi, ona je pomešana z drugimi narodi; tudi one vladne moči nimajo Slovani, so Rusom, Prusom, Nemcem in Turkom v oblasti. Le Avstrija je geslo naše državne moči!

Sodite, je-li ni naša narodnost, po koji tekamo, prazna senca?

*) Primerjaj dostavek na koncu tega članka.

Paganske narodnosti geslo je: Jaz sem Nemeč, Madjar, Srb, Slovenec — pomazimo ono pagansko slovo in zapišimo sveto trojaštvo: Jaz sem katoličan, Avstrijan in pa Slovan!

Dostavek. Prelepo se tukaj kaže, kako da je bila rajnemu Slomšku resnično naša draga in ljuba katoliška Avstrija čez vse! in to v toliki meri, da je bil pripravljen, če bi to zahtevala obstanek in blaginja države, odnehati celó od zahtevanja naravnih narodnih pravic v šoli in uradu. Prenapetost nekterih takratnih narodnjakov (»vihranje«) in pa strah, da mu bodo mileno Avstrijo razkosali, bila sta povod izrekom, kateri nas, radi to pripoznavamo, — dandanes nemilo zadevajo.

Če bi se vendar kdo nad dotičnimi stavki preveč spodtikal in morda vprašal, ali je mogoče, da je Slomšek tako govoril — priporočali bi mu, naj vzame Slomšek-ove zbrane spise IV. v roke ter čita sestavke n. pr. »Dolžnost svoj jezik spoštovati« str. 260, »Graja nemškutarjev« str. 251, »Ogovor Slovencev« str. 257, »Narodnost, znamenje naše dóbe« str. 157, in polegla se mu bode zopet razburjena kri.

M. L.

C.
Ogledalo
bogoljubnega in spodbudnega življenja,
ali
životopisi.

Hvalimo sloveče može in naše očake v njih rodovinah!

Veliko slovečega je Gospod storil od začetka v svojem veličastvu.

Njih trupla so v miru pokopana, in njih ime živi od roda do roda.

Njih modrost ljudstva pripovedujejo in njih slavo srenja oznanuje.

(Sirah. bukve 44, 1. 2. 14. 15.)

I.

Sv. Alfonz Ligvorijan, cerkveni učenik.

V spomin stoletnice njegove smrti.*)

I. Mladostna leta sv. Alfonza.

Konec sedemnajstega stoletja je živela v Neapolju stara in imenitna rodovina Ligvorijev. Glava tej rodovini je bil takrat Don Josip Ligvori, kapitan Neapoljske galeje, mož učen in izveden v svoji stroki; zraven pa tudi prav krščansko pobožen. Temu krepostnemu možu pa je bila žena Ana Katarina Cavalieri (Kavalieri), še bolj krepostna in pobožna, kot njen mož. Udano sta služila Bogu v vsem, zato ju pa tudi ni pozabil. Nju zakon je Bog blagoslovil s štirimi sinovi in tremi hčerami. In kako skrbno je pobožna Ana Katarina izrejala svoje otroke, kaže že to, da so trije umrli v samostanu, eden je bil izvrsten svetni duhovnik, dva sta med svetom izgledno živela, eden pa je radi svoje svetosti celó med svetnike prištet, in radi njegove učenosti ga sv. cerkev imenuje cerkvenega učenika. Tako velik svetnik in tako malo poznan! Posebno med prostim ljudstvom ga veliko premalo poznajo, dasi je vse svoje življenje le njemu posvetil in vse svoje moči le njemu daroval.

Ta veliki svetnik se je rodil 27. septembra 1796. leta v gradu Manavela blizu Neapolja. Dva dni po njegovem rojstvu so ga krstili v ondotni farni cerkvi in mu dali ime Alfonz Marija. Ko pa dete domu od krsta prinesó, pride ravno takrat v grad tudi častitljivi starček oče Franc de Hieronimo. Kakor nekdanj

*) Dne 1. avgusta 1887 preteče 100 let, kar je umrl veliki cerkveni učenik, sv. Alfonz. »Drobtinice« si štejejo v dolžnost, da proslavijo s tem životopisom to stoletnico.

stari Simeon v tempeljnu, vzame tudi on novorojeno dete na svoje roke, podeli mu mašniški blagoslov in govori v proroškem duhu: »To dete bo doseglo visoko starost in ne bo umrlo pred devetdesetim letom, bođe postalo škof in storilo veliko za Jezusa Kristusa.«

Kako se je čudilo ljubeče srce pobožne matere pri teh besedah starega Simeona! Zato si je pa tudi vse prizadjala, da bi se vresničile te presvete besede nad njenim ljubljencem. Ni prepuščala družim brezskrbnim ali še celó brezvernim gojiteljem in učiteljem izreje svojih otrok, kakor se to dandanes pogostokrat zgodi, ampak sama jih je učila katekizem, sama je z njimi molila rožni venec, sama jih je napeljevala k krepostnemu in Bogu dopadljivemu življenju.

Kakor drevo ob hladnem potoku rasel je mladi Alfonz telesno, ali še bolj duševno. Še kot mali deček ni nikdar ljubil otročjih igrač, temveč vedno je bil molčeč in najraje je posnemal z vso resno priprostostjo mašnika, opravljajočega najsvetejšo daritev. Saj se na tem tudi ni čuditi, kajti že kot mali deček je imel nekako posebno ljubezen in gorečo pobožnost do Jezusa v presvetem Rešnjem Telesu. Večkrat je že v prvi mladosti cele ure preklečal v cerkvi pred najsvetejšim Zakramentom. In ko je napočil čas, da je svojega Gospoda in Boga prejel v svoje nedolžno srce, kako je bil takrat vesel, kako je bil srečen, ni tega v stani nobeden povedati.

Ko je bil Alfonz 12 let star, je bil ud nekega društva za mlade plemiče. Društvo je bilo takrat pod vodstvom čč. oo. Hieronimitov. Neko nedeljo popoldne napravijo si iz Neapolja izlet vun na vilo bogatega plemiča Ričija. Nekteri tovariši začno igrati neko igro in povabijo tudi mladega Alfonza, da naj se jim pridruži. Alfonz se jim zahvali za prijazno ponudbo in pravi, da ne umeje omenjene igre. Ali ko mu tovariši le prigovarjajo, da se hoče igre hitro priučiti, se vda. Začno igrati. Ali čudo! Alfonz dobi tridesetkrat zaporedoma. To pa razjezi enega izmed tovarišev in reče Alfonzu: »Kaj ti praviš, da ne umeješ igre« in pristavi zraven še neko nesramno besedo. Ko Alfonz sliši, zarudi v svoji nedolžnosti, vrže svojemu tovarišu priigrani denar k nogam in jih zapusti. Ko se pa zvečer cela družba ravna domu, Alfonza ni nikjer. Dolgo časa ga iščejo, ali brez vspeha. Slednjič ga vendar le najdejo klečečega in v solzah se topečega pod Marijino podobo, katero je pripel na neko lavoriko.

Tako je živel sv. Alfonz do svojega dvanajstega leta. Današnja mladina, kako pa ti živiš? Žalibože večkrat že v tej nežni mladosti prav nerodno. Kako boli večkrat človeka srce, ko vidi mlade dečke postopati, beračiti, celó krasti in jih sliši preostudno preklinjati. Od kod to? Slaba izreja. Stariši zanikrni, otroci še

bolj. Stariši, kako se vam bo godilo sodni dan? Bog jih je vam izročil nedolžne, kakošne mu bodete pa vi nazaj dali?

II. Napredovanje sv. Alfonza v šolah; on postane odvetnik.

Da bi se nedolžno srce blagemu Alfonzu kar nič ne popačilo, preskrbé mu skrbni stariši domačega učitelja, ki ga je podučeval v vseh potrebnih predmetih. Saj je bil pa Alfonz tudi vreden te skrbi. Od Boga je bil bogato nadarjen, imel je bister um, zvest spomin in vse druge lastnosti, ki so potrebne za temeljito izobrazbo. Njegov učitelj je to tudi hitro spoznal in zato ga je z največjo skrbjo vvajal v vse, kar je dobro in lepo. Latinščine, grščine in francoščine se je naučil hitro in se je pečal z raznimi slovstvi, pesništvom, slikarstvom, godbo in celo z stavbarstvom. Ker je bila pa očetovo želja, da naj postane imeniten pravnik, odloči se za pravoslovje in se ga poprime tudi z vso mladeniško navdušenostjo.

Njegova pridnost in vstrajnost pa je iznenadila vse. Še komaj 16 let star, je bil 21. januarija 1713. leta v navzočnosti najizvrstnejših pravoslovcev tedanjega Neapolja za doktorja obojega prava povzdignjen. Vse je občudovalo mladega doktorja. Vsak dan si ga lahko videl v družbi najimenitnejših sodnikov, odvetnikov in drugih pravnikov po raznih sodiščih. In kljub njegovi mladosti so mu izročevali že takrat najbolj zapletene in zamotane pravde; in v vseh osmih letih svojega odvetniškega posla ni zgubil le ene same pravde razun zadnje.

Ali pri vsem tem mučnem in vsestranskem delovanju je imel še vedno dovolj časa, vsak dan kako uro posvetiti svojemu Stvarniku. Kakor mali deček, hodi še sedaj vsak dan k sv. maši, vsak dan nekoliko premišljuje in obiskuje svojega Jezusa v najsvetejšem Zakramentu. Ali to mu še ni zadosti. Kolikokrat ga žene ljubezen do Boga in do svojega bližnjega v bolnišnico za neozdravljive! Tu streže bolnikom, jim briše ostudne rane, jih izmiva in zopet obvezuje.

Toda njegovi ljubezni do Boga to še ni zadosti. Njegov oče kot kapitan je imel več sužnjev v svoji službi. Kot pobožen in bogaboječ mož se je tudi vse prizadjal, da bi jih spreobrnil h katoliški veri. Ali le malokdaj se mu je to posrečilo. Tudi Alfonz dobi enega teh sužnjev za svojega slugo. Ali čudo! Kar naenkrat se črni zamorec oglasi, da hoče sv. krst sprejeti. Vsi se čudijo temu in ko ga vprašajo, kaj ga je privedlo do tega koraka, odvrne jim: »Zgled mojega mladega gospoda; kajti vera, ki ga spodbada k tako nraavnemu in pobožnemu življenju, mora na vsak način prava biti.« Ta zamorec je bil prvi, ki ga je

sv. Alfonz še kot odvetnik rešil večnega pogubljenja in koliko mu jih je sledilo!

Tako je živel sv. Alfonz kot najstarejši sin stare plemenite rodovine, tako, kot temeljito učen odvetnik. Kako pa dandanes živi mladina, ki se imenuje izobraženo, dasi tudi večkrat ni? Kaj je njih smoter, po čem hrepenē? Gotovo po temeljiti izobrazbi in lepem, нравnem življenji? Vse popred, kakor to. Njih smoter je nasladno razveseljevanje, in njih izprieno srce jim vedno kliče: »Vživaj, dokler si tu! uživaj!« Nespamet! Izgubili so vero, izgubili so vse in ne vedó si sami pomagati.

III. Sv. Alfonz zapusti svet.

V nedolžnosti so pretekla Alfonzu srečna leta prve mladosti. Tako učen in tako zgleden v vsem — gledal je lahko pred seboj krasno prihodnost. Tudi njegov oče se je že zibal v sladkih sanjah, kako bogato in imenitno da hoče oženiti svojega prvenca in že je gledal v duhu, kako stopa od stopinje do stopinje in se dviga visoko nad svojimi drugovi. Toda Vsegamogočni je sklenil drugače.

Ko vidi neki njegov prijatelj, da Alfonz, sicer v kljub svoji volji, ali vendar, da ustreza svojemu očetu, zahaja v gledališča in druga zabavišča, opomni ga skrbno, bojé se za njegov dušni stan, da naj se udeleži z njim duhovnih vaj v hiši misijonarjev v Neapolji. Alfonz sluša svojega prijatelja. Bil je ravno post. Duhovne vaje se pričnó 22. marca 1722. leta. Kot pohlevni dež dobro dé izsušeni zemlji, tako dobro denejo duhovne vaje Alfonzovi duši. V samoti spozna svoj nevarni stan. Res, da ni imel nobene smrtne greha, ali mlačnost se ga je bila tako poprijela, da bi se bil v nji gotovo pogubil, da ga ni zvesti prijatelj opomnil na duhovne vaje. Ves prenovljen in predrugačen zapusti samoto. In že sedaj sklene svetu dati slovó, kajti vsa gledališča, koncerti in druge zabave in veselice zdele so se mu nečimernost, ki človeka nikakor ne morejo srečnega storiti.

Svoj sklep je mislil izvršiti le počasi. Ali božja pcta so čudna. Leta 1723 sta se pravdala v Neapolji dva imenitna kneza radi posestev, ki so bila vredna še čez en milijon goldinarjev. Ena stranka izroči pravdo Alfonzu. On pravdo temeljito premisli in v svesti si je, da je ne more izgubiti. Ko pride za pravdo napovedani dan, stopa Alfonz ves poln zaupanja v sodnijsko dvorano. Tam je zbran najodličnejši učeni svet tedanjega Neapolja. Obravnava se prične. Alfonz govori in sicer tako prepričevalno, da so vsi učeni sodniki popolno prepričani, da dobi pravdo za svojega varovanca. Alfonz konča s sijajnim vspehom. Nasprotnik se vzdigne. »Nikakor stvar ni tako, kot ste vi trdili, pravi on. Prosim preberite to pismo enkrat prav pazljivo!« Alfonz bere in

glej, eno samo nikavnico je prezrl in njegova stvar je pokopana. »Res je«, pravi, »vi imate prav, jaz sem se zmotil.« Sram je bilo Alfonza in rudečica ga polije. Vsi ga tolažijo, da naj se umiri, ker se prav lahko primeri, da se kaj prezre. Ali Alfonz se ne dá utolažiti. »O svet«, zdihuje sam pri sebi, »sedaj te poznam, sodna dvorana — nikdar več me ne boš videla!«

Ves potr in poln žalosti hiti domu in se zapre v sobo. V strašnih skrbeh je uboga mati. Čas za obed je že davno minul, Alfonza pa le ni. Mati ga kliče in kliče, ali on se ne oglasi. Prvi dan mine. Drugi dan pride tudi oče domu in ko izve, kako se obnaša sin, užali ga to močno. Ali tudi drugi dan mine, Alfonz pa ne odpre vrat. Tretji dan se skrbni materi še-le posreči, da se prikaže na dan. Hoče jesti, ali vse mu je grenko, kajti hud boj je bojeval med ponižano naravo in božjo milostjo. Zmaga milost in le še zadnjega žarka milosti je treba, da se popolno odpove svetu.

Nekega dne gre po svoji navadi v bolnišnico za neozdravljive. Ko že streže bolnikom, obda ga kar naenkrat neka svitloba in v svojem sreci sliši glas: »Zapusti svet in izroči se mi vsega!« On se pa veliko ne zmeni za to in nadaljuje svoj posel. Ko pa gre nazaj po stopnicah, sliši zopet glas, ali sedaj tudi z ušesi: »Zapusti svet in izroči se mi vsega!« Sedaj obstane, potok solza ga polije in globoko vzdihne: »Tukaj sem, o Gospod, stori z menoj, kar te je volja.« Sedaj hiti, kakor bi ga neka notranja moč gnala, v cerkev, poklekne tam pred izpostavljenim sv. Rešnjim Telesom*) in goreče moli. Tukaj v cerkvi pred Najsvetejšim sklenu še enkrat brez odloga zapustiti svet in se vsega posvetiti Bogu. V poroštvo svoje obljube odpaše svoj meč in ga položi na altar nebeške Kraljice.

Iz cerkve pa ne gre domu, ampak naravnost k svojemu spovedniku o. Paganiju in ga prosi, da bi ga vzeli v družbo sv. Filipa Nerija. O. Pagani pa ne dovoli tako hitro, on hoče, da bi Alfonz še celo leto čakal. Ali milost božja, ki je Alfonza tako prešinjala, razsvetli tudi njega, da mu spolni gorečo prošnjo. S tem so zadovoljni tudi drugi bratje, toda radi varnosti hočejo zvedeti še mnenje Alfonzovega očeta. Ko oče to izve, prizadene si vse, da bi svojega sina od tega naklepa odvrnil. Ne zadostujejo mu znanci in prijatelji, še sorodnike nagovori, da bi ga odvrčevali od njegovega sklepa. On ga prosi, roti, ali vse nič ne pomaga, božja milost zmaga vse. Alfonz zapusti svet in se izroči vsega Jezusu in njegovi materi Mariji.

Sv. Alfonz, prvorojeni sin imenitne plemske družine, zapusti nečimerni svet in se posveti Bogu. Dragi mladenič, ljuba devica! Alfonz je zapustil svet, da je ušel satanovim zanjkam, ti se pa

*) V Neapolji je vsak dan v eni cerkvi Najsvetejši Zakrament izpostavljen.

tako rad sam zapletaš v nje. Veselice, gledališča, zabave so tvoje veselje, s častjo, bogastvom hočeš zadovoljiti svoje srce. Ali zastoj! Srce je vstvarjeno za Boga in ono ne najde pokoja, dokler ne počiva v tebi, o Gospod!

IV. Sv. Alfonz postane duhoven.

Dne 23. oktobra 1723. leta zapusti Alfonz svetni hrup in se posveti vsega Bogu. Ta dan je zamenjal dragoceno plemsko obleko s ponižno — ubozeга redovnika. Kolika sreča zanj! Dobro prepričan, kaj tirja duhovski stan od njega, poprime se z vso marljivostjo in vstrajnostjo bogoslovskih ved. Zraven tega se pa ne sramuje opravljati najnižjih poslov v cerkvi. Tu streže k sveti maši, prižiga sveče in jih zopet ugasuje itd. Ob nedeljah pa hodi po Neapoljskih ulicah, zbira zapuščeno mladino okoli sebe in jo podučuje v krščanskem nauku. Tako ravnanje vnetega Alfonza — saj se vé — ni bilo vsem po godu. Plemenitazi in učeni svet, ki se je popred tako rad z njim bratil, posmehuje se mu sedaj in ga imenuje neumnega norca. Da, celo njegovi najboljši prijatelji ga zapuste in mu prepovedó še kdaj jih obiskati. Toda Alfonza to kar nič ne moti, saj je zapustil svet, njegovo bogastvo in veselje, in je sklenil le Bogu živeti.

Ko se je tako izuril v vseh čednostih, podelé mu tonzuro in dva meseca pozneje nižje rede. Čez leto dni pa ga posveté 27. decembra 1725. leta v subdijakona. Ker se je sv. Alfonz v govorništvu hotel posebno izobraziti in postati neustrašen oznanjevalec sv. evangelija, vstopi že en mesec potem kot novic v propagando Neapoljske škofije. — V tej propagandi odgojevali so se namreč duhovni za misijonska dela po Neapoljskem.

Dne 6. aprila 1726. leta mu podelé red dijakonstva. Sedaj mu dovoli kardinal-škof božjo besedo oznanjevati. To dovoljenje sprejme sv. Alfonz kot božji ukaz. Malo dni pozneje ga vidimo na leci pri štirideseturni pobožnosti tako vneto, tako prepričevalno govoriti o presvetem Rešnjem Telesu, da navzoči niso mogli solz zdržati. Od tega časa so ga iskali povsod za govornika in to mučno opravilo mu tako oslabi telo, da se mora vleči. Bolezen se vedno hujša in on se dá prevideti s sv. zakramenti za umirajoče. Niti on, niti drugi več ne mislijo, da bi še kedaj ozdravel, ali Marija vse premore s svojo prošnjo pri ljubem Sinu. Alfonz se spomni na podobo, pred katero je svoj vitežki meč odložil in se odločil za njenega Sina. Skrivnostno podobo mu prinesó, in ko jo Alfonz ugleda, čuti se takoj zeló pokrepčanega. Goreče moli k nebeški Kraljici, ona ga usliši in on ozdravi.

Zopet je zdrav. Davno že zaželeni dan pride. Dne 24. decembra 1726. leta kleči Alfonz pred kardinal-nadžkofom, on mu položi posvečujoče roke na glavo, in Alfonz je bil duhoven,

duhoven na veke. »Jaz sem duhoven«, tako je zapisal isti dan med svoje sklepe, »moja čast preseza čast vseh angeljev, zato moram tako živeti, tako čisto, tako angeljsko živeti, kolikor je le mogoče. Čast božja, svetost lastne duše in zveličanje bližnjih mora moj edini smoter biti; to hočem doseči, ako tudi svoje življenje izgubim.«

In kdo je bil bolj zvest svojim sklepom, kot ravno Alfonz? Takoj ko je postal duhoven, naloži mu kardinalnadškof težko, a njega vredno nalogo: duhovnom mesta Neapolja mora takoj duhovne vaje voditi. Ali kako častno reši on svojo nalogo! Vse ga hvali in občuduje, vse ga hoče imeti za govornika pri štiri-deseturni pobožnosti.

Po Neapolji je sedaj vse govorilo o slovečem govorniku Alfonzu. Njegovemu očetu je to sicer všeč, ali poslušat ga vendar noče iti. Ko pa enkrat vse vre k njegovi pridigi, gre tudi on, ali strašno se razjezi, ko zagleda svojega sina na prižnici. Že hoče iti, ali milost ga še zadržuje v cerkvi. Posluša nekoliko časa, in jeza se mu uleže. Posluša dalje, in srd do sina mu izgine iz srca. Ves ginjen vzdihne: »Moj sin me je učil Boga spoznati.« Potem gre k njemu, prosi ga odpuščanja, in bila sta zopet oče in sin.

Gotovo se čudiš, krščanska duša, da je sv. Alfonz že sedaj toliko delal za izveličanje svoje in bližnjih. Stori tudi ti tako! Ne zamudi nobenega trenutka, storiti kaj za nebesa, kajti čas našega življenja je kratek, in Gospod te bode kmalu poklical dajat račun od svojega hiševanja.

V. Nadaljno delovanje sv. Alfonza.

Sv. Alfonz je že eno leto duhoven in veliko dela na prižnici in drugod za zveličanje svojega bližnjega: ali v spovednico si ne upa. Ko pa škof to vidi, zapove mu kot dolžnost tudi spovedovati. In tu v spovednici ni manj goreč, kot na prižnici. Kot oče svojega izgubljenega sina sprejema grešnike, ko hodijo k njemu iskat notranje tolažbe. In če je grešnik še tako velik, nikdar ne gre nobeden od njega nespokorjen ali neskesan. Če mu prvič ne more dati sv. odveze, poduči ga in mu pokaže pot, po kateri naj hodi, da bo izveličan. Nikdar se nad nobenim ne togoti in nikdar nobenemu ne žuga, da bo pogubljen, misleč si: saj vendar je tudi za to dušo Kristus trpel, za njo bil bičan in s trnjem venčan, za njo je prelil zadnjo kapljo krvi. In kaj pomaga, grešnika z osornimi besedami odgnati? S tem se gotovo nikdar ne poboljša, temveč še bolj zakrckne in se utrdi v grehu. Tudi za zadostenje sv. Alfonz ne daja pretežkih pokoril. Slabe hrani z mlekom in močnejšim daje mesa, kakor uči že sv. Pavel.

Najraje priporoča pogostne spovedi, pogostno sv. obhajilo, obiskanje sv. Rešnjega Telesa in priporočanje sv. Devici Mariji.

Toda vse to opravilo njemu še ne zadostuje. Ko vidi, kako posebno revnejše ljudstvo potrebuje nekakega vodnika in svetovalca, začne uboge delavce in dninarje zunaj mesta na neki planoti okoli sebe zbirati in jih podučevati v resnicah sv. nauka. Njegov trud ni zastonj. Množica se vedno in vedno množi. Ljudje, ki so popred že leta in leta živeli v smrtnem grehu in se ne zmenili za božje in cerkvene zapovedi, spreobračajo se sedaj res čudežno. Ali satan, sovražnik vsega dobrega, zaklel se je tudi zoper to. Ko gosposka vidi, da vse dere za sv. Alfonzom, prepove te shode kot državi in človeški družbi sploh nevarne. Mnoge priče so dokazale pred sodnijo nedolžnost sv. Alfonza in drugih, ali vse je zastonj, Alfonz mora odjenjati od svojega dela. Ko on to vidi, da ne sme več med uboge, naroči nekterim prav gorečim udom onih zbirališč, da naj oni mesto njega delo nadaljujejo. Udje ga ubogajo, in vspeli je bil tak, da so mnogi izmed njih v svetosti umrli.

Kakor dobrotljiv, vljuden in prijazen je sv. Alfonz do drugih, tako strog je proti sebi. Svoje telo biča večkrat do krvi, premoli cele noči in se posti celi dan. In kakor posvetni ljudje vedno mislijo, kako bi si osladili in olajšali svoje življenje, ravno tako tudi Alfonz le na to misli, kako bi svoje telo vedno bolj mučil in oživljal svojega duha. Ali pri vsi ti ljubezni do svojega Gospoda se ga loti kar naenkrat neka mlačnost in notranja suhota. Še bolj sedaj moli in premišluje, še bolj se posti in biča, ali prejšnje sladkosti več ne občuti in ne najde prejšnjega notranjega miru. Žalosten večkrat vzdihne: »Grem k Jezusu, ali on me zapodi od sebe; grem k Mariji, ali ona me ne sliši.« Dasi je njegov dušni stan tako žalosten, vendar ne obupa, temveč sklene, da hoče Bogu služiti in mu na vsak način dopasti, tudi ako bi se ne bal pekla, ali ne upal nebes.

Huda je bila ta skušnja, ali on jo vendar le premaga in Marija mu zato tudi dolžna ne ostane. Meseca marca 1721. leta je potres v Apuliji silno škodo napravil. Hiše so se rušile in tudi več cerkev se je podrlo. Da bi Bog to šibo odvezel, naprosijo škofje več duhovnov, da bi zbežanemu ljudstvu vodili sv. misijon. Tudi sv. Alfonz je med njimi. V mestu Foggia so imeli v neki cerkvi staro Marijino podobo, ki je bila vsa s srebrnimi ploščami pokrita, le glava sv. Porodnice se je videla skozi majhno steklo. Ker je pa potres to cerkev razrušil, jo prenesó k očetom kapucinom. In táko zaupanje je imelo ljudstvo do te podobe, da je bila kapucinska cerkev vedno polna gorečih Marijinih častilcev. Enkrat pa zapazijo, da se obraz sv. Device pod steklom smehlja prosečemu ljudstvu. Zaupanje do Marije je sedaj še večje. Da bi jo pa še bolj počastili, sklenejo devetdnevnicó nji na čast

opravljati. Ker je cerkev premajhna, postavijo leco zunaj cerkve in njej nasproti čudežno podobo. Sad te devetdnevnice je bil neizrekljiv in vsi duhovni v Foggii so komaj zadostovali, toliko svetih spovedi se je opravilo. Tudi sv. Alfonz je bil v Foggii, kakor smo že omenili. Da bi on ta čudež bolj natanko videl, stopi neki večer, ko so ljudje že odšli, na altar in začne ogledovati Marijino podobo. Toda glej, kar naenkrat se zamakne. Marija se mu prikaže in mu nakloni milosti, celo uro gledati v nje rajsko obličje. Ko se zopet zdrami, stopi z altarja in zapoje prelepo cerkveno pesem »Ave maris stella« (Češčena morska zvezda).

Ali še ni dosti milosti za vnetega Marijinega častilca. Ko čez nekoliko dni govori pobožnemu ljudstvu o zaupanji do Marije, odkrije se čudežna podoba in svetli žarki kot solnce padajo na svetega misijonarja. Ljudstvo je pri tej prikazni ginjeno do solz. »Čudež, čudež« se sliši povsod in srca, popred trda kot kamen, so postala mehka kot vosek.

VI. Sv. Alfonz vstanovi družbo najsv. Odrešenika.

Od prevelicega dela in truda sv. Alfonz zopet zboli. Da bi se mu zdravje zopet povrnilo, pošljejo ga z nekoliko brati v morsko mestice Amalfi. Sv. Alfonz pa tudi tukaj, dasi bolan, ne misli na počitek, temuč vedno dela za blagor ubogega, zapuščenega ljudstva. Ko pa škof v Skali (Scala) vidi to plodonosno delovanje Alfonzovo, povabi ga, naj pride stanovat v gore k sv. Mariji (Santa Maria). Ondi jim prepusti majhno hišico, v kateri se Alfonz s svojimi brati naseli. Najlepšo sobo odločijo za kapelo, v drugih pa stanujejo sami.

Lep je ta kraj. Po gorah se raztezajo rodovitne njive in bujni pašniki. Večkrat gleda sv. Alfonz te darove božje roke in posluša petje pastirjev, mukanje in meketanje živine. Ali vselej ga spreleti prav otožen čut. Tako lepe gore, tako krepko in zdravo ljudstvo, ali tako nesrečno! Telo sicer plemenito, duša omadeževana z najgršimi pregrehami. Gospod, usmili se tega ubozega ljudstva! In takrat sklene sv. Alfonz svoje življenje žrtvovati temu ubogemu, zapuščenemu ljudstvu.

V osmini sv. Rešnjega Telesa vodi sv. Alfonz duhovne vaje v ženskem samostanu najsvetejšega Zveličarja. V istem samostanu je bila tudi pobožna sestra Celestina Costarosa. Ko ona nekega dne doma v svoji sobi premišluje, čuti se kar naenkrat predstavljeno iz samostana na veliko planjavo. Tam vidi mnogo duhovnikov, ki tisočim zapuščenega ljudstva oznanujejo sv. nauk, prvega med njimi pa vidi sv. Alfonza in zraven sliši besede: »Glej tu moža, ki sem ga izvolil, in ki bo razširjal mojo čast v tem poslu.«

Nekoliko dni po tem dogodku kleči sestra Celestina pred sv. Alfonzom in mu odkrije, kar ji je Gospod razodel. Kako osupne sv. Alfonz, ko mu nuna ravno to pové, o čemer je že sam večkrat premišljeval. Toda v svoji ponižnosti ima to le kot nekako igračo prebujne domišljije in svetuje pobožni devici, da naj je to ne vznemirja.

Neizrekljivi dvomi se polasté sedaj duše sv. Alfonza. Kot opomin zde se mu besede pobožne nune. Saj je vendar tudi sam večkrat kaj tacega mislil in sklenil: ali da bi ga Bog tako odlikal, tega v svoji ponižnosti ne more razumeti. Svoj naklep razodene mnogim prijateljem in vsi ga spodbujajo, da naj le začne, Bog ga gotovo ne bo zapustil. Razodene svojemu spovedniku in drugim svetim redovnikom: ali brez izjeme so tega mnenja, da Bog to hoče in da naj se ne brani. Neki dominikanec ga celó spodbuja z besedami: »Bog z vami ni zadovoljen. On je vas odločil za višje reči in hoče, da se mu popolno darujete.«

Bog je pa hotel tudi s čudežem dokazati, da je izvolil sv. Alfonza. Ko nekega dne sestra Celestina resnico božjega razodenja pred svojimi sosestrami zagovarja, oglasi se ena izmed njih in pravi: »Kar se mene tiče, hočem verjeti, ako sestra Magdalena ozdravi.« — Bila je namreč že dalj časa na duhu bolna. Ali komaj to spregovori, je bolna sestra popolno zdrava.

Sv. Alfonz sedaj vidi, da ga Bog hoče, ker toliko svetih oseb je enega in istega mnenja, da, še celó s čudežem je Bog pokazal svojo voljo. Zato se pa božji svetnik tudi z vso silo poprime, da doseže svoj namen. V svesti si je, da peklenške moči ne bodo mirovale, ali sklep je storjen in sv. Alfonz z božjo pomočjo tudi vse srečno premaga in doseže svoj namen.

Dasi mu je tako vzvišen namen, dasi tako sveta naloga, vendar mu ne manjka nasprotnikov. Ko se ta novica po Neapolji razvé, posmehujejo se mu ljudje in zmajujejo z glavami. Vse ga imenuje prenapetega ošabneža, ki si s tem hoče slavno ime pridobiti med tedanjim ljudstvom. Da, celó lastna propaganda, koje ud je bil že pred svojim mašništvom, začne ga radi tega sovražiti. Na dan 23. februarija 1733. leta napovedó zbor vseh udov, pri katerem naj bi se Alfonz iz njih srede izobčil in se mu odtegnili vsi dohodki. Nikdar poprej še ni bil noben zbor tako obilno obiskan, kakor ravno ta, in vsi brez izjeme glasujejo, da, še celó njegov ujec —, da naj se izključi in se mu odtegnejo vsi dohodki. Ker se pa ta sklep brez škofovega dovoljenja ni mogel vršiti, podajo se nekteri udje h kardinalu-nadškofu in mu izrečejo, kar so sklenili. Toda vzvišeni kardinal je drugačega mnenja. »Ako bode Gospod njegovo početje blagoslovil,« odgovori jim, »bode to vam velika čast, ker iz vaše srede je izšel mož, ki si je postavil tako nalogo. Ako se mu pa ne posreči, to tudi za

vas ni nikaka nečast, kajti rekli bodo, da se je lotil dobre stvari, pa je ni mogel izvršiti. Sicer pa, gospodje, sem jaz prednik te družbe, jaz hočem, da Alfonza zopet nazaj sprejmete, in da nadalje vživa svoje dohodke. Sicer si pa zapomnite za zmiraj, da nič več ne ukrenete brez moje vednosti.«

Ponižati je hotel sovražnik sv. Alfonza, ali kako ga je Bog povikšal po vnetem kardinalu-nadškofu! Huda je bila ta skušnja za njega, toda še hujša ga je čakala. Ko njegov oče izve, kaj Alfonz namerava, poda se ves žalosten k njemu. Bilo je nekega večera. Alfonz si od dolzega dela ravno hoče nekoliko odpočiti, kar naenkrat se odpró nizka vrata majhne sobe in noter stopi star mož. Na obrazu se mu bere tuga in žalost. Ta mož je Josip Ligvori, Alfonzov oče. Ko ugleda sina, oklene se mu okoli vratu in kakor malo dete začne ihteti jekleni mož: »Moj ljubi sin, zakaj si me zapustil? Moj dragi Alfonz, tega vendar nisem zaslužil! Kaj sem ti storil, da mi toliko žalosti napravljaš? Moj sin, moj ljubi sin, ne zapusti vendar svojega starega očeta!«

Sam svetnik pravi, da je bila to zanj največja skušnja v celem življenju. V otročji ljubezni do svojega očeta se mu je topilo srce in gotovo bi bil odjenjal od svojega sklepa, da ga ni Bog ravno v tem trenutku še posebno podpiral s svojo milostjo. Da se izogne enakim skušnjavam, zapusti hitro Neapolj in se vrne zopet nazaj v Skalo (Scala). Ž njim gre tudi nekaj duhovnov in plemičev, ki so zapustili svet in se odločili za Boga. Ti so bili prva kal pozneje tako močne družbe, kateri je dal ime: družba najsvetejšega Odrešenika.

Lepo cvete mlada družba in obeta najboljših sadov. Mnogo jih že misli, da so se namere sv. Alfonza že vresničile. Ali človek obrača, Bog pa obrne. Že čez štiri mesece nastane v lastni hiši prepir. Eni hočejo, da bi se mlada družba tudi s podukom mladine pečala, Alfonz pa je zoper to. On jih hoče lepo pomiriti, ali ker ne odjenjajo, zapusté hišo in se podajo nazaj med svet. Ostali so le trije, namreč Alfonz sam, Sportelli, poprej imeniten odvetnik, in brat Kurcij (Curtius).

Neizrekljiva žalost se polasti sedaj sv. Alfonza. S kakim veseljem je bilo popred napolnjeno njegovo srce, ali sedaj kaka žalost! Hudobni duh mu vedno šepče na ušesa: »Glej, da ti nisi za tako imenitno delo, gotovo tvoje početje ni bilo Bogu po volji, kajti ako bi bilo njemu všeč, bi ti gotovo ne bil svoje milosti odtegnil. Proč so — in ž njimi tudi tvoje upanje.« Tako in enako ga muči hudobni duh, in Alfonz bi bil gotovo obupal, da ga ni Bog podpiral. V teh bridkostih pa Alfonz moli in se posti; noč in dan ne neha prositi Boga, da bi mu pomagal. Toda skušnjava ga noče zapustiti. On se vrže na kolena in obljubi, svoje življenje ubogim darovati, ako bi tudi sam ostal. Sedaj

skušnjava mine, in Alfonz vživa zopet prejšnji mir in prejšnjo sladkost.

Trije udje so sedaj v Skali (Scala): Alfonz in Sportelli hodita po misijonih, Kurcij pa doma zveni ob uri z milim zvončkom, in ta zvonček v kratkem privabi več pobožnih duhovnov, ki prosijo sv. Alfonza, da naj jih sprejme v družbo najsvetejšega Odrešenika. On jim z veseljem usliši prošnjo in zopet se začne isto prijetno življenje v Skali, kakor je bilo nekdaj. Število raste in raste, da je prostor kmalu premajhen in Alfonz je primoran ustanoviti nove hiše družbi najsv. Odrešenika.

Ker je bila pa to družba, je zahtevala pravil, po katerih naj bi se vsak ravnal, da se ohrani red, in da se vsak bolj in bolj spopolnuje v svetosti. Zato sklene Alfonz sestaviti primerne postave in jih tako položiti za nerazrušljivi temelj. Kakor pri družih opraviilih, posnema tudi tu izgled svetih mož. Preden se loti, moli veliko k Bogu vsemogočnemu in ga prosi, da naj bi ga podpiral pri tem toliko važnem opravilu. Zraven pa tudi ne zametuje človeške pomoči. Svoje zveste prijatelje, učene škofe in svete redovnike povprašuje večkrat za svet in jih prosi, da bi ga podpirali v tako važnem trenutku. Z božjo pomočjo jih dovrši. Po njih je moral vsak ud obljubo pokorščine, vedne čistosti in ubošva storiti, nobene častne stopinje, posla ali fare ni smel sprejeti, razun v družbi; vsak ud je moral do smrti pri nji ostati in le papež ali prvi prednik ga je mogel od teh obljub odvezati. Sedaj jih Alfonz predloži svojim sobratom. Oni jih pregledajo in enoglasno potrdijo. Po prvih večernicah sv. Magdalene l. 1742 pa prisežejo nanje in (slovesno) obljubijo, natanko jih spolnovati. Družba je sedaj slovesno vstanovljena, manjka ji le še prednika. Volijo, in enoglasno je izvoljen Alfonz Ligvorijan za prvega prednika (rector maior) cele družbe.

Ko je družba tako slovesno vstanovljena, izginejo tukaj vsi prejšnji predsodki. Najhujši sovražniki postanejo sedaj najboljši prijatelji. Da, celó lastni oče sv. Alfonza se veseli, ko sliši o velikanskih vspehah in veliki gorečnosti te družbe. In ko enkrat hišo v Čorani (Ciorani) obišče, je bil tako ginjen, da prosi takoj, da bi ga sprejeli za brata, toda Alfonz noče dovoliti tega in dobri oče mora odjenjati. Mesto tega pa drugi hité v naročje sv. Alfonza in on mora zopet tu nove hiše vstanoviti.

Družba sploh dobro napreduje: to pa je satanu preveč in on sklene jo vničiti; toda zmotil se je.

Ko hudobni ljudje zvedó, kako Alfonzova naprava napreduje, začnó Alfonza samega in njegove tovariše najgrše obrekovati. Rekli so: da je ta družba državi, občnemu blagru in družbi človeški sploh nevarna; da vznemirja in bega ljudi, da samo lenobo pase in se redi od dela ubozega ljudstva, zraven pa hrepeni, njih premoženje polagoma na-se spraviti. Ali to še ni

zadostovalo. Posebno hudi sovražniki sv. Alfonza sestavijo neko obtožbo in jo izročé gosposki. Toda gosposka je bila predobro podučena o čednostih sv. Alfonza in njegovih tovarišev, da bi kaj takega verjela, ker pa le ne odjenjajo, sprejme slednjič obtožbo. Da bi pa tem globokeje pokopali Alfonza, najamejo neko ničvredno vlačugo, ki naj bi pričala zoper sveto čistost sv. Alfonza in njegovih bratov.

Ko Alfonz vidi nevarni položaj, pošlje svojim bratom pismo (breve), v katerem jih opominja, da »naj ne obupajo, ampak goreče naj molijo k Bogu in nebeški kraljici Mariji, ona nas s svojo priprošnjo gotovo ne bo zapustila«. Zraven pa zapove vsem bratom v ta namen post v saboto v čast Mariji Devici, bičanje v ponedeljek in 90. psalm (Qui habitat), v katerem se izraža polno zaupanje v Boga.

Bog pa tudi ne zavrže njih molitve. Veselja so se že radovali nasprotniki, ali kako se začudijo, ko najvišja sodnija v Neapolji sv. Alfonza spozna za nedolžnega.

Ko nasprotniki vidijo, da po lepem poti ne morejo nič opraviti, poskusijo z silo. Ko gre nekega dne brat zakristan »avemarijo« zvonit, iztrgajo mu iz rok ključé in zapró cerkev; ker se pa boje, da bi pobožno ljudstvo svetim menihom ne prišlo na pomoč, gredó v zvonik in začnejo na vsakega streljati, ki bi se hotel bližati cerkvenim vratom. Ko Alfonz to vidi, spozna, da mu tu več ni obstati in zapusti osodepolni kraj. Na ta način so zapustili dva samostana.

Bog pa tudi gřdim obrekovalcem dolžan ne ostane. Vsi brez izjeme so morali čutiti kako nesrečo, da je bila kazen božja očitna. Najhujše pa je kaznoval nesrečno žensko. Še živi začne jezik gnjiti in črvi ga razjedajo, da je grozno gledati. Na smrtni postelji obstane sicer svojo pregreho in prejme celo zakrament svete pokore, potem pa umrje brez svete popotnice.

Peklenska moč je premagana in družba stoji kakor skala v morji. Hudi so bili viharji in močni valovi so se zaganjali v njo, ali Bog je čul nad njo in jo je rešil.

Da bi bila pa še trdneje vstanovljena, prosi sv. Alfonz tudi kralja in rimskega papeža za potrjenje družbe najsv. Odrěšenika. Kralj mu je sicer prijazen, ali njegovi ministri so drugačega mnenja. Ko pride sam Alfonz enkrat v Neapolj in hoče vso stvar v red spraviti, mu eden izmed njih še celo pravi: »Kako si mi upate take neumnosti pripovedovati? Pojdite k starim ženskam in jim prodajajte to staro šaro!« Po teh besedah mu minister pokaže vrata in mu veli, da naj gre. Alfonz pa se mu prikloni in pravi: »Gospod, jaz vam priporočam stvar Jezusa Kristusa«; on pa odvrne: »Jezus Kristus nima v kraljevi pisarni nič opraviti.« Od kralja tedaj družba še ni bila potrjena, zgodilo se je pa po njegovi smrti, kakor je Alfonz že sam popred povedal.

Drugačen izid pa je imela njegova prošnja pri papežu Benediktu XIV. Tudi tu je bilo od začetka mnogo sovražnikov. Nekteri so imeli celo osebe najete, ki naj bi podpihovale kardinale, da se družba ne potrdi. Toda Bog je bil z Alfonzom in ko je papež sam vse natanko preiskal in videl, kaka dobrota je družba za človeški rod in kako modro in premišljeno so postave vravnane, jo potrdi in še posebno priporoči.

Ko se oče Villani, ki je vse družbine zadeve v Rimu pre-skrboval, domu vrne, in ko berejo papeževo pismo, vrže se Alfonz od prevelicega veselja na tla in se zahvaljuje svojemu Odrešeniku za tako milost. Potem se podajo vsi v cerkev in zapojó pred Najsvetejšim zahvalno pesem »Te Deum« Bogu na čast, ki jim je skazal toliko dobroto. Potem pa govori sv. Alfonz s psalmistom: »Obišči, o Gospod, svoj vinograd, ki ga je zasadila tvoja roka in vodi ga do popolnosti!« Gospod pa je res obiskal svoj vinograd in mu dal obilne rasti. Trta, po njem zasajena, je naredila močne korenine in je razprostirala svoje mladike na vse štiri strani sirnega sveta. In blagoslov božji je čul nad to trto.

Tako je nastala družba l. 1742. Papež Benedikt XIV. jo je potrdil 25. februarja 1749. leta in jo sprejel med cerkvene družbe pod imenom: »družba najsvetejšega Odrešenika.«

VII. Življenje v družbi najsvetejšega Odrešenika.

a) Skrb sv. Alfonza za lastno zveličanje.

Ubog je bil naš Zveličar, ko je prišel na svet, ubog v življenju in ubog tudi v smrti; saj še ni imel, kamor bi položil svojo glavo. In temu nebeškemu Zveličarju je hotel Alfonz postati enak. Uboštvo, ki se mu je že v prvi mladosti tako prikupilo, začne sedaj še bolj ljubiti. V Ciorani je pod stopnicami mala soba iz desk zbita in tu noter stanuje Alfonz. Oprava v sobi mu je strašno priprosta. Za posteljo mu služi slamnica na kakih dveh deskah, zraven je slaba miza in okoli dva ali trije stoli. V sobi je še lesen križ, podoba nebeške Kraljice in kakega družega svetnika, na mizi pa stoji lončena svetilna.

Kakoršno je stanovanje, taka je tudi obleka. Zgornji plašč je iz surovega suknja, večidel strgan ali tako zašit, da je že zaplata na zaplata. Čevlji strgani in navadno z jermenom privezani. Klobuk pa je temu primeren. In v taki obleki obhodi vsa mesta in vasi neapoljskega kraljestva, v njej obiskuje kardinale in škofo, kneze in druge velikaše. Prav lahko bi si bil omislil kaj boljšega, ali vsaj tako, kakor so jo imeli drugi bratje, ali iz ljubezni do Jezusa je zapustil svet in iz ljubezni do njega je postal reven.

Zato je pa tudi njegova največja skrb za zveličanje svoje duše. Hudo se je že popred zatajeval, ali sedaj v družbi pa še podvoji prejšnje zatajevanje. Nikdar nič več ne jé, kakor je neobhodno potrebno za življenje in še to večinoma zavziva kleče. Med slabo juho meša vedno pelin ali druge grenke reči. Navadna hrana mu je juha, kruh in časih malo sadja. Pred največjimi prazniki pa vživa samo kruh in vodo. Vina si privoši prav redkokedaj kako kapljo. Nikdar ne spi več kot pet-ur na trdi slamnici, in da se še med počitkom zatajuje, ima privezan na nogah težak kamen. Okoli pasa nosi vedno železno veržico s kaveljčki, ki se globoko v meso zadirajo in mu povzročujejo večkrat strašne bolečine. Razun tega se biča vsak dan, časih celo po večkrat; tudi biči imajo na konci kaveljčke, ki se zabadajo v meso in delajo strašne rane. Večkrat je po bičanju sam ves krvav in po steni se poznajo krvave maroge, ki jih mora vsak dan sproti obeliti, da ne izdajo strašnega trpinčenja. Tako hudo je bilo večkrat njegovo bičanje, da so ga pozneje dobili v nezavesti v krvi na tleh ležati, enkrat si je celo neki živec na nogi tako poškodoval, da je bil potem za celo življenje kruljev.

Njegovo vneto srce pa s tem še ni zadovoljno. Največjo vročino prenaša lahkodušno in večkrat si še kaplje vode ne privoši, da bi si potolažil pekočo žejo. Ravno tako po zimi prenaša mraz in še le takrat vzame v roke kak kamen ali železo, ko že več dalje ne more delati. Svojo brado po tridesetem letu le striže. V 60 letih se je le trikrat obril: ko je začel misijon v Sarno na škofovo povelje, ko so ga posvetili v škofa, in ko je bil pri Ferdinandu IV. kralju siciliskem h kosilu povabljen.

Gospod pa ni zadovoljen, ako mu človek daruje samo telo in zunanje počutke, temveč on tudi zahteva srce in prosto voljo. In zakaj bi mu tudi tega ne darovali, saj je on nas še celó tako ljubil, da je dal svoje življenje za nas. Zato se mu tudi sv. Alfonz vsega daruje, svoje srce in prosto voljo posveti svojemu Gospodu. Nikdar ničesa ne poželi, ničesa ne stori, kar bi nasprotovalo božji volji. Z eno besedo: ves je v Bogu in Bog je ves v njem, pri tem vživa najslajšo tolažbo. Dasi na zemlji, gleda že v duhu nebeško veselje in ga vživa pri mnogih zamaknenjih. Njegovo srce je vedno na Boga navezано; ako ga ne more moliti in častiti, pošilja pa med delom goreče zdihljeje pred prestol Najvišjega. »O vse, vse ljubezni vredni!« šepčejo pogostokrat njegove ustne, »jaz te ljubim, ali bolje rečeno: jaz te ne ljubim; tebe edinega, tebe samega hočem ljubiti.« Da, samo ime Jezus mu zadostuje, da ga polijejo potoki solza. Britko trpljenje in smrt našega Gospoda je njegovo vedno premišljevanje. Največje češčenje pa skazuje Jezusu v podobah kruha in vina. Z eno besedo, njegovo celo življenje je dolga, nepretrgana, goreča

molitev. Svoje duhovne molitve opravlja s tako pobožnostjo in vnemo, da se mu vidi, kakor bi se res s Kristusom samim pogovarjal. Pobožnost pri sv. maši pa presega vse. Kako skrbno se pripravlja za to presveto daritev, da bi bil vsaj deležen vseh milosti, ki jih deli Jezus pri tem sv. opravilu! In pri sv. maši sami je njegova pobožnost, njegova ljubezen do darujočega se Jezusa vedno taka, da ni v stani nobeden popisati. Nekteri životopisci trdijo, da je ta pobožnost pri sv. maši več sadu rodila, kot marsikteri še tako izvrsten govor. Po sv. maši pa se zopet zahvaljuje Jezusu za milosti, ki mu jih je dodelil pri daritvi sv. maše in za ljubezen, ki mu jo je skazal pri ti sv. daritvi.

Da bi kar nič časa ne izgubil, stori obljubo: nikdar ne biti brez dela. In kdo je kdaj vestneje spolnoval svojo obljubo, kot ravno Alfonz? Njegovi dnevi so vsi polni dnevi. Ako je doma, ali moli, ali se uči, ali piše nabožne knjige, ali pa opravlja posel družbenega prednika. Ako pa hodi po mestnih ulicah, vedno kaj premišljuje, ali moli rožni venec. In če ga kdo obišče, ve zmiraj obisk prikrajšati, ali pri tem ne razžali nikdar svojega obiskovalca, ker vsakdo, ki je bil enkrat pri njem, gotovo ga je še drugič obiskal.

Gotovo občuduje vsakdo sv. Alfonza in si misli, da kaj tacega ni mogoče. Res, da je za nas težko, ki smo še kolikor-toliko navezani na pozemeljsko: ali duši, ki le Gospoda išče in le njegove ljubezni želi, dá on gotovo take milosti, da more opravljati taka krepstna dela. Toda, pobožna duša, ne vznemirjaj se, ako se čutiš nesposobno za taka zatajevanja. Zatajuj vsaj svoje notranje počutke in daruj Jezusu svoje srce in svojo voljo! Oh, kako rad sprejme Gospod ta dar in kako bogato ga poplača! Posebno zjutraj in večkrat čez dan se daruj vsega svojemu Jezusu, vse križe in težave, vse delo in opravilo, vse misli in želje, vse govorjenje in veselje! Kako prijeten dar je to pred Gospodovimi očmi!

b) Skrb sv. Alfonza za svoje brate.

Kakor je sv. Alfonz sam s seboj strog, tako natančen, pa mil je z drugimi. Z vso pozornostjo gleda vedno na to, da se postave točno in natanko spolnujejo. Razun tega jih vadi posebno v ponižnosti, v kateri jim je sam najboljši zgled. Večkrat pomaga bratom lajikom posode pomivati ali hodišča pometati, da, celo zapoved jim dá, da mora vsak prednik v vsaki hiši enkrat na teden pri mizi streči. Razun ponižnosti mu je posebna skrb, da se obljuba uboštva povsod natanko spolnuje. Zapove, da morajo vse družbine hiše biti revne, sobe majhne in nizke, okna ozka, oprava pa le najpotrebnejša in to kolikor mogoče priprosta. Nobeden bratov ne sme sam imeti kaj denarja v sobi, kako

jedilo ali pijačo pri sebi. »Kajti kdor postav ne spoštuje, tudi Boga ne spoštuje,« ponavljal je večkrat Alfonz, »v hiši bodite kakor pravi puščavniki, pred svetom pa kakor pravi aposteljni.«

Kakor je doma pazil na strogi red, zapove tudi, da mora vsak prednik (rector) natančno in vestno poročati o stanji vsake hiše. Da bi se pa še bolj prepričal o njih natančnem spolnovanju postav, obišče vsako leto sam vse hiše ali če sam ne more, pa pošlje zanesljivega namestnika. Pri obiskanji je hotel vsako najmanjšo stvar sam videti in preiskati, in ako kaj ni bilo v redu, dotičnega ne posvari in pograja nikdar v navzočnosti drugih, ampak vedno le na samem, in mu z resno in blažilno besedo priporoča, vestno in točno se ravnati po hišnih pravilih in pravilih lastne vesti.

Da bi se dobri duh še bolje utrdil, pošlje vsako leto vsem udom krepko okrožnico, v kateri jih opominja in prosi, da naj skrbé za svetost lastne duše in za zveličanje drugih. V ta namen določi, da se morajo udje v vsaki hiši enkrat na teden shajati in poročati, če so v tednu postave točno in vestno spolnovali in čednost za isti teden določeno dobro gojili.

Nič manj kot za njih duše je skrbel sv. Alfonz tudi za telo svojih bratov. Ako je kdo zbolel, je prav po očetovsko skrbel zanj, in ako ni bilo več upanja, da bi se mu zdravje zopet povrnilo, pripravljal ga je sam za dolgo pot v večnost in za ojstro sodbo pred stolom Najvišjega. Sploh je bilo njegovo največje veselje, biti pri bolnikih in jim streči.

Ker je pa njegovo srce vedno gorelo ljubezni do svojega Boga, je tudi vedno želel, da bi se njegova slava zmiraj bolj in bolj razširjala po svetu, zato tudi ni nikdar opustil moliti, da bi mu Bog poslal dobrih delavcev v svoj vinograd. Od začetka je sprejemal le take, ki so imeli po en višji red, pozneje pa začne tudi prav mlade mladeniče, da, celó dečke sprejemati v družbo. Pri teh je vžil mnogo veselja. Najraje bi bil vedno pri njih; ene podučuje v bogoslovskih vedah, drugim razlaga latinsko slovstvo, še druge pa vvaja v prve pojme latinščine. Pri vsem učenji pa največ pozornosti zmiraj na to obrača, da se je mladi bogoslovec dobro izuril v govorniški umetnosti in še le, ko ga je sam Alfonz spoznal za sposobnega, je smel nastopiti na leci. Nikdar ni smel nobeden praznih besedi vpletati v pridigo, ali o kom drugem govoriti, kot o Jezusu, ki je izvir vse ljubezni in vsega nebeškega veselja. In kakor je Kristus z največjim veseljem sprejemal spokorjene grešnike, ravno tako je tudi sv. Alfonz priporočal, da, zapovedal vsem spovednikom, da naj bodo do ubozih grešnikov dobrotljivi in da naj ravnajo ž njimi kolikor mogoče milo in lepo.

In kakor veli Kristus, »kar bote malim dobrega storili, to ste meni storili«, isto je priporočal Alfonz tudi svojim bratom,

skrbeti za popotnike in reveže. Res, da je družba ubožna, ali vsak, kdor je potrkal na vrata, je dobil gotovo primerno darilo ali podporo. Da, celó mlade ženske, ki so se zopet povrnile na pravo pot, je posebno priporočal podpirati. Tudi tu jim je bil sam najlepši izgled. Ko enkrat neko tako dekle pride po določeno svoto, pravi ji vratar, da Alfonza ni doma. Ona gre stran in se podá v cerkev. Toda v spovednici vidi Alfonza sedeti, on ji namigne, da naj gre k njemu, in ji izplača določeno svoto. Sedaj pa gre dekle nazaj k vratarju in se pritoži, zakaj se je zlagal. Ali glej, Alfonz je bil res isti čas v Neapolji in tudi v spovednici, kjer je ubogi dekli pomagal.

VIII. Misijonsko delovanje sv. Alfonza.

Silna gorečnost sv. Alfonza se sedaj podvoji. Kakor nekdaj Kristus, hodi tudi on vedno od kraja do kraja, od mesta do mesta. Skoraj da ni na Neapoljskem prostora, ki bi ga ne bil porosil pot sv. Alfonza. Brez prenehanja se trudi za izveličanje ubozega, grešnega ljudstva. Na misijone hodi navadno peš in le redkokedaj jezdi, a tako slabo, da mu je vedno v pokoro. Ko njegovo oko ugleda kraj sv. misijona, moli najpred lavretanske litanije in se priporoča Mariji Devici, da bi ona tem več milosti izprosila v tem svetem času. Ko pa pride v določeni kraj sam, podá se najpred v cerkev, tu počasti Jezusa v presvetem Rešnjem Telesu, potem pa stopi na leco. V prvem govoru navadno razklada ljudem velike milosti, ki jih jim je Bog dodelil, da jim je naklonil sv. misijon, opominja jih in prosi, da naj bogato zajemajo iz studenca milosti, ki jim sedaj tako bogato teče. Med tem pa gredó drugi bratje s križem po mestu, vabijo ljudi k sv. misijonu in jih opominjajo k pokori.

Drugi dan začnó se potem duhovne vaje in trajajo navadno 10 ali tudi 14 dni. Najpred jih sv. Alfonz opominja k pokori, govori jim o ostudnosti greha, pohujšanja, slika jim strašne muke peklenške, jih položi na smrtno posteljo in jih pelje pred prestol pravičnega božjega Sodnika. In ko so srca že dovolj utajana in umečena, začne jim priporočati razne čednosti in jih vaditi v krepostnem življenji. Proti koncu jim še enkrat govori o lepoti čednosti in jim posebno priporoča čednost stanovitnosti v dobrem, poklada jim na srce, da naj sklepe, ki so jih med duhovnimi vajami storili, vestno spolnujejo in si prizadevajo v popolnosti in svetosti živeti. Da bi pa to tem ložje dosegli, jim goreče na srce poklada, Marije nebeske matere nikdar ne pozabiti, nje, ki je tolažnica žalostnih in pribežališče grešnikov, nje, ki je pomoč vseh kristijanov.

Vsakikat že takoj od začetka sv. misijona odloči duhovnom razne pridige in razne stanove, ki jih morajo pripravljati za

sv. spoved in sv. obhajilo, in potem, ko so vsi že oprani v krvi Jagnjetovi, je sv. obhajilo za vsak stan posebej. Koliko je tu dela! Ljudstvo se je kar gnjetlo okoli spovednic in od ranega jutra do poznega večera, da, celo po noči so morali spovedniki grešna srca očiščevati in jih zopet z Bogom spravljati. Ako je bil grešnik še tako trdovraten, ni nikdar nobeden zapustil svetega misijona, da bi se ne bil spravil z Bogom in začel popolno novo življenje.

Sv. Alfonz ima pri misijonih le navadno zvečer glavni govor in le, ako je duhovnov zelo primanjkovalo, tudi po dva ali celo tri na dan. Včinek njegovih pridig je vedno velikansk. Ako se on le na leci prikaže, topi se že vse v solzah prave in resnične pokore. In kdor ga le enkrat sliši, ne more več trdovraten ostati, da, celo slišati ga ni bilo treba. V Beneventu n. pr. je bil sveti misijon, ker je pa cerkev premajhna za tako slovesnost, jih mora več zunaj nje ostati. Med temi pa, ki so bili zunaj, začne kar naenkrat neki mož glasno jokati, in ko ga vprašajo, zakaj se joka, jim odvrne: »Zakaj bi se vendar ne jokal, ko vidim, kako hudo se ta sv. mož za moje grehe pokori.« Ali če je cerkev tako velika, da ga vsi ne morejo slišati, oddaljeni ravno tako kot bližnji točijo solze pokore in kesanja. Tak vspех so imeli njegovi govori, da je v Grenjano (Gregnano) pri sv. misijonu cela roparska druhal na njegove besede odložila roparsko orožje in ga položila na Marijin oltar in začela bogoljubno živeti. Mesta, ki so bila poprej na glasu kot najbolj razuzdana, prenovil je sveti Alfonz čisto. V Amalfi n. pr., kjer je mesena strast strašno gospodarila in se kopicili medsebojni prepiri, so se na Alfonzovo besedo vsi spreobrnili. Dolgoletni prepiri so se poravnali. Gospe so mu nosile svoj lišp in svoje dragocenosti, da jih je uničil in so se posvetile Bogu. Vse godbeno orodje so mu izročili, da ga je sežgal, gledišča so zaprli, da, celo umrle so nekatere osebe, tako jih je ganila beseda gorečega oznanjevalca sv. evangelija in zveličalne pokore.

Za to mnogo delovanje je pa Bog sv. Alfonza tudi obilno obdaroval. Ko je bil v Amalfi sv. misijon, pride zvečer neki mož v cerkev in tu vidi na leci sv. Alfonza že sklepajočega svoj govor, ali kako se čudi temu, ko je on ravno popred v stanovanji bil pri njem pri spovedi. Ves začuden nekoliko postoji in potem zakliče: »Sv. Alfonz v cerkvi oznanuje božjo besedo in ob enem doma spoveduje.« Ker tega nekteri niso hoteli verjeti, preiščejo ves dogodek in sedaj je vsem postalo jasno, da je sv. Alfonz na dveh krajih naenkrat deloval.

Nekega dne prinese gospa svojega sina k svetemu Alfonzu in ga prosi, da bi ga ozdravil božjasti. On naredi čez otroka znamenje sv. kriza in pravi materi, da je popolno zdrav, da bo

enkrat še duhoven in Bogu veliko duš pridobil. Kar je rekel, se je tudi zgodilo. Sin je bil zdrav in postal goreč duhoven.

Drugikrat se zopet prigodi: Sv. Alfonz spoveduje zvečer v neki kapeli. To priložnost pa porabi neki klerik, približa se k njemu in mu odreže košček suknja od plašča, da bi ga imel za spomin. Ves vesel pokaže to dragocenost dvema duhovnoma, ali ona mu zapovesta, da mora to Alfonzu nazaj dati, ker gotovo mu bode še prav prišlo, da zakrpa svoj raztrgani plašč. Mladi klerik je sedaj v veliki zadregi. Toda kako se začudi, ko vidi Alfonza iz cerkve iti in njegov plašč je bil cel. Vsi, katerim je bila ta pobožna tatvina znana, so se prepričali, da je Bog zato čudež storil, da je mogel pobožni klerik obdržati svojo dragocenost.

Tako in enako je Bog poveličeval svojega vnetega delavca. Saj pa tudi Marija ni pozabila svojega vnetega častilca. Večkrat ga je na leci obsevala nebeška svitloba, ali ga je pa nevidna moč dvigala od tal in mu pri zamaknenji kazala neizrekljive lepote.

Velikanski so bili sadovi sv. misijonov, da se pa častiti bralec o tem še bolj prepriča, naj bere lastne besede sv. Alfonza, ki jih je pisal nekemu svojemu prijatelju: »Ako pridemo v kak kraj, tako piše sv. Alfonz, je večina ljudi v stanu nemilosti božje, ker ravno greh jih veže na ta stan. Naše delo naj jih reši teh sramotnih spon in verig. Komaj mine pet ali šest dni, jih že milost božja po naših govorih zdrami iz smrtne grešnega spanja. In ko ti ljudje opazijo, da se jim božje usmiljenje ponuja, začno svoje grehe obžalovati in objokovati in sklenejo zopet k Bogu nazaj se povrniti. Opuščanje grehov, ki se jim tu ponuja, jih napolni s studom do vsega, kar so popred ljubili; luč, ki jim zasveti v njih srcih, jih navda z mirom, ki ga do sedaj še poznali niso. Neka skrivna moč jih žene se spovedati svojih grehov in se odpovedati strasti, ki jih je do sedaj odvrčevala od Boga. In tako ostajajo sedaj po cele ure v hiši, v Gospodovi hiši, ki so se popred dolgočasili pri sami sv. maši ali pri samem rožnem vencu. In naše malenkosti vporablja Bog, da srca tako spremeni, da čutijo v tem največje veselje in zadovoljnost, kjer so čutila popred le gnjus in lenobo. In ko je sv. misijon končan, zapustimo tri do štiri tisoč ljudi, ki so vsi polni ljubezni do Boga, ljudi, ki so popred v sovraštvu z Bogom živeli in še na to mislili niso, da bi se zopet kedaj k njemu nazaj povrnili.«

IX. Sv. Alfonz postane škof v Št. Agati de' Goti.

Mnogo se je že trudil, veliko je že delal sv. Alfonz za zveličanje ubogih grešnikov. Leta so mu tekla in že 66krat je praznoval dan svojega prerojenja. Upognjen pod težo neutrudljivi-

vega delovanja in najojstrejše pokore, že z veseljem pričakuje zadnjega trenutka, ko se bo mogel zopet z Bogom, s svojo ljubeznijo, skleniti. Ali Bog je odločil drugače. Upognjena so bila njegova ramena, a še zmerom dovolj močna nositi težko breme škofovske časti.

Nekoč se pogovarja sv. Alfonz s prijateljem o veliki milosti, ki ga je pripeljala v družbo najsvetejšega Odrašenika, in pri tej priložnosti zraven opomni: tudi to si moram med največje milosti šteti, ki sem jih prejel od nebeškega Zveličarja, da me je odtegnil nevarnosti postati škof, kajti ako bi bil doma v rodbini ostal, gotovo bi se tej nevarnosti ne bil tako lahko odtegnil. Tako je govoril sv. Alfonz in na njegovih ustnicah se je zibalo lahko, zadovoljno smehljanje. Takrat še gotovo ni mislil, da se ravno sedaj najbolj gosti oblaki zbirajo nad njegovo glavo.

Še malo dni preteče in Alfonza imenujejo za škofa v Št. Agati. Že pet mesecev je bila škofija brez višjega pastirja in tehtni vzroki so zahtevali, da je papež Klement XIII. ravno sv. Alfonza izbral za ta škofovski sedež.

Bilo je 9. marca 1762. leta. Nekega dne se zjutraj zgodaj oglasi v samostanu sel od apostolskega poslanstva iz Neapolja in izroči Alfonzu prineseno pismo. Alfonz odpre in bere, da ga Klement XIII. imenuje za škofa v Št. Agati. Kakor bi ga bila strela zadela, obstane sivi starček, pismo mu pade iz rok, on pa se v nezavesti zgrudi na zemljo. Vsi prestrašeni prihité bratje k njemu, ko to zvedó, ali še hujsi je njih strah, ko najdejo sv. Alfonza kakor mrtvega na tleh ležati. Ko se zopet zavé, ga začnó tolažiti in mu prigovarjati, da je to imenovanje le radi časti, ki mu jo povsod skazujejo, in da se bode lahko odrekel težavnemu poslu, kakor se je pred nekoliko leti, ko so ga hoteli imeti za škofa v Palermi.

S temi besedami ga nekoliko potolazijo. Zopet pokrepčan piše svetemu očetu pismo in se mu prav iz srca zahvaljuje za toliko odlikovanje. Zraven ga pa prosi, da naj z njegovih ramen vzame težko breme, *ker starost in bolezen me tlačite in obljubo sem storil, da ne smem nikdar nobene častne službe zunaj družbe prevzeti; kako se bodo torej moji bratje zgledovali nad menoj, ki sem njih prednik in njih dušni oče?*

Pismo zgane in ga odpošlje. Ali vedno je še nemiren. Da zadobi zopet prejšnji mir, zateče se zopet k Bogu, kakor je njegova navada in k Materi božji. Posti se in biča, in drugim priporoča, da naj molijo zanj, da bi ga Bog vendar po Marijinih priprošnjah rešil te težke butare. Mnogim veljavnim osebam naroča, da naj prosijo zanj v Rimu, da se mu bode ponižna prošnja uslišala. Ali vse je zastonj: Bog ga hoče za škofa.

Dne 18. marca pride drugo pismo iz Rima, v katerem mu papež zapoveduje prevzeti Št. Agatsko škofijo. Dva očeta mu

neseta pismo v sobo, ali ker si mu ne upata kar naravnost povedati, pravita najpred: »Oče, molimo skupaj Češčeno Marijo!« Alfonz poklekne in moli. Ali ko pride do zadnjih besedi: »Sveta Marija, Mati božja, prosi za nas grešnike zdaj in ob smrtni uri naši«, vpraša jih takoj: »Ali je pismo iz Rima že došlo?« »Da«, mu odgovorita, »in sv. oče vam zapoveduje, da v sveti pokorščini postanete škof.«

Sivi starček obledi pri teh besedah. »O moj Bog,« zakliče, »Ti hočeš torej!« Potem povzdigne svoje oči k nebesom in govori s povešeno glavo: »Ti, moj Bog, hočeš in jaz se nočem več ustavljati. Tako je božja volja. On me hoče zapoditi iz družbe radi mojih grehov, ki sem jih storil. Vi, moji bratje, moji najdražji bratje, ne pozabite me vendar! Ne, ne, ne pozabite me! Ločiti se moram od vas, ko sem vendar že 30 let z vami tako ljubeznjivo preživel! Dalje več ne more govoriti. Solze ga polijejo in on mora omolkniti. Bratje si sicer mnogo prizadevajo, da bi dobili novih vzrokov, da bi še vkup ostali, toda Alfonz jim odgovori: »Papež zahteva, da moram ubogati, in jaz hočem ubogati.« Potem pade v omotico. Ko se mu zavest zopet povrne, piše v Rim sv. očetu pismo, v katerem mu v vsem zagotavlja svojo pokorščino in vdanost.

Sv. Alfonz je sicer privolil in se pokoril papeževemu povelju, toda drago mora to vdanost do svetega stola plačati. Napade ga huda mrzlica, in vsi so že menili, da se mu bliža zadnja ura. Žalostni stoje bratje okoli njega, pa telesnega zdravja mu nobeden ne more povrniti. Toda Bog je čul nad svojim izvoljencem, in njegova pomoč ga je rešila preteče smrti. Kmalu namreč ozdravi. Ko se mu prejšnja moč zopet povrne, hitro se podá na pot v večno mesto k svetemu očetu. V Rim došlemu pride se mu poklonit mnogo kardinalov in družih velikašev, da, še celo razne svečanosti so njemu na čast napravljali, tako ga je čislal tedanji svet. Toda ubogemu menihu se je studilo vse to in vse posvetno zdelo se mu je nečimurno. Sv. očeta pa ravno takrat ni bilo doma, torej sklene potovati v Loreto, k Marijini hišici. Oče Villani, ki ga je na tem potu vedno spremljeval, mu sicer ugovarja in ga opominja na razne nevarnosti na poti. Toda on se ne dá pregovoriti. »Sveta Devica,« pravi, »bode že pomagala, nič mi ni preteško, ako morem to srečo uživati, da obiščem ono mesto, kjer je večna Beseda človek postala.« Potovanje res ni bilo brez nevarnosti, ali njegova želja, Jezusa in njegovo Mater v njuni lastni hišici počastiti, je premagala vse.

Med tem časom se sv. oče zopet povrne v Rim. Ko tudi Alfonz v Rim pride, sprejme ga sv. oče z največjo ljubeznjivostjo. Večkrat je zaslišan Alfonz pri sv. očetu in časih se pogovarjata več kot tri ure o najvažnejših zadevah sv. cerkve. Tako visoko je čislal papež sv. Alfonza radi njegove svetosti in učenosti, da

je dan pred njegovim posvečenjem rekel zbranim kardinalom: »Bote videli, da bomo po smrti msgr. Ligorija enega svetnika več v cerkvi morali častiti.« Hitro so tekli dnevi sv. Alfonzu v bližini samega Kristusovega namestnika. In dan, ktereга se je tako bal, je prišel: 20. julija l. 1562 so ga posvetili v škofa in mu izročili ovčice škofije St. Agate.

Sv. Alfonz je bil škof, škof na veke. Kakor dober pastir hiti k svojim ovčicam, tako je tudi on hitel k svojemu ljudstvu. Toda popred se mora še posloviti od svojih dragih mu bratov. Grenka je ta ločitev. Kakor skrbni oče naroča svojim bratom, naj ljubijo Boga in naj se mu darujejo popolnoma. In ako je nevarnost še tako velika, naj nikar ne obupajo. On, ki jim je že tolikrat pomagal, jih gotovo tudi v prihodnje ne zapusti. Kakor besede umirajočega so donele žalostnim bratom te zadnje besede sv. Alfonza na uho in segale globoko v srce. S težkim srcem in solznimi očmi zapusti sv. Alfonz toliko mu priljubljeni kraj in se podá na pot proti svoji škofiji.

Sprejem je bil velikansk. Še izven škofije mu pridejo naproti plemiči in nekteri kanoniki, da ga spremijo med prihodnje ovčice. Na meji škofije pa čaka neizmerno ljudstva na prihod svetega moža. Ko ga ugledajo, pokleknejo vsi in Alfonz jim podeli prvič svoj škofovski blagoslov, potem pa se podá v bližnjo cerkev in se priporoča nje patroni, preblaženi Devici Mariji in ji izroči vso škofijo v njeno varstvo. Ko se pa bliža mestu, pozdravljanja ni konca ne kraja. Pred mestnimi vrati ga čaka stolni kapitel z mestnim starašinstvom. Po primernem pozdravu se vsedejo vsi v krasne kočije in se peljejo skozi mesto. Veselje je povsod neizrekljivo. Topovi pokajo in po zvonikih zvonovi hvalijo Boga za toliko milost. Ko pridejo pred škofijsko palačo, preobleče se sv. Alfonz v škofovski ornat, kajti do sedaj je nosil vedno še svojo samostansko obleko, ker pa klobuka nima, vzamejo ga kar s krste prejšnjega škofa in ga položé Alfonzu na glavo. Potem se podajo vsi v cerkev. V popolnem škofovskem ornatu zapoje sv. Alfonz pred izpostavljenim najsvetejšim Rešnjim Telesom zahvalno pesem »Te Deum« in potem govori prve besede zbranemu ljudstvu. Jokaje poslušajo dobre ovčice dobrega pastirja, ki je prišel med nje. Povsod se sliši le: »Hvala Bogu, sedaj imamo svetnika med sabo.«

X. Sv. Alfonz kot škof; njegova skrb za dobre duhovne.

Lepo je bilo stanovanje njemu odločeno in krasna oprava, ki jo je zapustil njegov prednik, ga je čakala: toda Alfonz za vse to ne mara, ampak izvoli si dve majhni sobici za svoje stanovanje;

eno za po leti in drugo za zimo. V njih vredi vse tako, kakor je imel v samostanu. Tudi pri najsvetejši daritvi, ki jo včasih tudi v sobi opravlja, ako radi bolehnosti ne more v kapelo, rabi kolikor mogoče priproste, toda najsvetejšemu Zakramentu primerne posode. Imel je sicer en dragocen križ in posodo za umivanje pri službi božji, ali še to bi bil rad prodal, ako bi mu bili kanoniki pustili, da bi bil dal ubogim. Kakor drugo, tako je tudi obed v škofovski palači vedno zelo skromen in če so se drugi, ki so ž njim obedovali, še tako pritoževali, ga nikdar ne spremeni, če so bili tudi še tako imenitni gosti pri mizi. Spanja si tudi sedaj ne privošči več kot 5 ur na dan: pa saj ni čudo, kako pa hoče človek počivati na trdih deskah, ako ima pod seboj samo staro zašito vrečo z nekoliko slame? Svetemu Alfonzu se pa večkrat še to premehkužno dozdeva in si izvoli prostor kar na tleh, da si odpočije od težkega dela, ali bolje rečeno, da si mrtviči telo in si oživlja duha.

Njegovo življenje je sedaj nepretrgana molitev in zatajevanje samega sebe, kajti na svetilnik postavljen, hoče biti vsem zgled. Strežajev in družih poslov je le malo videti v njegovi palači. En sluga, en kuhar in en kočijaž so mu zadosti. Kakor on, morajo tudi vsi drugi bogoljubno živeti, in ako se je kdo v tem kaj pregrešil, hitro je moral hišo zapustiti. Zvečer morala je biti vsa družina pri njem, da so skupno molili rožni venec in se Bogu zahvalili za vse prejete dobrrote. Zjutraj pa morajo zopet ž njim premišljevati o kaki resnici sv. vere in Boga prositi, da bi jih čez dan varoval vseh nezgod, dušnih in telesnih. Najsvetejšo daritev opravlja vsak dan in če ne more v kapelo, takoj v svoji sobi, kjer je imel tudi oltar, za njim pa mašuje vsak dan njegov tajnik in pri tej sv. maši se Alfonz zahvaljuje Bogu za veliko milost, da ga je zopet smel prejeti v svoje srce. Potem čez dan opravlja dolžnosti svojega stanu, ali se uči iz svetih bukev, vmes pa moli in pošilja goreče vzdihljeje pred prestol Najvišjega.

Vrata njegove sobe so odprta vsakemu, brez razločka stanu ali spola, od ranega jutra do poznega večera. Vsacega sprejme z enako ljubeznijo, če je še tako visok ali bogat, ali če pride k njemu še tak revež in siromak.

Dobro je bilo znano sv. Alfonzu: kakoršni so duhovniki, tako je tudi ljudstvo. Zato je pa tudi vso pozornost na to obračal, da so bili njegovi duhovniki v pravem pomenu besede duhovniki, dušni voditelji. Kakor drugim, so bila duhovnom še veliko bolj odprta vrata njegovega stanovanja. S kakim veseljem je sprejel zmiraj duhovna, in s kako ljubeznijo je ljubil vedno dobre duhovne! Ako je pa včasih kje kaj slabega zapazil, svaril je in prosil, in ako to ni nič pomagalo, moral je kaznovati, da si nerad.

Posebno veselje pa je imel nad škofijskim semeniščem, kjer so se odgojevali mladi duhovni. Vse njegovo upanje je bilo v tej hiši. Posebno jim je priporočal vsak dan obiskati Jezusa v najsvetejšem Zakramentu, da si sprosijo od njega potrebnih milosti. Nauke je nadzoroval sam, pri skušnji je bil vedno zraven in jih spraševal, zlasti pa je bil strog z onimi, ki so imeli biti posvečeni v mašnike. Ako ni bil kdo v pobožnosti dobro vtrjen in v vseh bogoslovskih vedah dobro podučen, ni ga nikdar pustil, da bi položil nanj posvečujoče roke in bi postal mašnik. Ako je kdo med letom postal zanikaren, takoj je imel zapustiti hišo, in ako se na počitnicah ni dobro obnašal, ni bil več sprejet v semenišče. Oster je bil ž njimi, ali ljubil jih je prav iz dna srca. Večkrat jih je obiskal med obedom in se pogovarjal ž njimi, ali pa med razveseljevanjem in tu se je tudi razveseljeval s svojimi mladimi sinovi. Kakor je skrbel za dobre duhovne, isto tako je gledal na to, da se je tudi po ženskih samostanih zopet pravi Kristusovi duh naselil. Večkrat je imel v tem ali onem samostanu duhovne vaje, da so stare napake odstranili in se je krščanska čednost zopet vkoreninila. Zlasti mu je bil pri srci ženski red, imenovan »red najsvetejšega Odrešenika«, ki ga je poklical iz Skale v Št. Agato. S kakim veseljem je sprejelo pobožno ljudstvo te nune! Tudi sedaj so gromeli topovi in zvonovi so oznanjevali prihod nevest Kristusovih.

XI. Delovanje sv. Alfonza v blagor svojih ovčic.

Takoj pri prvem nastopu v Št. Agati, ko prvokrat pozdravlja svojo čedo v imenu Kristusovem, naznani jej preveliko milost sv. misijona, ki se ima drugi dan pričeti. Dasi škof, ne boji se sam tako težkega in svetega opravila voditi. Sam ima glavne govore, sam jih najbolj spodbuja, da naj se poboljšajo, da naj postržejo stari kvas in bodo novo testo. Trud tudi ni bil zastonj. Skupno obhajilo je pokazalo obilen sad. Čiščenje najsvetejšega Zakramenta in Marije Device se je takrat vkoreninilo in ljudje so se kar skušali, da bi drug družega presegali v pobožnosti.

Enako je skrbel za ubogo kmečko ljudstvo. Vsako drugo leto je obiskal vsako faro in pri tej priložnosti je imel večinoma duhovne vaje. Osem ali deset dni je ostal pri njih in jim oznanjeval božjo besedo in jih vnel h krščanski kreposti. Sedaj pokliče otroke k sebi in jim razlaga krščanski nauk, drugič mladeniče in jih vnema za to ali ono čednost ter jih opominja k čednostnemu življenju. Pri drugi priložnosti govori devicam o lepi čednosti angeljske čistosti in jih zaklinja, da naj jo ohranijo brezmadežno do zadnjega vzdihljeja. Starišem posebej govori o težkih dolžnostih njih stanu in jim priporoča skrbeti za čiste duše nedolžnih otrok. In ko je v cerkvi prost, ga vidimo že v

kočah najubožnejših bolnikov, kjer jih tolazi in spodbuja k potrpežljivosti. Od bolnikov gre zopet v cerkev in spravlja z Bogom trdovratne grešnike. In če je kaj nepoboljšljivih v fari, dá jih predse poklicati in jim z živo besedo in prosečim glasom slika njih žalostni stan in jih zaklinja, da naj zapuste široko cesto in se podajo na ozko stezo, ki pelje v nebesa. Druge priporoči župnikom, da naj pazijo nanje; kdor pa le noče poslušati, ga izroči gosposki brez razločka osebe ali stanú. Ne samo priprosti, temuč tudi meščani in plemenitaži so morali v zapor, ako ga niso hoteli ubogati in zapustiti svojih grehov. Ako pa vse to ni nič koristilo, je moral dotični brez kakega ugovarjanja ali pritožbe škofijo zapustiti in se je vrnil še le, ko se je poboljšal, ali če tega ni storil, pa še le, ko je Alfonz odšel iz Št. Agate.

Da bi pa verno ljudstvo tem ložje Boga častilo, dá več starih velikih farâ razkosati in več malih iz njih narediti. Slabe cerkve dá podreti in mesto njih veličastne hiše božje Gospodu postaviti, druge zopet popraviti in olepsati, da so bile vse dostojne sprejeti med svoje stene Kralja nebes in zemlje.

Posebno ljubezen pa je imel do ubogih in bolnih. Večkrat si je pritrgal od svojih ust, da je njim pomagal. »Kako hočem še dalje uživati, ko vidim svoje otroke stradati«, je rekel večkrat. In ko so ga nagovarjali, da naj si nekoliko boljši obed pripravi, jim odvrne: »Denarja ubogih ne smem porabiti za boljša kosila, njih oče sem in ne maram njih premoženja zapravljati.« Njegovi so ga pa tudi poznali. Časih so kar med kosilom obsuli okna obednice, in takrat je Alfonz vselej nehal jesti in velel svojim služabnikom, da naj razdele kosilo med nje. Britko ga je bilo slišati tožiti, kadar je bila blagajnica prazna in jim ni mogel več pomagati. Nekega dne ga sliši berač tako tožečega in mu pravi: »Prav je tako, imamo vsaj predsednika za našo bratovščino.«

Vsako uro so ubogi kar oblegali škofovsko palačo in vsak je dobil, kar je potreboval. Eden prosi, da si kupi mesa, drugi soli, tretji kruha, zdravil ali obleke itd. Enkrat ga eden prosi za 12 funtov soli, in ko ga Alfonz vpraša, čemu jo bode toliko rabil, mu prav priprosto odvrne: »Prešička sem zaklal in nimam soli, da bi ga nasolil.« Drugi pot pride neka žena in prosi Alfonza, da bi njeni hčeri napravil »tonin«, ker se hoče omožiti, pa nima denarja, da bi si ga sama omislila. Alfonz je pa ne razume, kaj hoče in stara ženica mu mora razložiti, da je »tonino« neki lišp za na vrat. Ko njegov tajnik to sliši, nasmeje se in pravi: »Monsignor, vsi tonini celega sveta ne zadostujejo, da bi krasili tak vrat,« — imela je namreč precejšen krof. — Škof se posmeja ženini priprostosti in ji dá 10 karlinov (1 karlin = 24 kr.); ker se pa to ženi premalo zdi za tak lišp, ji da še štiri. In če je kdo tudi dvakrat ali trikrat prišel isti dan, gotovo ni nobenkrat prazen zapustil škofovske palače.

Zraven pa tudi ni pozabil onih revežev in bolnikov, ki so se sramovali, svoje gorjé pred svetom odkriti. Vsak dan eno uro pred »avemarijo« se je peljal po mestu in obiskal revne bolnike. Temu je prinesel zdravil, onemu kako majhno svoto denarja za prvo potrebo, vsakemu pa lepih tolažljivih besedi.

Njegova ljubezen do ubozega ljudstva se pa ni nikdar bolj goreče pokazala, kot ob časi splošne lakote, ki je nastopila že konec 1763. leta in trajala potem celo leto. Večkrat jim je že naprej napovedoval grozno šibo božjo in jih opominjal k pokori, toda mnogo jih je bilo vendar, ki mu niso hoteli verjeti. Alfonz pa se je z žitom dobro preskrbel in lakota je nastopila. Žetev je bila slaba in že v novembru ni bilo kje žita ali moke dobiti, taka draginja je bila, da so za mernik rži ponujali 12 do 15 dukatov (1 dukat 2·05 gld. a. v.) in še sreča, če jo je bilo mogoče dobiti. Bogati so takrat praznili svoje blagajnice, da so si rešili življenje, ubogi pa, ki niso imeli s čim plačati, so iskali zelišč, da so si utolazili lakoto; ali tudi zelišč je zmanjkalo in edina rešitev vsem je ostal še njih škof, sv. Alfonz. Vrata njegove palače so bila odprta vedno vsem. Štiristo do petsto ljudi ga je prosilo vsak dan, da naj se jih usmili, da ne umrjejo lakote. Njegovo srce tega ne more prenašati in blagodušno pravi: »Dajte vsem, ker to, za kar prosijo, je njih.« Kako ga je bolelo po ulicah srečavati blede izstradane obraze. Vse jim razdeli, vse kar je imel. Ali lakota ne jenja. Sedaj proda še vse, kar je imelo le količkaj vrednosti, in prosi pri bogatih, da naj se vendar usmilijo stradočega ljudstva.

Ali za ves ta trud in za vso skrb, ki jo je imel do ubogih, je žel večkrat grdo nehvaležnost. Nekega dne ga začne neka ženska grdo psovati in mu očitati grdo trdosrčnost do ubogih, ko je ravno pridigoval in opominjal ljudi k pokori, da bode Bog odvrnil od njih strašno šibo. Drugikrat se pa pridrvi v njegovo stanovanje neka druga ženska in mu začne očitati, da se sam masti, uboge pa pusti lakote umirati. On na vse to nič ne odgovori, temveč blagoslovi ubogo žensko in jo bogato obdaruje.

Lakota pa le rase. Ljudstvo je obupano in razkačeno. V tej obupnosti in jezi se zbere lačna druhal, in hiti pred županovo stanovanje in zahteva kruha, drugače ga hoče usmrtiti. Ubogi župan si v ti zadregi ne ve drugače pomagati, on zbeži skrivaj in se podá naravnost k sv. Alfonzu. Ljudstvo razsaja pred njegovo hišo in razbija, kar se dá razrušiti, in ko vidi, da ga ni v hiši in izve, kam se je odtegnil, prihiti k škofovi palači in zahteva z vso odločnostjo, da naj ji izroči župana. Ko pobožni škof vidi ta prizor, ponudi se jim sam mesto njega, gre k razkačeni druhal, objame voditelja vstaje in dá razdeliti vse

zito in ves kruh med razsajajočo druhal. Ubogi ljudje! Ko dobé kruha, postanejo mirni in se podajo vsak na svoj dom.

Toda Bog se je usmilil ubozelega ljudstva in uslišal je njih mile prošnje. L. 1764 je zopet dobra letina. Sedaj še le ljudstvo spozna veliko dobroto, ki jo jim je naklonil po sv. Alfonzu. Koliko jih je drugod umrlo za lakoto, in tukaj? Vse je Alfonz preskrboval z žitom in kruhom. S hvaležnim srcem se zbira sedaj zopet okoli svojega škofa in poje hvalo Bogu vsegamogočnemu.

XII. Skrb sv. Alfonza za občni blagor sv. cerkve.

Kakor dober otrok ljubi svojo mater, ki mu je dala telesno življenje, ravno tako, da, še bolj je ljubil sv. Alfonz občno našo mater sv. cerkev. Kakor sv. Tereziji, tako se je tudi njemu to največa milost zdela, ki jo ima od Boga, da je bil rojen in izrejen v ti sv. cerkvi. Zato ji je pa tudi vse svoje telesne in dušne moči posvetil in jih rabil le v njen blagor in njen prospah.

Hudi so bili časi, v katerih je živel sv. Alfonz, toda še hujski so žugali priti. Na Francoskem, tam, kjer je sv. vera najpred jela cvesti in je tako lep sad rodila, začne se ravno ista vera zasramovati in z nogami teptati. Brezverje se širi zmiraj bolj in bolj, in ljudstvo se pogrezuje v strašno nenravnost. Nastopili so namreč možje, ki so učili, da ni Boga, da je človek le neka višja vrsta živali in da bo le takrat srečen, ko se bode v prvotnost nazaj povrnil in zopet jel po štirih hoditi. Taki in enaki nauki pa niso mogli ostati brez slabih nasledkov. Iz Francoskega zanesó se tudi drugam in že se jame ta kuga širiti po Laškem. Ko sv. Alfonz zapazi, da se že po Neapoljskem brezverje razprostira, opomni takoj Neapoljskega kralja, da naj zabrani, da se vsaj po njegovem kraljestvu ne bo trosil krivi nauk. Svojim duhovnom in udom družbe najsv. Odrešenika pa zapove, da naj z vso močjo delujejo zoper to nevarnost in naj nobene prilžnosti, ne na prižnici, ne v spovednici ne izpuste, kajti veliko jih je, ki iz radovednosti beró take spise in si tako vsrkajo v-sé strup, ki jih gotovo umori. Da, celo sam, dasi že star, začne pisati učene knjige, v katerih zavrača nauke brezverskih sanjačev. Vsem pa priporoča moliti in Boga prositi, da bi odvrnil tako zasramovanje svojega svetega imena.

Razun teh krivovercev začnó se takrat tudi snovati razna skrivna društva. Framasoni (rudečkarji, prostozidarji) so se širili po Neapoljskem in žugali pogin cerkvi in državi. Vse gorjé te satanske naprave je gledal Alfonz že v svojem duhu. On je svaril in opominjal, ali ker so se pa le malo zmenili za njegove besede, jim zakličé, da bodo vladarji sicer videli to, ali prepozno

bo; oni bodo spoznali, da so si gada sami izredili na lastnih prsih, ki jih sedaj grize, ker sovražniki božji so tudi kraljevi sovražniki.

Največje hudo za cerkev se mu je pa zdel nauk Janzenistov. Ta nauk je začel na Francoskem trositi neki Janzenij (Jansenius), potem se je hitro širil po celi Evropi. Posebno zato so bili ti brezverci najbolj nevarni, ker so svoje grde naklepe, namreč cerkev Jezusovo razrušiti, skrivali pod strogimi pravili še bolj stroge nravnosti, ki so jo zahtevali od svojih privržencev. Kajti veliko takih slabih duš se je nahajalo, ki so mislile Bogu posebno dopasti, ako bi se po strogem načrtu teh brezbožnežev ravnale.

Izmed vseh redov in družb pa, ki so bile isti čas v sv. cerkvi, je sv. Alfonz največjo ljubezen gojil do udov Jezusove družbe. Dobro je bil prepričan, da je Bog ravno to družbo poklical, da varuje sv. vero pred napadi in jo širi po neobdelanih krajih. »Sv. cerkev je vinograd,« je rekel večkrat, »in ako se mu delavci odvzamejo, ne bo vinograd rodil družega, kot trnje in osat, v katerem se bodo kače skrivale in sikale nad altarjem in prestolom.« Da, bolj mu je bila na srcu Jezusova družba, kakor lastni bratje »ker — rekel je — ako teh ne bo več, smo zgubljeni«. Dasi je neprecenljiv sad, ki ga neprenehoma pridelujejo v pastirskem delovanju, vendar je še veliko večja dobrota, ki jo človeštvu s tem skazujejo, da odgojujejo mladino in v njih mlada srca vcepljajo pravega krščanskega duha in prave krščanske nazore. Ravno zato so pa tudi sklenili Janzenisti na kakor si koli bodi način Jezuite pregnati iz šol in če mogoče jih popolno zatreti. Britka žalost prešine sv. Alfonza, ko sliši, da ravno nekteri višji ministri in drugi veljaki delujejo na to, da bi se odpravili. Toda žalost se spremeni v veselje. V največji stiski in nadlogi razpošlje papež Klement XIII. pismo, v katerem še enkrat potrjuje Jezusovo družbo in posebno povdarja njene koristi za občni blagor človeštva.

Čas veselja pa ne traja dolgo. Klement XIII. umrje. Kak udarec je bil to za cerkev, ker njeni sovražniki so hoteli ravno ta čas porabiti v svoj prid, v propad cerkve in države! Niso se ukanili. Odločnemu Klementu XIII. nasleduje Klement XIV., mož odjenljiv in prizanesljiv čez mero. Še en napad od sovražne strani in glavna trdnjava je v njihovih rokah. Papež Klement izdá 22. julija 1773. leta pismo »Dominus ac Redemptor noster,« v katerem razpušča Jezusovo družbo. Kakor blisk z neba zadene sv. Alfonza ta vest. Nič ne reče sicer, ali njegovo srce, prebodeno s tako ostrim mečem, krvavi na tihem in zdihuje večkrat: »Ubogi papež! Kaj družega je mogel storiti, ko so vse države zahtevale, mi pa moramo tiho božje sklepe poveličevati in slaviti njegovo presveto voljo. Prepričan sem, da ako le en sam jezuit ostane še na svetu, bo lahko vsak čas obnovil celo družbo.« — Dobri papež je mislil, da bo s tem zadovoljil svoje nasprotnike

in sovražnike sv. cerkve, in da bodo potem mirovali, toda še hujše je postalo sedaj. Jez je bil raztrgan in voda je drla po najlepših ravninah in opustošila vse, kar je dosegla.

To sprevidi tudi sv. oče in postane žalosten in otožen. Vedno je zamišljen in le malokdo more z njim govoriti. Bog pa tudi potrtega in skesanega srca nikdar ne zapusti. Sv. Alfonz opominja vse svoje brate v družbi, svoje duhovne in verne: »Molite za papeža, ne nehajte moliti za papeža!« In Gospod se je ozrl na molitev svojega hlapca. Bilo je 21. septembra 1774. leta. Sv. Alfonz je opravil najsv. daritev in se vsedel v svoj naslonjač. Pride poludne, pride večer, ali Alfonz sedi še vedno, kakor se je bil vsedel zjutraj, nič se ne gane, nič ne govori, nič ne zahteva. Tudi noč mine in Alfonz še vedno nepremično sedi. Čudno se njegovim to dozdeva. Res je, da so ga bili navajeni videti večkrat zamaknena, ali toliko časa zamaknenje se ni nikdar trajalo. Vsi so v skrbeh. Toda zjutraj ob sedmih pozvoni zopet in želi sv. mašo brati. Vsi začudeni prihite k njemu, in ko ga vprašajo, kaj mu je bilo, jim odvrne: »Ali ne veste, da sem moral pri smrtni postelji sv. očeta biti, ki je ravno umrl.« Vsi osupnejo in strmijo nad takim čudežem. Hitro se je raznesel ta dogodek po Št. Agatskem mestu, mnogo jih je bilo, ki so verjeli, nekteri so bili pa tudi maloverni, ali kmalu dospe novica iz Rima, da je sv. oče ravno 22. septembra zjutraj ob sedmih umrl, torej ravno v istem času, ko se je sv. Alfonz zopet zavedel.

Zopet je bila osiročena sv. cerkev, zopet je žalovala, da je izgubila svojega očeta. Treba ji je bilo voliti novega poglavarja. Alfonz se ni mogel sicer neposredno vdeležiti volitve, ker to čast imajo le kardinali, toda kardinali so ga tako čislali radi njegove pobožnosti in učenosti, da so ga prosili, naj nariše nevarni položaj sv. cerkve in lastnosti, ki jih novi papež mora imeti v tako težavnih časih. V veliki zadregi je sedaj sv. Alfonz, toda gorečnost do sv. cerkve in do njenega ustanovitelja ga premaga: pošlje kardinalu Kasteliju (Castelli) pismo, v njem mu natanko opisuje težavni stan sv. cerkve in lastnosti in čednosti nje višjega pastirja. Pred vsem pa naglašaja gorečnost in ljubezen do Boga in duh božji naj določi Kristusovega namestnika na zemlji. Zato je pa treba moliti in zopet moliti. Bog je pa tudi uslišal njih prošnjo, kajti izvoljen je bil krepki Pij VI.

Zato so pa tudi papeži sami imeli veliko spoštovanja do sv. Alfonza. Pij VI. mu je n. pr. pisal: »Očetovska ljubezen, ki jo imamo do tebe, izvira iz tvojih čednosti in zaslug.« Pij VII. ga je imenoval: »Svitla zvezda vojskujoče se cerkve.« Pij VIII. razglasi, »da naj sv. Alfonza na celem svetu na pomoč kličejo, on bode pomagal bolnim in stiskanim«. Leon XII. je začel pravdo, da ga razglase svetnikom. Pij VIII. in Gregor XVI. sta pravdo končala. Pij IX. ga je pa povzdignil za cerkvenega učenika.

XIII. Bolezen sv. Alfonza.

Neutrudljivo delovanje in hudo zalovanje je tako oslabilo telo sv. škofa, da ga je večkrat kaka nevarna bolezen napadla. Časih je moral celo izven Št. Agate zdravja iskati, ali komaj je prišel zopet domu, položila ga je že druga na bolniško posteljo. Najhujša bolezen se ga pa loti l. 1769. Bilo je poleti. On je ravno v nekem mestu pripravljaj ljudi, da dostojno obhajajo devetdnevnicu Mariji v nebesa vzeti. Tu se ga loti najpred huda mrzlica. Toda kljub temu ima prvih pet dni še vsak dan glavni govor in spoveduje z navadno gorečnostjo. Šesti dan pa tako opeša, da več ne more v cerkev. Z veliko težavo ga spravijo domu v Št. Agato. Dasi tako slab, od začetka noče nobenega zdravnika, ampak vse bolečine trpi voljno vdan v božjo voljo in hvali Boga, da more ž njim trpeti. Ko se pa mrzlica prevrže v strašno trganje po udih, zapove mu spovednik, da naj vpraša kakega izvedenega zdravnika za svēt. Sedaj še le uboga. Zdravniki, ki jih pokličejo, se jako slabo izrazijo o njegovi bolezni. To pa Alfonza kar nič ne vznemiri. Saj je že od svoje mladosti le Njega ljubil, le Njega povsod iskal in le za Njega vse delal: kateri trenotek bi mogel torej slajši in prijetniši biti, kot združiti se s svojo ljubeznijo. Zato se precej skesano spove in prejme z največjo pobožnostjo sveto popotnico. Tako je bil slab, da so vsi mislili, da ga bode Bog sedaj in sedaj poklical iz solzne doline, in vse so pripravljali za slovesen pokop.

Dasi mu je Bog še 17 let odločil delovati v svojo slavo in njegovo zasluženje, vendar ga bolezen noče pustiti. Hudi protin se širi po vseh udih celega života, in ga grozno muči in trpinči. Slednjič pa se loti hrbtišča in mu na tilniku glavo tako upogne, da je glava vedno počivala na prsih in je bil od zadaj videti, kakor bi bil brez glave.

V teh strašnih mukah je prebil ubogi starček celih 40 dni, sedaj na postelji, sedaj zopet v naslonjaču. Gospod pa, usmiljeni Bog, mu je hotel njegovo zasluženje še povečati. Ker je brada zmiraj na prsih slonela in so se lasje od brade v kožo zarili, nastala je pod brado velika rana, iz ktere je tekla vedno neka smrdljiva tekočina. Alfonz o tem v začetku noče nič povedati, ker je pa tekočina smrdela, je ne more več prikrivati.

Bolezen se čedalje bolj hujša. Alfonz je že v zadnjih trenotkih. Solzeči domači kleče okoli njegove postelje, neki dominikanec ga pa pripravlja za daljno pot v večnost in za ostro sodbo, in mu moli molitve za umirajoče, ki si jih je bil sam popred v ta namen zložil.

Njegov kapelan pa še ne obupa in pošlje v Neapolj po slovečega zdravnika. Zdravnik pride, preišče mu natanko rano,

izpere mu jo in obveže ter ga tako reši ze pričakovane smrti. Dasi počasi, je vendar okrevaj in deloval še celih 17 let v Gospodovem vinogradu.

Skoraj eno leto je moral sv. Alfonz take strašne muke trpeti. In v teh mukah ga nikdar nobeden ni slišal pritoževati se, ali tožiti komu svoje gorjé. Vdan v božjo voljo je trpel vse. Da, še celo v zatajevanji se je vadil. Časih leži po celi dan na eni strani ali deva svoj rožni venec pod se, ko nima družega, da le trpinči že tako razboleno telo. Med tem pa zdihuje: »Zahvalim Te, o moj Bog, da mi pripustiš, da sem tudi jaz deležen bolečin, ki si jih na sv. križu na vseh udih občutil! O moj Jezus, jaz hočem trpeti, kakor ti hočeš, in kolikor ti hočeš, dodeli mi le potrpežljivosti! Gospod, tukaj žgi, tu reži, tu mi ne prizanesi, ali prizanesi mi v večnosti! O moj Jezus, moje upanje, ti edini lajšaš moje trpljenje!« — In ko je mislil, da ga nebeški sodnik že kliče, šepeče: »O kako sladko je na križu umreti!« Kakor Job je trpel ves čas z največjo vdanostjo v božjo voljo vse bolečine, in kdor ga je obiskal, vsak se je čudil nad tako junasko potrpežljivostjo.

Neki višji duhoven piše o njem: »Videl sem Neapolj in občudoval lepoto Rimskega mesta, ali življenje Ligvorijskega je na-me večji vtis napravilo. Ko sem njega videl, pozabil sem vso krasoto in blesk Neapolja in Rima. Videl sem svetega škofa prvih stoletij na postelji ležati v strašnih bolečinah, ali njegov obraz se je žaril, njegova duša je bila mirna in samo čast božja in njegova škofija mu je bila pri srci. Tudi sedaj si pritrjuje spanje in hrano, in najpotrebnejšega mu manjka: kako čudno uboštvo, kak mož!«

Da, celo med boleznijo, ako je le toliko mogel, ni bil nikdar brez dela. Ali se peča s škofijskimi zadevami, ali bere in moli, da, celo pisati poskuša večkrat. In ravno v tej bolezni je spisal prelepo knjigo o »vaji ljubezni do Jezusa Kristusa«; tako sladko in ljubeznjivo je pisano to delce, kakor bi je bil sam nebeški seraf spisal, in kamneno srce mora imeti, kdor je bere, in ga ne gane.

Ko ga mrzlica pusti in ga jenja trgati po udih, se mu rana kmalu zaceli, da že lahko vstane iz postelje. Toda nasledki bolezni so bili strašni. Protin ga je tako zvil, da more sedaj le po berglji hoditi, zraven ga pa mora še vedno kdo podpirati na strani, da se ne opoteče, glava mu leži tudi vedno vse dni njegovega življenja na prsih in le najmanj je ne more po konci zravovati. Rad trpi vse to, saj je bilo za Jezusa in njegova presveta volja je tako hotela; ali to ga žali, da ne more več najsvetejše daritve opravljati. Ko pije vodo ali kako drugo tekočino, mu prav dobro služi cev, da ž njo srka vase, in nekteri mu celo svetujejo, da naj se pri sv. daritvi posluži take cevi. Toda najsvetejšo kri

našega Gospoda, ki nas je vse odrešila, s cevjo srkati, se mu ne zdi spodobno, in rajše opusti sv. daritev.

Čez nekoliko časa ga pride neki avguštinec prosit, da bi v praznik Marije Pomagaj v njih cerkvi pridigoval. »Prav rad bi šel«, pravi Alfonz, »ko bi le tudi sv. mašo mogel opraviti«. Avguštinec mu pa svetuje, da naj se vsede na nizek, nalašč za to pripravljen stolček, in potem lahko brez vse nevarnosti zavžije sv. kri. Alfonzu je všeč ta svēt, poskusi, in ko se je dobro obneslo in so tudi izvedeni bogoslovci pritrdili, da sme tako maševati, veseli se neizrečeno, in od sedaj zanaprej vedno rabi ta stol pri daritvi sv. maše.

Dasi tako slab, poskusi še sedaj večkrat svojemu ljudstvu božjo besedo oznanjevati. Komaj ga pripeljejo na prižnico: ali ko začne govoriti, pozabi takoj na vse bolečine in slabosti. S kolikim veseljem in dopadajenjem ga sedaj vse posluša, ker vedno se je bilo bati, da ga zadnjič slišijo! Ginljivo jim priporoča še enkrat sv. resnice, ki jih jim je že tolikrat oznanjeval. Vidi se mu, kakor bi hotel reči: »Glejte me, celo življenje sem služil Bogu, zapustil sem vse pozemeljsko, in le On je bil moj delež, storite tudi vi tako. Moja preteklost naj vas uči, kako mora človek rasti v čednostih. Verjemite mi, da je dobro, vsega se izročiti Bogu. Zmiraj sem živel zanj in se ne kesam; z ljubeznijo in zaupanjem pričakujem njegovega prihoda. Dobro sem se vojskoval, tek dokončal, vero ohranil. Zdaj mi je prihranjena krona pravice, katero mi bo dal Gospod, pravični sodnik, tisti dan; pa ne le meni, ampak tudi tistim, kateri ljubijo njegov prihod.«

Kako pa mi neradi prenašamo križe in težave! In če nas Bog položi na bolniško posteljo, kako smo nejevoljni, nobena reč nam ni všeč, nobeden ne zna nam po volji streči, nobeden ni do nas dosti priljuden! Ne delajmo tako! Poglejmo na svetega Alfonza in toliko drugih svetnikov. Trpimo radovoljno in vdajmo se popolno v božjo voljo! Saj Gospod gotovo nam ne pošilja bolezní iz družega namena, kot da nas očisti naših grehov in nas pripelje k sebi v sveta nebesa.

XIV. Sv. Alfonz se odpove škofovski časti in se podá nazaj k svoji družbi.

Samo iz pokorščine do sv. očeta je prevzel Alfonz škofijo v Št. Agati, in tudi le iz ljubezni do sv. stola jo je tako dolgo časa vladal. Že Klementa XIII. je prosil, da naj ga odpusti zaradi starosti in bolehnosti, toda papež mu odgovori: »da samo njegovo ime zadostuje veliko dobrega storiti v škofiji Št. Agatski, da naj ga to, česar ne more storiti, čisto nič ne vznemirja, in da še

misлити ne sme na to, da bi odložil častno službo.« Ko se pa vedno slaberega počuti, ponovi tudi pri Klementu XIV. isto prošnjo, ali tudi on mu jo odbije, rekoč: »Msgr. Liguori naj cerkev v Št. Agati le iz svoje sobe vlada, s tem sem že zadovoljen. Ena sama molitev, ki jo pošlje v svoji ljubezni pred prestol božji, ima večji vspeh, kot več let trajajoče obiskovanje (vizitacije).«

Ko je pa Pij VI. papež, sv. Alfonz zopet najponižneje prosi, da bi ga odpustil od tako težavnega mesta. »Z božjo pomočjo«, pravi on, »sem težave škofijine že 13 let prenašal, ali sedaj pre-dobro čutim, da ne morem več. Moja moč je proč, v septembru stopim v 80 leto. Mnoge bolezni mi oznanjujejo bližajočo se smrt. Silno trpim v prsih, in ta bolezen me je že večkrat do kraja groba privedla. Utripanje srca je časih tako močno, da mislim, da je zadnja ura tu. V glavi čutim večkrat take slabosti, da le z največjim trudom še svoje misli zberem. Razun tega me muči še mnogo drugih bolezni, ki me silijo k zdravniku se zateči. Kar sem škof, sem sv. popotnico že štirikrat, in sv. olje že dvakrat prejel. — — — Če se le količkaj po konci držim ali hočem pregibati, morata biti zmiraj dva moža pri meni, da ne omahnem. Svoje dni, ki mi jih je še Bog odločil, preživim ali v postelji ali v naslonjaču. — — — Ako mi bo Vaša svetost težavni posel odvzela, bo veliko dobroto skazala čedi, za katero sedanji pastir le malo more storiti. Vaša svetost bo tudi pomirila vest, ki je večkrat nepokojna, ako premišljuje težke dolžnosti višjega pastirja in nezmožnost, vse to storiti.«

Od začetka sv. oče ni nič kaj tega mnenja, da bi uslišal prošnjo, ali ko sv. Alfonz zmiraj slaběji in slaběji prihaja, in ker je že tolikrat prosil za odpust, mu je več ne more odbiti.

Sv. oče mu pošlje pismo: »Z največjim sočutjem je naša Svetost sprejela vest o žalostnem stanju Vašega zdravja. Prepričana Vaših brezštevilnih zaslug in Vaše pastirske zvestobe in čuječnosti, vidi Vas naša Svetost z veliko žalostjo ločiti se od škofije, zraven je pa tudi naša svetost vsa prešinjena radi Vaše odkritosrčnosti in noče več daljšati nepokoja.«

Kakor blisk se je raznesla vest, da hoče sv. Alfonz svojo škofijo zapustiti. Vse je žalovalo, vse je tugovalo. Bog nas kaznuje, ker nismo vredni milosti, ki jo je nam dal, slišalo se je povsod. »Da bi vsaj tu ostal, njegovo ime samo zadostuje, da je vse v redu.« Še posebno pa so žalovali ubogi, ker so zgubili svojega skrbnega očeta. »Ako smo šli zjutraj na delo,« je zdihoval neki delavec, »smo pustili svoje otroke pri Alfonzu, in gotovi smo bili, da jim ni nič manjkalo; kaj hočemo pa sedaj početi?«

Vse je žalovalo. Tudi Alfonz sam se ne more zdržati solz. Vesel je sicer, da bo zopet bival v svoji tihi celici, ali ločitev od škofije, ki jo je ljubil, kakor ljubi mati svojega prvorojenca, in od svojih dragih ovčic, napolnjevala mu je srce z žalostjo.

Le malo ur je še, da se poslovi od njih; vedno misli na britko ločitev, da, celó se ponoči se mu sanja od ubogih, ki mu kličejo nasproti: »Zakaj nas hočeš zapustiti?« Britko se zjutraj zjoka, ko se spomni teh sanj in le še bolj milodarno deli med zapuščene uboge svoje malo imetje.

Odločeni dan se zbere pobožno ljudstvo še enkrat v cerkvi, da bi vsaj še enkrat slišalo njegovo tolažilno besedo. Alfonza pripeljejo na leco, ali od velike žalosti skoraj ne more govoriti. Ko se zbere, zatrjuje jim še enkrat svojo ljubezen, prosi jih odpušcanja, obljubi jim, še nadalje v srci jih nositi, »in tudi vi moji dragi zbrani,« konča s tresočim glasom, »tudi vi še na dalje molite zame, sprosrite mi milost srečne smrti, in ako bodete slišali, da sem umrl, ne pozabite moje duše«. Pri teh zadnjih besedah, ki jih je izustil sivi starček, kar zagrmi po celi cerkvi, tako je bilo ginjeno ljudstvo.

Dan odhoda napoči. Na vse zgodaj je že vse polno revežev v palači; jokaje čakajo, da sprejmejo zadnji dar iz radodarne roke. Tudi drugih meščanov in celo velikašev je vse polno. Vsak hoče kaj za spomin: eden vzame križ, drugi kako podobo, tretji posodo za umivanje itd. Neki brivec pa, ko že ni nič več ostalo za njega, prosi Alfonza, da bi smel vzeti staro bergljo. »Vzemi jo«, pravi Alfonz, »morda ti bode še v podporo.« Svetnik se tudi ni zmotil. Čez več let je bila bolna njegova sinaha, zdravnik so vsi obupali nad njo in revež si ne ve nič več pomagati. V tej zadregi se spomni stare berglje, jo prinese bolni, ona se je dotakne in ozdravi popolnoma.

Vse svoje razdeli in le prav malo najpotrebnejšega si prihrani zase. »Ubog sem prišel, pravi, ubog hočem iti, tu vidite moje celo premoženje« in pokaže na majhen kovčeg pod posteljo, v njem je bilo samo malo perila in nekatere druge malenkosti. Pozneje vzame še slamnico in naslonjač, ktereга si je izprosil od oskrbnika škofovskih posestev.

Ura za odhod pride. 13 let je daroval tej čedi in nazadnje še imetje, kar ga je imel. Še enkrat jih blagoslovi in potem ga nesó na voz, ki ga je imel za zmiraj odpeljati. Z njim odpeljali so tudi vso njegovo opravo. V malem košku, ki je bil za vozom privezan, je bilo vse: leseni križ, ročni svečnik, plehasta svetilnica, par ilnatih skledic in kamen, s katerim si je po zimi roke grel. Za vozom pa ponosno stopa osel s slamnico na hrbtu. Kako uboštvo! Še enkrat vzdigne Alfonz svojo blagoslavljačo roko, voz se premakne, ljudstvo pa zažene tak jok, da ga ni mogoče popisati. Tudi on se na vozu britko joka in prosi Boga za nje, da bi vsi ostali stanovitni v dobrem, in se enkrat združili pri nebeški mizi angeljske večerje. Z rožnim vencem v rokah zapusti tako priljubljeni mu kraj. Ljudstvo ga spremlja še dolgo

časa po poti, ali slednjič se mora vendar ločiti, ločiti od svojega toliko ljubljenega škofa.

Opoludne dospe v Nolo. Tu se ustavi, da se nekoliko okrepeča. Potem hoče dalje, ali med tem se že toliko ljudstva zbere, da vidi sv. škofa, da skoraj ne more naprej. Skoz veliko gnječo se prerije k njemu neki plemič, pade pred njim na kolena in ga prosi, da naj položi nanj svojo čudodelno roko in mu podeli zopet vid očesa. Alfonz, ves ginen od tolike vere, prekriža ubogemu slepcu oči in zopet je zdrav.

Čez nekaj ur pride v Nocero. Slovesno naznanjajo zvonovi veseli prihod svetega moža. Ljudstvo mu hiti naproti in ga pozdravlja iz tisoč grl. Očetje iz družbe najsv. Odrešenika ga slovesno spremijo do samostana. Tu se Alfonz podá najpred v cerkev, pade na tla pred Najsvetejšim in se med solzami zahvaljuje Jezusu, da mu je odvzel težko breme škofovske časti. Potem zapoje slovesni »Te Deum laudamus«, drugi očetje pa nadaljujejo do konca. Ginljiv je bil prizor, ko se je sivi starček Bogu zahvaljeval, da ga je zopet ponižal, da ga je čez 13 let in 15 dni zopet pripeljal v tiho samostansko celico.

V Noceri v samostanu sv. Mihaela se prične zopet staro življenje. Dan zopet natančno razdeli in odloči vsaki uri posebno opravilo. Radi bolezní se mora sedaj vsak dan dvakrat na sprehod peljati, ali da tudi tega časa ne izgubi, premišljuje kako sv. resnico ali pa moli rožni venec. Denar, ki ga dobiva za pokojnino, ves tako dobro obrne, da ga ne more bolje; nekaj ga razdeli med uboge, nekaj ga pa porabi za svojo družbo. In dasi tako star, še vedno oznanuje božjo besedo. Na prižnico ga morajo sicer nesti, ali ko je na nji, povrnejo se mu vse prejšnje moči in on govori še vedno z isto navdušenostjo in gorečnostjo, kot prejšnja leta. Ali vsega tega bi ne bilo treba, saj že sama njegova oseba zadostuje, da se tajajo srca vseh in tečejo iz oči potoki solza. Pri nekem misijonu, ki so ga imeli očetje najsv. Odrešenika v Noceri, je zadnjič oznanoval božjo besedo. Bilo je zadnji dan sv. misijona. Ta dan ga ne nesó kot po navadi na prižnico, temveč v neko kapelo posvečeno žalostni Materi Božji. Sivi starček začne govoriti o ljubezni Jezusa Kristusa, ki jo ima do nas ubogih grešnikov. Njegov glas je ves poln življenja, njegova beseda vsa polna ognja, njegovo srce pa plamteče ljubezni božje. Vsi navzoči bili so kar iz sebe. Sv. mož se jim ne dozdeva več človek, ampak neko višje bitje, ki nebesko slavo že vživa.

Od tega časa sv. Alfonz ni več pridigoval, ker moči so vedno bolj pešale, ker prišel je že bil večer njegovega življenja in ž njim tudi upanje, da ga kmalu pokliče Gospod k večnemu plačilu.

XV. Sv. Alfonz ponižan, a zopet povikšan.

Dasi tudi je bil sveti Alfonz že tako star in slab, čakale so ga še hude, da, prehude skušnje. Še enkrat poskusi, da bi se še pred njegovo smrtjo družba najsv. Odrešenika potrdila tudi od države. Kralj sam mu ne nasprotuje, toda njegovi ministri so družega mnenja. Ti so sicer bili pripravljene družbo potrditi, toda le s tem pogojem, da se postave spremene. Tega pa Alfonz ni mogel privoliti. Obupati pa vendar le noče. Ker je pa sam že tako oslabelel, da ni mogel več okoli gosposke hoditi in so mu tudi oči že tako opešale, da je le s težavo še bral, izroči vso stvar nekemu Majoneju (Majone). Ta Majone je bil sicer dobro podučene v pravnških zadevah, ker je bil odvetnik, predno je stopil v družbo, ali zraven pa tudi premeten in zvit. Razprave vršile so se dolgo časa, in z veliko skrbjo je Alfonz večkrat Majonija popraševal, kdaj se potrdi družba. Ali ta je vedel vselej tako odgovoriti, da je Alfonz potem ravno toliko vedel, kot popred. Čez dolgo časa so bile razprave končane in družba potrjena. Toda pod kakimi pogoji! Postave, ki jih je sam sv. oče rimski papež potrdil, so tako spremenili, da je družba morala vsekako razpasti.

Kak udarec je bil to za sv. Alfonza! Naprava, ki jo je vstanovil s tolikim trudom, in ki je toliko dobrega prinašala, naj sedaj kar naenkrat mine! To je prehudo! Ko zvedó po drugih samostanih, kaj je napravil Majone, začno se jeziti nad Alfonzom, kakor da bi bil on kaj kriv pri tem, in mu očitajo, kako more biti tako slab in prijenljiv, da privoli v kaj takega. Nejevolja zoper sv. Alfonza postaja dan za dnevom večja, in eni celo zahtevajo, da naj se odstavi od predništva. Sedaj skličejo nekteri občni zbor, da bi se posvetovali, kaj je storiti s tako spremenjenimi postavami. Zbor se snide. V svoji razburjenosti odstavijo sv. Alfonza in druge svetovalce. Toda preveliko spoštovanje, ki so ga imeli do vstanovnika družbe in trdno prepričanje, da je on pri vsem popolno nedolžen, jih prisili, da ga zopet izvolijo za prednika cele družbe.

Potrto je bilo sicer hrabro srce sv. Alfonza. V tej zadregi se zateče kot po navadi k Bogu in preblaženi Materi Mariji. On se posti in moli in daruje vse trpljenje svojemu Bogu, da naj se milostno ozre na stiskano družbo. Bog sicer ni zavrgel njegovih molitev, toda to je bil še le začetek vsega zla.

Na tem zboru je bil tudi prokurator iz Frasinone, nekega samostana v nekdanji papeževi deželi. Ta je zahteval na shodu v imenu samostana in drugih v papeževi deželi, kakor se je izrazil, da naj se ločijo od teh, ki so na Neapoljskem, in da naj si postavijo svojega prednika. S tem predlogom je sicer propadel, toda sovraštvo do sv. Alfonza s tem ni minilo, ampak

ravno narobe, še bolj se je utrdilo. Ker je videl, da na shodu ne more doseči svojega zlobnega naklepa, podá se od zbora naravnost k svetemu očetu Piju VI. Kakor zvest podanik in ves goreč za sv. cerkev se pokloni sv. očetu in mu z največjo žalostjo naznani, kako so se družbinska pravila na Neapoljskem spremenila, in se boji, da bi to zlo tudi samostanov v papeževi deželi ne zadelo. Zato prosi sv. očeta pomoči in varstva, da se bo vsaj v papeževi deželi mogla postava čista ohraniti.

Ne da bi bil sv. Alfonza zagovarjal, ki je bil pri celi stvari popolno nedolžen, ga le počrni pri papežu, kar ga najbolj more. Ko sv. oče to sliši, postane tudi on nejevoljen, da si Alfonz Ligvorijan, ki je toliko brezštevlnih dobrot prejel od sv. prestola, upa kaj takega, in zapove Neapoljskim škofom, da naj pregledajo pravila vseh samostanov, ki so v njih škofijah in potem njemu poročajo.

Sv. Alfonz je mislil, da se bodo te zadeve gladko poravnale, toda zeló se je zmotil. Več mladih duhovnov zapusti v tej zadregi družbo, in bilo se je bati, da se popolno ne razprši. Položaj je bil res zeló nevaren. Že omenjeni prokurator pa le ne miruje. Ko vidi, da se razmere za sv. Alfonza nekoliko na bolje obračajo, ga začne zopet hitro tožiti in črniti pri sv. očetu in pri kardinalih. Sv. oče, dasi prepričan o čednostih sv. Alfonza in njegovem pobožnem življenji, verjame vse in 22. septembra 1780. leta piše celi družbi pismo: 1. da samostani na Neapoljskem niso nič več združeni z družbo najsv. Odrešenika in zgube tudi vse pravice, ki so jih imeli do sedaj; 2. da Alfonz izgubi čast predništva, in da je izključen iz družbe; 3. da je oče Franc de Paula imenovan za prednika družbi v papeževi deželi.

Kak udarec je bilo to za Alfonza! On, ki je bil sv. očetu zmiraj tako vdan, kakor svojemu ljubljenu Jezusu, je sedaj odstavljen, pahnjen iz družbe, ki jo je sam ustanovil. Njegova žalost radi take izgube se ne dá popisati. Zraven ga pa še hudobni duh začne mučiti. Pokaže mu pogin družbe, in to vse radi njegovih grehov. Tako huda je skušnjava, da kliče glasno pomoči: »Pomagajte mi, pomagajte mi! Satan hoče, da naj obupam, jaz pa Boga nočem žaliti. Moji grehi so krivi, da je Bog zapustil našo družbo, pomagajte mi, ker satan hoče, da naj obupam, jaz pa nočem Boga razžaliti!« V teh skušnjavah pa mu je pomagala Marija; in ko se zopet zave, kliče k nji: »O moja Mati! zahvalim se ti, da si mi pomagala. Pomagaj mi zmiraj, o moja ljuba Mati in ti moj Jezus, moje najslajše upanje! S teboj ne bom nikdar osramočen.« Take skušnjave in še hujše so se ponavljale večkrat, ali Marija svojih častilcev nikdar ne zapusti, in tudi Alfonz je satana vedno premagal.

Satan je zbežal, Alfonz pa se vda popolno v božjo voljo. Svojim bratom pa priporoča moliti za družbo, ki je v tolikih

stiskah in jih tolaži, da je volja papeževa volja božja, — »papež je tako določil, bodimo hvaležni Bogu!« Po tem se tudi sam ravna. Svojemu novemu predniku je podložen v vsem kot najmanjši ud cele družbe, in ako mu drugi prigovarjajo, da družba na Neapoljskem še vedno ravno tako obstoji, odvrne jim vselej: »sv. oče teh samostanov več ne pripozna kot dela družbe. On zapove, Bog bodi češčen! Nič nočem kot Boga samega, zadosti mi je, da mi le milosti božje ne manjka.«

Odlok sv. očeta pa tudi ni brez posledic. Duhovni kar od kraja zapuščajo samostane na Neapoljskem in se podajajo v one, ktere papež še pripoznava. Škofije jih več ne vabijo na misijone, saj kako bi jim pa tudi mogli vstreči, ko primanjkuje delavcev. Da, celo ljudstvo, ki je toliko dobrot prejelo iz njih rok, začne se odvracati od njih.

Vse to vidi Alfonz in goreče želje ga navdajajo, da bi se zopet zedinili. Ali težavno je to. Sam prosi in priporoča škofom in kardinalom, da naj govore za družbo, slednjič pošlje še dva poslanca v Rim k sv. očetu. Ali vedno je zviti prokurator pripravljn, da podere s svojim jezikom, kar so morda drugi dobrega storili. Tako zvito zna ravnati omenjeni prokurator, da je sv. oče popolno prepričan, da je sv. Alfonz vsega kriv. In če so ga drugi še tako opravičevali in prosili zanj, jim vedno odgovarja: »Vem, da je svetnik, ali v tem slučajih ni bil.«

Sv. Alfonz pa le ne obupa. Prosi in prosi in slednjič je njegova prošnja tudi uslišana. Obravnave se pričnó, in nedolžnost sv. Alfonza se pokaže v popolni luči. Sv. oče je s tem izidom popolno zadovoljen. Res, da še ne sprejme samostanov na Neapoljskem med družbo, imenuje jih pa vendar »učence svetega Alfonza«, in jim dá vse stare pravice nazaj. Alfonz sicer ni doživel popolnega zedinjenja, ali vendar ga je neizrečeno veselilo, da je vsaj toliko dosegel. Še le štiri leta po njegovi smrti, namreč 29. oktobra 1790. leta je isti papež še enkrat potrdil postave, ki jih je pred njim že Benedikt XIV. odobril. In še le sedaj so se vsi trije deli družbe zopet zedinili, namreč oni v papeževi deželi, na Neapoljskem in v Siciliji, ki so se popred tudi od drugih odtrgali. Bog je čul nad družbo in satan je ni mogel premagati.

Nad ničvrednim prokuratorjem pa se je tudi beseda svetega Alfonza vresničila, ki je že naprej povedal, da ga bo še velika kazen božja zadela. Kmalu potem zboli. Dasi nevarno bolan, noče zdravnika, in ko ga opominjajo, da bi se dal prevideti s sv. zakramenti, pravi, da še ni potreba. Toda smrt ne čaka, komaj ga še s svetim oljem pomazilijo in potem umrje. Grozna je bila njegova zadnja ura, tako je tulil in zbijal okoli sebe, da je bilo vseh okoli stoječih groza. Umril je pa ravno na isti dan, ko je družba svoj največji praznik praznovala.

XVI. Zadnja leta sv. Alfonza.

Dragi bralec, zapustimo te nesrečne osebe in njih žalostno počenjanje in oglejmo si še enkrat krasne čednosti sv. Alfonza!

Huda skušnja, ki jo je moral prestati, škodovala mu je mnogo na telesu in tudi na duhu. Ko se mu komaj slabo zdravje nekoliko zboljša, hoče že samostan v Noceri zapustiti in se podati v kak drugi v papeževi deželi. Ker se pa radi visoke starosti ni mogel nikamor podati, bilo mu je neizrečeno hudo, ni si dal pokoja in vedno je le to želel, da bi prišel v samostan, ki ga tudi papež pripoznava. Še-le potem, ko mu prednik ojstro zapove, da mora v Noceri ostati, pomiri se nekoliko. Saj je bil pa tudi tako slab, da brez pomoči drugih še svoje celice ni mogel zapustiti, ali kljub tej slabosti se je še vendar prav marljivo zanimal za vse družbine zadeve. Bratom, ki so šli v kak misijon, daje dobre svete; vračajoče se pa izprašuje o sadu, ki ga je obrodil njih trud in njih delo. Posebno zanimanje pa kaže za naprave, ki jih je sam vstanovil, in kako vesel je zmiraj, ako mu drugi vesele novice o njih poročajo. Veselja se je topilo njegovo srce, ko so mu povedali, da društvo, ki ga je on v Neapolju osnoval, še obstoji in kako vzgledno posebno kočijazi živé. Večkrat si ga lahko potem slisal: »Sveti kočijazi v Neapolju«; da, celó v spanji ponavlja: »sveti kočijazi v Neapolju.«

Neizrečeno je bilo njegovo veselje, ako so drugi vdano Bogu služili, ravno taka je bila pa tudi njegova gorečnost, da bi sedaj zadnji čas kaj trpel za svojega Stvarnika, in si tako olajšal ostro sodbo. Kljub svoji starosti se še vedno ravno tako zatajuje, dasi mu zdravniki večkrat velevalo, da naj si kaj boljšega privoši. Pri obedu še ravno tako malo jé, kakor popred, primešava grenkobe med juhe, ne rabi soli razun pri sadji, da je bolj neokusno, da, celo biča se še vedno. Ker le noče jenjati od teh pokoril, prepove mu spovednik ostro, da se ne sme bičati. Ves žalosten radi tolike zgube, izroči Alfonz sedaj zaboječek z mrtvilnim orodjem svojemu slugi, in mu ukaže, da naj ga vrže v neki vodnjak in o tem strogo molči.

Sedaj mu ne ostane več družega, kot molitev. In kako goreče on moli; še po noči v spanji pošilja pobožne izdihljeje k Jezusu in Mariji: »Kako lepa sta vendar Jezus in Marija, kako lepa! Zmiraj hočem vama dopasti in ako se tudi vsa zemlja pod menoj pogrezne.«

Dokler je še toliko pri moči, še vedno opravlja najsvetejšo daritev. Po sv. maši ga pa njegova dva služabnika peljeta ali bolje neseta doli v cerkev pred Najsvetejšega. Tu se vsede pred veliki oltar in je še pri petih ali šestih sv. daritvah. Celó med

dnevom ga morajo večkrat nesti v cerkev, da obišče svojo ljubezen. »O večna ljubezen«, kliče večkrat, »jaz te ljubim; koga naj ljubim, ako ne tebe? O moj Bog, jaz nočem biti zadovoljen, dokler te bolj ne ljubim, kot prijatelja, bolj, kot brata, bolj, kot očeta«.

V svoji veliki ljubezni do svojega Boga bi bil rad vedno le pri njem in zavida celo cveticam, ki so zmiraj v njegovi bližini, zavida svečam, ki goré v njegovo čast, zavida večni luči, ki iz ljubezni do svojega Gospoda sama sebe pokončava, da le Gospoda časti.

Ali kmalu se zopet zdrami: »O ve niste srečne, ve ga ne morete prejeti. Jaz ga pa prejmem v svoje srce in zavživam njegovo telo in njegovo kri.« Ko ga enkrat prinesó v cerkev, si ne upa da bi ga dalje nesli, tako je bil prevzet svete ljubezni in tiho govori: »Tu je najsv. Zakrament, tu se deli sv. obhajilo. Ne, ni povsod sv. Zakramenta. Prekrasen pogled: dve svetilni gorite vedno pred tabernakelnjom. Tu je naš Gospod izpostavljen, da ga molimo. Kako dolgo naj tu ostanemo, in ako že gremo proč, kdaj se smemo zopet vrniti?«

Neizrečeno je bilo njegovo veselje, ki ga je občutil pred najsvetejšim Zakramentom. Neizrečena je bila pa tudi žalost za njegovo tako plamteče srce, ko ga bolezen tako oslabi, da ne more več sv. daritve opravljati in ne svojega Jezusa v tabernakeljnu obiskovati. Dne 25. novembra 1784. leta je zadnjič daroval svojega Jezusa nebeškemu Očetu, od sedaj za naprej pa je le pri sv. maši v svoji sobi in sprejme tudi vsak dan sv. Rešnje Telo. Temu hudemu udarcu pa sledi kmalu drugi. Čez nekoliko potem mu spovednik ojstro prepove še nadalje obiskovati Jezusa v tabernakeljnu. On sicer uboga, ali grozna žalost se ga polasti vselej, ko pride določeni čas za obiskovanje. Večkrat vstane iz postelje in se plazi kakor le mogoče proti stopnicam, ali moči mu opešajo in se zgrudi na tla. In ko ga sluga opominja, da naj v sobi moli k svojemu Jezusu, mu odvrne: »O, moj Jezus tu ni pričujoč«, in ko ga tolaži, da naj gre v domačo kapelo in moli križanega Zveličarja, mu pravi: »Ali sv. Rešnjega Telesa vendar ni v domači kapeli.« Nazadnje se mora pa vendar-le vdati. V domači kapeli ozaljša s cveticami oltar, prižge vse sveče in moli goreče pred križanim Jezusom.

Njegova huda bolezen se še vedno hujša. Oglušil je skoro popolno in tudi vid ga je do malega zapustil. Vse telo je tako razboleno, da še najlažje odeje ne more na sebi čutiti. Pri vseh teh bolečinah pa vedno ponavlja: »Božja volja naj se zgodi, jaz izpolnujem voljo božjo.« Da se malo razvedri, mu časih kak brat bere kake sv. bukve, če je pa sam, moli rožni venec ali premišljuje božjo ljubezen.

XVII. Zadnji dnevi sv. Alfonza; njegova smrt.

Že je gledal sv. Alfonz s svojimi duševnimi očmi nebeško veselje in komaj pričakoval trenutka, ki ga ima združiti z Jezusom. Ali Gospod ga hoče še storiti podobnega svojemu Sinu, ki je na križu viseč zaklical: »Moj Bog, moj Bog, zakaj si me zapustil.« Vsega vdanega Jezusu in njegovi presveti Materi hoče ga Bog še enkrat skusiti in mu vplesti novih dragih kamnov v njemu pripravljeno nebeško krono. Dvom in notranji nemir se ga polastita. Njegov poprej tako bistri um sedaj otemni. Skušnjave postanejo hujše, kakor le kdaj poprej. Večkrat ga satan skuša z dvomi zoper sv. vero, hoče ga v napuh spraviti, napeljuje ga, da naj obupa, in sploh, da naj greši in trdno zaupa v Boga, saj mu bo odpustil. Da, celo meso, dasi tako potrto, ne dá mu miru. »Oh, že čez 88 let imam,« zdihuje večkrat, »in ogenj moje mladosti še ni ugasnil. O moj Jezus, ne pusti, da bi se pogubil! O Marija, ako mi ne pritečeš na pomoč, bom še slabši, kot Judež.« Ali Jezus in Marija, bi rekel, sta ga zapustila, kajti večkrat se mu zdi, da sliši notranji glas: »Ti si Boga zapustil, Bog je pa tebe.«

»Kolikorkrat začnem moliti, mislim, da me je Bog zavrgel, in potem zakličem: Moj Jezus saj te ljubim in potem slišim odgovor: »Ne, to ni res.« Tako hudo mu je časih, da začne vpiti: »Satan me hoče v obupnost pahniti, ne pustite me samega.« In ako ravno pri taki priložnosti ni nobenega pri njem, vstane iz postelje in se plazi, kakor se že more, v sobo svojega spovednika in mu začne tožiti, da ga satan hoče.

Dasi ga božja roka tako strašno skuša v ognji britkosti, vendar vse z vdanostjo trpi. Molitev in pokorščina mu je edino orožje zoper tako hudega sovražnika in s tem ga tudi premaga, da ga vsaj notranje več ne muči. Toda sedaj se mu začne v človeški podobi prikazovati. Enkrat se mu prikaže kot duhoven in mu začne grajati vse njegove naprave, njegove pridige in spise v nič devati, da bi ga le v obupnost pripravil. Drugič se mu prikaže kot Neapoljski misijonar in mu govori o njegovih velikih zaslugah in o sadu njegovih pridig in spisov, da bi v njem vzbudil napuh. Tretjič pa pride kot duhoven iz družbe najsv. Odrešenika in mu prigovarja, da lahko brez vse skrbi v skušnjavo privoli. Toda Bog mu je vedno stal na strani in kakor je satan sramotno moral zapustiti Kristusa, isto tako je tudi po božji milosti moral bežati od sv. Alfonza.

Ko pa je skušnjava minula, začne Bog zopet vse nebeške milosti nad njim razliviati. Večkrat dobé svetega moža, ki se skoraj več gibati ne more, plavajočega v zraku nad posteljo; roke ima lepo sklenjene, obraz pa je obrnen proti nebesom.

Pri takih priložnostih je gledal božjo slavo in prihodnje reči, ki so se imele zgoditi na zemlji, na tej pusti zemlji, ki jo je imel tako kmalu zapustiti.

Ko čuti, da se mu bližajo zadnji dnevi, pravi nekega dne svojemu slugi: »Vse kar sem imel storiti, sem storil. Knjige, ki sem jih moral spisati, so spisane in sedaj se lahko kmalu od tu poslovim.« Da, prav z Jezusom je mogel reči: »Dopolnjeno je,« in kmalu potem: »Oče v tvoje roke izročam svojo dušo.«

Po noči od 18. do 19. julija 1787. leta ga začne hud mraz tresti. Rana na prsih se mu zopet odpre, in po črevah ga začne strašno viti. Potem mu dajo še prehudih zdravil, in njegove muke postanejo res silne. Vse to pretrpi z največjo vdanostjo in ne želi družega, kot le svojega Jezusa. »Podajte mi vendar mojega Zveličarja« je zdihoval; »ali moj Jezus še ne pride?« Ko je pa Jezus pri njem, pozabi hitro vse bolečine in vse težave; ko ga britkosti vendar le prevladajo, prosi svoje brate, da naj mu narekujejo goreče zdihljeje, da bo mogel svoje srce vedno pri Bogu imeti.

Žalostni so stali bratje okoli postelje svojega očeta. Mnogo jih je prišlo od daleč, da še enkrat vidijo svetega moža in prejmejo od njega zadnji blagoslov. Celo iz papeževih dežel jih je bilo navzočih, in zakaj bi pa ne bili prišli, saj je bil vendar vsem oče. Jokaje klečé vsi okoli njegove postelje, sv. Alfonz vzdigne trudne roke in jih blagoslovi še enkrat, blagoslovi zadnjič.

Potem prejme sv. popotnico in sv. poslednje olje. Njegova duša postane sedaj mirna, in občuje samo z Jezusom in Marijo. Rožni venec še vedno prebira v svojih velih rokah, in blede ustnice se še premičejo v goreči molitvi. Marijo, svojo ljubo mater je popred prosil, da bi mu vendar zadnjo uro pomagala, da celó, da naj sama pride k njegovi smrtni postelji in ga tolaži v zadnji borbi. Štel se je sicer nevrednega take milosti, ali trdno je zaupal, da mu Marija te prošnje ne odreče.

Bilo je 31. julija ob šestih zvečer. Alfonz leži tiho in mirno na postelji, v rokah pa drži malo Marijino podobo. Kar naenkrat se začne njegov obraz svetiti, in oblije ga lahka rudečica. Oči upre v Marijino podobo. Na ustnicah se ziblje lahek smeh, gibljejo se, kot bi s kom govorile. Nekoliko pred sedmo uro se ta prikazen zopet ponovi. Kaj je bilo, se ne vé. A vsi životopisci trdijo, da se mu je Marija prikazala in ga okrepčala za hudi boj in za daljno pot v večnost.

Smrtni boj traja potem celo noč, ali bil je miren. Mirno leži na postelji, v rokah držeč Marijino podobo, ustna pa se gibljejo v molitvi. Zjutraj opravi več duhovnov pri njem v sobi najsvetejšo daritev, da se duša srečno loči s tega sveta. On leži vedno mirno. Žalostni bratje klečé okoli njega in molijo molitve za umirajoče. Ob dvanajstih pa, ravno ko je zvonilo

angeljevo češčenje, izdihne svojo čisto dušo v roke Jezusa in Marije. Umrl je dne 1. avgusta 1787. leta, star 90 let, 10 mesecev in 5 dni.

Ko popoldne ob štirih naznani zvon, da je umrl sveti škof Alfonz Ligvorijan, hiti vse v samostan, da še enkrat vidi svojega dušnega očeta, in dobi od njega kaj za spomin, ali bolje rečeno, kako svetinjo. Med tem so postavili oder v kapeli brezmadežnega Spočetja Marije Device in so opravljali molitve za mrtve.

Drugi dan ga pa štirje kleriki nesó v cerkev sv. Mihaela. Vsa duhovščina spremlja umrlega; na čelu ji je sam škof. Vse najodličnejše občinstvo od blizu in daleč pa sledi za krsto.

V cerkvi ga položé zopet na oder, kjer je ležal dva dni. Prvi dan opravijo redovniki veliko sv. mašo in druge molitve za umrlega, drugi dan pa svetni duhovni. Oba dneva so bili tudi slovesni govori; ljudstva pa je bilo, da se je vse trlo, kajti vsak je hotel vsaj enkrat še zreti v sveti obraz svetega škofa. Seboj so nosili svetinje in se z njimi dotikali Alfonzovega telesa. Kteri pa niso seboj prinesli, so kar od obleke, ki jo je imel na sebi, rezali majhne kosčke, tako so ga častili.

Na odru ni bil podoben mrliču, temveč mirno spečemu. Obraz je bil malo rudeč, prijazno ljubeznjiv in častitljiv. Ko so mu vzeli krinko (masko) raz obraz, oprášnila se je koža nekoliko, in je še čez 2 dni po smrti tekla prav sveža kri iz te majhne rane. Iz spoštovanja do svetnika vjamejo to kri v bele robce, in čudno, ostala je rudeča, kakor bi bila še vedno sveža. Telo pa je razprostiralo prijetno vonjavo. Ko pride tretji dan, ga pokopljejo z največimi slovesnostimi v cerkvi sv. Mihaela.

Bog je njegovo svetost že ta čas, ko je na odru ležal, hotel pokazati na prečuden način. Med veliko množico se prerije v cerkev tudi mati z enoletnim, vedno bolnim otrokom. V svojem velikem zaupanju do svetega škofa, prosi duhovne, ki so vedno pri odru molili, da bi se smela z otrokom dotakniti svetega mrliča. Duhovni ji dovolijo, in glej, ko se komaj dotakne otrok, popolno ozdravi.

Drugi dan po tem dogodku mu pokaže neki duhoven podobo sv. Alfonza. Veselja se smehljaje, jo prime z nežnimi ročicami, jo poljublja in pritiska na čelo. Potem jo prime z eno ročico, z drugo pa kaže v nebesa, izgovarja prve besede v svojem življenju prav razločno: »Alfonz v nebesih, — Alfonz v nebesih.« Za tem jo zopet nekaj časa opazuje in začne: »Sveti Alfonz — Alfonz v nebesih.« Vsi strme in se čudijo, ko vidijo, da Bog po tem otroku razodeva Alfonzovo svetost. Da bi se še bolj prepričali, vzamejo mu podobo in mu dajo neko drugo. Ali ubogi otrok se sedaj ne dá pomiriti in potolažiti, na vso

moč joka in se steguje po podobi sv. Alfonza. Ko mu jo pa nazaj dajo, takoj se zopet pomiri. Ves vesel jo poljublja in pritiska na čelo.

Tako je umrl pravični; on, ki ni iskal svetne časti, našel je večno, ki je vse delal za Jezusa in iz ljubezni do njega, on ki je vsem postal vse, da vse pridobi za Kristusa.

XVIII. Čednosti sv. Alfonza, njegove pobožnosti.

Dragi čitatelj! videl si v duhu pred seboj sv. Alfonza, koliko je on trpel, koliko je delal za razširjanje božjega kraljestva tu na zemlji, in za slavo trojedinega Boga v nebesih. Toda ozrmo se še nekoliko nazaj, in oglejmo si še temelj, na katerem je stalo tako mogočno poslopje, in se dvigalo tako visoko proti nebu!

Sv. apostelj pravi: »Brez vere ni mogoče Bogu dopasti.« Tega je bil tudi sv. Alfonz le predobro prepričan. Koliko je hvalil Boga za tako veliko milost, da je rojen v naročji sv. cerkve; na prižnici je verne vedno opominjal, da je naša sv. vera edino prava, zveličavna vera, da moramo biti vsak trenotek pripravljeni, in ne le enkrat, temuč tisočkrat svojo kri preliti za sv. vero. Zahvalimo se torej Vsegamogočnemu, da se pripoznavamo k pravi sv. veri. Svoje globoko versko prepričanje je pa tudi kazal pri vsaki priložnosti.

V trdni zvezi z vero je pravo krščansko upanje. In kdo je bolj zaupljivo upal, kakor ravno Alfonz? Ako pregledamo njegovo dolgo življenje, vidimo le zapreke in hude skušnje, in kaj je Alfonz v teh žalostnih časih bolj krepilo, kakor upanje v srečno prihodnost, v srečno večnost? In ako so bili viharji še tako hudi in se zaganjali vanj, njegova ladija se je zasedrila v Bogu, kakor sam pravi. Bog mu je bil zadosti v takih okoliščinah, in vihar, ki je hotel vse njegovo delo vničiti, ga je le še bolj utrdil. »Moj Gospod, v te zaupam in ne bom osramočen na veke«, bile so njegove navadne besede v velikih britkostih, in vselej, ko jih je izrekel, čutil se je potolaženega.

Goreče upanje v Boga pa je porodilo še bolj gorečo ljubezen do njega. V svojem velikem zaupanju, da ga Bog ne bo zavrgel, da bo Marija prosila zanj, ko bode dušni boj najhujši, začel je ljubiti svojega Jezusa in njegovo presveto Mater tako zelo, da mu je srce v ti ljubezni kar gorelo. Iz ljubezni do Boga ni storil nikdar v svojem življenju nobenega smrtnega greha, da, celo nobenega odpustljivega s premislekom, in konec svojega življenja je mogel z lahkim srcem reči: »Gospod, hodil sem po poti tvojih zapovedi, odkar si s svojo ljubeznijo razširil moje srce.« V svoji ljubezni do Boga bi se bil dal rajše živžgati v razbeljeni peči, kakor da bi le en sam greh storil.

Kakor Boga, ljubil je tudi svojega bližnjega. S kako bratovsko skrbjo je skrbel za svoje brate, s kako gorečnostjo se je daroval vsega ubogemu ljudstvu, da ga reši le dušnega pogubljenja! Nobena težava mu ni bila prevelika, nobeno delo pretežavno, da le vse pridobi za nebesa. Njegova ljubezen pa ni objemala le pravovernih, temveč tudi za krivoverce, za pagane, za razkolnike in velike grešnike je vedno molil in tudi svoji družbi zapovedal moliti vsak dan. In ne samo za dušo, temuč tudi za telesni blagor svojega bližnjega je bilo njegovo srce vse vneto. Ozrmo se le nazaj, kako je ob času velike lakote delil žito in kruh in tako lajšal neizmerno človeško gorjé! Za vso dobroto je toliko in tolikrat žel le grdo nehvaležnost, toda njegova potrpežljivost, s katero je prenašal vsa razžaljenja in obrekovanja, je premagala vse, tudi najhujše sovražnike in jih storila ob enem za najboljše prijatelje.

Kakor so bile druge čednosti v popolni meri v njem razvite, isto tako čistost, sveta angeljska čednost. Nikdar v svojem življenji ni svoje angeljsko čiste duše le z eno samo nečisto mislijo omadeževal. Ta sveta čednost pa je imela svoj izvir v ponižnosti, kajti le ponižnim Bog svoje milosti deli, le ponižnim dá on trdno vero, močno zaupanje, gorečo ljubezen in čisto srce. Velike so bile njegove naravne zmožnosti, dobro jih je vporabljeval in zelo mnogo je storil za Boga in za svojega bližnjega, toda pri vsem tem se je delal, kot da bi ne bil nič storil in sebe je imenoval največjega grešnika, ki ga Bog rabi za svoje namene. Povesod hoče biti zadnji. Ko gredó enkrat v neki misijon, jezdi sam zadaj na oslu. Ljudje to vidijo in mislijo, da je kuhar. Ko ga pa zvečer na prižnici opazijo in ga slišijo tako lepo govoriti, reko: Če že kuhar tako lepo pridiguje, kako bodo še-le drugi!

Neki knjigar v Benetkah je tiskal njegove spise in ga prosil, da bi mu poslal svojo podobo, da jo bo priložil spisom. Alfonz pa mu odgovori: »Podobo tako velikega grešnika naj Vam pošljem? Samo v božjo čast sem spisal svoje knjige, jaz ne potrebujem nobene časti.«

Neka visoka oseba mu napravi nekega dne poklon, da je škofijo v Št. Agati popolno posvetil. Na to postane on zelo razburjen in pravi: »Kako to, kaj naj vendar reven grešnik, kot sem jaz, dobrega stori? Bog edini je, ki je vse to storil.«

Takih in enakih zgledov bi se lahko prav mnogo naštelo iz njegovega življenja, toda ti naj zadostujejo, da ne bode naše opisovanje preobširno. — Vero, ki je bila tako močno vkoreninjena v njem, hotel je pa tudi v djanji kazati in tako nam lep zgled zapustiti, po katerem naj bi se vsi ravnali.

Že v otročjih letih je imel nekako posebno pobožnost do najsvetejšega Zakramenta. Tudi potem kot odvetniku so bile najslajše ure, ki jih je preživel v navzočnosti Jezusa Kristusa.

Ko ga pa posveté v mašnika, postane njegova ljubezen do Jezusa še veliko silnejša. Noben opravek ni prenujen, nobena slabost prevelika, da bi ne obiskal svojega Gospoda, Kralja nebes in zemlje v zakramentu presvetega Rešnjega Telesa. In pri ti priliki je njegovo srce tako gorelo ljubezni, da je večkrat čutil, kakor bi se bilo zagrinjalo pri sv. hostiji odkrilo in bi gledal svojega Boga od obličja v obličje. »Tukaj ga vidite«, je klical, »tu ga vidite vendar in poglejte, kako je dober; ljubite ga torej iz celega srca!«

Te sladkosti pa noče le sam uživati, priporoča jo tudi drugim. Svojim bratom in duhovnom zapove vsak dan obiskati svojega Zveličarja in jim priporoča, da naj tudi druge napeljujejo k tej prelepi pobožnosti. Vsem pa posebno priporoča, da naj trenutke po svetem obhajilu prav dobro porabijo, kajti takrat je Jezus sam pričujoč v naših revnih srcih, takrat ga imamo pri sebi in ga lahko prosimo ktere milosti koli, gotovo nam nobene ne bo odrekel.

Zraven najsvetejšega Zakramenta skazuje tudi še posebno čast križanemu Jezusu. Bog na križu! Strašno je to, in vendar resnično. Bog je svet tako ljubil, da je dal svojega edinorojenega Sina za nas. To ljubezen je on prerad premišljeval. Vedno premišljevanje britkega trpljenja našega Gospoda mu je pa navdahnilo tudi ljubezen do njegovega presvetega Srca, do tega Srca, ki je tako gorelo ljubezni do nas, da se je dalo prebosti za nas uboge grešnike.

Za Gospodom pa je njegovo srce najbolj ljubilo njegovo presveto Mater. Že njegova mati mu je vtisnila v nedolžno srce veliko spoštovanje in ljubezen do nebeške Kraljice. Ne en dan ni minul, da bi je ne bil počastil v kaki cerkvi ali pred kako podobo. Pred njenimi prazniki se je postil vedno ob kruhu in vodi, in se pripravljaj nanje vedno po devet dni. Marija ga pa tudi ni zapustila, kakor smo že videli. Pri največjih zadregah mu je bila dobra svetovalka in pomočnica v največjih skušnjah. Zato jo pa imenuje cerkev: tolažnico žalostnih, pomoč kristijanov, pribežališče grešnikov.

Razun Marije Device je častil še posebno aposteljne. Njim, ki so bili učenci Gospodovi in prvi oznanjevalci sv. vere, je posvetil vsakemu en mesec v letu, v katerem naj bi ga še posebno častili in na pomoč klicali. Veliko zaupanje je imel do sv. Jožefa, do njega, ki je bil rednik samega Jezusa Kristusa, in do velike svetnice sv. Terezije.

XIX. Spisi sv. Alfonza.

Ako pogledamo neumorno delovanje sv. Alfonza za blagor duše svojega bližnjega, njegovo skrb za družbo in vedno premiš-

ljevanje in molitev, zraven pa še njegovo trpljenje, mislimo si nehoté: kako je vendar mogoče, da bi bil eno samo knjigo pisal? Ako pa premislimo njegovo visoko starost, njegovo obljubo, da ne bo nikdar nobenega trenutka izgubil, njegovo nardarjenost in zmožnost, se gotovo ne bomo čudili, da je spisal še čez 50 večjih del in potem še mnogo manjših.

Njegovo največje in najimenitnejše delo je: »Theologia moralis« t. j. pravoslovje ali katoliški nauk o nrvnosti. Velike so bile isti čas nevarnosti za vsacega duhovna, da bi ga ne okuzili prestrogi nauki Janzenija in njegovih tovarišev, še večja pa je bila nevarnost za zbegano ljudstvo, ki se je dalo prav rado zapeljati novim oznanjevalcem francoskih zmot. Ko sv. Alfonz to vidi, spiše na podlagi 30letne skušnje v spovednici in 17letnega raziskavanja izvrstno knjigo — svoje pravoslovje. Celo delo posveti papežu Benediktu XIV.; on se mu prav prisrčno za to zahvali in mu napové že naprej veliki vspéh učene knjige. Tako visoko je cenil sv. oče to knjigo, da je večkrat, ako ga je kdo kaj prašal, odgovoril: »Imate Ligvorija (njegovo knjigo), pri njem si poiščite svéta«.

Drugo imenitno delo je »Homo apostolicus« (apostolski mož, duhoven). V tem delu pobožni pisatelj popisuje težavno in zaslužljivo delo spovednikovo. Nekoliko krajše je »praxis confessarii« (opravilo spovednikovo); v tem razpravlja štiri značaje spovednikove, namreč: spovednik kot oče, zdravnik, učenik in sodnik. Razun teh dveh je spisal tudi še za spoved: opomini za mlade spovednike, pomirjenje boječih duš, vodilo vesti, dalje lepo knjigo za umirajoče, za take, ki so k smrti obsojeni in še mnogo drugih bogoslovsko-nravnih del.

Med dogmatičnimi ali veronaučnimi naj omenim le: »dogmatično delo zoper lažnjivo krivoverstvo.« Tvarina v tej knjigi je vzeta iz Tridentinskega cerkvenega zbora in je prav mojstersko izdelana. Proti Janzenistom in drugim slabim novotarijam svojega časa je pisal: »Zgodovino krivih ver«; zraven tudi vse krive vere prav krepko pobija in kaže veliko zmago sv. katoliške cerkve. V »Resnica vere« in »zmage mučenikov,« kaže z izgledi, posebno novejšega časa, njih veliko požrtovalnost, da bi tudi druge zanjo pridobil in utrdil v sv. veri. Ko pa vidi, kako brezbožni neverniki napadajo sv. vero in njegovo delo: »Resnica sv. vere,« spiše »Premišljavanja o božjem razodenji,« da bi celemu svetu pokazal močne stebre, na katerih sloni krščanska vera. Da bi ljudstvo prav vdano tudi spolnjevalo nauke sv. vere, spiše mu knjigo, v kateri kaže, kako prečudno Bog vodi ljudi, da jih po Jezusu Kristusu zveliča.

Kot zvestemu udu sv. katoliške cerkve in vdanemu podniku svetega očeta se mu zeló užali njegovo srce, ko vidi, kako

napadajo sovražniki sv. cerkev in njenega višjega pastirja, sv. očeta. Zato spiše tudi več knjig zoper razne sovražnike v njeno varstvo. V njih pobija napačne nazore takih rogoviležev in jim kaže čisto neskaljeno resnico, po kateri naj se ravnaajo.

Prav veliko si je sv. Alfonz zmiraj prizadjal, kakor smo že videli, da bi si izgojil dobre duhovne in se po samostanih vdomačila zopet prejšnja natančnost; zato spiše posebno za te osebe: »Opomini za dijake, za duhovne; odgovor na nekega mladenča, neko devico o volitvi stanu, misli o samostanskem poklicu; navduševanje za novice, da vstrajajo v svojem poklicu, pravila za semenišča, opomini za mlade pridigarje, opomini za nekega mniha, za neko nuno, prava nevesta Kristusova« in še mnogo drugih, ki so jih povsod najbolje sprejeli.

Zraven pa tudi svetnih ni pozabil, kajti spisal jim je: »Pravila za svetne, vodilna pravila za kristijana, opomini za vse stanove,« in še drugih mnogo.

Največje število njegovih knjig pa je prav pobožnega obsega. Koliko so te knjige koristile ubogemu človeštvu, se ne more povedati, kajti koliko jih je ravno po teh knjigah zapustilo pregrešna pota in dospelo do krščanske popolnosti. Omenimo jih le nekaj: 1. »Zanikarnost pri sv. maši in pri molitvi duhovnih ur« in »Pripravljanje in zahvala za duhovne pri sv. maši.« 2. »Prevod psalmov« jako rabljiv. 3. »Pridige za vse nedelje v letu« in »Zbirka snovi za pridige.« 4. »Pot zveličanja.« 5. »Priprava za smrt« in »Misli na večnost.« 6. »Vaja v ljubezni do Jezusa,« »Premišljevanje o Kristusovem trpljenji,« »Križev pot,« »Molitve k peterim ranam Gospodovim in sedmerim Marijinim žalostim.« 7. »Obiskovanje najsv. Rešnjega Telesa.« 8. »Lepota Marije.« 9. »O obredih sv. maše in kako moramo pri nji biti, o daritvi Jezusa Kristusa s kratko razlago mašnih molitev.« 10. »O veliki koristi molitve, o občevanji z Bogom, Molitve k Mariji za vse dni v tednu, Pesmi k Jezusu in Mariji, Ljubezen duš, O božji ljubezni in sredstvih, da jo dosežemo.« 11. »Devetdnevnica za Kristusovo rojstvo, Jezusovo srce, sv. Jožefa, za umrle, sv. Terezijo. Premišljevanje o čednostih sv. Terezije.« 12. »Duhovne pesmi, duhovna premišljevanja, razprave o neomadežanem Spočetji. Odgovor vsakemu sovražniku češčenja sv. Marije. O pogostnem prejemanji svetih zakramentov.«

Dragi čitatelj! nekaj del sv. Alfonza sem ti tu naštel, toda ne misli, da so vsa. Prekrasni so vsi njegovi spisi in ako jih kdo more čitati, se gotovo ne bo kesal. Trud bo poplačan obilno.

XX. Čudeži, ki jih je delal sv. Alfonz in ki so se godili po njegovi priprošnji.

Papež Benedikt XIV. pravi v nekem svojem delu »beatif. sanctorum«, da Bog dela čudeže zato, da tako pokaže svetost svojih zvestih služabnikov. Zraven pa tudi opomni, da so bili stari očaki in preroki že s tem za svetnike razglašeni, da je Bog še v njih življenji razne čudeže na njih prošnjo delal. Svetemu Alfonzu je dodelil Vsegamogočni obe milosti v prav bogati meri.

Radi velike množice čudežev nam ni mogoče vseh naštetih, kajti že onih, ki so zaznamovani v pravnih spisih, je čez sto, drugih pa, ki so se tudi gotovo zgodili, pa vendar niso zapisani, je čez tisoč.

Znano je namreč, da, kadar je sv. Alfonz šel po mestu ali se kam peljal, da so mu vedno nosili bolne na cesto; on pa je pokladal roke nanje in so bili zdravi. Ko pa že ni več mogel hoditi, prinesó mu bolne in hrome k postelji in jih ozdravlja na duši in telesu. Tako milost je dosegel od Boga.

Leta 1754 obhaja s tremi brati v Saranjani (Saragnani) devetdnevnicó v čast Marije Karmelske. Ker ni druge pripravne hiše, stanuje pri nekem zdravniku. V četrtek zjutraj pride še 12 bratov iz družbe najsv. Odrešenika. Ker pa niso imeli v hiši dovolj mesa, da bi pogostili vse, ponudi jim zdravnik kuretino. Alfonz pa ne pusti tega in zapove ravno toliko pripraviti, kot navadne dni. Gospodinja ga sluša, in glej! vsi so imeli dovolj, namreč 18 oseb zdravnikove družine in 15 misijonarjev.

Nekega dne nastane v neki hiši blizu samostana Št. Mihael-skega strašen ogenj. Ko Alfonz sliši krik zbeganega ljudstva in vidi plamen visoko proti nebu švigati, dá nekemu nižjemu bratu podobo Matere Božje in pravi: Teci in vrzi to podobo v ogenj! Brat stori, kakor mu je Alfonz zapovedal, in ogenj ugasne takoj.

Leta 1778 začne gora Vesuv strašno bljuvati. Tudi v samostanu sv. Mihaela vidijo grozno prikazen in vse je v strahu. Sv. Alfonz pa stopi k oknu, naredi križ čez goro in visoko švi-gajoči plamen izgine v tem trenutku.

V Raito, mali vasi blizu Salerna, je imela neka žena z imenom Emanuela di Cesare v ustih tako velik mehur, da še kapljice vode ni mogla požreti. Enkrat v spanji se ji prikaže sv. Alfonz — bil je takrat še živ — in ji ponudi, da naj pije iz steklenice, ki jo je imel v rokah. Ona res pije, in ko se zbudi je popolno zdrava.

V Št. Agati je neki kanonik imel štiriletnega stričnika, ki pa še ene besede ni spregovoril. Vsi so se bali, da bi ne ostal

mutast. Nekega dne gre bolnega Alfonza obiskat in vzame tudi malega dečka seboj. Sv. Alfonz mu ponudi košček sladkorja in ga vpraša, kako mu je ime. Toda deček mu ne odgovori. Ko mu pa kanonik razloži, da še nič ne govori, naredi Alfonz križ čez dečkovo čelo, dá mu poljubiti podobo presvete Device Marije in ga še enkrat vpraša, kako mu je ime. »Tomaž« odgovori deček, sicer bolj počasi, ali vendar razločno.

Veliko smo že povedali, kolikokrat je bil sv. misijonar in sv. škof zamaknen, posebno takrat, ko je govoril o slavi presvete Device Marije; da bode pa njegova podoba še popolnejša, hočemo o tem še nekoliko opomniti.

Duhoven iz družbe najsv. Odrešenika pride neki dan v sobo sv. Alfonza. Zeló se začudi, ko ga vidi zamaknenega pred križanim Jezusom in Marijo. Roke ima prekrizane na prsih, njegov obraz je svetel in žareč, telo pa plava kake tri čevlje od tal v zraku. Ta pogled navdá doslega duhovnika s sveto strahoto, tiho poklekne v kot sobe in opazuje, kaj se godi s sv. Alfonzom. Čez nekoliko časa se zopet zave in začne pisati. Ko pa opazi duhovna, ki ga je gledal, zarudi in ga prosi, da naj nikomur o tem nič ne pové.

Ko je bil sv. Alfonz v Št. Agati, začne neki petek v marcu prav pobožno maševati. Ko pride do posvečevanja, ozre se na Križanega in se zamakne. Ko pa drugi vidijo, da le preveč dolgo časa traja, ga opomnijo, da naj nadaljuje sv. daritev.

Taki in enaki slučaji bili so pri njem že prav navadni. Bog mu je pa njegovo gorečnost še na drug način hotel poplačati, dodelil mu je namreč milost, prihodnje reči že naprej napovedovati.

Nekega dne ga obiščeta v Št. Mihaelu dva duhovna. Mlajši mu pravi, da gre v Neapolj radi neke pravde. »Kaj, radi pravde?« odvrne Alfonz, »vi bote imeli tam veliko važnejšo reč v red spraviti, ki zadeva vašo dušo. Skrbite dobro zanjo, ker bote kmalu umrli.« Potem pa se obrne k drugemu in ga nagovori »župnik«. On pa odvrne, da še ni. »Nič ne dé, pravi Alfonz, bote pa po povelji svojega škofa kmalu postali.« In oboje prerokovanje se je tudi kmalu spolnilo. Mlajši duhoven je čez en mesec umrl, stareji je pa postal na povelje škofovo župnik.

Kanonik Garzilli iz Foggie hoče vstopiti v družbo najsv. Odrešenika. Ker je imel pa že čez 50 let, branijo se nekteri ga sprejeti. Alfonz pa pravi: »Jaz ga hočem sprejeti, on bo še dolgo časa živel.« Onemu bratu pa, ki je bil najbolj zoper sprejem, pravi: »Vi bote pa kmalu umrli.« Oboje se je spolnilo popolno. Brat, še le 40 let star, umrje hitro, kanonik pa dočaka svoje 97. leto.

Pri neki pridigi v Arienzi se hitro ustavi, in pravi: »Moji ljubi otroci, molimo za srečno smrt msgr. Albertinija, škofa v Casuti.« Temu so se vsi čudili. Čez nekaj dni pa pride vest, da je škof ravno isto uro umrl.

Ko je v Airolla nekega mladega človeka birmal, mu reče: »Veseli se, moje dete, čez tri dni boš v nebesih. Ne pozabi takrat za-me prositi.« Omenjeni mladi človek je res umrl čez tri dni. Mnogo takih zgledov bi se še dalo povedati, toda zado- stujejo naj ti. Ti čeznatorni darovi in razni čudeži, s katerimi je Bog svojega zvestega služabnika obsipal, so glasno pričali o njegovi svetosti. Vse ga je častilo radi tako velikih darov Gospo- dovih. Ne samo nižje ljudstvo ga je imenovalo svetnika in se zatekalo k njemu v raznih potrebah, temuč tudi največji velikaši in odličnjaki so ga visoko spoštovali. Papeži Benedikt XIV., Klement XIII., Klement XIV. in Pij VI. so ga odlikovali na razne načine, kakor smo že videli. Karl III. kralj Sicilijski in Španjski in Ferdinand IV. kralj Sicilijski sta mu skazovala pri vsaki pri- ložnosti svoje veliko spoštovanje. Kardinali, škofje, knezi in drugi velikaši in plemenitaši so se zatekali k njemu in ga prosili, da jim je s svojim modrim svetom pomagal o raznih priložnostih.

To veliko spoštovanje in čislanje do svetega škofa se pa ni razprostiralo le v ozkih mejah Neapoljskega kraljestva, temuč je glasno odmevalo tudi zunaj mej takrat še blažene Italije.

Kakor pred smrtjo, dokazal je tudi po smrti Bog svetost svojega zvestega služabnika. Mnogi čudeži, ki so se zgodili na njegovo prošnjo, pričajo nam za trdno, da je cerkev prav storila, da ga je postavila celemu krščanstvu v zgled, in ga imenovala cerkvenega učenika.

Oče France Ottojano iz minoritskega reda sv. Franciška, trpi že dolgo časa hude bolečine. Po vseh udih ga trga, mrzlica ga trese, k temu se pa pridruži še nadležni kašelj, iz sebe pa začne metali kri in gnoj. Vse zdravnike praša za svèt, toda nobeden mu ne more nič pomagati. Gre v Neapolj k najbolj zvedenim zdravnikom, ali tudi ti mu napovedó, da bode kmalu moral umreti. Vse se ga boji, vse se ga ogiblje, da bi kdo ne dobil od njega hude bolezni. Vdan v božjo voljo se podá k neki 80letni teti, da bi vsaj v miru izdihnil svojo dušo. Bolezen je vsak dan hujša. Dne 29. avgusta 1787. leta pa se spomni, da bi še Alfonza Ligvorija na pomoč poklical. Položi na prsa majhen košček platna, ki ga je imel od sv. škofa, in zakliče: »Ako si res v nebesih, sprosi mi, da na tej bolezni še ne umrjem.« Komaj to izgovori, zaspi, in ko se prebudi, je popolno zdrav.

Karla del Vecchia, novinca družbe najsv. Odrešenika, začnó leta 1788 strašno prsa boleti, sapa postane težka, in večkrat se mu udere kri iz grla. V tej stiski zaupljivo kliče vstanovitelja družbe na pomoč, poklada na prsa podobo sv. Alfonza in ne- koliko las od svetega vstanovitelja, in bolezen zgine.

Dominik Damiani, lekarnar v Noceri, leta 1789 hudo zboli. Loti se ga huda mrzlica, in glava ga začne strašno boleti. Vsa

zdravila ne pomagajo nič. Slednjič tako oslabi, da vsi mislijo, da mora zdaj in zdaj izdihniti svojo dušo. Žalostna mu podá žena rožni venec sv. Alfonza. Čez nekoliko časa ga sliši razne besede izgovarjati. Ona misli, da blede, in ga vpraša, kaj mu je. On pa ji odvrne, da moli rožni venec. To jo nekoliko potolaži. Ko prejšnja slabost nekoliko mine, pripoveduje bolnik, da se mu je sv. Alfonz prikazal, in mu obljubil, da bo še ozdravil, kar se je tudi zgodilo.

Paskal Štefan iz Amalfi, deček osmih let, je radi neke očesne bolezni popolno oslepel. Vsi zdravniki v Amalfi in Neapolju ne morejo nič pomagati. Nekega dne prideta dva očeta iz družbe najsv. Odrašenika, in ko vidita ubozega dečka in žalostne stariše, svetujeta, da bi dečku kako svetinjo (relikvijo) sv. Alfonza na oči pritisknili, in se mu prav zaupljivo priporočili. Žalostni stariši store tako, in deček ozdravi popolno.

Marija Katon, omožena Kapuan iz Kave, je imela že 6 let na pljučih mehurje, ki so povzročevali, da je težko dihala, kašljala in iz sebe metala. Temu se pridruži še mrzlica in pogostno bljuvanje, nobena jed ji več ni dišala, in je očitvidno pešala. Vsi so že obupali. Nobeden zdravnik ji ne vé nič pomagati. Pobožno prejme sv. zakramente in se pripravlja za smrt. Neka prijateljica ji pa obesi okoli vratu svetinjo sv. Alfonza in jo nagovarja, naj se njemu priporoča. Bolnica uboga. Ko pa prijateljica odide, prikažejo se bolnici tri device v modrih oblekah in pri njih je sv. Alfonz. Ena izmed devic je posebno krasna in veličastna, sv. Alfonz ima pa svojo navadno obleko, gologlav, vrat mu je upognen, obraz pa vesel, z eno roko se upira, z drugo pa kaže bolnico trem devicam. Sedaj jo prime ena za roko, in ji zapove, da naj vstane; pokaže na ono, ki je najbolj krasna in veličastna, in ji pravi, da ji sveta Devica na priprošnje svetega Alfonza podeli popolno zdravje. Pri teh besedah hoče bolnica vstati, ali sestra, ki je čula pri njej, jo zadržuje in kliče na pomaganje. Ko ljudje pridejo v sobo, zgine prikazen, in bolnica je popolno zdrava.

Marijana Rispoli, tridesetletno dekle iz Amalfi, je imela na prsih na levi strani strašnega raka. Noben zdravnik ji ne more več pomagati. Nekega večera se spomni, da bi se priporočila sv. Alfonzu. Z veliko zaupnostjo položi svetinjo sv. škofa na globoko rano in zaspi. Ko se po dolgem spanji zopet prebudi, čuti se popolno zdravo, da, tako popolno je bila zdrava, da se na njenem telesu ni čisto nič poznalo, da je imela kdaj tako hudega raka.

Vincenca Massara, duhovnika iz Foggia, zadel je mrtvoud, krč ga je strašno zvijal in bljuval je kri. Duhovni, ki so stali okoli njega, so molili molitve za umirajoče in prosili Boga, da bi mu bil milostljiv sodnik. Njegovi udje so postajali že trdi in

mrzli, smrt je imela nastopiti vsak trenutek. Kar naredi eden izmed okoli stoječih križ čeznj, in položi nanj podobo sv. Alfonza. Pri tej priči preneha krč, krvi več ne bljuje in udje postanejo zopet gorki. Zjutraj pa vstane zdrav in vesel, ko so po noči že vsi njegovo smrt pričakovali.

V mestu Aix na Francoskem je živel imeniten kupec, Boyer po imenu. Njegova hči Klara, 21letna gospodičina, pa se nikakor ni mogla veseliti blagostanja, kterega je vživala družina, kajti bila je vedno bolehna. Meseca januarija 1827. leta jo začne huda mrzlica tresti; večkrat pade v omotico, vsaka jed se ji gnjusi, zraven se pridruži huda bolezen v črevih. En sam zdravnik ne vé nič več pomagati, prideta še dva, ali tudi vsi trije je niso vstanu rešiti. V marcu začne bljuvati iz sebe, kar vžije. Vse upanje izgine. Radovoljno trpeča se vda v božjo voljo in daruje svojemu Gospodu vse bolečine. Proti koncu marca se želodec tako skrči, da ne more ničesa več vžiti, tudi ne kapljice vode. Z veliko težavo prejme še tihi teden sv. popotnico. Da se ji bolečine nekoliko polajšajo, namočijo ji včasih vele ustnice nekoliko z ječmenovo vodo. Zdravnik pravi, da mora sedaj in sedaj skleniti. Prijateljice jo obiskujejo še na zadnjo uro, toda za nobeno se ne zmeni. Zdravnik pravi, da Klara ne potrebuje več družega, kot molitve. Cvetni torek mislijo vsi, da še do poludneva ne more počakati. Žalostni stojé sorodniki okoli postelje in molijo; le časih ji še kdo nekoliko pomoči ustnice z ječmenovo vodo. Tako leži do velicega četrta. Že več kot en teden nič ne vžije, in vsak trenutek pričakujejo, da sklene. Zopet molijo. Ob enajstih po noči postanejo roke in noge mrzle, mrtvaški pot nastopa že po vratu, in že se sliši grgranje. Pri njej so sedaj samo dve sestri in neka 35letna zelo pobožna gospodičina, zvesta prijateljica umirajoče. Križ v rokah držeč se spomni velike žalosti njenih starišev, in prav zaupljivo zakliče: »O blaženi Alfonz Ligorij, ti si toliko čudežev storil, dodeli tudi tej hčeri zdravje radi starišev, ako je božja volja.« Komaj te besede izgovori, odpré bolnica veselo in živo oči, in zahteva ječmenove vode. Vsi se vstrašijo, ko jo slišijo zopet govoriti, in ji podajo rutico namočeno v ječmenovi vodi. Ona je pa noče, in zahteva celo čašo. Sestra jo ji podá, ona jo pa izpije do dna in pravi: »Zdrava sem, jaz hočem vstati in najsvetejši Zakrament moliti.« (Bilo je ravno veliki četrtek po noči.) Od tega časa je popolno zdrava. Nje obraz je cvetoč, ustnice pa rudeče. Vse zavživa z veliko slastjo, glas pa je krepak. Zdravnik in vsi drugi pričajo enoglasno, da se to ne more drugače zgoditi, kakor s čudežem.

Elizabeta Fluchaire iz Marseille je bila bolna že tri leta, nazadnje pa mora še 9 mesecev v postelji biti. Nje konec se bliža. Vendar sklene v avgustu 1827. leta sv. Alfonzu na čast devetdnevnicu opravljati. Nekega večera se ji sanja, da ji je

sv. Alfonz podal velik šop cvetlic, ki je pa vel, iz tega pa poganja več neizrečeno lepih in krasnih cvetlic. Po teh sanjah ne dvomi čisto nič, da ne bi več ozdravela. Na večer pred zadnjim dnevom poskusi iti iz postelje, toda preslaba je še, zgrudi se na tla, kjer jo domači v krvi skoraj mrtvo dobé. Drugo noč pa prosi neko osebo, ki je bila pri njej, da bi za sklep devetdnevnic molili še rožni venec in litanije sv. Alfonza. Skoraj ne more več moliti, z veliko težavo ponavlja še besede, ki jih jej drugi narekujejo. Toda komaj je molitev končana, je popolno zdrava. Vstane iz postelje, poklekne in se z veliko gorečnostjo zahvaljuje Bogu za toliko milost.

Leo Gustav Regnier iz Marseille, dijakon družbe presvetega Odrešenika, je bil dve leti zelo hudo na srcu bolan. Radi velike bolečine ga je večkrat napadla omotica. Vsi zdravniki mu ne vedó drugače pomagati, kot da mu vsacih štirinajst dni puščajo. V začetku avgusta 1827. leta vsi pričakujejo zadnjega trenutka. Tudi sam čuti, da se bo treba kmalu seliti na oni svet in pravi predniku: »Moj oče, molite za-me, kajti jaz bom umrl.« Zraven pa pokliče tudi sv. Alfonza na pomoč, kar je do sedaj vedno opuščal, in bolezen izgine takoj. Sladko zaspi in potem vstane popolno zdrav. Dasi ga popred že nič več niso mogli rabit, posveté ga sedaj z višjim dovoljenjem v mašnika, v katerem stanu je bil prav goreč delavec v vinogradu Gospodovem.

XXI. Sv. Alfonza proglasé za svetnika in cerkvenega učenika.

Komaj je minulo eno leto po smrti svetega škofa, že začnó bratje družbe najsv. Odrešenika njegove čednosti in čudeže, ki so se na njegovo priprošnjo zgodili, ostro preiskavati in vse natanko zaznamovati. Vse te zapiske pa pošljejo v Rim, da bi se pričela pravda, ki je potrebna, da koga razglasé za svetnika in ga priporočé vsem v česčenje. Razun družbe pošlje ravno v istem času tudi več kardinalov, nadškofov, škofov, kapiteljskih vikarjev, več kapiteljnov in duhovnih udov, mnogo svetnih višjih oblasti, več imenitnih oseb, kraljestvo obeh Sicilij s svojim kraljem Ferdinandom IV. enake prošnje v Rim, da bi se začelo preiskovanje. Akoravno so nekatere prošnje prepozno došle, vendar jih je 408 vknjiženih; tako zelo so čislali vsi sv. Alfonza.

Radi mnogih prošenj se prične preiskovanje že 30. aprila 1796. leta. Papež sam imenuje komisijo, na čelu ji kardinala Archinto, predsednika kongregacije za cerkvene obrede. Čez malo časa izide pismo, v katerem papež Pij VI. Alfonza prišteva med »časti vredne« (venerabilis). Preiskovanja se vršé dalje. Mesto umrlega Archinto imenuje papež Pij VII. 6. marca 1802. leta

kardinala Caracciolo predsednika celi komisiji. Z največo natančnostjo pregledajo v to določeni bogoslovci vse njegove spise, in 14. maja 1802. leta slovesno oznanijo, da se v vseh njegovih spisih nič ne nahaja, kar bi bilo vredno cerkvene kazni (ali očitne graje). Potem začno preiskovati njegove čednosti. In 7. maja 1807. leta, na vnebohod našega Gospoda Jezusa Kristusa, oznani papež slovesno v cerkvi sv. Janeza v Lateranu, da je Alfonz Marija Ligvori vse božje in druge čednosti v junaški meri imel. Da ga razglasé blaženega, je bilo treba še čudeže preiskati, ki so se zgodili na njegovo priprošnjo. Ker so pa sedaj za cerkev hudi časi nastopili, ker je sv. oče moral v pregnanstvo, kardinali se razpršili in Francozi zasedli sv. mesto Rim, so se obravnave za nekoliko let pretrgale. Ko pa sv. cerkev zopet prejšnji mir zadobi, nadaljuje z vso le nji lastno natančnostjo, da ga proglasé blaženega, kar se je zgodilo 21. decembra 1815. leta.

Obravnava se zopet nadaljuje; mesto umrlega Caracciolo imenuje Leo XII. kardinala Odescalchi, da naj vodi celo pravdo. Zopet preiskujejo čudeže. Zopet jim zadostujeta dva čudeža, kot popred, da papež Pij VIII. 16. maja 1830. leta dovoli, da se sme proglasiti svetnikom.

Politični nemiri so zadrževali, da se Alfonz ni mogel takoj razglasiti svetnikom. Med tem umrje papež Pij VIII. Njemu sledi Gregor XVI., ki je Alfonza Marijo Ligvorija proglasil svetnika in zapovedal celemu svetu častiti ga kot božjega služabnika. Radi raznih političnih vzrokov in velikih pripravljanj, ki so potrebne za tako slavnost, določi se še le 26. maj 1839. leta kot praznik, na kateri se je imelo pet služabnikov božjih slovesno na altar postaviti v splošno češčenje, in sicer: Alfonz Marija Ligvori, Franc Hieronimo iz Jezusove družbe, Janez Jožef od Križa iz Alkantare, Pacifik Severinski iz reda minoritov in Veronika Julijana iz reda kapucink.

Že teden poprej se polni večno mesto pobožnih romarjev. Sveti oče povabi vse škofe po Laškem. Še čez sto duhovnov iz družbe najsv. Odrešenika pride takrat iz Francoskega, Nemškega, Belgije itd., drugih duhovnov pa je še čez 12 tisoč v Rimu. Tje pride tudi kralj Neapoljski s svojim bratom, kralj Ludovik Bavarski s svojim sinom, in vnuk sv. Alfonza, častitljivi starček Jožef Ligvori, knez Pallivski (de Palliva). Zaželeni dan 26. maja napoči. Glasno gromenje topov in lepo ubrano zvonjenje zvonov naznanja slovesni dan. Ob polu petih zjutraj se pomikajo pobožna krdela proti cerkvi sv. Petra. Nazadnje prinesó kardinali sv. očeta v spremstvu mnogo stotin duhovščine. Sv. oče stopi v krasno ozaljšano in z več kot 20 tisoč svečami razsvitljeno mogočno cerkev. Najpred pozdravi Jezusa v najsv. Zakramentu, potem sprejema poklon više duhovščine. Na to ga prosijo, da bi blaženega sprejel med svetnike. Sv. oče vstane in zapoje »Veni

sancte Spiritus«. (Pridi sveti Duh.) Zatem sv. očeta še dvakrat prosijo, da naj blaženega všteje med svetnike. Sv. oče sedi na svojem prestolu, 116 škofov in 34 kardinalov ga obdaja, ko slovesno govori: »V čast svete Trojice, v proslavljenje katoliške vere, v povzdigo krščanskega imena proglasimo Mi, opiraje se na oblast našega Gospoda Jezusa Kristusa, in svetih aposteljnov Petra in Pavla, in potem, ko smo si dobro premislili in večkrat za božjo pomoč prosili, in tudi za mnenje Naših častivrednih bratov kardinalov, očakov, nadškofov in škofov, ki so v Našem mestu, pozvedeli, svetega Alfonza za svetnika in določujemo, da naj se njegov rojstni dan po vsej cerkvi vsako leto praznuje. V imenu Očeta in Sina in sv. Duha. Amen.«

Po teh besedah vstane sv. oče s svojega prestola, odloži tiaro in zapoje slovesni »Te Deum«, hvaleč Boga za milost, ki jo je skazal celemu krščanskemu svetu. Po zahvalni pesmi molijo prvič molitve k novoimenovanim svetnikom, potem pa sam sv. oče opravlja slovesno nekrvavo daritev, pri kateri se tudi prvič spominja novih svetnikov. Po slovesnem opraviilu podeli še sv. oče svoj blagoslov zbranemu ljudstvu pred cerkvijo svetega Petra, in slovesnost je končana.

In prikazal se je veliki duhovnik, ki je v življenji podpiral hišo Gospodovo, ubogim oznanjeval evangelij, in da bi vse pridobil za Kristusa, vsem postal vse, venčan s častjo in slavo od božjega Odrešenika. (Brev. Rom. Alph.)

On, ki se je vedno poniževal in zatajeval, on, ki je za svojim božjim učениkom nosil križ najhujših bolečin in največega zaničevanja, in ki je z Jezusom trpel do smrti, on naj bo tudi sedaj z Zveličarjem v kraljestvu slave po celi cerkvi čiščen.

To pa še ni zadosti v očeh Gospodovih. Njegov spomin ne sme jenjati na zemlji, njegovo ime naj bo v časti od roda do roda. Njegovo modrost morajo oznanjevati ljudstva, njegova hvala naj se razlega po celi cerkvi, kajti Bog ga je v življenji napolnil z duhom modrosti in učenosti. Kot polivi dežja so izrekli te modrosti, izliti čez vse krščansko ljudstvo. V sredi cerkve je odprl svoja usta in kot svitlo solnce je svetil v tempeljnu Gospodovem. Kakor ogenj se je vzdigal in kakor goreča bakla je sipal svojo besedo čez širni svet. Tedaj naj tudi vsi visoko čislajo to modrost; kakor svitla luč naj se postavi na svečnik v Gospodovi hiši in naj se ne ugasne na veke. (Off. Doctor.)

Od vseh strani širnega sveta se začno oglašati cerkveni dostojanstveniki in ga imenujejo »najbolj gorečega cerkvenega učenika«. Že je čez 700 škofov iz vseh delov sveta poslalo prošnjo sv. očetu, da bi ga imenoval cerkvenega učenika. Tolikim prošnjam se sv. oče več ne more ustavljati. Po svoji nadpastirski oblasti razpošlje nepozabljivi veliki Pij IX. 23. marca 1871. leta

pismo celemu krščanskemu svetu in imenuje sv. Alfonza Marijo Ligorijana: »cerkvenega učenika.«

Sedaj vidimo onega, ki je zaničeval svet in premagal vladarja tega sveta, visoko nad tem svetom uživati nebeško plačilo. Kot zmagovalec se je vzdignil v nebo obložen z neizmernim zakladom dobrih del in čednosti. Tam gori sedaj kraljuje z Jezusom Kristusom v večnem miru proseč za nas uboge zemljane.

O hrabri junak, ki si v zmagovalnem boji krono večnega življenja zaslužil in za trud in težave v boji večni mir v nebesih zadobil, ozri se na nas slabe brate, ki v preganjanji, v zalezovanji hudobnega duha tvojo slavo po svojih močeh oznanujemo! Kaka sladkost, kako veselje je, o sv. Alfonz, v ti solzni dolini, v tem telesu, podvrženem smrti, tvojo slavo prepevati, tebe častiti in te na pomoč klicati! Da, tvoje ime je slajše kot med in medica. O sveti Alfonz, usmili se nas! O sveti Alfonz, prosi za nas!

Ivan Müller.

II.

Adolf Kolping

in katoliško društvo rokodelskih pomočnikov. *)

»Dejanska ljubezen ozdravlja vse rane, gole besede množijo le bol.«
Kolpingovo glasilo.

V zgodovini beremo o slavnih kraljih, o imenitnih vojskovodjih, o hrabrih vitezi, katerih slavna dela opevajo pesniki, s katerimi se ponašajo narodi. Kaj so storili tako izvrstnega? Ta je pokončal v krvavem boji brez števila človeških bitij; oni si je osvojil sovražno mesto, oplenil ga in razrušil; tretji je vjel in odpeljal cele množice nasprotnikov v sužnost: zato je torej njegova slava nevenljiva in njegovo ime večno.

*) Ta spis je posnet po krasni knjigi: »Adolph Kolping, der Gesellen-vater. Ein Lebensbild, entworfen von S. G. Schäffer, Rector und General-Praeses des katholischen Gesellen-Vereins. Münster 1882« in deloma po knjižici: »Kolpings Gesellenverein in seiner socialen Bedeutung.« Dr. Vosen. Frankfurt 1866. Hvaležno smo porabili tudi rokopis preč. g. A. Kržiča.

Poznamo še drugačne slavne može, o katerih pa zgodovina ne pripoveduje toliko, ker so delali manj nemira in manj šuma na naši zemeljski krogli. Možje ti niso prelivali človeške krvi in svojemu bližnjemu niso delali najmanjše škode. Delali so sicer tiho, a neumorno. Pridni, kakor bučelice, so si nabirali vednosti, znanja in skušenj, da bi zamogli temveč koristiti svojemu sobratu, vesoljnemu človeštvu. Z besedo in s peresom, z dobrim svetom in z gledom so mu skušali pomagati. Trudili se niso samo za njegovo telesno blagostanje, ampak tudi za njegov dušni blagor. Take može smemo imenovati zares slavne. Taki zaslužijo, da se jih spominjamo pogostokrat z veseljem in s hvaležnostjo. Tacega moža se hočemo tudi mi spominjati v naslednjih črticah. Ne pripada sicer po rodu nam Slovencem, toda njegov vpliv je segal in sega še vedno tudi v naše kraje. Njegov veliko srce je objemalo tudi druge narode z veliko ljubeznijo, zato smo mu vsi dolžni spoštovanje. Ta mož je Adolf Kolping, ustanovitelj že tako daleč razširjenih katoliških društev rokodelskih pomočnikov. V naslednjem hočemo podati njegov životopis in kratko zgodovino omenjenih društev.

I. Kolpingova mlada leta.

Rojstni kraj Kolpingov je malo mestice Kerpen, v prelepi renski pokrajini, eno uro od železnice, ki pelje iz Kolina v Aachen. Tu je zagledal luč sveta 8. decembra 1813. Stariši so imeli hišico, nekaj polja in čredico ovac. Če so hoteli pri takem imetju pošteno izhajati in precej številno družino oskrbeti, morali so pridno delati. Tudi otroci so se morali zgodaj privaditi težkega dela, le najmlajšega Adolfa niso hoteli obteževati s težkim poljskim delom, ker je bil bolj šibek in nežen. Zato je smel tudi redno obiskovati domačo šolo. Njegov učitelj je bil olikan, potrpežljiv, jako delaven in pobožen mož, ki je podučeval v tem mestu že 54 let. Z mladim Adolfom sta postala kmalu velika prijatelja, ker je bil deček bistre glave in jako priden. Toda jednorazrednica v Kerpeni ni mogla zadostovati vzbujenemu in po višji izoliki hrepenečemu dečku. Želel si je izobraziti svojega duha v višjih šolah. A revni stariši mu niso mogli ustreči. Opustiti je moral misel na šolo in stopiti v delavnico čevljarskega mojstra v Kerpeni. Ni bil sicer po volji novi posel Adolfu, raje bi sukal pero, kakor šilo, vendar ni zanemarjal svoje dolžnosti. Pridno in vestno se je učil čevljarstva in po običajni učni dobi so ga povzdignili v stan pomočnikov.

Bilo je pa za njegove dobe v navadi, da je vsak rokodelski pomočnik, ki se je hotel v svojem poslu dobro izuriti, moral potovati in delati v raznih mestih pri različnih mojstrih. Dalje ko je prišel tak pomočnik, pri več mojstrih ko je delal, bolj je

bil spoštovan, bolj imeniten. Tudi naš Adolf vzame potno palico v roko, poslovi se od skrbnih starišev, od dobrega mojstra ter gre iz mesta za čevljarkega pomočnika na deželo. Ni si pa mogel pridobiti pri teh bolj priprostitih mojstrih one izurjenosti, kakoršne si je želel. Rad je pripovedoval pozneje, kako je v mladosti čevljaril in priporočal je nujno pomočnikom, naj se svojega rokodelstva dobro izučé. Smehljaje je večkrat pristavil, kako je še kot neskušen čevljarček naredil očetu dvoje čevljev, a bili so tako slabo izdelani, da je oče sicer spravil nogi vanje, a sezuti jih ni mogel na noben način. »Tako-le je,« podučil je potem, »zmiraj se je treba učiti in pri vsakem se pokaže, kako resničen je pregovor, da nobeden ni učen z nebes padel.«

Da bi si pridobil torej večo dovršenost v rokodelstvu in da bi imel lepšo priložnost skrbeti tudi za izobražbo duha, sklene iti v Kolin. Kolping ni namreč nikdar opustil misli na višo omiko. Ukazeljen kakor je bil, je nosil vedno kako knjigo s seboj. Prebiral jo je, kadar-koli mu je dopuščal čas. Bral je mnogo in najraznovrstnejše knjige. Najbolj so ga pa mikale prirsčne povesti Kristofa Šmida, življenje svetnikov in pridige znane, dovtipnega očeta Abrahama a Sancta Clara. Po branji življenja svetnikov je dobil ono trdno krščansko podlago, ono čudovito vstrajnost in potrpežljivost ter zaupanje v božjo previdnost, po katerem se je vsikdar odlikoval. Abraham a Sancta Clara mu je pa dal oni krepki, možati in dovtipni slog, ki se kaže v vseh njegovih spisih.

Med tem mu umrje leta 1832 njegova pobožna in dobra mati. Njej v spomin je zložil še kot pomočnik žalostinko, ki je kaj ganljiva. V tej pesmi se obrača do svoje rajne matere in jo prosi, naj ga nikar ne zapusti, ampak naj ga iz nebes s svojo poveljano ljubeznijo varuje hudega, saj zamore sedaj v nebesih s svojo materino ljubeznijo zanj še več storiti, kakor poprej. Spomin na mater ga je obranil mnogih nevarnosti in nerodnosti. Sam je pozneje v nekem govoru rekel: »Imel sem ubogo mater, toda mater, pri kateri nisem ničesa videl in ničesa slišal, česar bi ne bil moral čislati! In ako so me nadlegovale skušnjave, spomnil sem se svoje pobožne matere in skušnjavec je pobegnil. Potem, ko mi je umrla, dobil sem še-le pravi strah pred njo, sedaj sem še le zares čutil v svojem srcu in jasno videl z očmi, koliko se imam zahvaliti njeni molitvi. Zares njeni molitvi se imam zahvaliti za vse; njej se imam zahvaliti, da danes tukaj stojim in da nisem poginil v nevarnostih, ki so me obdajale. Njena molitev mi bode pomagala tudi še dalje božjo čast množiti po mojih slabih močeh.«

Kolping je šel torej v Kolin. Menil je, da bode dobil tu same olikane, za vse dobro vnete mlade rokodelce. Pa kako se je ogoljufal neskušeni mladenič! Med kako zanikarno druhal je

zašel! Večina njegovih sovrstnikov v Kolinu je bila telesno in dušno spridena. Na potovanji so beračili, po delavnicah so z bogokletstvom in z umazanim govorjenjem Boga žalili, po zanikarnih krčmah so težko zasluženi ali pa nadležno priberačeni denar zapravljali z igro in s pijačo. V nedeljo so delali, da bi počivali v ponedeljek in počenjali, kar je Bog prepovedal. Samim sebi prepuščeni so bili neizrečeno predrzni ter so se bali le jedne moči na svetu — policije, če potni list ni bil v redu. Hudo je délo to Kolpingu. Do srca ga je razžalostilo tako počenjanje njegovih novih tovarišev. Sram ga je bilo, da je ravno v njegovem stanu toliko divjosti, nevednosti in razuzdanosti. Huda vojska se vname v njegovem srcu in čedalje bolj si je želel svoj stan spremeniti. Veliko in prisrčno je molil za razsviljenje od zgoraj. Čem bolj je molil in se z Bogom posvetoval, tem silnejše se mu je vrivala misel, da ga Bog kliče v duhovski stan. In kolikor več je premišljeval, kolikor hujše skušnjave je imel, toliko bolj se je utrjevalo v njem to prepričanje. O času največje britkosti je hitel na svoj priljubljeni kraj — pred podobo Matere Božje, tam si je sprosila pomoči zoper skušnjave, tam je ponovil svoj sklep, da hoče postati dober duhoven. Le jedno tako skušnjo hočemo tu navesti, ki je bila sama na sebi nedolžna, a ravno zato bi ga bila toliko laže odvrnila od storjenega sklepa.

Kot pomočnik je delal Kolping v Kolinu nekaj časa tudi pri poštemem, premožnem, pa starem čevljarskem mojstru. Temu se je pridni, ubogljivi in pobožni mladenič tako prikupil, da ga je ljubil kakor sina. Jednako dobra mu je bila žena mojstrova, kakor tudi njuna edina pridna in pobožna hčerka. Pogostokrat je rekel mojster, da ima dva otroka in ko bi vedel, da Kolping vedno pri njem ostane, bi rad umrl. Matí je pa tudi rada omenjala, da bode moral mož svojo butaro kmalu odložiti ter jo prepustiti družemu, — toda komu? »Iz slame bi bil moral biti«, (to so Kolpingove lastne besede) »da bi ne uganil, kam meri tako besedovanje. Ko se je nekega dne govorica zopet sukala okrog te reči in se jima je čudno zdelo, da ne zgrabim z obema rokama za ponujano srečo, zbežim v svojo sobo, kajti moja lastna moč ni sama zadostovala, da bi zamogel reči tem dobrim ljudem: »Jaz grem!« V svoji sobi se izjočem in s križem v roki ponovim svoj sklep, da hočem postati duhoven ter prosim Boga pomoči. Čudovito pokrepčan grem nazaj v delavnico ter rečem mojstru: »Mojster, jaz si poiščem drugo delavnico.« Kakor bi ga mrtud zadel, pade mojster nazaj na naslanjalo in roki mu omahneta: »Ni mogoče, ni mogoče!« zakliče čez nekaj trenutkov. Nato pozove svojo ženo in ji naznani: »Adolf nas hoče zapustiti.« »Jezus, Marija, kaj se je pa zgodilo!« zavpije vsa prestrašena. Tudi hčerka je morala zvedeti žalostno novico. Vsa prepadena

poslušna, potem si zatisne s koncem predpasnika oči in tiho jokaje odide. Ko vidim nesrečo, katero sem zakrivil, mi je bilo silno hudo, zdelo se mi je, kakor da bi mi kdo kos srca odtrgal. Toda ni se moglo zgoditi drugače. Daritev se je morala darovati. Čez nekaj tednov sem zapustil vrlo, zares krščansko družino, ki je hotela sebe osrečiti s tem, ko bi mene osrečila.*

S tem se je že začel izvrševati dobri sklep. Storjena je bila prva stopinja na poti do mašništva. Toda kod ga bode vodila ta pot, tega še sam ni vedel. Le to je dobro vedel, da ne bode gladka in lahka. Kakor strmo planinsko gorovje so se vzdigovale pred njim vse težave in zapreke: a hrepenenje po mašništvu in zaupanje do Boga ga je vzdržavalo, da ni obupoval.

Vsled skrbi, velikega truda in neprestanega čuvanja in učenja po noči zbolil l. 1836 jako nevarno. Da bi okreval, gre domu k svojemu očetu. Temu in pa domačemu župniku razodene svoj naklep. Župnik je pa imel gledé starih dijakov gotovo že neprijetne skušnje, zato mu reče: »Čevljar, ostani pri kopitu!« Oče mu je pa dajal pogum, češ, če ga Bog kliče, naj poslušna njegov glas, Bog bode že poskrbel zanj. Utolažen se obrne še do necega sosednjega župnika, ki ga potrdi v njegovem naklepu ter mu svetuje, naj gre za sedaj še nazaj v mesto čevljarit; zvečer pa in ob prostih urah naj se uči pridno latinske slovnice. Dá mu ta gospod tudi potrebnih šolskih knjig.

Ko ozdravi, gre torej nazaj v Kolin in se pridno poprime učenja. Vsak prosti trenutek porabi v to, da si vtepa v glavo latinske besede in oblike. Mislimo si lahko, da za 23 letnega mladeniča ni bila to nikakor lahka reč.

O veliki noči leta 1837 se vrne zopet nazaj domu; vsak dan obiskuje sosednjega župnika ter nadaljuje pri njem svoje učenje. Ko je bil pa ta na njegovo veliko žalost prestavljen, usmili se ga domači gospod vikarij ter mu pomaga pri učenju. Izobrazil se je toliko, da je zamogel vstopiti že jeseni l. 1837 v gimnazijo v Kolinu; in sicer so ga sprejeli takoj v tretji razred po tedanji razdelitvi.

Malo čudno je bilo videti 24letnega Kolpinga sedečega med 14 letnimi dečki. A nagajanje tovarišev bi ga ne begalo, ko bi imel le kaj jesti in pa stanovanje, obleko ter za druge potrebe. Od doma mu niso mogli ničesa dati, navezan je bil jedino le na milosrčnost dobrih ljudi in na majhen pa težek zaslužek, ki ga je dobival od podučevanja učencev nižjih razredov. To mu je vzelo mnogo časa. Za-se je moral večidel le noč porabiti. Hotel si je kolikor mogoče sam zaslužiti svoj kruh, da bi ne bil svojim dobrotnikom preveč nadležen. Vsled prenapetega dela in učenja je večkrat nevarno zbolel. Pogostokrat je bljuval kri, zlasti l. 1838. in 1839. In že takrat se je rodila kal bolezní, ki je bila vzrok njegove prezgodnje smrti.

Toda njegovega duha ni upognila ne bolezen, ne potreba, ne prevelika utrujenost. Neprestano je sledil svojemu idealu, o katerem piše v svojem dnevniku: »Moj ideal ni domišljija, ni kaka predstava prenapetega ali pa razburjenega duha. Ne povzdigujem se v mislih visoko nad druge ljudi. Prizadevati si hočem biti najprej človek, spoznati hočem visoki namen, za kterega sem vstvarjen; hočem spoznati in spolnovati dolžnosti, ktere ima človek, da zamore živeti med svojimi brati, da more za nje delati. Potem ko bodem spoznal pota, ki vodijo do popolnosti, hočem krepko hoditi po njih, spoznane resnice se trdno držati, goreti za resnico in pomagati bratu. Zadovoljen bodem, ako bodem vse storil, kar zahtevajo moje moči in moj delokrog.«

O njegovem plemenitem značaju, o njegovi ljubezni do bližnjega svedoči dogodek iz prvih let njegovega šolanja. Nekega dne izvé, da je njegov nekdanji čevljarski pomočnik obolel na kozah. Nobenega človeka ni imel, da bi se brigal za njega. Tu se mu ponudi Kolping za strežnika. Prigovarjali so mu sicer, naj se ne izpostavlja taki nevarnosti, toda kratko se odreže: »Tu je moje pomoči potreba, zatorej moram pomagati, za drugo bode že Bog skrbel.« Stregel je bolniku do zadujega izdihljeja in ga kaj lepo pripravljal na smrt. Bilo je to konec šolskega leta. Ko pride domu na počitnice, pokažejo se tudi pri njem koze. Z božjo pomočjo je sicer zopet ozdravel, a sledovi koz so mu ostali kot častno znamenje njegove požrtovalne ljubezni do bližnjega.

O veliki noči l. 1841 dovrši Kolping — 27 let star — gimnazijo. Navadno se je za to potrebovalo 5 let, a on jo je dovršil v 3½ letih in bil je vendar v kljub svoji bolehnosti, v kljub svojim silnim skrbem vedno med najboljšimi.

Po dovršenem izpitu je nastalo vprašanje, kam naj se obrne, da se pripravi za duhovski stan. Domače vseučilišče je bilo v Bonnu. Toda Kolpinga ni veselilo iti tjakaj. Vplivni dobrotniki so mu preskrbeli v propagandi v Rimu brezplačno mesto, toda tudi tjakaj ga ni gnalo. Najbolj ga je mikalo Monakovo. Tamkajšno vseučilišče je bilo takrat na najboljšem glasu. Zlasti profesorji bogoslovja so bili možje, katerih imena so zapisana s zlatimi črkami v zgodovini katoliške vede. Reithmayr, Haneberg, Stadlbauer, Phillips, zlasti pa duhoviti Goerres so tam učili. Tudi Doellingerja ne smemo pozabiti, ki je bil takrat jako slavljén. Ni torej čudo, da so dijaki od vseh strani kar drli na Monakovsko vseučilišče. Ravno to je tudi Kolpinga vleklo tjakaj. Toda kje dobiti potrebnih pripomočkov? Ni se to zgodilo brez posebne previdnosti božje. Neka grajščakinja se je zaobljubila za pokoro, da bo revnega dijaka — bogoslovca podpirala v bogoslovskih šolah. Božja previdnost je hotela, da izvé dobra grajščakinja ravno za Kolpinga ter njemu ponudi svoj dar.

Akoravno bi ga ta sijajna ponudba rešila najedenkrat vseh skrbi, vendar si je izprosil tri tedne pomisleka. Rekel je: »Nobeden ne ume vaše ponudbe tako ceniti, kakor jaz, ki sem štiri leta sam moral skrbeti za vse svoje potrebe. Toda, akoravno mi je to prizadejalo mnogo truda, dene mi pa silno dobro zavest, da sem se preživil na gimnaziji z lastnim naporom, z lastno močjo. Tej zavesti se ne bi rad odpovedal.« Vendar sprejme po tritedenskem pomišljevanji to ponudbo in konec aprila l. 1841 odrine jo proti Monakovem. Kmalu se je priljubil profesorjem in tovarišem, ki so ga vedno čislali in mu bili jako vdani. O počitnicah l. 1841 je potoval z dvema tovarišema peš skozi Tirole v Benedke in v Padovo. Silno se je zanimal za narodne običaje. Skrbno je popisal v svojem dnevniku vse znamenitosti, ki jih je opazoval, vse dogodke, ki jih je doživel na svojem potovanji.

V Monakovem je ostal le do 26. julija 1842, ker je moral na domačem vseučilišči vsaj nekoliko časa biti vpisan, ako je hotel biti sprejet v Kolinsko semenišče. Po veliki noči l. 1844 ga vidimo zopet v Kolinu kot semenišnika, kjer se je pripravljajl jedno leto neposredno za mašništvo.

Kolping ni stopil nepripravljen čez semeniški prag. Saj je bil sedaj blizo svojega že davno zaželenega cilja. Sedaj se je zamogel popolnoma posvetiti svojemu najbližjemu pripravljanju za imenitni stan. Ni mu bilo težko spolnovati hišnih pravil, saj je bil navajen že davno zatajevanja, pokorščine in molitve. Posvečen je bil v mašnika 13. aprila 1845. Prišel je torej tisti dan, za kterega je toliko truda prestal; prišel je dan, kterega je željno pričakoval že toliko let. Ta dan je daroval nebeškemu Očetu sebe popolnoma vsega, njemu je posvetil vse svoje moči, vse svoje delovanje. Ta dan je bil za njega pa tudi dan žalosti, kajti v noči pred njegovim posvečenjem mu je umrl oče za rakovo boleznijo. Željno je pričakoval videti svojega sina pred altarjem Gospodovim, toda ni mu bilo to dano.

II. Katoliško društvo rokodelskih pomočnikov se vstanovi.

Pridno si je nabiral Kolping zakladov vednosti in skušenj. Svojega že tako vzbujenega in krepkega duha je podpiral z vstrajnim učenjem. Sedaj je pa prišel čas, da bi deloval javno, da bi vporabljal svoje pridobljeno znanje v prid in blagor človeštva. Previdnost božja ga je poklicala za duhovnega pomočnika v veliko tovarniško mesto Elberfeld. Tu je deloval Kolping 4 leta s tisto vstrajnostjo, s tisto požrtvovalnostjo, ki je bila le njemu lastna. V Elberfeldu se je začelo katoliško rokodelsko društvo. Ni pa prišel Kolping sem že z namenom vstanoviti tako

društvo. To društvo je nastalo — tako bi rekel — samo iz sebe in Kolping prav za prav še njegov začetnik ni. Še le potem, ko se je društvo že začelo, jel se je zanimati za društvo, ktero je potem po svoje osnoval in preobrazil.

Na praznik presv. Rešnjega Telesa l. 1845 so sli, kakor je bila v Elberfeldu navada, otroci k prvemu sv. obhajilu v slovesnem sprevodu z lepo zastavo iz dekliske šole v farno cerkev. Pogled dolge vrste nedolžnih nevestic Kristusovih mora ganiti vsako dobro srce. Posebno pa sta bila globoko ginjena dva vrla mizarska pomočnika, Jurij Gerlach in Friderik Kamp. Brž skleneta nagovarjati svoje tovariše, naj bi se ustanovila kaka bratovščina, ktera naj bi se slovesnih procesij vdeleževala s svojo zastavo. Gresta k starejšemu Elberfeldskemu kapelanu Steenaerts-u, ki pohvali njuno misel in jima spiše poziv za nabiranje darov za novo zastavo. Sedaj sta nabirala vsako nedeljo pri znanih katoliških pomočnikih. V nedeljo pred sv. Lavrencijem l. 1845 je mestni župnik blagoslovil novo zastavo ter opominjal vrle pomočnike k stanovitnosti.

Med tem sta pa marljiva nabiralca vabila somisleče rokodelce v delavnico necega blazega mizarskega mojstra, da so se tam učili cerkvenih pesmi za procesijo sv. Lavrencija, kateremu je bila posvečena farna cerkev. Mojster je sam znal nekoliko na gosli. Nauk je šel dobro izpod rok. Čedalje več rokodelcev je prihajalo. Že za tretjo pevsko vajo je bila delavnica premajhna. Blagi, za vse dobro vneti vodja na dekliski šoli, Brener, jim je prepustil šolsko sobo za te večerne shode.

Ko se je družba še bolj pomnožila, niso se učili samo petja, temuč so tudi prebirali dobre knjige in časopise. Kapelan Steenaerts je imel vsako nedeljo nagovor. Kmalu se je pridružil tudi Kolping, kateri jim je govoril zlasti ob ponedeljkih.

Tako je jelo kaliti dobro seme, vsejano v srca nadepolnih mladeničev. Brez hrupa in vrišča se je razvijalo in rastle više in više.

Za novo napravo se je posebno zanimal že imenovani vrli Brener. V oktobru l. 1846 je sestavil nekakšno spomenico, v kateri živo priporoča vsim rokodelskim pomočnikom društvo, ki ima nalogo obvarovati mladeniče, zlasti rokodelske pomočnike v starosti od 18—25 leta, prepogostnega obiskovanja gostilnic ter jih primerno zabavati in izobraževati. Za to je treba: 1. primerne sobane, 2. zveze nekterih za ljudski blagor vnetih mož, 3. lastne knjižnice, 4. primernih pravil. Spomenica vsako teh štirih točk obširno razlaga in utemeljuje ter koj podaja v osnovi pravila tacega društva.

Te spomenice ni bil nihče tako vesel, kakor kapelan Kolping. Ko ga pride nekikrat Brener obiskat, priteče mu naproti ves vesel s spomenico v roki, potrka mu na ramo, rekoč: »Tu ste

pa nekaj napravili, česar sem svoj živ dan želel!« Pač še ni takrat slutil, da bo po božji volji ravno po njem zadobilo tisto »nekaj« pravo podobo.

Oba kapelana in Brener so sedaj resno prevdarjali pravila. Imenovali so pa društvo »mladeniško društvo«^{*)}, da bi ne bilo preveč omejeno in da bi sploh mladeniči lahko pristopali. Redno se je ustanovilo društvo 6. novembra 1846. Steenaerts je bil predsednik, Kolping podpredsednik, Brener tajnik. Razun teh so bili v odboru še jeden blagajnik in štirje nabiralci.

Sedaj se je začelo živahno življenje v društvu. Predsednik in podpredsednik sta imela razne podučne in zabavne govore, Brener je pa skrbel za petje, računstvo in pisanje. Ob nedeljah in praznikih so hodili skupaj k sveti maši, širikrat v letu so pristopili k mizi Gospodovi, ob posebnih cerkvenih svečanostih so ponosno stopali za svojo krasno zastavo in se odlikovali z lepim petjem, obiskovali so bolne družabnike, skrbeli za slovesen pogreb umrlim tovarišem ter se medsebojno vneli za vse dobro.

L. 1847 se je moral predsednik seliti, ker je postal župnik daleč od Elberfelda. Mesto njega je postal sedaj Kolping predsednik. Z navdušenjem se je poprijel novega posla. Saj je poznal pomočnike bolj, kot marsikteri drugi. Vedel je za njihove napake, zato je tudi lažje rabil potrebna sredstva, da bi jih odstranil.

Prišlo je nemirno leto 1848. Povsod je kipelo. Po ulicah in po cestah Elberfeldskih je tekla kri. Po gostilnicah so se vzburljali duhovi neizkušenih delavcev in rokodelskih pomočnikov. Udje mladeniškega društva se pa prav nič niso vdeleževali tacih izgrediv.

Kolping je ravno ta čas dopolnjeval pravila od l. 1846 in jih pripravljaj za tisek. Tiskana pravila je izročil družabnikom s kratkim ognjevitim priporočilom, v katerim piše med drugim: »Vsakdo je svoje sreče kovač. Kar se Janezek nauči, to bode tudi Janez znal. Sejmo torej za časa s krepko roko dobro seme na dobra tla, da se bode setev vspešno razvijala in nas storila srečne. Srečen pa je človek, ako je zadovoljen s stanom, ki mu je določen od Boga, ako častno spolnuje ono mesto, katero mu je pokazala božja previdnost; ako si prizadeva dobiti izurjenost v poslu, s katerim si hoče služiti kruha. Ako hočete torej postati vrli mojstri, dobri očetje, morate biti sedaj pridni pomočniki, marljivi delavci. Da bi vas k temu vodili, da bi vam pokazali namen vašega življenja, zato smo ustanovili to društvo . . . Kdor pa hoče biti resnično vrl, mora biti vrl na duhu in na telesu. To se pravi: svoje rokodelstvo mora vsakdo poznati dobro in biti mora tudi dober kristijan. Brez živega, krepkega krščanstva ne premore človek čisto nič. Brez njega ni resnične zadovoljnosti,

*) Junggesellenverein.

ne prave čednosti, ne resničnega poštenja, ne sreče. Ostanite torej vedno zvesti svoji veri. Spopolnujte se v njej! Privadite se pa tudi reda, delavnosti, varčnosti! Ljubite svoj stan, izobrazujte se v njem vedno bolj! Da je to vaša želja, ste pokazali s tem, da ste pristopili našemu društvu. Ostanite le zvesti svojemu namenu in plačilo gotovo ne bode izostalo!«

Društvo je štelu vedno več udov. Do oktobra l. 1848 jih je bilo že 251, kateri so se vsi kaj dobro obnašali.

Da bi pa tudi širje občinstvo spoznalo važnost tega društva, izdà koncem l. 1848 knjižico, v kateri imenuje novo društvo naravnost »društvo rokodelskih pomočnikov«, kakor se še danes imenuje. O tej knjižici hočemo obširneje govoriti v tretjem poglavju.

Čem bolj se je v Elberfeldu razcvitalo rokodelsko društvo in kazalo že mnogo sadu, tem bolj si je želel Kolping vstanoviti jednaka društva tudi po družih mestih. Sklenil se je popolnoma posvetiti tej od Boga samega mu naloženi nalogi. Ni se mu pa zdel Elberfeld pripravi kraj za središče, iz katerega naj bi se razširjala prekornostna naprava. Želel si je priti v Kolin, ker je to mesto zdadno večje in naravno središče poreske pokrajine. Mesto in njega razmere so mu bile natanko znane, saj je tam delal že kot rokodelski pomočnik, tam je dovršil gimnazijo, tam je bil tudi posvečen v mašnika. Ta svoj naklep razodene Kolin-skemu nadškofu in ga ob enem prosi, da bi mu blagovolil dati v Kolinu kako primerno službo. Nadškof pohvali njegovo delovanje, a primerne službe mu ni mogel dati: »Vi potrebujete mnogo denarja in ne smete imeti preveč dela, ker bodete morali mnogo potovati in bodete imeli z društvom že tako dovolj opravka; take službe pa ni nobene izpraznjene.« Tako mu je vselej odgovoril, kadar ga je prosil, da bi mu spolnil srčno željo. Še le ko je stolni vikar umrl, izprosil si je njegovo mesto. Ta služba ni bila lahka in tudi ni donášala mnogo dohodkov; toda Kolping je bil vesel, da je le v Kolin prišel. Stolni vikar je ostal do l. 1862 ter je kaj vestno izvrševal svoje dolžnosti. Zadnja leta, ko je imel z društvom preveč opraviti, je dobil namestnika, katerega je sam plačeval.

Imenovanje za stolnega vikarja je došlo Kolpingu 15. marca 1849. l. Preselil se je pa v Kolin 2. aprila istega leta. Rokodelski pomočniki v Elberfeldu so mu priredili ginljivo odhodnico.

Predno pa je prišel v Kolin, skušal si je tam pridobiti tal za svoje društvo. Poslal je tje kaj necega pomočnika, in ta je pregovoril mnoge, ki so obljubili, da hočejo pristopiti društvu. Pri veljavnih in omikanih krogih je pa pripravljaj Kolpingu pot dr. Vosen (rojen 1815, umrl 1871), učitelj veronauka na gimnaziji v Kolinu. Vosen je bil ves čas Kolpingov najboljši prijatelj in najvnetejsi pospeševatelj društva.

Z obilnim upanjem je prišel Kolping v Kolin, pa reč ni bila tako lahka, kakor si je morebiti mislil. Neizrečeno veliko dela in truda ga je čakalo. Toda ni se vstrašil. Veljalo mu je pravilo: »Le odjenjati ne! nasprotovanje me še bolj razgreje!«

Celih 7 mož se je sešlo prvi večer, ko je otvoril društvo v neki šolski sobi. Kakor poprej v Elberfeldu, moral si je tudi tukaj pomagati s šolskimi klopmi. Lojeve sveče so bile razsvitljava bornemu prostoru. To pa ni trajalo dolgo časa. Iz sedmih mož jih je postalo sto, pozneje dve sto in celo tri sto. Nekteri so prišli le iz radovednosti, ali pa, da bi se malo pošalili in so zopet sli, ali mnogo jih je bilo stanovitnih. Šolska soba je postala kmalu premajhna, zato vzame v najem celo hišo in poznej kupi hišo z velikim vrtom za 14.200 tolarjev. Sedaj je imelo društvo svoj dom.

Da je število udov tako naraščalo, zahvaliti se je le Kolpingu. On je znal mlade pomočnike privabiti in jih tudi pridržati. Kako krasni, kako prepričevalni in ob enem resnični so bili njegovi govori. Govoril je navadno vsako nedeljo zvečer. Stal je tu med radovednimi pomočniki z jedno roko v žepu, drugo pa na hrbtu; iz njegovih ust so se pa vsipale besede nadahnene ljubezni do rokodelcev. Sedaj je resno grajal napake in razvade pomočnikov, sedaj krepko povdarjal njihove dolžnosti, potem je zopet vpletel kak nedosegljiv dovtip. Mladi ljudje so ga pa poslušali, kakor da bi bili začarani. Saj so tudi njegove besede prišle iz srca, iz prepričanja, govoril je iz skušnje, zato je pa segel tudi njegov govor do sre.

Vse zadeve tikajoče se rokodelskega stanu je obravnaval v teh svojih govorih, ali bolje rečeno, pogovorih. Pogostokrat je govoril o sreči in zadovoljnosti, ki vlada pri krščanski rodovini. Opisaval je tiho blaženost, katero je sam občutil sedeč pri kolovratu svoje matere. Povdarjal je, da se vsaka rodbina čuti srečno in zadovoljno le pod svojo streho, pri lastnem ognjišči. Opominjal je pomočnike, naj bi dobro vporabili trojno glavnico, katero ima vsak mlad delavec, namreč: mlado moč, zaslužek in čas. Pri drugi priliki je zopet dokazoval, da je človek dolžan delati, da je napačna trditev nekterih kričačev, ki pravijo, da je delo blago. Posebno pogostokrat je opominjal, da je treba nedelje posvečevati, kajti to ni samo od Boga zapovedano, temuč je tudi človeku potrebno. Nedeljski počitek ga tolaži v njegovih nadlogah in povzdiguje njegovo srce. Zlasti je pa pogostokrat priporočal vsem, naj bi se vestno izurili in izvežbali v svojem rokodelstvu, da bi postali dobri mojstri. Da ta opomin ni bil zastonj, razvidimo iz tega, da je že v prvih letih obiskavalo poduk v risanji 100 pomagačev. H krščanskemu nauku, ki ga je Kolping sam učil, hodilo jih je 200. Čez 100 se jih je vadilo

v lepopsiji in 70—80 v računstvu. Kmalu se je začelo podučevati tudi ob delavnikih zvečer. Dobili so se blagi učitelji, ki so predsednika podpirali in brezplačno podučevali v raznih strokah. Bogatim meščanom se je reč čedalje bolj prikupila in podpirali so društvo z denarji. Zlasti pa mu je bil neprecenljiv prijatelj in nenadomestljiv svetovalec kupec Peter Michels. Ž njim se je temeljito posvetoval o vseh društvenih zadevah. In če je Kolping zapazil, da se v blagajnici kaže golo dno, je bil Michels prvi, ki mu je pomagal iz zadrege, bodisi da mu je sam dal znatno svoto ali ga je pa spremljal k prijateljem »na biro«. Le jeden zgled. Nekdaj začne Kolping tožiti o hudih denarnih zadregah. »Nikar si ne delajte skrbi,« pravi mu Michels, »moj kočijaž naj napreže in popeljeva se beračit!« Peljeta se na beračijo, in zvečer sta se vrnila s polnimi žepi. Podpiralo ga je v njegovem težavnem poslu še mnogo družih vnetih mož duhovskega in svetnega stanu, zlasti mnogo profesorjev in učiteljev.

Veliko spoštovanje in marsikterega dobrotnika je naklonil Kolping rokodelskemu društvu s tem, da se je l. 1849, ko je v Kolinu grozovita kolera razsajala, prostovoljno ponudil za pomočnika bolnišničnemu duhovniku. Neutrudljivo je skrbel tu za dušno zdravje bolnikov. Noč in dan jim je stregel, dokler ni bolezen nehala.

Niso pa zadostovali darovi, ki so kar sami od sebe dohajali, kajti stroški za društveno hišo in druge potrebne priprave so bili ogromni. »Treba bode beraško malho čez ramo vzeti,« tako je večkrat rekel pri posvetovalnih sejah. In kar je rekel, je tudi storil: prosit je šel, skoraj od hiše do hiše. Beraške stopinje so težke stopinje; beraška pota ne pripeljejo do prijaznih obrazov; beraški gostje niso zaželeni gostje, sploh: beračenje zahteva mnoga zatajevanja in dokaj poniževanja. Pa beračenje za Boga in za božjo reč je vendar lepa naloga. Kdor za Boga ponižno berači, ima dvojno žetev: prvo za namen, v kateri nabira, drugo sam zase, za svojo dušo kot plačilo za ponižne stopinje od hiše do hiše. Veliki so mnogi svetniki po učenosti in junaških čednostih. Pa gotovo ni najmanjši med svetniki oni slavni kapucin Feliks Kantališki, ki je hodil po Rimu mnogo let kot prosjaški brat, in so ga sploh imenovali brata: »Bog plati! — (Deo gratias).« Tak brat »Bog plati« je bil v Kolinu okrog l. 1850 naš Kolping. S tem je zapustil vsem predstojnikom rokodelskih društev najlepši zgled. Kako je pa tudi znal ginljivo popisovati bedo rokodelskega stanu sploh in bedo pomočnikov posebej! Dokazoval je tako spretno, da je dolžnost bogatejših temu opomoči, in s tem ganil vsa srca in s srci tudi mošnjčke. Res ogromne svote so mu dali nekteri dobrotniki. Ta je dal 10.000 tolarjev, oni 6000 tolarjev, tretji je dal 2000, mnogi po 100, 50, 25 to-

larjev itd. in kdo bi preštel manjše zneske, ki so mu dohajali od vseh strani!

Pomočniki sami so pa prirejali besede, veselice in razne predstave z deklamacijami in s petjem. Sobana je bila vselej naltlačena, kajti vsi krogi so se živo zanimali za Kolpingovo vstanovo. Denarni uspeh je bil pri tacihi prilikah vselej sijajen.

Že konec leta 1850 je štelo Kolinsko rokodelsko društvo 550 udov, kateri so društvu večinoma zvesti ostali. Vesel je bil Kolping pridnih pomočnikov, a jedna skrb ga je morila: ta namreč, kako bi prišel v okom nevarnostim, v katerih so pomočniki na potovanji in na krajih, kjer prenočujejo. Hotel je nekako oživiti stara cehovska prenočišča s tem, da je sklenil prirediti v Kolinu tako prenočišče, kjer bi se nekaj dni za vse potrebe potujočih skrbelo. Po tem vzoru naj bi se ustanovila taka prenočišča po vseh mestih.

V ta namen izda leta 1852 knjižico, v kateri se obrača do dobrotnikov, naj bi mu pomagali. V tej knjižici kaže, kako so se razmere pri rokodelskem stanu popolnoma premenile. »Ni več one tesne zveze med mojstrom in pomočniki, kakor v starih cehih. Pomočnik je prepuščen samemu sebi. Kar se mu poljubi, lahko dela. Verskega prepričanja skoraj nikjer ni več. Najgnjusnejše bogokletje, nesramne govornice se slišijo pri pomočnikih. Kaka nevarnost preti še nepokvarjenim, če s takim skupaj potujejo in skupaj prenočujejo! Znano je, da so pomočniška prenočišča na najslabšem glasu. Radi tega se mora rokodelsko društvo samo lotiti te zadeve. Stotine pomočnikov željno tega pričakujejo. Kako vstreženo bode s tem potujočim pomočnikom! Da se pa ta naklep izvrši, za to je treba denarja, mnogo denarja. Zatorej sezite globoko v svoj žep, vi Kolinci, pa tudi vsi drugi, ki seanimate za društvo!«

Ni zastoj prosil. Došlo mu je toliko darov, da je mogel prirediti že poprej kupljeno hišo za prenočevanje pomočnikom. Določil je pa, da ne sme tukaj noben pomočnik dobivati hrane in prenočišča dalje, kot tri dni. Ako v tem času ne dobi nikjer dela, mora si skušati dobiti zaslužek v katem družem mestu. Za hrano se je moralo nekoliko, toda jako malo plačevati, za prenočišče pa nič. L. 1856 je pridobil po hudih borbah in z velikim naporom od vlade v Berlinu tej hiši, ali prav za prav društvu, pravice moralne osebe t. j. društvo je smelo odslej kot tako sprejemati darila, imeti zemljišča in sploh nepremakljivo posest. Toda akoravno je bila ta hiša prostorna, ni zadostovala vedno bujnnejše se razcvitajočemu društvu in že leta 1869 so začeli staviti novo obširnejše poslopje. Toda o tem pozneje.

III. Važnost in osnova društva rokodelskih pomočnikov.

V drugem poglavju smo zvedeli, kako se je društvo rokodelskih pomočnikov ustanovilo, kako se je razvijalo in napredovalo. Umestno je sedaj, da spregovorimo nekoliko o pomenu in važnosti ter ob osnovi tega društva.

Po različnih načinih so skušali v novejšem času pomagati tako zelo bednemu delavskemu stanu. Imenujeta se pogostokrat zlasti dva moža, ktera imata za seboj vsak svojo mogočno stranko. Prvi je Ferdinand Lassalle (rojen 1825 v Vratislavi, umrl 1864 v Genfu). Ta po svojih zmožnostih izredni, a nravno propali mož, židovskega rodu, je zahteval, da mora država pomagati delavcem. Bogatašem naj se vzame potrební denar, in naj se napravijo delavnice, v kterih bi delavci skupaj delali pod nadzorstvom države. Ves čisti dohodek naj bi se razdelil med-nje. Zahteval je tudi, da se naj delavcem dá več vpliva pri postavo-dajstvu s tem, da se podeli vsem delavcem volilna pravica.

Schulze (rojen l. 1808 v Delitzschu, zato ga navadno imenujejo Schulze-Delitzsch) misli pa, da bi si delavci sami lahko pomagali, ako le snujejo med seboj zadruge, ako združijo svoje male glavnice (kapitale) v veliko glavnico ter delajo potem skupno s pomočjo strojev.

Kolping se ni oziral ne na Lassalla, zastopnika takozvanih socializtov, ne na Schulze-Delitzscha, zagovornika gospodarskega liberalizma, ampak izbral si je pot od obeh različno. Zdravi razum mu je povedal, da država ne more stalno in resnično pomagati delavcem. Da bi si pa sami, z lastnimi močmi mogli opomoči, zato so pa presamopridni, premalo omikani, pa tudi preubožni. Kaj je prvotni in poglobitni vzrok delavske bede? Kolpingu, kteremu so bile znane razmere delavskega, zlasti pa rokodelskega stanu, ni mogel biti odgovor na to težek. Vedel je, da so nastopili slabi časi za delavce, od kar so začeli opuščati lepe in častitljive stare navade, od kar so nehali posvečevati dneve Gospodove, od kar vedno bolj in bolj odpadajo od krščanstva. Zgodovina mu je povedala: dokler so delavci vestno spolnovali zapovedi sv. cerkve, dokler so z veseljem in z vnemo opravljali dolžnosti svojega stanu, godilo se jim je dobro, nikačega pomanjkanja niso čutili ne za telo, ne za dušo. Dela se niso sramovali. Še ponašali so se z njim. Kristijanu je delo dolžnost, to prepričanje jih je vodilo. »Človek je za delo rojen, in ptica za letanje«, beremo že v Jobovi knjigi. (5, 7.) Bog sam je naložil človeku to dolžnost, ko mu je zaklical: »V potu svojega obraza boš jedel kruh, dokler se ne povrneš v zemljo, iz ktere si vzet.« (I. Mojz. 3, 19.) Te splošne dolžnosti naš Zveličar ni olajšal, saj je sam s svojimi božjimi rokami delal ter pomagal svojemu

redniku, sv. Jožefu, ki je bil tesar. Po njem je prišlo še le delo k pravi časti. Če se sam Božji Sin ni sramoval dela, če se ni strašil ne truda, ne trpljenja, ki je sklenjeno z delom, kako bi potem mogel biti nezadovoljen grešni človek s to splošno postavo, ki vsem ukazuje delati? Kako ostra da je ta postava, razvidimo iz besede sv. aposteljna Pavla, ki naravnost pravi: »Kdor ne dela, naj tudi ne jé.« (II. Tes. 3, 10.) Za nekristijana, za brezbožneža seveda nima delo tega vzvišenega, tega plemenitega in častnega pomena. Ni se nam torej čuditi, da so smatrali stari pagani delo za nečastno. Ciceron, slavni zagovornik svobode, navdušen oče domovine, je rekel: »Ni mogoče stati v delavnici ter ostati pošten mož.« Pri starih Rimljanih so bili rokodelci le sužnji, kajti prost človek se ni hotel, pa tudi ni smel pečati s ponižujočim rokodelstvom.

Tudi novošegnemu, nevernemu delavcu je delo samo breme. Dela sicer, pa samo zato, ker se drugače ne more preživiti, ali pa upa postati jedenkrat bogat in cenjen mož. Krščanski delavec sicer tudi misli na plačilo, tudi on upa, da bode dospel po neumornem delu do večega blagostanja. Vendar ni to glavni vzrok, ki ga sili delati. Delavec, ki je poln žive vere, ki ima še nepokvarjene, čiste, katoliške nazore, ne obstane s svojimi mislimi tu na zemlji; njegov duh se povzdiguje više, povzdigne se do Boga, darilca vsega dobrega. Ker Bog tako zapoveduje, zato dela, ker mu Bog obeta srečno večnost, zato se tukaj trudi in prenaša tudi najhujše nadloge in britkosti vdano in celo z veseljem. Delal bi tudi, ko bi ničesar ne potreboval, ko bi mu ne bilo treba skrbeti za nikogar. V tem se kaže nezmerni razloček med krščanskim in med nevernim delavcem.

Ako hoče torej biti delavec zadovoljen in srečen, mora se vrniti nazaj h krščanstvu. Tesno se mora okleniti sv. vere in natanko spolnovati zapovedi krščanske nravnosti. To je hotel Kolping doseči. Vedel pa je: pri zastaranih grešnikih ni veliko upanja, da bi se poboljšali. Največ se še dá opraviti pri nedoraslih, ki še niso popolnoma popačeni. Zlasti so se mu pa v srce smilili rokodelski pomočniki, katerih stanje mu je bilo tudi najbolj znano. Toda kako se lotiti te nujne zadeve?

Previdnost božja ga je poklicala v Elberfeld, kjer so rokodelski pomočniki ravno stopili v nekako zvezo, da bi se vadili v petji in pozneje tudi v družih strokah. To je Kolpinga spodbudilo, da je začel misliti in snovati o tej zadevi. In l. 1848 je izdal, kakor smo že omenili, knjižico z naslovom: »društvo rokodelskih pomočnikov« (Der Gesellenverein). V tej knjižici govori obširno o važnosti društva rokodelskih pomočnikov. Podajmo zato nekatere njegovih misli!

V prvem oddelku opisuje z živimi barvami bedo rokodelskih pomočnikov. Omenja njihovih pohujšljivih pesmi, spodtakljeviga

postopanja in beračenja na potovanji. Govori o delavnicah, kako se po njih mnogo slabega naučé, kako se mojster malo zato zmeni, kaj govoré, kako se obnašajo. Povdarja posebno, kako se ravno rokodelci malo menijo za nedeljo, zlorabijo pa toliko bolj ponedeljek po gostilnah in v slabi družini, kjer trpe skodo na duši in na telesu. Ni ga človeka, kterege bi svet dandanašnje bolj zaničeval, kakor rokodelskega pomočnika. Kar si je le mogoče o kacem človeku slabega misliti, vse to se njemu podtika. In vendar naj bi postal iz njega enkrat mož, spoštovan meščan in dober državljan! »Kaj bode z našim meščanstvom, ako bode nastajalo iz tacih propalic?« Tako se vprašuje. »Ne morem pa verjeti,« piše dalje, »da bi že vsi tako daleč zašli. Še je nekaj dobrih. Te moramo vzeti v svojo skrb, da se ne pogubijo. Imejmo resnično krščansko ljubezen, skušajmo jim pridobiti boljšo prihodnost s tem, da se pobrigamo za njihovo vzgojo!«

V drugem delu govori o pomočkih zoper te žalostne razmere. Pomočnik potrebuje skrbeče roke, ki bi ga, sicer tako osamljenega, vodila. Treba mu je kraja, kamor bi se vsedel, kjer bi si odpočil po dokončanem dnevnem delu. Manjka mu prilike, da bi se za svoj posel tudi znanstveno izobraževal. Njegov duh potrebuje primernega razvedrila, kakoršnega pa ne dobi v gostilni. Poživiti se mora v njem na novo vera, za katero se je doslej tako malo zmenil; in vtrditi se mora tako, da se je ne bode sramoval, temuč se s svojim verskim prepričanjem povsod ponašal. Vzbuditi se mora v njem slednjič tudi čut usmiljenja, čut za revo in potrebe bližnjega. Kako se pa naj vse to doseže? Naj se preskrbi pripraven prostor n. pr. kaka šolska soba in tjakaj naj se povabijo pomočniki in rokodelsko društvo je ustanovljeno, če le pomočniki obljubijo redno prihajati k takim večernim shodom. Spoštovani meščani in mojstri naj nadzorujejo društvo kot varuhi. Duhovnik pa naj bode predsednik, kteremu je za vse skrbeti. Pomočnikom naj se dajo v roke dobre knjige in časopisi. Največ pa še koristijo dobri govori, za ktere more predsednik skrbeti. »Duhovščine dolžnost je lotiti se tega. Duhovniki so sami večinoma iz nižjih, revnejših stanov; zatorej se morajo pred vsem truditi za one kroge, v kterih so sami poprej živeli, in kterih razmere tudi najbolj poznajo. Duhovniki so tudi bolj neodvisni, kakor kterikoli drugi stan, zato se morejo temu poslu posvetiti z največo požrtovalnostjo in gorečnostjo. Duhovnik je rojen vzgojevalec naroda, in na ta najvažnejši posel ne more in ne sme pozabiti. Njemu tudi ljudje povsod največ zaupajo; ako vidijo, da res po očetovsko za vse skrbi, potem so mu odprta srca vseh. Ako pa spazijo, da jih ne ljubi oni, od kterege bi bili tako radi ljubljene, obrnejo se od njega z nekako jezo in skušajo se maščevati. Ako se je v novejšem času ljudstvo duhovnikom pokazalo tu in tam so-

vražno, je temu vzrok deloma duh časa, ki črti in preganja duhovnika, deloma pa tudi to, da so se nekteri duhovniki ljudstvu popolnoma odtujili. Toda sedaj moramo vse te madeže izbrisati, zavzeti moramo zopet staro stališče, ako nočemo, da nas ljudstvo popolnoma pozabi. S čisto, požrtovalno, na vse razmere se ozirajočo ljubeznijo bomo svet premagali.«

V tretjem in zadnjem oddelku omenjene knjižice se vpraša Kolping, ali se dá njegova osnova res izvršiti, ali ni morebiti gola sanjarija. Da je tako društvo mogoče, dokazuje navajajoče razmere Elberfeldskega društva. Udov je že 251. Vsi so vrli mladeniči. Že naprej se veselé nedeljskih in ponedeljskih večerov, v katerih imajo priložnost slišati toliko lepega in koristnega. Tisti, ki so pevci, pojejo ob nedeljah tudi pri sv. maši. Druge dolžnosti v cerkvenem oziru nimajo, kakor da pristopajo trikrat na leto k mizi Gospodovi. Večkrat tudi priredé krasne izlete v sosednje vasi. — Svoj spis sklepa z navdušenim pozivom na duhovnike, naj bi osnovali enaka društva po vseh mestih. »Bratje, delavci v vinogradu Gospodovem, pojdite srčno na delo! Čas zahteva mnogo od nas. Tu nas čaka sveta naloga, delajmo skupno! Skupno delujoča ljubezen dela čudeže. Mladi čili pomagači vam bodo prišli naproti, delali vam bodo mnogo veselja. Prišel bode marsikteri, o katerem se je že mislilo, da je izgubljen in postal bode dober človek. Marsikterega zmožnost se bode pokazala in razvijala in pozni vnuki bodo blagoslavljali to, kar so naredili predniki. Sredi nemira (to piše l. 1848) bomo zidali hišo miru, postavili bomo križ na streho in božji blagoslov bode prišel v njo.« — Res, zlate besede!

Da bomo natančneje vedeli, kako so vravnana katoliška društva rokodelskih pomočnikov, predočimo si osnovo in delovanje Kolinskega društva samega. Društvu na čelu je vselej duhovnik kot predsednik. On je tako rekoč oče vseh pomočnikov; zato ima očetovske dolžnosti, pa tudi očetovske pravice. Njemu je skrbeti za prostor, za opravo, za redni poduk in sploh za vse, česar je društvu potreba. Pred vsem mora znati nabirati milodare, kajti društvo ima mnogo stroškov, katerih ubogi pomočniki ne morejo, pa tudi ne bi hoteli poplačati. K večernim shodom naj redno prihaja. Govore naj večinoma sam prevzema, kajti na druge se ne sme preveč zanašati, ker je važno, da pomočniki v društvu ne slišijo nikdar kaj napačnega. Naj bode vedno pripravljen dajati tudi posameznim udom koristne svete.

Za ves ta trud pa zasluži tudi, da so mu pomočniki hvaležni. Celo žival je hvaležna svojemu dobrotniku, človek naj bi pa ne bil! Brez njegove vednosti se ne sme v društvu nič zgoditi. Vsa posvetovanja, vse dogovore mora on sam voditi. Predsednik je popolnoma neodvisen. Pomočniki ga niti ne volijo, niti ga ne smejo odstaviti. To pa radi tega, da ima pred njimi večo

veljavo, rekel bi, znak božjega poslanstva. Želeti je, da se predsednik svoji časti tudi sam nikdar ne odpové, kajti bolj ko spozna vse razmere in vse društvene potrebe, pa tudi posamezne društvenike, toliko vspešneje more delovati v prid društvu. To je pa le mogoče, ako ostane mnogo let predsednik. V njegovi nenavzočnosti ga zastopa podpredsednik, ki naj bode tudi, ako le mogoče, duhovnik. Pri važnejših zadevah naj se posvetuje predsednik s predstojništvom. V predstojništvu so čislani mojstri in meščani, ki oskrbujejo društveno premoženje, pomagajo nabirati darove, opravljajo nektera pisarniška opravila itd. Možje v predstojništvu si izberejo svojega načelnika, blagajnika, tajnika in knjižničarja. K raznim odborom in pododborom bodisi za kako veselico, bodisi za kak izlet, jemljeta se vedno tudi dva ali več pomočnikov.

Ob nedeljah in praznikih so imeli v Kolinu pomočniki vedno skupno sv. mašo v minoritski cerkvi, pri kateri so društveni pevci tudi peli. Pridigoval jim je navadno Kolping sam. Po službi božji so se zbirali v društvenih prostorih, kjer so lahko počenjali, kar se jim je ljubilo. Ali so se kratkočasili z branjem, ali z igranjem, ali so se pa sprehajali po lepem društvenem vrtu, prijazno se med seboj pomenkujé. Dopoludne v nedeljo so imeli le tisti šolo, kateri so obiskovali poduk v risanju. Popoludne se je podučevalo od 2. do 4. ure in sicer v računstvu in pisanji. Na to so priredili posamezniki kak majhen izlet, ali so se pa razkropili po mestu. Zvečer ob osmih so se vračali nazaj v društvene prostore, da bi bili navzoči pri navadnem nedeljskem govoru ali pa predavanji. Govoril je večidel Kolping sam.

Ponedeljki so imeli značaj delavnih dni v nasprotju s slabo navado mnogih rokodelcev, ki v nedeljo delajo, v ponedeljek pa praznujejo. V ponedeljek se je zlasti podučevalo v raznih koristnih znanostih po potrebi posameznih obrtnijskih strok: v kemiji, fiziki, geometriji. Urili so se tudi v petji. Zvečer so bili bolj znanstveni govori, ktere je prepustil Kolping zanesljivim strokovnjakom. Ob praznikih, pa tudi sicer večkrat jim je razlagal krščanski nauk, ker se mu je zdelo pred vsem potrebno, da bi bili temeljito podučeni v verskih resnicah. Bil je nasprotnik vsem onim, ki so trdili, da se o verskih rečeh ne sme drugej govoriti, kakor v cerkvi. Saj je bil prepričan, da je le vera ono sredstvo, ki more človeštvo preroditi. »Društvo je nastalo na katoliških tleh. Ker je bilo katoliško, zato je poganjalo in se razcvitalo. Ako ostane vedno katoliško, potem je zagotovljena njegova prihodnost. Kakor hitro bi pa jenjalo biti katoliško, takrat bode tudi zamrlo.« To je povdarjal pri raznih prilikah.

Veselje do poduka je bilo kmalu toliko, da nista zadoščevala dva dneva: nedelja in ponedeljek. Zato so kmalu začeli prihajati pomočniki tudi druge večere v društvene prostore, bodisi

k poduku, bodisi, da so se kratkočasili s tovariši enacega duha. Zlasti pevske vaje so bile pogostne, saj so bili pa tudi društveni pevci znani po vsem mestu kot izvrstno izvežbani.

Kolping je hotel, da bi dosegalo društvo vsestransko svoj namen. Zato mu ni bilo dovelj, da se je podajal primeren poduk, ampak je želel, da bi se oziralo na vse potrebe človeške, telesne in dušne. Iz tega namena je osnoval »bolniško blagajnico«. Vsak mesec so vplačevali pomočniki po nekaj krajcarjev za to blagajnico; kadar je pa kak društvenik zbolel, je dobival podporo iz blagajnice. Vse zadeve tikajoče se te blagajnice so opravljali pod nadzorstvom predsednikovim pomočniki sami.

Da bi jih privadil varčnosti, priporočal jim je, naj bi si skušali prihraniti vsak teden nekoliko krajcarjev. Ob nedeljah so te svotice izročali posebnemu odboru, ki je vse natanko zapisal. Denarji so se nalagali pri poštem kupčevalcu, ki je skrbel, da so donašali kolikor mogoče visoke obresti. Marsikdo si je v teku mnogih let toliko prihranil, da je koj mogel začeti obrt na svojo roko, ko je postal mojster.

Nabirali so pa še za drug namen denarjev, namreč za zabave, veselice, izlete in za godbo, da so mogli poravnati vse stroške. Kolping ni hotel kratiti pomočnikom razveseljevanja. Saj je ravno s tem mnoge privabil, ker se je tudi v društvu ponujala prilika za pošteno zabavo.

Kadar postane pomočnik mojster, neha biti ud društva rokodelskih pomočnikov. Da bi pa vendar tudi mojstri ostali poznej v nekaki zvezi z društvom, vstanovil je Kolping »društvo mojstrov«. Dohajali so, kakor poprej k društvenim večerom ali k veselicam. Obravnavali so med seboj svoje zadeve, posvečevali se o svojih razmerah in si skušali kolikor mogoče pomagati. Do pomočnikov naj bi se prijazno obnašali ter jim dajali v vsem lep izgled.

Kolping bi tudi za rokodelske dečke rad kaj storil, ker potrebni so morebiti še bolj, nego pomočniki. Toda prostori v stari društveni hiši so bili pretesni. Tega pa ni hotel, da bi se družili s pomočniki, ker je poznal njihov ponos, vsled kterega se čuti nezmerno vzvišenega nad ubogim rokodelčičem. Saj je veljalo pravilo, da mora tudi pomočnik biti že 18 let star, da ga sprejmejo v društvo. Poznej, ko bi bila dovršena nova hiša, menil je tudi za te dečke kaj storiti.

Pijača se je v društvenih prostorih dobivala le izjemoma ob kaki veselici, da so pomočniki laži pozabili na gostilnice. Pač pa so pozneje nekteri dobivali v društveni hiši redno hrano in postrežbo za nizko ceno.

Kakor vidimo, je Kolping za vse potrebe skrbel, na vse strani bil delaven, za to ni čudno, da se je društvo pomočnikom tako priljubilo, da so ga živo pogrešali, zlasti kedar so vzeli

potni les v roke ter potovali v druga mesta, kjer te naprave niso poznali. Dostikrat so ravno taki pomočniki veliko k temu pripomogli, da so se začela vstanavljati društva rokodelskih pomočnikov tudi po sosednjih mestih. Toda o tem — v naslednjem poglavju.

IV. Razširjanje društev rokodelskih pomočnikov.

Iz rastlinice, katero je Kolping zasadil v Elberfeldu, potem pa presadil v Kolin, je zrastle kmalu mogočno drevo, katerega veje segajo daleč na okrog. Človekoljubni duhovniki so po raznih mestih spoznavali, kako potreba bi jim bilo tacega društva. Obračali so se do Kolpinga, prosili ga svêta; potem so sklicali več pomočnikov v kako šolsko sobo, in društvo je bilo vstanovljeno. Dostikrat so dali tudi sami pomočniki, ki so prišli iz Kolina, kakor smo to že omenjali, povod, da se je začelo društvo. Nagovarjali so sodruge, naj bi pristopili; kacega vnetega duhovnika so pa prosili, da je prevzel predsedstvo. Na mnogih krajih je Kolping tudi sam vstanovil rokodelska društva, saj je nalašč zato prehodil mnogo deželâ.

Najprej so nastala taka društva po bližnjih mestih: v Bonnu, Aachenu, Essenu, Trierju, Mainzu i. dr. Pravila Kolinskega društva so bila vsem vzor. Le tu in tam se je kaj spremenilo gledê na drugačne krajevne razmere. Kmalu se je vstanovilo tudi v Freiburgu, kjer je stopil društvu na čelo slavni Alban Stolz, v Karlsruhe, v Augsburgu, v Vratislavi, v Monakovem in drugod.

Zanimiva je zlasti zgodovina vstanovitve in napredovanja društva v Monakovem. Že l. 1851 skušali so osnovati v tem mestu rokodelsko društvo, a brez uspeha. L. 1852 pride Kolping sam v Monakovo, kjer je bil že pred 11 leti kot bogoslovski dijak. Prva pot mu je bila do nadškofa. »Dve reči«, pravi temu, »ste neogibno potrebni: pravi predsednik, pa denar.« Pri besedi »denar« je nadškof pomenljivo zmajal z glavo, pač pa je vedel za dobrega predsednika. Bil je to beneficijat stolne cerkve Jurij Mayr. Ta dobri gospod je imel vse lastnosti za tak posel, le ene ne — zdravja. Imel je tako hudo naduho, da ni mogel niti v postelji ležati, ampak počivati je moral samo na nalašč za njega prirejenem stolu. A vkljub slabotnemu zdravju ga je Bog čudovito ohranil do današnjega dne.

Ravno tega Mayrja mu je nasvetoval tudi nekdanji njegov spovednik, generalvikarij dr. Windischmann. To mu je bilo porok, da je volja božja, da naj bode Mayr predsednik. Na večer je sklical mnogo pomočnikov in prijateljev rokodelskega stanu, da bi se osnovalo društvo. Ko stopi Kolping med zbrane rokodelce, vpraša jih: »Ali poznate Mayrja? Ali bode prišel sem?« To se vé, da so poznali za blagor mladine tolikanj vnetega duhovnika

in upali so vsi, da pride tudi on k zboru. Kmalu res pride. »Ta-le je!« zakličejo rokodelci. Z razpetima rokama mu hiti Kolping naproti, rekoč: »Vi ste predsednik društva!« Seveda se je Mayr branil in izgovarjal, da nima ne zdravja, ne zmožnosti za to. Toda vse mu ni nič pomagalo; vdati se je moral. Na to nagovori Kolping zbrano občinstvo, zlasti pa pomočnike, katerim predstavi njihovega predsednika. V jedno uro trajajočem govoru jih potem spodbuja k vstrajnosti v dobrem in jih opominja, naj ubogajo svojega predsednika.

Iz Monakovega se poda Kolping na Tirolsko, tisto deželo, ki se mu je bila o dijaškem popotovanji tolikanj prikupila, in sicer naravnost v glavno mesto Inomost. Tam sicer takega društva ni bilo tako silno potreba, ker zanikarnost ni bila tolika, kakor na severu; ali blagi Tirolci so koj spoznali veliko korist rokodelskega društva, in koj se jih je zapisalo 66.

Od tod pride v Solnograd, Linc, Steyr, kjer je povsod ustanovil taka društva.

Slednjič pride 25. maja 1852 na Dunaj, kamor ga je še posebno mikalo. Pisal je prijatelju: »Na Dunaj mislim noč in dan; tu moram ustanoviti rokodelsko društvo, če bi bilo treba tudi pri vsih vratih beračiti. Naš patron je sv. Jožef, ki je tudi v Avstriji v dobrem spominu.« Bil pa je na Dunaji skoraj popolnoma neznan. Poznal je le necega visocega gospoda, ki mu je nasvetoval več duhovnikov kot pripravnih za predsednika rokodelskega društva. Toda na dvojna vrata je že zastonj trkal. Sedaj se napoti k onemu, ki je bil namenjen od Boga zato — k sedanjemu vojaškemu škofu dr. Antonu Gruschi, takratnemu katehetu na realki.

Gruscha sam piše o tem Kolpingovem obisku: »Necega dne o poludne pride Kolping k meni. Z očetom sva ravno obedovala. Skoraj še preden mi Kolping svoje ime pove, stoji pred menoj in mi kratko pa ostro reče: ‚Ti moraš biti predsednik društva rokodelskih pomočnikov na Dunaji!‘ To se vé, da mi je bilo čudno pri srci vsled tako odločnega, nenadnega napada; saj se mi še sanjalo ni, da je Kolping na Dunaji, kaj še le, da bi me obiskal. Mojim nameram se kar nič ni prilagalo, da bi v tem trenutku postal predstojnik rokodelskega društva. In vendar je imelo po božjem sklepu tako biti. Ustavljaj sem se sicer nekaj časa, a sam moj častitljivi oče, star rokodelski mojster, reče mi: ‚Moj sin, če ti dá Bog poklic, ti bode dal gotovo tudi potrebnih moči!‘ V božjem imenu sem segel Kolpingu v roko in zvezo najnih rok je potrdil blagoslov očetov.«

S pomočjo tega izvrstnega, zares vzornega in požrtvovalnega predsednika je pridobil Kolping na Dunaji mnogo dobrotnikov in učiteljev. Vlada je kmalu potrdila društvena pravila in že

31. maja je sprejel prvih 39 pomočnikov v društvo. Do 20. junija tistega leta se jih je pa že vpisalo 300.

L. 1852 se je ustanovilo rokodelsko društvo tudi v Berlinu. Predsedništvo je prevzel neutrudljivi in za tamošnje katoličane mnogozasluženi vikarij Müller. Vplivni katoliški možje, zlasti pa pobožni in za vse dobro vneti knez Radziwil, so podpirali društvo z denarjem in s svétom. Kolpingu je bilo to društvo jako na srcu. Zdelo se mu je važno zlasti radi tega, ker je bil prepričan, da se bode po njem katoliško življenje v Berlinu jako krepilo. Dopisoval je kaj pogostokrat s predsednikom in s knezom Radziwilom, s katerim sta bila iskrena prijatelja.

Kolpingova naprava se je torej hitro razširjala. Že začetkom l. 1855 je narastlo število društev na 104; in vseh udov je bilo čez 12.000. Po vseh društvih je bilo kaj veselo življenje. Predsedniki sami navdušeni in od Kolpinga vedno na novo spodbadani, bodisi pismeno, bodisi ustmeno, so se lotili z veseljem težke naloge preroditi ves rokodelski stan. Pomočniki so vedno bolj in bolj spoznavali, kdo jih ljubi, kdo se briga za nje, ki so bili nekdanj tako zaničevani, in so povračevali to skrb za njihov blagor s hvaležnostjo in pridnostjo. Z veseljem so porabili priliko, da so se mogli izvežbati v vednostih potrebnih za življenje. Živahno življenje v društvenih prostorih, zlasti ob nedeljah in ponedeljkih, jih je bogato odškodovalo za poprejšno pohajkovanje po mestu in potikanje po gostilnah.

Po vseh društvih pa, ki so kolikaj napredovala, so živo občutili pomanjkanje prostora. Šolska soba ni mogla dolgo zadoštovati vsem potrebam. Podučevali so se razni predmeti. Za vsacega bi bila skoraj potrebna soba. Razun tega je bilo želeti posebne bralne sobe, prostornega vrta itd. To je vzrok, da je skoraj vsako društvo skušalo si postaviti svoj dom, v katerem bi se društveno življenje lahko bujno razvijalo. Kjer je bilo kolikaj mogoče, so se zidale lepe, skoraj velikanske društvene hiše. In to ne brez vzroka. Pomočnik je ponosen na tak krasen dom, zatorej ga tudi rad obiskuje. Smatra se nekako solastnika take hiše, zato pozabi na svoje uboštvo; in ne toži se mu po očetovi hišici. Tu v društveni hiši je poskrbljeno za vse njegove duševne potrebe.

Tak lastni dom si je postavilo najprej društvo v Monakovem. Koj ko se je osnovalo, je začel misliti predsednik Mayr, kako bi dobil denarja za zidanje. Imel je najboljšo voljo, a začetek je bil težak. Mnoge skrbi so bolehnega Mayrja skoraj potlačile. V nekem listu piše Kolpingu: »Skrbi imam toliko, da bi skoraj ne mogel imeti dovolj ušes, da bi se za njimi praskal. Vendar hočem križ nositi, morebiti se spokorim za grehe svoje mladosti!« Le zaupanje v Boga mu je dajalo moč. Te čednosti se je pa naučil pri dobrem mojstru — pri Kolpingu. Bavarski kralj mu

je dovolil, da sme nabirati po vsej deželi darov za zidanje rokodelske hiše. Toda le po malem so dohajali doneski. Skoraj brez krajcarja v žepu in v blagajnici kupi že l. 1853 prostor za hišo in za vrt za 10.700 goldinarjev. Meseca junija 1854 so vložili temeljni kamen; 6. maja 1855 so jo pa že blagoslovili. K tej slovesnosti je prišel sam Kolping. V krasnem govoru, v katerem se je prav prisrčno zahvaljeval vsem dobrotnikom ter jim natanko razložil važnost in potrebo rokodelskih društev, je rekel med drugim tudi sledeče: »Na hiši, ki se je zidala za pomočnike, je res še 30.000 gold. dolga, toda od vrlih Monakovskih meščanov smemo pričakovati, da bodo ta dolg kmalu izbrisali. Dobro poznam Monakovce! Da bi bila hiša, namenjena tako obče koristnemu društvu, zadolžena — take sramote ne bodo prenašali. Preponosni so v tem oziru. Predstojnikom društva je treba za pomočnike beračiti, a s tem se bode zaprečilo beračenje pomočnikov, ki so vam delali poprej toliko nadleže.« Razvidimo iz tega, kako je znal Kolping potipati za pravo žilo. Res se je dolg kmalu poravnal. Mestno starešinstvo je dalo 1000 gld.; neka blaga gospa 2000 gld. in ob svoji smrti l. 1860 je volila društvu vse svoje premoženje, znašajoče okrog 64.000 gld. Dve pobožni sestri ste darovali stopivši v samostan 20.000 gld. In kralj Maks sam je podaril društvu 10.000 gold. Brez števila je pa bilo manjših darov.

Iz Monakovega so se razširjala rokodelska društva po vsem Bavarskem. Veselo vspevanje in napredovanje Monakovskega društva je bilo vsem v spodbudo in izgled posnemanja. Kmalu je imelo vsako večje mesto svoje društvo.

Kakor je bilo na Bavarskem Monakovo središče tega veselega gibanja, tako je postalo tudi Dunajsko društvo krepko drevo, ki je poganjalo na vse strani močne veje in mladike. Gruscha je mož zato. Pod njegovim izvrstnim vodstvom je društvo krasno vspevalo in postalo kmalu jedno najizglednejših. Udov je bilo toliko, da jih niti več sprejeti ni bilo mogoče radi pomanjkanja prostorov. Po njegovem prizadevanji so se osnovala rokodelska društva tudi po družih avstrijskih mestih. Razun že omenjenih mest so dobila v kratkem času svoja društva: Praga, Brno, Budejovice, Gradec i. dr. Tudi v Ljubljani se je vstanovilo leta 1855 29. aprila in sicer je imel največ zaslug za to ranjki dr. Leon Vončina, profesor zgodovine in cerkvenega prava v Ljubljanskem bogoslovnem semenišči. *) »Zgodnja Danica«

*) Dr. Leon Vončina se je rodil v Novem poleg Reke 7. aprila 1826. Gimnazijo je dovršil v Novem mestu, bogoslovje pa v Ljubljani. L. 1849 je bil posvečen v mašnika. Štiri leta pozneje je dosegel na Dunaji čast doktorja sv. pisma. Na Ljubljanskem semenišči je podučeval cerkveno zgodovino in cerkveno pravo od l. 1854 do svoje smrti 4. novembra 1874. Bil je izvrsten

od 8. februarja 1855 ima sestavek, kateri kaže na silno potrebo društva rokodelskih pomočnikov. Meseca aprila tistega leta je izdal dr. Vončina že poziv, ki je natisnjen tudi v »Danici«. V tem pozivu pravi: »Pred dvema mesecema je »Danica« razveselila svoje bralce z lepo novico, da se sme upati, da bode dobila tudi Ljubljana kmalu družbo rokodelcev. — Močno nas veseli, da nam je po dolgem hrepenenju vendar zdaj že mogoče, vsem prijateljem omenjene družbe oznaniti, da naše upanje in pričakovanje ni bilo prazno. Ravno velikonočni teden smo dobili dovoljenje slavnega c. kr. deželnega poglavarstva zastran rokodelske družbe.« Zahvaljuje se vsem, ki so kaj pripomogli, da se je to prekornostno društvo v Ljubljani ustanovilo. K sklepu prosi »v imenu vseh dušne pomoči ne samo potrebnih, ampak, kakor skušnja uči, tudi željnih in vrednih, samim sebi prepuščenih mladeničev« podpore v denarjih in z dobrimi knjigami.

Slovesno se je otvorilo društvo 29. aprila. Zjutraj je bila slovesna sv. maša v nunski cerkvi. Popoldne se je pa zbralo mnogo občinstva v dvoru kneza Turjaškega (gosposke ulice), kjer je imelo društvo svoj sedež od svojega začetka do sedaj. Dr. Vončina ogovori vse pričujoče s prisrčno besedo ter izraža svoje veselje nad tem, da je dobila tudi bela Ljubljana tako potrebno društvo. Na to pozdravi tedanji stolni prošt dr. Simon Ladinig v imenu škofovem novo društvo, »kajti katoliškega škofa dolžnost je, podpirati na vso moč katoliška društva. Da je pa rokodelsko društvo katoliško, kaže že njegovo glasilo, ki je: vera in čednost, delavnost in pridnost, jedinstvo in ljubezen, dobrovoljnost in veselje. Kaj je namreč katoliškemu kristjanu bolj drago in ljubo, kakor vera in čednost? Kaj mu je večja dolžnost, kakor delavnost in pridnost v poklicu, ki ga mu je Bog dal? Kaj mu je večja zapoved, kakor ljubezen do Boga in do bližnjega? In kaj katoličana bolj oživlja, kakor veselje, ker mu je Gospodov jarem sladek in njegovo breme lahko, in ker ve, da Bog le veselega darovalca ljubi?«

in vnet profesor, spoštovan in ljubljien od vseh. — Za Kolpingovo društvo se je kmalu začel živo zanimati in sklenil ga je tudi v Ljubljani ustanoviti. Mnogo se je moral truditi in žrtovati mnogo ur tej sveti stvari. »Podučeval je svoje družnike, (tako piše prof. Marn v »Jezičniku« l. 1879) rokodelske pomočnike in dečke ali učence — sam in po družih raznih nauk, n. pr. verstva, jezikov, zemlje- in narodopisja, zgodovine, računstva, risanja, petja; skrbel je, da se vzbujajo in vtrjuje med njimi vera in čednost, delavnost in pridnost; složnost in ljubezen, veselje in kratkocasje; pospeševal je po lepih igrah in duhovnih vajah tudi v tem stanu vede in umetnje. Ljubil jih je po očetovski, ali — kakor včasih najljubši otrok očetu čini najhujše boli, tako so sim ter tje tudi ti družniki — raznih rokodelstev, narodnosti, dežel in držav, celo verstev — prizadevali mu mnogotere sitnosti in britkosti; vendar je vzdrževal društvo stanovitno do konca katoliško, ter mu še pred smrtjo priskrbel spretnega naslednika.«

Veleblagorodni gospod Ed. Još, predsednik deželne sodnije, je potem v daljšem govoru pojasnoval, v kolik prid da so rokodelska društva. Glavna vsebina njegovega govora je tale: »Stare krščanske rokodelske družbe, kakor tudi vse, kar je krivično zaničevani srednji vek velicega in stanovitnega na dan spravil, je obudil krščanski duh. Kako se je pa tedaj rokodelskim pomočnikom godilo? Krščanski rokodelski mojster je tudi v nepokornem, dostikrat tudi zanemarjenem pomočniku spoštoval neumrjočo dušo in ga torej ni učil samo rokodelstva, temuč ga je vadil tudi krščanskega življenja. Bil je pomočniku v vseh njegovih dušnih in telesnih potrebah pravi prijatelj in svetovalec; prišteval ga je svoji družini, z njim je stanoval, jedel in molil. Zato je bil pa tudi pomočnik svojemu gospodarju vdan. Kako je pa dandanašnje vse drugače! Gospodarju je malo mar za njegove pomočnike; da mu le dobro delajo in ob pravem času dodelajo, pa je zadovoljen. Kdo pa je kriv te žalostne sedajnosti? Samo mojstri gotovo ne, ampak duh časa, s katerim je množica vedno bolj okuzena, ki pa nikakor ni krščanski duh. Tudi rokodelski pomočniki so se navzeli tega duha, in krščanski mojster gotovo ni delal krivice razuzdanemu in brezbožnemu pomočniku, če se je bal sprejeti ga v svojo družino. Kako pa je vsled tega s pomočniki? Ubogi rokodelec, sam sebi prepuščen, daleč od svojih starišev, tujec v tuji deželi, brez prijatelja, mora se pogubiti, ako ga milost božja posebno ne podpira. Mladenič hoče biti v družini. Pri gospodarji je ne dobi. Družiti se mora s tovariši. Pod milim nebom se pa ne morejo razveseljevati, zatoraj jo zavijejo v krčmo, kjer se človek nič dobrega ne nauči. Le preveč nesreč je že prišlo iz pivnic. Pomočnik, ki zahaja v krčme, bode prej ko ne pijanec, igravec ali sicer neporeden človek. Ali v naših časih proti mlademu rokodelcu še druga nevarnost. Skrivne družbe si namreč že dolgo časa prizadevajo, da bi zatrlje sveto krščansko vero. Za to pa potrebujejo močnih rok. Kako lahko se jim bode dal zapeljati mladi rokodelec, ki je tako sam sebi prepuščen in zavoljo vednega zahajanja v krčmo tudi popačen. Katoliška društva rokodelskih pomočnikov so pa najpripravniši pripomoček proti temu. Društvo nadomestuje pomočniku dobrote družinskega življenja. Ako je zapuščen, dobi v društvu poštenega tovariša. Ako ne dobi pri mojstru svéta, ne pomoči, svetujejo mu in pomagajo voditelji društveni. Ako je dosedaj iskal v pivnici razvedrila, razveseljuje in kratkočasi se odsihmal v društvenih prostorih. Ako je bil dosedaj v nevarnosti, da ga zapeljejo skrivne družbe, ubranil se bode tega lože, ker je pod vodstvom in nadzorstvom skrbnih predstojnikov.«

Nazadnje je ta spoštovanja vredni gospod opozoril pomočnike na to, da je rokodelsko društvo katoliško. Pri društvu se torej ne sme nikdar slišati pregrešno govorenje, obrekovanje

ali celó zasmehovanje obredov sv. cerkve. Nikdar naj se ne sramujejo svoje vere očitno spoznavati! Med seboj naj ohranijo mir in jedinstvo, kajti duh krščanstva je ljubezen! Nevošljivosti, jeze, sovraštva naj se ogibljejo! Društvenemu vodstvu naj bodo pokorni, saj jim le dobro hoče! Ako bodo tako ravnali, bode Bog društvo vedno varoval in vsi pošteni meščani se bodo veselili tega novega cveta katoliške ljubezni. Močno drevo bode postalo rokodelsko društvo in obrodilo bode obilno dobrega sadu.

Po tem krepkem govoru pozdravi se deželni poglavar novo društvo. Pevci zapojejo cesarsko pesem in končana je bila slavnost.

Ker smo že pri Ljubljanskem rokodelskem društvu, povejmo še kratko nekoliko o slavnosti blagoslovljenja društvene zastave, h kateri je prišel tudi Kolping. Bilo je to l. 1856. Obiskal je že razna društva po Avstrijskem. Prišel je tudi v Gradec. Od tu poda se proti Ljubljani. Dr. Vončina ga je namreč prosil, da bi počastil s svojim obiskom tudi Ljubljansko društvo. V Ljubljano dojde 3. maja 1856. Drugi dan, v nedeljo 4. maja, se je blagoslovila krasna nova zastava v nunski cerkvi, katero je potem izročil Kolping zastavonoši s krepkim nagovorom. Zastavo so napravile Ljubljanske gospe, zlasti se je za to mnogo trudila gospa Joševa. Obe sliki: na jedni strani brezmadežno Devico Marijo, na drugi pa sv. Jožefa, je izdelala mati Jožefa, prednica uršulinskega samostana.

Popoldne se je slovesnost tako rekoč nadaljevala v krasno ozaljšani dvorani knežjega dvora. Na jedni steni so se brale besede z razsvitljenimi črkami:

»Očetu Adolfu Kolpingu;«

in družbeni pozdrav:

»Bog blagoslovi pošteno rokodelstvo!«

po družih stenah so bile pa brati društvene prislovice, ki so:

»Vera in čednost, delavnost in pridnost,
Zloga in ljubezen, veselje in kratkočas.«*)

Ob petih je bila dvorana že polna mnogovrstnih poslušalcev vseh stanov. Zastopani so bili najviši svetni in duhovski krogi.

Društveni predsednik dr. Vončina pozdravi vse navzoče in razloži pomen slavnosti. Za njim je govoril predsednik deželne sodnije Još o pomenu zastav. Pripovedoval je, kako je zagledal cesar Konstantin križ na nebu ter dal potem narediti zastavo, in slavno je premagal sovražnika. K sklepu omenja še velike koristi rokodelskih društev in velikih zaslug njihovega začetnika Adolfa Kolpinga, kterega odslej ne bodo poznali le

*) Glej »Zgodnjo Danico« leta 1856, stev. 19. — Popis cele slavnosti stev. 19—21.

po njegovih delih, ampak tudi po obrazu. Z besedami: »Slava visokočastitemu očetu Adolfu Kolpingu!« sklene svoj govor. »Slava očetu Kolpingu!« je zagromelo po dvorani.

Za Jošem je govoril prof. Karol Melcer, društveni učitelj za zemljepisje in zgodovino. Dokazoval je važnost teh predmetov za življenje.

Potem pozdravi predsednik Celovškega rokodelskega društva Haderer, ki je nalašč prišel čez Ljubelj, Ljubljansko društvo, kteremu želi srečo, da je dobilo iz nežnih rok novo zastavo, in da vidi v svoji sredi ljubega očeta Adolfa Kolpinga. Izražuje željo, da bi tudi Celovec bil kmalu deležen tolike sreče. Za slehernim teh govorov so se vrstile razne deklamacije in lepo vbrano petje društvenih pevcev.

Slednjič stopi Kolping sam pred zbrano občinstvo. Vse vtihne. Svoj govor prične s tem, da pripoveduje, kako mu dajejo povsod pomenljivo in častljivo ime »oče«. S tem imenom sicer ni zadovoljen, kajti le jeden je, ki zasluži res to ime — Bog sam. Toda ker ga že splošno tako imenujejo, ne bode se temu ustavljal in govoriti hoče društvenikom res, kakor oče svojim otrokom. Govoril je iz lastne skušnje o žalostnem dušnem in telesnem stanju rokodelskih pomočnikov. Pripovedoval je, kake nevarnosti jim preté po delavnicah, in kako lahko se zgodi, da zaidejo na napačna pota. Dokazoval je, da so vsi človekoljubi dolžni pomagati k temu, da prisije rokodelskemu stanu boljša dōba. Rokodelska društva skušajo zboljšati žalostne rokodelske razmere s podučevanjem, posebno v verskih resnicah in potem tudi v tistih rečeh, ktere so rokodelcu potrebne. Hvalil je vnemo Ljubljčanov za mlado društvo. V sklepu je govoril o potovanji pomočnikov v tuje kraje in dežele. Ako sedaj potuje pomočnik, ki je ud kacega rokodelskega društva, ne pride med tujce. V vsakem večem mestu že dobi kaj svojih bratov, ki so se zjediniili k jednakeму društvu. Katoliški kristijan ni nikjer tujec, povsod dobi isto vero, isto upanje, isto ljubezen. Kamorkoli pride, povsod naleti na katoliška srca. Priporočevaje mlado društvo vsem pričujočim in vsemu Ljubljanskemu mestu, konča svoj govor in sporoči tudi Celovškemu društvu svoj pozdrav.

Iz Ljubljane se pelje Kolping po pošti čez Kras v Trst. Tam je dobil nektere pomočnike, s kterimi je pričel tudi v Trstu rokodelsko društvo, ki je pa poznej zopet zaspalo in še sedaj spi — brez kacega znamenja, da bi kmalu zopet vstalo. Memogrede obiše tudi Benetke; potem se pa obrne na Hrvaško. V Zagrebu pozdravi ravnokar vstanovljeno društvo. Šel je tudi na Ogersko. V Pešti je navduševal pomočnike za društvo, ki se je še tisto jesen res tudi pričelo. Nazaj grede je razveselil še mnoga druga društva s svojo navzočnostjo in pripravljaj pot mnogim novim.

Akoravno je Kolping toliko potoval in se ni mogel brigati samo za Kolinsko društvo, vendar se je to čedalje lepše razcvitalo, saj so ga nadomestovali izvrstni možje, duhovni in svetni. Kolping je skušal privabiti zlasti mnogo mladih duhovnikov, da bi se pod njegovim nadzorstvom vzgojili v dobre predstojnike. Iz pisem do Grusche razvidimo, da je celo nameraval vpeljati nekako duhovsko bratovščino, kongregacijo, ki bi pošiljala posameznim društvom pripravne predsednike. Mladi duhovniki naj bi prihajali v Kolin, Monakovo ali pa na Dunaj; tam naj bi se vežbali jedno leto pod vodstvom ondotnega predsednika v vseh zadevah tikajočih se rokodelskih društev; potem naj bi se pa vračali vsak na svoje mesto. Ni se vresničila ta Kolpingova namera. Obstoji pa, kakor nekak nadomestek za to med predsedniki molitevna bratovščina, potrjena od Kolinskega nadškofa.

Ker so skoraj vsa društva bila Kolpingovo delo in so se vsa po izgledu Kolinskega osnovala, zatorej se ni čuditi, da so se vsa tesno oklepala Kolpinga. In že l. 1850 je stopila v javnost »zveza porenških rokodelskih društev«. Pravila te zveze, ki se je poznej razširila čez vso Nemčijo in po Avstriji, so deloma še sedaj v veljavi. Vsako posamezno društvo naj se ravna po razmerah in potrebah dotičnega kraja; vendar z občnimi pravili, veljavnimi za vso zvezo, ne smejo biti nikoli v nasprotju. Udje smejo biti samo pomočniki, ki so že 18 let stari. Nobeden pa ne sme biti ob enem ud kacega družega društva, ki je nasprotno namenu rokodelskega društva. Vsak ud kacega posameznega društva je ob enem ud vseh družih društev, ki so v zvezi s Kolinskim in sme zahajati v društvene prostore, kamor pride. Predsednik Kolinskega društva je h krati veliki predstojnik zveze. Njemu pomagajo: podpredsednik, tajnik in trije svetovalci, katerih dva morata biti pomočnika. Zveza se izroča varstvu sv. Jožefa, zavetnika in patrona rokodelstva. Vsako leto mora biti občni zbor, kamor odpošlje vsako društvo svoje zastopnike.

Pri velikem zboru l. 1851 se je razširilo ime te zveze. Od takrat se imenuje: »Katoliško društvo rokodelskih pomočnikov.«

L. 1854 je predložil ob priliki velikega shoda katoličanov v Kolinu tjakaj došlim predsednikom nekoliko predrugačeno osnovo, ktero so vsi sprejeli. Vsa društva ene škofije naj bodo med seboj v ožji zvezi pod vodstvom škofijskega predstojnika, ki ga škof izvoli. Vsi škofijski predstojniki ene dezele naj imajo zopet skupnega voditelja — središčnega ali centralnega predstojnika. Vsi pa naj priznavajo predstojnika Kolinskega društva za vrhovnega predstojnika (Generalpraeses). In tako je še dandanes v Kolinu vrhovni predstojnik vseh katoliških rokodelskih društev, na Dunaji je centralni predstojnik za avstrijske pokrajine, v Monakovem za Bavarsko itd.

L. 1863 je hotel Kolping svojo cvetko zasaditi na Švicarska tla. Bila je tam tudi potreba. Liberalne ideje so se ravno na Švicarskem najbolj razširjale. Toda velik hrup so zagnali razni časopisi, ko je prišel Kolping v Švico. Zahtevali so, naj mu svetna oblast zabrani vstanavljanje nazadnjaška rokodelska društva. A kljub temu se mu je posrečilo pridobiti v nekterih mestih zadostno število pomočnikov, da se je moglo društvo začeti.

Povsod je torej skušal Kolping vdomačiti rokodelska društva. In to ne brez uspeha, kakor smo videli. Koncem l. 1865, t. j. ob njegovi smrti, štelu se je po raznih deželah že 420 društev, v ktera je bilo vpisanih čez 60.000 udov.

Da ta koristna naprava tudi po njegovi smrti veselo napreduje, je popolnoma umevno. Samo v naši državi je dandanes rokodelskih društev 124, in po vsem svetu jih je čez 600. Osnovala so se nektera celo v Severni Ameriki. Tudi iz Francoskega je zadnja leta slišati, da se kaj zanimajo za taka društva.

Ako pomislimo, koliko pomočnikov se je že rešilo po teh društvih dušnega in telesnega propada, koliko spoštovanih meščanov, pridnih mojstrov in poštenih delavcev so nam ona že dala, potem moramo priznati, da so res neprecenljive zasluge Kolpingove za človeštvo, za vero, za državo, za pravo omiko in za trdno družinsko podlago.

V. Kolpingova poslednja leta. Njegova bolezen in smrt.

Sledili smo v prejšnjem poglavju Kolpingu na njegovih potovanjih. Povedali smo, kako je vstanavljal rokodelska društva po Nemškem in Avstrijskem. Skoraj neprestano je moral potovati od mesta do mesta, od dežele do dežele. In kadar se je povrnil slednjič domov, čakalo ga je cele kupe pisem, ktera je bilo treba vse prebrati, na mnoga celó odgovoriti. V Kolinu je opravljal vedno svoje duhovske dolžnosti. S pomočniki in z društvom se je moral ukvarjati skoraj vsak dan. Vredoval je in skoraj sam spisoval celih najmanj let tedniški časopis, o katerem hočemo še govoriti. In slednjič je postal l. 1862 še vodja minoritske cerkve, ktero je sklenil nadškof popolnoma popraviti in obnoviti. Vso skrb za to je pa naložil Kolpingu na rame. Zares kar občudovati moramo velikansko delavnost Kolpingovo in priznati, da tolikim opravilom je mogel biti kos le mož Kolpingove vstrajnosti in požrtvovalnosti.

Toda »duh je sicer voljan, meso pa slabo«. (Mat. 26. 41.) Tudi Kolping ni bil iz železa. Že tako bolehnega so silne skrbi še bolj potlačile. Zadnja leta se je moral hoditi zdraviti v morske kopeli v Ostende. Navadno je ostal tam nekaj tednov. Zdrav

morski zrak ga je pokrepčal. Sprehod ob morskem obrežji ga je poživil. Pogled na nezmerno morskó planjavo ga je navdušil. Toda popolnega miru si niti tu v Ostendu ni mogel privoščiti. Ni mu bilo zadosti, da bi sam vžival in se radoval naravnih lepot; hotel je, da bi jih tudi naročniki njegovega časopisa bili vsaj nekoliko deležni. Mojstersko je načrtal razne naravine prizore, slikal veličastno morje itd.

Tudi prizore iz življenja v kopeli je kaj mikavno spisoval. Zoperni so mu bili oni ljudje, ki prihajajo v kopel le zato, da bi preganjali dolgi čas. Kedar je opisaval ljudi take vrste, takrat je znal biti sarkastičen. »Poglejte to ženstvo!« tako piše v jedni svojih črtic, »koliko si prizadeva, da bi obračalo občo pozornost nase! Koliko je treba likati, koliko rok se mora gibati, predno se upa taka nežna stvar javno pokazati! In kedar se sprehaja ob morskem bregu, menite li, da ima kaj čuta za tajnostno šumeče morje, da se ozre po morju, kedar se veličastno solnčna kroglja vtaplja v vodo? Niti ne zmeni se za vse to. Kakor pav našopirjena hodi taka gospa okrog sebe pogledovaje, če jo kaj zelo občudujejo. Prezirljivo pa gleda po tovaršicah, ki so manj krasno oblečene, ter komaj zakriva svoje veselje. Gorje pa, če opazi, da je ktera druga lepša, da vzbuja večó pozornost. Njen srd mora potem občutiti vsa družčina.

Smejati bi se morali temu, ko bi le ne bilo tako resno. Koliko je starišev, ki pripeljejo svoje odraščene hčerke v kopel in jih tako gizdavo oblačijo, samo radi tega, da bi dobile bogatega ženina. Z bogato obleko skušajo pokriti svojo revščino in preslepiti ves svet. Dozdeva se mi, da sem videl može resnega obraza in nagrbančenega čela korakati za svojo drago polovico in še dražjimi hčerkami. Po naključji sem bil jedenkrat priča malega prepira med očetom in med hčerkami. Imele bi rade novo obleko za neko plesno veselico. Ubogi oče se je sklicaval na vse mogoče slavne zdravnike, češ da v kopel se pride zdraviti, zato se je pa skrbno varovati vsacega razgretja, torej tudi plesa. Toda vse to mu ni nič pomagalo. Ne ene ni mogel prepričati s svojimi učenimi dokazi. Vdati se je moral.« — Na ta način je v mnogih črticah šibal le po hrupu in razveseljevanju hlepeče občinstvo.

Na Kolpingovo plodonosno delovanje je postal pozoren sam sv. oče papež Pij IX. Že leta 1855 je poslal Monakovskemu rokodelskemu društvu svoj blagoslov in 250 gld. za društveno hišo. L. 1861 je poročal papežev poslanec na Dunaji o tamkajšnjem rokodelskem društvu. Papež je na to imenoval dr. Gruscho tajnim kamornikom, mnogim društvenim učiteljem je pa poslal srebrne svetinje. V pismu do dr. Grusche izraža papež svoje veselje nad vspešnim delovanjem rokodelskih društev, in pristavlja: »Ako se bode to društvo tudi odslej tako razširjalo,

potem smemo upati, da se bode rešilo mirnim potom veliko vprašanje, ki se suče okrog dveh besedi: ‚glavnica‘ in ‚delo‘. Krščanska ljubezen bode pomirila nasprotna mnenja. Pokazalo se bode, kako resničen je izrek: ‚Pobožnost je za vse dobra‘, torej tudi za rokodelstvo in obrtnijo.«

O Kolinski družbi sami je poročal l. 1857 sv. očetu Kolinski nadškof. Papež je pisal potem Kolpingu kaj ljubeznjivo pismo, v katerem ga spodbuja, naj vstraja pri začetem delu, naj se ne straši truda in skrbi, temuč naj obrača vse svoje moči v prosep in blagor rokodelskih pomočnikov.

Silno je razveselilo Kolpinga to prijazno pismo, in na novo se je vzbudila v njem želja, videti sv. očeta in večno mesto.

Prilika se kmalu ponudi. L. 1862 je proglasila sv. stolica mnogo japonskih mučencev za svetnike. Na stotine škofov in duhovnikov se je napotilo v Rim. Tudi Kolping se pridruži potnikom. Že med potom izvé, da ga je imenoval sv. oče tajnim kamornikom.

Lahko si mislimo, kak vtis je delalo na Kolpinga veličastno večno mesto. Z velikim zanimanjem je ogledaval spominke stare slave in moči. Obiskaval je krasne cerkve in sveta mesta, posvečena in napojena s krvjo toliko krščanskih junakov. V kratkih, a krepkih potezah je pozneje popisal vse znamenitosti Rimskega mesta.

Sv. očeta je videl prvič 28. majnika. O tem piše sam: »Pred nami je bilo že mnogo spuščениh k sv. očetu. Za nami so pa bile polne še cele sobane čakajočih, ki bi vsi radi prišli k svetemu očetu in se mu poklonili. Radi bi odstopili, da bi ga ne nadlegovali preveč. Toda papež je naš oče in mi smo prišli nalašč zato v Rim, da bi se mu poklonili, zatorej ga želimo vsakako videti. Sedaj se odpró vrata. Službujoči kamornik nam pomigne. Vstopimo v priprosto sobo. Pred seboj vidimo sv. očeta, milo se smehljajočega. Upognemo kolena in poljubimo po starodavni navadi svetinjo na obuvalu. Lahko pomigne sv. oče in mi vstanemo. Čudni, a sladki občutki nas navdajajo. Tu stojimo pred vladarjem vesoljnega katoliškega sveta, pred onim, kterega hudobni svet preganja z vsemi peklenskimi močmi. Jedin njegov up je križani Zveličar. In vendar je ta mož zopet ljubljen in blagrovan od milijonov vernikov, spoštovan kot pravi namestnik božji. Je li potem takem čudno, ako se čuti tujec blaženega, ko se povzdigne njegova roka, da bi ga blagoslovila? Tega očetovskega blagoslova ne bi zamenjal za nič na svetu.«

Čez nekaj dni je bil zopet pri sv. očetu h krati z dr. Gruscho in še z necim družim predsednikom. Sv. oče je natanko popraševal po vseh društvenih zadevah in blagoslovil to podjetje. V priznanje njegovih zaslug je podaril Kolpingu iz svoje zasebne

kapele dragocen mašni plašč, ki se še sedaj hrani v društveni hiši v Kolinu kot dragocen zaklad.

Dne 1. julija 1862 zapusti Kolping večno mesto in se vrne v Kolin, kjer so ga pomočniki navdušeno sprejeli.

Njegovo zdravje se je sedaj vidno slabšalo. Že pred potovanjem je začel bljuvati kri, kakor pred 20 leti, ko je bil še dijak. Zdravnik mu jo je sicer ustavil; a za njega je bilo to znamenje bližajoče se smrti. L. 1864 se mu naredi na desnem ramenu nevarna otekline. Dolgo ni mogel niti pisati. Slednjič se mu vendar le zaceli. Meseca julija 1865 gre, kakor je imel že nekaj let navado, v Ostende. Tu se je sicer dobro pozdravil, vendar stalnega zdravja ni več pričakoval. Čutil je dobro, da se mu bliža konec življenja, zato je spisal še v Ostende svojo poslednjo naredbo.

Dobrotljivi Bog ga je še toliko časa ohranil zdravega, da je bil navzoč pri slovesnem blagoslovljenji nove društvene hiše v Kolinu. Kakor smo že omenili, je postala hiša, katero je Kolping kupil l. 1852, kmalu premajhna. Ker je bil pa zraven te hiše prostoren vrt, sklene na vrtu postaviti veliko novo hišo. Temeljni kamen so vložili 24. junija 1864; blagoslovili so jo pa 17. septembra 1865. Ta novi rokodelski dom je zidan v gotskem slogu ter meri v dolgosti 95 čevljev, v širokosti pa 54 čevljev. Pri tleh so kuhinja, obednice in razne shrambe. V prvem nadstropji je velika dvorana za veselice, zborovanja itd. Razun te dvorane so v prvem nadstropji še učilne sobe, knjižnica itd. V drugem nadstropji so pa spalnice za potujoče pomočnike.

Novi rokodelski dom je posvetil pomožni škof Kolinski. Po dovršenem opravilu je kratko nagovoril zbrano občinstvo, zlasti pa rokodelce, ki so prišli od vseh strani sveta k tej slavnosti.

Pri večerni slovesnosti stopi tudi Kolping, ki je bil pa že tako slab, da je komaj stal, pred svoje ljube pomočnike. »Bog blagoslovi pošteno rokodelstvo«, tako prične svoj govor. »Da ga je res blagoslovil, tega smo se prepričali danes. Vsem nam je dobro znano, kako majhno je bilo število pomočnikov, ki so se v prvič zbrali v šolski sobi. Toda to število je rastlo in naraščalo tako, da so vsi prostori postali že pretesni. Danes smo se pa preselili v veliko, novo hišo, ki bode zadostovala vsem potrebam. Imel sem mnogo skrbi, mnogo truda za novo hišo. Ako bi me vrli pomočniki ne podpirali, ako bi mi ne delali tolicege veselja, davno bi že izgubil ves pogum. Skrb za marljive, mlade može je pa ena izmed najblažjih skrbi.

Da je društvo tako napredovalo, moramo se najprej zahvaliti ljubemu Bogu. Blagoslov božji je najboljša podpora vsacega podjetja. Izročili smo društvo rokodelskih pomočnikov varstvu sv. Jožefa. In sv. Jožef je skrbel za društvenike, kakor za svoje otroke. Dobrotnikov, velikodušnih dobrotnikov je imelo naše

društvo vedno mnogo. Vendar zdi se mi, da so bile in so še sedaj največje društvene dobrotnice matere, ki so mnogo, mnogo molile za svoje sinove. Mladenič mora stopiti v svet. Materino srce pa trepeče od strahu pred nevarnostmi, ki čakajo sina med svetom. Goreče moli in neprenehoma prosi Večnega, naj bi ga branil in varoval. Tem materam se najpristrčneje zahvaljujem za njihovo molitev, zahvaljujem se jim v imenu društva, kteremu so izprosile obilico blagoslova božjega. Društveno hišo smo sezidali veliko in prostorno, da bodo zahajali lahko v njo tudi mojstri. Zatorej zahajajte pogosto semkaj, bodite pomočnikom v lep zgled. Medsebojna ljubezen naj veže vas in pomočnike! Hiša je prostorna tudi radi tega, da se ž njo rokodelstvo počasti. Tako važen in imeniten stan mora imeti tudi lepo in primerno domovje. In z našim rokodelskim domom se lahko ponašajo mojstri in pomočniki.«

K sklepu se zahvaljuje Kolping vsem dobrotnikom, vsem prijateljem društva ter jih prosi, naj bi ostali še nadalje društvu naklonjeni.

Z veliko težavo je govoril Kolping. Glas mu je bil počasen in tih. Svoje bolne prsi si je moral med govorom večkrat krepiti z mlekom in vodo.

Kmalu po ti slovesnosti se vleže v posteljo, ktere ni več zapustil. Bolezen se je hujšala dan za dnevom. Dušila ga je naduha, pogostni pot ga je silno oslabil. Zadnje dni meseca novembra mu postane tako slabo, da ni mogel več opravljati duhovnih ur, ktere je do takrat vedno vestno molil. Pomočniki so molili vsaki večer jedno uro v minoritski cerkvi za zdravje svojega ljubljenege očeta. Molili so za njega tudi po raznih samostanih v Kolinu in še celo na Dunaji. Nekteri so zasebno opravljali v ta namen devetdnevnice.

Kolping sam se je vdal popolnoma v voljo božjo. Rekel je večkrat: »Ako sem potreben tu na zemlji, ne strašim se dela, vendar dozdeva se mi, da me Bog k sebi kliče.« Zadnjih 14 dni mu je bilo tako huđo, da ni mogel ne ležati, ne sedeti. Naduha ga je neizrekljivo mučila. Toda vdan v voljo božjo je prenašal vse bolečine, dokler ga ni poklical Bog k sebi 4. decembra 1865.

Britko je pretresla vse ljudi tužna vest o njegovi smrti. Hitro se je zvedelo po vseh deželah, da je preminul oče rokodelskih pomočnikov.

Kolinsko društvo mu je priredilo mrtvaški oder v veliki sobani nove društvene hiše. Obesili so po stenah bogate preproge, postavili okrog krste mnogo tropičnih rastlin in brez števila sveč. Najlepsi kinč mrtvaške sobe so pa bili pomočniki sami, ki so neprenehoma molili pri mrtvaškem odru za dušni blagor svojega predsednika. Marsiktera solza odkritosrčne hvaležnosti se je potočila po licu teh pobožnih molilcev.

In na dan pogreba, 7. decembra 1865, je bil v Kolinu tak pogreb, kakor da bi pokopavali kacega kralja. Nad 300 odposlancev zunanjih društev, 800 domačih pomočnikov, mnogo duhovnih in svetnih dostojanstvenikov, nepregledna množica meščanov in rokodelcev je spremljalo ranjcega, ko ga je neslo 48 pomočnikov različnih društev v minoritsko cerkev. Tu se je pela za njega slovesna črna sv. maša. Po sv. daritvi stopi na prižnico dr. Vosen, mnogoletni iskreni prijatelj Kolpingov. »Večni mir in pokoj«, tako prične svoj govor, »dodeli mu o Gospod! Te besede izgovarjamo danes pri tej krsti. Tako molimo danes goreče, kakor malo kdaj. Tako kličejo danes tisočeri po vsem širnem svetu. Osem dolgih tednov smo prečuli pri njegovi postelji. Osem tednov smo prebili v strahu, da ga morebiti zgubimo. Osem tednov smo pošiljali k Vsegamogočnemu goreče prošnje, naj bi nam vendar še pustil očeta, nam vsem tako potrebnega. Marsiktera mati je pretakala z nami vred britke solze, ker je vedela, kaj je bil ta mož njenemu sinu, koliko je žrtoval za njega. Toda sedaj so prešli ti tedni. Zgodilo se je drugače, kakor smo želeli. ‚Zgôdi se Tvoja volja!‘ te besede so bile geslo ranjcega. ‚Zgôdi se Tvoja volja!‘ recimo tudi mi. Predragi ranjki je rešen vseh bolečin. Njegov duh plava sedaj nad nami in se raduje svojega dela.«

V kratkih stavkih očrta potem njegovo res čudopolno življenje, kaže na njegove izvanredne zmožnosti in pové tudi nekoliko zgodovine društev rokodelskih pomočnikov. »In sedaj stojimo«, tako nadaljuje svoj govor, »pri njegovi krsti. Naj li jokamo? Videl sem podobo. Slikal jo je slavni Rafael. Na mrtvaškem odru leži svetnik. Okrog njega pa stojé škofje, duhovniki in ljudje iz vseh stanov. Na obrazu jim je izražen čut spoštovanja do umrlega. Ne joka se pa nihče. Kaj dobro je umetnik to pogodil. Ne spodobi se kristijanau, da bi žaloval, kadar se preseli tak duh iz doline solzne v kraj blaženosti. Srce se mora tu premagovati, in duh naj se ozira le na to, kako se vzdiguje duša pokojnikova iz življenja, polnega trpljenja, muk in boja ter prihaja na kraj večnega počitka in večne luči.«

V sklepu priporoča pomočnikom, naj se spominjajo ranjcega v svojih molitvah.

Že je odbila ura poludne, ko je bilo dovršeno v cerkvi opravilo. Iz cerkve gre sprevod na pokopališče. Društveni zastavonoši obstopijo grob ter pobesijo v znamenje žalovanja svoje zastave med tem, ko se spušča krsta v zemljo. Duhovščina opravi svoje molitve, pevci zapojó še ginljivo žalostinko, in vse je bilo dovršeno.

V svoji oporoki je izrazil Kolping željo, naj bi shranili njegovo truplo v minoritski cerkvi pri altariji sv. Jožefa. Gledé na velike zasluge ranjcega ste dovolili v to svetna in cerkvena oblast. 30. aprila 1866. leta ga prenesejo torej iz pokopališča v

minoritsko cerkev. Priprost latinski napis zaznamuje kraj, kjer počiva. — —

Ne bi bila Kolpingova slika popolna, ko bi ga ne omenili kot pisatelja. Zatorej še o njegovem pisateljevanji nekoliko.

Povedali smo že, da se je ukvarjal že kot pomočnik s pesništvo. Omenili smo tudi že dveh knjižic, kateri je spisal, da bi pridobil omikano občinstvo za rokodelsko društvo. V Kolin prišedši je pridno dopisoval v »renski cerkveni časopis«.*) Zlasti pa je pisal za prilogo tega časopisa, ki je bila in se tudi imenovala »društveno glasilo«.**) L. 1851 je dobila ta priloga ime »delopust«.***) Obravnavale so se v tej prilogi zgolj zadeve, tikajoče se rokodelskih društev.

L. 1854 začne izdajati svoj lastni časopis: »Renski časopis za dom, družino in rokodelstvo. †) Bil je to tedniški časopis. Kolping ga je sam vredoval, izdajal in zalagal. Kakor že naslov kaže, ni bil namenjen samo rokodelcem, ampak širjemu občinstvu, katoliškemu prebivalstvu sploh. Po tem listu je širil Kolping zanimanje za rokodelska društva, vzbujal pa tudi pravo katoliško mišljenje. Obravnaval je tudi politična vprašanja. Veliko skrbi, še več pa truda je imel s tem časopisom. Sotrudnikov je imel kaj malo, kajti le malokdo je znal njemu všeč pisati. Toda kljub temu lista nikakor ni hotel opustiti. Saj je vedel, koliko koristi ž njim. Znano mu je bilo, kako radi ga beró, zlasti priprosti ljudje. Bil si je popolnoma svest velike odgovornosti, katero si je nakopal s časopisom. »Pisanje za časopis,« tako piše sam, »ni nič družega, kakor, če bi vsak dan, ali vsak teden ljudstvu pridigoval. Pisanje je pisan govor. In tiskana beseda velja ravno toliko, kakor če bi zbral vsak teden svoje naročnike okrog sebe in jim govoril. Zato je pa tudi odgovornost pri izdavanji časopisa večja, kakor se navadno misli. Vrednik mora biti odgovoren za vsako besedo in to tem bolj, kolikor dalje pride njegov list.«

Ne moremo tu govoriti na dolgo in široko, kaj in kako je pisal Kolping v tem časopisu. Da je vedel res zadeti pravo struno, da je njegova krepka in poljudna pisava jako ugajala, svedoči nam veliko število naročnikov, katerih je bilo jedno leto še čez 6000. Zgube pri tem listu torej ni imel, ampak še precejšen dobiček. Ker je živel varčno, prihranil si je precej. V svoji oporoki je določil za nov veliki altar v minoritski cerkvi znatno svoto. Ostalih 10.000 tolarjev naj bi se pa plodonosno naložilo. Obresti teh 10.000 tolarjev naj dobiva vsakratni predsednik Kolin-

*) Rheinisches Kirchenblatt.

***) Vereins-Organ.

***) Feierstunde.

†) Rheinische Volksblätter für Haus, Familie und Handwerk.

skega rokodelskega društva, da se more popolnoma posvetiti blagru rokodelskih društev, ne da bi moral stroške za potrebna potovanja iz svojega plačevati.

Znamenit je tudi Kolpingov koledar. Že za l. 1849 sta izdala Kolping in Vosen skupaj: »katoški koledar za ljudstvo.« Pozneje je pa Kolping sam spisaval do svoje smrti tak koledar, ki se je po pravici priljubil zlasti priprostemu ljudstvu. Saj je pa tudi znal presojeti vse razmere, kakor malokter! In kako žive, popolnoma po življenji posnete, so razne njegove povesti, ki so natisnene v teh koledarjih! Tu opisuje dogodek za časa kolere v Kolinu, iz kterega razvidimo, kaj premore prava krščanska ljubezen. Tam nam nariše bogatega kmeta, ki se pa nosi gosposki in hoče veljati za naprednjaka, toda nesreče in razne druge posledice njegovega življenja ga spametujejo. Drugod vidimo zopet, koliko trpi nekdo, kako ga peče vest, ker je prisegel po krivem. Slednjič ga obsije žarek milosti božje; spokori se, in zopet zadobi mir srca. V mnogih povestih, res mojstersko izdelanih, šiba razvade in slabosti svojega časa. Osebe so povsod izvrstno očrtane, tako da stojé pred nami, kakor da bi v resnici živele.

Podajmo k sklepu še nekoliko črtic o njegovem značaji in o njegovih domačih razmerah! Pridnost in vstrajnost ste bili njegovi značajni čednosti. Nikdar se ni zbal kake težkoče, kake nevarnosti; sicer bi se tudi ne bil mučil v svojih mladeniških letih z učenjem po noči, ko je bil vendar od dnevnega dela že popolnoma utrujen. Za svojo napravo, kakor sploh za vse lepo in dobro je bil vedno mladeniško navdušen. Veselje do dela ga ni nikdar zapustilo. Akoravno je imel res izvanredne zmožnosti ter je zares mnogo dosegel, vendar ni bil nikdar ošaben. Nič mu ni bilo bolj zoperno, kakor nespametno hvalisanje. Na nekem zboru je tako silno navdušil s svojim govorom vse navzoče, da so kar nehote glasno zaklicali: »Živijo Kolping!« Kolping postane pri teh besedah mrtvaško bled in resnobno zakliče: »Ne maram nobene ovacije. Ako je na stvari kaj dobrega, zahvalite se nebeškemu Očetu. Njemu dajajte čast in hvalo! Ako pa hočete zame res kaj storiti, prizanašajte svojim pljučam in izmolite raje zvečer v moj namen vsak jeden oče naš. To mi morate obljubiti!«

Molitev je cenil Kolping silno visoko. »Molite zame!« je rekel pogostokrat pomočnikom. Ko je prosila konferenca sv. Vincencija, da bi smela zborovati v rokodelski hiši, je v to radostno privolil. Rekel je: »Kolikor več se bode molilo v tej hiši, toliko trdneje bodo stali zidovi. Molite torej v tej hiši prav mnogo!« Da je svoje dolžnosti kot duhovnik vestno spolnoval, je umevno. Saj je stopil iz poklica v duhovski stan, in posvetil se je blagru zanemarjenih pomočnikov samo zato, da bi pri njih krščansko življenje zopet oživil in povzdignil.

Sebičnosti ni poznal. Nikoli si ni vračunil kacih stroškov, ktere je imel radi društva. Zadnja leta je stanoval v društveni hiši, toda vestno je plačeval društvu od svojega stanovanja običajno stanovnino.

Živel je kaj priprosto. Priprosta je bila njegova obleka, priprosto njegovo pohišje, priprosta tudi njegova hrana.

K znanim rodbinam je rad zahajal. Povsod jim je bil ljub gost in dober svetovalec. Posebno radi so ga imeli otroci. Imenovali so ga sploh strica Kolpinga.

Svoje pomočnike je ljubil prav očetovsko. Večkrat je rekel: »Ne vem, ali pridem v nebesa, toda, ako bi mogel storiti le jednega rokodelca srečnega, šel bi za njega rad tisoč let v vice.« Kedar je pa kateri zaslužil grajo, takrat se ga pa je bilo bati. Njegov glas je postal naenkrat resen, skoraj osoren, njegov sicer mil pogled oster in predrljiv. Nehote se je grešnik začel tresti, ko ga je videl tacega.

Po zunajnosti je bil Kolping srednje velikosti, zarujavelega obraza, rujavih las, ki so pa zadnja leta kaj redki postajali. Na obrazu so se mu poznali sledovi kôz, ktere je imel v dijaških letih.

* * *

Popisali smo kratko zanimivo življenje Kolpingovo. Sledili smo mu v duhu, ko je vstanavljal katoliška društva rokodelskih pomočnikov po Nemškem in Avstrijskem. Spoznali smo pomen teh prekorsnih društev. Kolpingovo ime je in ostane vedno v najtesnejši zvezi z zgodovino teh društev. Vendar je bil Kolping, kakor smo videli, pri tem le orodje, seveda najboljše in najtrdnejše orodje, v roki božje previdnosti. Katoliška društva rokodelskih pomočnikov niso delo človeško, temuč delo božje; zatorej morajo biti tudi potrebna in koristna. Saj imajo tako lep, tako vzvišen namen: obvarovati namreč mlade, neskušene rokodelce nevarnosti in zanj sedanjega časa. Olajšati hočejo starišem skrb za njihove sinove. Vzgojiti nameravajo državi vrle državljane, človeški družbi pridne in poštene rokodelce in poznejšim rodovinom izgledne očete.

Na stotisoče se šteje poštenih mojstrov, dobrih katoličanov, ki so taki postali ravno in samo po katoliških društvih rokodelskih pomočnikov. Na sto tisoče pomočnikov se tudi še dandanes ravno po teh društvih napeljuje k temu, da bi postali dobri kristijani in pridni rokodelci. Nezmerena je torej korist, ki dohaja človeštvu po teh društvih!

Sad Kolpingovega dela je tudi že nam Slovencem znan, ne samo po imenu, ampak tudi po vspehih.

To prekorsno društvo ne deluje samo v Ljubljani, ampak tudi v Celovcu in v Mariboru. V novjšem času se je vstanovilo

tudi v Št. Vidu nad Ljubljano in v Novem mestu. Marsikterege slovenskega pomočnika so že rešila ta društva telesnega in dušnega pogina ter ga pripeljala nazaj na pravo pot. Upati smemo, da se bode tudi v prihodnje vpliv te Kolpingove naprave pri nas vedno lepše kazal, zlasti, ako bi se ta društva osnovala tudi po družih slovenskih mestih, česar je silno želeli. Slovenskim materam se ne bode treba potem več strahu tresti, kedar bodo odhajali njihovi sinovi v mesto učiti se rokodelstva.

Da Kolpingovo delo ni zastoj, to spričuje tudi prelepa hiša, katero je z velikodušno pomočjo si dozidalo katoliško društvo rokodelskih pomočnikov pod vodstvom svojega neumorno delujočega predsednika gospoda profesorja J. Gnjezde. Kar je želel že tako prisrčno prvi društveni predsednik g. dr. Leon Vončina, kar so želeli in za kar se prizadevali vsi prijatelji katoliškega društva rokodelskih pomočnikov, to se je izpolnilo dne 28. avgusta 1887: Krasna društvena hiša je bila ta dan blagoslovljena po milem knezoškofu ljubljanskem. — To je bil za Ljubljano vesel in pomenljiv dan, ker sedaj imajo rokodelski pomočniki svoj dom, kjer se bodo daleč od doma zbirali kakor doma in okušali, kako resnične so besede pesmi: Ljubo doma, kdor ga ima. — Upati je, da bo blagoslovljenje nove rokodelske hiše vzbudilo na novo za hišo veliko zanimanje, da bo društvu priklicalo in privabilo mnogo novih prijateljev, ki bodo iz ljubezni do zapuščenih rokodelcev tudi tukaj skazovali dela krščanskega usmiljenja, naj so dušna ali telesna. — Rokodelskim pomočnikom pa naj hiša vedno priča, da za vsako zgradbo treba globokega in trdnega temelja, da pa tudi človeku treba podlage, ako hoče zidati duhovni tempelj: svojo časno in večno srečo, da treba za podlago imeti trdno neomajno versko prepričanje in življenje po veri. Teh dolžnosti naj novoblagoslovljena hiša vedno opominja rokodelske pomočnike in v tem smislu kličemo tudi mi: Bog živi pošteno rokodelstvo!

Naj sledi tu zarad zanimivosti še spored, ki se je vršil pri omenjeni slovesnosti: 1. Društva se zbirajo ob 9. uri v starih društvenih prostorih v knežjem dvoru, od koder odidejo s zastavami in godbo ob $\frac{1}{4}$ 10. uri v cerkev čč. gg. Uršulink, kjer bode ob $\frac{1}{2}$ 10. uri cerkveni govor in slovesna sv. maša s zahvalno pesmijo. — 2. Po sv. opraviilu sprevid k novi hiši, katero blagoslové milostni gospod knezoškof dr. Jakob Missia. — 3. Ob 1. uri obed v gostilni pri »zvezdi«. — 4. Ob 4. uri slovesne litanije v cerkvi čč. gg. Uršulink, potem gredó društva na pokopališče, kjer položé venec na gomilo pokojnega predsednika dr. Leona Vončine. — 5. Zvečer ob 6. uri: »Beseda« v novi društveni dvorani. — Spored besedi: a) Pozdrav predsednikov. — b) J. Böhm — »Društvena pesem«, zbor. — c) Prolog, povori g. R. Milavec. — d) Ipavec — »Slovó lastovke«, čveterospev. — e) Ipavec —

»Mrak«, poje Novomeški zbor. — f) Ipavec — »Tiha noč«, čveterospev Novomeški. — g) Rokodelska družba. Podoba iz vsakdanjega življenja v dveh dejanjih, poslovenil A. Zupančič.

»Družbe te, slovenska mati,
Naj hladijo ti srce! —
Hoč'jo sinom to dajati,
Kar jim matere želé.«

»Slišal sin bo uk modrosti,
Videl v zgledih rajsko pot,
Virjeval se bo v kreposti,
Ložej var'val grešnih zmot.«*)

Slaboglasni pomočniki ne bodo več vznemirjali mirnih meščanov v tihem nočnem času. V rokodelske delavnice se bode vselila pridnost, zadovoljnost, ljubezen in mnoge druge krščanske čednosti. Rokodelstvo, presajeno zopet nazaj na krščanska tla, se bode razvijalo, cvetelo in prinašalo obilno sadu. Gledali bodemo ta veseli napredek, radovali se bodemo tega preobrata na bolje, in bolj ko kdaj bodemo klicali prav iz srca: »Bog blagoslovi pošteno rokodelstvo!«

—d—

*) Glej »Danico« leta 1855, štev. 18.

D.
Berilo
podučno in zabavno.

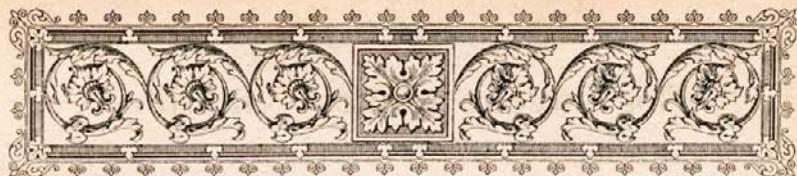
Ako je kdo žalosten med vami, naj moli,
ako je dobre volje, naj poje hvalne pesmi.

(Jak. 5, 13.)

Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci.

Vse pohvale je vreden, ki druží korist in
prijetnost.

(Hor. A. P. 343.)

I.

Pobožne pesmi.

(Psalmi. Prevel Jan. Vesel.)

Vsi narodi naj slavé Gospoda!

(*Psalm. 95.*)

Novo zapojte pesem Gospodu!
Njega veličaj zemlja vesoljna,
Slave imenu Božjemu polna!

Pričajte vedno brambo Njegovo!
Slavo Njegovo vsem oznanujte:
Čuda velika, narodi čujte!

Velik Gospod je, slavi dostojen,
Strašen nad vse bogove zemljanov;
Nič so pred njim maliki paganov.

Večni Gospod vstvaril nebó je,
Ž njim veličastvo, ž njim je lepota,
V Njega svetišči moč in krasota.

Dajte Gospodu slavo, česčenje,
Dajte narodov množna plemena,
Dajte Gospodu slavo imena!

Dare nosite v dvore Njegove,
Klanjajte se v krasoti Mu sveti!
Zemlja se vsa Mu klanjaj v trepeti!

Svet je vesoljni trdno postavljen;
Bog je vladar nam, čujte, narodi!
On je sodnik, pravično vas sodi.

Naj veselé se sveta nebesa,
Ukajo naj Mu zemlje prostrane,
Morje do dna bučeč naj se zgane!

Polje in sadje naj se raduje,
Šuma in log veselja naj raja,
Božjemu licu! — On nam prihaja!

On nam prihaja sodit vso zemljo;
Zemeljski krog presodi resnično,
Sleherni narod z roko pravično.

Bog zavetje v svetá vihárijh.

(Psalm 45.)

Bog je zatočišče nam in moč,
 Pomočnik, ki v sili je navzoč,
 Brez strahú smo, naj se zemlja maje,
 Morju v srce se valé goré,
 Vod valovi naj bučé, kipé,
 Gibljejo goré se trepetaje.
 Z nami je Gospod, svetá vladar,
 Jakopov je Bog nam zvest čuvar.

Potok milosti krepča ves dan,
 Božje mesto, Njega sveti stan.
 Bog je v njem, zató se ne pogrezne;
 Na pomoč hiti, ko pokne zor.
 Narodi hrumé, zaman je vpor;
 Bog jim zagrmí, pa zemlja stresne.
 Z nami je Gospod, svetá vladar,
 Jakopov je Bog nam zvest čuvar.

Glejte čuda, z njimi je grozil,
 Vojske je do mej zemlje krotil!
 Loke lomi, kopje krši, mane,
 Bojna kola žge povsod okrog.
 »Nehajte, spoznajte, jaz sem Bog
 Nad narodi, nad zemlje prostrane!
 Z nami je Gospod, svetá vladar,
 Jakopov je Bog nam zvest čuvar.

Zahvala za dobrote kralju podeljene.

(Psalm 20.)

V moči se vladar raduje Tvoji,
 Tvoje veselí, Gospod, pomoči!
 Dal si mu po srca želji vroči,
 Nisi mu odbil molitve v boji.

Tvoja moč njegovo slavo veča,
 S slavo in krasoto ga odevaš;
 Z blagoslovom večnim ga obsevaš,
 Da, obraz je tvoj njegova sreča.

Tvoj je blagoslov, ki mu doteka;
 Z zlatim vencem Ti mu glavo vil si,
 Prosil je življenja, in daril si
 Dolga leta mu do vekov veka.

Na Gospoda se vladar zanaša, —
 Upajoč, zato ne omahuje.
 Tvoja roka zlobne vse strahuje,
 S kaznijo črtilec ne odlaša.

Zlobniki so kakor peč ognjena	Rod iztrebi z zemeljske višave
O togoti Tvojega pogleda;	Izmed ljudi seme njih hudobno;
V srdcu se jih svojem Bog zaveda,	Ker namerjali so delo zlobno,
Uniči v moči groznega plamena.	Pa zastoj so njih željé lokave.

V beg pognala bo jih tvoja strela:
 V lice meri jim, z močjó naskoči.
 Vstani Bog v prečudni Svoj moči,
 Da pojemo slavná Tvoja dela!

Hrepenenje po templji.

(*Psalm 83.*)

Preljubo je Tvoje stanišče,	Pač srečen, ki v templji prebiva,
Vsesilni moj Gospod!	Na veke Te slavi;
Ah duša mi gine v svetišče,	Vsa stalnost mu v Tebi počiva;
Srce želi od tod,	A v sreču veseli
Ker Tvojih preddvorov le išče.	Le Tvoja ga pot ljubeznjiva.
Vrabič ima svoj tih kot,	Ko hodi skozi solzni dol,
In grlica gnjezdece svoje,	Studencev se polni dolina
Kjer si izreja mladi rod;	In blagoslova na okol;
Jaz imam altarje naj Tvoje,	In ž njim brezštevilna množina
Moj večni kralj in moj Gospod!	Hiti na Sijonski vrhol.

Moj Bog si, molitev usliši!
 Moj škit si, name glej!
 En dan je v teh dvorih mi viši
 Ko tisoč kje drugej;
 V Gospoda se svojega hiši
 Še raji na pragu mudim,
 Ko v grešni veselim dvorani.
 Jaz solnce, škit s Teboj dobim.
 Ti srečo in slavo oznani!
 Le Tebi naj, Večni, živim!

Trpeči pravičnik je srednik za spreobrnjenje narodov.

(Psalm 21.)

Moj Bog, moj Bog! usliši vpitje!

Zakaj tako sem zapuščen?

Predaleč je pomoč mi Tvoja,

Besed je mojih vek zgubljen.

Po dnevi kličem, pa ne čuješ,

Po noči, ni miru mi v revi.

A vendar Ti si Najsvetejši,

Veličajo Te slavospevi.

Zanesli na Te se očetje,

Zanesli, dal si jim pomoč;

Kričali k Tebi so, rešniku,

Zaman ni bil jim glas vpijoč.

Jaz zemlje črv sem, več ne človek,

Ljudem v posmeh sem in zabavo!

In vsak se roga, kdor me vidi,

Zijá na mé, in maje z glavo.

»V Bogá zaupa, naj ga reši;

Otmè naj ga iz teh nadlog!«

Zavetje Ti si mi od rojstva,

Od prsi maternih, moj Bog!

Od matere sem k Tebi padel,

In v Tebi našel sem rešnika!

Res, ne odmikaj se od mene!

Plašé me, pa ni pomočnika.

Krog mene so veliki junci,

Basanski voli mi preteč;

Odpri v mé so strašna žrela,

Kot gladen lev, rjoveč, moreč.

Razlili so me, kakor vodo,

Razsuli vse kosti so v meni;

Srce je razpuščeno v prsih,

Tali kot vosek se topljeni.

Suhó je grlo kot črepina,

Življenju venejo moči;

Drži se že mi jezik neba,

In smrtni strah me že duši.

Obtekajo me psi premnogi,

Krog mene so hudobne čete.

Prebodli so roké, nogé mi,

Kosti so moje vse preštete.

Delé si moja oblačila,

Za suknjo žreb je izmetan.

Jehova, ne ostavi mene,

Ti moja moč si, stoj mi v bran,

Ne daj, da meč konča življenje,

Da psu zapade duša vboga!

Iztrgaj levu me iz žrela,

Otmi napadu samoroga!

Ime bom Tvoje hvalil bratom

In v zboru narodnem slavil,

Bogá se bojte, čast mu pojte,

Kot Jakopov je rod častil!

On ne prezira milih prošenj

In revežev ne zametuje,

Ne skriva svojega obraza,

Trpinov vpitje vedno čuje.

Zato bom hvalil Ga pred zborom,

Dajal obilnih Mu darov.

Jedó ubožci naj do sita,

Slavi čestilec Ga Njegov!

Na vek naj srce poživi se!

Vsem zemskim krogom znano bodi!

Obrnejo naj se k Gospodu,

Naj molijo Ga vsi narodi!

Jehova kralj je vsem državam,

Narodov vseh je gospodar.

Mogotci bodo Ga molili,

Uklanjal v prahu se ratar;

I duša moja Mu se klanja.

Moj zarod služil bo Gospodu,

Veličal bo Njegova dela,

Prihodnemu slavil ga rodu.

Tožba, ker je svetišče razdejanó.

(Psalm 73.)

Kaj si, Bog zavrgel nas,
Svoji čedi kaj groziš s pogubo?
Nisi nekđaj nas odbral,
V dedovino nas odkupil ljubo?

Spomni se šotora vsaj,
Kteri v bivališče Ti izbran je!
Dvigni stopnjo, glej razdor,
Svojega Sijona razdejanje!

V Tvojem hramu rjove vrag,
Znamenja postavlja verolomna,
Vidi se, kot v šumni les
Sekala sekira bi ogromna.

Pod sekiro se drobi
In tepta vsa rezba dragocena;
Skruni in požiga se
Bivališče Tvojega imena.

Nas zatreti vsi hoté,
Naših znamenj ni in ni proroka;
Božji sotor je požgan;
Kdo pove, kdaj bode konec joka?

Bog, doklej naj psuje vrag?
Tvoje ti ime preklinja v zlobi?
Kaj ustavljaš še roko?
Dvigni jo, sovražnike vgonobi!

Od praveka, Ti, moj kralj
Dal pomoč si zemlji naši vlasti;
Ti razdelil si morje,
Stolkel glavo morskih si pošasti.

Zmaju glavo Ti si zmel,
V jed ga zveri dal puščave sive;
Vir iz skale si odprl,
In posušil reke neusahljive.

Tvoj je dan in Tvoja noč,
Luč in solnce svetlo si vstvaril;
Vtrdil zemlji si mejé,
Zimo, mladoleťje nam podaril.

Pomni, da se roga vrag,
In brezumne blebetá besede!
Grlice ne daj zverem;
Spomni Svoje se trpeče črede!

Na zavezo Svojo glej!
Naj trpin Te hvali brez sramote!
Revežu pravico daj,
In ne zabi krivnikov togote!

Venček pesmi o svetih dnevih.

(Zložil Janez Bilc.)

Per erucem — ad lucem.

Skozi trpljenje — v večno življenje.

Sveta noč.

Noč blažena zemljo pokriva,
 Pri zvezdici zvezda migljá;
 In luna svitlobo razliva
 Srebrno na zemljo z nebá.

Iz cerkev se luči bliščijo,
 In petja razlega se glas;
 Zvonovi slovesno zvonijo:
 V svetišča vse vabijo nas.

Pozdravljena bodi noč mila,
 Saj lepša, ko svitli si dan;
 Obljubo si staro spolnila:
 Nocoj je Mesija poslan.

Na svet On iz neba prihaja,
 Nagnil ga ljubezni je plam:
 Iz svetega stopil je raja,
 Da odprl nebesa bi nam.

Luč svitlo na zemlji prižgal je,
 In dušne razjasnil tamé;
 Mrzloto človeštvu pregnal je,
 Ogrel mu ledeno sréc.

Narodom verige zdrobil je,
 V katere jih satan vkováł;
 Zdravila jim v rane nalil je,
 Katere jim greh je zadál.

Ne straši se jaslíc, ne slame,
 Ne trnja, ne križa celó:
 Trpljenje rad na-se prevzame,
 Da brate pripelje v neš.

Nocoj se je cerkev rodila
 V dupljini, v nji Kristus žíví;
 V nji ljudstvom nebeška zdravila
 In milosti rajske delí.

Mesija na križ so pribili,
 Njegov ga zavrgel je rod;
 V okove so cerkev vklenili
 Nezvesti sinovi drugod.

Verige kot On bo zdrobila,
 — Nevesto bo rešil Gospód —
 Da prosta bo ljudstva učila,
 In k nebu kazala jim pot.

Donela nebesom bo hvala,
 In vladal na zemlji bo mír.
 Ljubezen bo ljudstva vezala,
 Ljubezen, ki sreči je vir.

Pozdravljena torej, noč mila!
 Saj lepša, ko svitli si dan;
 Obljubo si ti nam spolnila:
 Mesija je svetu poslan.

Razglašenje.

Blišči prečudne zvezde žar,
Svet take videl ni nikdár:
Nebo je zemlji znamnje dalo,
Da ljudstvom kralja je poslalo.

»Iskati Njega z neba glas
Očito opominja nas;
Saj zvezda bo nam pot kazala,
Do kralja bo nas pripeljala.«

In z daljne jutrove zemljé
Za zvezdo kralji sli trijé,
Kjer Dete bilo je rojeno
V dupljini, v jasli položéno.

Ne biva tamkaj kralj — Gospod,
Kjer grozni dvor imá Herod;
V dvoranah zlatih ni trpljenja, —
Tam dom je sladnega življenja.

Zgrešili zvezdo ste in pot,
Mesija ni, kjer je Herod;
Oj modri, kraljev dvor pustite:
V trpljenju, v vboštvu ga iščite!

In zopet zvezda zamigljá,
Pred hlevček modre tri pelja,
Kjer Mati in Devica mila
Nebeško Dete je rodila.

Solzé igrajo jim v očéh,
Ko sklonjeni pred Njim na tleh,
Poklanjajo mu tri darila:
Zlatá in mire in kadila.

Zdaj zvezde svitlé žar blesteč
Ne svetí jim na nebu več;
Saj luč temó je razsvetíla,
Ta luč bo modre zdaj vodíla.

Trpljenje.

O Golgota, o hrib trpljenja,
Daritve grozne tužni kraj!
Na tebi Gospodar življenja
Bori se z bridko smrtjo zdaj.

Vsajén v zemljó je križ visoki,
Na njem Mesija je pripét;
Iz ran tekó krví potoki,
Umivajo veseljni svet.

Obdaja trnjev venec čelo;
Pribiti udje so na les;
Svetó je lice obledelo,
Ugaša mili svit očes.

O Jezus, kaj Te je nagnilo,
Stopiti v jasli iz nebes?
O Jezus, kaj Te je zvrabilo,
Da tù visiš pribit na les?

Ljubezen Te je privodila
Z višave rajske na zemljó;
Ljubezen grehe je zdrobila
In odkupila svet s krvjo.

Ljubezni smrt je trdo skalo
Pretrésala; — o da srcé
Bi naše mrzlo se tajalo,
Ko se spominja zgodbe te!

Vstajenje.

Vesolja dan, oj dan vstajenja,
 Ki kažeš grob Njegov odprt!
 Zmagalec bridkega trpljenja,
 Odprl je grob, premagal smrt.

O zmagi tej pekel trepeče;
 Zgubila smrt je grozno moč;
 Odprt od zdaj nam dom je sreče,
 Zdaj ni več strašna groba noč.

Njegova moč zemljó pretresa,
 Razdrla groba je zapah;
 Slepí vojakom žar očesa, —
 Junak omamljen pada v prah.

Kot Jezusa je smrt objela,
 Zakril bo tamni grob i nas:
 Pa prišla dóba bo vesela,
 Napočí nam vstajenja čas.

Velika noč, oj dan vstajenja.

Ti ključ si nam nebeskih vrat,
 Zastava boljšega življenja:
 Pozdravljamo Te tisočkrat!

Vnebohod.

Oj večna odprite se vrata,
 V presrečni nebéščanov dvor;
 Veseli se vrsta krilata,
 Ti angeljev blaženi zbor!

»Kaj gledate, verni, k nebesom?
 Kaj žalost mračí vam obraz?
 Otrite si solze očesom:
 On gre — in ostane pri vas.

Dviguje se v rajске višave
 On — neba in zemlje Gospod:
 Premagal je križa težave,
 Zdaj slavni praznuje svoj vhod.

Sedaj se je dvignil v višine,
 Premili človeštva rešnik:
 Na zemeljske stopil nižine
 Bo v slavi pravični sodnik.

Tak angelj govoril je beli,
 Tolažbo jim vžil je v srečé;
 Apostoli mirni, veseli
 Odhajajo z Oljske goré.

Binkošti.

»Sirotam Toláznika svetega daj,
 Oj pošlji Ga Jezus premili!
 Pomoči nam Tvoje potreba je zdaj.«
 Tako so učenci prosili.

Duh sveti v viharju prihaja z nebá,
 V jeziki ognjenih odseva;
 Nebeške jih milosti plamen navdá,
 Jim duše in srca ogreva.

Učence plamena nebeskega žar
 Z modrostjo, s pogumom navdahne;
 Ljubezen navdaja jim srca vsikdar,
 V ljubezni junak ne omahne.

Nauki nebeski iz ust jim tekó
 Nevernim umljivi in dragi;
 Apostoli verne z vodo oblijó,
 In vodijo k večni jih zmagi!

Veliki teden.

1.

Vsa cerkev v črno se odeva,
 Glas orgelj vtihne in zvoná;
 Le raglja žalostno odméva,
 In se razgublja v dnu srcá.

Glasi otožno se in mílo,
 Kakor zgubljene sreče jok,
 Kot srčne žalosti glasiló
 Kot vzdih srcá, kot votel stok.

Oj toge glas in bolečine,
 Ponavlja svet ga dan na dan.
 Če vtihne kdaj, vendar ne míne,
 Dokler še diha kje zemlján.

Blišcé se v zlatu carske hiše,
 Iz njih doní pa glas gorjá;
 Solzó mogočnik tam si briše,
 Gorjé se ne zbojí zlata.

Kjer v kočah borni rod prebíva,
 Kjer delavec in kmet živí,
 Tam tudi solza se preliva,
 Tam tudi src nebroy trpi.

Karkoli solnce svitlo gleda,
 Se njega luči veseli,
 Kar-le življenja se zaveda:
 Vzdihuje, plače in trpi.

Res včasih lepša luč zasije,
 Da se ogreje tí srcé,
 A komaj druga ura bije,
 Ti trga dušo že gorjé.

Moj duh to gleda in trepéče,
 Oko mi porosi solzó,
 Oj smili se mi rod nesreče,
 Oj smili se mi ljudstvo to!

2.

Drugam mi duša misel tíra,
 Tijá na kraj mrtvaških gláv,
 Kjer Bog na križi sam umíra,
 Razbit za nas, za nas krvav.

Še tla so mu spodnesli vrági,
 Iztrgali še pest zemljé.
 Samo krvavi njega sragi
 Pustili so še pot do nje.

In te roke na križ pribíte —
 Le blagoslov delíle so!
 In te noge s krvjo oblíte —
 Zveličarja nosile so!

Očitati mu zlo krdelo
 Še sence greha moglo ni:
 In vendar še tako trpelo
 Ní bitje, kakor On trpi. — — —

Vekove čas že v nič podíra;
 In danes še zemlje trpín,
 Na Golgoto se vnet ozíra,
 Kjer téši »mož ga bolečin«.

3.

Zveličar vstane slavno 'z groba,
 Otrese smrtnih se vezi;
 Nebeška ga krasí bliščoba
 Ko v slavi vrh skalé stojí.

Čuvaji so na tleh potrti,
Zmagalec pa kot Bog krasán
Praznuje, ne plašé se smrti,
Svoj slavni zmagoslavja dan.

Solzà oko mu več ni zmožno,
Britkost ne žali mu srca.
In duša se s telesom složno
Raduje svojega Boga.

4.

Življenje veliki je teden,
Prestati mora ga zemlján;
S sovražno silo boj mu veden
Prinaša nov za dnevom dan.

Dan rojstva — prvi dan je tedna;
Dan smrti — zadnji dan še ní.
Kjer postlja skriva te poslednja,
Ondü strohniš še zadnje dni.

V tem tednu se ne vbraniš petka,
Največega v življenji dne;
Namenjen ti je od začetka,
Da ti vmori gorkó srcé.

Ne daješ tednu ti povelja,
Brez tebe dalje se vrti.
En dan, le velika nedelja,
Le ta je tvoje oblasti.

Veliki dan ti ne uide,
A kakšen bo zaté — to glej!
Pomoči ni, ko enkrat pride;
Pomagaj si zato poprej!

Živéti moraš in trpeti,
Trpeti, dokler le živiš.
Umreti moraš in strohneti,
Strohneti, da se spet vzbudiš.

Vzbudiš se pa, če češ, v veselje
Brez konca dni, brez konca let;
V dan svoje velike nedelje
Kot Kristus lep, kot Kristus svet.

Ne boj razpeti se telesa
Na križ, saj le za mojstrom greš;
Ž njim trpi, pojdeš ž njim v nebesa,
Brez njega — kam, — to dobro veš.

Oj trpi s Kristom to življenje
In ž njim končaj ga vmirajóč,
Da tedna zadnji dan vstajenje
In večna bo velika noč!

J. E. Krek.

Praznik sv. Rešnjega Telesa.

Vesel' se zemlja in nebo,
Vesel' se solnce rumeno,
Naj vsaka stvar se veseli!
Veseli se tud' ti Kristjan,
Za jed je dan's nam Jezus dan,
Naše duše on živi;
Glej, Zakrament je sveti to,
Je pravo Jezusa telo;
Pred njim klečijo angeljci.

Zapustil vedni je spomin
Večerje slednje božji Sin;
Je pred večerjo kruh v telo
Spremenil, ga posvetil je,
Učencem dal zavžiti se,
Dejal: »To moje je telo.«
Tud' vino v kelhu spremenil
V presveto rešnje svojo kri:
V spomin njegov naj bode to.

V puščavi Bog je mano dal,
 Jo jesti Izraelcem d'jal:
 A nam sam Sebe v jed daje. —
 Je z vodo Jude Bog pojil,
 Iz skale se studenec vлил:
 Svojo kri nam dati će. —
 Ko Izak bil pripravljen je,
 Bogu za dar se dati gre: —
 Za nas žrtvuje Jezus se.

Za nas je svojo kri prelil,
 Za nas trpel, vmorjen je bil,
 Za nas dal dušo in telo.
 Prebiva tukaj kot naš brat,
 V Telesu — svetem tisočkrat —
 Oj kak' ljubi nas zvesto!
 Zavžiti se nam tukaj dá
 V podobi kruha belega;
 Kdo izreči zna ljubezen to?

Oj pridite, častite ga,
 V monstranci ljub'ga Jezusa
 Ko kralja zemlje in nebes;
 Kristijani, zdaj molite ga,
 V ponižnosti svojega srca,
 Ker je pravi Bog zares!
 Naj sveti, sveti, svet' pojó,
 Z angeljci ljudje lepó
 Naj poje slavo svet mu ves!

Oj grešnik! kar ne boj se zdaj,
 Skesan poboljšan — glej svoj raj!
 Na večno grehom daj slovo,
 Približaj se pred to Telo,
 Za tebe je vmorjeno b'lo.
 Saj te uslišal Jezus bo.
 Za božjo čast bodi goreč
 Od Jezusa ne hodi preč,
 Tak' dolgo, da zapreš oko.

† Jožef Virk.

Venček Mariji.

(Zložil Mijolendov.)

Mariji.

Daj da pojem pesmi sladke,
 Pesmi iz srca globine,
 Iz srca, ki od ljubezni
 Prevelike vmira, gine.

Pojem, kak' si krasna, blaga,
 Kak' si dobra, kako mila,
 Kako nisem nikdar vreden,
 Da si k sebi me vzbavila.

Da brez Tebe ni mogoče
 Ni trenotka mi živeti,
 Da si želja mi edina,
 O Marija! — hočem peti.

Pesmica.

Rad pesmico zapel bi,
Pa tako pesmico,
Ko je še pač nobeno
Ni slišalo uho.

Namočil že pero sem,
Položil na papir,
In vodil ga z rokó sem,
Naj črta srčni dir.

Aj, aj! pero kaj pišeš?
»Marija« in naprej
»Marija« in »Marija«,
»Marija« — je vselej.

Oj Ti ime presladko
Si poezija mi,
Si pesem in si godba,
Da za me slajše ni.

Moje veselje.

Oj kakó sem srečen,
Oj kako vesel,
Da Marija v Tvoje
Varstvo sem dospel.

Kaj sveta lepota,
Kaj ljudi je kras?
Tebi djal je Stvarnik,
»Lepa si« na glas.

Pač ljubezni svetne
Drag je prazni dim,
Ti odpiráš srce,
Milo srce vsim.

Jaz sem nehvaležno
Zalil zmiraj Te,
Ti pa bolj in bolj le
K sebi vabiš me.

In zato sem srečen,
Sem tako vesel,
Da Marija! v Tvoje
Srce sem dospel.

Hrepenenje.

Kadar gledam, o Marija!
V rajski Te lepoti,
Kadar vživam slaj ljubezni
V čarobni sladkoti.

In mi praviš, da še lepša
Tam si v zlatem kraji,
Da še slajša si, mileja
Tam v nebeškem raji.

Oh tedaj me neugnano
Sili hrepenenje:
Vmreti — vmreti — k Tebi priti
V blaženo življenje.

Pri Mariji.

Tajno sveta moč me
Bila je pognala,
Tje k podobi Tvoji
Nehote peljala.

Oh in Ti si bila
Milena Devica
Lepša ko navadno:
Vsa nebes kraljica!

Na obraz sem padel,
Zabil težo trupla,
Ko milobo Tvojo
Duša zre osupla.

Vabilo.

Jaz vem za srce ljubo,
Za srce mileno,
Kdor išče rad ljubezen,
O v njem jo našel bo.

In ono si ne zbira
Preširno ljubega,
Kdor koli ga želeva,
Že ljubi vsakega.

To srce je bogato,
Je polno milosti,
Nabaja v njem se zlato
Najlepše čistosti.

In oh! kak' zna ljubiti,
Kak sladko, kak zvesto! —
Kdo bi ne hotel priti
V srce Marijino?

Oj pridi, torej pridi,
Mladenič, deklica:
Ljubimec bodi z mano
Marijnega srca!

Naročilo.

Le pojdite, le pojdite,
Ve male, drobne pesmice
Po domovini dragi!
In kamor koli pridete,
Povsodi glasno pričajte
Namen vam vsem preblagi:

Da ste le iz hvaležnosti,
Le iz goreče ljubavi
Prvenke se rodile;
Da v slavo Božji Materi
Prav mnogo, mnogo rade bi
Ljubimcev privabile!

Uslišana molitev.

Ostavlil mož je solzni dol
In duša šla pred sodnji stol.

Kar dobrih ima, hudih del,
Pretehta angelj Mihael.

A Bog razsodi: »V sveti raj,
Ker nisi čist, ne moreš zdaj.

Izbriši v vicah grehe vse,
Potem nebó se ti odprè.« —

Oh, dolgo, dolgo duh trpi
V pekočem plamenu vestí.

Kedáj, kedaj že pride čas,
Da božji zreti sme obraz?

Oh, brez pomoči sam je tod,
Ne bó rešitve od nikod? —

Glej, angelj z zemlje plava zdaj
Sebój noséc v nebó vzdihljáj.

Od matere vzdihljáj iskrén,
Da skoro reši sin se njen.

»Nikdár zmed vseh me žalil ni
Jedin podpornik starih dni.

Bil vedno mi je sin ljubeč,
Oh, zdaj na svetu ni ga več.

Če mora še trpeti kaj,
O Bog, ti vzemi dušo v raj!« —

Pravični Bog takó velí:
»Naj dalje še se pokorí.

V kraljestvo večnega Bogá,
Ne more, kdor še greh ima.« —

Otožen angelj proč zletí
Prihaja drug, na moč hití. —

Vzdihljáj prinaša od žené,
Izraz ljubezni prezvesté.

»Tovariš bil mi vedno vdan,
Za blagor moj tako skrbán.

On bil je dober gospodar,
Oh, ne pozabim ga nikdár.

O Bog, poslušaj ta moj klic,
In reši dušo mu iz vic!« —

Pravični Bog velí takó:
»Naj le se spokorí ostró.

V nebesa je sprejet le tist,
Ki madežev že vseh je čist.« —

Gre angelj tužnega srcá;
A tretji pride pred Bogá.

Vzdihljájje nosi od otrók,
Njih žalovanje in njih jok.

»Oj ljubil je presréno nas,
Za nas skrbél zvestó ves čas.

Oj dober oče, ljubeznjiv,
Otrokom nam nepozabljiv.

Ti, Oče naš, si vzel ga nam,
Pa k sebi v raj ga vsprejmi tam!« —

Usmiljeni pogleda zdaj
Vladár nebá v trpljenja kraj.

Pa temu angelju velí:
»Izvrši mojo voljo ti!

Po dušo pojdi, nesí gor,
Kjer veseli se svetih zbor.

Oblícje moje gleda naj
In meni peva vekomaj.

Če grešnikov ne slušam jaz,
Otrokom mil je moj obráz.

Le tá molitev kaj veljá,
Ki gre iz čistega srcá.«

F. Krek.

Pastir.

Na robu skalnatem se jagnje pase
 Nad breznom lahno stopa vkrep višine
 Še en korak — in zdrsne mu v globine
 Kjer zmaj z mladiči svojimi igra se.

Pastir je vidi; v strahu zanj in za-se
 Na rob hiti, je vabi iz bližine,
 Ponuja kruha mu, soli; — v doline
 Privabi je vesel, kjer varno rase. —

Zašel na rob je dušnega propada
 Mladič zmoten, Bogu nepokorni
 Od dne do dne rešitve gine nada....

A glej Pastir zazre ga neumorni,
 Pokliče, prosi, ljubko ga spodbada,
 In — rešen izgubljenec je spokorni!

A. Kalan.

Mučenica.

Ko je Jezus v noči pozni —
 V noči pozni in pregrozni,
 Tam na vrtu Getzemáni
 Pot potil poprej neznáni;
 Ko je molil tam goréce,
 Da omečil trd bi kamen —
 Dolgo molil Sin ihteče
 Je k Očetu tam na samem:
 Krog življenje je minilo,
 Ptičev petje potihnilo,
 Ni pihljala sapa zdrava,
 Ko bi snivala narava;
 In učenci vsi goreči
 So Gospoda zapustili,
 In britkosti Ga moreči
 Hladnokrvno prepustili.
 Še cvetlice krasotice
 Vence svoje so zavile:
 Ena le mu gleda v lice,
 Gleda slike smrtne sile.

Dušo ta si je želela,
 In želela srce vroče, —
 Da bi z Jezusom trpela. —
 Kolikrat na zemljo kanil
 Biser mu svitlórudeči,
 Tolikrat se cvet je zganil
 Iz sočutja ji trpeči. —
 Ko k nebesom se ozira
 Kristus in tolažbe išče,
 Ona cvet ljubo odpira,
 Zré proseča v nadzvezdišče.
 In ko vidi svitle vréti
 Jezusu z očes solzice,
 V njenem žalujóčem cveti
 Zablesté jadu rosice. —
 V svežo travico kapljajo
 In kapljajo na kamenje:
 Značijo Bogá trpljenje. —
 Tako z Jezusom cvetlica
 Tam na vrtu je bedela,

S Kristom čutila, ihtela
 Ljubkajé mu bleđa lica.
 Ž Njim na vrtu je molila,
 Pila najgrenkejše jade;
 Ž njim v ljubezni pokorila
 Svetno krivdo brezi nade. —
 Ko po angelji vtolažen,
 Kristus boj dokonča srečno:
 Pride Izdajica vražen
 Kléti zbog izdaje večno:
 Zdaj k premiljeni cvetlici
 Jezus ljubko se obrne;
 Iz oči na žarnem lici
 Žark pohvale se utrne:
 »Ti edina cvetka moja« —
 Z glasom stvarjajočim pravi —

»Si odprla čuvstva svoja,
 Zvesta bila mi v naravi.
 V noči grozni si bedela
 Zmanoj ljubila, trpela,
 Naj ti bo od veka téga,
 Dobrotnica mi velika,
 V cvetu krasnem živa slika,
 Mojega trpljenja vsega!«
 Vdana glav'co je vklonila
 Pred Gospodom cvetka mila.
 In ko venec je odprla
 V njem je znamenja zazrla,
 Ki je nosi samo óna —
 In nobena ne cvetlica
 Le cvetlica — mučenica.
 S. Bonaventura.

Triplet.

Povej, Ljubezen, s čim Ti bom plačala,
 Ker vse, kar vidim, je le tvoja last! —
 Ti sreče vir — ti duše moje slast!
 Povej Ljubezen, s čim Ti bom plačala? —
 Čez zemljo in nebo imaš oblast,
 In tudi čez me Ti si zavládala:
 Povej, Ljubezen, s čim Ti bom plačala,
 Ker vse, kar vidim, je le Tvoja last! —

Za Tebe, Večni, vneta hočem zvati
 Od zlate zore tja — tja v temno noč,
 Kar vstvaril v slavo večno si, pojoč
 Za Te ljubezni vneta hočem zvati! —
 Buditi z glasom krepkim na vso moč,
 Da vsak z menoj ljubeče srce dá Ti! —
 Za Tebe Večni vneta, hočem zvati,
 Od zlate zore tja — tja v temno noč.

Kadar me moč mladenska tukaj mine,
 Mi biti neha vroče to srcé:
 Naj Tebe duša v raji srečna zré,
 Kadar me moč mladenska tukaj mine.

Kjer z ust krilatecv večna slava vré
 Tja priti daj mi v rajske visočine!
 Kadar me moč mladenska tukaj mine,
 Mi biti neha vroče to srce! —

S. Bonaventura.

Trioleti.

I.

Da Si vstvaril zemljo nam prekrasno
 Ne čudim bõre se črvič za to! —
 Besede treba bilo je samó —
 Da Si ustvaril zemljo nam prekrásno. —
 Višnjevo da razpel Si nam nebó,
 Po njem razlil svitlobo divnojasno!
 Da Si vstvaril zemljo nam prekrásno,
 Ne čudim bõre se črvič za to! —

Da hotel križ na rame Si zadeti,
 Za-mé prelití sveto Rešno kri:
 Tó, tó — presega dušne mi moči,
 Da hotel križ na rame Si zadeti! —
 Mar Stvarnik naj za grešno stvar trpí? —
 Za tó Ti hočem večno slavo peti! —
 Da hotel križ na rame Si zadeti,
 Za-mé prelití sveto Rešno kri! —

II.

Na goro zrem Te stopati visoko,
 Težiti križ Ti rožnobjne rame,
 V trpljenje neprenosno iti zamé;
 Na goro zrem Te stopati visoko. —
 Da srce za-Te se mi vroče vname,
 Ostavim cesto polzko in široko:
 Na goro zrem Te stopati visoko,
 Težiti križ Ti rožnobjne rame!

Ko roke, Ženin, za menoj raztezaš:
 Zakaj sameč brez Te bi toževala? —
 Ne srca vročega Ti v dar podala?
 Ko roke, Ženin, za menoj raztezaš!

Za ljubav to Ti bodi večna hvala
 Ki me ganljivo vabiti ne jenjaš,
 Ko roke, Ženin, za menoj raztezaš:
 Zakaj sameč brez Te bi toževala? —

III.

Na rajskomilem Ženina obrazi
 Lepote divne blesk neskončen seva,
 Ljubezen večna iz očes žareva —
 Na rajskomilem Ženina obrazi! —
 Kar se v obličji Tvojem razodéva,
 Gospod, to duši moji vizobrazi! —
 Na rajskomilem Ženina obrazi
 Lepote divne blesk neskončen seva.

Če zmiraj v Te oko bi zrlo moje,
 Bi želj po Tebi srce mi ne mrlo,
 Neznosnim dvomom prostor vanj zaprlo,
 Če zmiraj v Te oko bi zrlo moje. —
 Daj mi ozirati se na-Te vrlo,
 Razlij spoznanja v meni rajске soje!
 Če zmiraj v Te oko bi zrlo moje,
 Bi želj po Tebi srce mi ne mrlo! —

IV.

V nadzvezdje vroče srce moje sili,
 Ker tam veselje večno je domá! —
 Radosti prave tukaj ne pozná,
 V nadzvezdje vroče srce moje sili. —
 Le tje, le tje — s kipečih prsi dná,
 Kjer vlada večno Ženin rajskomili! —
 V nadzvezdje vroče srce moje sili,
 Ker tam veselje večno je domá.

Zaman o sreči duh moj tukaj sniva:
 Le tam, le tam kraljuje vekomaj!
 Nečimernost pod solncem, — tam je raj,
 Zaman o sreči duh moj tukaj sniva! —
 Ko strte vidim sponse le kedaj —
 O hvala smrt za-to ti ljubeznjiva! —
 Zaman o sreči duh moj tukaj sniva:
 Le tam, le tam kraljuje vekomaj!

S. Bonaventura.

II.

Ura in naše srce.

(Govoril v „Katoliški družbi“ Anton Kržič.)

Neki kmet je v prijaznem pogovoru s svojim gospodom župnikom začel nad mero hvaliti, kako zelo lepo znajo gospod župnik pridigovati, ter svojo dolgo hvalo konča s tem-le krepkim stavkom: »Oh tako lepo pridigujejo, da bi jih kar cel dan poslušal.« Gospodu župniku se že to zdi nekoliko odveč in prisiljeno, torej vprašajo kmetiča: »I, oče, povejte mi, zakaj pa je vam tako všeč, zakaj?« — »E vidijo, pravi kmetič, zato najbolj, ker oni vselej tako lepo na kratko naredijo.«

Nauk te kratke dogodbee je torej ta, da ljudje sploh najraje poslušajo tiste pridige, ki so kratke. Tudi preč. gospod predstojnik katoliške družbe so mi onkrat rekli, ko so me odločili za nocojšnjega govornika: naj kar kaj kratkega povem, da bo le za četrto ure. O Vas, častiti poslušalci, sem pa tudi prepričan, da nimate radi, če dolgo govorim, in že na obrazu se Vam bere, kako bi šli že radi na delo — nad tombolo, da bi videli, kakšna je tista stvar božja, ki se jej sreča pravi.

Pa ne morem, ali prav za prav nočem ustreči tem željam. Odločil sem namreč nocoj Vam kar celo uro razlagati in razkladati. Vendar nikar ne bodite precej hudi name; dajte se kaj pogovoriti! Morate me namreč prav razumeti: Jaz nisem hotel reči, da bom celo uro govoril, ampak le to sem hotel napovedati, o čem bom govoril; povedati vam hočem kaj od ure. To pa sami veste, da če že o uri govorim, govoriti moram o celi uri, kajti če bi jo narazen jemal, govorjenje bi še dalje trajalo in potlej res ne pridete z lepo do tombole. — Da pa to moje govorjenje o uri ne bo čisto zastonj, sem vso reč tako zasukal, da bom človeško srce primerjal uri in za naše srce nekaj naukov in opominov nabral, saj jih je bolj potrebno, ko ne vem kdo. No, zdaj ko sem Vas tako potolažil zastran dolgosti, pa lahko kar pričnem.

1. Ura, bodisi na steni ali v žepu, je silno umetna stvar. Dolgo je moralo človeštvo čakati, predno so znali take ure narediti, kakor jih zdaj kupujemo. In če ti zdaj hoče kdo ponagajati

in ti uro razdere na posamezne koščke, ne boš je spravil skupaj, da bi spet dobro šla, če nisi slučajno urarskega stanu.

Kako umetno in kočljivo je pa še-le večni Mojster sestavil to, kar srce imenujemo. Srce je središče pa tudi ognjišče našega življenja: v srce prihaja vsa kri in se zopet iz srca raztaka po vsem životu. Srce naše torej razdeljuje vsak dan — pa kaj pravim vsak dan — vsak trenutek zdravje in moč vsem posameznim udom. Ko bi se srce ustavilo, pri tej priči bi življenje ugasnilo. Zato imajo zdravniki že od nekdaj to navado, da najprej pozvedujejo pri bolniku, kako srce bije. Pa doktorji tega ne povedó, ampak le vprašajo, kako kaj žila gre. Toda s tem se ne dá nič prikriti: kajti srce ravno tolikokrat udari, kakor žila, ker so vse žile s srcem v tesni zvezi.

Zato, ker je srce najvažniša reč pri človeku, imamo tudi mi dušni zdravniki navado, da skušamo pozvedeti pri svojih dušnih bolnikih, kako je kaj njih srce. Tega nas je sam nebeški zdravnik naučil. On sam je rekel, da je treba v prvi vrsti na srce paziti, ker iz srca prihaja vse drugo: misli, želje, besede, dela.

2. Prvo vprašanje je, ktera je vendar pri uri tista čudna moč, ki tako vedno dalje pomika kazala. — Ko sem bil še majhen deček pastirček, sem si mislil, da nihalo, ali kakor smo pri nas rekli, »muha« je tista moč, ki urina kazala dalje žene, enako kakor sem jaz s šibico čredo ovac poganjal. A pozneje, ko sem začel skoz šolska vrata ven in noter — čem reči: noter in ven — hoditi, so mi, kakor v mnogih družih zadevah, tudi v tej reči drugačno luč prižgali. Rekli so mi, da tista učenjaška veda, ki se fizika imenuje, uči, da pri uri je le teža tista sila, ki vreteno vrti in z vretenom kazala, da glavna stvar pri uri so težaki, — tisto nihalo pa da je le zato obešeno, da uro pridržuje, da se vrtenje ne zvrši prenašlo.

Enako tudi naše ubogo srce hude sile, burne strasti vlečejo in natezajo ter bi je ugonobile in pogubile, ko bi se jim ne stavila zadostna nasprotna sila, ki jih ima zadrževati v pravem tiru in v pravi meri. To zadrževalno nihalo naše srčne ure je zdrava po sv. veri razsvitljena pamet in v studencu sv. zakramentov zajeta npravna moč. — Da nam bode to bolj umljivo, ozrmo se zopet na uro.

3. Neka zastavica, — če je morebiti slučajno kak pratikar tukaj navzoč, moram mu naprej povedati, da imam jaz posebno pravico zanjo — neka zastavica se tako-le glasi: »Kako se pri uri najlože spozna, če gre prav ali ne?« — Odgovor je ta: »Nekaj časa je treba gledati na kazalo; če se kazalo proti desni naprej pomika, gre ura prav, ako bi se pa kazalo začelo proti levi nazaj pomikati, bilo bi gotovo napak.«

Obrni zdaj to na svoje dušno življenje. Ako zapaziš, da vse, kar tvoje srce razodeva — misli in želje, besede in dejanja

— vse se obrača v pravo stran, tje, kamor kažete številki 10 in 5 t. j. na desno, tje kamor velevajo božje in cerkvene zapovedi, bodi vesel, kajti prepričan smeš biti, da je tvoje srce v dobrem redu.

Vendar samo pri tem vodilu vas še ne smem pustiti, ker je prvič presplošno, drugič pa premalo resnobno ter le za šalo povedano. Zato vas peljem zopet nazaj k uri.

4. Ni namreč še zadosti, da se kazalo pomika sploh na desno, v pravo stran; mora se pomikati tudi v pravi meri, ne prehitro in ne prepočasno. Ko bi vsaka ura šla, kakor bi se jej zljubilo, kam pa pridemo? — Nekteri lahkoživec n. pr. je navajen še-le ob desetih vstajati: kaj bi bilo, ko bi ura nenadno začela prehitro iti in bi že ob sedmih vstal, po letu pa še morda celó ob petih? Ali pomislite to-le: včasih vidim mestne ljudi (ali so bogati ali revni, to mi ni nič mar; pred Bogom smo vsi enaki), ki gredó ob nedeljah in praznikih še-le takrat proti cerkvi, ko le še en četrť manjka do poludne; kaj bi bilo, ko bi njih domača ura šla hitrejše memo cerkvene, pa bi oni mesto prepozno še prezgodaj prišli k maši? kam bi se dejali tistih pet minut, ki bi jih tako prehiteli? In kako bi se celó pobožni nad cerkveniki jezili, ko bi pri vsaki cerkvi o drugem času zvonilo poludne: saj še zdaj ni mogoče popolnega reda vzdržati. — Res je, da brez dobrih in zanesljivih ur bi šlo vse navskriž.

Da se to odstrani, treba je, da se vsaka ura prav vravna po taki uri, ki je popolnem zanesljiva. Prav popolnem zanesljiva za več časa pa ni nobena ura, kar so jih še do zdaj mojstri urarji na prodaj postavili. Edino zanesljiva ura, ki že toliko in toliko tisoč let vedno prav gre, popolnem po volji svojega mojstra in se jej še ni nobeno kolesce polomilo, ter je ni treba nikoli popravljati, nikoli snažiti, nikoli namazati tudi ne navijati, — edino zanesljiva je tista ura, ki jo je Bog sam naredil četrť dan svojega stvarjenja ter jo tako visoko obesil, da jo vsi ljudje lahko vidijo po vesoljnem svetu (če tudi ne vsi naenkrat). To je solnce (pa tudi druge zvezde). Po solncu se torej vravnavajo vse ure celega sveta.

Zdaj pa spet vzemi v prevdarek svojo dušno uro. Tudi v dušnem pomenu moramo imeti popolnem zanesljivo uro, po kateri je treba vse druge vravnavati. In hvala Bogu! imamo jo. Jezus Kristus se imenuje luč sveta — nebeško solnce. Ko je človek postal, vsprejel je človeško srce, — srce, katero je bilo že po človeški natori brez vsake napake in graje, brez vsega madeža; že po človeški natori bilo je enako plemenito, kakor srce Adama in Eve precej po stvarjenji še pred grehom. In to človeško najpopolnejše srce je strinjalo v sebi tudi božje lastnosti, tako da se sme po pravici imenovati božje Srce. To svoje božje Srce je Jezus pokazal ljudem in rekel: »Učite se od mene!«

Ako torej hočeš, da bode tvoje srce res dobro, moraš ga po Jezusovem presvetem Srcu vravnati. Natanko si moraš ogledati oboje srce — Jezusovo in svoje lastno — potlej boš videl, koliko še manjka tvojemu srcu, ktere napake je še treba odpraviti. Videl bodeš n. pr., da edino vodilo in hrepenenje Jezusovega Srca je bilo — voljo svojega nebeškega Očeta spolniti: kaj pa so želje tvojega srca? — Jezusovo Srce se je veselilo revščine, ti pa bi vem da imel najraje, če bi v vseh loterijah vsega sveta vse »činke« in »terne« zadel. Jezus je nad vse ljubil krotkost in ponižnost, za svetno čast mu prav nič ni bilo: ti pa bi najraje sedel na ministrovem ali celó na cesarjevem stolu, s samo golo častjo in bliščobo obdan in obkajen! Jezusovo presv. Srce je ves čas le trpljenje ljubilo: ti pa bi se najraje vdeležil vseh veselje, če so ti še tako nevarne — prav do dna, praviš, se mora poplakniti kozarec svetnega veselja!

O prijatelj, tvoja ura ne gre prav. Le vsedi se včasih zdaj, ko so bolj dolgi zimski večeri, pa poslušaj, kako gre tvoja dušna ura. Že od daleč boš razločil, kako zeló gre napak. Namesto da bi tvoja ura mirno tikatakala tako-le: »Za Boga, za Boga, za Boga...« prav hitro štrbunka, (kakor bi bila po strani nagnena): »Za denár, za denár, za denár...« Namesto lepega glasu: »Za nebesa, za nebesa, za nebesa...« pa v enomer šklepeta: »Za svet, za svet, za svet...« Namesto resnobe: »Pokora, pokora, pokora...« tvoja ura vedno hrustlja: »V živajmo, vživajmo, vživajmo...«

O zares, poprave, poprave je potrebna ura tvojega srca; vendar predno te k mojstru urarju pošljem, mi blagovoljno dovoli, da ti še nekatere znamenitosti razložim o uri.

5. Neki kmet pride s svojim sinom v mesto kupovat potrebnih reči za dom. Ko prideta do prodajalnice, kjer so bile ure na-prodaj, pravi kmet: »Stopiva še midva notri, moram vendar enkrat uro kupiti, ki je že toliko časa tako krvavo potrebujemo.« Skoraj sapa jima zastaja, ko zagledata toliko ur: na desni, na levi, spredaj in zadej ura pri uri, nič ko ura! Najbolj vabljava se mu zdi ona velikanska ura na steni; a misli si: tako velika ura, ki je kakor naša omara, kjer se mleko kisa, ni za navadnega človeka; to je le za gospódo, ki ima dosti denarjev. Zato se obrne proti uram srednje mere, in za tako se slednjič zmenita po dolgem pravdanji; pogodita se za tri goldinarje in nekaj krajcarjev. Ko je kup srečno narejen, vrže kmelič svoje oči še po onih malih uricah, zlatih in srebrnih, ki so bile po mizi razstavljene ter prav zaupljivo stopi k mojstru urarju in pravi: »Veste kaj, ker sva se za veliko »zmenila,« podarite eno teh-le malih mojemu fantu za nameček!« Kaj je na to urar odgovoril, ne vem; tudi mi ni veliko mar. Zame ima ta zgodbica le to korist, da mi je podala nitko, na katero lahko snujem svoj nadaljni govor o

uri. Iz te zgodbi je namreč razvidno, da je na zemlji silno veliko ur vsake mogoče vrste. Vendar jih jaz ne bom razdeljeval tako, kakor oni kmet po velikosti, marveč po pravi vrednosti in veljavi: zlate, pozlačene, srebrne in posrebrene, jeklene, železne in lesene; za otroke jih pa še celó včasih delajo iz svinca in cinka ali lecta; meni je še nekdo nekikrat obljubil uro iz repe, ako bom priden.

Glejte, kolika je razlika med urami! A še veliko večja je razlika, če pogledamo na srca človeška. Še so nekteri preblagi ljudje po vseh stanovih, ki imajo plemenito — zlato srce; ali sembrano malo jih je, ker je že Zveličar naprej povedal, da bode majhno število tistih, ki bodo hodili po ozki stezi proti nebesom. Toda silno veliko, brez števila je tacih, ki imajo srce iz zarujovelega železa, iz črvivega, preglodanega in trohljenega lesa. Da, še celo to se opazuje, česar pri pravih urah ni, da so nektera srca iz kamna, celó iz ledu; dobijo se celó ljudje, ki imajo srce »iz nič«, saj se tolikrat sliši: »Ta človek nima srca, je brezsrčen!«

Veseli naj bodo vsi taki, da jim je grdo, neplemenito srce skrito, da ga drugi ne vidijo.

6. Toda popolno skriti se srce ne dá, kakor se precej lahko prepričamo, če se zopet na uro ozremo. — Da bi ne bilo treba ure popraševati, koliko je že na času, jej je modri urar dve reči preskrbel. Spredaj napravi ploščo — navadno belo — oglato ali pa okroglo, na kateri je 12 na daleč razvidnih števil, da človek pri vsaki priliki lahko pogleda, za koliko se je že dalje pomaknila. Poleg tega pritrdi urar pri mnogih urah tudi zvonček ali pa približa uro večemu zvonu, ki je bil že poprej na vzvišenem prostoru obešen in dá jej kladvo ali kladvice v roko, da o pravem času ob zvon ali zvonček udari, in mi pravimo: »Ura bije« (nekdo, ki ni znal dovelj našega jezika, je celó rekel, da ura »tepe«; no pa tako hudobna ura ni, da bi »tepla«) in tako lahko vselej sproti štejemo, kako daleč je že čas. Posebno po noči je to jako ugodno, da ura bije, ker tako brez svetila lahko vsak zve, koliko časa ni mogel zaspiti, ali koliko časa je že sladko počival. Za ponoči nekteri še drugo uro k postelji pristavijo ter jo tako naravnajo, da jih zjutraj o gotovem času ropotaje zbudi; imenujejo jo zato »budilko«.

Tudi to dá lepo primero za naše srce. Srce naše je sicer zeló zagrajeno in skrito; a popolno skriti ga nihče ne more. Kakor pri uri v visokem zvoniku, enako je tudi pri človeku v zgornjem delu lepa plošča narejena, ki tudi precej natančno kaže svetu, kakšno je srce. Ta plošča se imenuje lice ali obraz. Beseda obraz že sama pomenja toliko, kakor podoba, in res je lice nekakšna zunanja podoba očesu prikritega srca. — Mi

pravimo, da oči jokajo, kedar iz njih solze kapljajo; a v resnici je srce tisti studenec, iz katerega solzice izvirajo, solzice veselja ali žalosti. Mi pravimo, da se z ustmi smejamo; a v resnici je srce, ki se prvo zasmije ter še usta in obrazove poteze na smeh pripravi. Prav posebno pa je jezik tisto kladvice, ki največkrat in najglasneje razodeva, kako gre ura našega srca. Nekteri ljudje so tako odkriti, da nam svoje srce takorekoč kažejo in mi jim pravimo: »Srce nosijo na rokah!«

Pa tudi dovelj glasno budilo ima naše srce, imenuje se vest. In kakor je treba uro budilko navijati in naravnnavati, tako je treba tudi vest izpraševati ter po zapovedih božjih in cerkvenih vravnnavati.

7. Ozrmo se še enkrat ter slednjič na uro. Zlasti gledé kazalne plošče, bitja in budilnega ropotanja imajo ure mnoge napake ali pa se rade pokazijo.

Večkrat se primeri, da ura drugače kaže, drugače bje, ali pa se vede danes tako, jutri drugače; vidi se celó na kakem stolpu, kjer ura kaže na več strani, da kaže na vsako stran drugače.

O koliko je tudi tacih src — src lažnjivih, src hinavskih, src potuhnenih, src nestalnih, src neznačajnih, src nezanesljivih! Ne bom jih dalje našteval in opisoval; le to želim, da bi izmed vas nihče tacega ne imel. Dobra ura nikoli prezgodaj ne bje, nikoli prevečkrat ne vdari, ampak ravno takrat in toliko bje, kadar in kolikor je prav; tudi ne zamudi nikdar, kadar ima priti bitje na vrsto.

Takov bi moral tudi vaš jezik biti; pa ni vselej. Počakati bi moral, da pride čas govorjenja, in govoriti bi moral le toliko, kolikor je treba, ne pa zmiraj ropotati: če je treba le eno vdariti, bi jih ne smel kar brž dvanajst odbutati, ali namesti dvanajst kar 24 ali pa še več. Tudi tisto je napak, če zlobno srce naredi, da jezik obstoji, kadar bi ne smel; če je v srcu jeza, jezik pri mnogih nekako zamrzne, se k večemu nekoliko »spoddrkne«, da usta po medvedje zagodrnjajo. Marsikakemu očetu, ali materi, ali predstojniku jezik otrpne, da se ne gane, ko bi imel prav krepko pritisniti, ne enkrat, marveč še večkrat.

8. Kaj pa je storiti, če se ura tako ali kako drugače pokazi? To nam pove naslednja dogodbica.

Nekikat se sprehajam po Zvezdi, kar mi nenadoma pride do ušes tak-le pogovor. Nisem sicer tiste vrste človek, da bi nalašč na uho vlekel, kaj se drugi menijo; a tak pa spet nisem, da bi si z rokami ušesa mašil, če kdo poleg mene glasno govori. Takrat pa je bilo govorjenje res glasno, kajti govorili ste dve ženski, ki ste bili precěj narazen. Ena je nesla dokaj veliko

uro v rokah, druga pa, če se ne motim, je imela košek v roki. Ona s koškom zakliče: »Ti, kje si pa bila?« Ta odgovori: »Pri urarju«, in pokaže na uro. Na to se spet oglasi ona s koškom: »Ali ni hotla iti?« — Zdaj odgovori žena z uro: »Ni hotla ne, sem jo morala nesti.« Mene je na tihem smeh posilil, ker sem bil razumel, da je prva hotla zvedeti, če se je bila ura ustavila, druga pa je nalašč tako zavila, da jo je bilo treba nesti k mojstru popravitelju. In to se jako gostokrat primeri, da se pri uri kaj pokazi; zapraši in posuši se, da je treba namazati, napne se, pretrese se, zlomi se kaj itd. in treba jo je nesti k urarju na popravilo.

O kaj naj pa še-le rečem o človeškem srcu? Kako se še-le to hitro zapraši, osuši, ali sicer kaj pokazi. O kako je še-le to potrebno večkratnega popravila — zdravila. Jaz sem že večkrat rekel malim in odraslim ter tudi vam zopet ponovim: večkrat pokleknite in roke visoko povzdignite in vroče se zahvalite Jezusu, da nam je zapustil tako lahko rabljivo in izdatno zdravilo za bolna srca!

Če torej, dragi prijatelj, čutiš, da ura tvojega srca nič kaj prav noče iti, nič kaj prav kazati in biti: nič ne odlašaj, kar takoj hiti in nesi jo mojstru popraviti. Mojstra v tej zadevi je pa lahko dobiti. Ko stopiš čez cerkveni prag, zagledaš na levi ali desni strani malo hišico, ki ima na desni in levi strani oknice z gostim omrežjem, spredaj večkrat podobo sv. Magdalene ali pa sv. Petra, vrnivšega se izgubljenega sina, ali pa sv. križ. V tej hišici najdeš mojstra, ki bode pomagal tvojemu oslabljenemu srcu. Ta hišica se imenuje spovednica.

Le v eni reči pa ne najdem nobene primere med človeškim srcem in raznimi urami, ki so v navadi po širnem svetu: s sodnjim dnevom namreč prenehajo vse ure — kakoršne-koli; srca človeška pa bodo še-le prav začela živeti, — srca plemenita in sveta v poveličanem življenji, srca nepoboljšljiva pa v pogubljenji. — O naj nikar ne bode čisto zastoj to moje govorjenje, marveč naj vsaj nekoliko pripomore k boljšanju tvojega srca!

K sklepu želim svojim poslušalcem, da bi vedno pazili na uro svojega srca; ker ob uri, za katero nihče ne vé, pride Gospod pogledat na uro našega srca in blagor nam, če bo takrat prav kazala, ker Sodnik jo bo vzel v svojo skrb, v večno življenje!

Četrta zapoved božja.

(Spisal Jan. Ažman.)

»Spoštuj očeta in mater, da boš dolgo živel in da ti dobro pojde na zemlji.« Tako je Bog nekdanj govornil po Mozesu Izraelskemu ljudstvu, tako še dandanašnje govori vsem otrokom. In da bi otroci to zapoved toliko raje spolnovali, jim je že na tem svetu srečo in dolgo življenje obljubil; nasproti pa je tistim, ki te zapovedi ne spolnujejo, zažugal, da nimajo sreče in dolzega življenja pričakovati. — Neskončno resnični Bog pa tudi svoje obljube drži. To nam kažejo listi sv. pisma, to nas uči vsakdanja skušnja. Spomnimo se le egiptovskega Jožefa, kterega je Bog zavoljo njegove pokorščine po čudnih potih k veliki sreči in sivi starosti pripeljal, ali pa Absalona, kterega je zavoljo njegove nepokorščine dohitela strašna smrt v cvetji njegove mladosti. — Takih Absalonov je žali Bog še dandanašnji veliko, ki delajo, kakor bi ne bilo četrte božje zapovedi, pa tudi nje prej ali poznej, tako ali tako božja kazen dohiti. V dokaz, da stari Bog, ki je na Sinajski gori med gromom in bliskom postave dajal, še živi, naj povem sledečo resnično dogodbo, ktera mi je iz moje prve mladosti v spominu ostala.

Bil sem še majhen deček; komaj da sem v šolo hodil. Takrat smo imeli v domači hiši več gostačev. Med njimi sta bila tudi neki berač, kteremu so sploh »slepi Balant« rekli, in njegov sin Andrej. Slepi mož je navadno za pečjo sedel, kadar je bil doma, naj je bilo po zimi, ali po letu. — Če je pa le toliko mogel, šel je s svojim tovarišem, ki ga je ob palici vodil, na kmete beračit. Vselej je prinesel precej kruha, moke in družega živeža s seboj, tako da sta on in sin vedno imela dovolj jesti. Andrejez, kakor so ga imenovali, je bil kakih 18 let star, čvrst in lep mladenič, ki je pri delu marsikteri krajcar zaslužil. To sta živela kakor tička, boš mislil, dragi bralec, ali motil bi se! Ker sinu ni bilo treba za živež skrbeti, je prisluzeni denar po grlu poganjal. Dasi ga je tudi oče večkrat opominjal in svaril, vse je bilo zastonj. Skoraj vsako nedeljo je Andrejez pijan prišel domu.

Bilo je zopet neko nedeljo zvečer. Slepi Balant je za pečjo ječal in tožil, da ga sin tako popušča in da mu še večerje ne preskrbi. Ko stari tako tarnja, kar sin prilomasti domu. Pa kakšen? Groza ga je bilo pogledati: praznična obleka vsa umazana, lasje razmršeni, pogled divji in strašan. Iz njegovega nerazumljivega govorjenja je bilo sem ter tje le kake kletvine razločno čuti. Ko ga slepi berač zasliši, ga začne grajati in mu očitati, imenuje ga nehvaležnega sina, ki sam sit in pijan, ne misli na

uozega očeta, ki lačen in žejen za večerjo sline požira. Pa ne da bi ga take besede omečile, hudobnega sina še-le prav raztogoté; ljuto skoči za peč in potegne slepega očeta izza peči na tla rekoč: »Čemu je tebi večerja, stavec, saj nisi celi teden nič delal?!« — To djanje in take besede slepega starčka tako presunejo, da se hitro od tal pobere in, pozabivši starosti in nezmožnosti svoje, s tako srditostjo na pijanega sina vrže, da ga v prvem hipu skoraj vžene! Drstita se iz kota v kot. In ker pijan sin svojemu očetu nič kaj ne more, začne mu sive lasé iz glave puliti, tako, da jih je kmalu cele šope po tleh ležalo.

Še-le zdaj, ko slepi oče od bolečin začne ječati, priskoči hišni gospodar, in jih raztrga vsaksebi. Pa komaj sta ločena, hoče se sin z novega na svojega očeta spustiti in če bi mu ne bili branili — Bog vé kaj bi bil z očetom storil. Le upil je: »Pustite me, da ubijem starca!« Ker le ni dal miru, so ga nazadnje iz hiše vrgli; ubogi slepec pa se je jokajoč zopet splazil za peč. O, kako je potem starček jokal in klical v maščevanje božjo pravico! — Še zdaj mi je ta večer pred očmi in njegov strašni prizor mi ne zgine nikdar iz spomina!

Slepi Balant po tem žalostnem dogodku ni dolgo več živel. Starost in tuga zavoljo tacega sina ste ga spravili v grob. — Umril je zapuščen od sina. Njegove zadnje besede so bile: »Odpustim mu, ali bojim se, da se bo Božja in moja kletev nad njim spolnila!«

Pretekla so nekako štiri leta. Prišel sem zopet enkrat iz Ljubljanskih šol, kamor so me bili stariši dali, na počitnice domov. Ko nekega dne na oknu slonim, kar zazvoni in memo hiše prinesó mrliča. Ker je bilo le malo pogrebcev in nobenega duhovna, prašam začuden mater, kdo bi to mogel biti? To je Andrejez! odgovoré mati! — Andrejez! ponavljam jaz, tisti, ki je ravno tu v tej sobi svojega slepega očeta tepel in lasal?! Ravno tisti, pravijo mati. Očetova kletev je bila zmiraj za petami in četrta zapoved božja se je nad njim očitno spolnila.

Od tistega strašnega večera se je Andrejezu kmalu na slabo obrnilo. Po smrti očetovi ni bilo nikogar, ki bi mu bil živeža prinašal; nagnenje k pijači pa je bilo vedno huje. Izgubil je veselje do dela, prisluzeni denar kmalu ni več zadostoval, mu vedno žejo gasiti. Jel je goljufati in krasti, kjer je mogel. Vtaknili so ga zavoljo tega že nekterikrat v luknjo. Med tem pride čas, da bi se moral za vojaščino predstaviti. Vsi so želeli, da bi ga potrdili in kraj rešili take nadloge. Pa Andrejez se je bele suknje zbal in v Ilovico pobegnil. Iskali so ga, pa ga niso mogli dobiti. Pač ga je pa dobila roka božja. Klatil se je po hostah in plazil se okoli ogljarskih koč, da se je preživil. Ker

je pa mraz in mokroto moral trpeti in večkrat pod milim nebom v gozdu prenočevati, lotila se ga je vročinska bolezen, z velikim trudom se je priplazil nekega dne v domači kraj, kjer so ga milosrčni ljudje pod streho vzeli. Ker je bil poln nesnage, so mu pod streho med drvi na slami prostor odkazali, kjer je kmalo končal svoje mlado in hudobno življenje, tako rekoč od gnusobne živali sneden. Po lestvici so morali gospod fajmošter k njemu, da so ga prevedeli.

Spolnila se je kletev očetova in besede božje, ki so večno resnične.

Črtice iz življenja starega duhovnika.

(Spisal M. Novak.)

V Preleški vasi tik podružnice M. B. gori na griči stoji majhna in prijazna hišica. Sedaj stanuje notri stara ženica. Pred nedavnim časom pa je bival tu siv duhovnik v pokoji. Dobro sem ga poznal, saj sva bila vedno skupaj. Rad me je imel. Tudi drugi vaščani še niso pozabili prijaznega Drugarjevega gospoda, ki je bil pobožen in vzgleden duhovnik, pa tudi dobrotljiv in usmiljen proti vsakemu. Vsi reveži od daleč in blizo ti bodo to potrdili.

Ko je še živel, sprehajal se je kaj rad o poletnih večerih zunaj krog cerkve. Večkrat pridružil sem se mu tudi jaz.

Nekega večera sedela sva pod drevesom blizo cerkve. Mrak je že ogrnil zemljo in blagodejen vetrič je pihljaj. Spred velikega oltarja svitala se nama je nasproti lučica, ktera je vedno gorela pred podobo brezmadežne Device. Lepo se je blestela pozlačena krona na njeni glavi, ki jo je razsvitljevala bleda luč. Na prstu desne roke pa se je videl dolg rožni venec, kterege je vetrič skozi odprto okno sem in tje majal. Ljudje so večkrat povpraševali, zakaj gori luč noč in dan v tej cerkvi, kar pri drugih podružnicah ni v navadi. Vedeli so pa, da to oskrbljuje umirovljeni Drugarjev gospod. Nekteri so mislili, da skrbi za to iz pobožnosti in ljubezni do Matere božje, drugi pa, da dela tako iz hvaležnosti, ker mu je sv. Devica sprosila kako veliko milost. Gospod je res prisrčno častil Mater Božjo. Zjutraj, ko se še ni zdanilo in zvečer, ko so drugi že počivali, je klečal stari duhovnik pred sveto podobo. Sam je dejal, da se mu zdi, kakor bi bil doma pri materi, kadar v cerkvi moli. In ko je včasih celo uro in še več preklečal pred podobo Matere Božje, svetil se mu je obraz in često mu je svitla solza zdrknila po nagubanem licu. — Tudi jaz sem vedel, da gospod tega ne dela brez posebnega namena,

toda vprašati se ga nisem upal, ker pravili so, da ne govori rad o tem. Oni večer pa je sam začel:

»Vidiš ono-le podobo brezmadežne Device v oltarji?«

»Da, vidim,« odgovorim.

»Vidiš tudi rožni venec v njeni desni roki?«

»Da, tudi tega vidim,« je moj odgovor.

Častiti starček globoko vzdihne in obmolkne.

»Ali Vas smem nekaj vprašati?« začnem jaz.

»No kaj?« pravi.

Nekaj časa se mi ustavlja beseda, a na zadnje kar naravnost pravim: »Zakaj pa imate tako nagnenje do Marijine podobe v naši cerkvi? Gotovo je pri tem kak poseben vzrok.«

»Da, sinko,« pravi mi »imam ga.«

Pri teh besedah zablesti se v motnem njegovem očesu svitla solza.

»Imam ga,« ponavlja. »In povedati Ti hočem — Tebi v poduk, samo, da mi obljubiš...«

»Rad, naj bo, kar hoče.«

»Obljubi mi, da nikomur o tem ne poveš ničesar, dokler bom jaz živel, po moji smrti pa le razodeni vse, komur hočeš. Povej svetu, povej mladini v svarilo, v vzgled, povej vsem, komur misliš, da bi bilo v korist.«

»Da, obetam vse tako storiti,« pravim.

Pri teh besedah ozre se starček še jedenkrat v podobo v velikem oltarji in začne:

»Tam doli na koncu vasi stala je nekdanj hiša mojega očeta; iz one hiše sem tudi jaz. Pisal se je moj oče Seginar, a pri naši hiši se je rekalo »pri Drugarjevih«. Da je bila naša hiša lepa in imovita, ni ti treba praviti, saj si jo lahko še sedaj ogledaš. A bila je nekdanj še večja in lepša. Smem reči, da ga ni bilo v celem Prelesku stanja, ki bi se moglo meriti z našim po lepoti, ali po velikosti.

Srečen sem bil pri ljubih stariših domá. Oče moj, siv in postaran mož, obračal je vso svojo skrb name svojega jedinca, da bi me vredno vzgojil in izredil. Poslal me je 12letnega dečka v mesto, da bi se tamkaj izučil v raznih vedah, če več ne, vsaj toliko, kolikor je vsakteremu potrebno, ki želi kedaj zavzemati dostojno mesto v družbi človeški. Nadarjen in poln mladeniških norosti, vendar še nepopačen, vstopim z velikim veseljem v prvo latinsko solo. Še več veselja, kakor jaz, pa je vžila moja skrbna mati, ko so jej prva leta sama pohvalna poročila prihajala od mene, njenega ljubljenca. Še bolj pa se jej je radostilo srce, ko je v svoji širni domišljiji gledala svoje dete kot mašnika pred altarjem.

Toda kaj malo časa sem bil starišem ponos in veselje. Kratka, jako kratka je bila dōba moje nedolžnosti in moje ne-

popačenosti. Prekmalu začel sem zahajati v zapeljive družčine, rad poslušati goljufne in pogubne govorice, in mojo prej čisto dušo ogrnil je mrak spačenosti, pohujšanja. Previdni oče vzame me, uvidevši, da sem v skrajni dušni in telesni nevarnosti, domov, kajti, kakor je sam dejal, rajše vidi, da je sin njegov najzadnji ovčar, kakor pa slab gospod.

Ne morem ti dopovedati, koliko britkosti in vzdihovanja je to stalo drago mater. Kaj bi je pa tudi ne? Saj jo je njen zlati up tako neusmiljeno goljufal, saj je videla vso srečo svojega sinka sedaj vničeno, kakor razpalo soho pred svojimi očmi.

Ostal sem torej doma. Toda ali misliš, da je seme, ki mi je je vsadila brezbožna družčina, meni mladoletnemu dečku, sedaj zamrlo? O ne, če tudi si je uboga mati za to največ prizadevala, da bi je izruvala. Vsi opomini, vsa svarjenja skušenega očeta, vse ni nič izdalo, nič pomagalo moji popačeni naravi.

Pridružil sem se bil vaškim potepinom, ostajal ž njimi cele noči odzunaj, ob nedeljah in praznikih izostajal od božje službe, mesto tega sem rajše igral ali pa brez posla okrog pohajkoval. In tako je z mojo npravnostjo naenkrat zamirala, ginjevala in venela nekđaj tako globoko v srce mi vsajena cvetka sv. vere.«

Pri teh besedah si je starček obrisal solzo z oči.

»Da Ti moram povedati, koliko je le trpela moja uboga mati, ko je videla najljubše svoje dete v takem poginu. Cele noči je prebdela v skrbeh in prebdela jih je v goreči molitvi, da bi se Vsegamogočni usmilil njenega deteta, ter me pripeljal na pravo pot. Jaz sem za vse to predobro vedel; vedel sem, da s svojim vedenjem krajšam življenje svoji materi, a srce moje je bilo radi prezgodnjega pohujšanja že popolnoma otrpnelo, da, zamrznilo, tako, da sem se večkrat celó v obraz posmehoval predobri svoji materi.«

»Kaj bo, kaj bo iz tebe, Miha, ko se te vendar nobena lepa beseda ne prime,« dejala mi je včasih.

»E kaj bo, le pustite me pri miru, pa pojdite po svojem poslu, jaz bodem že postal, kar bodem sam hotel,« sem jim odgovoril.

»Kako bo kaj poštenega iz tebe, ko te ni nobeden večer doma, kadar mi sv. rožni venec molimo?«

»Kaj, — še tistega se mi manjka, da vam bodem jaz ob večerih doma čepel in tisto vaše čvekanje poslušal. To in pa še kaj! To je za vas in za druge take prihuljenke, ne pa zame,« sem zaupil in zaloputnivši z vratmi odšel. Mati pa se je solzila in ihtela.

Oče me je malokterikrat svaril, ampak bolj s tiho je opazoval moje vedenje, meneč, da se bom s časom spametoval in svoje nepremišljene korake obžaloval. A ko uvidi naposled, da postajam vedno silnejši, in da se drugi ljudje zeló spodbujajo

nad menoj, ko v krčmah pričo vseh celó resnice sv. vere grajam in zametavam, tedaj kara tudi on z ojstro svojo besedo moje vedenje in mi prepové, odsihdob zahajati v gostilne in med moje tovariše. Toda kaj sem jaz maral za to. Drugarjev Mihec je bil oblekel že »železno srajco« svojega razuzdanega življenja.

Nekoč, bilo je ravno v nedeljo, primaham jo še-le zjutraj okoli 5 ure iz gostilne domov. Do polnoči prepiral sem se z vaščani gledé verskih zadev, zbadal sem jih radi njihovega verskega mišljenja, razlagal jim njihovo kratkovidnost in lahkovernost in slednjič jamem grajati duhovnike same. Kmetom je moje govorjenje že presedalo, in dva sta bila tako razkačena, da me pograbit in — mahom sem bil na planem. Sedaj sem se pridružil pajdašem in rjovenja in tulenja ni bilo konec vso noč, tako da je bila cela vas nejevoljna in da je vse grajalo našo druhal posebno pa mene.

Pridem domov. V hiši slišim prepir. Oče in mati sta se bila nekaj sprla.

»Ti si vsega tega kriva in nihče drugi,« upil je oče. »Ko bi mu vedno ne dajala potuhe, ne delal bi nam nikdar take sramote.«

»Torej jaz sem vse to zakrivila,« ihtil ujaljena mati. »Kdaj sem ga kaj slabega učila; nisem li vsak večer ž njim molila in ga vodila v strahu božjem? Doma bi ga obdržal, namesto da si ga peljal v mesto v šolo in ga pustil v brezbožni družčini. Ta mu je vzela vero in mu oropala nedolžnost. O moj Bog!« tako je tožila mati.

»Molči, molči! matere ste največkrat vzrok popačenim otrokom,« pravi oče, zaloputne vrata in odide. Materi pa se uderó solze po velem lici.

Dolgo in dolgo ihtil, naposled pa gre v postransko izbico in se vtopi v prav gorečo molitev.

Jaz pa se podam v svojo stanico. Oče takoj prihiti za menoj. Kara in zmerja me, da nikdar takega.

»Se li sedaj spodobi domu priti, danes, ki je svet dan?« pravijo.

»Vam li morda kaj ni prav,« se odrežem.

»Rajši vidim, da se mi še danes pobereš s podstrehe, kakor pa da še nadalje delaš sramoto moji hiši«, so očetove zadnje besede.

In jaz? Kaj misliš, da sem molčal? »Dobro«, zaupijem »dobro; zame čisto prav, da ste mi to nasvetovali; čisto prav, nič več ne potrebujem od vas, nikdar več se vam ne prikazem pred vaše obličje.«

Govoril sem, kakor govori sploh vinjen človek. A bilo mi je resno; še tisto jutro sem jo odrinil od očetovega doma.

Starček upre svoje trudne oči k tlom.

»Ne vprašuj me,« nadaljuje, »po vzroku, zakaj, da sem prav za prav to storil, saj vzroka nobenega imel nisem. Nepremišljenost in neizkušenosť ste me privedli do tega.«

Udarim jo proti Štajarski meji.

V nekem malem mestecu na Štajarskem imel sem namreč bogatega strica. K temu sem bil namenjen. Bo li me ta vsprejel ali ne, ali kako se bom izgovarjal, — vsega tega jaz nisem pomislil. V poldrugodnevni dōbi prispem res do kraja, kamor sem bil namenjen. »Oho Miha, kaj pa to pomenja, to je pa nekaj posebnega, da ti k nam prideš. Gotovo se je kaj nenavadnega pripetilo doma,« tako me ogovori stric.

»O nič posebnega, oče so me poslali. Dejali so, naj grem nekoliko po svetu, da se še kaj družega naučim, kakor to, kar nam v šolah v glavo ubijajo. Vsak izveden kmet, rekli so, gre prej, kakor nastopi gospodarstvo, na popotovanje, da se pouči tudi v šegah in navadah drugih. Zato so tudi meni tako nasvetovali in ubogal sem jih. Zakaj ne?«

»Kaj nisi več v mestu v šoli?« me vpraša dalje. »Sedaj ne več, ker so dejali oče, da sem za kmeta že dober.«

»Hm« dejal je stric ter zmajal z glavo. Vedel je, da sem se lagal, kajti predobro je poznal mojega očeta in mater. Vedel je, da so moji stariši iz mene hoteli vzgojiti gospoda in da so imeli namen, šolati me do zadnjega. Nad vse neverjetno pa se mu je zdelo to, da bi me oče poslali na popotovanje. »Kako bi le kaj takega delavnemu Drugarju prišlo na um?« mislil si je.

»Čudno je to,« pravi nekoliko pozneje in me popelje v sobo.

Ostal sem pri njem dva dni. Pogovarjala sva se o vseh naših domačih razmerah. Povedal sem mu vse, samo svoje razprtije s stariši mu nisem hotel razodeti. Toda slednjič me je pa vendar-le začelo skrbeti, da ne bi stric sam poizvedel pismeno ali kakor si že bodi, kaj da je prav za prav z menoj. Gorjé, ko bi zvedel, da sem se mu tako nalagal: spodil bi me, kakor psa; zato sem tudi rajše sam odrinil. Stric me ni nič pridrževal, še dobro se mu je zdelo, da sem jo popihal. Pa kaj bi tudi dalj časa pri njem delal. »Le naprej«, sem si mislil, »saj svet je velik in živi se povsod. Udarim jo proti Ogrski.«

O, da bi se bil vrnil takrat domov!

Hodim dolgo in dolgo, ne vedé, kam bi se obrnil. Glad me je mučil. Soldi, ki sem jih imel od doma in ktere mi je dal stric, pošli so mi, da sam nisem vedel, kedaj in kako. Za par soldov, ki sem jih še imel, kupim si dopisnico, ter pišem svojemu rojaku na Dunaj, naj mi preskrbi, kakor hitro mogoče, tam kako službo, ker sem v hudi zadregi.

Ves sestradan vstopim v hišo prostega kmetiča in ga prosim malo kruha. »Poberi se mi, potepin,« zadere se ta nad menoj,

»še meni ga primanjkuje in sedaj naj podpiram take postopače, kakor si ti.« Prvič sem beračil v svojem življenji, in tako so me sprejeli!

Kaj sem hotel? V strahu, da bi me še kaj hujšega ne doletelo, jo hitro pobrišem z gladnim zelodcem. Zopet nisem vedel, kod niti kam? Da bi se prekrizal ali molil, kaj takega mi ni prišlo na um. Poguma vendar-le ne zgubim. Nekako se pa vendar-le upam priplaziti do Dunaja in tam me čaka skoraj gotov kruh, mislim si.

Pridem do velikega gozda. Globoko zamišljen korakam v tla zroč naprej. Bilo je poludne. Iz daljne goščave čujem milo zvonjenje vabeče k molitvi angeljskega pozdrava. Sicer je bilo vse tiho okoli mene. Ko sem bil še majhen deček, me je mati učila: »Kadar boš slišal poludne zvoniti, odkrij se in moli angeljsko češčenje.« A zdaj mi to ni bilo mar. Mesto tega začel sem po žepih preiskavati, da bi še kak sold staknil, ki bi mi sedaj več zalegel, kakor v časih sto takih. In glej, kaj izvem iz žepa — to, česar sem se najmanj nadejal. Onile — rožni venec, ki ga sedaj vidiš na prstu kipa matere božje.«

Pri teh besedah upre starček svoje oči v kip, malo postoji in potem nadaljuje:

»Ni Ti mogoče dopovedati, kako da sem osupel. Od kod bi le to prišlo v mojo suknjo, saj kaj takega nisem imel že v svojih rokah vsaj 5 let ne.«

»Da je to denar!« mislil sem si. »Kaj hočem s tem?«

Hotel sem ga vreči v goščavo, toda v tem trenutku zapazim, da je pri majhnem razpelu venčevem še nekaj privezanega. Bil je majhen listek. Pogledam in berem: »Ta venec ti izroča tvoja mati, varuj ga in rabi ga!«

Mati? Kdaj, kako, da jaz o tem ničesar ne vem? Ha, in kaj še pravijo! Varuj ga, rabi ga! Najbolje ga porabim, če ga prodam in si kupim kruha, tako sem govoril, ter ga vtaknil mrzlo v žep. Ker ga mi je darovala mati, torej naj bo, ne bom ga preč vrgel, sem dejal. Samo rabiti ga, tega pa nisem hotel, dasi sem imel v samotnem gozdu najlepšo priliko. Par korakov stopim dalje in imel sem vzdržati nov udarec. Kakor bi z jasnega neba padli, stoje naenkrat štirje oboroženci pred menoj. Ne vprašaje me, kdo sem in kaj sem, začno me vklepati. Začnem upiti in jokati. »Kaj me vklepate? Jaz sem popotnik, namenjen na Dunaj.«

»Molči, capin, sicer te prebodem, kot žabo!« zaderò se nad menoj, ter me vklenejo.

»Možje, prosim vas lepo,« pravim. »Tiho! mi te bodedo že učili poštenjaka;« to sem dobil za odgovor. Kaj sem hotel? Tudi med potjo skušal sem se opravičevati, toda dobil sem tako v hrbet s kopitom, da sem jo čutil tri tedne.

Kakor sem pozneje izvedel, so bili ti možje stražni služabniki mesta Bekeša, ki so že dalj časa stikali in iskali po gozdu roparske druhali, ktera je plenila po okolici. In ker so menili, da sem tudi jaz eden njihovih privržencev, kajti raztrgan in umazan sem bil, so me prijeli in odvedli seboj.

Pridemo v mesto. Ljudstvo je vrelo vkup in se veselilo, da je vsaj eden zločinec v rokah pravice. Mene pa je bilo sram, da kar nisem vedel, kam bi pogledal, saj me pa tudi niso še nikoli peljali v tako slavnostnem sprevodu, kakor sedaj. Rad bi množici spregovoril besedico o svojej nedolžnosti, a črhiniti nisem smel niti ene. Dovedejo me v ječo. Tamno je bilo notri; kamorkoli sem se ozrl, le gola stena. A to bi še bilo, ko bi gladen moj želodec tako trdo ne tirjal svojega deleža. »Kaj bo pa še-le potem, ako mi ne prinesó kmalu kaj jedil? Saj bom moral gladu poginiti?« sem si mislil. To me je pretresalo. Doma še vedel nisem, kaj je ovsenjak, kaj trda skorja: tedaj bi jo bil povžil z največjo slastjo.

Pride noč. Ves truden se vležem na trda tla. Dolgo in dolgo nisem mogel zatisniti očesa. Premišljeval in prevdarjal sem na vse načine, zakaj da so me zaprli; ali so mislili, da sem kak ropar ali kaj?

Tako premišljujoč sem tudi nekoliko zadremal. Kmalu pa se zopet vzdramim in z nova sem bil razburjen. Kako si pomagati v tej stiski? Moja mati me je učila: »V vseh stiskah in nadlogah zatekaj se k molitvi!«

Preje so mi bile te lepe besede prazne čenčarije, saj pa tudi nisem vedel, kaj so stiske in nadloge. Sedaj pa sem to sam skušal.

Rožni venec, ki sem ga našel v žepu, mi ni šel iz glave. Skušam se kam drugam zamisliti, a ne morem. »Rabi ga« — ta materina beseda mi je ostala globoko v srcu. Motam nekaj jagod na njem, sem in tje sučem križček, in sam ne vem kako, — začnem moliti. Molitev ni bila Bog vé kako dobra, a vendar sem potolažen pričakoval, kaj bo.

Kmalu na to se odpró vrata in moral sem pred višo sodnijo. Po vseh udih se tresoč korakam za stražnikom. Dolgo so me potem izpraševali, vsako mojo besedo so pretehtali — a slednjič, ko razodenem vso svojo zgodovino in povem, da potujem na Dunaj na delo, me pusté z naročilom, da se hitro poberem iz one okolice. Srce se mi je pomirilo in vesel sem zapustil sodnijsko dvorano.

Zopet sem bil sam pod milim nebom, zopet sem jo mahal po pustinji proti Dunaju. Toda kje je še ta, koliko korakov bo še treba, predno dospem tje in to brez krajcarja! Treba si bo prej kaj preskrbeti, sicer je moj trud zastonj. V nekem mestu oglasim se za delo v veliki tovarni. Pošljejo me pod zemljo kopat rudnine. Za par borih desetih kopal in kopal sem do

poznega večera. — Tako sem si služil svoj kruh. Toda »stara navada, železna srajca«; tako je bilo tudi pri meni. Komaj sem dobil zaslužene solde, že sem gledal, kako bi jih bil hitro prost. Tudi tukaj sem popival in pohajkoval cele noči, kakor nekdanj doma in tako zapravljajl krvavo zasluženi denar. Ker sem prihajal navadno še-le proti jutru iz svojega ponočevanja, se vé, da po dnevi nisem bil za težavno delo.

Nekega dne sem kopal globoko pod zemljo z dvema tovarišema. Bil sem nekako slaboten in zaspan. Poprimem za rovnico, vsekam vlažno zemljo, toda nič kaj mi ne gre izpod rok. Moja tovariša imela sta z neko skalo mnogo opraviti. Pokličeta tudi mene, da bi jima pomogel izrjavati jo. Težko in počasi se pripravim za to. Že smo kamen do dobra odkopali, le jednega dobrega sunljeja je bilo treba in zvrnil bi se bil sam. Nejevoljen, da nam dá to toliko opraviti, zgrabim jaz železen drog, potisnem ž njim kamen nekoliko na stran, toda groza! — mahom se kos skale odtrga in pade ravno na mene tako močno, da sem se takoj nezavesten zgrudil. Naglo priskočijo drugi delavci k meni, dvignejo me in položé v zaboj in tako me ponesó v bolnico. Še-le tukaj sem se zavedel, kaj se je bilo z menoj zgodilo.

Sedaj sem šele začel zdihovati in tožiti, ko sem bil v takem stanju in v tako daljnem kraju. Ni pa mogoče povedati, koliko sem takrat trpel vsled groznih bolečin, ko mi je skala nogi tako poškodovala, da sem menil, da se ne bom nikdar več na nji opiral. Tudi zdravniki so dvomili nad mojim ozdravljenjem. Nikdar ne prej, ne pozneje nisem toliko trpel. Vsi so bili že nejevoljni, ker sem res grozno upil vsled velikih muk. Pač sem se spominjal takrat prelepih besed materinih in naukov svojega očeta, vdrugič sem vzel rožni venec v roke in molil. Rad bi jih bil takrat ubogal in bil bi srečen, toda kje so bili oni in kje jaz? To je rojilo takrat po moji glavi. Tako sem ostal cela dva meseca. Slednjič pa sem po hvalnem prizadevanji zdravnikov vendar-le okreval, dasi sem čutil sem ter tje še vedno kake bolečine v kosteh. Pod zemljo pa me ni bilo več.

Kdor ne uboga, tepe ga nadloga.

Takoj zapustim ta kraj in se napotim proti Dunaju. To ti je mesto, dragi moj! Kdor ga prvokrat vidi, mora kar strmeti. Jaz ga prej še nikoli nisem videl, zato sem tudi kaj čudno gledal, ko sem po petdnevni hoji vendar-le dospel tjakaj.

Po dolgem poizpraševanju poizvem, kje da dela moj rojak. Kmalu sva bila skupaj. Toda, Bog se usmili! Kakor bi se res vse zarotilo proti meni. Še veliko težavneje delo čakalo me je tu. »Sol v vrečah boš odnašal,« mi naroči oni, in to za pičlo svoto, kajti vsakovrstnih delavcev je tu na izbiro. »Ako je zate, poprimi se, ako ne, pa pusti,« mi pravi. A kako naj bi jaz, mehkužen, kakor sem bil od nekdanj in sedaj komaj nekoliko

ozdravel, kako naj bi naenkrat začel zopet tako težavno in nevarno delo. »Vendar poskusiti velja,« mislim si »morda se privadim.« A kaj takega še misliti ni bilo. Saj se mi tudi ni zdelo vredno za onih par soldov v takem mestu, kakor je Dunaj, toliko se truditi. Dal sem zopet slovó temu svojemu delu. Kam pa sedaj?

Bilo je v nedeljo popoldne. Zvonovi so prijazno vabili verne Dunajčane k popoldanskim pobožnostim. Jaz pa sem klaverno stopal po živahnih mestnih ulicah. Kar stojim pred vrati samostanske cerkve. Ljudstvo vre noter, kakor bi se imele vršiti notri najnovejše predstave. Imel je namreč pridigovati sloveč govornik. Tudi mene je nekaj skrivnostnega vleklo v ta božji hram. Torej vstopim. Na leci stoji siv, častitljiv starček, pripovedujoč o visoki ceni sv. vere in o njenih blagodejnih vplivih na vsakega posameznega človeka. Dolgo in nepremično zrem vanj, ter pazljivo poslušam. Vse slišim, vse me pretresa, — najbolj pa besede: »Le v sv. veri, edino pravi veri, je sreča, mir in tolažba.« Kar zdrknil sem pri teh besedah. »V veri,« pravi, »je sreča.« Jaz pa sem nesrečen. Zakaj? Zato, ker nimam vere. Kaj mi je bilo mar, kadar so me priganjali stariši k molitvi? Posmehoval sem se jim. Ubogal jih nisem nikoli. Glej, to in še mnogo več mi je očitala vest in to, uprav to, bilo je zame neko prestvarjujoče sredstvo. Tretjič sem vzel rožni venec v roke in goreče in skesano molil pred podobo Matere Božje. Izgubljenemu sinu enako sklepal sem sedaj in prevdarjal, kako bi se vrnil v očetovo hišo in začel drugo življenje. Ali kaj bodo ljudje doma rekli? Kar s prstom bodo kazali name in rekali: to je tisti razposajeni Drugarjev potepin in Bog vé kaj še, — tako sem si mislil. Toda pogum velja tudi tukaj. Skušnje sem imel dovolj, kam neubogljiv in neveren človek pride. Tri leta so pretekla, odkar sem zapustil svoj domači kraj in odkar nisem izvedel najmanjše vesti od doma. »Bog vé,« mislil sem si, »živi mi li še sivi oče, draga mati, ali morda že zeleni mah prerašča njihove gomile? Od sedaj za naprej ju hočem rad ubogati. Zahajati hočem pogostokrat v cerkev k službi božji in h krščanskemu nauku ter popraviti vse, kar sem v svoji lahkomiselnosti zamudil. Nobeden večer več ne ostanem zunaj; moliti hočem rožni venec vsak večer z očetom in materjo vred. Toda, ali jima ni moja nepokorščina in svojeglavnost obelila še bolj las, ali jima celó odkrila prezgodnji grob? Glej, vse to me je gnalo nazaj v domovino, nazaj k očetovi hiši.«

Starček nekoliko postane, potem pa zopet nadaljuje: »Nikdar ne bom pozabil zadnje noči na tem svojem potovanju. Tema je bila, kakor v rogu, gosti, črni oblaki so se drvili po nebu in zakrili vse nebesne luči. Bleda luna, ki je malo prej razsvitljevala steze in pota, skrila se je sedaj za neprozorne meglene gruče.

Sedaj pa sedaj zažari ti iz zračnih višav nebesnega ognja žarek in ti za trenotek razsvetli pred taboj se vijočo cesto, a le jeden migljaj in zopet ne veš, kje stojiš. Naenkrat se začuje iz tamne daljave globoko, pretresljivo bobnenje. Sicer je vse tiho in mirno. Po vaseh je bilo že vse zaprto in vsi ljudje so že snivali sladke sen. Žive duše ni bilo čutiti od zunaj. Grozno je v taki noči popotovati. Kmalu jele so padati tudi debele kaplje na suho zemljo in blisk čedalje bolj švigati. Vedno groznejše se mi je zdelo. Pridem do Stomovškega gradu, ki stoji ravno na robu velikega gozda, kakor ti je znano. Premnogo sem slišal v svojih mladih letih o strahovih in pošastih, ki strašijo v tem gozdu potujoče, zatorej sedaj malo postojim in pomišljam. In glej, v tem trenutku zagledam to-le cerkvico, ki se je belila v tamni noči. V zvoniku bije ravno najst. Kaj mi je storiti? Debele kaplje postajale so čedalje gostejše, zatorej grem počasi proti temu hribčku, da bi stopil pod cerkveni zvonik. Stopivšemu pod krov, zablisi mi nekaj iz cerkve. Splezam na ono-le okno in vidim blede lučice svetlečo se pred podobo Matere Božje. Gotovo se je brala kaka sv. maša za duše rajnkih ali pa še živečih, mislim si. Lepo se mi je svital umetniški obraz božje porodnice sredi oltarja, lepo kakor zdajle, kakor vedno.◀

Pri teh besedah povzdigne starček svoje oči in zre navdušeno v sv. podobo.

»Nekaj skrivnostnega in vzvišenega vidim v tej krasni podobi. Skoraj nehoté in nekako notranje prisiljen sežem po rožnem vencu in — molim. Sam v samoti. Okrog mene pa razsajajo naravine moči. Besede: »v veri je sreča, mir, tolažba« ne gredo mi iz uma. Ko tako kake četrt ure neprenehoma molim, vihar in ploha prestaneta, jaz pa stopim doli, da bi šel proti domu. Nekako ojačen in krepak sem bil sedaj; nič me ni skrbelo, kako se bom pred očetom izgovarjal in ga milosti prosil.

V pol ure prispem k hiši svojega očeta. Vse je tiho zunaj in znotraj. Naenkrat plane zvesti čuvaj Sultan pred mene, ktereга koj sprva nisem poznal, in tako zbudi vse speče. Oče moj precej skoči pokonci in se vspne pri oknu, da bi videl, kdo da je. Zagleda me res v temi, a poznal me ni.

»Kdo je?« vpraša polglasno. Jaz pa se stresem po vsem životu in nisem si upal ziniti besede. Oče vpraša drugič: »Kdo je božji?« Sedaj se nekoliko ohrabrim ter pravim bolj tiho: »Jaz — Miha — vaš izgubljeni sin.« Spoznal me je oče takoj po glasu. Osupel nazgél svetilno in hiti ven; med tem pa se vzdigne tudi sestra in drugi. Vse me veselo pozdravlja in oče mi kar ne pusti se dalje obtoževati, ker je predobro vedel, da se še povrnem, če me le smrt na tujem ne zaleze. Vprašanj in odgovorov ni bilo konca ne kraja. »Kje so pa mati,« vprašam jaz! Vsi se spogledajo. »V nebesih. Včeraj teden smo jih za-

grebli, saj smo ravno včeraj zjutraj imeli pri naši podružnici osmino po njih,« pravi oče. Lučica, ki me je tako ganila, je bila spomin po materi in njen vpliv, njeno silno moč na moje srce je bila povzročila brez dvojbe — materina molitev. Tako sem si mislil, in mislim še sedaj.

»Ko bi ti le vedel, kako je mati vzdihovala po tebi«, nadaljuje oče, »da bi te še jedenkrat videla pred svojo smrtjo, pa nismo zate vedeli. Ves čas, od kar te ni bilo, molila je vedno, da bi se te Bog usmilil in te pripeljal zopet na pravo pot. Vsako nedeljo popoldne pa je zahajala molit pred podobo Matere Božje tje v Preleško podružnico in je tam klečala po več ur. Vedno si jej bil le ti na misli. Še na smrtni postelji, ko jej je že sapa zastajala, izgovarjala je še tvoje ime, in »povejte Mihi, molila bom zanj« bile so menda tudi njene zadnje besede. Večkrat nam je pravila, kako rada bi te videla jedenkrat mašnika pred oltarjem domače cerkve.«

Te besede so me bile globoko ganile. Spreobrnil sem se. Vsi ljudje so rekli: »Drugarjev Miha je pa sedaj ves drugi, kakor nekdanj.«

Nekoč sva šla z očetom iz semnja. Pogovarjala sva se o različnih stvareh, največ pa o mojem popotovanju.

Naposled pa razodenem očetu tudi željo, ki sem jo nosil v srci že od takrat, od kar sem slišal ono propoved v Dunajski cerkvi, namreč, da bi začel z nova študirati, če tudi sem jih imel že 21. Oče sluteč v tem voljo božjo, se nič ne upira, ampak obljubi mi vso pomoč pri učenju, dokler bom živel.

Ostalo je torej pri tem, da grem zopet v latinske šole. Vse se je čudilo tako nenavadnemu Drugarjevemu učencu. Niti jedne slabe besedice ni več bilo slišati o meni, vse me je nekako čislalo in vsi so videli nad menoj vsegamogočno roko božjo. To je bilo tudi mojemu sivemu očetu vredno tešilo na stare dni. Toda moči njegove jele so znatno pešati. In v kratkem sem izgubil tudi tega svojega največjega dobrotnika za Bogom. A oče me je hotel preskrbeti tudi za čas po svoji smrti; zato je zapustil zdavno svoto, s pomočjo ktere sem mogel nadaljevati svoje študije. Blagoslov božji me je spremljal in učil sem se rad in lahko. Deset let še ni preteklo in Preleščane je doletela dolgo pričakovana sreča, da so imeli iz svoje fare duhovna — nekdanj tako grajanega in razuzdanega Drugarjevega Miha. Tu v tej cerkvi imela se je vršiti radostna slavnost nove maše. Jaz sam pa sem dal to zame tako neprecenljivo podobo Matere Božje za ta dan jako lepo ozaljšati in svoj rožni venec, kterega mi je nekdanj podarila moja bogaboječa mati, nataknil sem sam na prst kipa. Poglej ga, še sedaj visi ravno tam, kakor takrat! V nedeljo potem, na dan nove maše, pa je govorilo vse le o Drugarjevem gospodu, kaj je bil nekdanj in kaj je sedaj. Jaz pa sem

trdil in še trdim, da ne bi nikdar postal to, kar sem, da nisem imel tako dobre matere, ki je tolikanj zame molila. Vem dobro, da me ni nihče drugi rešil iz mojega pogina, kakor le Bog in presveta devica Marija, h kateri je moja mati tolikrat radi mene zdihovala. In glej, iz hvaležnosti, prav si uganil, iz hvaležnosti za toliko milost hočem, da gori pred to sv. podobo v tej podružnici luč noč in dan. Ta naj priča vsem, ki zahajajo sem in tu zdihujejo v svojih težnjah, da nam le od Boga in njegove nebeške matere Marije dohajajo žarki milosti, tolažbe in prave sreče.«

Med tem nastala je že tema, torej si voščiva drug drugemu »lahko noč« in se ločiva. — Jaz pa s tem spolnjujem obljubo, ki sem jo dal staremu gospodu.

Peter ali moč dobre vzgoje.

(Spisal Jan. Bosco. Prevel M. Novak.)

I. Poglavje.

Peter gre v izdelavnico žveplenk.

Janez: »Res, žena, kar preseda mi že, kadar vidim našega Petra v razcapani obleki brez vsega posla pohajkovati okrog. Čvetero otrok imava, ta je največi, star že nad 8 let, dati ga morava kam delat. Če drugam ne, v izdelovalnico žveplenk gospe Bokardove. Posebno veliko res ne bo zaslužil, ker takih delavcev jej ne manjka, vendar kolikor toliko prinese k hiši in tudi to nam pomore k življenju.«

Žena: »Ljubi moj mož! vem, kake težave dela čvetero otrok svojim starišem, ki morajo vse preskrbeti, vsakega s posebnim poslom. Vendar, ljubi moj, jaz mislim, da bi bilo bolje, ako pošiljamo Petra še nekoliko časa v samostansko šolo, kjer bi se naučil brati in pisati in, kar je še več, moliti; saj je tudi še premlad in za kako težavno delo nesposoben. To pa bi bilo gotovo bolje zanj, kakor v oni tovarni delati, kjer se nahaja vsa sodrga, ki bi mu ne dajala nikakih lepih, spodbudljivih zgledov.«

Janez: »Le mirna bodi! Zmiraj ti gredó le ti slabi zgledi po glavi. Kaj pa morejo mladeniči v teh letih slabega govoriti ali misliti? Sicer se bo pa že pazilo na to; zdaj ga hočem poslati na delo k gospej Bokardovi.«

Žena: »Pa mu poišči vsaj kako drugo delavnico, kjer ni takih mladeničev ali vsaj toliko ne, kakor ravno v tej tovarni; kajti varovati moramo otroka vseh slabih vplivov, ki bi mu utegnili izruvat one kali, ktere sem mu s toliko skrbjo zgodaj zasadila.«

Janez: »No . . . dosti! Pusti me pri miru s tistimi svojimi kalimi; drugje bo zaslužil k večemu po 12 krajcarjev na teden, pri Bokardijevi gospej pa najmanj 18 krajcarjev in s tem . . .«

Žena: »Samo še eno besedo; nočem ti nasprotovati, toda meni se zdi boljše in primernejše, da se otrok najpreje tega nauči, kar mu je bolj potrebno; zato tudi srčno želim, da se priuči vsaj brati in pisati in malo računati. Ob enem se bi lahko učil krščanskega nauka in tako pripravljaj za prvo sv. obhajilo in . . .«

Janez: »Le ne delaj si nepotrebnih skrbi! Peter bo delal, kakor jaz. Nisem obiskoval nikdar šole, pa vendar nisem prav nič zaostal za svojimi vrstniki. Res je, da, kadar se prilepi kak oklic na občinsko desko, gledam ga, kakor »tele nova vrata« in si moram drugod iskati pojasnila, in če me kdo vpraša, kaj je bilo oklicano, mu neznam odgovora. Toda bodisi že kakorkoli, jaz moram delati tudi v nedeljo, ako hočem v ponedeljek jesti. Z osemnajstimi krajcarji pa, ki jih bo Peter zaslužil, si boš lahko ti pripravila svojo polento in jaz bom imel svojo malico. Hajdi Peter, obuj coklje in brzo na delo!«

Žena: »Čemu ga kličeš? Počakaj, bodem ga že jaz peljala. Preje mu moram vendar popraviti še obleko, ne?«

Uboga mati sedaj globoko vzdahne, umije Petrovo obličje, ga objame in položi na svoja kolena. — »Bore Peter,« pravi mu potem, »ubogati moraš svojega očeta in mene svojo mater. Glej, tako mladega te moramo poslati na delo, da si zaslužiš del svoje hrane. Ubogo dete! le potrpi, pri nas je že tako, da moraš tudi ti poprijeti za delo. Skupaj boš z nekterimi tovariši; spominjaj se vedno lepih naukov, ki sem ti jih dajala. Veš, ljubi Peter, da moramo Boga ljubiti, da ga moramo ubogati in da ga ne smemo nikdar žaliti? Če te bodo tvoji tovariši zaničevali ali nespodobno o tebi govorili, ne odgovarjaj jim! Če ti bodo kaj slabega svetovali, n. pr. da ni treba delati, ali da drugemu kako reč vzemi, da ti ni treba starišev poslušati, nikar jih ne poslušaj! Le zapomni si, ljubo moje dete, da mi zvečer, ko prideš domov, vse poveš, o čemer se bode te dnevi med seboj razgovarjali. Jaz ti bom sama vedno svetovala in te učila, kaj imaš storiti in kaj opustiti. Bodi vesten in ubogaj svojega gospodarja in bodi vljuden in prijazen proti svojim tovarišem! Ako te kdo udari, ne vračaj mu, ker veš, da Bog tega noče.

Delaj pridno in razodeni vse svoje nadloge dobremu Jezusu, misli večkrat nanj in na sv. Devico Marijo in sv. Jožefa! Prosi neprenehoma svojo najboljšo mater, da bi ti sprosil onih

milosti, katerih najbolj potrebuješ. Prosi jo pa tudi za svojega revnega očeta. Sila hudó mi je délo, ker je celó pred teboj, drago dete moje, rekel, da te samo zaradi tega tako zgodaj pošilja na delo, da bo za tvoje težko zaslužene krajcarje ložje po gostilnah popival; dragi moj, bitko je to.«

Končavši svoje nauke, prime blaga mati Petra za roko in ga spremlja proti hiši, kjer se izdelujejo žveplenke. Oba stopata navzgor po strmih tamnih stopnicah do tretjega nadstropja. Tu odpre vrata na desni in vstopi, rekoč: »Dober dan, gospa Bokardijeva! Pripeljala sem vam tu osemletnega fantiča, da bi ga vtaknili kam med svoje delavce, če mogoče med njegove vrstnike.«

Bokardi: »No, si ti, dečko, kaj bi pa rad delal? Da, tvoj oče mi je že pravil, da nisi posebno močan, pa bodeš že za to sposoben, kar ti hočem izročiti. Le mirni bodite tudi vi mati, tudi on bo dobil delo, kakor drugi.«

Mati: »Jaz ga vam zdaj izročim, gospa, ko bi pa kaj slabega storil kedaj, prosim, le hitro mi naznanite, in skrbite, da ne bo imel nespodobnih pogovorov ali kaj takega s svojimi tovariši.«

Bokardi: »Pojdite, pojdite, ne delajte si nepotrebne brige, le spite mirno zaradi tega, če hočete na obeh ušesih, vaš deček vendar ne bo slabši, kakor so drugi.«

Te besede niso mater nič kaj potolažile v tej hiši, kjer je pustila svojega ljubljenca. Vendar se je vdala vsa v voljo božjo, saj pri Bogu edino je tolažba. Srečna mati, ki je v vseh nadlogah iskala tolažbe v sv. veri.

Stopimo pa nekoliko v izdelovalnico žveplenk!

Prvi deček: »Poglejte si no tega, kako je čeden, kako je lepo umit, kako lep robec ima in kake čevlje, lejte si no!«

Drugi: »Oho, pogledj no, ali nimaš klešč očeta Adama? Posodi mi jih malo! pokažem ti neko igračo, daj, pokaži mi malo svoj robec! Se li jočeš? Zakaj?«

Tretji: »No, ti imajo pa res lep čas svoje burke uganjati, le pojdi sem; če te kdo kaj vpraša, le reci mu, da imam jaz pravico tu govoriti.«

Ta mladenič bil je najstarejši med vsemi drugimi. Ohrabrivši se nekoliko, se vsede Peter bližje tega svojega zaščitnika, in gospa Bokardijeva mu prinese delo, kterega se je poprijel z vso silo, da bi zaslužil onih 18 krajcarjev, po katerih je oče njegov tako hlastno hrepenel.

Peter bil je dokaj veselega značaja in kaj kmalu je bil s svojimi tovariši prijatelj. Kmalu so se vneli živi pogovori med njimi o različnih rečeh.

Tovariš: »Kaj dela tvoj oče, Peter?«

Peter: »Moj oče je zlatar in tvoj?«

Tovariš: »Moj je postrešček. Se li kaj dobro zabavaš ob nedeljah?«

Peter: »Kaj pa, da se zabavam. Najprej grem z materjo k sv. maši, potem k večernicam in na to se sprehajam s svojimi bratci.«

Tovariš: »K maši hodiš in k večernicam — ti? Ko bi ti vedel, koliko prijetnejše je tako delati, kakor jaz delam! Meni moja mati pravi: ‚Pojdi k maši!‘ ‚Se vé, da grem‘, odvrnem. Ko pa pridem do prvih cerkvenih vrat, vstopim, a pri drugih haló ven — in grem s svojimi prijatelji igrat. — V nedeljo pojdeš pa tudi ti z nami, no Peter, kaj ne, da boš šel?«

Peter: »Tega pa že ne; moja mati gredó z menoj, pa če tudi ne gredó, jaz vem, da je dolžnost vsakega vernega kristijana, ob nedeljah in praznikih biti pri sv. maši.«

Tovariš: »No pa vsaj med večernicami bodeš šel; bodeš videl, kako lepo se bodedo zabavali.«

Peter: »Tudi tega ne morem; moja mati me sicer ne spremlja vselej, a naroči mi pa zmiraj, da moram iti in zato grem, da ubogam, ker vem, da kdor starišev ne posluša, da Bogu samemu ni pokoren.«

Tovariš. »E pojdi mi, ti se le hliniš; če ne greš, naj te vzame zlodej!«

Ne zmené se za tako tovariševu prigovarjanje ostane Peter zvest svojemu prepričanju, in skozi celi dve leti hodil je po poti, katero mu je pokazala njegova dobra mati. Imel je veliko zaupanje do nje. Vsak dan jej je pravil, kaj da so mu tovariši vse prigovarjali.

Mati mu je dajala svoje dobre svête, oba pa sta skupno prosila Vsemogočnega, da bi mu dodelil potrebnih milosti. Gospod Bog pa je blagoslovil Petra in z njegovo milostjo se je mogel ustavljati sedaj pretečim, sedaj dobrikajočim se prijateljem.

II. Poglavlje.

Kako se je Peter pripravljaj za prvo sv. obhajilo?

Razmere so enake ostale dve leti. Peter je zaslužil mesto 18 krajcarjev sedaj že 24 kr. Gospa Bokardijeva je bila z njim zadovoljna; oče njegov pa se je, se vé, veselil, ker je dobival one zaslužene solde, ktere more mož, kakor je bil on, v trenutku zapraviti. — Toda čas, ko je imel Peter prvokrat pristopiti k mizi Gospodovi, bil se je približal, in mati njegova imela je nove skrbi. Oče je bil že preje sklenil materi pustiti, da se ukvarja z izrejo Petrovo, kakor jej drago. Njegova navada pa, zahajati v gostilne in pijančevati, postala je tako rekoč »železna srajca«. Ostali otroci so dorasli, stroški so se večali — nobeden pa ni

nič zaslužil. »Draga žena,« dé mož Janez, »moraš pa že potrpeti. Peter mora še nadalje hoditi v tovarno na delo.«

Žena: »Kaj pa prvo sv. obhajilo?«

Janez: »Tu si pa le pomagaj, kakor veš in znaš!«

Žena: »Kako pa misliš, se bo v stanu učiti katekizma in hoditi v cerkev h krščanskemu nauku?«

Janez: »To meni nič mar, jaz hočem, da otrok se zanaprej hodi na delo. Aló Peter, precej delat!«

Uboga mati se pri teh besedah obrne in hiti vsa v britkost vtopljenaravnost proti — cerkvi. Vstopi in solzeč pade pred tabernakelj, kjer stanuje najboljši tolažnik potrlih src ter jame moliti. Tu razodene Vsemogočnemu, kakor otrok, ki se vda popolnoma volji očetovi, vse svoje stiske in nadloge, ki jej težé srce, in ga prav goreče prosi, da bi dobrotljivi Gospod njenemu otroku dodelil vseh milosti, katerih potrebuje v tako pomenljivem času prvega sv. obhajila.

Srce se jej napolni z nepopisno tolažbo. Domov gredé, komaj pričakuje trenutka, ko bo mogla enkrat sama s Petrom govoriti in mu dati primernih svétov. Tudi ta priložnost je prišla. »Dragi moj sinko, pravi mu, glej čas je tu, ko moraš opraviti prvo sv. obhajilo; to ti je najlepši in najvažnejši čas vsega tvojega življenja, treba se ti je torej dostojno pripravljati za to. Najbolje pa se bodeš pripravljaj, ako moliš veliko gorečnejše kakor sicer, ako si bolj poslušen in si natančnejši in pazljivejši gledé cerkvenih dolžnosti. — Toda nekaj pa mi razjeda srce, namreč, ker imaš tako malo časa, da se naučiš katekizma in poslušas razlago krščanskega nauka pri gospodu župniku.«

Sin: »Ne delajte si preveč skrbi, draga mati, hvala Bogu, spomin imam dober in voljo tudi. O praznikih bodem že imel čas, da bom lahko tjekaj zahajal. Poprijel se bodem pa nauka z vso marljivostjo. Ob delavnikih imam poldrugo uro časa za kosilo; jaz končam lahko v pol uri in potem grem takoj v oratorij sv. Frančiška Saleškega, kjer se skozi ves post okoli poludne razlaga krščanski nauk. Ako pa ne končam kosila pred krščanskim naukom, storim to pozneje. Košček kruha snem nazaj gredé in dovolj mi bode. Razun tega pa, draga mati, če mi dovolite, hodim lahko vsak večer tjekaj, kjer podučujejo dečke radi in zastonj. Sicer se bodem prizadeval, kolikor bo v moji moči se učiti, da bodem vse razumel in tudi da bom pri skušnjah pri gospodu župniku dobro odgovarjal. Poleg tega, upam, se bodem pa lahko učil tudi še brati in pisati; o kako lahko se bodem vsega tega naučil!«

Mati: »Dragi sinko, pravi mu, objemajoč ga, te tvoje besede dadó krepila mojemu potrtemu sreču.«

Uboga mati prosila je sedaj samo še milosti in moči iz nebes, da bi mogla omehčati svojega surovega moža. Če tudi

jej ta ni dajal od 30 krajcarjev, ki jih je na dan zaslužil, več kakor 20 kr., vedela je umna žena kosilo tako pripraviti, da je bilo vselej že na mizi, ko je Peter prišel domov.

V hiši bil je najlepši red: najmanjšega praška nisi zapazil na mizi, tla bila so vedno čista, postelja ali bolje plevnica snažna in vedno pokrita z zagrinjalom, sicer iz samih krp, vendar pa čednim. Bližala se je možu vedno le smehljajoč, če tudi je bil trd do nje, če tudi ni hodil v cerkev, pač pa vedno le v gostilnico. Kadarkoli ga je srečala, vselej ga je prijazno nagovorila — in upati je bilo, da naposled pride vendar čas, ko se jej posreči, privedi ga na pravo pot. Res, koliko takih obžalovanja vrednih mož vidimo dan na dan, ki jih je vino spravilo v pogubo, ki bi pa bili gotovo vsi dobri, ko bi jim bilo mogoče mirno živeti v krogu svojih domačih, ali ko bi jih prijazno sprejemala potrpežljiva žena in pohlevni otroci.

Janezova žena, o kateri tu govorimo, bila je o tej resnici popolnoma prepričana, zato se je tudi nad vse trudila, samo, da bi svoji družini in svojemu možu življenje olajšala; toda koliko skrbi jo je to stalo? Gospodariti in zraven še toliko drugih opravil; koliko pomanjkanja ji je bilo prestati, koliko noči je morala prebdeti pri neznatnem delu, in vse le zato, da bi mogla zjutraj svojemu možu pripraviti juho, ktere ni mogla samo z onimi krajcarji, ki jih ji je vrgel vsak dan!

Toda vrnimo se k Petru! Razmerje med materjo in med njim ostalo je nespremenjeno. Dela kakor preje v ravno isti tovarni. Pridno se uči krščanskega nauka, — a zraven se mnogokrat posti, da more v cerkev. Košček kruha, ki si ga vtakne v žep, je večkrat vsa njegova hrana. Na večer zahaja zopet v oratorij poslušat razlaganja naukov, ki jih opoludne ni dobro razumel.

Spominjam se, *) da sem ga večkrat videl ob večerih že v temi vračajočega se od krščanskega nauka. Nekikrat mu pravim: »Peter! se li ne bojiš v tem nevarnem času sam domov hoditi?« »Kaj bi se bal,« odvrne mi, »saj nisem sam, dobri Bog in angelj varuh, kaj nista to najboljša spremljevalca?«

Tovariši so se mu posmehovali zaradi lepega vedenja; vrstniki njegovi imeli so ravno v istem letu prejeti zakrament sv. obhajila; a to njim in njihovim tovarišem ni delalo nikake skrbi.

Prvi izmed onih pravi: »Lansko leto poslal me je spovednik domov, ker sem v postnih dneh jedel meso; moj oče pa mi pravi, naj ne bom še letos tako neumen, da bi iste reči pravil gospodu župniku.«

*) Pisatelj te povesti.

Drugi: »Mene je spodil iz ravno istega vzroka, pa moja mati je sprosilá očeta, da se letos zdržim mesa, da opraviim to svoje obhajilo; potlej bodemo pa delali, kakor preje.«

Zopet tretji: »Moj oče mi je strogo prepovedal, večje grehe gospodu župniku povedati, ker bi mi ta utegnil zabraniti prvo sv. obhajilo; letos je moram opraviti, naj velja kar hoče, ker potem mi bode tudi ložje kaj več zaslužiti.« — Peter je strmel nad temi besedami. Le par besed bi rad spregovoril, da bi pokazal svojo nejevoljo nad tem. »Jaz vam ne bom odgovarjal,« pravi, »toda to pa vem za gotovo, da tisti, ki gre k sv. spovedi in ne obljubi se iz srca poboljšati, opravi slabo spoved; kdor pa zamolči spovedniku kak greh, ta ne more dobiti sv. odveze in ako tako pristopi potem k sv. obhajilu, stori božji rop. Tisti pa, ki v postnih dneh jedó meso, niso pokorni sv. cerkvi, ki zapoveduje o petkih, sobotah in drugih postnih dneh se zdrževati takih jedil.«

Domov prišedši, pové Peter svojej materi vse, kar je slišal. Ta dobra ženska pa je bila kar osupla, ko je videla, med kako slabo izrejenimi in kako malo podučeniimi mladeniči da je njen sin bil. Precej ga podučí o vsem, kaj zapoveduje sv. cerkev in kaj učí sv. evangelij. »Kaka nesreča,« pravi potem svojemu prvorojencu, »kaka nesreča je to za otroke, ako imajo brezverske stariše, ako nimajo dobrih mater, ki bi jih varovale vseh slabih vplivov in zgledov in jih svarile pred hudobnimi sveti njihovih očetov! Spomni se, dragi Peter, da prvo sv. obhajilo je tvojega življenja najvažnejše delo, na kterega se mora človek dolgo pripravljati. Prevrediti si moraš vse svoje slabe navade in pridobiti si vseh onih čednosti, ki jih zahteva tvoja starost: biti moraš pokoren, rad in z veseljem se moraš učiti, rad delati in v cerkvi se modro in spodobno vesti. — Kar se tiče grehov, ki se jih hočeš spovedati, obžaluj jih preje iz dna srca in stori sklep, v bodoče nikoli več ne grešiti. Ako bi te morda tvoji stariši ali tvoji prijatelji hoteli prisiliti meso jesti v postnih dneh, spominjaj se vselej, da moramo Boga bolj poslušati, kakor pa ljudi. Glej tudi, da kakega, tudi najmanjšega greha pri sveti spovedi ne zamolčiš; spovedati se moraš vseh, obžalovati vse grehe in trdno skleniti, zanaprej boljše živeti z milostjo božjo. Vedi, da je tisočkrat boljše obhajilo eno leto pozneje opraviti, ako je tako volja spovednikova, kakor pa prikriti kak greh, samo da bi prejel sv. obhajilo. Oni, ki tako opravi sv. obhajilo, je podoben tistemu, ki hoče povziti jed s trupom potrošeno.«

Peter: »Bodite le brez skrbi, mati; štiri leta že hodim k spovedi in ni se še pripetilo, da bi kak greh zamolčal. Ko se sam ničesar več ne spominjam in me spovednik kaj vprašajo, povem kar hitro.«

Tako je dobra mati pripravljala svojega Petra na prvo sv. obhajilo. Koliko mater je, ki si na vse moči prizadevajo le kako bi ozaljšale telo, za duše svojih otrok jim pa ni mar! Kaj naj rečemo še-le o onih stariših, ki se ne brigajo ne le za duševno in večno srečo svojih otrok, ampak so celó zapreka njihovemu zveličanju s tem, da jih pohujšujejo s svojimi pogovori in s svojim ravnanjem? Mesto, da bi jih vestno pripravljali na prvo sv. obhajilo, jih peljejo na nesrečna pota pogubljenja.

Kako strašen račun bodo taki stariši morali dajati kdaj pred sodnim stolom večnega Boga!

III. Poglavlje.

Peter gre k sv. spovedi.

Peter se je pridno učil katekizma. Bil je pokoren vsakemu najmanjšemu povelju očetovemu. Ta pa je bil ponosen, da ima boljšega sina, kakor njegovi sosodje. Pripoznaval je tudi, da se mora za lepe lastnosti sinove edino le sv. veri zahvaliti, katero je žena njegova zgodaj zasadila v otročje srce. — Toda čas sv. obhajila se je približeval in tembolj je raslo tudi Petru hrepenenje. Bil je navajen večkrat se spovedovati. Štiri leta zahajal je vedno le k istemu spovedniku, kteremu je vselej razkril vse skrivnosti svojega srca in nikoli najmanjše reči zamolčal; zato bi pa tudi njegova sedanja spoved bila kaj lahko hitro opravljena. Toda hotel se je še bolj zagotoviti, kakor v prejšnjih spovedih, kjer se navadno s toliko natančnostjo ne pripravlja, — sklene torej opraviti spoved za vse preteklo življenje.

Imel je navado vselej najpreje prositi sv. Duha pomoči in notranjega razsvitljenja, da bi mogel spoznati vsako pregreho; torej je tudi vselej jako skrbno izpraševal svojo vest. V cerkev prihajal je z največjo spoštljivostjo ter pazil, kdaj da pride vrsta nanj, da se postavi pred božjega namestnika. Izpovedal se je vselej vseh pregreh ali, bolje rečeno, reči, ktere je on imel za pregrehe. In ko je bila spoved končana, pripravljal se je z vso ponižnostjo srca na odvezo in neprenehoma k Bogu zdihoval, da bi mu podelil moč, vse grehe globoko obžalovati.

V oratoriju sv. Frančiška Saleskega je namreč navada, da se mladeniči tri dni pripravljajo za vreden prejem velikonočnega sv. obhajila. Ves čas je bil Peter pri pridigah vzor vsem svojim tovarišem. Videč ga zbranega, pobožnega, prijaznega, so ga zavidali vsi. Nekega tovariša pretresla je Petrova ponižnost in njegovo lepo vedenje tako, da je takoj sklenil spovedati se greha, kterega je v prejšni spovedi zamolčal, ker mu je oče tako velel.

Nekega dne mu pravi tovariš: »Peter, poglej se v ogledalo in popravi si lasé, da ne boš tako nespodoben.« — »Oh«, odgovori

ta, »raje si hočem popraviti svoj duševni stan in pripraviti svojemu ljubemu Jezusu vredno prebivališče v srcu.« — In res, Peter je vso svojo skrb obračal le na to, da bi si vzbudil kes nad svojimi grehi in si pridobil onih čednosti, do katerih se more vspeti v teh letih.

Koliko mladeničev in še več deklet je, ki skrbé noč in dan le, kako bi si lišpali svoja telesa: njih duše pa so prazne in oropane krasote čednosti! Koliko starišev je, ki iščejo svoje česti v tem, da se njihove hčere po zunanje odlikujejo med onimi, ki pristopajo k sv. obhajilu!

Petrova mati pa ni imela takih nečimernih misli v glavi. Dasi tudi je imela premnogo vsakdanjih opravil in zraven še skrbi za druge otroke in za svojega moža, pohitelja je, če jej je le čas pripuščal, k sosedom ter jih prosila ostankov platna ali kar si bodi, da bi mogla svojemu sinku pripraviti čedno obleko. Kajti uboga žena ni mogla utrpeti stroškov in ko bi gospod župnik ne bili prihiteli na pomoč, moral bi bil Peter v navadni ubožni obleki v cerkev. Vendar kaka duša prebivala je pod to siromašno odejo! To je bilo tudi materi največje tolažilo.

Naposled pride vendar tolikanj zaželeni zadnji dan svete tridnevnice, ko je Peter v spovedi imel dobiti odvezo. Ni mogoče popisati, s kakim ognjem se je pripravljaj na to. Nič ga ne moti, nič ne raztresa; duševno zbran ostane do zadnjega trenutka. Stopi v cerkev, približa se spovednici in opere si dušo vseh pregreškov. O kako je v srcu ginen, ko znova obuja kes! Solze mu kapajo iz oči, ko stopa od spovednice. Z nežnimi svojimi ročicami si zakrije obraz, pade ves potrt pred oltarjem na kolena in tako ponavlja kes ter sklepa, da hoče ostati vedno v Bogu in njemu služiti ves čas svojega življenja. Nedolžno srce, polno najčistejšega veselja, ne more dobiti vseh izrazov, s katerimi bi moglo hvalo dajati Bogu za tolike milosti. Vse njegove misli pa se gibljejo sedaj le okoli Boga, ki ga bo kmalu prejel v svoje srce, če tudi je sam neznamna, uboga stvar. Poln takih misli vrača se vesel domov. Oče ga zagleda in kar ostrmi: obličje Petrovo je spremenjeno, neka čeznatorna ljubkost sije iz njega; približa se mu in ga objame. Peter pa se oklene, veselja ganen, očetu okoli vratu rekoč: »Oh,« ljubi oče moj, »ko bi vi vedeli, kako sem jaz srečen!« — »Da, upam sinko,« pravi ta, »kmalu bodeš prost spon prvega sv. obhajila.«

»Ne, ne oče,« pravi Peter, »slabo ste me razumeli; kako srečne so te spon zame! Poglejte, kako dober je Bog, ki pride jutri v moje borno srce! On, ki je vstvaril nebo in zemljo, on hoče, da jaz jutri pristopim k njegovi mizi in jem njegovo sveto meso; njega imam dobiti, z njim se skleniti. Razumete to, dragi oče? Sam Bog me kliče in vabi, da se mu bližam in si pridobim njegovih neizmernih zakladov. Koliko bogastva pridobim lahko

jutri svoji duši, koliko milosti lahko sprosim za vas in za svojo mater! Ker je gospod Bog tako dober in usmiljen, kako mi bo mogel kaj odreči, ko bo on z menoj in jaz ž njim, oh koliko ga hočem prositi! Oče, srečni bodeste še, saj je on rekel: Prosite in prejeli bodeste.«

Očeta so te besede močno ganile, tako, da začne premišljevati: »Ta sreča mora biti gotovo večja, kakor pa je ona, ki se dobi v steklenicah; kar zavidam Petru; kajti njegova zadovoljnost in njegova sreča zdi se mi res tako čista in tako sladka. Ravno nasprotno pa je mojemu veselju vedno kaj grenkobe primešane. Saj že to nikakor ne kaže blagega srca, da zapravljam po gostilnah denar, ne da bi podpiral svoje žene, ki je tako dobra in vedno tako prijazna proti meni vkljub temu, da sem jaz vedno čmeren proti nji.« V tem trenutku rodi se v njem krasen sklep.

»Tudi jaz hočem jutri,« pravi, »okusiti nekaj onega veselja, kakor moj sinko. Na, vzemi (ponuja ženi) ves zaslužek tega tedna, jutri hočem ostati ves dan pri vas doma, ker je nedelja, samo s Petrom bom šel v cerkev, da bom pričujoč pri njegovem prvem sv. obhajilu. Poskrbi tudi, da dobimo jutri kaj boljega za kosilo, želim da smo vsi veseli.«

Peter od veselja ne vé kaj početi. Z nova se oklene svojega očeta ter ga poljublja. Tudi mater oblijó solze veselja. Objema druge svoje otročiče, vsi pa se zberó okoli očeta, oklenejo se ga ter poljubljajo. On sam pa je v tem trenutku čutil tako veselje, kakor še nikdar popred. Doma z družino lepo živeti in ohraniti si mirno srce, to mu je bilo zdaj pred očmi.

Predno je Peter šel spat, opravil je še pokoro: on namreč prosi v navzočnosti vseh domačih svoje stariše odpuščenja za vse, s čemer jih je kdaj razžalil. V nekterih krajih se ta navada vrši v cerkvi z drugimi zbranimi dečki in sicer pred sv. mašo, med katero imajo biti obhajani, v drugih pa se to opravlja doma.

»Odpustite,« prosi Peter, »odpustite, dragi stariši, vse pregreške, s kterimi sem Vas razžalil! Za gotovo se nadjam, da se ne bodete obotavljali, ampak pozabili vse. Bog mi je odpustil, kakor upam, vse, vi pa mi bodeste spopolnili srečo, ako mi dovolite, da smem trdno upati odpuščenja. Tu vidite ubozega spokornega sina, ki vam zagotavlja pokorščino in spoštovanje za vselej. Oh tedaj prosim, odpustite!«

Oče se ozre okoli in njegove oči se vjamejo s Petrovimi, in skoraj do solz ganen zavpije: »Ubogi otrok, ti mene prosiš odpuščenja, mesto, da bi se jaz vrgel na kolena pred teboj in te prav skesano prosil usmiljenja do očeta, ki ni bil zate nič družega kakor — rabelj.« Skoraj bi se bil jokal. Z rokami si zakrije obličje in solze mu deró iz oči, sladke solze, ker so prihajale iz skesanega srca.

Po večerni molitvi, ki so jo opravili vsi z veliko večo gorečnostjo, kakor sicer, poda se Peter v spalnico in kmalu zaspi. Oče se mu približa in opazuje obličje druzega otroka, iz kterega ste sijali tako lepo združeni nedolžnost in sreča. Obličje mu je jasno, na pol smehljajoč se. Mislil je, da vidi angelja. Ves ginen vleže se tudi on, toda ta večer je zastoj poskušal zaspati. Huda vest ga je vznemirjala. Zopet se rodi nov sklep v njegovem srcu. Misli na svoje preteklo življenje, spominja se nekdanje sreče, v duhu gleda Petra, kako je miren in srečen. Naenkrat nastane v njem boj, ali ostane doma, kakor je sklenil, ali ne; toda ni mu drugače mogoče dobiti miru, kakor da ponovi sklep, v nedeljo ostati doma pri svoji družini.

IV. Poglavlje.

Petrovo prvo sv. obhajilo.

Peter je v tem sladko spaval. Drugo jutro pa se komaj zbudi, že je njegova prva misel — molitev. Srce njegovo dviga se k Bogu, k njemu, kterega hoče to jutro prejeti. Ko je bil daroval svoje srce Jezusu v presv. Zakramentu in mu ves dan posvetil, se vzdigne in spoštljivo obleče. Ne smemo pa misliti, da ga je njegova nova obleka delala gizdavega, če tudi je sedaj prvokrat v življenji bil nekoliko lepše oblečen.

Kaj pa je tudi telesna obleka proti oblačilu duše, ki se oblači v čednosti, ki se ogiblje vsake nečimernosti in vsakega pregreška, ki bi utegnil žaliti Gosta v njej prebivajočega? Zdaj se začuje glas zvonov vabečih v cerkev. Vsi otroci hité v ta božji hram. Prvi ne vé kaj početi od gizdavosti, ker ima lepo obleko, drugi poskakuje v svoji prevzetnosti, ker ga spremljajo stariši in ker ga ljudje pogledujejo. Peter pa je ves ponižen. Kaj takega, kar počenjajo drugi otroki, njemu ni mar. Vzor vsem drugim stopa v cerkev.

Kaj mu pa naj bi hasnilo sedaj vse bogastvo tega sveta, ko pride v kratkem do bogastva nebeskega, ko bo deležen postal nebeske veselice, ko bo živo prosil nebeskih milosti za-sé in za svoje domače? V spremstvu svojega očeta stopi v cerkev. Kako vljudno in modro se véde, lahko opaziš pri vsakem koraku. Oči njegove obrnene so v oltar, niti jedne besedice ne spregovori s svojimi tovariši. Najmanjšega smehu ne zapaziš na njegovih ustnicah. Oče sam ga strmeč občuduje. Nepremično stoji zroč na neko angeljsko podobo v oltarji. V začetku sv. maše čudi se oče z nova, ko vidi v sinovih rokah knjigo »Preskrbljeni mladenič«. Sedaj je spoznal, kako res dobra in skrbna je njegova žena, ki je Petra tako lepo vzredila.

Med tem začnó brati na ves glas predobhajilne molitve. Vsi dečki glasno ponavljajo. S kako pazljivostjo ponavlja Peter te molitve, kako gori njegovo nedolžno srce pri tej pobožnosti! Kako se ponižuje pred Bogom! Dasi čist kot angelj, šteje se vendar nevrednega one milosti, ki ga čaka. S kakim čustvom ponavlja kes! Vidi se mu, kako hudó mu je, da je tako ljubeznjivega Boga razžalil. Z vso odločnostjo sklene, ogibati se zanaprej vsega, kar bi utegnilo škodovati njegovi duši.

Slednjič vendar le pride tolikanj zazeleni čas. Trikrat ponavlja ta srečni otrok: »O gospod, nisem vreden časti, ki mi jo ponujaš, nisem vreden, da prideš v moje srce, sprejemem te pa trdno zaupajoč na tvojo milost. Jezus, moj ljubi Jezus, pridi, vzemi si mojo dušo v last!« Ko to spregovori, položi jezik na nedolžne svoje ustnice in prejme Gospoda nebes in zemlje, kralja nebeskih korov, ki ga neprenehoma hvalijo in slavé.

V tem trenutku pa ni Peter več sin ubozega delavca, on je pravi angelj. V svojem srcu ima onega, ki edino daje pravo srečo v življenji, ima Boga. Iz obličja njegovega sijejo žarki nebeške svetlobe, srce njegovo je prepolno veselja in hvaležnosti. Ponavlja še enkrat sklep, nikdar ne zanemarjati več svojih dolžnosti. Potem pa se pogovarja z Jezusom samim. Ko mu razkrije svojo revščino, svoje potrebe, slabosti svoje duše, ko ga poprosi nekterih manjših milosti, začne tako-le vzdihovati: »Moj preljubi Jezus, jaz te imam sedaj v svojem srcu. Ker si tako dober proti meni, slabi stvarici, to mi daje pogum in zagotovilo, da dosežem še večih milosti. Imam očeta, ki je priča moje sreče tu v cerkvi, ti ga poznaš. O moj Jezus, nočem ga ničesar dolžiti pred teboj; reči pa moram, da on ne živi po naukih naše svete vere. Že dolgo časa se ni približal k tvoji sv. mizi. Hudobni tovariši zapeljujejo ga na pota, po katerih bi ne smel hoditi. O moj Jezus, pripelji ga ti na pravo pot, dodeli, da se vrne k tebi! Ti sam si rekel: ‚Prositate in prejeli bodete.‘ S takim upanjem torej obračam se do Tebe. Ne neham Te prositi in ne zapustim Te, dokler bo le še kak žarek upanja v mojem srcu. Ozri se na mojo ljubo mater, najboljši Jezus, povrni ji vse, kar je meni dobrega storila! Daj ji potrpežljivost in moč, da bo tudi moje bratce in sestrice tako vzgojila! O Jezus, mi smo v velikem pomanjkanji, pa prosim te, ne daj nam ničesar v preobilici. Prosim te le tvoje ljubezni in tvoje milosti za-se in svoje stariše. Sploh naj se tvoja sv. volja zgodi!« — Ves ta njegov notranji govor in vsi njegovi čuti so se mu brali na obrazu. Oče imel je ves ta čas oči vanj uprte. Zdaj pa se mu približa, da bi ga s solzami močil. Toda ni ga hotel motiti, ker je ravnokar pričel zahvalne molitve opravljati. Peter sedaj ponavlja z drugimi dečki vred molitve, ki se opravljajo po sv. obhajilu, potem pa

se pomakne v kot cerkve ter bere še kake pol ure iz knjige. Ves zadovoljen se po opravljeni zahvali napoti proti domu.

Ves ta zanj tako znameniti dan bil je Peter vzor vsem svojim tovarišem in vsem, ki so ga opazovali.

Ko so srečni oče in še srečnejša mati in drugi končali svoje kosilo, vrnejo se vsi v cerkev, kjer je imel biti govor v spodbudo vsem prvoobhajancem. Oče hotel je sam spremljati sina v cerkev. Peter pa je otožen, ko vidi, kako so drugi tovariši, ki so zjutraj z njim vred prejeli sv. obhajilo, sedaj že vsi raztreseni.

Hvale vredna navada je v nekterih krajih, in želeli bi, da se ta navada vvede povsod, da namreč otročiči, ki so prejeli velikonočno sv. obhajilo, isti dan ponové krstno obljubo. Ker pa to pri nas ni v navadi, hotel je to Peter vendar opraviti v cerkvi v pričo Boga, svojih starišev in drugih svojih domačih. Vzame torej v roke sv. razpelo, poklekne in začne na glas moliti: »Odpovem se za vselej satanu, vsem njegovim nečimernostim in njegovim delom in posvetiti se hočem Jezusu za vse življenje.«

Očeta je ta molitvica zelo pretresla. Srce se mu krči. »Tudi jaz,« pravi sam pri sebi, »storil sem nekdan tako obljubo, toda kako sem jo držal? Prvo sv. obhajilo za-me ni bilo nič drugega, kakor nekaj, kar sem moral opraviti. O ko bi jaz imel tako mater, kakor jo ima Peter, gotovo bi ne zanemarjal svetih zakramentov. Srečna bi bila tudi moja žena, ki zasluži mnogo boljšega moža, nego sem jaz. Ko bi bil popustil slabe tovaršije, moja hiša bi bila bogata in srečna. O Peter! od tebe se učim spoznavati pravo srečo; odpusti svojemu očetu! Moj Bog, odpusti meni revežu! Ker si bil tako dober, da si mojega sinu storil srečnega, torej upam, tudi mojega kesa ne bodeš zametaval in sklepa, da hočem začeti novo življenje. Postati hočem srečen, kakor je moj sin in srečno hočem storiti tudi svojo družino. — Bilo je videti, da ta dan pride mir božji v njegovo hišo. Kako veselje je bilo to za vse domače! Kako sta bila vesela mati in sin, ko sta imela v svoji sredi glavo cele družine! Nepopisno veselje, pa je vžival tudi oče sam.

Večerno molitev opravijo skupno. Oče se je je sedaj prvokrat vdeležil. Kdo bi še-le popisal, kako tolažbo je občutila žena, videč svojega moža klečečega sredi družine! Za cel svet bi ne dala te sreče!

Nekaj pa jo je vendar vznemirjalo. Lep sklep, misli si, samo če bo pri tem ostal. Jaz hočem Boga prositi iz vsega srca za to in tudi Peter, ki je tako trdno združen z njim, bo prosil, da bi nas uslišal.

Predno se Peter vleže spat, odpre okno, ki je bilo obrneno proti cerkvi, zre tjakaj, govoreč: »Pozdravljen mi bodi še jedenkrat, mili Jezus, stori, da bom ves tvoj zdaj in vselej! Amen.«

S srcem polnim blagih čutov, z mislimi pri Bogu, v naročju angelja varuha, zaspi blagi mladenič.

V. Poglavje.

Oče se spreobrne.

V ponedeljek, odloči oče, mora Peter zopet na delo v izdelovalnico klinčkov, kajti predno ni spolnil 12 let, ni smel odnehati po volji očetovi. O večerih pa je zahajal v šolo in se učil brati in pisati. Oče je navadno delal celo dopoldne, a popoldne je začel po svoji stari navadi zopet zapuščati svojo delavnico. Žena njegova je skrbno opazovala vse njegove korake in je bila zelo otožna videč, da ni šel na delo.

Tovariš, ki je že pred popival po gostilnah, zvalil ga je seboj. Janez je nekako klavern danes.

»Kaj ti je,« pravi mu tovariš, »da si tako žalosten? Jeli te je morda žena tepla ali kaj?«

Te besede, ki jih je govoril krohotajoč, vzbudile so v Janezu spomin na prejšnji dan, kako vse drugače je bilo takrat v njegovem srcu.

Janez: »Jaz sem sicer tukaj, pravi, toda nisem tam, kjer bi moral biti. Tukaj ne spolnujem svojih dolžnosti, ne delam, kar bi moral delati. Z Bogom, jaz grem.«

Tovariš: »Menda bodeš vendar počakal, ne? Ti morda tvoj Peter dela toliko preglavice? Slišal sem, da se je včeraj neki prav hinavski vedel v cerkvi. Ne bodi otožen, bodi vesel! Na tvoje zdravje, Bog živi sladko vince! Cerkev je le za ženice in za otroke.«

Janez: »Da, vendar pa sta moja žena in moj sin veliko srečnejša, kakor jaz, ker imata mirno vest, mene pa vedno peče in vznemirja.«

Tovariš: »Bodi vesel, pij kozarec ali pa dva in videl bodeš, kako se ti povrne sreča!«

Janez: »Ni mogoče.«

Tovariš: »Ta, ta, ta čakaj, jaz ti dam dobrega zdravila! Krčmarica prinesite steklenico, pa dobrega, najboljšega! Poglej tu sredstvo, ki ti prežene vso otožnost; na zdravje tvoje žene in moje!« — V tem trenutku pa ravnokar pride Peter mimo gostilne, gredoč na delo. Oče ga zagleda; in kakor bi ga zadel strelni udarec, zdrkne. Toda hitro vstane teče k vratom in upije za njim: »Peter, Peter, čuj, pojdi malo noter, dragi sinko!«

Peter: »O dragi oče, kaj mi pravite? Saj dobro veste, kaj da sem včeraj Bogu obljubil; objamite me, preljubi oče, in potem se vrnem na delo!«

Peter pride ves otožen v tovarno. Sklene, da ta dan ne bo nič govoril, ampak tem bolj molil za svojega izgubljenega očeta.

Janez je med tem ostal v krčmi, toda poznalo se mu je, da je osupnen. Tovariš ga gleda in začne tako-le besedičiti: »Jaz sem ti že povedal, da je ravno tvoj fantič tisti, ki ti dela toliko preglavice. Tudi moj je opravil včeraj svoje prvo sveto obhajilo. Zdaj je tega prost, ne brigaj se toliko zanj, on bo sedaj že storil sam, kar bo hotel. V cerkev pojde, kadar se mu bo zljubilo; jaz bi mu tega ne branil. Ko bo pa dorastel, primaruha, takrat bo pa gotovo delal tako, kakor njegov oče in glej, ha, ha! na tvoje zdravje — (vzame kozarec) — proč vsa otožnost!« S tem divjim govoričenjem zaprl je oni vsa pota do Janezovega srca. Žena in sin Peter mu ne gresta iz spomina.

Janez: »Ne morem se ti smejati prijatelj, pustim ti ta kozarec; lahko noč! jaz grem, drugi pot se zopet vidiva tu.« To izpregovorivši odide.

Tovariš: »Ehé Janez, počakaj, čuj samo jedno besedo!«

Janez pa je odšel in ni ga bilo več nazaj. »Poglej no mevžo,« pravi oni, »ki se dá pregovoriti prismojenim ženskam in otrokom!«

Drugi tovariš: »Imaš nekoliko prav, toda on ne ravna po vsem napačno, kajti on ima izborna ženo in sina, ki je res zlata vreden. Njegov sin ga spoštuje in ne odgovarja mu tako predrzno, kakor n. pr. moj meni. Če se le spominjam, kaj je počenjalo včeraj, ko je prišlo od sv. obhajila, — kakor bi imel psa pred seboj: oh kaj bo še-le pozneje, ko bo staro 20 let! Takrat pa ne bo zanj niti vere, niti zakona več, zasramoval bo očeta in mater in njene nauke tako, kakor sem jaz nekdan delal. Pripoznati moramo, da ravno sv. vera dela Janezovo ženo krepostno, in sina poštenega in ubogljivega; sv. vera prinaša srečo v ono družino. Gotovo, ko bi jaz imel tako ženo, kakor je njegova, in ko bi moj sin bil tako lepo vzrejen, kakor njegov, ne bil bi tako zaničevan in primoran britkosti tega življenja si lajšati z vinom.«

Toda kam je vendar šel Petrov oče? Kakor brezumen je hitel po trgu ne vedé, kam prav za prav hoče. Nihče ga ni opazil, ko je stal naenkrat pred cerkvijo, kjer je dan poprej čutil toliko tolažbe. — »Gotovo,« pravi sam pri sebi, »Bog Petrov in moje žene je tu notri, tu hočem vstopiti, naj velja, karkoli hoče.« Nekaj skrivnostnega ga vleče tjakaj proti altarju, kjer je bil priča sreče svojega sina. Kakor bi trenil, pade na kolena. Tisti občutki, kakor jih je imel prejšnji dan, se mu oživé; in glej, mrznja do posvetnega veselja se mu vzbudi in naenkrat ga nekaj tako pretrese, da ga kar solze oblijó. Dolgo ostane tako zamišljen, dokler ga domači župnik ne vzdrami. Sluteč, da ga nekaj teži, prime ga blagi duhovnik pod pazduho in pelje seboj v

zakristijo. »Zdi se mi,« mu pravi, »da vas nekaj nadleguje; povejte mi svoje britkosti, jaz sem služabnik Boga tolažnika; kaj naj storim, da vam pomagam?«

Mesto odgovora Janez globoko vzdihne.

Župnik: »Govorite, prijatelj, jaz sem ubog župnik, ki sem že videl vsakovrstno revščino, nobena človeška zadeva mi ni tuja, govorite, odprite mi svoje srce! Povem vam, da govorite s prijateljem.«

Po teh sladkih besedah, kakoršnih ni slišal pri svojih tovariših, ohrabren, razloži in razkrije Janez župniku vse, kar ga je prejšnji dan tako ganilo, kako je vzdihoval k Bogu, kaj je obljubil, kako dobra in ljubeznjiva da je njegova žena, kako pohleven in krotak je njegov Peter itd.

Župnik: »Dobro, prijatelj moj, ne želite vi morda postati vredna glava svoji družini, postati prijatelj božji, prijatelj onega, ki je storil vašega sinka srečnega?«

Janez: »Ah gotovo! To vse ravno želim, in to me že od včeraj muči.«

Župnik: »To ni nikaka muka, dragi moj, to je milost božja, ki za vas skrbi, to je Bog sam, ki vas opominja vaših pregreh in svoje neskončne dobrote, to so dosegle prošnje vaše zene in vašega sina. Pogum torej, prijatelj, dobra spoved, trden sklep poboljšati svoje življenje: glejte tu leka vaši muki! Kaj ne, da mi hočete odkriti, kar vam teži vest?«

Janez: »Kaj rad, iz srca rad, ker vas poznam, da ste dobri gospod, toda kaj porekó temu moji tovariši?«

Župnik: »Vam li morda tovariši morejo dati miru, kterega iščete? Poglejte, kaj premorejo vaši tovariši! Oni znajo dobro piti, vas siliti, da zapravljate svoj težko zaslužen denar, da niste nikdar doma pri svoji ženi, pri svojem sinu, ki ga ljubite in ki tudi vas gotovo najsrčneje ljubi. Pustite svoje tovariše, naj govoré, kar jim drago; vi pokazite, da ste mož, da imate možki značaj, ki se ne sramuje spolnjevati svojih dolžnosti! Ko se bodo slednjič nagovorili in nasmejali, bodo molčali in vas še hvalili in naposled sami pri sebi govorili: To je mož in ne hinavec, ki natančno spolnjuje svoje dolžnosti.«

Janez: »Prav imate; glejte moja žena misli, da sem v gostilni. Tje me je res vlekla še moja stara navada. Neki tovariš se mi je dobrikal, nisem se mogel več vzdrževati. Toda kmalu sem šel ven, hodil sem nekoliko časa semtertje po trgu, in slednjič stal sem pred cerkvijo in tu sem vstopil.«

Župnik: »Prav, prijatelj, sam gospod Bog vas je sem priveel. On vas zeló ljubi, kakor sami lahko previdite. On hoče povrniti mir vaši duši in podariti srečo vaši družini. Prijatelj, poslušajte njegov glas! Jaz imam sočutje z vami, vi ste sedaj

nesrečni, pa postanete lahko srečni. Sprejmite moj svēt: pokleknite tu doli, pripravite se nekoliko, potem opravite dobro spoved in videli bode, da se povrne mir v vaše srce!»

Lastna ljubezen se je sedaj morala podati; strah pred ljudmi je bil premagan. Solzeč se in ihtoč opravi prvo spoved; za drugo določi župnik večer bodočega dne. Pravi balzam razlije se sedaj po nepokojni njegovi duši, — neizmerno veselje se mu bere na obrazu. Kakor oni, ki je našel velik zaklad, tako teče zdaj Janez urno vesel domov. Žena njegova kar ostrmi, ko zagleda moža tako veselega in jasnega čela, ko vidi, da je prišel preje domov, kakor je imel navado v ponedeljkih.

»Od kod prideš — Janez?« mu pravi. »Iz gostilne in — iz cerkve,« odgovori. »Prvi sem dal slovó za vselej, v drugi pa sem se sošel z župnikom. Videč, da sem vznemirjen, vpraša me po vzroku, zakaj? Povedal sem mu na to svoje težnje — in on mi je podaril zdravila, edino pravega zdravila — sv. spoved. Res, kar ganila me je njegova prijaznost in milosrčnost. Vdal sem se njegovi želji in glej me zdaj tu srečnega in zadovoljnega! Od sedaj za naprej biti hočem pravi oče svojim otrokom, za ktere sem se do sedaj tako malo briga!«

Ni mogoče popisati veselja uboge žene in Petra, ko sta zvedela, da se je poslovil oče od iger in gostilne, da je šel v cerkev in se spovedal. Trebalo bi cele knjige, ko bi hoteli razkladati srečo te družine, ktere glava je sedaj poboljšala svoje vedenje z milostjo božjo, ko se je spravila z milim Bogom, ktere ga je preje tako zaničevala. Vkljub velikemu pomanjkanju zavladali sta sedaj složnost in veselost v Janezovi hiši, ker so živeli vsi po naukih sv. vere, edino pravem viru vsake sreče. Veliko bolj so se sporazumeli sedaj, ko ni gospodar ob nedeljah in praznikih več zapravljal tega, kar je med tednom zaslužil.

Skrbna žena Janezova pa je, če je le mogla, prihranila par soldov, da je ob nedeljah po kosilu on dobil kakega pol litra, da ni kar naenkrat zgubil vsega veselja.

Navadno so bili ob nedeljah vsi pri službi božji v cerkvi, po pridigi in po blagoslovu pa sta šla oče in sin nekoliko na sprehod, v zimskem času pa bila sta ob večerih ali doma pri družini, ali sta prišla k nam, da bi se v prijaznih in poštenih pogovorih razvedrila, ali sta bila pri predstavah, igratih in drugih veselicah, ki se vršé navadno tu v našem zavodu ob prazničnih večerih.

Ob ponedeljkih delal je oče vselej, kakor druge dni. Tovariši njegovi so se mu res nekaj časa posmehovali, toda kmalu so se naveličali in naposled so ga celó hvalili.

Zjutraj in zvečer opravljala je družina molitve skupno, vsi so tudi pogostokrat prejemale sv. zakramente. Zdaj si videl očeta, zdaj mater in otroke pri spovednici, vse skupaj pa pri

mizi Gospodovi. Tako je ta družina, 12 let pogreznena v bedo, ki jo je povzročil zmoteni gospodar, zopet dobila mir in srečo. Saj le sv. vera in milost božja delé človeku pravo zadovoljnost, srečo in tolažbo.

VI. Poglavje.

Kaj je Peter doživel v svoji mladosti.

Dragi bralec! gotovo si želiš, da se ta povestica nadaljuje, zatorej te bom skušal tudi zadovoljiti. Hočemo pa za naprej podati le kratke poteze; torej opustimo razmere starišev in pogledjmo si bolj dogodke, ki se vršé okoli Petrove osebe. Predno pa nadaljujem, podati ti hočem sklepe, ktere je storil Peter pri prvem sv. obhajilu, ob enem pa tudi zgled, kako je Peter po njih ravnal v svoji mladosti.

Nekega dne dobim v roke njegovo knjižico; pogledam in zapazim v njej listek jako slabo in nepravilno pisan. Berem in vidim, da je to Petrov zapisnik, ktereга si je naredil pri prvem sv. obhajilu. Če tudi same čisto navadne besede, kakor jih je mogel Peter sedaj v dvanajstem letu pisati, zapazil sem, kako modre in važne resnice si je zaznamoval Peter v knjižico; zatorej se mi je zdelo primerno, da jih prepisem ter podam vsem, ki pristopajo prvokrat k mizi Gospodovi, v zgled. Evo vam jih:

»Pravila za moje življenje, ktera sem sestavil jaz Peter na preblaženi dan prvega sv. obhajila, 12. aprila 1845, v dvanajstem letu svoje starosti. Klečé obljubljam v pričó svojega Boga, da bom živel, prejemši prvič sv. Rešnje Telo, po sledečih pravilih, zato, da si zveličam svojo dušo:

1. Obljubim, da bo Bog vedno moj oče in preblažena Marija moja mati, in da hočem ljubiti in poslušati vedno oba;

2. Spovedati se hočem vsakih 14 dni, ali vsak mesec, in prejeti sv. obhajilo, kakor mi naroči spovednik;

3. Posvečevati hočem praznike s tem, da bom vselej pri sv. maši, pridigi in blagoslovu;

4. Vsak dan hočem nekoliko brati iz kake pobožne knjige in opraviti molitvico »Česčena bodi Kraljica« za svojega očeta in mater, da bi se zveličali;

5. Prositi hočem najpristrénejše ljubega Jezusa v svojem srcu za dvojno milost: a) da se ogibljem vedno slabih tovaršij in b) da ostanem do konca svojega življenja tako moder, kakor je bil sv. Alojzij;

6. Te sklepe ponovim enkrat na mesec klečé pred svetim razpelom. Amen.

Blažena devica Marija reši dušo mojo, mojega očeta in matere, mojih bratov in sester! Amen.«

To so sklepi, ki jih je Peter storil pri prvem sv. obhajilu. Kakor sem spoznal, je povzel Peter ta pravila iz govorov, ki jih je slišal pri pripravljanji za velikonočno spoved.

Predno mu vrnem knjigo s zapisnikom, vprašam ga, je-li do sedaj spolnoval te obljube? — »Do sedaj, da,« odgovori, »upam pa jih spolnjevati do smrti z božjo pomočjo. Mislim, da to bi bila tudi velika pregreha, ko bi Bogu kaj obljubil in bi potem ne spolnil.«

Ko je Peter spolnil 13 let, pošljejo ga stariši, misleč, da je že sposoben za kako drugo rokodelstvo, v delavnico za bombaž. Če tudi mu ta novi posel prinaša več zaslužka, kakor prejšnji, ovira ga na drugi strani, da ne more spolnjevati svojih verskih dolžnosti; kajti njegov novi gospodar sili ga, da mora delati tudi v Bogu posvečenih dneh.

»Kaj bo?« zdihoval je večkrat Peter, »Bog zapoveduje praznike posvečevati in jaz sem primoran jih onečeščevati; kako bode dobri Bog naše delo blagoslovil?« Razodene to tudi svojim starišem. Sprevidela sta oba, da ne smeta pustiti na dalje sina pri tem gospodarji. Mati je večkrat dejala: »Ti si ne moreš misliti, Peter, kako hudo mi dé to, ko vidim, da se moraš večí del Gospodovega dne pečati s posvetnim opraviлом. Sama ne vem, kaj bi bilo tu storiti. Govorila sem že z gospodom župnikom in svetoval mi je, da moram za zdaj potrpeti, ker drugače ni mogoče; vendar pa ti moram poiskati drugje delo in toliko časa počakati, da si tvoj gospodar ktereга družega na tvoje mesto dobi.« — Toda previdnost božja je prišla Petru na pomoč. Ob jednom pa je Bog pokazal, da to, kar se pridobi o prazničnih dneh, nima blagoslova. Kaj se zgodi? Onega gospoda zadene najprej požar, potem pride na kant; umrjeta mu dva sinova; žena njegova bolehalo je že več, kakor leto dni: tako je moral delavnico prepustiti drugemu, sam pa si iskati posla pri drugem gospodarji.

Kako pa je vendar Peter opravljal svoje verske dolžnosti, dokler je bival pri tem nesrečnem gospodu? Kdor želi v resnici delati dobro, ta dobi tudi čas zato. Vsako nedeljo je vstal Peter zgodaj, šel k maši in ostal tudi pri pridigi, potem še-le odšel je na delo. Po kosilu je hodil, če je le mogel, k poduku, včasih pozno na večer tudi k blagoslovu. Dobi tudi čas za sv. spoved. Če nima druge priložnosti, gre ob sobotnih večerih k spovedniku ter opravi sv. spoved in v nedeljo zjutraj pristopi k sv. obhajilu. Včasih pa opravi sv. spoved v nedeljo zvečer in sv. obhajilo v ponedeljek zjutraj, predno je bilo treba na delo. Razun tega bere vsak dan odlomek iz kake svete knjige; ker mu pa večkrat primanjkuje časa, nosi vedno v žepu »Preskrbljenega mladeniča« in vračajoč se od dela, bere. Prizadeva si tudi, da bi to, kar je bral, v spominu obdržal, ter da bi, kakor je sam dejal, imel

kaj hrane svojim mislim, ali pa, da bi imel kaj pripovedovati svojim tovarišem.

Novi Petrov gospod, bil je mnogo prijaznejši in tudi bolj veren, nego prejšnji. Nesrečni njegov prednik ga je izučil in tudi sam je bil do dobra prepričan, da je Bog sam zapovedal praznike posvečevati in da to prinaša blagoslov nad vse, kar se med tednom stori. Nadzoruje sam delavce, da prihajajo vsi ob pravem času na delo. V soboto zvečer pa se mora delavnica zapreti in do ponedeljka ostati zaprta. Ta naredba prinesla je srečo v njegov delokrog. Vsi so radi hodili k njemu delat, vsi so prihajali ob pravem času na delo, nihče ni izostajal ob ponedeljkih; sploh je delo imelo veliko vspeha.

Ta gospod je kmalu zapazil, kako da je Peter zvest, natančen in delaven, zatorej mu poviša takoj vsakdanjo plačo. Mesto 10 kr. dobival je sedaj 15 kr. Ker je pa marljivi Peter ob večerih obiskoval tudi šolo ter se priučil računstva in pismenosti v laškem jeziku, izroči mu gospod, prepričan, da je Peter tega zmožen, nadzorstvo čez določeno število tovarišev z naročilom, naj pazi, da ne bo prepira med njimi, ali da se kaj ne pokvari pri strojih. To je bilo vseč njegovim tovarišem, ki si niso mogli misliti potrpežljivejšega in ljubeznjivejšega nadzornika, kakor je bil on. Zadovoljen pa je bil tudi Peter s to svojo častjo, ker sedaj je mogel na to gledati, da se je vsak pečal le s svojim delom in ker je mogel zabraniti nespodobne govorice tovarišev, da niso božjega imena po nepotrebnem izgovarjali, ali kaj drugega napačnega govorili. In še več! Kdor ljubi Boga, temu gre vse po sreči. Gospod je kmalu uvidel, kako dobro Peter svoj posel vodi in kak uspeh je že dosegel, zatorej mu poviša tudi plačo. Peter je bil edini 17letni mladenič ki je zaslužil na teden po 10 frankov, to je po naše okoli 5 goldinarjev. Res, tu je kar vidno vladala božja previdnost; kajti oče Petrov že več mesecev ni mogel delati radi bolehavosti in tako je moral Peter sam rediti družino.

O kolikrat je imenovala Petrova mati tisti čas, ki ga je porabila za vzrejo svojega sina, blaženi čas! Kako je hvalil oče božjo previdnost, ki mu je dala tako ženo, ktera je Petra tako v sv. veri vzgojila, da je sedaj edina zaslomba in tolažba celi družini!

VII. Poglavje.

Na Petrov god.

Ne smemo misliti, da Peter sedaj ni več imel zlobnih nasprotnikov; saj ni človek nikdar brez nevarnosti, posebno pa v mladosti ne. Peter jih je imel mnogo; toda lasten pogum in

milost božja sta ga varovala, in Peter je ostal čist vkljub raznim pohujšljivim djanjem svojih tovarišev. Pride praznik sv. Petra, torej Petrov god. Tovariši njegovi ga povabijo, naj bi šel z njimi, da se v ta namen malo poveseli. »Pojdi Peter,« mu pravijo, »plačati hočemo tudi zate, ker je ravno tvoj god.«

Peter: »Hvala lepa,« dragi prijatelji, »kaj rad bi šel z vami, samo, da moram preje še v cerkev.«

Tovariši: »Pojdemo potem v cerkev, saj je časa dovolj.«

Peter: »Pa storimo preje to, kar Bog zapoveduje, potem še-le to, kar ljudje hočejo!«

Tovariši: »Če gremo s teboj v cerkev, pojdeš potem gotovo z nami?«

Peter: »Potem pojdem gotovo, samo pod pogojem, ki ga že veste.«

Tovariši: »Pod kakim pogojem?«

Peter: »Da ne bodete nič nespodobnega govorili.«

Zadovoljni, da imajo Petra s seboj, ki je bil v družini jako prijeten, šli so ti tovariši — k večernicam, pridigi in blagoslovu. Ko so hoteli iti na zabavo, spomni se Peter, da je ta dan — petek, na kar preje mislil ni. Ti mladeniči pa so, ali iz pozabljivosti, ali hudobije pripravili mesnih jedil. Peter zapazi takoj zanjko, v katero se je bil ujel.

»Da, lepo to od vas!« pravi svojim tovarišem.

Tovariš: »Kaj je, Peter?«

Peter: »Ali niste pomislili, da je danes petek? Nam kristjanom ni dovoljeno v postnih dneh uživati mesnih jedil.«

Tovariši: »To je res, toda mi nismo mislili na to, kaj hočemo sedaj, kar je, je.«

Peter: »Ne, sedaj ne neha biti petek in cerkvena zapoved nas tudi sedaj veže.«

Tovariši: »No, mi nismo mislili na to, in tudi nismo nalašč tega storili.«

Peter: »Pa če sedaj jemo, zdaj na to mislimo, in delamo nalašč.«

Tovariš: »Jaz mislim, Peter, da enkrat smemo vendar biti tako svobodni.«

Peter: »Jaz vem, da je prepovedano v petkih, sobotah in drugih postnih dneh mesno jed uživati, in vem tudi, kako velika pregreha je to, če kdo je meso brez tehtnega vzroka.«

Drug tovariš: »Pa naj gre vse to na mojo vest; včasih je bilo to res prepovedano, a sedaj jedó že vsi meso.«

Peter: »Ti si zelo usmiljen, da vzameš vso odgovornost nase; toda če pridem jaz v pekel, — tedaj tebe ne bo, da bi me rešil. Sicer pa še nisem slišal, da bi se smele cerkvene zapovedi brez greha prelamljati.«

Tovariš: »Saj zdaj že vsi jedó meso v postnih dneh.«

Peter: »Oprosti! ni res tako; jaz jih poznam veliko, ki se držé zapovedi. No, pa ko bi ga tudi vsi vživali, ali misliš, da ni v peklu prostora za vse? Ali morda sedaj ni več Boga, ki to zapoveduje? Spreminjajo se časi, spreminjajo se ljudje, toda božja postava se ne spremeni nikoli.«

Tovariš: »Saj ne zapoveduje Bog postnih jedi zavživati, ampak cerkev.«

Peter: »Pa Bog cerkev vlada: tedaj, kar zapoveduje cerkev, to je volja božja.«

Tovariš: »Peter, poslušaj! Prosim te, kaj bo pa Gospod Bog imel zoper to, če jaz danes snem košček klobase ali pa košček sira?«

Peter: »Kaj je pa Gospodu Bogu bilo na tem, ali bi Adam jedel prepovedan sad, ali ne? In vendar veš, kako strašno kazen si je nakopal na glavo. Dragi prijatelj, mi sploh ne smemo gledé božjih zapovedi povpraševati, kaj ima Bog proti temu, če jih zanemarjamo: mi moramo samo vedeti, da so zapovedi božje in ne pozabiti kazni, katero je Bog zagrozil onim, ki jih prelamljajo. Jaz vam ne morem zabraniti, da bi jedli; toda jaz tega že ne bom jedel.«

Tovariš: »Li ne veš, Peter, da, kadar imamo kak važen vzrok, smemo mesó jesti; če so moji stariši bolni, ne mislijo nič na petek.«

Peter: »Dobro, toda tukaj jaz ne vidim nikakega važnega vzroka; mi vsi smo pri najboljšem zdravju.«

Tovariš: »No, kaj pa hočemo sedaj storiti s tem blagom?«

Peter: »Jaz sem sicer vaš prijatelj, toda nisem vaš gospod. Storite kar vam drago! To se lahko spravi, ali za kaj drugega porabi, samo jesti se ne sme.«

Drug tovariš: »Poslušaj mene, Peter! Dobro veš, da smo sedaj v času svobode, v času, ko sme vsakteri pisariti, govoriti, misliti in delati kar se mu zljubi.«

Peter: »Ta svoboda ne veljá že, kar se tiče zapovedi ali prepovedi človeških, še manj božjih. V nebesih ni nobene take ustave, ki bo mogla postaviti božjo pravico ob veljavo, in tudi ni gledé zapoved božjih nikake svobode, da bi smeli misliti ali delati, kar bi sami hoteli. Sveta božja postava ostane na veke ista in mi smo jo dolžni spolnjevati jutri, kakor danes ali včeraj, in nobeden človek ni v stanu spremeniti te postave. Vendar pa, če hočete, da delamo svobodno, storimo tako: Jaz vam dam na prosto voljo, da jeste, kar hočete, ker zabraniti vam ne morem; gotovo bode tudi vi meni pustili tako svobodo, da tudi jaz jem, kar hočem.«

Tem besedam ni mogel nobeden ugovarjati. Torej popusté pričkanje ter se vsedejo k mizi in Peter ž njimi. Vsi pogledujejo le Petra. Ta pa vzame košček kruha, malo češenj in jé z vso

slastjo. Ko to neki tovariš zapazi, pravi: »Če Peter tako jé, zakaj bi jaz ne?« Popusti kuretino in klobase, ki so bile že zrezane na krožniku in vzame kos sira. Drugi, potem tretji in četrti stori ravno tako.

Tako se je skrčilo število vseh na tri, ki so hoteli uživati meso. Če tudi jim ni bila nič kaj všeč ta prememba, vendar je tudi te zgled drugih hudo pretresel; in ker jim je še vest pregreho očitala, sledé tudi oni Petru. Sedaj vsi veseli jedó postno. Peter sam pa čuti nepopisljivo veselje v srci, ko se mu je tako posrečilo zabraniti tovarišem, da niso žalili Boga. Ko je bila pojedina pri koncu, poživi Peter svoje prijatelje z nekaterimi prav izbranimi dovtipi in nedolžnimi burkami; kajti Peter je bil, če tudi bolj molčeč, vendar v občevanji jako prijeten in vesel, in ko je bil v družini, je bil vedno tako rekoč duša vsi družbi.

Še-le pod noč se konča ta veselica. Predno pa se poda vsak na svoj dom, govori jim Peter še te-le besede: »Dragi tovariši! Skazali ste mi danes veliko prijaznost, ko ste mi dali priliko, počastiti svetnika, čigar ime nosim. Toda še večje veselje je pa bilo zame, ko sem videl, da ste vsi uživali postne jedi. Za naprej bodete vsi moji največi prijatelji; ker ste pa vi danes vse plačali zame, povabim vas jaz, da pridete v nedeljo v hišo mojega očeta, da tam nekoliko vžijemo mesnih jedil in sicer na moje stroške. Stariši moji me zeló ljubijo in oni sami se bodo z nami veselili.«

Tovariši veseli sprejmó to povabilo. Ko so v nedeljo potem opravili svoje cerkvene dolžnosti, gredó vsi na Petrov dom. Stariši Petrovi, ki so močno želeli praznovati njegov god, so bili zeló zadovoljni s to Petrovo naredbo. Mati si je na vso moč prizadevala, da bi ničesar ne manjkalo pri tako radostnem večeru sredi veselih gostov.

Glejte, tako je Peter v svojo veliko tolažbo v tovariših vzdramil sveto zavest, da se cerkvene zapovedi ne smejo oskrnjevati. Od sedaj so bili ti tovariši Petrovi najzvestejši prijatelji. Ob praznikih šli so navadno z njim v cerkev, sploh niso ničesar opuščali, kar mora storiti kristijan, da posvečuje svete dneve. Koliko dobrega zares stori tovariš, ki se ne dá prevladati posvetnim predsodkom!

VIII. Poglavje.

Nektere posebnosti iz Petrovega pobožnega življenja.

Tu hočem označiti nektere strani, ki nam pričajo o Petrovi nenavadni pobožnosti.

Stara navada je tu pri nas, da po sv. cerkvenih opravilih o praznikih v našem zavodu dopuščamo mladeničem, ki sem

prihajajo, nekoliko časa, da se razvedré in poživé. Tudi Peter se je vdeleževal teh veselje, pogovarjal se, spodbujal druge in se veselil kratkega časa, — toda redko kdaj. Kaj je pa delal takrat? — Ko so vsi drugi tovariši bili v največem ognji, ko so peli, skakali in se igrali, videl sem ga jaz, kako se je včasih hitro odtegnil družini ter se podal v — cerkev.

Gledal sem za njim, tako da me ni mogel zapaziti, in videl sem, da namerava na tihem obiskati presv. Rešnje Telo, moliti del sv. rožnega venca, ali pa opraviti sv. križev pot. Vprašam ga nekega dné, naj mi prav odkritosrčno pové, zakaj da hodi v tem času molit in iz katerega namena opravlja te svoje molitve. Odgovori mi: »Iščem vedno takega trenutka, ko so vsi moji tovariši pri svojih burkah, da me nobeden ne moti. Te molitve pa opravljam vse le za duše v vica. Uboge duše,« vzdihne potem, »uboge duše, mi jim moramo pomagati in dosežemo lahko, da se preselé takoj k Bogu v večni raj; bi li tedaj ne bila to največa zlobnost, ko bi mi ne storili tega za nje, kar je v naši moči?«

Dasi je tudi vedno iskal prilžnosti, ko ga ni mogel nihče videti, vendar so to njegovo pobožnost kmalu opazili nekteri tovariši, ki so začeli delati po njegovem zgledu.

Od tod je tudi še dandanes navada, da se tu pri nas po blagoslovu s presv. Rešnjim Telesom moli del sv. rožnega venca. Vdeležuje se ga, kdor hoče, zahtevamo pa ne, zato se tudi večina mladeničev med tem zabava na dvoru. Petrovo srce bilo je polno najblažih čustev, ko je slišal sv. pogovore o Bogu. Zadosti je bilo, da si govoril o rajju, o ljubezni do Boga, o njegovih dobrotah, — ves je bil ganen.

Nekega dne mu pravim, stoječ sredi drugih tovarišev, to-le : »Moj dragi Peter, ako boš vedno tako pobožen, kako vesel praznik praznovali bodemo v nebesih z Gospodom! Ž njim bodemo zmiraj, ž njim se veselili, njega hvalili na veke.«

Te besede, ktere sem, tako rekoč, slučajno govoril njemu, so ga tako pretresle, da je takoj ves obledel, in zgrudil bi se bil, da ga niso obdržali drugi tovariši.

Vkljub mnogim opravkom, ki jih je imel doma pri svojem očetu, dobi vedno časa za molitev in druge verske pobožnosti. Zjutraj vstaja zgodaj. Prihaja potem k sv. mašam, opravlja svoje navadne molitve in rožni venec. Večkrat pristopa tudi k svetemu obhajilu.

Poludne je imel dve uri prosti. Toda, mesto da bi si kratil čas z igrami, ali da bi se vlegel, kakor delajo mnogi drugi, pomagal je rajši svojim starišem pri njihovem poslu, ali je pa kaj bral svojim mlajšim bratcem. Četrt ure pred določenim časom pa je moral biti v delavnici, da je vsakemu delavcu posebej odkazal delo.

Porabljeval je vsak trenotek in če je le mogel, je pri delu tudi vselej molil. Ko je šel na delo, ali ko se je vračal, ali če je šel kam drugam po opravkih, vselej je molil, če je bil le sam. Nekega večera že v mraku grem domov po poti, ki pelje od reke Pada do našega samostana. Sredi poti zagledam dečka pred seboj, ki je nesel dolg lesen drog obit z žebli. Zdelo se mi je, kakor bi ta nosilec pod to težo zdihoval. »Ubogi deček,« mislim si, »gotovo je že zelo utrujen.« Ko pridem bliže njega, zapazim, da zdaj pa zdaj uklanja glavo, kakor mi navadno delamo pri besedah: »Čast bodi Bogu« itd., ali pa kadar kaj posebno čestitljivega izgovarjamo. Zapazim, da moli. Ta deček bil je — Peter. »Peter,« pravim mu, »zdi se mi, da si že jako truden.«

Peter: »O ne ravno preveč; šel sem mesto očeta po ta-le drog za neki stroj, ki se nam je potrl.«

»Kolikor sem mogel zapaziti, si z nekom govoril, s kom pa?«

»E pogledjte, danes zjutraj nisem mogel k sv. maši, zato je tudi nisem zmolil rožnega venca; ker sem pa ravno sam tu na tem potu, tedaj ga tu molim, posebno še za to, ker je danes torek in na ta dan umrla je moja teta, ki mi je mnogo mnogo dobrega storila. Ker se jej nisem mogel drugače hvaležnega skazati, molim vsak torek en del sv. rožnega venca za njeno dušo.«

Lep zgled, vreden, da bi ga vsi posnemali. Molitev je najboljše in najvspešnejše sredstvo, s katerim moremo nekoliko povrniti onim, ki so nam karkoli si bodi dobrega storili.

IX. Poglavje.

Peter mora k vojakom.

Prišel je čas, ki je skalil mir Janezovi družini. Klicali so mladeniče k vojakom. Tudi Peter je moral na nabor. Toda sreča mu sedaj ni bila mila, kajti potrdili so ga k vojakom. Ni mogoče popisati, kako da so žalovali sedaj njegovi stariši. »Bore jaz,« dejal je sedaj že oslabei oče, »postaral sem se že, moč in zdravje me zapuščata; ne morem si prislužiti živeža; edina pomoč mi je bil Peter; sedaj mora pa še ta k vojakom. O bore jaz, uboga družina! Žalost in nesreča me bodete spremljali v grob.«

Peter: »Ne skrbite oče toliko, državljani smo, služiti moramo domovini. Tudi tukaj moramo spoznati voljo božjo. Kogar to zadene, ta se mora vdati in potrpeti. Najbolj me pa to žali, da ste v takih skrbeh radi revščine. Zaupajmo v Boga, spolnjujmo njegovo sv. postavo in nikdar nas ne bo zapustil.«

Oče: »Kdo mi bo pa pomagal?«

Peter: »Bog nam bo pomagal; moja mati vas bodo tudi zanaprej podpirali; imam tudi dva bratca, ki sta že začela služiti

nekoliko, jaz sam pa vas tudi ne bom popolnoma zapustil. Kolikor bo v moji moči, vam bom že postregel.«

Mati, vedno zgledna in za dušno srečo sinovo vneta žena, pokliče ga na predvečer njegovega odhoda v posebno izbo, ga prime za roko ter pravi solzeč se: »Peter, jutri tedaj zapustiš očetovo hišo, zapustiš svoje stariše, Bog vé, ali se še katerikrat v življenji vidimo, ali ne. O kako mi to teži srce!«

Peter: »Ne jokajte, mati! Vi me še bolj žalite s temi besedami.«

Mati: »Ne togujem radi tega, ker nas zapuščaš, saj sem kristijana in dobro vem, kake dolžnosti imamo proti Boga in proti domovini. Toda, dragi Peter, ako pomislim, da si 21 let preživel pred mojimi očmi, vedno poslušen bil, da si ljubil in spoštoval sv. vero, da si večkrat prejemal sv. zakramente, da se nisi nikdar pajdašil s slabimi tovariši: ta misel me sedaj vznemirja, ko vidim, da moraš v vojake, kjer je toliko nevarnosti, bodisi že med osebami, s kterimi boš občeval, ali v krajih, po kterih boš hodil. Glej, to mi z žalostjo in strahom napolnjuje srce samo radi tvoje duše.«

Peter: »Vidim, da sta vaša žalost in vaš strah opravičena. Toda na vse to sem jaz preje mislil. Danes zjutraj opravil sem sv. spoved in prejel sv. obhajilo in tako bom z božjo pomočjo že spolnjeval vse sklepe, kakor do sedaj, tako tudi v prihodnje. Gotovo se bom ogibal tudi vsega, kar bi utegnilo žaliti dobrega Boga.«

Mati: »Ali misliš, da si dosti utrjen in močan, da ne boš preamljal, kar zapoveduje postava božja?«

Peter: »Upam: saj je ravno to, kar sem že obljubil in sedaj ponavljam pred to podobo Marijino, ktero sem od prvega sv. obhajila vedno častil kot svojo najdražo mater. Obetam in zatrjujem, da hočem ostati zvest služabnik božji, ne zmeneč se za one, ki se bodo nad tem spodtikovali, da hočem večkrat moliti in sv. zakramente prejemati, kakor sem delal do sedaj.«

Mati: »Te tvoje besede dajó mi veliko tolažbe; ker sva pa ravno tu pred podobo blažene device Marije, storiva še to-le obljubo: Ti, da ne bo dneva, da ne bi vsaj nekoliko molil v čast preblazeni Mariji, da te varuje greha; in jaz, da vsak večer, predno pojdem spat, pokleknem pred to sv. podobo in Marijo prosim milosti in blagoslova za celo tvoje življenje.«

Pri tej priči premagala ju je žalost tako, da ju solze polijó. Ko oče to sliši, gre k njima. Tudi drugi manjši otroci mu sledé. Zdaj vidiš tu najpretnostnejši prizor, ki se dogodi kdaj v človeškem življenji. Vse vzdihuje, se solzi, joče. Drug drugega tožno pogleduje in ne ta, ne oni ne more spregovoriti besedice. Slednjič se Peter ohrabri in pravi: »Sedaj velja oči povzdigniti proti

nebesom in vdati se volji Boga našega Stvarnika. Darujmo mu to britko ločitev v zadostenje za svoje grehe! Lahko noč, pojdimo sedaj počivat!«

Te nežne besede so stariše nekoliko potolažile. Darujejo vse svoje britkosti Bogu in podajo se k počitku. Toda zastonj, nobeden ne more zatisniti očesa.

Drugo jutro vstane Peter zgodaj. Oče je pa radi zdravja ostajal navadno dalj časa v postelji. Pred odhodom zbere Peter svoje bratce in sestre pred očetovo posteljo ter prav živo naroča vsem, de posvečujejo praznike, bratce pa še posebno spodbuja, da se varujejo slabih tovaršij in — kletve. Med drugim jim pravi tudi to: »Ako bodete ljubili Boga in mu služili, ako bodete pokorni očetu in materi, Gospod Bog vas bo obilo blagoslovil in vas storil srečne, časno in večno.«

Na to se obrne k materi: »Vam pa, o mati, prav posebno priporočam svojega očeta, da še nadalje zanje skrbite. Oni so jako slabega zdravja, torej tembolj potrebujejo vaše pomoči. Vam pa, oče, priporočam potrpljenje in vdanost v voljo božjo; mi nimamo nikakih bogastev, zato bodete morali včasih trpeti tudi pomanjkanje. Toda Bog vas bo za to obilo poplačal. Če tudi bom moral bivati daleč od vas, bom vendar vedno mislil na vas in vas tudi podpiral, kolikor bom le mogel. Sedaj pa vzemite, oče!« (mu nekaj daje). »Kaj mi daješ Peter?« pravi oče iznenaden. — »Le vzemite,« ponavlja Peter ljubeznjivo, »to sem prihranil v preteklih letih. Vi in mati moja ste mi večkrat kaj podarili, da sem se veselil, jaz pa vam morem povrniti le nekaj malega. En del bom pridržal za-se, vam pa pustim 200 frankov (t. j. okoli 80 gld.). Sedaj pa z Bogom, ostanite vsi zdravi!«

Hoče oditi. Oče bi rad še govoril z njim, toda ne more od prevelike žalosti; drži ga za roke. Med tem se nekoliko ojači, ter pravi: »O Peter, poslušaj še te besede, morda so zadnje, ki jih slišiš od svojega očeta. Pojdi Peter, le pojdi srečno! Nebo ti bodi milostno in v tolažbo naj ti bo, da si s svojim trudom lajšal življenje svojemu očetu, in s svojim vedenjem rešil njegovo dušo.« Videč, da so stariši njegovi vdani v voljo božjo, odide Peter zadovoljen, da se pridruži polku, kateremu je bil odločen.

X. Poglavje.

Peter pri vojakih.

Znana resnica je, da je vojaško življenje polno nevarnosti za nepopačene duše. Če tudi ne manjka pri viših ali nizih vojakih zglednega življenja in krščanskega poguma, vendar je tudi pre-mnogo pogubljivega: naj omenimo le delopust posebno v mirnem

času, razne knjige, brezverske časnike, razne pogovore, kraje in osebe, s katerimi občuje vojak, in drugo. Lahko si torej mislite, kako redka prikazen je, da se vrne mladenič od vojakov tako zdrav in pošten, kakor je odšel od doma. Našega Petra je Bog s svojo milostjo varoval in ga ohranil takega, kakoršen je bil preje. Sklenil je bil Peter, kakor smo videli, da ne opusti nobene verske pobožnosti, ako jo bo le mogel izvrševati v novem stanu. Zato se je tudi koj prvi dan, ko je vstopil v službo, po svoji navadi pred jedjo prekrižal in molil. Predno konča, priteče tovariš, ki ga jame moliti, rekoč: »O lej ga miniha, lej!« »O hinavec, hinavec je,« pravi drugi. Toda Peter ne izgubi poguma, temveč pravi ves miren: »Kaj pa je, nisem li morda prav naredil sv. križa? No, naredim ga pa drugi pot bolje, bom poskušal.« Ponavlja tedaj sv. križ ter moli molitvico na glas. Tako stori tudi po kosilu, samo bolj na tihem.

Ves ta dan je bil Peter s svojimi tovariši sedaj s tem, sedaj z onim skupaj. Nekteri izmed njih imeli so ga za dobrosrčnega človeka, drugi menili so, da so ga gotovo stariši tako lepo izredili. Nekteri, ki so pa gotovo pred kratkim vstopili v službo, ki so imeli še nekoliko blagih čustev, so se mu radi pridružili in sklenili z njim prijateljsko zvezo. Včasih bi ta ali oni rad pisal domov, toda ni bil tega zmožen. Tem se Peter radovoljno ponudi, jim bere in piše, kadar kateri zeli, ter je vedno dober prijatelj vsem brez razločka. Tako si je kmalu pridobil za-se srca svojih tovarišev.

Na večer istega dné, ko pride ura počitka, poklekne Peter tik svoje postelje in moli. Okoli njega pa je bilo tako razgrajanje, da je moral stotnik sam priti v spalnico delat mir. Ko je bil vprašal po vzroku, zakaj da tako vpijejo, začel je z ostrimi besedami tako-le: »Tako opravljate vi večerno molitev? Vsi bi morali moliti, pa niti enega ni, ki bi spolnjeval to svojo dolžnost. Kdor že noče sam tega, naj se vsaj ozira na druge. O tem razgrajanji pa bomo imeli še račun in gorje jim, ki bi to ponavljali, kazni ne bodo ušli.« Odide. Drugi dan bil je Peter jednako postrežljiv vsakemu, ki ga je kaj prosil.

»Kako dober je ta Peter!« dejal je neki tovariš: »jedno pismo mi je prebral in jedno spisal in vse zastonj; razun tega mi je dal pa še papirja; res tak prijatelj je vreden, da ga spoštujemo.« »Meni,« pravi drugi, »prebral je tudi majhen listek in mi naredil račun, za ktereга bi moral drugje plačati 3 franke, a on ni zahteval ničesar.«

Ko je desetnik zvedel, da ima Peter spretno pero in da zná dobro računati, vzal ga je, kadar ni mogel kaj nujnega sam dogotoviti, na pomoč.

Kadar je Peter prihajal h kosilu ali k počitku, redno se je prekrižal in molil navadne molitvice. Njegovih zasramovalcev število

pa se je kmalu skrčilo, tako, da so v malo dneh največji preziralci njegovi postali njegovi občudovalci. Najbolj čudno je pa to: Nekteri tovariši niso molili iz same sramožljivosti pred drugimi. Sedaj pa začno drug za drugim posnemati Petrov zgled tako, da še trije meseci niso pretekli in Peter je imel take tovariše, ki so vsi opravljali svoje večerne molitve. On pa je hvalil Boga, ki mu je dal tako moč in iz srca se je veselil, videč, kako so njegovi pajdaši spolnovali sedaj svoje verske dolžnosti. Toda pri vsem tem vendar ni manjkalo tudi zlobnih tovarišev, ki so ga večkrat vabili v take kraje, kakoršnih se mora ogibati vsak krščanski mladenič. Peter se je ustavljal odločno. Nekega dne hoteli so ga na vsak način pripraviti, da bi šel z njimi. Ko se pa le ne vda, mu pravijo :

»Ti si mevža, ne pa vojak.« — »Zakaj?« vpraša Peter. — »Ker ne ravnaš tako, kakor drugi častivredni vojaki.« — »Čast vojakova,« pravi oni, »je v tem, da si ohrani zdravo telo za svojega posvetnega in dušo za nebeskega kralja. To pa, kar vi nameravate, onečastuje pravega vojaka, ker to prepoveduje kralj nebes in zemlje.«

Vso svojo skrb obrača Peter na to, da natanko spolnjuje svoje dolžnosti. Vsakemu postreže, kolikor le more, le da ni zoper postavo božjo. Tovariš, kteremu je Peter mnogo dobrot skazal, mu pravi: »Želim ti poplačati tvojo prijaznost, pa ne vem, kaj bi ti najbolj ugajalo. Povej mi sam, s čim ti najbolj vstrežem!«

Peter: »Ako mi želiš storiti uslugo, ki bo meni in tebi najbolj v prid, torej te prosim, da več ne imenuješ po nemarnem božjega imena. To bo za-me najdražje darilo.«

Tovariš: »Dam ti častno besedo, da hočem tako delati in ne več izgovarjati sv. imena po nepotrebem; toda jaz ti hočem dati še kaj družega.«

Peter: »Če si pa tako prijazen, tedaj bi te prosil, da opraviš sedaj o velikonočnem času sv. spoved in prejmeš sv. obhajilo in da pri tej priliki prosiš Boga za me in za moje stariše.«

Tovariš: »O blaga duša! ti si svetnik med nami. Vedi pa, da so nekteri tvoji tovariši in prijatelji zvedeli, da je tvoj oče bolan in da je v potrebi. Zato so vsi skupaj zbrali 12 frankov (t. j. okoli 5 goldinarjev) zanj, in to je darilo, ki sem ti ga hotel podariti. Ti pa si hotel le vedno kaj takega, kar je meni v prid. Zatrjujem ti, da bom vse tako storil, samo to te prosim v imenu vseh drugih, da sprejmeš to pičlo svotico ter jo pošlješ svojemu očetu.«

Peter sprejme hvaležno denar, ter ga nemudoma odpošlje očetu, kakor bodemo v naslednjem povedali.

XI. Poglavlje.

Oče umrje.

Oče Petrov bil je res v veliki potrebi. Mnogo nepravilno je moral prestati in nekaj mesecev že ni mogel iz postelje. S tistimi krajcarji, ki mu jih je Peter izročil, prehranil je družino komaj 18 mesecev. Stroški postajali so večji, živež draži, dečka, ki sta začela služiti, sta ostajala večkrat brez dela in tako je prišla beda do skrajne meje. V kakšnem stanu da je bila ta družina, poizvemo iz pisma, kterege je pisala mati Petru. Glasi se tako-le:

Predragi Peter!

Roka božja nas vedno bolj in bolj poskuša. Od kar si Ti odšel, je Tvoj oče vedno slabši in sedaj ne more niti en dan več delati. Gospodar tvojih bratov tudi nima več dela za nju, zato morata ostajati doma brez posla. Vse, kar je kaj vrednega, je moralo iti v zastavnico. Vendar pa imamo sredi nadlog veliko tolažilo, to je, da smo vsi vdani v voljo božjo. Tvoj oče trpi res prav krščansko. V svojih težavah spoznava roko božjo in večkrat pravi: »V mladosti sem se veselil, zato je čisto prav, da se na starost pokorim. Ker mi Gospod Bog pošilja nadloge, je to znamenje, da hoče rešiti mojo dušo.« To Ti pišem, da nekoliko izveš o naših razmerah. Ti nam gotovo ne moreš poslati nikake podpore, moreš pa vsaj prositi Boga, da nas on blagoslovi in nam pomaga. Sv. Božja Porodnica naj te varuje! Sprejmi prisrčen pozdrav vseh nas.

Tvoja najvdanejša mati.

To pismo je Petra vžalostilo. V svojo tolažbo razodene svojo logo nekterim zvestejšim prijateljem, ki so se, kakor on, odlikovali v poštenosti in pravosti. Ti pa so, radi mnogih dobrot, ki so jih od Petra večkrat prejeli, zbrali onih 12 frankov, da bi ž njimi nekoliko pomogel revnemu očetu. Skrbel je torej, kako bi to hitro materi sporočil. Pismo, ktero je takrat pisal, glasi se od besede do besede:

V Cagliariju, 5. septembra 1854.

Preljubeznjiva mati!

Hvalite, o mati, hvalite previdnost božjo, zaupajmo vedno v Boga! On sam je zapovedal nam iskati najpreje njegove slave in nam je obljubil sam pomoč, ako bodemo na zemlji v potrebi živeli. Nekteri moji prijatelji so izvedeli o Vaši ubožnosti in so mi dali 12 frankov, da jih Vam izročim, jaz sam pa sem pridjal drugih 12, ki sem jih prihranil v teku več mesecev. Tu imate

torej 24 frankov. Res majhna svota! Kaj bo to v toliki potrebščini? Pa tembolj zaupajmo v Boga! Previdnost božja, ki skrbi za nas danes, skrbela bo tudi jutri. Jako hudó mi dé, da je oče vedno slabši. Pa le recite mu, da imamo tudi tolažila. Pot, ki pelje v nebesa, ni s cvetkami posuta, ni lahka. Trnje, stiske, revščina in bolezen so posebna znamenja dobrote božje. Bog kliče: »Blagor vam, ki ste potrti, blagor jim, ki veliko trpé: vaše plačilo je obilo v nebesih.« Še bolj pa me tolaži to, ker mi pišete, da je oče v svoji nadlogi vdan v voljo božjo; živ dokaz, da je milost božja ž njim. Povejte tudi mojima bratoma, da si dobita delo, kjer si že koli, morda pri kakem rokodelcu, in če ne dobita družega posla, naj hodita v šolo ter se učita brati in pisati. To jima bo prinašalo obilo koristi. Zato pridenem tu listič za svojega starega učitelja, ter ga prosim, naj moja brata podučuje takrat, ko ne bo imel družega dela. On je mene rad imel, torej upam, da mi poleg drugih dobrot, ki mi jih je skazal, tudi te odrekel ne bo.

To leto še bo menda tudi moj mlajši bratec opravil prvo sv. obhajilo. Meni bi bilo to jako všeč, ker se lepo véde. Prizadevajte si pa Vi na vso moč, da je dobro opravi. Pravijo da:

»Kdor lepo opravi prvo sv. obhajilo,
Že skoraj sv. raj mu je zagotovilo.«

Podučujte ga sami doma, kolikor morete, priporočite ga njegovemu učitelju, da ga dobro izuri v katekizmu! Pošiljajte ga k sv. spovedi, opominjajte ga, da se dobro spové, da se varuje spovedniku kaj zamolčati!

Nekaj mesecev že pomagam svojemu predstojniku pisati, obljubil mi je nekaj plačila; kakor hitro je dobim, Vam bom zopet pisal in poslal.

Draga moja mati! S tako ljubeznijo do Vas se mi napolnjuje srce, da bi Vam ne nehal še pisati, ker se mi zdi, kakor bi z Vami govoril. Toda zmanjkalo mi je že papirja, zaradi tega končam svoje pisemce s prošnjo, da poveste očetu, da je tukaj v tem mestu lepa cerkev, posvečena Devici Mariji, kamor jaz vsak večer zahajam, ter molim za njegovo zdravje in potrpežljivost. Priporočujte vedno in vedno vsem, da posvečujejo praznike in poslušajo pridige!

Bog Vas ohrani, draga mati, pozdravite vse sorodnike in molite za svojega sina

Petra.

To pismo in oni krajcarji pa niso dobili očeta več živega; umrl je bil pred tremi dnevi. Ko mati dobi pismo Petrovo, odpiše mu takoj, ter mu naznani bitko izgubo očetovo. Pismo se glasi:

V Torinu, 10. septembra 1854.

Preljubi Peter!

Tvoje pismo, predragi, ni prišlo o pravem času, da bi potolažilo Tvojega očeta. Preselil se je 6. t. m. v večnost. Jokaj in tolaži se! Izgubil si očeta, a šel je v nebesa. Štiri leta obiskovale so ga razne nadloge, tri mesece pa bil je neprestano v postelji. Trpel je veliko, toda vedno je bil vdan v voljo božjo. V teku treh mesecev se je večkrat spovedal, dvakrat prejel je tudi sv. popotnico, ob pravem času še podelili so mu tudi zakrament sv. poslednjega olja, celó sv. papežev blagoslov je prejel. Izročil je svojo dušo 6. dan t. m. ob $\frac{1}{2}$ 12 zvečer v navzočnosti našega gospoda prošta, ki so zanj molili do zadnjega izdihljeja. Nekaj ur pred smrtjo poklical je še nas vse k postelji in nam priporočal medsebojno ljubezen. »Sicer smo ubogi,« pravi, »pa bodemo najbogatejši, ako bo strah božji vladal med nami. Ljubite Boga in začnite ga ljubiti že v mladosti. Prosite zame posebno ta trenotek in po moji smrti.« Ko to izgovori, upré svoje trudne oči v neko stran ter vzdihuje: ... »in Peter, o moj Peter! oh mojega Petra ni tukaj! Recite mu, naj prosi Boga zame: on, da, on mi je rešil dušo. O Peter, kako te jaz ljubim, predragi Peter ...« Hotel je še govoriti, toda ni mogel več.

Mi smo vsi še jako žalostni. 24 frankov, ktere si mi poslal, sem prejela. Lepa hvala vsem onim blagim tovarišem, ki so Ti darovali 12 frankov! S tem mi bo mogoče poplačati dolg, ki sem ga naredila zadnje dni bolezní tvojega očeta. Tvoja brata sta že dobila delo pri dobrem gospodarji. Mi doma molimo trikrat na dan za dušo Tvojega očeta, moli tudi Ti z nami vred in prosi tudi zame,

svojo žalostno mater.

Vest o smrti očetovi bila je ostrá puščica nežnemu srcu Petrovemu. Ni se mogel tako dolgo premagovati, da bi prebral pismo do konca. Gre torej na stran, da bi svojim notranjim čustvom dal duška. Jokal je več ur. Ves ta dan ni mogel ničesar zavzivati. Nekteri tovariši skušali so ga tolažiti, on pa jim je odgovarjal: »Ako me hočete tolažiti, pustite me, da se zjokam radi smrti svojega očeta.« Edina tolažba se mu je zdelo to, da gré v cerkev in tam pred sv. razpelom razodene svoje britkosti Bogu. »Moj Jezus,« pravi, sprejmi to mojo žalost v pokoro za moje grehe in za dušo mojega očeta! Da, oče moj! vas sem toliko ljubil v življenji in ljubim vas še sedaj, ko ste že mrtvi. Gospod Bog vam naj podeli večni pokoj; da, ljubi oče, tako hočem prositi Boga, da vas takoj sprejme v sveti raj.«

Na večer istega dne podá se k svojemu predstojniku in ga poprosi odpusta za 24 ur, da bi opravil vse svoje dolžnosti, kakor se spodobi o smrti očetovi. Predstojnik ga nekoliko po-

tolazi ter mu rad dovoli. Ves ta čas porabi le za dobra dela, s katerimi more pomagati duši svojega očeta. Opravi spoved, prejme sveto obhajilo in gre k sv. mašam. Popoludne obiše presv. Rešnje Telo, opravi sveti križev pot, moli rožni venec in več drugih molitvic. Koncem tega dne pa se Peter, kakor vsakdo, ki je opravil svojo glavno nalogo, nekoliko razvedri in pravi sam pri sebi: »Storil sem vse, kar sem mogel za dušo svojega očeta. Še dalje žalovati bi gotovo tudi njemu ne bilo ljubo, in bi mu tudi nič ne koristilo. Zatorej le veselega srca in vdati se v voljo božjo!« Na to vzame listek in piše materi naslednje pisemce:

18. septembra 1854.

Preljuba mati!

Vaše pismo sem prejel in občutil velike britkosti, kakor jih more občutiti srce sinovo o zgubi tako pristrčnega in ljubljene- nega očeta. Jokal sem in vzdihoval; toda ker žalovanje mrtvim nič ne pomaga, torej sem se zatekel k sv. veri. Prosil sem odpusta za en dan, kar sem lahko dobil in sem ves dan opravljal pobožna dela v prid duši svojega očeta. Ne žalujte tudi Vi več, in rajši molite za očeta, in tako bomo za naprej mogli še z večim zaupanjem klicati: Oče naš, kateri si v nebesih! Kajti trdno verujem, da se to uro duša očetova že raduje v nebesih. Ne morem zadosti hvaliti Boga, da je dal očetu priliko, prejeti sv. zakramente. To mora biti nam vsem velika tolažba. V nedeljo naj bo vsak pri več, kakor eni sv. maši, in če mogoče, naj prejme tudi sv. zakramente za dušo očetovo. Ako gospod Bog dá, da se vrnem domov, tedaj Vas hočem jaz tolažiti, kakor more le sin tešiti svojo mater. Ljubezen do Vas, pokorščina, spoštovanje, natančnost v svojih dolžnostih, to vem, Vam je najbolj pri srci. Obljubim pa razun tega tudi, da hočem ostati vedno stanoviten v sv. veri.

Pisal Vam bom kmalu zopet, ko se mi nekoliko pomiri srce. Povejte pa mojim bratom in sestram, da delo vstvarja dobre državljane, sv. vera pa dobre kristijane; delo in vera pa vodita v nebesa. Bog Vam dodeli pravo srečo! Vi pa, draga mati, ohranite ljubezen vedno svojemu hvaležnemu sinu

Petru.

XII. Poglavje.

Potovanje po Krimu.

Videti je bilo, da se je stanje Petrovih domačih nekoliko zboljšalo po očetovi smrti. Teta njegova vzela je osemletno sestrico k sebi in tako so se skrbi materi nekoliko zmanjšale

Oba večja brata dobila sta delo pri nekem gospodu, ter sta prislužila na teden skupaj 8 frankov (okoli 3 goldinarje in pol). Trinajstletna sestra njegova pa se je bavila s šivanjem in je zaslužila tudi po 2 franka na teden.

Peter postal je sedaj pravi desetnik, in tako je tudi nekoliko pomagal domačim. V ta namen odloči na mesec po 10 frankov za podporo. Vse te majhne svotice in pa pridne roke materine pripomogle so zdatno, da se je izselilo pomanjkanje iz hiše. Take so bile razmere takrat, ko so sklenile pogodbo ter se združile laška, francoska in angleška država, vsled ktere pogodbe je 15.000 Pijemontezkih vojakov odplulo na Krim, da bi se tamkaj udarili z Rusom. Med temi je bil tudi naš Peter. Vedel je, da bi ta vest njegovo mater hudo zadela, zatorej jej naznani to na tak način, kakor bi šel le na daljni sprehod iz dolgega časa.

Poglejmo, kako piše svoji materi!

V Cagliariju, 12. sušca 1855.

Predraga mati!

Veselo novico, mati, Vam naznanjam. Popotovat grem brez vsakih najmanjših stroškov. Vožnja za tje in nazaj, živež, obleka — vse zastoj. Ukazalo se nam je, da plujemo na polotok Krim. Nekteri se strahu tresejo, ko slišijo to ime, jaz pa prav nič ne. Moja dolžnost tirja to, zato grem kaj rad. Saj svet ni nič drugega, kakor neko pregnanstvo. Naj ostanem tu v Sardiniji, ali naj se vrnem v Pijemont, ali naj grem v Turčijo, povsod sem le v pregnanstvu, v dolini solz; naša prava domovina so nebesa.

Ne mislite mati, da sem kaj razburjen, ko Vam to pišem. Najpred sem se spravil z Bogom in zdaj imam popolnoma mirno srce in mirno vest. V božjih rokah smo. Če mi je umreti v vojski, umrl bom častno in upam tudi kot dober kristijan. Če se pa povrnem, vedel bom Vam marsikaj povedati o onih deželah. Takoj, ko dospem na določeno mesto, Vam bom zopet pisal. Skrbite še zanaprej za vse; če se ne vidimo več na tem, snidemo se na onem svetu v raju z očetom vred, ki je že tam. Z Bogom! predraga mati, z Bogom, le bodite mirni! Jaz ostajam vedno Vaš hvaležni sin

Peter.

Peter je pisal to pismo, kakor smo že povedali, zato, da bi matere preveč ne ostrašil. Pa vkljub temu bila je mati zelo žalostna. Jaz (pisatelj) sem si prizadeval na vso moč jo tolažiti, češ, da je bila prvič sinova dolžnost to pisati, in drugič, da bo težko prišel tak vojak sovražnikom v roke, in da se naj tolaži s tem, ker ima tako hrabrega sina. Pri teh besedah se mati nekoliko pomiri. Na njeno prošnjo pišem mu pisemce, v katerem ga prav živo svari, da se varuje žaliti kdaj Boga; kajti manj britkosti bi jej prizadejalo to, ako umrje v vojski, kakor pa, ako bi si

omadeževal dušo s kakim grehom. V pismu priložil sem tudi jaz svoje opomine in sicer vse, ki so se mi zdeli v tem slučaju primerni. Kmalu mi odgovori; ker je ta odgovor poln lepih in blagih misli, je vreden, da ga tu priobčim od besede do besede:

V Cagliariju, 4. aprila 1855.

Blagi gospod!

Mislite si, s kakim veseljem sem prejel Vaše cenjeno pismo. Vsaka beseda bila je za-me dragocena balzamova kaplja. Vprašate me, ali sem še nedolžen, ali je moje srce še nepopačeno. Da, dragi D. B., povem Vam odkritosrčno, da je moje srce še vedno ravno tako, kakor je bilo pred 12 leti, ko ste me Vi spoznali. Žal, da sem tako oddaljen, da ne morem v Vaš zavod. Povejte pa mojim prijateljem, da so pravila družbe sv. Alojzija še vedno vodilo mojemu življenju. Knjigo, katero ste mi darovali takrat, ko sem moral odpotovati, hranim skrbno in berem iz nje vsak dan nekaj. Imam tudi še svoje sklepe, ki sem si jih spisal pri prvem sv. obhajilu, preberem jih vsak mesec enkrat in si prizadevam jih tudi djansko spolnjevati. Pravite, da je Vaša srčna želja, da si dušo rešim večnega pogina. Verujem Vam to rad, saj ste me zmiraj tako učili. Zagotavljam Vas pa tudi, da bom z vso močjo na to delal, da si jo rešim. Bil sem že v največjih nevarnostih, toda blažena Devica Marija mi je vedno stala na strani in rešil sem se, ne da bi Boga količkaj razžalil. Priporočam Vam svojo mater, da jo tolažite. Vem, da je zelo žalostna, ker moram v vojsko na Krim. Prosim Vas dalje, da vcepljate mojim bratom strah božji v njih srca. Skrbite za njihove duše, kakor do zdaj tako tudi zanaprej in pokažite, da še zdaj skrbite tudi za mojo dušo. Storite vse tako, da se moji sorodniki, prijatelji, bratje in sestre — vsi zveličajo.

Dneva, kdaj da odpotujemo, ne vem, gotovo pa je blizo. Kdo vé, če se še povrnejo oni prijetni dnovi, ko bom mogel zopet zahajati v Vaš zavod, se veseliti v družbi prijateljev in z njimi se vdeleževati pobožnosti, ki se tam gojé. Ne pozabite pogodbe, katero sva sklenila! Jaz molim vsak dan »Oče naš« v čast sv. Alojziju za Vas. Spominjajte se tudi Vi mene pri sv. maši. Pozdravlja Vas iz vsega srca Vam najvdanejši sin

Peter.

XIII. Poglavje.

Kaj je Peter na Krimu doživel?

Nekaj dni potem, ko je bil to pismo pisal, je odplul. Nekaj črtic o njegovem popotovanji, prihodu in bivanji na Krimu dobimo v dveh pismih, kateri je pisal svoji materi.

Prvo slove:

Z Vzhodnega bojišča, 26. maja 1855.

Predraga mati!

Prišel je tisti srečni dan, ko Vam morem zopet nekaj pisati. Najpred Vam naznanjam, da sem pri najboljšem zdravju, potem pa naj Vam podam majhen obris vsega, kar sem videl in slišal.

Odjadrali smo s Sardinskih bregov prvega maja z veliko barko, ki je po priliki taka, kakoršno ste videli na reki Pad, samo da je gotovo 50krat večja. 12 dni smo potovali. Ko smo stali sredi morja, nismo videli drugega kakor le zgolj vodo od vseh strani. Nekteri mojih tovarišev so dobili morsko bolezen. Trije izmed teh so umrli vsled samega bljuvanja. Spovedal jih je duhoven, kterege smo imeli pri sebi, toda obhajal jih pa ni, ker ni bilo presv. zakramenta. Kaj žalosten pa je bil njihov pogreb. Njih trupla smo zavili in zašili v rjuhe, na noge jim privezali kamene in vrgli jih v morje. Tako so se pogreznili, Bog vé kako globoko.

Po šestdnevni vožnji dospeli smo v morsko ožino Dardanele in od tod videli smo veliko mesto Konstantinopelj (Carigrad). Blizo tega mesta ostali smo en dan. Tu sem videl tudi Turke. Kako divji obrazi so to! Hlače imajo široke kakor vreče; na glavi imajo kape, kterih vsaka bi držala več, kakor pol mernika ajde. Kako govoré, pa nisem mogel slišati, ker nam je bilo prepovedano, oddaljiti se od barke. Trinajsti dan svojega popotovanja pa smo dospeli na Krim. »Oh,« bodete rekli, »kaj je pa to Krim?«

Krim je dežela, kakor so druge, in sicer precej raztegnena, krog in krog obdana z vodo; samo na eni strani, Perekop imenovani, drži se ruskega carstva. Ostal sem šest dni na obrežju potem, ko nam je bilo dovoljeno z barke stopiti. Prvi, ki smo jih srečali, bili so Angleži. Ti so se kaj prijazno proti nam vedli, samo razumeti jih nisem mogel nič. Kar sem si mogel zapomniti, so te besede: the the Italian: the the Italian pruk. Po naše bi se reklo: Vrli Italijani, vrli!

Takoj potem smo se razpršili, prvi sem, drugi tje, kakor je bilo više povelje. Nekteri naši polki bili so že stopili z ladij, drugi prišli so še le za nami. Porečete morda: Kje pa ste imeli stanovanja za toliko ljudi? Ne čudite se, svet je velik in dosti prostora je za vse. Širno obrežje posuto z morskim peskom, skale in gozdi: glejte, tu so tla našim stanovanjem. Modro nebo pa je naš veliki strop. Morete li dobiti lepših tal in lepšega stropa, kakor je ta, ki ga je naredil Gospod? Ves dan imeli smo dosti opraviti s šotori, kamor smo spravili živež in bolnike. Zvečer ovijem si glavo z dvema robcema in telo pa z veliko volnato odejo, položim si vrečo pod glavo in tako spim na zemlji do jutra. Včasih nas prebudi pokanje pušk in kanonov ruskih, ki nas hočejo strašiti, ki so pa jako daleč od nas.

Do sedaj se še nismo udarili z Rusi, a moramo se vendar vedno bojevati proti drugim sovražnikom.

Po dnevi imamo tukaj tako vročino, kakor bi stali pred peklom, razun tega tako drzne muhe, ki ne prizanašajo nikomur in po priliki tako pikajo, kakor naše ose. Ponoči potem pa mraz, poleg tega mušice in neko vrsto stenice, ki frče od vseh strani. Ko bi ne bili dobro pokriti in zavarovani pred tem mrčesom, bilo bi nemogoče počivati. Bliza se pa še tretji in to so — uši, katerih se vsak skuša ogibati. Do sedaj nas ta sovražnik še ni napal, a bojimo se ga takrat, ko nam zmanjka perila. Kar pa mi dela največ skrbi je to, da nisem že od takrat, od kar smo odpluli s Sardinije, mogel biti pri sv. maši, niti pri pridigi in blagoslovu. Toda pravijo, da se bo kmalu tako ukrenilo, da bomo mogli vsaj o praznikih biti pri sv. maši.

Pismo je že preveč dolgo; imam še veliko povedati in zaradi tega Vam bom znova pisal in sicer kmalu. Do sedaj me je varovala blažena Devica Marija in ni se mi še pripetilo nič žalega. Bog Vas ohrani! Pozdravite vse v imenu svojega hvaležnega

Petra.

Drugo pismo:

Dne 2. julija 1855.

Predraga mati!

Ni mi bilo mogoče Vam pisati do danes. Zmiraj sem moral letati sedaj sem, sedaj tje. Nimam več ne peresa, ne črnila, zato Vam pišem s svinčnikom. Veliko važnih reči se je dogodilo, od kar Vam nisem pisal. Obiskala nas je grozna kolera. O koliko naših je umrlo! Pravijo, da znaša število vseh 2500. Sedaj že nekoliko pojemlje, a mesto nje prikazuje se nekaka mrzlica, ki je tudi neka vrsta kolere.

Dne 6. preteklega meseca bila je velika bitka pri Sebastopolji. Francozje in Angleži so zmagali. 18. istega meseca bila je druga; če so se tudi zedinjenci hrabro borili, so jih vendar Rusi povsod odbijali, našim v veliko škodo. V teh dveh bitkah znaša število ranjenih in mrtvih 18.000 na naši in 12.000 na Ruski strani. Število teh je manjše radi tega, ker so v večini. Sedaj pričakujemo zopet nekaj nenavadnega. Najbolj žalostno pa je to, da v boju skoraj vsi razjarjeni umirajo; mesto da bi prosili Boga usmiljenja, kakor se takrat spodobi, ga večidel zaničujejo in preklinjajo. Koliko duš pride tako v pekel! Jaz sem pri najboljšem zdravju; manjka mi le nekoliko srajc. Kaj prav pa mi prihaja sedaj to, ker sem od doma vaje slabi hrani. Sedaj se zadovoljim tukaj z vsako hrano. Nasprotno pa oni, ki so vajeni le dobro jesti in piti, mnogo trpé. Ne malo njih se je že preselilo na oni svet. Sedaj ne pišem več pri predstojniku, temveč povzdignem sem stopinjo više, namreč narednikom. To mi prinaša več za-

služka, toda biti moram zato vedno v službi in z drugimi vojaki bivati na bojišči. Ne delajte si nobene skrbi radi mene! Kar se telesa tiče, ne potrebujem ničesar, kar pa duše, imam mirno vest. Če bodem živel, upam živeti z milostjo božjo, če pa umrjem, upam, da se pojdem veselit v nebeški raj. Če Vam včasih ne bom pisal, ne skrbite radi tega, mogoče, da ne bom imel časa. Molite le še na dalje zame in imejte me vedno za svojega hvaležnega sina

Petra.

XIV. Poglavlje.

Konec.

Poglej, blagi čitatelj, kaj premore dobra vzgoja, ali lahko rečemo, kako moč ima prvo sv. obhajilo, ako je dobro opraviš! Peter se je spominjal vedno obljube, ki jo je storil Bogu, da hoče ostati vedno zvest, vkljub slabim vzgledom in zlobnim svetom svojih tovarišev, katerih mnogi se niso ne po prvem, ne po drugem sv. obhajilu nič poboljšali. Petra je Bog sedaj že k sebi poklical, in ker je bil stanoviten do konca, upamo, da je zveličan.

Očetje in matere! ako želite imeti dobro vzgojene otroke, ki vam bodo tolažba v starosti, posnemajte Petrovo mater. Prizadevajte si, da jih izredite v krščanski veri in da to začnete že v nežni mladosti. Skrbite in pazite, ali hodijo v cerkev, ali zahajajo v slabe družčine. Glejte pa, da jim bodete sami dajali lepe zglede; kajti to bi bila največja brezumnost, ako bi stariši, ki se ne sramujejo prosto govoriti zoper lepe šege in navade, zoper sv. vero in to v pričo svojih otrok, ali ki zahajajo v praznikih na izlete, takrat ko bi morali biti v cerkvi pri svetih opravilih, ako bi taki stariši — pravim, — hoteli imeti vendar dobre, zglodne in pobožne otroke.

Očetje in matere! ne šalimo se! Gotovo je, da bodete morali enkrat pred sodnim stolom božjim dati strog račun o tem, kako ste vzgojevali svoje otroke. Gotovo je mnogo otrok pogubljenih radi tega, ker so bili slabo izrejeni, in ravno tako gotovo je tudi mnogo starišev večno pogubljenih, ker so svojim otrokom dajali slabe zglede. Ta resnica je vredna, da se resno prevdari. Če se mladina dobro vzgaja, imeli bodemo kdaj zarod, ki bo ljubil red in delo, ki bo skrbel za podporo svojih starišev in svoje družine. Tako nam bodo zasijali tudi boljši časi; imeli bodemo sinove, ki bodo ponos domovini, zaslomba družinam in sv. veri v čast in slavo.

III.

Domačinke.

Stražniku na meji slovenski.

O dragi mož, ki tam stojiš
Na meji domovine,
Da vedno mi naprej glediš,
In paziš na tujčine!
Če bliža vražji se lačun,
Slovenske zemlje požerun,
Zaderi se ko grom neba,
Da čuje se na kraj svetá,
Na kraj svetá, na kraj morjá:

Nazaj!

Nobeno ped
Za celi svet
Ne damo več,
Ne damo preč,
Ne damo zemlje naše —
Slovenske zemlje naše!
Nazaj! Nazaj!

Saj veš, da nam požrli so
Nezmerne že daljave,
Koliko da odrli so
Nam drage očetnjave!
Na sever glej, na jug, zapad:
Tam bival naš je slavski brat; —
Zdaj ni ga več —: zato le stoj
Na meji tam in glasno poj,
Da čul bo ves sovražni roj:

Nazaj!

Nobeno ped
Za celi svet
Ne damo več,
Ne damo preč,
Ne damo zemlje naše —
Slovenske zemlje naše!
Nazaj! Nazaj!

Mar ni prostora vsem dovolj
Na svetu daljnoširnem?
Naj ljudstva vsa povsod okolj
Živijo v stanu mirnem!
Zakaj nas vedno davijo,
Zakaj nam narod gnjavijo —
Ta revni naš slovenski rod,
Zatiran vedno vsepovsod?
Zato le kriči jim nasprot':

Nazaj!

Nobeno ped
 Za celi svet
 Ne damo več,
 Ne damo preč,
 Ne damo zemlje naše —
 Slovenske zemlje naše!
 Nazaj! Nazaj!

Mijolendov.

Domovini.

Prekrasna si, krasnejše ni,
 Kakor si mi dežela ti!
 Kjer mati v zibko dela mé
 Slovenske zraven péla je.

Tù prvič dvignila okó
 Sem v lepo višnjevó nebó;
 Tam štela zvezde sem žarné,
 Na zlatem solnci grela sé.

Neznán mi bil je jada stok;
 A znan le sreče sladke zvok;
 Pojoč se tu igrala sem,
 Po tratici šetála sem. —

Premili svoj slovenski dom
 Življenje vse ljubila bom! —
 Ti sreče zlate čarni vrt —
 Za tebe grem, če treba, v smrt! —
 S. Bonaventura.

Prevzv. knezoškofu g. g. Jakobu Maks. k 25letnici škofovskega posvečevanja.

Dnes dan veseli, dan krasan,
 Slovenci verni, nam je dan!
 Radost razširjaj se v nižinah,
 Radost po rodnih se planinah!

Naj gre od mesta v mesto, v vas
 K premili čedi slave glas!
 Šumljajte Drava in Dravinja
 God slaven Mura in Savinja.

Preteklo petkrat pet je let,
 Kar je vladiko srečna spet
 Škofija lábodska dobila,
 Ko se po zgubi je solzila.

Posušil tok se je solza,
 Spet čreda bila radostna;
 Ker roka vzvišena, premila
 Jo ljubeznjivo je vodila.

Očetov glas sladák in mil
 Se med ovčice je razlil;
 Pastir preskrbni, daroviti
 Pripravljen blagrov je deliti.

Kedó ni dihal prevesel
 Duha ljubezni, ki je vel
 Ves čas krog milega očeta? —
 Nja djanja blaga so nešteta.

O da ne nehal bi za nas,
Te srečne dóbe blažen čas! —
Da bi rodil ta dan sreberni
Še dóbe zlate dan stoterni!

Vladika knježji, blag rojak!
Ljubezni vnet za Te je vsak:
Saj škofa svetega gomila
Cvetlico — Tebe je rodila!

Ko god obhajaš dnes sloveč
Zakličem vdano in goreč:
Vladiko roka nam presveta
Ohrani še mnogája leta! —

Da, z menoj vsklikni Lábodčán —
Vladiki v srečo — s srca vdan! —
Krasite v slavo se planine,
Slovenske plodne vé ravnine! —

Saj dan izvanredni, prekrasan,
Ovčicam vernim nam je dan. —
Šumljajte Drava in Dravinja,
God slaven Mura in Savinja! —

S. Bonaventura.

Ptičicam.

Oj ptičice ljube, ve pevčice nežne,
Kaj tekate žalostno v dvoru okrog? —
Vem, — s'rotice, — gnjezdice vaše je snežno,
Ne zdrsne vam zrnice urno spod nog.

Oj pevčice budne, nikar ne jadujte,
Saj kmalu prisije pomladni vam žar;
Tu na-te kosilce in več ne žalujte!
Še čuje nad vami gorkote vladar.

Tud' jutri ob zori mi sem prihitite,
Poberite v kljunček, kar ljubav deli;
In kedar zaman mi na tla se spustite,
Začvrčite: »V Bogu naj sladko nam spi!« —

S. Bonaventura.

Pri mrliču.

V leseni rakvi mož leži,
In zraven nekaj sveč brli,
Da mu odsvita raz obráz
Rumena bledost, stúden mraz.

Oči stegnili mu je smrt,
Za vedno je njih blesk zaprt,
Vendar spod bledih obrví,
Se zdi, da se ti mož grozí.

Brezkrovne ustnice molčé,
 Ko zreš jih, zébe te v srcé.
 Moža se mrtvega bojiš,
 Motréé ga, streseš se, zgroziš. —
 Oj, diha smrti z bledih lic
 Mu ne prežene vonj cvetlic.
 Slabó se druží mladi cvet
 In mrzlo truplo — smrti sled.
 Ti bujni venci — črni prt,
 Vonj cvetja, koder diše smrt.
 To gnjilo truplo že trohni,
 Na njem pa živi cvet dehtí.
 Zdaj cvetke čile je krasé,
 Za kratko pa je črv razjé.
 To zreš in misel ti vshiti
 Naprej za nekaj malo dni,
 Ko tudi čez-te bleđa smrt
 Bo ogrnla črni prt,
 Ko mrzel v rakvi ležal boš,
 Strašán, kot ta-le mrtvi mož.
 Ta slika iz uma ti ne gré,
 Zato se trese ti srcé.
 A stoj! v mrliča se ozri,
 Kaj z velih rok se mu blišči?
 Na prsi si pritiska križ,
 Zaglej se vánj, tú se vtešís!

Kjer sveti križ se dviga v zrak,
 Tam sreča je in mir sladak.
 Kjer križ ti raste iz sreča,
 Britkosti duša tam ne zná.
 Odvzeto želo smrti je,
 Kjer v križ se upa, vanj se zré.
 Premagal smrt je Rešenik,
 In križ je zmage te pomnik.
 Kdor križ časti in upa vanj,
 Pomnik je zmage tudi zanj.
 Le križ, ne venec, luč in cvet,
 Le križ je tú življenja sled;
 Poroštvo Božjega sinú,
 Da duša je prišla domú.
 Ko 'z velih rok se ven blišči,
 Na glas ti kliče, govori:
 Namé v življenji upal je,
 Kdor váme upa, ne vmrjé.
 Križ priča, da mrlíe živi,
 Da tú le prhla snov leži,
 Ki se vzbudi poslednji dan,
 Ko zemlje tek bo dokončan,
 Ki dozorela zdaj drhtí,
 Da s črno prstjo se spoji. — —
 Oj sveti križ, oj Božji znak,
 V srcé mi vlívaš up sladák!

J. E. Krek.

Vigredna.

Prijazno solnéice zaréva
 Na plodonosni svet;
 Livade miljene odeva
 Že marsikteri cvet.

In pevke mile se glasijo,
 Popevajo okrog,
 Naravo k radosti budijo —
 Budijo strn in log.

Da, polje, hrib in log vstanite!
 Gojite cvetje nád!
 Dolino solz nam spremenite,
 Zatríte zeljce jád!

S. Bonaventura.

Prelepe svitle zvezdice.

(Narodna. Zapisal R. D. Gorški.)

Prelepe svitle zvezdice
Na nebu tam gorijo.
In moje revno srčice,
K nebesom povzdignijo.

Preljubi verni moj kristjan,
Le radi jo častimo!
Da z njo v nebesih enkrat se
Tam večno veselimo.

Le spomni se, tam gori je
Tista lepa Kraljica,
Ki med svetniki sveti se,
Ko jutranja danica!

Preljuba zvezda Marija,
Ponižno te prosimo:
Da bi nam v nebesih svetila,
Ko svet mi zapustimo!

Med vsemi najbolj sveti se
Jutranja danica:
Lepša še Marija je,
Kristjanom pomočnica.

Tamkaj bomo veseli vsi,
Pri Jagnjetu sedeli,
V nebesih se sprehajali,
In novo pesem peli.

Jezusova hišica.

(Narodna. Zapisal K. Križnik v Motniku.)

Stoji, stoji ravno polje,
Ravno polje, ki je Jezusovo.
Na polji, na polji,
Ena hišica stoji,
Ena hišica zlata,
Ki je Jezusova.

V hiši, v hiši ena mizica stoji,
Ena mizica zlata, ki je Jezusova.
Okol' mizice sedi učencev dvanajst,
Je učencev dvanajst, je Jezus trinajst'.

Jezus vzame kelih v roke,
Zdravje napije vesoljnemu svet'.
Notri v kelhu so tri kaplje krvi,
Tri kaplje krvi, ki je Jezusova.

Prva bo kanila na ravno polje,
Na ravno polje, ko pšenička ven gre.

Druga bo kanila na tekoče vode,
Na tekoče vode, ki so Jezusove.

Tretja bo kanila na vinske goré,
Na vinske gore, ki so Jezusove.

Zdaj ga pa pijmo, glažek ali dva,
Na zdravje Marije, in učencev dvanajst!

Sv. Tomaž.

(Narodna. Zapisal K. Križnik.)

Poglejte vi kristijani zdaj,
Ker želite vsi sveti raj!
Božjo besedo ubogajte,
Lahko v nebesa pojdete.
Bog hoče vse zveličati,
Noče nobenega pogubiti.
On pa čaka in kliče nas,
To nam spričuje svet Tomaž.
Tomaž je nejeveren bil,
Verjel ni, da vstal bi Jezus bil;
Svet' Tomaž tega ni verjel. —
Potem so spet čez osem dni
Vsi skupaj s Tomažem b'li:
Jezus je stopil med nje tam,
Je rekel: Mir bodi vam.
In je prec Tomažu del:

»Poglej me, da boš verjel,
Vidiš, Tomaž! moje roke,
So predrene za grešnike.
Poglej tud' mojo desno stran:
Prejel sem jo za grešni stan.« —
»Odsilmal čem ver'vati rad,
Bogu čast in hvalo dajat'.«
Ko je pa Jezus v nebesa odšel,
Sveti Tomaž je v Indijo šel,
Tam je dosti muk prestal,
Za Jezusa življenje dal.
S sulico je preboden bil,
Tako je sveti raj dobil.
Prosimo zdaj vsi skupaj ga,
Da prosil bo za nas Boga.

Alenčica.

(Narodna. Zapisal K. Križnik.)

Kaj je tebi, Alenčica,
Da si tako žalostna?
Al' te trese mrzlica?
Al' te boli glavica?

»Mene ne trese mrzlica,
Mene moja glav'ca boli.
Pri mojemu srci
Nič zdravega ni.

Pošljite mi po mašnika,
 Po fajmoštra Vodiškega,
 Da se bom spovedala,
 In z Bogom spravila!«
 Kam boš sporočila
 Svoje zlate pasi?
 »Devic' Mariji v Komendijo.«

Kam boš sporočila
 Svoje zlate avbe?
 »Devic' Mariji v Komendijo,
 Ki je sinoči pri meni b'la,
 Me je lepo pripravljala
 Iz tega sveta na onega.«

O sedanjem svetu.

(Narodna. Zapisal K. Križnik.)

Eno pésem hočem péti
 Očitno vsem na glas,
 Nekaj v misel vzeti
 Za vsakdanji čas:
 Kako se ljudje nosijo,
 Po svet' pregrehe trosijo;
 Žalostno je slišati
 Kaj tak'ga od ljudi.

Po mestih in deželi
 Je zdaj vse polno zmot:
 Ljudje so se začeli
 Zeló pačiti povsod.
 Se eden drugemu lažejo,
 Za hrbtom osle kažejo,
 Ki imajo z'lo zaspano vest,
 In Bogu so nezvest'.

Sejejo pregrehe
 Pri znancih, med ljudmi,
 Ko nas od vsak'ga kraja
 Na svojo stran lové.
 Sploh pijanost ji pravimo,
 Pa se je prav ne var'jemo:
 Vendar žaliti Boga
 Nobeden ne neha.

To moramo verjeti,
 Ko sami vidimo,
 Ko hodimo po sveti,
 Vse to slišimo.

»Nas hudi časi
 Stiskajo povsod.«
 Tako ljudje tožijo;
 Pa vendar žaliti Boga
 Nobeden ne nehá.

Posebno gospodarje
 Pijanost rada ima;
 Če se je prav ne var'je,
 Mu kmalu vse prodá:
 Živino, polje, les, —
 Verjemite! vse to je res;
 Na zadnje dušo in telo
 Tudi izdaja hudemu.

Pijanec v krčmi pije,
 Razsaja, kakor zver;
 Pozabi na vse svoje,
 Ki jokajo doma:
 Otroci, žena, uboga mat'
 Doma jih stiska hudi glad.
 Strehe rebra kažejo,
 Pijanca povsod tožijo.

Pride iz graščine
 Za dav'k eksekucjon;
 Ne najde v hlevu živine,
 Ne v hramu belih kron:
 »Davek zdaj pa mora biti«
 Reče mu berič srditi:
 »Bo v nedeljo boben pel«,
 Kaj boš pijanec zdaj počel?

Ti bo beraška pal'ca
 V roke dana zdaj,
 Bo tudi tebe, pijanec,
 Živila zanaprej.
 Si toljkokrat nezumno pil,
 Zdaj se boš po svet' solzil.
 Po drugih kočah stanoval,
 Na golih tleh ležal.

Belokranjski pregovori.

(V Adlešičih zapisal Š.)

Teško hiši, ki nima gospodarja; teško vojski, ki nima poglavarja.

Detelj kljuje, pa mu na prsa pada.

Prva sreča, prazna vreča.

Mali traven ima na dan devet vremen.

Laže je reči tukaj sem, nego kje sem.

Bob v cvet, lakota v svet.

Ptuji koti so ozki, ptuje klopi so trde.

Zamolčano ni pisano, ne brano.

Bolje je vino iz lonca, nego voda iz zdenca.

Druga nevolja gorja, nego prva.

Sita vrana gladni še ni nikdar verovala.

Čistemu obrazu malo vode treba.

Vsak pastir naj svoje ovce vrača.

Vsaka vas ima dosti psov, da kosti oglodajo.

Kdor domačim ponuja, rad oslepi.

Bolje je kupiti krmo v gačah, nego v hlačah (po leti — po zimi).

Od boja nima nikdo loja.

Beseda je veter, tebi iz ust, meni mimo ūha.

Miš zbera, kókoš pa razkápa.

Komur žabe kopajo, nima dobrega vina.

Kjer se žabe kopljejo, ni dobrega vina.

Če več hiš, bolj je cesar vesel.

Žaba ni za lešnike.

Zidar veli po letu: tako drage pečenke ni, da je ne bi pokusil; a po zimi: tako trde hruške ni, da je ne bi potúkel.

Ki po jedi posédi i po snu (spanju) poléži, tega se dolgo život drži.

Kolikor belih vran, toliko dobrih mačeh.
 Most ni samo za jednega.
 Otca i matere ne žali, sicer ti sreča projde.
 Kruh, ki ga srp žanje i mótika kópa, vsak je dober.
 Vsak pes za-se laja.

Bodimo usmiljeni in odkritosrčni.

(Zapisal K. Križnik.)

Ko sta naš Božji Zveličar in sveti Peter potovala po svetu, dospeta do neke vasi, kreneta jo v gostilno, tu prosita prenočevanja; pa skopa, trdosrčna in neusmiljena gospodinja ju ošabno odpravi:

»Pri nas že ne moreta prenočiti. V tej sobi bomo obhajali veselico. Po drugih imamo polne hrambe raznega blaga. Popotni ljudje imajo pa radi smolene roke in bojimo se, da bi se vaju kaj prijelo.«

Da se jih ročneje znebi, pokaže jima borno bajto na bližnjem holmu ter jima veli, da naj se tje podasta, da pri tisti ubožni hiši radi prenočujejo popotnike.

Vesela se obrneta ter jo mahneta proti imenovani usmiljeni hiši. In ko dospeta, poprosita za stan. Gostoljubni ljudje ju prav z veseljem sprejmejo. Ročno začno drobiž zbirati, da bi videli, ali imajo toliko denarja pri hiši, da bi utrujenima popotnikoma poslali po bokal vina v zgorej imenovano gostilno. Pa Božji Učenik jim veli: »Po kaj bote pošiljali v gostilno po vino, ko ga imate doma?«

Besedam bi skoro ne verjeli, ker menijo, da se popotnik šali. Peter pa jim migne, naj ubogajo. Gredó v klet: res je bil notri sod pri sodu, vsi polni rujnega vina, po policah pa je bilo drugih reči za obed; v kašči ter v škrinjah polno žita in družega blaga ter dosti denarjev. Z eno besedo: prav božji blagoslov se je razlil nad hišo, ker poprej so v pomanjkanji, vendar pa požno in usmiljeno živeli.

Revnim Bog svoje milosti deli,
 Skopim in napuhnenim jih pa odteguje.

Zvesti posel.

(Zapiseal K. Križnik 1872.)

V Motniškem gradu živel je pred več ko dvesto leti gospod, ki se je v vojski zoper nejeverne Turke junaško boril. Imel je zvestega posla, ki mu je vedno zvesto služil ter ga spremljeval po vseh potih v tujih deželah, zlasti v vojski s Turkom. Imel je pa posel tudi vedno Boga pred očmi, na vratu sveti rožni venec.

V bitki s Turkom je izgubil gospod lastnega konja. Prilastil si je potem turškega, ktereга so popustili na bojišči Turki, ki so pobegnili z bojišča, da se je za njimi vse kadilo.

Bilo je pred neko bitko. Zvesti in skrbni posel reče gospodu: »Dajte mi vi svojega konja, jaz vam dam svojega. Bojim se namreč, da bo vaš učutil turško muziko, in bo z vami med Turke pobegnil. Ti vas bodo, ker ste jim veliko hudega učinili, gotovo hudo mučili, če vas živega v roke dobijo.« Gospod sluša zvestega posla svēt. Ko se začne boj in turška muzika zaigra, ročno zdirja konj z jezdecem med turške krvoloke, kjer je postal žrtva zvestobe in junaško umrl. Ko boj preneha, poišče gospod truplo svojega ljubljena na bojišči ter ga pokoplje slovesno s cerkvenim obredom na turški granici. Zvestega služabnika zvestoba pa se je dolgo do naših časov ohranila med narodom. Ker je zvesti posel tako goreče služil Bogu in svojemu gospodu, smemo se nadjati, da se sedaj veseli v svetih nebesih.

Dojenček brez priporočila v božje varstvo.

(Zapiseal K. Križnik 1876.)

Bila je premožna neusmiljena mati, ki je lastno dete izročila v dojenstvo brezbožni dojnici. Kadar je dete kihnilo, ni mu rekla: Bog pomagaj! Kadar ga je nadojila, ni mu dejala: Bogca zahvali! Ko ga je leč devala, ni mu križa naredila, Bogu in angelju varhu priporočila. Zavoljo tega dobil je čez dete popolnoma oblast hudi duh. Enkrat je del ponoči dete pod mizo; drugikrat za peč; tretjič na sredo sobe, zibelko pa podveznil, dokler se ni omotena dojnica prebudila, da je vstala in luč napravila. Drugače ni mogla jokajočega deteta rešiti, ker je bila vsa zmešana po hudem duhu, da je ložej dalje časa nedolžno dete trpinčil, ker ni bilo priporočeno Bogu in angelju varhu.

Nauk: Otroke priporočujmo božjemu varstvu ter, ako je le mogoče, sami skrbimo za-nje.

O svetih imenih se ne šalimo!

Zapisano 1870. Povedala stara ženica na Srebotni. K. Kr.

Na Srebotni v Gornjem Motniku živel je pred več ko dvesto leti brezbožen kmet, ki je rad iz božjih reči burke ali šale uganjal, v čast božjo pa nobenkrat ni nobene zinil, ali kaj drugega dobrega, Bogu dopadljivega storil.

Bilo je na predvečer svete Elizabete listopada meseca, ki so jo po starem Elspeto imenovali. Reče gospodar družini: »Jutri bomo pa drvarili.« Gospodinja reče: »Je sopraznik svete Elšpete, potreba je nekterim našim iti k sveti maši.« — Gospodar reče porogljivo: »Naj bode Špeta ali Špevta, bomo vse eno drvarili. V cerkvi nič ne dajo.« Ob tem je ostalo in podajo se leč. Zavoljo pregrešnih besed je pravični Bog družino z gospodarjem hudo kaznoval. Po noči pade debel južen sneg. Plaz se v hribu naredi in proti kmetovi hiši vali: jo zasuje in porine naprej na Podbregarjevo ogljenko. Zjutraj sosedge vidijo to kazen božjo. Odkidajo sneg ter mrliče poiščejo, ki jih je sneg zadušil. Gospodarju je pa še v ledji tičala špevta lesa, ker je imel zvečer sveto Elizabeto za špevto.

Nauk: O svetih imenih se ne šalimo!

Zakaj ima žitno steblo kolence?

(Zapiseal K. Križnik.)

Bog je od začetka vstvaril žitno steblo, da je plenjalo do tal. Ljudje, posebno otroci, so se dobrih časov prevzeli. Na božje darove, košček kruha niso pazili, ne starišev poslušali, da bi jih pobrali, če so ležali po tleh. Vsaka drobtina kruha je božji dar, v nji je sveti Duh. In tudi druge hudobije so delali ter žalili ljubega Boga. Zato je začelo Bogu žal biti — po našem rečeno, — da je dajal ljudem tako bogate letine.

Bog naznani hudobnim ljudem in otrokom, da naj spoznajo svoje grehe in hudobije ter se spokorijo in poboljšajo, če ne, bode jih kaznoval — nje in njihove potomce. Grešni in napuhneni svet pa ni poslušal božjih opominovanj. Bogu so se smijali ter si iz njegove vsegamogočnosti delali šale, da jim on le preti. Sedaj začne Bog z dvema prstoma vleči od tal na vzgor po polnem klasu, ter pri kolencih čaka, dolgo, dolgo čaka, da bi ljudje spoznali svoje hudobije ter se poboljšali in spokorili. Žali-

bože, ošabni ljudje in otroci se mu le posmehujejo, in ga ne prosijo, da bi jim prizanesel kazen, katero so si s hudobijami zaslužili.

Bog je zastonj opominjal ter čakal grešnih ljudi. Pride proti njemu mačka. Bog jo vpraša: »Koliko naj pustim za-te rodovitnega klasu?« Pa ona mu reče: »Za mene ni potreba žitnega klasu, zame da je le grm, ker miši lovim.« Potem pride proti njemu osel; pa osel je osel. Bog ga praša: »Koliko naj pustim za tebe rodovitnega klasu?« — »Za mene ni potreba nič klasu, sem že s slamo zadovoljen.« — Ponižnega osla je bil Bog najboljše vesel. Zatem pride memo pes; tudi njega tako vpraša Bog. Pa pes mu je rekel: »Za mene da je le toliko rodovitnega klasu, kolikor zinem, pa je zadosti.« Pes nam je pri Bogu poslednjo letvico rodovitnega klasu izprosil, da še imamo ljubi kruhek. — Nauk:

Bog se mora prositi:
Ne pa ž njim šaliti!

KAZALO.

	Stran
Predgovor	VII
<i>Oživiljene „Drobtinice“</i>	1
A. Slavnostni del v spomin zlate maše sv. očeta Leona XIII.	3
<i>Očetov praznik</i>	5
Leon XIII.	7
I. Mlada leta	9
II. Joahim Pecci — papežev poslanec	12
1. V Beneventu	12
2. V Peružiji	14
3. V Belgiji	15
III. Škof v Peružiji	17
1. Slovesni vhod	17
2. Viharji	17
3. Mir	19
4. Novi boji	21
IV. Kamornik rimske cerkve	27
V. Leon XIII. — papež	30
1. Leon XIII. — učenjak	32
2. Leon XIII. — državnik	34
3. Leon XIII. — oče katoliškega sveta	37
4. Leon XIII. — prijatelj molitvi	38
Romi	41
B. Govorniško blago	43
I. Beseda o zlati maši prevzv. gospoda Antona Alojzija Wolf-a, knezoškofa Ljubljanskega	45
II. Beseda pri pogrebu prečast. kneza in škofa Lavantinskega Franciška Ks. Kutnar-ja	51
III. Beseda pri polaganji vogelnega kamna za novi zvonik pri cerkvi Matere Božje v Celji	60
IV. Pridiga za novo mašo	65
V. Pridiga ob vmeščevanji novega dušnega pastirja	79
VI. Pridiga na božji poti	84

VII. Nagovori rajnega knezo-škofa A. M. Slomska, ktere je imel l. 1862 v Mariborski čitalnici	90
C. Ogledalo bogoljubnega in spodbudnega življenja ali životopisi	105
I. Sv. Alfonz Ligvorijan, cerkveni učenik	107
Mladostna leta sv. Alfonza	107
Napredovanje sv. Alfonza v šolah; on postane odvetnik	109
Sv. Alfonz zapusti svet	110
Sv. Alfonz postane duhoven	112
Nadaljno delovanje sv. Alfonza	113
Sv. Alfonz vstanovi družbo najsv. Odrešenika	115
Življenje v družbi najsvetejšega Odrešenika	120
Misijonsko delovanje sv. Alfonza	124
Sv. Alfonz postane škof v Št. Agati de' Goti	126
Sv. Alfonz kot škof; njegova skrb za dobre duhovne	129
Delovanje sv. Alfonza v blagor svojih ovčic	131
Skrb sv. Alfonza za občni blagor sv. cerkve	134
Bolezen sv. Alfonza	137
Sv. Alfonz se odpove škofovski časti in se podá nazaj k svoji družbi	139
Sv. Alfonz ponižan, a zopet povikšan	143
Zadnja leta sv. Alfonza	146
Zadnji dnevi sv. Alfonza; njegova smrt	148
Čednosti sv. Alfonza; njegove pobožnosti	151
Spisi sv. Alfonza	153
Čudeži, ki jih je delal sv. Alfonz in ki so se godili po njegovi priprošnji	156
Sv. Alfonza proglašé za svetnika in cerkvenega učenika	161
II. Adolf Kolping in katoliško društvo rokodelskih pomočnikov	164
Kolpingova mlada leta	165
Katoliško društvo rokodelskih pomočnikov se vstanovi	170
Važnost in osnova društva rokodelskih pomočnikov	177
Razširjanje društev rokodelskih pomočnikov	183
Kolpingova poslednja leta. Njegova bolezen in smrt	192
D. Berilo podučno in zabavno	203
I. Pobožne pesmi:	
Vsi narodi naj slavé Gospoda!	205
Bog zavetje v svetá viharjih	206
Zahvala za dobrote kralju podeljene	206
Hrepenenje po templji	207
Trpeči pravičnik je srednik za spreobrnjenje narodov	208
Tožba, ker je svetišče razdejano	209
Venček pesmi o svetih dnevih:	
Sveta noč	210
Razglašenje	211
Trpljenje	211
Vstajenje	212

	Stran
Vnebohod	212
Binkošti	212
Veliki teden	213
Praznik sv. Rešnjega Telesa	214
Venček Mariji:	
Mariji	215
Pesmica	216
Moje veselje	216
Hrepenenje	216
Pri Mariji	217
Vabilo	217
Naročilo	217
Uslíšana molitev	218
Pastir	219
Mučenica	219
Triolet	220
Trioleti	221
II. Ura in naše srce	223
Četrta zapoved božja	230
Črtice iz življenja starega duhovnika	232
Peter ali moč dobre vzgoje	243
III. Domačinke:	
Stražniku na meji slovenski	281
Domovini	282
Prevzv. knezoškofu g. g. Jakobu Maks. k 25letnici škofovskega posvečevanja	282
Ptičicam	283
Pri mrličih	283
Vigredna	284
Prelepe svitile zvezdice	285
Jezusova hišica	285
Sv. Tomaž	286
Alenčica	286
O sedanjem svetu	287
Belokranjski pregovori	288
Bodimo usmiljeni in odkritosrčni	289
Zvesti posel	290
Dojenček brez priporočila v božje varstvo	290
O svetih imenih se ne šalimo!	291
Zakaj ima žitno steblo kolence?	291

